

Viețile Sfinților

Viețile Sfinților, publicate aici, au ca sursă cele 12 volume "Viețile Sfinților" apărute între anii 1991 și 1998 la Editura Episcopiei Romanului și Hușilor (volumele consacrate lunilor septembrie-aprilie) și apoi la Editura Episcopiei Romanului (volumele consacrate lunilor mai-august).

Notă: Luna septembrie apare la început pentru că anul bisericesc începe la 1 septembrie. Aceasta este și ordinea apariției celor 12 volume menționate mai sus.

Volumul V (ianuarie)

Viețile Sfinților pe luna ianuarie

Ziua întâi

- Cuvînt la Tăierea împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos
- Sfîntul Ierarh Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadociei
- Sfîntul Mucenic Vasile din Ancira

Ziua a doua

- Sfîntul Ierarh Silvestru, Episcopul Romei
- Sfîntul Preacuviosul Serafim de Sarov

Ziua a treia

- Sfîntul Prooroc Maleahi
- Sfîntul Mucenic Gordie

Ziua a patra

- Soborul Sfinților șaptezeci de Apostoli
- Cuviosul Teoctist din Sicilia
- Sfîntul Mucenic Zosima

Ziua a cincea

- Sfinții Mucenici Teopempt și Teona
- Sfînta Cuvioasa Sinclitichia
- Cuvioasa Apolinaria, fecioara

Ziua a șasea

- Cuvînt la Botezul Domnului

Ziua a șaptea

- Soborul Sfîntului Ioan Botezătorul
- Cuvînt despre cinstita mîină a Sfîntului Ioan Botezătorul

Ziua a opta

- Cuviosul Părinte Gheorghe Hozevitul
- Cuvioasa Maică Domnica
- Sfinții Mucenici Iulian și Vasilisa și cei împreună cu dînșii
- Cuviosul Grigorie de la Pecersca

Ziua a noua

- Sfîntul Mucenic Polieuct
- Cuviosul Părinte Eustratie

Ziua a zecea

- Sfîntul Ierarh Grigorie, Episcopul Nisei
- Sfîntul Ierarh Dometian, Episcopul Melitinei
- Cuviosul Părinte Marchian, prezviterul

- Cuviosul Antipa de la Calapodești

Ziua a unsprezecea

- Cuviosul Teodosie cel Mare, începătorul vieții de obște

Ziua a douăsprezecea

- Sfânta Muceniță Tatiana, fecioara
- Sfântul Mucenic Petru

Ziua a treisprezecea

- Sfinții Mucenici Ermil și Stratonice
- Cuviosul Iacob din Nisibe
- Cuviosul Părinte Maxim Căvsocalivitul

Ziua a paisprezecea

- Cuvioșii Părinți uciși în Muntele Sinai
- Cuvioșii Părinți uciși în Sinai și Rait
- Cuvioșii Părinți Simion și Sava, ctitorii Mănăstirii Hilandarul

Ziua a cincisprezecea

- Cuviosul Părinte Pavel Tebeul
- Cuviosul Părinte Ioan Colibașul

Ziua a șaisprezecea

- Cinstirea lanțului Sfântului Apostol Petru
- Sfinții Mucenici și frați Pevsip, Elasip, Mesip, Neonila și cei împreună cu dînșii

Ziua a șaptesprezecea

- Cuviosul Părintele nostru Antonie cel Mare

Ziua a optsprezecea

- Sfântul Atanasie Mărturisitorul, Arhiepiscopul Alexandriei

Ziua a nouăsprezecea

- Cuviosul Părinte Macarie Egipteanul
- Cuviosul Părinte Macarie Alexandrinul
- Sfânta Muceniță Eufrazia fecioara

Ziua a douăzecea

- Cuviosul Părinte Eftimie cel Mare

Ziua a douăzeci și una

- Cuviosul Părinte Maxim Mărturisitorul
- Sfântul Mucenic Neofit
- Sfinții Mucenici Valerian, Candid, Achila și Evghenie din Trapezunta

- Sfânta Muceniță Agnia fecioara

Ziua a douăzeci și doua

- Sfântul Apostol Timotei din cei șaptezeci
- Sfântul Mucenic Anastasie Persul

Ziua a douăzeci și treia

- Sfinții Mucenici Clement, Episcopul Ancirei, Agatanghel și cei împreună cu dînșii
- Sfântul Paulin Milostivul, Episcop de Nola

Ziua a douăzeci și patra

- Cuvioasa Xenia

Ziua a douăzeci și cincea

- Sfântul Ierarh Grigorie Teologul, Patriarhul Constantinopolului
- Sfântul Ierarh Betranion, Episcopul Tomisului

Ziua a douăzeci și șasea

- Cuvioșii Xenofont și Maria cu fiii lor Ioan și Arcadie

Ziua a douăzeci și șaptea

- Aducerea moaștelor Sfântului Ioan Gură de Aur în Constantinopol

Ziua a douăzeci și opta

- Cuviosul Părinte Efrem Sirul
- Cuviosul Efrem, Episcopul Periaslavului
- Cuviosul Efrem, făcătorul de minuni

Ziua a douăzeci și noua

- Aducerea moaștelor Sfântului Mucenic Ignatie Teoforul
- Cuviosul Lavrentie din Pecersca

Ziua a treizecea

- Sfinții Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur
- Sfântul Sfințitul Mucenic Ipolit și cei împreună cu dînsul

Ziua a treizeci și una

- Sfinții Mucenici Chir și Ioan și Atanasia cu fiicele ei
- Cuviosul Nichita, din Pecersca, Episcopul Novgorodului

Cuvînt la Tăierea Împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos (1 ianuarie)

Împlinindu-se opt zile de la Naștere, Domnul nostru Iisus Hristos a binevoit a primi tăierea împrejur, pe de o parte ca să împlinească legea, cum spune în Evanghelie: *N-am venit să stric legea, ci s-o împlinesc*, pentru că El se supunea legii, ca pe cei vinovați și robiți de dînsa să-i facă liberi, precum zice apostolul: *A trimis Dumnezeu pe Fiul Său, Care S-a născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere*; iar pe de alta ca să se arate că a luat trup adevărat și să astupe gurile eretice, care ziceau că Hristos n-ar fi luat trup omenesc, ci cu nălucire S-ar fi născut.

Drept aceea, S-a tăiat împrejur, ca să fie arătat omenirii; pentru că de nu S-ar fi îmbrăcat cu trupul nostru, apoi cum ar fi fost cu puțință să se taie împrejur nălucirea, iar nu trupul, fiindcă grăiește Sfîntul Efreem Sirul: "Dacă n-a fost trup, pe cine a tăiat Iosif împrejur? Cel ce a fost cu trup adevărat S-a și tăiat împrejur ca un om, și cu sîngele Său S-a roșit Pruncul, ca un fiu omenesc și, durîndu-L, plîngea, precum se cădea firii omenești".

Pentru aceea S-a tăiat împrejur la trup, ca să ne aducă nouă duhovnicească tăiere împrejur; pentru că, sfîrșindu-se legea cea veche, care era după trup, a început cea nouă, duhovnicească. Precum omul cel vechi, trupesc, tăia împrejur pe omul cel simțit, așa și cel duhovnicesc este dator a-și tăia împrejur patimile cele sufletești: iuțimea, mînia, zavistia, mîndria, necurăția și alte păcate. Iar a opta zi S-a tăiat împrejur, scriindu-ne nouă cu sîngele Său viața cea viitoare, care de învățători se socotește a fi a opta zi. Astfel, Ștefan, făcătorul canonului din această zi, în cîntarea a patra, zice: "Închipuiește viața cea neîncetată a veacului al optulea ce va să fie, în care Stăpînul S-a tăiat împrejur". Sfîntul Grigorie de Nissa grăiește așa: "Cea de a opta zi s-a așezat prin lege, ca veacul al optulea, ce va să fie prin optime, să mi-l însemneze mie".

Se cuvîne a ști și aceasta: că tăierea împrejur în Așezămîntul cel vechi era rînduită în chipul Botezului și al curățirii păcatului strămoșesc, măcar că acela nu se curăța cu totul prin tăierea împrejur, pînă la sîngele lui Hristos cel de voie vărsat pentru noi, pentru că tăierea împrejur era numai închipuire a înainte curățirii celei adevărate, iar nu adevărată curățire, pe care a săvîrșit-o Domnul nostru, scoțînd păcatul din mijlocul lumii și pironindu-l pe Cruce. Iar în loc de tăierea împrejur din legea cea veche, a legiuit Botezul darului celui nou, care este din apă și duh. Tăierea împrejur a fost atunci ca o pedeapsă pentru păcatul cel întîi făcut și spre semnul acesta, cum că pruncul ce se taie împrejur este zămislit întru fărădelegi, după cuvîntul lui David: *...în păcate m-a născut maica mea*; pentru care rana rămîne pe trupul pruncului.

Dar Domnul nostru era fără de păcat, deși în toate S-a asemănat nouă, în afară de păcat; precum șarpele de aramă făcut de Moise în pustie era șarpe numai cu asemănarea, dar fără veninul șarpelui, așa și Hristos era om adevărat, dar nepărtaș păcatului omenesc și S-a născut din Maică fără de prihană și fără de bărbat, mai presus de fire.

Nu se cădea Lui să rabde acea rană a păcatului, adică a tăierii împrejur, după lege, ca unul Care era fără de păcat și dătător de lege, dar de vreme ce a venit să ia asupra Sa păcatele a toată lumea, după cum grăiește Apostolul: *Neștiind de păcat, pentru noi s-a făcut păcat*; deci ca și cum ar fi fost păcătos, a suferit tăierea împrejur, fiind fără de păcat. Apoi mai mare smerenie a arătat Stăpînul nostru în tăierea împrejur decît în nașterea Sa.

Pentru că prin naștere a luat asupra Sa numai chipul omenesc, după cum grăiește Apostolul: *Întru asemănarea omenească făcîndu-Se și cu chipul S-a aflat ca omul*, iar prin tăierea împrejur a luat asupra Sa chipul păcătosului, suferind ca și un păcătos rana cea rînduită pentru păcat. Pentru ceea ce nu era vinovat a pătimit ca un vinovat, cum grăiește David: *Cele ce n-am jefuit, atunci am plătit*; de care păcat nu sînt părtaș, pentru acela am suferit durerea tăierii împrejur.

Deci, a voit ca să primească tăiere împrejur, începînd înainte de a pătimi pentru noi, și gustînd acel pahar, pe care voia să-l bea pînă în sfîrșit, grăind pe Cruce: *Săvîrșitu-s-a*. Vărsa picături de sînge dintr-o parte a trupului, pînă ce din tot trupul va curge sîngele pîraie; în pruncie începe a răbda și la pătimire se deprindea; ca, atunci cînd va fi bărbat desăvîrșit cu vîrsta, să rabde cu înlesnire patimile cele mai cumplite: pentru că din tinerețe se cuvine omului a se deprinde la nevoițele cele bărbătești. Viața omenească este plină de osteneli, fiind ca o zi, avînd nașterea dimineața, iar seara sfîrșitul; că de dimineață, adică din scutece, Omul - Dumnezeu Hristos iese la lucrul Său prin osteneli, fiind în osteneli din tinerețe și spre lucrarea Sa pînă în seara aceea cînd soarele s-a întunecat și s-a făcut întuneric pe tot pămîntul pînă la al nouălea ceas; căci grăiește către iudei: *Tatăl Meu pînă acum lucrează și Eu lucrez*.

Dar ce lucrează Domnul nostru? Mîntuirea noastră; căci mîntuire a lucrat în mijlocul pămîntului. Iar ca s-o lucreze desăvîrșit, se apucă de dimineață, adică din tinerețe de lucru, începînd a răbda durere trupească și cu inima suferind pentru noi ca pentru fiii Săi, pînă ce se va închipui întru noi Hristos. De dimineață, cu sîngele Său începe a semăna, ca spre seară să adune rodul cel frumos al răscumpărării noastre.

Apoi s-a pus numele fericitului prunc "Iisus", nume care s-a dat din cer de Arhanghelul Gavriil în vremea cînd a binevestit Preacuratei Fecioare zămislirea Lui și mai înainte pînă a nu se zămisli în pîntece, adică mai înainte pînă a nu se învoi Preasfînta Fecioară cu cuvintele binevestitorului, sau mai înainte pînă a nu zice: *Iată roaba Domnului, fie mie după cuvîntul tău*. Pentru că la acele cuvinte ale ei, îndată Cuvîntul lui Dumnezeu trup s-a făcut, sălășluindu-Se în preacuratul și preasfîntul Ei pîntece.

Deci, acest preasfînt nume, Iisus, care s-a spus de înger mai înainte de zămislire, I s-a dat la tăierea împrejur Domnului Hristos, ca o încredințare despre mîntuirea noastră; pentru că "Iisus" înseamnă "Mîntuitor", precum mai înainte a tălmăcit același înger lui Iosif, în vis, arătîndu-se și zicîndu-i: *Vei da numele Lui "Iisus", pentru că Acela va mîntui pe poporul Său din păcate*. Încă și Sfîntul Apostol Petru, mărturisînd despre numele lui Iisus, zicea: *Nu este întru nimeni altul mîntuire, pentru că nu este nici un alt nume sub cer, dat între oameni, întru care se cade a ne mîntui*.

Acest mîntuitor nume, Iisus, mai înainte de toți vecii era pregătit în sfatul Sfintei Treimi, și pînă acum păzit spre a noastră mîntuire; iar acum ca un mărgăritar de mult preț s-a adus spre răscumpărarea neamului omenesc din vistieriile cele cerești și s-a dat prin Iosif, întru adevărarea tuturor; apoi cele neștiute și cele tănuite ale înțelepciunii lui Dumnezeu, întru numele acesta s-au arătat. Acest nume ca un soare a strălucit lumii, după cum grăiește proorocul: *Va răsări vouă, celor ce vă temeți de numele Meu, soarele dreptății*.

Ca un mir bine mirositor a umplut lumea de bună mireasmă. Ca un mir este vărsat numele Său, nu ținut în vas, ci vărsat; căci pînă cînd mirul este în vas, pînă atunci mireasma lui este înăuntru; iar cînd se varsă, îndată buna lui mireasmă umple văzduhul. Puterea numelui lui Iisus era tănuită în sfatul cel mai înainte de veci, acoperindu-se ca într-un vas; iar după ce din cer s-a vărsat pe pămînt acest nume, îndată ca niște mir plin de arome, prin buna mirosire a darului, de la vărsarea pruncesului sînge la tăierea împrejur, a umplut lumea. Și toată lumea acum mărturisește că Domnul Iisus Hristos este întru slava lui Dumnezeu Tatăl.

Arătată s-a făcut puterea numelui lui Iisus, căci acest minunat nume a mirat pe îngeri, a bucurat pe oameni și a înfricoșat pe diavoli, pentru că și diavolii cred în El și se cutremură. Apoi de numele acesta tremură iadul, tremură cele dedesubt, se scutură puterea întunericului, cad cei ciopliți, se gonește întunericul idoleștii îndrăciri; iar lumina dreptei credințe răsare și luminează pe tot omul ce vine în lume.

La acest nume preamare al lui Iisus *tot genunchiul se pleacă, al celor cerești, al celor pămîntești și al celor de dedesubt*. Acest nume al lui Iisus este armă tare asupra potrivnicilor, precum zice Sfîntul Ioan Scărarul: "Totdeauna cu numele lui Iisus să bați pe cei potrivnici, pentru că armă mai tare decît aceasta nu vei afla nici în cer, nici pe pămînt". Acest nume preascump, Iisus, o! cît de dulce este inimilor celor ce iubesc pe Iisus Hristos! O! cît este de dorit celui ce-L are pe El! Căci Iisus este iubire și dulceață. Acest preasfînt nume Iisus, o! cît este de iubit robului și legatului pentru Iisus, celui robit pentru dragostea Lui!

În minte să fie Iisus, pe limbă Iisus; Iisus se crede cu inima într-o dreptate, Iisus se mărturisește cu gura spre mîntuire. Ori umblînd, ori șezînd, ori ceva lucrînd, Iisus să fie pururea înaintea ochilor. *N-am crezut - zice Apostolul -, a ști ceva între voi, fără numai pe Iisus*; căci Iisus, celui ce se plînge către Dînsul, îi este luminare a minții, frumusețe a sufletului, sănătate a trupului, veselie a inimii, ajutor într-o necazuri, bucurie într-o mîhnire, iar iubitorului Său, plată și răsplătire.

S-a scris cîndva numele cel nespus al lui Dumnezeu - după cum povestește Ieronim - pe o tăbliță de aur, ce se purta pe capul arhierelui celui mare. Se scrie acum dumnezeiescul nume al lui Iisus cu sîngele cel vărsat la a Lui tăiere împrejur, și se scrie nu în aur, materialnic, ci duhovnicesc, adică în inimile și în gurile robilor lui Iisus, precum s-a scris într-o Apostolului Pavel, despre care s-a zis: *Vas ales Îmi este acesta, ca să poarte numele Meu*. Apoi ca o preadulce băutură, preadulcele Iisus dorește să fie purtat numele Său în vas; căci cu adevărat dulce este celor ce-l gustă cu dragoste, despre care se grăiește în psalmi: *Gustați și vedeți că bun este Domnul*. Pe acela gustîndu-l proorocul, strigă: *Iubi-Te-voi, Doamne, virtutea mea*.

Pe Acesta gustîndu-l Apostolul Petru, zice: *Iată, noi am lăsat toate și în urma Ta am mers, căci către cine altul să mergem? Tu ai cuvintele vieții veșnice*. Prin această dulceață li s-au îndulcit sfinților pătimitori chinurile cele amare, încît și de cea mai amară moarte nu s-au temut, ci strigau, zicînd: *Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Dumnezeu? Necazul, primejdia sau sabia? Nici moartea, nici viața, fiindcă dragostea este mai tare ca moartea*.

Deci în care vas dorește să se poarte cu adevărat acea dulceață a numelui lui Iisus? În cel de aur, ca aurul lămurit în ulceaua primejdiilor și a necazurilor, care ca și cu niște pietre scumpe se împodobește cu rănile cele suferite pentru Iisus, strigînd: *Eu rănile Domnului Iisus pe corpul meu le port*. Un vas ca acesta trebuie acelei dulceați.

În unul ca acesta numele lui Iisus dorește să fie purtat. Nu în zadar Iisus, la luarea numelui Său, varsă sînge în tăierea împrejur, voind aceasta, ca vasul, ce va purta numele Său, să se roșească cu sînge. Că după ce Domnul a cîștigat vas ales numelui Său pe Apostolul Pavel, îndată a adăugat, zicînd: *Eu îi voi spune, cîte i se cade lui să pătimească pentru numele Meu*. Caută la vasul Meu, cel sîngerat și rănit. Așa se scrie numele lui Iisus, cu roșeala sîngelui, cu durerile și chinurile celor ce pînă la sînge suferă, nevoindu-se împotriva păcatului.

Deci, te sărutăm, cu dragoste, o, preadulce nume al lui Iisus, ne închinăm cu osîrdie preasfîntului Tău nume, o! preadulce și într-o tot îndurate Iisuse, lăudăm numele Tău cel preamare, Mîntuitorule Iisuse, umilindu-ne față de sîngele cel vărsat în tăierea împrejur! Pruncule cel fără de răutate și Doamne cel desăvîrșit! Și ne rugăm bunătații Tale celei mari, pentru preasfînt numele Tău, pentru preascump sîngele Tău ce s-a vărsat, și pentru Maica Ta cea fără de prihană, care fără stricăciune Te-a născut, să reverși asupra noastră mila Ta cea bogată, să îndulcești inimile noastre prin Tine însuși Iisuse, să aperi și să ne îngrădești de pretutindeni cu numele Tău!

Însemnează-ne și ne pecetluiește pe noi robii Tăi cu acest nume, Iisuse, ca și în veacul ce are să fie, ai Tăi să fim și cu îngerii să slăvim preacinstitul și de mare cuviință numele Tău, Iisuse, și să-l cîntăm în veci. Amin.

**Viața celui între Sfinți Părintelui nostru
Vasile cel Mare,
Arhiepiscopul Cezareei Capadociei
(1 ianuarie)**

Cel între ierarhi preaales, între dascăli preaînțelept și între toți sfinții preamult plăcut lui Dumnezeu, Sfântul părintele nostru Vasile cel Mare, a avut ca patrie Pontul, ce este în Capadocia, și s-a născut din părinți binecredincioși și de Dumnezeu cinstitori. Tatăl său se numea Vasile, iar mama sa Emilia, care a născut patru fii de parte bărbătească: pe Petru și pe Sfântul Vasile, pentru care ne stă înaintea cuvântului, pe Grigorie și pe Navcratie, și o fiică, al cărei nume era Macrina.

Pentru aceștia, cu adevărat s-a împlinit cuvântul lui David, care zice: *Neamul dreptilor se va binecuvînta*. Și nu numai sfântul acesta a fost îmbunătățit și mare luminător al lumii, ci și ceilalți trei frați ai lui s-au făcut minunați și purtători de semne. Căci Petru, fratele lui cel mai mare, a fost episcop al Sevastiei, Grigorie a fost episcop al Nisei, iar Navcratie a fost pustnic și făcător de minuni. S-a sfințit și sora lor Macrina, după cum arată sinaxarul la 19 ale lunii iulie. Însă pe toți frații i-a covârșit Sfântul Vasile întru fapta bună și întru învățatură; căci la învățăturile cele dintii chiar pe tatăl său l-a avut dascăl și povățuitor, pe care de obște îl avea Pontul ca dascăl al învățăturilor și al faptelor bune, în acea vreme.

Deci, dînsul a adus în lume o astfel de plăsmuire bună și curată, pe care dumnezeiescul David o numește plăsmuire de ziua, iar nu de noapte. De la acesta dar, a primit nu numai toată învățătura, ce se numește enciclică, adică înconjurătoare, dar și toată buna credință; și, în scurt să zic, prin învățăturile vârstei celei dintii s-a făcut începător al desăvîșirii care avea să fie mai pe urmă.

După ce din destul a fost deprins de tatăl său în astfel de învățături, încît dorea ca de nimic din cele bune să nu se lipsească, și, pornit fiind prin iubirea de osteneală a albinei, care din tot felul de flori își adună cele trebuincioase, ca să nu rămînă mai prejos, s-a dus la cetatea Cezareei Capadociei, ca să se deprindă și cu învățăturile ce se dădeau acolo. Zic despre Cezareea cea preavestită, care a fost leagăn de învățături și al Sfântului Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu; unde primind toate învățăturile, se asemăna cu unii din dascăli, iar pe alții îi covârșea în tot felul de învățatură, încît în puțină vreme s-a făcut slăvit și vestit tuturor celor mai mari ai cetății și la tot poporul, fiind mai mare în învățatură decît în vîrstă și avînd statornicia cea mai mare; apoi s-a arătat a fi retor între retori, chiar mai înainte de a se sui pe scaunele sofistilor, filosof între filosofi, mai înainte de a învăța dogmele și rînduielile ce se află în filosofie; în sfîrșit, lucrul cel mai mare a fost că toți îl aveau ca pe un preot al creștinilor, mai înainte de preoție; și atît de slăvit se făcuse el prin învățatură și prin fapta bună, încît era cinstit, cucernic și vrednic înaintea tuturor.

După ce a ajuns în acest fel, s-a dus la Bizanț, care era cetatea cea mai mare din tot Răsăritul, pentru că era împodobită cu cei mai desăvîrșiți dintre retori și filosofi, de la care a adunat, prin ascuțimea minții sale, cele mai înalte dintre învățături și cu ele și-a împodobit sufletul său. De acolo, fiind nesățios de învățatură și de temelia cuvintelor bune, a fost trimis de Dumnezeu la Atena, unde a aflat pe Sfântul Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, sîrguindu-se la învățături, precum și pe Iulian Apostatul, care mai pe urmă a fost împărat (361-363), vrăjmaș și chinuitor al creștinilor, pe Libaniu, sofistul, și pe mulți alții.

Deci, acolo, aflînd Sfântul Vasile pe Sfântul Grigorie, apoi întrecîndu-se unul pe altul în fapta bună și în rîvna cea dumnezeiască, atît de mult s-au iubit, încît nu puteau să se despartă nicidecum, și ședeau amîndoi într-o casă, amîndoi mînceau și amîndoi aveau o voie.

Pe scurt, se afla un suflet în acele două trupuri și unul de la altul primea mare folos, nu numai întru fapta bună, ci și întru învățaturi. Căci ca doi lucrători de pămînt, sîrguitori și iscușiți, cu aceeași sîrguință lucrînd țarina filosofiei și semănînd cu multă osteneală sămînța învățăturilor, au secerat rodul sîrguinței lor, prin care au întrecut pe cei de o vîrstă cu dînsii, și atît de mult se înfrîneau, încît mînceau numai ca să trăiască, pîine și apă, mulțumind Domnului, ca Proorocul Ilie și ca Ioan Înainte-mergătorul, care se hrănea

cu muguri de copaci; iar pe celelalte, care momesc pîntecele și-i aduc dulceață, le defăimau, și cu totul se depărtau de ele.

Cu acest fel de înțelepciune, pe care au păzit-o pînă la sfîrșitul vieții lor, atît de curați s-au ținut, încît au întrecut pe vestitul Xenocrat, căruia, deși dormea cu o femeie desfrînată, nu-i venea nicidecum în minte că era o femeie aproape de dînsul; apoi au fugit de lăcomie și de împruținare și numai măsura cea dreaptă o păzeau. Iar necîștigarea atît de mult au iubit-o, încît au covîrșit pe Antistene, pe Pitagora și pe Cratis, încît pe cele cinstite și lăudate ale acelora le socoteau ca pe niște jucării de copil; căci foarte mult au defăimat cîștigarea de bani și de alte lucruri deșarte.

Trufia și înălțarea cu totul le-au urît, iar mîndria au pierdut-o prin cuvioșie. Cît despre înțelepciunea pe care o aveau, nu este de trebuință să mai scriem, căci toată viața lor era o cugetare și dorire neconținută, ziua și noaptea, ca să cîștige filosofia cea cerească și adevărată, mai mult decît pe cea pămîntească. Însă se sîrguiau a o cîștiga și pe aceasta, ca să ajute Bisericii noastre, să dezrădăcineze neghina din grîu, să curețe și să lămurească dogmele sfînteii credințe, și să apere pe credincioși de năvălirile ereticilor.

Se sîrguiau mai mult ca să întrecă pe filosofii cei vechi, și s-a și făcut astfel prin multa lor osteneală și prin dumnezeiescul ajutor, după cum se arată din scrierile lor. Întru meșteșugul gramaticii erau neîntrepuți, ca și în măsurile științei, poeziei, în mulțimea istoriilor și frumoasa grăire de cele politice. Iar buna rînduială a retoricii și frumusețea vorbirii au ales-o mai mult, și minciuna au lepădat-o. Filosofia cea adevărată din dogme atît de mult au deprins-o, încît i-au întrecut pe toți. Tot astfel și în celelalte științe s-au deprins, încît au întrecut pe toți din destul, în aritmetică, în geometrie, în muzică și în astronomie; încît s-au făcut dascăli și filosofi desăvîrșiți.

O înfrînare ca aceasta și întreaga lor înțelepciune văzînd-o dascălul Sfîntului Vasile, anume Eubul, om preaînțelept și mai bun decît toți filosofii cei din Atena, se minuna; iar Vasile vrînd să-l vîneze și să-l aducă la cunoștința de Dumnezeu, apoi un dar neprețuit ca acesta să-i dăruiască, pentru osteneala lui, l-a aflat odată înaintea cetății, vorbind cu ceilalți filosofi și întrebîndu-se despre filosofie, căci astfel de obicei aveau între ei, ca ori să grăiască, ori să audă ceva nou. Întrebîndu-se Eubul cu filosofii, pentru un cuvînt, a venit Vasile și îndată a dezlegat acel sofism și l-a deslușit. Apoi ziceau ceilalți: "Cine este cel care a deslușit cuvîntul filosofului?". Răspuns-a Eubul, zicînd: "Ori Dumnezeu, ori Vasile".

Văzînd Eubul pe Vasile, a lăsat pe prietenii și pe ucenicii săi, iar el a șezut cu Vasile, și au petrecut trei zile în vorbă, întrebîndu-se de filosofie. Drept aceea, a întreat Eubul pe Vasile: "Care este firea filosofiei?" Iar el a răspuns: "Firea filosofiei este pomenirea morții". După aceasta a grăit și despre lume, zicînd: "Deși sînt dulci cuvintele cele lumești, amară este lumea pentru cel ce se ține de ea cu iubire și patimă; căci alta este slava cea trupească și alta a firii celei fără de trup. Nu este cu puțință ca cineva să se îndulcească de amîndouă, pentru că nimeni nu poate să slujească la doi stăpîni. Însă, pe cît ne arată puterea bunătății, să împărțim la cei flămînzi pîinea înțelegerii; și pe cei ce s-au lipsit, pentru răutatea lor, de acoperămîntul faptei bune, pe aceia să-i aducem sub acoperămîntul lucrurilor celor bune; căci pe care-l vedem gol, îl îmbrăcăm și nu defăimăm trupul nostru.

Sînt la noi, o! Eubule, nu chipuri, nici ghicituri, ci singur adevărul povățuindu-ne spre mîntuire; pentru că vom învia toți, unii spre viața veșnică, iar alții spre munca și rușinarea veșnică, și vom sta toți înaintea judecării lui Hristos, precum ne învață marii glăsuitoari Prooroci: Isaia, Ieremia, Daniil, David și dumnezeiescul Apostol Pavel; după aceștia, chiar dătătorul pocăinței și răsplătitorul nostru, Domnul, Care a căutat oaia cea pierdută, iar pe fiul cel risipitor, care cu pocăință s-a întors, cuprinzîndu-l cu dragoste, l-a sărutat, cu haină luminată și cu inel l-a împodobit și l-a ospătat. Acela dă asemenea răsplătire celor ce vin în ceasul al unsprezecelea, ca și celor ce au purtat greutatea și zăduful zilei. Acela, pocăindu-ne și născîndu-ne din apă și din Duh, ne dă *cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-a suit*, precum și pe toate care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc".

Vasile grăind acestea, Eubul a strigat: "O! Vasile, arătătorule de cele cerești, prin tine cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul a toate, aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie,

Amin! Acesta este semnul credinței mele în Dumnezeu: toată averea ce o am, în mâinile tale o dau și cealaltă vreme a vieții mele cu tine o voi petrece, căci doresc nașterea din apă și din Duh".

Vasile i-a zis: "Bine este cuvântat Dumnezeul nostru, de acum și pînă-n veac, Cel ce a luminat mintea ta cu lumina adevărului, Eubule, și din rătăcirea cea mare te-a adus la cunoștința milostivirii Sale. Iar de vei voi, precum zici, ca să petreci cu mine, îți voi spune în ce chip să ne îngrijim de mîntuirea noastră și să ne izbăvim din cursele vieții celei de aici; să vindem toate averile și să le împărțim săracilor. După aceea să mergem în sfînta cetate, ca să vedem minunile ce sînt acolo și vom cîștiga îndrăznire către Dumnezeu".

Astfel, toate bine împărțindu-le celor ce aveau trebuință, și cumpărîndu-și hainele cele albe pentru Sfîntul Botez, s-au dus la Ierusalim și îi întorceau în cale pe mulți la adevărata credință. Mergînd în Antiohia, au intrat la o gazdă, iar fiul gazdei, Filoxen, ședea înaintea ușii, fiind supărat; acela era ucenic al lui Libaniu sofistul, de la care luînd niște stihuri de ale lui Homer, ca să le prefacă în vorbă retoricească, nu putea, și în nepricepere fiind, se necăjea foarte. Pe acesta, văzîndu-l Vasile necăjit, l-a întrebat: "Pentru ce ești necăjit, tinere?" Iar Filoxen a zis: "Oare dacă-ți voi arăta pricina mîhnirii mele, ce folos îmi va fi de la tine, întru aceasta?". Iar Vasile, făgăduindu-i că nu în zadar îi va fi aceea ce va arăta lui, tînărul i-a spus despre sofist și despre stihurile acelea și că aceea este pricina întristării lui, de vreme ce nu se pricepe ca să alcătuiască stihurile. Vasile, luînd stihurile, a început a i le tîlcui, alcătuiindu-le în vorbă simplă, în trei feluri. Atunci tînărul, mirîndu-se și înveselindu-se, l-a rugat să-i scrie tălmăcirea. Drept aceea, Vasile a scris tîlcuirea acelor stihuri ale lui Homer în trei feluri, pe care luîndu-le tînărul, cu bucurie a mers dimineața la Libaniu, dascălul său, ducîndu-i acea alcătuire a stihurilor; iar el citind-o, s-a mirat și a zis: "Vă jur pe dumnezeiasca rînduială, că nu se află cineva din înțelepții de acum care să-ți spună o asemenea tîlcuire. Deci cine ți-a scris aceasta, Filoxene?"

Iar tînărul i-a spus: "Este un străin în casa mea, care, fără osteneală, degrabă a tîlcuit aceasta". Libaniu îndată a alergat cu sîrguință la gazdă, ca să vadă pe străinul acela. Văzînd pe Vasile și pe Eubul, s-a mirat de venirea lor neașteptată și s-a bucurat de dînșii. Deci, i-a rugat să vină și să găzduiască în casa lui; iar ei venind, Libaniu le-a pus înaintea masă cu multe feluri de bucate.

După obiceiul lor însă gustînd puțină pîine și apă cu măsură, au mulțumit lui Dumnezeu dătătorul de toate bunătățile. Apoi a început Libaniu a le pune întrebări sofiste, iar ei împotriva îi aduceau cuvîntul credinței; Libaniu, cunoscînd puterea cuvintelor, zicea că n-a venit încă vremea de a se boteza, iar dacă rînduiala lui Dumnezeu va porunci, apoi cine poate să se împotrivescă? "Mult mă vei sluji, o! Vasile, dacă unele ca acestea vei binevoi a le grăi, spre folosul ucenicilor care sînt la mine".

Degrabă ucenicii lui Libaniu fiind adunați, a început Vasile a-i învăța: "Să aveți curăție sufletească, nepătimire trupească, purtare blîndă, grai cumpănit, cuvînt cu bună rînduială, hrană și băutură măsurată, înaintea celor mai mari tăcere, înaintea celor mai înțelepți luare-aminte, la cei mai bătrîni supunere, să aveți spre cei asemenea cu voi și spre cei mai mici dragoste nefățarnică, de cei răi, pătimiși și iubitori de trup să vă depărtați și puțin să grăiți, dar mai mult să înțelegeți, să nu fiți fără de socoteală în cuvînt, să nu prisosiți cu vorba, să nu fiți îndrăzneți la rîs, cu sfiala să vă împodobiți și cu femeile cele necurate să nu vorbiți, să aveți în jos căutarea, iar sufletul sus, să fugiți de cuvintele cele împotriva; dregătorie dascălească să nu doriți, cinstea acestei lumi întru nimic s-o socotiți.

Iar de ar face cineva vreun bine spre folosul altora, de la Dumnezeu plata s-o aștepte și veșnica răsplătire de la Iisus Hristos, Domnul nostru". Acestea zicîndu-le Vasile către ucenicii lui Libaniu și ei ascultînd nu fără de mirare, iarăși a plecat cu Eubul în cale.

După ce au sosit în Ierusalim, toate Sfintele Locuri cu credință și cu dragoste înconjurîndu-le și într-însele închinîndu-se lui Dumnezeu, Care este peste tot, ei s-au arătat episcopului acelei cetăți, cu numele Maxim, și l-au rugat ca să-i boteze în Iordan. Episcopul, văzîndu-i plini de credință, a făcut după credința lor și luînd clerul său a mers cu Vasile și cu Eubul la Iordan, iar cînd era pe mal, Vasile a căzut la pămînt și, cu lacrimi și glas, s-a rugat la Dumnezeu ca să-i arate vreun semn al credinței lui.

Deci, tremurând, s-a sculat și s-a dezbrăcat de hainele sale, odată cu care și pe omul cel vechi l-a lepădat și, intrând în apă, se ruga. Când s-a apropiat arhiereul să-l boteze, iată s-a pogorât un fulger de foc spre ei, și ieșind un porumbel din fulgerul acela, s-a pogorât în Iordan, și, tulburând apa, a zburat la cer; iar cei ce stăteau pe mal, văzând aceea, s-au cutremurat și au preamărit pe Dumnezeu.

Vasile, fiind botezat, a ieșit din apă, și mirându-se episcopul de dragostea ce avea către Dumnezeu, l-a îmbrăcat în haina Învierii lui Hristos, rugându-se. Apoi a botezat și pe Eubul, i-a uns pe ei cu mir și i-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine. Întorcându-se în sfânta cetate, au petrecut într-însa un an; după aceasta s-au dus în Antiohia, unde Meletie arhiepiscopul a hirotonit pe Vasile diacon și acolo a tâlcuit Pildele lui Solomon.

Nu după multă vreme, s-a dus cu Eubul în patria sa, Capadocia, apropiindu-se de cetatea Cezareei. Apoi s-a descoperit într-o vedenie de noapte lui Leontie, arhiepiscopul Cezareei, despre venirea lor și că Vasile o să fie în vremea sa arhiepiscop al acelei cetăți. Deci, dimineața, chemând arhiepiscopul pe arhidiaconul său și pe unii din clericii cei cinstiți, i-a trimis la porțile cetății dinspre răsărit, poruncindu-le ca pe cei doi străini ce-i vor întâmpina, să-i aducă la dânsul cu cinste. Iar ei ducându-se și întâmpinând pe Vasile și Eubul, pe când intrau în cetate, i-au adus la arhiepiscop.

El, văzându-i pe dînșii, s-a mirat, că pe unii ca aceștia îi văzuse în vedenie, și a preamărit pe Dumnezeu. Apoi i-a întrebat arhiepiscopul de unde vin și cum se numesc. Înștiințându-se despre numele lor, a poruncit să-i aducă la masă și să-i ospăteze. După aceea, chemând clerul său și bărbați aleși din cetate, le-a spus toate cele ce i s-au vestit lui despre Vasile în vedenie, de la Dumnezeu. Atunci clerul cu un glas a zis: "De vreme ce pentru cinstita ta viață ți-a arătat Dumnezeu pe moștenitorul scaunului tău, se cade să faci cu dânsul precum îți este plăcerea; căci cu adevărat vrednic este omul pe care judecățile lui Dumnezeu îl descoperă".

Apoi a chemat arhiepiscopul pe Vasile și pe Eubul și a început a vorbi cu ei din Scripturi, vrînd ca să afle priceperea lor; și auzindu-i, s-a mirat de noianul înțelepciunii ce se afla într-înșii, apoi ținîndu-i la sine, îi cinstea după vrednicie. Vasile, petrecînd în Cezareea, avea același fel de viață precum a văzut mai înainte la mulți cuvioși, pe când a înconjurat Egiptul, Palestina, Siria și Mesopotamia, căutînd pe Eustatie filosoful și cercetînd într-acele părți pe părinții cei nevoitori; deci, le urma bine cu chipul și cu viața monahicească.

După aceea a fost hirotonit prezbiter de Ermoghen, episcopul Cezareei, care a fost după Leontie, și era povățuitorul monahilor. Murind Ermoghen arhiepiscopul, era cerut în scaun Sfîntul Vasile, ca un vrednic și de Dumnezeu mai înainte însemnat; dar, fugind de cinste, s-a ascuns, și a fost ridicat la arhiepiscopie Eusebiu, bărbat bun la obiceiuri cu adevărat, dar puțin învățat și întru înțelepciunea cărții neiscusit; deci, acela știind pe Vasile că era de toți foarte cinstit și laudat ca un mai înțelept filosof și cu viața sfîntă, a început ca un om neputincios a fi biruit de zavistie și se arăta rău-voitor lui Vasile.

Acest lucru înțelegîndu-l Sfîntul Vasile, nevrînd să fie pricinuit de zavistie, s-a dus în pustia Pontului, unde a chemat prin scrisori și pe prietenul său, pe Sfîntul Grigorie de Nazianz; acolo, adunînd cu dânsul mulțime de monahi, a făcut rînduială de viață monahală, fiind luminat de Duhul Sfînt, și petrecea viața îngerească pe pămînt. Le ajuta lor la o viață ca aceea și fericita Emilia, maica lui Vasile, petrecînd nu departe de ei, de cealaltă parte de rîu, în sat, și de hrana lor îngrijindu-se; apoi, rămînînd văduvă, toată sîrguința o avea ca să placă lui Dumnezeu.

Fiind vremea, Vasile și Grigorie au ieșit din pustie, siliți de trebuințele Sfîntei Biserici, care atunci era tulburată de eretici. Pentru că pe Grigorie, tatăl său, l-a luat la sine spre ajutorul drept-credincioșilor în cetatea Nazianzului, fiind bătrîn și neputînd să se lupte acum cu lupii; iar Vasile, împăcîndu-se cu Eusebiu, arhiepiscopul Cezareei, acesta, prin scrisoare, l-a rugat să se întoarcă la dânsul și să ajute Bisericii care lupta contra arienilor.

Văzînd fericitul Vasile o primejdie ca aceea a Sfintei Biserici, și cinstind mai mult trebuința cea de obște, decît viața pustnicească, a lăsat singurătatea și a venit în Cezareea, unde foarte mult a lucrat cu cuvîntul și cu scrisul, curățînd credința cea dreaptă de eresuri. Apoi arhiepiscopul Eusebiu și-a dat sfîrșitul pe brațele lui Vasile, dîndu-și sufletul său lui Dumnezeu; iar după dînsul, lucrînd Sfîntul Duh, marele Vasile, chiar nevrînd a fi ridicat în scaun, a fost sfințit de mulți episcopi, între care era și bătrînul Grigorie, tatăl lui Grigorie de Nazianz; căci acela, fiind neputincios și obosit de bătrînețe, a poruncit să-l ducă în Cezareea, să silească pe Vasile a veni la arhiepiscopie, ca nu cumva arienii să ridice pe vreunul dintre ai lor în scaunul acela.

Deci, Vasile ocîrmuia Biserica lui Hristos; iar pe Petru, fratele său cel după trup, l-a sfințit prezbiter, ca să-i ajute la ostenele bisericesti, iar mai tîrziu l-a pus episcop în cetatea Sevastiei. În același timp și mama sa, fericita Emilia, după o viață de mai bine de 90 de ani, și-a dat sufletul Domnului. Ea a mai avut încă un fiu, pe Grigorie, episcopul Nissei, și pe Petru, pe care l-am pomenit, precum și o fiică, Macrina fecioara, întîia născută, și ceilalți fii, crescuți întru mari fapte bune.

După un timp oarecare, fericitul Vasile a cerut de la Dumnezeu să i se dea darul înțelepciunii, așa încît, cu ale sale cuvînte curate, să poată săvîrși slujba cea fără de sînge și să vie spre el Duhul Sfînt. După șase zile, adică în ziua a șaptea, pogorîndu-se Duhul Sfînt, a început a liturghisi și săvîrși în toate zilele jertfa cea fără de sînge. După ce a trecut cîtăva vreme, cu credință și cu rugăciune a început a scrie cu propria sa mîna tainele sfintei slujbe. Și în acea noapte i s-a arătat Domnul în vedenie, cu apostolii, făcînd înainte punere a pîinii și a paharului, la Sfîntul Jertfelnic; apoi, sculînd pe Vasile, i-a zis: "După a ta cerere, să se umple gura ta de laudă, ca adică, cu ale tale curate cuvînte, să aduci slujba cea fără de sînge". Iar el s-a sculat tremurînd, neputînd să privească cu ochii la arătarea Domnului cea luminoasă.

După această arătare luminoasă a mers în biserică și, apropiindu-se de Sfîntul Altar, a început a grăi și a scrie pe hîrtie, în limba grecească, astfel: *Să se umple gura mea de laudă, ca să cînt slava Ta, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ne-ai zidit pe noi și ne-ai adus în viața aceasta, rostind apoi și celelalte rugăciuni ale Sfintei Biserici.*

Iar după sfîrșitul rugăciunilor a ridicat pîinea, rugîndu-se cu dinadînsul și zicînd: "Ia aminte, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, din sfînt lăcașul Tău și de pe scaunul mării împărăției Tale, și vino ca să ne sfințești pe noi; Cel ce șezi sus, împreună cu Tatăl, și aici cu noi ești nevăzut, învrednicește-ne, cu puternică mîna Ta, ca să ni se dea precuratul Tău trup și cinstitul Tău sînge nouă, tuturor popoarelor".

Arhiereul săvîrșindu-le pe acestea, Eubul, cu cei mai întîi clerici, au văzut o lumină cerească luminînd altarul și pe arhiereu și niște bărbați prealuminați în veșminte albe, înconjurînd pe acel mare arhiereu. Văzînd aceasta, s-au înspăimîntat foarte mult și au vărsat lacrimi, lăudînd pe Dumnezeu.

În vremea aceea, marele Vasile chemînd un argintar, i-a poruncit ca din aur curat să facă o pasăre, în chipul porumbelului ce s-a arătat deasupra Iordanului, spre păzirea dumnezeieștilor Taine, și l-a așezat deasupra Sfintei Mese.

Altă dată, sfîntul, săvîrșind dumnezeiasca slujbă, un evreu, prefăcîndu-se creștin, vrînd să iscodească despre Sfintele Taine, s-a lipit de cei credincioși și a intrat în biserică; acolo a văzut pe Sfîntul Vasile că avea în mîinile sale un prunc, pe care-l sfîrîma. Împărtășindu-se credincioșii din mîinile sfîntului, a venit și evreul; și i-a dat arhiereul, ca și celorlalți creștini, o parte din Sfintele Daruri, pe care luînd-o evreul în mîini, a văzut că era adevărată carne. După aceea, apropiindu-se de pahar, a văzut că era sînge adevărat în el.

Deci a păstrat rămășițele Sfintei Împărtășanii și, mergînd acasă, le-a arătat femeii sale, și i-a spus despre tot ce a văzut cu ochii săi; apoi crezînd cu adevărat că înfricoșată și preainaltă este taina creștinească, a doua zi a mers la Fericitul Vasile, rugîndu-l să-i dea Sfîntul Botez. Iar Vasile, dînd mulțumire lui Dumnezeu, nu a întîrziat a boteza pe evreu, împreună cu toată casa lui.

Altă dată, mergînd undeva sfîntul, o femeie săracă, fiind nedreptăţită de eparhul cetăţii, a căzut în cale la picioarele fericitului, rugîndu-l ca să scrie despre dînsa la acel boier, ca unul care avea multă trecere către dînsul. Sfîntul, luînd o hîrtie, a scris către boier astfel: "S-a apropiat de mine această săracă femeie, care îţi aduce scrisoarea mea, nădăjduind că mă iubeşti şi are trecere cuvîntul meu la tine; deci m-a rugat ca să-ţi scriu, să n-o mai superi. De este adevărată nădăjduirea ei, arată cu lucrul, şi fă milă cu femeia aceasta".

Scriind sfîntul hîrtia, a dat-o femeii celei sărace, iar ea luînd-o, a dus-o şi a dat-o boierului, care, citind-o, a scris înapoi sfîntului: "După scrisoarea ta, părinte sfînte, aş fi voit să fac milă acestei femei sărace, dar nu pot, de vreme ce se află sub dajdie". Iar sfîntul iarăşi a scris către dînsul: "Dacă ai voit şi n-ai putut, bine; iar de ai putut şi n-ai voit, atunci te va aduce Dumnezeu în starea celor ce au trebuinţă ca, atunci cînd vei voi să fii miluit, să nu poţi fi". Acest lucru s-a şi întîmplat, pentru că, nu după multă vreme, supărîndu-se împăratul pe acest eparh, căci auzea că face multe năpăstuii, l-a aruncat în închisoare, ca să despăgubească pe cei pe care îi năpăstuisese. Eparhul a trimis din închisoare rugăminte la Sfîntul Vasile ca să-l miluiască şi să înduplece pe împărat, prin mijlocirea sa.

Vasile grăbindu-se, a rugat pe împărat pentru dînsul şi, după şase zile, a venit poruncă pentru liberarea boierului de la închisoare. Eparhul văzînd milostivirea sfîntului către dînsul, a alergat la el spre a-i mulţumi, iar femeii sărace i-a dat îndoit din averile sale.

Altă dată, era foamete afîta de mare în eparhia sfîntului, încît mulţi oameni au murit, din lipsă de hrană. Sfîntul, văzînd pe boieri că ţin grîul în hambare şi nu-l dau săracilor, se mîhnea de învîrtoşarea inimii acestora; căci o altă neomenie mai mare decît aceasta nu este, ca într-o vreme ca aceea cei bogăţi să nu voiască a vinde grîul, ci să aştepte ca, vînzîndu-l mai scump, să adune mai mulţi bani. Dar nu ştiu ticăloşii că, cu cît aşteaptă vreme mai multă să adune bani mai mulţi şi să strîmtoreze pe cei săraci, cu atît îşi înmulţesc asupra lor mînia lui Dumnezeu; căci ce altceva este mai rău decît să păstreze grîul şi să negustorească strîmtorarea săracilor, să se lipsească şi să moară de foame? Cum să-i numească cineva pe aceştia creştini? Cum să-i numească oameni pe ei care sînt mai sălbatici decît fiarele, că fiarele iubesc pe cele asemenea lor, iar aceştia nu se milostivesc spre cei de o seminţie cu dînşii. Unii ca aceştia erau, în vremea aceea, boierii Cezareei.

Sfîntul îi învăţa în fiecare zi despre milostenie, îi sfătuia, îi ruga, le scria, le aducea aminte de iubirea de străini a lui Avraam, de primirea de străini a lui Lot, de istoria lui Iosif cel preafrumos, cum a hrănit pe egipteni, şi mai ales cuvintele acestea: *Surpa-voi hambarele mele şi mai mari le voi zidi*. Acestea făcîndu-le şi zicîndu-le sfîntul, de-abia i-a înduplecat să-şi deschidă hambarele. Atunci, urmînd lui Hristos, care a spălat picioarele ucenicilor, slujea singur la împărţirea grîului, singur fierbea seminţe, singur le împărţea săracilor hrana; şi așa făcînd multe zile, a potolit primejdia foametei.

În acea vreme, împăratul Iulian (361-363), necuratul şi păgînul, vrînd să ducă război asupra perşilor, a venit în părţile Cezareei Capadociei; iar Sfîntul Vasile cunoscîndu-l de la Atena, căci învăţase acolo împreună cu dînsul, a luat poporul său şi l-a întîmpinat, cinstindu-l ca pe un împărat, şi fiindcă nu avea alt dar să-i ducă, i-a dus trei pîini de orz, dintr-acelea care mîncea sfîntul; căci așa ceruse împăratul, să-i ducă dintr-acelea din care mănîncă el. Deci, primind împăratul darul, a zis slujitorilor să-i răsplătească lui şi să-i dea iarbă din livadă.

Sfîntul, văzînd o necinste ca aceasta, a zis împăratului: "Noi, împărate, ţi-am adus dintr-acelea care mîncăm, precum ai cerut, iar împărăţia ta, precum se vede, ne-ai răsplătit darul, dîndu-ne dintre acelea pe care le mănînci însuţi". Auzind acestea împăratul, s-a mîniat foarte şi a zis sfîntului: "Acum primeşte darul acesta, şi cînd mă voi întoarce din Persia biruitor, voi arde cetatea ta de tot şi pe nebunul popor cel amăgit de tine îl voi robi, căci necinsteşte pe zeii cărora mă închin eu, şi atunci vei lua şi tu cuviincioasa răsplătire". Astfel înfricoşîndu-l păgînul împărat, s-a dus în Persia.

Sfîntul întorcîndu-se în cetate şi chemînd toată mulţimea poporului, le-a spus îngrozirile împăratului, iar după aceea i-a sfătuit, zicînd: "Să nu vă mîhniţi, fraţii mei creştini, de banii voştri, ci numai de viaţa voastră să vă îngrijiţi; duceţi-vă şi aduceţi banii voştri, să-i adunăm într-un loc, şi cînd vom auzi că se

întoarce împăratul, să-i punem grămezi în calea lui, căci văzîndu-i, ca un iubitor de bani ce este, se va împlînzii și nu va face asupra noastră precum vorbește". Ducîndu-se creștinii, au făcut precum le-a poruncit sfîntul, au adus avuții nenumărate, aur, argint și pietre scumpe.

Sfîntul primindu-le, le-a pus în casa de vase, scriind deasupra numele fiecăruia, ca să se păstreze pînă cînd vor auzi despre întoarcerea împăratului. Cînd a înțeles sfîntul că se întoarce împăratul, a adunat mulțimea creștinilor, împreună cu femeile și cu copiii, și le-a poruncit să postească trei zile; apoi i-a suit în muntele Cezareei, care acum se numește Didim, adică geamăn, căci are două vîrfuri, în care era și o biserică a Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu.

Rugîndu-se creștinii în biserica aceea, cu inima zdrobită, milostivului Dumnezeu și Preasfîntei Maicii Lui, ca să risipească sfatul păgînului împărat, sfîntul a văzut stînd împreună cu poporul la rugăciune mulțime de oaste cerească împrejurul muntelui, și în mijlocul lor a văzut o femeie șezînd pe un scaun cu multă slavă, și a zis către îngerii care stăteau împrejur: "Chemați la mine pe Mercurie, ca să se ducă săucidă pe Iulian, vrăjmașul Fiului meu". Deci, s-a arătat Sfîntului Vasile Mucenicul Mercurie, îmbrăcat cu armele lui, și luînd voie de la femeia aceea, care era Preasfînta Născătoare de Dumnezeu, s-a dus degrabă.

După ce sfîntul a văzut această vedenie, a luat îndată pe unii din clerici și s-a pogorît în cetate; și era acolo o biserică a Sfîntului Mercurie, în care se aflau moaștele lui, cinstindu-se de creștini; căci Sfîntul Mercurie a murit acolo în Cezareea, mai înainte cu 100 de ani, în vremea împărăției lui Deciu (249-251) și Valerian (253-259).

Deci, în biserica aceasta intrînd sfîntul, se ruga înaintea icoanei Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu, lîngă care era și chipul Sfîntului marelui Mucenic Mercurie, cu suliță ca un ostaș. Vasile se ruga ca acel păgîn împărat, pierzătorul creștinilor, să nu se întoarcă viu de la război. Și a văzut chipul Sfîntului Mercurie, cel de lîngă Preacurata Născătoare de Dumnezeu, schimbîndu-se, și s-a făcut nevăzut cîtăva vreme; iar după puțin, s-a arătat cu sulița sîngerată; pentru că în vremea aceea Iulian a fost însulițat la război de Sfîntul Mucenic Mercurie, cel trimis de Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu, spre pierzarea vrăjmașului lui Dumnezeu. Atunci a cunoscut sfîntul că acea vedenie a fost adevărată; apoi îndată s-a suit în munte și a zis creștinilor: "Bucurați-vă și vă veseliți astăzi, fraților, căci s-a auzit rugăciunea noastră și împăratul și-a luat cuviincioasa pedeapsă; pentru aceasta, mulțumind lui Dumnezeu, să mergem în cetate, ca să-și ia fiecare din voi banii săi".

Creștinii auzind acestea, cu un cuget au strigat toți: "Dacă am voit să-i dăm împăratului celui păgîn, acum, oare, să nu-i dăruim Împăratului cerului și al pămîntului, Cel ce ne-a dăruit viața noastră?" Iar sfîntul lăudîndu-le sîrguința lor, a poruncit să-și ia fiecare a treia parte din cele ce a dat, iar cu cealaltă avuție să zidească o casă de săraci și de străini, spital, casă de bătrîni și de sărmani.

Sfîntul Vasile avea și acest dar: pe cînd slujea și înălța Sfintele Daruri, cunoștea că vine darul Sfîntului Duh, printr-un semn ca acesta: Porumbelul acela de aur, care era deasupra dumnezeieștii Mese, cea cu Sfintele Daruri, mișcîndu-se de dumnezeiasca putere, de trei ori se clătina.

Odată, slujind fericitul și înălțînd Sfintele, nu s-a făcut obișnuitul semn al porumbelului, care, prin cea de trei ori mișcare, însemna pogorîrea Duhului Sfînt. Drept aceea, Vasile gîndind la aceasta, a văzut un diacon din cei ce țineau ripidele făcînd semn spre o femeie ce sta înaintea altarului. Deci, a poruncit ca să se depărteze diaconul acela de la Sfînta Masă, și șapte zile i-a dat canon ca să postească și să se roage, și fără somn toată noaptea la rugăciune să petreacă; iar din averile lui să le dea la săraci.

Deci, dintr-acea vreme Sfîntul Vasile a poruncit ca să fie în biserică înaintea altarului perdele și îngrădire pentru femei, ca să nu îndrăznească vreuna a privi în altar în vremea dumnezeieștii slujbe; iar aceea care ar îndrăzni, să fie gonită din biserică și de Sfînta Împărtașire să se despartă.

Într-acea vreme tulbura Biserica lui Hristos Valens (364-378), împăratul cel orbit cu eresul arian, care pe mulți episcopi drept-credincioși izgonindu-i din scaunele lor, a ridicat pe arieni în locurile acelorora; iar pe

alții mici la suflet și fricoși i-a silit ca să se învoiască cu eresul lui. Deci, se mînia și se tulbura văzînd pe Sfîntul Vasile pe scaunul său, fiind fără temere și în credința sa fiind nemișcat ca un stîlp, și pe alții sprijinindu-i și sfătuindu-i să se depărteze de eresul arian ca de un lucru urît de Dumnezeu. Împăratul, străbătînd stăpînirea sa, și pe cei dreptcredincioși pretutindeni chinuindu-i mult, a mers la Antiohia și în Cezareea Capadociei, îngrijindu-se cu dinadinsul să aducă pe Vasile la unirea ariană. Deci a îndemnat pe voievozii săi, pe boieri și pe sftnici cu rugămintele, cu făgăduințe și cu îngroziri să sfătuiască pe Vasile spre a face voia lui.

De aceea, supărau foarte mult pe sfîntul cei de un gînd cu împăratul; dar încă și femeile cele de neam mare și care aveau cunoștință cu împăratul, trimiteau pe eunucii lor la sfîntul, sfătuindu-l și îndemnîndu-l să vină la unirea gîndului împărătesc; dar nimic n-au sporit, pentru că n-au găsit un om slab la inimă, ci un om hotărît.

După aceea, Modest, eparhul, cu mai multă îndîrjire s-a sculat asupra lui; deoarece chemîndu-l la sine și neputînd să-l plece cu momeli la credința împărătească, îl îngrozea cu mînie. Iar sfîntul, la îngrozirile lui, cu îndrăzneală a răspuns: "Averile mele voiești să le iei? Pe tine nu te vei îmbogăți, iar pe mine nu mă vei sărăci. Dar, socotesc că aceste haine vechi ale mele și aceste puține cărți, în care este toată bogăția mea, nu-ți trebuie; de izgonire nu mă tem, pentru că al meu este tot pămîntul, sau mai bine să zic, al lui Dumnezeu. De chinuri nu mă îngrijesc, care mă vor duce la doritul sfîrșit, și cu acestea bine îmi vei face, căci mai degrabă mă vei trimite la Dumnezeul meu".

Modest a zis: "Nimeni n-a vorbit cu mine cu așa îndrăzneală". Iar sfîntul i-a răspuns: "Căci nu ți s-a întîmplat să vorbești cu vreun episcop. Noi întru celelalte arătăm smerenie și blîndețe, însă cînd cineva voiește să ia de la noi pe Dumnezeu și dreptatea Lui, apoi nu ne îngrijim de nici unul". La sfîrșit Modest a zis: "Să te gîndești pînă dimineață, căci la pierzare te voi da". Iar el a răspuns: "Eu dimineață același voi fi; însă voiesc ca și tu să fii neschimbat în cuvîntul tău". Niște cuvinte îndrăznețe ca acestea, ale Sfîntului Vasile, le-a spus Modest împăratului, iar el i-a poruncit să nu-l supere mai mult.

Sosind praznicul Arătării Domnului (Botezul), împăratul, ca și cum vrînd să placă puțin lui Vasile, a intrat în biserica lui și, privind la buna podoabă și la rînduiala bisericii, la cîntarea și la rugăciunea credincioșilor luînd aminte, se uimea; căci n-a văzut niciodată într-ale sale biserici ariene o rînduială și bună podoabă ca aceea. Acolo, Sfîntul Vasile, apropiindu-se de împărat, grăia către el cuvinte dumnezeiești, iar nu omenești, pe care le-a auzit și Grigorie de Nazianz - fiindcă se întîmplase atunci acolo, care a și scris despre aceea. De atunci împăratul a început a fi mai bun către Vasile.

Însă, ducîndu-se în Antiohia, iarăși s-a schimbat spre mînie împotriva lui Vasile, fiind învățat de oamenii cei răi; la clevetirea acestora plecîndu-se, a judecat să izgonească pe Vasile. Cînd voia să iscălească hotărîrea, scaunul pe care ședea împăratul s-a mișcat, iar condeii cu care voia să scrie i s-a stricat. A luat al doilea condei, dar și acela s-a stricat, la fel și al treilea, apoi mîna i-a tremurat și frica a căzut peste dînsul; iar el cunoscînd puterea lui Dumnezeu, a rupt hîrtia.

Atunci vrăjmașii dreptei credințe, arienii, stăruiau la împărat ca să-i facă rău lui Vasile. Deci s-a trimis de împărat un senator, Anastasie, ca să aducă pe Vasile în Antiohia. Ajungînd în cetatea Cezareea și spunînd lui Vasile porunca împăratului, sfîntul a răspuns: "Eu, fiule, mai înainte cu puține zile m-am înștiințat că împăratul, supunîndu-se sfatului nepricepuților oameni, trei condeie a sfărîmat, vrînd să iscălească hotărîrea mea pentru surghiun și să întunece adevărul. Dar condeiele cele nesimțitoare au oprit pornirea lui, preferînd să se strice, decît să slujească la nedreapta lui judecată".

Fiind adus în Antiohia, a stat înaintea judecății eparhului, care l-a întrebat de ce nu se ține de credința împăratului. Sfîntul Vasile a răspuns: "Să nu fie aceea ca, abătîndu-mă de la dreapta credință creștinească, să urmez necuratei învățături ariene; căci credința în Unul Dumnezeu am primit-o de la părinți, spre a o slăvi". Judecătorul îl îngrozea cu moartea. Însă el a răspuns: "Să-mi fie mie ca pentru adevăr să pățimesc și din legăturile trupești să mă dezleg; pentru că aceasta de multă vreme o doresc, dar voi să nu vă schimbați făgăduința voastră". Eparhul a vestit despre aceasta împăratului, spunîndu-i că bărbatul acela

este mai presus de îngrozire, căci este neschimbată credința lui, nemișcată și neslăbită inima lui. Iar împăratul, umplându-se de mînie, se gîndea cum ar putea să piardă pe Vasile.

Într-acea vreme, Galatie, fiul împăratului, s-a îmbolnăvit de o durere mare și deznădăjduindu-se, era aproape de moarte. Maica aceuia, venind la împăratul, se certa cu dînsul, zicînd: "Pentru că ai nedreaptă credință în Dumnezeu și faci rău arhierelui lui Dumnezeu, pentru aceea moare fiul meu".

Auzind acestea Valens, a chemat pe Vasile și i-a zis: "Dacă sînt plăcute lui Dumnezeu dogmele credinței tale, să faci sănătos pe fiul meu cu rugăciunile tale". Răspuns-a sfîntul: "De te vei uni, împărate, cu credința cea dreaptă și vei dăruia pace Bisericii, apoi fiul tău va fi viu".

Împăratul, făgăduind să împlinească aceasta, îndată Sfîntul Vasile, rugîndu-se lui Dumnezeu pentru viața fiului împăratului, l-a făcut sănătos. Apoi a liberat pe Vasile cu cinste la scaunul său. Arieni auzind și văzînd acestea, cîrteau în inimile lor pline de zavistie și de răutate și ziceau împăratului: "Și noi putem să facem aceasta". După aceea au înșelat pe împăratul, încît a îngăduit a se boteza fiul său.

După ce arieni l-au botezat, îndată a murit în mîinile lor. Aceasta văzînd-o cu ochii săi, cel mai sus pomenit Anastasie, a spus-o împăratului Valentinian (364-375), adică fratelui lui Valens, care împărătea în Apus, împăratul Răsăritului. El, mirîndu-se de o minune ca aceea, a preamărit pe Dumnezeu. Apoi Sfîntului Vasile i-a trimis multă avere, prin mîinile lui Anastasie, pe care Vasile luînd-o, a zidit prin cetăți spitale, în eparhia sa, și a miluit mulțime de săraci și de neputincioși.

Sfîntul Grigorie de Nazianz povestește că Sfîntul Vasile a tămăduit și pe Modest eparhul, acel care era vrăjmaș sfîntului, pe cînd acela se îmbolnăvise foarte rău și căuta ajutor cu smerenie în boala sa, la sfintele lui rugăciuni. Apoi multă vreme trecînd, a venit după Modest alt eparh în țara aceea, anume Eusebiu, rudenia împăratului.

Era în zilele acelea, în Cezareea, o văduvă tînără, bogată și foarte frumoasă, anume Vestiana, fiica lui Arax, care era senator al mai marelui sfat; pe acea văduvă, Eusebiu eparhul voia s-o dea cu sila în însoțirea unui om cu boierie. Dar ea, fiind cu mintea întregă și vrînd să păzească curăția văduviei sale neprihănită, nu voia să se mărite după bărbat. Cînd a înțeles că vor s-o dea cu sila, a fugit la biserică și a alergat la Sfîntul Vasile, arhierul lui Dumnezeu.

El, primind-o spre apărare, nu voia s-o dea oamenilor care veniseră după dînsa. Apoi a trimis-o în taină în mănăstirea de fecioare, la sora sa, Cuvioasa Macrina. Drept aceea, eparhul, supărîndu-se pe Sfîntul Vasile, a trimis pe ostașii săi să ia cu sila din biserică pe acea văduvă. Dar, negăsind-o, a poruncit s-o caute în camera sfîntului, unde îngerii petreceau; iar eparhul fiind necurat, credea că Vasile o ține la dînsul pentru păcat. Negăsind-o nicăieri, a chemat pe Vasile la dînsul și l-a certat foarte aspru, voind a-l pune la grele chinuri ca să-i dea pe acea văduvă. Sfîntul Vasile era gata la toate chinurile, zicînd: "De vei porunci să se strivească cu fiare corpul meu, îmi vei tămădui pîntecele meu, căci mă vezi că sînt bolnav".

În acel timp s-au înștiințat cetățenii despre cele ce se făceau, și ridicîndu-se cu toții, nu numai bărbații, ci și femeile, alargară cu arme și ciomege la curtea eparhului, voind a-l ucide pentru sfîntul părinte, păstorul lor. Dacă Sfîntul Vasile n-ar fi potolit poporul, l-ar fi ucis pe eparh, care, văzînd atîta tulburare în popor, s-a temut foarte mult și a eliberat pe sfînt, fără a-l supune la vreo pedeapsă.

Eladie, fostul ucenic al marelui Vasile, însuși văzător și urmaș al minunilor lui la moștenirea scaunului său, bărbat îmbunătățit și sfînt, a spus un lucru nemincinos ca acesta: "Un boier drept- credincios, anume Proterie, cercetînd Locurile Sfinte, a gîndit să dea pe fiica sa într-una din mănăstiri, să slujească lui Dumnezeu. Dar diavolul, care de la început urăște binele, a împins pe o slugă a lui Proterie spre dorirea fiicei stăpînului său. Văzînd sluga că acest lucru este greu, spre care nici nu îndrăznea, simțindu-se nevrednic, a mers la un vrăjitor care locuia în acea cetate, căruia i-a spus toată dorința sa, și i-a făgăduit să-i dea mult aur dacă va face cu farmecele sale să ia de soție pe fiica stăpînului său.

La început vrăjitorul n-a voit, apoi mai pe urmă a zis: "De vei voi, te voi trimite la stăpînul meu, diavolul, și el îți va ajuta la aceasta, dacă vei face și tu voia lui"; iar acel ticălos rob a zis: "Făgăduiesc că voi face tot ce-mi va porunci". Fermecătorul a zis: "Te vei lepăda de Hristos al tău și vei da scrisoare pentru aceasta?". Iar el a zis: "Gata sînt, numai să-mi cîștig dorința mea". Vrăjitorul a răspuns: "De făgăduiești așa, apoi și eu îți voi fi de ajutor".

Luînd o hîrtie, a scris diavolului astfel: "De vreme ce mi se cade a mă sîrgui, stăpîne al meu, ca să mă lepăd de creștineasca credință și să vin spre a ta stăpînire, întru înmulțirea părții tale, iată trimit la tine acum pe tînărul care va aduce scrisoarea mea, fiindcă este aprins de dor către o fecioară; și te rog să-i dai ajutor să-și cîștige dorința sa, ca și eu întru aceasta să mă preamăresc și cu mai mare sîrguință să cîștig pe mulți care îți vor fi plăcuți".

O scrisoare ca aceasta scriind către diavol, a dat-o acelu tînăr și l-a trimis, zicîndu-i: "Să mergi în această oră a nopții și să stai la mormintele păgîne, să ridici hîrtia în văzduh și-ți vor sta de față cei ce te vor duce la diavolul". Iar el, ticălosul, degrabă s-a dus și ajungînd la morminte, a început a chema pe diavoli în ajutor. De îndată duhurile viclene s-au arătat în fața lui și cu bucurie au dus pe cel înșelat la stăpînul lor; apoi văzîndu-l că ședea pe scaun înalt și înconjurat de duhuri viclene, i-a dat scrisoarea de la vrăjitor și, luînd-o, diavolul a zis către tînăr: "Crezi în mine?". Iar el a zis: "Cred". Și diavolul i-a zis: "Te lepezi de Hristos al tău?".

Iar ticălosul a zis: "Mă lepăd". Satana i-a zis: "De multe ori mă înșelați voi creștinii; cînd vă trebuie ajutorul meu, veniți la mine, iar după ce vă împliniți dorința voastră, iarăși vă lepădați de mine și vă apropiați de Hristos al vostru; iar El, ca un bun și iubitor de oameni, vă primește. Voiesc să-mi faci zapis, cum că te lepezi de bunăvoie de Hristos și de Botez și făgăduiești ca să fii al meu în veci, să rabzi cu mine veșnica muncă în ziua judecării; și așa eu îndată voi împlini dorința ta". Iar tînărul a scris precum diavolul a voit.

Atunci balaurul pierzător de suflete a trimis pe diavolul desfrînării și a aprins pe fecioara aceea de nesățioasa dragoste către acest tînăr, încît neputînd răbda patima trupească, a căzut la pămînt, rugîndu-se de tatăl său: "Miluiește-mă, miluiește-mă pe mine, fiica ta, și mă dă ca soție acelu tînăr al nostru, pe care l-am iubit foarte mult; iar de nu vei face aceasta unicei tale fiice, în scurt timp mă voi omorî și vei da seamă pentru mine în ziua judecării".

Auzind aceasta tatăl, s-a înspăimîntat și se tînguia, zicînd: "Vai mie păcătosul, cum s-a întîmplat aceasta fiicei mele? Cine mi-a furat comoara? Cine a amăgit pe fiica mea? Cine mi-a întunecat lumina ochilor mei? Eu pe tine, fiica mea, voiam să te logodesc cu Mirele ceresc, ca să fii viețuitoare împreună cu îngerii, și ca totdeauna să preamărești pe Dumnezeu în psalmi și în cîntări duhovnicești, și prin tine nădărduiam ca și eu să fiu mîntuit. Iar tu fără rușine îmi vorbești pentru unirea nunții. Să nu mă pogori cu mîhnire în iad, să nu-ți rușinezi neamul tău cel bun, însoțindu-te cu o slugă". Iar ea întru nimic nu socotea cuvintele tatălui său, zicînd într-una: "De nu vei face după dorința mea, atunci singură mă voi ucide".

Tatăl ei, nepricepînd ce să facă, după sfatul rudelor și al prietenilor săi, a lăsat ca mai bine să fie voia ei, decît să o piardă; deci chemînd pe sluga lui, i-a dat de soție pe fiica sa și avere multă; apoi a zis către dînsa: "Mergi, fiică ticăloasă și pătimașă după bărbat; însă mi se pare că mult te vei căi pe urmă și nu-ți va fi de nici un folos".

Săvîrșindu-se nedreapta însoțire și diavoleasca lucrare împlinindu-se, după cîtăva vreme au observat și alții că acel tînăr nu intră în Biserică și cu Sfintele Taine nu se împărtășește. De aceea, au spus ticăloasei sale soții, zicîndu-i: "Nu știi că bărbatul tău, pe care l-ai ales, nu este creștin, ci străin de credința lui Hristos?". Ea, auzind aceasta s-a umplut de mîhnire și, aruncîndu-se la pămînt, a început să-și lovească obrazul și să-și bată pieptul cu pumnii, strigînd: "Nimeni neascultînd de părinții săi, nu s-a mîntuit vreodată. Cine va spune rușinea tatălui meu, vai mie, ticăloasa, în cîtă pieire am căzut astăzi; de ce m-am născut? Și născîndu-mă de ce n-am pierit?"

Astfel tînguindu-se ea, a auzit bărbatul ei și a alergat la dînsa, întrebînd-o despre pricina tînguirii. Cunoscînd lucrul, dînsul a început a o mîngîia, zicînd că nu sînt adevărate cele despre dînsul, și îi spunea că este creștin. La cuvintele lui puțin mîngîietoare, dînsa a zis: "De vei voi ca să mă încredințezi cu adevărat, iar ticălosul meu de suflet să fie fără grijă, să mergi dimineață cu mine în Biserică și înaintea mea să te împărtășești cu Sfintele Taine și atunci te voi crede".

Ticălosul ei bărbat, văzînd că nu poate tăinui acel lucru, a fost nevoit a-i spune toate cele petrecute și cum s-a dat diavolului. Ea, căpătînd curaj și scuturîndu-se de slăbiciunea femeiască, a alergat la Sfîntul Vasile și a strigat: "Miluiește-mă, ucenice al lui Hristos, miluiește-mă pe mine, care n-am ascultat pe părintele meu și diavolescului sfat m-am supus".

Povestindu-i toate cele petrecute cu bărbatul său, iar sfîntul chemîndu-l, l-a întrebat dacă sînt adevărate toate cele spuse despre dînsul de femeia sa. El cu lacrimi în ochi a răspuns: "Adevărat, sfînte al lui Dumnezeu, așa este; de voi tăcea, faptele mele vor striga". Și i-a povestit cum s-a dat diavolilor, iar sfîntul a zis: "Voiești să te întorci iarăși la Dumnezeu nostru, Iisus Hristos?". Tînărul a răspuns: "Da, voiesc, dar nu pot". Vasile l-a întrebat pentru ce nu poate, iar tînărul i-a răspuns: "Pentru că m-am lepădat de Hristos și diavolului m-am încredințat cu zăpăc". Iar Vasile a zis: "Nu te mîhni de aceasta; căci Dumnezeu este iubitor de oameni și primește pe cei ce se pocăiesc".

Atunci femeia lui, aruncîndu-se la picioarele sfîntului, îl ruga, zicîndu-i: "Ucenice al lui Hristos, cît poți, ajută-ne nouă!"; iar sfîntul a grăit către tînăr: "Dar crezi că te vei mîntui?" Iar el a zis: "Cred, Doamne, ajută necredinței mele!". Luîndu-l sfîntul de mîină, a făcut pe dînsul semnul Sfîntei Cruci și l-a închis la un loc, înăuntrul sfîntelor ogrăzi; apoi a poruncit ca neîncetat să se roage lui Dumnezeu.

Singur a petrecut acolo trei zile, rugîndu-se lui Dumnezeu; după care sfîntul, cercetîndu-l, l-a întrebat: "Cum te afli, fiule?". Tînărul a răspuns: "Într-o mare primejdie mă aflu, stăpîne; nu pot răbda chiotul diavolesc, înfricoșările, săgetăturile și lovirea pietrelor, pentru că, ținîndu-mi zăpăc, mă ocărăsc, zicîndu-mi: "Tu ai venit la noi, iar nu noi la tine"". Sfîntul i-a zis: "Nu te teme, fiule, și numai să crezi". Dîndu-i puțină hrană, l-a însemnat cu semnul Crucii și iarăși l-a închis. După puține zile, cercetîndu-l din nou, i-a zis: "Cum te afli, fiule?". Iar tînărul a răspuns: "De departe aud îngrozirile și chiotul, iar pe dînșii nu-i văd". Apoi, dîndu-i puțină mîncare și rugîndu-se pentru dînsul, l-a închis din nou și s-a dus.

După patru zile, a venit din nou la dînsul și l-a întrebat: "Cum te afli, fiule?". Iar el a răspuns: "Acum sînt bine, sfînte părinte; pentru că te-am văzut pe tine în vis, luptîndu-te pentru mine și biruind pe diavolul". Deci, sfîntul, făcînd rugăciuni, l-a scos din închisoare și l-a dus în chilia sa. A doua zi a chemat tot clerul bisericesc, pe monahi și tot poporul cel iubitor de Hristos, și le-a zis: "Să preamărim, fraților, pe iubitorul de oameni Dumnezeu, că iată, Bunul Păstor voiește să ia pe umeri oaia cea pierdută și s-o aducă în Biserică. Deci se cade să ne rugăm în această noapte bunătații Lui, ca să biruiască și să rușineze pe vrăjmașul sufletelor noastre". Atunci s-a adunat poporul în Biserică și a făcut rugăciuni de toată noaptea pentru tînărul ce se pocăia, strigînd: "Doamne miluiește!".

Făcîndu-se ziuă, Vasile a luat pe tînăr de mîină și l-a dus cu tot poporul în biserică, cîntînd psalmi și laude. Și iată diavolul, fără rușine, a venit pe nevăzute cu toată puterea sa pierzătoare, vrînd să răpească pe tînăr din mîinile sfîntului. Iar tînărul a început a striga: "Sfînte al lui Dumnezeu, ajută-mă!". Diavolul tăbărîse asupra tînărului cu atîta îndrăzneală și nerușinare, încît pe Sfîntul Vasile îl zgîria, trăgînd la dînsul pe tînăr. Întorcîndu-se fericitul, a zis către diavol: "Nerușinat pierzător de suflete, începător al întunericului și al pierzării, oare nu-ți ajunge ție a ta pierzare, pe care ai adus-o ție și celor ai tăi?"

Nu încetezi a prigoni zidirea Dumnezeului meu?" Iar diavolul a strigat către dînsul: "Mă nedreptățești, Vasile!". Și acest glas diavolesc l-au auzit mulți. Iar arhierul a zis: "Să te certe pe tine Domnul, diavole!". Iar diavolul iarăși a zis către dînsul: "Vasile, mă nedreptățești, că nu eu am mers la dînsul, ci el la mine și s-a lepădat de Hristos al tău, dîndu-mi zăpăc pe care îl am în mîinile mele, iar în ziua judecării îl voi aduce înaintea Celui de obște Judecător".

Vasile a zis: "Bine este cuvântat Domnul Dumnezeu meu, că nu-și va lăsa poporul mâinile în jos, rugându-se, pînă nu vei da zapisul!". Întorcându-se sfîntul către popor, a zis: "Înălțați mâinile voastre în sus și strigați: Doamne miluiește!". Poporul, înălțînd mâinile spre cer, a strigat cu lacrimi: "Doamne miluiește!", multă vreme, și iată a venit zapisul tînărului acela, purtat prin văzduh, văzîndu-l toți, și s-a dat Fericitului Vasile în mîini. Sfîntul, luînd zapisul, s-a bucurat și a dat mulțumire lui Dumnezeu; apoi înaintea tuturor a zis către tînăr: "Cunoști, frate, zapisul acesta?" Tînărul a răspuns: "Da, sfinte al lui Dumnezeu, este al meu, că l-am scris singur cu mîna mea". Marele Vasile l-a rupt îndată bucăți, înaintea tuturor și l-a ars; apoi, ducînd pe tînăr în biserică, l-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine și pe popor l-a ospătat din belșug. Pe tînăr, mult învățîndu-l și dîndu-i canonul cel cuviincios, l-a dat femeii lui, care cu negrăit glas slăvea și mulțumea lui Dumnezeu.

Același bărbat vrednic de credință, Eladie, povestea și aceasta despre Sfîntul Vasile: Într-una din zile, Cuviosul nostru părinte Vasile, fiind luminat de darul lui Dumnezeu, a zis către clerul său: "Veniți fiilor după mine, să vedem împreună slava lui Dumnezeu și să preamărim pe Stăpînul nostru". Și a ieșit afară din cetate, neștiind nimeni unde voiește să meargă. Un prezbiter, cu numele Anastasie, care viețuia într-un sat, avea de soție o femeie cu numele Teognia, cu care a trăit patruzeci de ani în feciorie; și se socotea Teognia de către mulți că este neroditoare, pentru că nimeni nu știa curăția fecioriei lor, cea păzită în taină. Anastasie avea duhul lui Dumnezeu, pentru sfînta sa viață, și era bărbat înainte-văzător; căci într-acea vreme, văzînd mai înainte cu duhul, că Vasile are să-l cerceteze, a zis către femeia sa, Teognia: "Eu mă voi duce la cîmp să lucrez pămîntul, iar tu doamnă, sora mea, să împodobești casa și la nouă ceasuri din zi să aprinzi lumînări și să ieși în întîmpinarea Sfîntului Vasile, arhiepiscopul, pentru că vine să ne cerceteze pe noi păcătoșii". Ea, mirîndu-se de cuvintele bărbatului său, a îndeplinit porunca. Sfîntul Vasile, fiind nu departe de casa lui Anastasie, l-a întîmpinat Teognia și i s-a închinat. Vasile a zis: "Cum te afli doamnă Teognia?". Ea, auzind că o cheamă pe nume, s-a înspăimîntat și a răspuns: "Sînt sănătoasă, stăpîne sfinte".

Fericitul i-a zis: "Unde este domnul Anastasie, fratele tău?". Ea a răspuns: "Nu-mi este frate, ci bărbat, și s-a dus la cîmp să lucreze pămîntul". Vasile a zis: "A venit și este în casă, nu te îndoii". Auzind aceste cuvinte, s-a umplut de mai multă spaimă că sfîntul a știut mai înainte toată taina lor; și tremurînd, a căzut la picioarele sfîntului și i-a zis: "Roagă-te pentru mine păcătoasa, sfinte al lui Dumnezeu, că mari și minunate lucruri văd în tine!". Sfîntul s-a rugat pentru dînsa înaintea tuturor, și a intrat în casă.

Intrînd el în casa prezbiterului, l-a întîmpinat singur Anastasie și, sărutînd picioarele sfîntului, a zis: "De unde mie aceasta, că a venit arhierul Domnului meu la mine?". Arhierul a răspuns: "Bine că te-am aflat, ucenice al lui Hristos, să mergem în biserică și să facem dumnezeiasca slujbă". Căci se obișnuise prezbiterul acela ca în toate zilele să postească, afară de sîmbăta și duminica, și nu gusta nimic decît numai pîine și apă. Cînd au ajuns în biserică, Sfîntul Vasile a poruncit lui Anastasie să slujească Liturgia, dar el se lepăda zicînd: "Știi, stăpîne, Scriptura care zice: *Cel mai mic de către cel mai mare se binecuvîntează*". Vasile a zis către dînsul: "Pe lîngă toate lucrurile tale cele bune, să ai și ascultare". Cînd slujea Anastasie, în vremea înălțării înfricoșatelor Taine, a văzut Sfîntul Vasile și ceilalți care erau vrednici pe Preasfîntul Duh pogorîndu-se în chip de foc și înconjurînd pe Anastasie.

După săvîrșirea dumnezeieștii slujbe, au intrat în casă, iar prezbiterul a pus la masă pe sfînt și clerul său. Cînd mîncau, sfîntul a întreat pe preot: "De unde îți este averea și ce fel este viața ta?". Preotul răspunse: "Eu, arhierule al lui Dumnezeu, sînt om păcătos și mă aflu supus la dajdia poporului; am două perechi de boi, cu una lucrez singur, iar cu alta sluga mea. Dintr-aceste averi, o parte este pentru odihnirea străinilor, iar alta pentru plata dajdiilor; apoi se ostenește cu mine și femeia mea, slujind străinilor și mie".

Vasile a zis către dînsul: "S-o numești sora ta, precum și este; apoi spune-mi și bunătățile tale". Anastasie răspunse: "Eu n-am făcut nimic bun pe pămînt". Atunci Vasile a zis: "Să ne sculăm și să mergem împreună". Deci, sculîndu-se, s-au dus la un bordei și Vasile a zis: "Să-mi deschideți ușa aceasta". Anastasie a răspuns: "Nu, sfinte al lui Dumnezeu, să nu voiești a intra, că nu este nimic acolo, decît numai trebuințele de casă." Vasile a zis: "Eu pentru trebuințele acestea am și venit". Prezbiterul nevoind să deschidă ușa, sfîntul a deschis-o cu cuvîntul, și intrînd, a găsit acolo un om foarte bolnav de lepră, căruia

îi căzuseră mai multe mădulare trupești și nu știa de dînsul nimeni, decît numai prezbiterul și sora sa. Deci Vasile a zis către preot: "Pentru ce ai voit să tăinuiești de mine această comoară a ta?". Preotul răspunse: "Stăpîne, omul acesta este mînios, pentru aceea m-am temut să ți-l arăt, să nu greșescă cu vreun cuvînt împotriva Sfinției Tale".

Vasile a zis atunci: "Cu bună voință alerg; dar să mă lași și pe mine să-i slujesc în această noapte, ca să fiu și eu părtaș la plata ta". Drept aceea, a rămas fericitul Vasile singur cu cel bolnav și, închinîndu-se, a petrecut în rugăciune toată noaptea, iar dimineța l-a scos cu totul sănătos. Preotul cu sora sa și toți cei ce erau acolo, văzînd o minune ca aceea, au mărit pe Dumnezeu. Apoi Sfîntul Vasile, după plăcuta vorbă cu preotul și după duhovnicescul ospăț, s-a întors la casa sa.

Auzind despre Sfîntul Vasile, Cuviosul Efrem Sirul, care viețuia în pustie, s-a rugat lui Dumnezeu să-i arate cum este Vasile. Fiind în vedenie, a văzut un stîlp de foc, al cărui capăt ajungea la cer și a auzit un glas de sus, zicîndu-i: "Efreme, Efreme, în ce chip vezi acest stîlp de foc, astfel este Vasile". Deci, îndată Cuviosul Efrem, luînd cu sine tălmaciul, de vreme ce el nu știa elinește, a mers în Cezareea, la praznicul Arătării Domnului (Botezul). Privind în taină de departe, a văzut pe Sfîntul Vasile mergînd la biserică cu multă slavă, îmbrăcat în haine luminoase; ca de altfel și clerul care era împrejurul lui. Întorcîndu-se Efrem către talmaci, care mergea după dînsul, i-a zis: "Mi se pare că în deșert m-am ostenit, frate, pentru că acesta fiind într-o rînduială ca aceasta, nu este precum l-am văzut". Intrînd în biserică Efrem, a stat într-un colț, la loc ascuns, și gîndind, zicea în sine: "Noi, suferind greutatea și zăduful zilei, nimic n-am sporit, iar acesta fiind într-atîta slavă și cinste omenească, este stîlp de foc. Mă minunez!". Astfel gîndind despre Marele Vasile, acesta s-a înștiințat despre Efrem prin Duhul Sfînt, și a trimis la dînsul pe arhidiaconul său, zicînd: "Să mergi la ușa bisericii cea dinspre apus, și vei afla acolo un monah în colțul bisericii, cu barba scurtă și mic la stat, stînd cu altul, și îi vei zice lui: "Vino, și să intri în altar, căci te cheamă arhiepiscopul". Iar arhidiaconul, cu multă osteneală împingînd poporul, a ajuns unde stătea Cuviosul Efrem și i-a zis: "Binecuvintează, părinte, să intrăm în altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Efrem, prin talmaci înțelegînd cuvîntul arhidiaconului, a răspuns celui ce-l chema: "Ai greșit, frate, pentru că noi sîntem oameni străini și nu ne știe arhiepiscopul". Arhidiaconul s-a dus să spună aceasta lui Vasile. În acea vreme Sfîntul Vasile citea sfintele cărți la popor. Apoi a văzut Cuviosul Efrem o limbă de foc, grăind cu gura lui Vasile. După aceea, Vasile iarăși a zis arhidiaconului: "Mergi și spune aceluia străin monah: Părinte Efreme, vino și intră în Sfîntul Altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Mergînd arhidiaconul, i-a spus precum i s-a poruncit; apoi s-a mirat de aceasta Cuviosul Efrem și a preamărit pe Dumnezeu. După aceea, făcînd metanie, a zis: "Cu adevărat mare este Vasile, cu adevărat stîlp de foc este Vasile, cu adevărat Duhul Sfînt grăiește prin gura lui". Deci, a rugat pe arhidiacon ca să vestească arhiepiscopului că după săvîrșirea sfintei slujbe are să i se închine la un loc și să-l sărute mai deoparte. Săvîrșindu-se dumnezeiasca slujbă, a intrat Sfîntul Vasile în camera de vase și, chemînd pe Cuviosul Efrem, i-a dat întru Domnul sărutare și i-a zis: "Bine ai venit, părinte, care ai înmulțit ucenicii lui Hristos în pustie, și ai izgonit pe diavoli dintr-însa, cu puterea lui Hristos. Pentru ce ai suferit atîta osteneală, părinte, venind ca să vezi un păcătos? Domnul să-ți dea plată pentru osteneala ta". Efrem, prin talmaci, răspunzînd lui Vasile, a spus cuvintele cele ce erau gătite în inima lui, și s-a împărțășit cu fratele său cu preacuratele Taine din sfintele mîini ale lui Vasile.

După aceasta, ospătîndu-se, Cuviosul Efrem a zis către Sfîntul Vasile: "Preasfințite Părinte, un dar cer de la tine, pe care voiesc a mi-l da". Marele Vasile i-a zis: "Cere cele ce-ți sînt trebuincioase, pentru că mult îți sînt dator pentru osteneala ta; căci atîta cale ai suferit pentru mine". Cinstitul Efrem i-a zis: "Știu, părinte, că toate cîte vei cere de la Dumnezeu, îți dă; deci, voiesc ca să te rog bunătății Lui ca să-mi dea știința să grăiesc elinește". Iar el a răspuns: "Este mai presus de puterea mea să-ți împlinesc cererea; dar de vreme ce cu multă nădăjde ceri, să mergem în biserică, cinstite părinte și povățuitorule al pustiei, și să ne rugăm către Domnul, Care este puternic să asculte rugăciunea ta. Pentru că scris este: Voia celor ce se tem de El va face și rugăciunea lor va auzi și îi va mîntui pe ei". Fiind atunci bună vreme, au făcut rugăciune în biserică, apoi marele Vasile a zis: "Pentru ce părinte Efrem nu primești sfințire de prezbiter, fiind vrednic?"

Efrem a răspuns prin tălmaci: "Fiindcă sînt păcătos, stăpîne". Vasile i-a zis: "O! de-aș avea eu păcatele tale!". Și i-a zis lui: "Să facem închinăciune". Apoi, fiind el la pămînt, Sfîntul Vasile și-a pus mîna sa pe capul Cuviosului Efrem și a zis cu mare glas rugăciunea de hirotonie diaconească. Apoi a zis către cuviosul: "Grăiește acum ca să ne ridicăm de la pămînt". Deci s-a limpezit limba lui Efrem și a zis în limba elinească: "Mîntuiește, miluește, apără și ne păzește pe noi, Dumnezeuule, cu darul Tău". Și s-a împlinit Scriptura: *Atunci va sări șchiopul ca cerbul și limpede va fi limba gîngavilor*. Deci au preamărit toți pe Dumnezeu, care a făcut limba lui Efrem să vorbească elinește. Apoi Cuviosul Efrem a petrecut trei zile cu Sfîntul Vasile, veselindu-se duhovnicește. După aceea Vasile a făcut pe Efrem preot, iar pe tălmaciul lui l-a făcut diacon și i-a liberat cu pace.

Odată, s-au apropiat de dînsul, nelegiuitul împărat Valens, fiind în cetatea Niceea, începătorii eresului arian, cerînd ca să gonească din soborniceasca Biserică, din cetatea aceea, pe poporul cel dreptcredincios, iar biserica s-o dea adunării lor celei ariene. Și a făcut astfel împăratul cel rău, însuși fiind eretic; căci a luat cu sila biserica de la cei dreptcredincioși și a dat-o arienilor, apoi s-a dus la Constantinopol. Drept aceea, fiind în mare mîhnire toată mulțimea dreptcredincioșilor, a sosit acolo marele Vasile, părtinitorul și apărătorul cel de obște al Bisericilor; la el venind toată mulțimea celor dreptcredincioși, cu tînguire i-au spus nedreptatea ce li s-a făcut lor de împăratul. Sfîntul, mîngîindu-i cu cuvintele sale, îndată s-a dus la împăratul în Constantinopol și, stînd înaintea lui, i-a zis: "Cinstea împăratului iubește judecata". Și înțelepciunea zice: "Dreptatea împăratului întru judecată". Deci pentru ce, împărate, ai făcut judecată nedreaptă, izgonind pe credincioși din Sfînta Biserică și dînd-o pe ea rău-credincioșilor?

Zis-a lui împăratul: "Iarăși spre musturarea mea ai venit Vasile? Nu ți se cuvine să fii astfel". Vasile răspunse: "Se cuvine mie a muri pentru dreptate". Acolo stătea de față mai marele bucătar de la curtea împăratului, cu numele Demostene. Acela vrînd să ajute arienilor, a vorbit ceva, ocărînd pe sfîntul. Sfîntul a zis: "Vedem și pe necărturarul Demostene", iar acela, nerușinîndu-se, iarăși a grăit ceva împotriva. Apoi sfîntul i-a zis: "Lucrul tău este ca pentru mîncări să te îngrijești, iar nu dogmele bisericești să le tulburi". Atunci a tăcut Demostene rușinat.

Împăratul, pe de o parte mîniindu-se și pe de alta rușinîndu-se, a zis lui Vasile: "Să mergi tu între ei, însă astfel să judeci, încît să nu te afli ajutînd pe poporul credinței tale". Sfîntul a răspuns: "De voi judeca cu nedreptate, să mă trimiți și pe mine în surghiun și pe cei de o credință cu mine să-i izgonești, iar biserica s-o dai arienilor". Apoi sfîntul, luînd de la împărat scrisoare, s-a întors în Niceea și chemînd pe arieni, le-a zis: "Iată, împăratul mi-a dat putere, ca să fac judecată între voi și între credincioși, pentru biserica pe care cu sila ați luat-o". Iar ei i-au răspuns: "Deci judecă după judecata împăratului".

Sfîntul a zis: "Să mergeți și voi arienii și voi credincioșii să închideți biserica și, încuind-o, s-o pecetluiți cu pecețile, voi cu ale voastre și aceștia cu ale lor; apoi să puneți pe amîndouă părțile străjeri tari. Mergînd mai întîi voi, arienii, să vă rugați trei zile și trei nopți și după aceea să vă apropiați de biserică. Dacă se vor deschide singure ușile bisericii cu rugăciunea voastră, apoi să fie biserica a voastră în veci; iar de nu, atunci ne vom ruga noi o noapte și vom merge spre biserică cîntînd și dacă se va deschide nouă, apoi s-o avem noi pe ea în veci. De nu se vor deschide nici nouă, apoi iarăși a voastră să fie biserica". Și a fost plăcut cuvîntul acesta înaintea arienilor. Însă credincioșii se mîhneau asupra sfîntului, zicînd că nu după dreptate, ci de frica împăratului a făcut judecata. Făcîndu-se înțelegere de amîndouă părțile, a fost străjuită cu tot dinadinsul sfînta Biserică, pecetluită și întărită.

Rugîndu-se arienii trei zile și trei nopți și apropiindu-se de biserică, nu s-a făcut nici un semn, și s-au rugat de dimineață pînă la al șaselea ceas (adică 12, după noi), stînd și strigînd: "Doamne, miluiește!", dar nu li s-au deschis ușile bisericii și s-au întors cu rușine. Atunci, marele Vasile adunînd pe toți credincioșii, cu femeile și cu copiii, au ieșit din cetate la biserica Sfîntului Mucenic Diomid; acolo făcînd priveghere de toată noaptea, au mers cu toții la soborniceasca biserică cea pecetluită, cîntînd: "Sfînte Dumnezeuule, Sfînte tare, Sfînte fără de moarte, miluiește-ne pe noi!". Apoi, stînd înaintea ușii bisericii, a zis către popor: "Ridicați mîinile voastre spre înălțimea cerului și strigați cu dinadinsul: Doamne, miluiește!". Astfel făcîndu-se, sfîntul a poruncit ca să fie tăcere și, apropiindu-se de ușă, a însemnat-o cu semnul

Sfintei Cruci de trei ori și a zis: "Bine este cuvântat Dumnezeuul creștinilor, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor".

Glăsuind poporul: "Amin", îndată s-a făcut cutremur și au început a se sfârșii zăvoarele, au căzut întăririle, s-au dezlegat pecețile, și s-au deschis ușile ca de un vînt și furtună mare și s-au lovit de zid. Sfîntul Vasile a început a cînta: *Ridicați boieri porțile voastre, ridicați porțile veșnice și va intra Împăratul slavei.*

Vasile, intrînd în biserică cu toată mulțimea credincioșilor și săvîrșind dumnezeiasca slujbă, a liberat pe popor cu veselie. Acea mulțime mare de arieni, vîzînd minunea, s-au lepădat de credința lor cea rea și s-au adăugat la cei dreptcredincioși. Înștiințîndu-se împăratul de dreapta judecată a lui Vasile și de acea minune preamărită, s-a mirat foarte și defăima urîciunea relei credințe ariene. Însă orbindu-se de răutate, nu s-a întors la dreapta credință și după aceea a pierit ticălosul. Pentru că el, fiind biruit la război în părțile Traciei, a fugit și s-a ascuns într-o șură de paie, iar prigonitorii lui, înconjurînd clăia, cu foc au aprins-o și acolo împăratul arzînd, s-a dus în focul cel nestins. Deci a fost moartea împăratului în același an, după plecarea la Domnul a Sfîntului părintelui nostru Vasile.

Odată Petru, episcopul Sevastiei, fratele sfîntului, a fost defăimat că trăiește cu femeia sa, pe care mai înainte de episcopie o lăsase, că nu se cade episcopului să fie cu femeie. Iar Vasile, auzind, a zis: "Bine că mi-ai spus aceasta, că iată voi merge eu cu voi și-l voi muștra". Apropiindu-se sfîntul de cetatea Sevastiei, Petru a știut cu duhul de venirea fericitului; pentru că era și Petru plin de Duhul lui Dumnezeu, și locuia cu femeia sa cum locuiește un frate cu sora sa, în curăție. Deci, a ieșit din cetate în întîmpinarea lui Vasile, ca la opt stadii și, vîzînd pe fericitul mergînd cu mulți, a zîmbit și a spus: "Ca la un tîlhar ai venit la mine, stăpîne și frate". Apoi, dîndu-și sărutare unul altuia întru Domnul, au intrat în cetate și rugîndu-se la biserica Sfînților patruzeci de mucenici, au mers în episcopie. Apoi vîzînd Vasile pe cumnata sa, i-a zis: "Bucură-te, buna mea, iar mai bine-zis mireasa Domnului, căci pentru tine m-am ostenit a veni aici".

Iar ea a zis către dînsul: "Bucură-te și tu, preacinstite părinte, căci multă vreme am dorit, ca să sărut picioarele tale cele cinstite". Apoi a zis Vasile lui Petru: "Rogu-mă ție, frate, ca în această noapte să te odihnești în biserică, cu doamna ta". Iar Petru a zis: "Pe toate cîte vei porunci, le voi face". Făcîndu-se noapte, iar Petru odihnindu-se în biserică cu doamna sa, era acolo și Sfîntul Vasile cu cinci bărbați drepti și le-a zis lor: "Ce vedeți deasupra fratelui meu și deasupra cumnatei mele?" Iar ei au zis: "Vedem pe îngerii lui Dumnezeu, adumbrindu-i și ungînd cu aromate patul lor cel neprihănit". Vasile a zis: "Tăceți acum, nimănui să nu spuneți ce-ați văzut."

A doua zi, Vasile a poruncit ca să se adune poporul, și, înaintea tuturor, să se aducă un vas de fier, plin de cărbuni foarte aprinși, apoi a zis: "Cinstita mea soră, să-ți întinzi rochia ta". Ea întinzînd-o, sfîntul a zis către cei ce țineau cărbunii: "Puneți în rochia ei cărbunii cei aprinși". Și i-au pus; apoi a zis către dînsa: "Să ții acei cărbuni în haina ta, pînă cînd îți voi zice ție". Și a poruncit iarăși ca să mai aducă alți cărbuni aprinși. Apoi a zis către fratele său: "Întinde-ți, frate, felonul tău!". El l-a întins. După aceea a zis către slujitorii: "Turnați cărbunii din vas în felon!" Ținînd ei multă vreme cărbunii cei aprinși în hainele lor și rămînînd nevătămați, s-a înspăimîntat poporul, vîzînd aceasta, și zicea: "Domnul păzește pe cuvioșii săi și îi va ferici pe pămînt". Cînd Petru și soția sa au aruncat cărbunii pe pămînt, nu era într-înșii miros de fum, pentru că nu li s-au ars hainele lor. Apoi Vasile a poruncit celor cinci bărbați drepti să spună înaintea tuturor ceea ce au văzut. Și au spus poporului cum au văzut pe îngerii lui Dumnezeu în biserică, adumbrind pe Fericitul Petru și pe sora lui și ungînd cu aromate neprihănitul lor pat. Atunci toți au preamărit pe Dumnezeu, Care curățește pe plăcuții Săi de clevetirile omenești cele nedrepte.

În zilele Cuviosului nostru Vasile era în Cezareea o văduvă dintr-o familie nobilă și foarte bogată, care petrecea în desfătări și se tăvălea în necurătenia desfrînării de mulți ani. Dumnezeu, Care vrea pocăința tuturor, s-a atins de inima ei cu darul Său și s-a îndreptat femeia pe calea cea bună. Aflîndu-se singură, se gîndea la numeroasele sale păcate și a început a se tîngui, zicînd: "Vai mie păcătoasei, cum voi răspunde dreptului Judecător, pentru atîtea păcate ce am făcut? Casa trupului mi-am stricat-o și sufletul mi l-am

întinat. Vai mie, cea mai păcătoasă decît toți, cui m-am asemănat cu păcatele, desfrînații sau vameșului? Căci nimeni n-a greșit ca mine, mai ales că după Botez am făcut atîtea răutăți; și de unde voi avea știre că mă va primi Dumnezeu, pocăindu-mă?".

Astfel, tînguindu-se, și-a adus aminte de toate faptele ce a făcut, din tinerețe pînă la bătrînețe și pe care le-a scris pe o bucată de hîrtie. Mai pe urmă a scris unul din păcatele cele mai grele și cu plumb a pecetluit hîrtia. Apoi, așteptînd vremea cînd Sfîntul Vasile mergea la biserică, a alergat la dînsul și aruncîndu-se înaintea picioarelor lui, cu hîrtia, zicea: "Miluiește-mă, sfînte al lui Dumnezeu, pe mine care am greșit mai mult decît toți!". Sfîntul a întrebato ce voiește de la dînsul, iar ea, dîndu-i hîrtia cea pecetluită, i-a zis: "Iată, stăpîne, toate păcatele și fărădelegile mele le-am scris pe hîrtia aceasta și le-am pecetluit; iar tu, ca un plăcut al lui Dumnezeu să nu le citești, nici să dezlegi pecetea, ci numai cu rugăciunea ta să le curățești, căci cred că Cel ce mi-a dat gîndul acesta te va auzi cînd te vei ruga pentru mine".

Vasile, luînd hîrtia, a căutat spre cer și a zis: "Doamne, al tău este lucrul acesta, că dacă păcatele a toată lumea le-ai ridicat, cu atît mai vîrtos poți să curățești păcatele unui asemenea suflet; pentru că toate păcatele noastre sînt numărate la tine, iar milostivirea Ta este mare și neurmată". Acestea zicînd, sfîntul a intrat în biserică, ținînd hîrtia în mîină și aruncîndu-se înaintea jertfelnicului, a petrecut toată noaptea rugîndu-se pentru acea femeie. A doua zi, săvîrșind dumnezeiasca slujbă, a chemat pe femeie, i-a dat hîrtia pecetluită precum o primise, zicînd către dînsa: "Ai auzit femeie că nimeni nu poate să ierte păcatele decît numai Bunul Dumnezeu?". Iar ea a zis: "Am auzit, cinstite părinte, și pentru aceasta te-am îndemnat la rugăciune, spre îndurările Lui".

Acestea zicîndu-le femeia, și-a dezlegat hîrtia și a aflat șterse toate păcatele sale, afară de unul, care era cel mai greu păcat, scris pe urmă. Văzînd aceasta femeia, s-a spăimîntat și bătîndu-și pieptul, a căzut la picioarele sfîntului, strigînd: "Miluiește-mă, robule al lui Dumnezeu, precum pentru toate fărădelegile mele ai voit și ai rugat pe Dumnezeu, așa și pentru aceasta te roagă ca să fiu cu totul curățită!". Iar arhiereul, curgîndu-i lacrimi și făcîndu-i-se milă de dînsa, i-a zis: "Scoală-te femeie, că și eu sînt om păcătos și-mi trebuie și mie milostivire și iertare! Acela Care a curățit păcatele tale este puternic să curățească și acest păcat neșters, dacă te vei feri de acum înainte de păcat și de vei începe a umbla pe calea Domnului. Apoi nu numai iertată vei fi, ci și slavei celei cerești te vei învrednici. Însă te sfătuiesc să mergi în pustie și vei afla un bărbat sfînt, anume Efrem; aceluia să-i dai această hîrtie și să-l rogi, ca să milostivească pentru tine pe Iubitorul de oameni, Dumnezeu".

Femeia, după cuvîntul sfîntului, s-a dus în pustie, și, după o cale îndelungată, a aflat chilia Fericitului Efrem și bătînd la dînsul, a zis: "Cuvioase părinte, miluiește-mă pe mine, păcătoasa!". Iar Efrem, știind cu duhul pricina venirii ei, i-a zis: "Du-te de la mine, femeie, căci și eu sînt un păcătos, trebuindu-mi și mie de la alții ajutor!". Atunci ea, aruncîndu-i hîrtia, i-a zis: "Arhiepiscopul Vasile m-a trimis la tine, ca, rugîndu-te lui Dumnezeu, să-mi curățească păcatul meu, cel scris în hîrtia aceasta, pentru că pe celelalte păcate el le-a curățit; iar tu pentru un păcat să nu te lenevești a te ruga, pentru că la tine sînt trimisă".

Cuviosul Efrem i-a zis: "Nu, fiindcă cel ce a putut milostivi pe Dumnezeu pentru păcatele tale cele multe, cu atît mai vîrtos Îl poate ruga pentru un singur păcat. Deci du-te și nu sta, ca să-l afli între cei vii, mai înainte pînă a nu se duce la Domnul". Ea, închinîndu-se cuviosului, s-a întors în oraș. Apoi, intrînd în cetate, a sosit la îngroparea Sfîntului Vasile, pentru că acum murise și se ducea sfîntul lui trup la mormînt. Dar femeia întîmpinîndu-l, a început a striga cu multă tînguire, aruncîndu-se la pămînt și zicînd către dînsul, ca și cînd ar fi fost viu: "Vai mie, sfînte al lui Dumnezeu, vai mie ticăloasei, pentru aceasta m-ai trimis în pustie, ca fără a mea supărare să ieși din corp! Iată m-am întors în zadar, suferind atîta osteneală în pustie. Dumnezeu să vadă și să judece între mine și între tine, căci ai putut singur să-mi dai ajutor și la altul m-ai trimis".

Zicînd acestea, a aruncat hîrtia deasupra patului sfîntului, spunînd la tot poporul despre osteneala sa. Unul din clerici, vrînd să vadă ce este scris pe hîrtie, a luat-o și, dezlegînd-o, n-a aflat într-însa nimic, căci toată hîrtia era curată și a zis femeii: "Nimic nu este scris aici, dar pentru ce te ostenești, neștiind iubirea de

oameni cea negrăită a lui Dumnezeu, care s-a făcut către tine?". Văzînd poporul această minune, a preamărit pe Dumnezeu, Care a dat o asemenea putere robilor săi, și după mutarea lor din viață.

Un evreu, anume Iosif, locuia în Cezareea și era doctor atît de iscusit, încît cunoștea pe omul care era să moară cu patru sau cinci zile mai înainte. Purtătorul de Dumnezeu, Părintele nostru Vasile, mai înainte văzînd cu duhul întorcerea lui către Hristos, care avea să fie, îl iubea foarte mult și adeseori îl chema la dînsul și îl povățuia să se lase de legea lui și să primească Sfîntul Botez; iar Iosif se ferea, zicînd: "În credința în care m-am născut, în aceea voiesc să mor". Sfîntul i-a zis: "Să mă crezi pe mine, că nici eu, nici tu nu vei muri, pînă ce nu te vei naște din apă și din Duh; căci fără de acest dar nu-ți este cu putință să intri în împărăția lui Dumnezeu. Oare părinții tăi nu s-au botezat în nor și în mare? Ei au băut din piatra care era preînchipuire a lui Hristos, piatra duhovnicească, Care S-a născut din Fecioara pentru mîntuirea noastră și pe care părinții tăi L-au răstignit; dar fiind îngropat, a înviat a treia zi, apoi înălțîndu-Se la ceruri, a șezut de-a dreapta Tatălui și de acolo va veni să judece viii și morții".

Sfîntul îi spunea multe și folositoare cuvinte, dar evreul rămînea în necredința sa. Cînd a sosit vremea ducerii sfîntului la Dumnezeu, s-a îmbolnăvit și a chemat pe evreu, trebuindu-i ajutor doctoricesc de la dînsul, și i-a zis: "Ce ți se pare de mine, Iosife?" El, pipăind vinele sfîntului, a zis către paznici: "Să gătiți toate cele de îngropare, că va muri îndată." Iar Vasile i-a zis: "Nu știi ce grăiești". Evreul răspunse: "Să mă crezi stăpîne, că astăzi pînă a nu apune soarele, vei muri". Vasile i-a zis: "De voi rămîne pînă dimineață la ceasul al șaselea, atunci ce vei zice?" Iosif răspunse: "Să mor eu". Sfîntul i-a zis: "Cu adevărat să mori păcatului și să viezi Domnului". Evreul a zis: "Știu ce grăiești, stăpîne; iată mă jur ție că de vei fi viu pînă mîine, apoi voi face voia ta".

Deci, Sfîntul Vasile s-a rugat lui Dumnezeu ca să-i prelungească viața pînă a doua zi pentru mîntuirea evreului; și a dobîndit cererea. A doua zi a trimis să-l cheme și Iosif nu credea pe sluga care-l chema, că, adică Vasile să fie viu; însă s-a dus, vrînd să-l vadă mort. Dar, văzîndu-l că este viu, a căzut la picioarele lui cu inimă curată și a spus: "Mare este Dumnezeul creștinilor și nu este alt Dumnezeu afară de El; deci mă lepăd de evreimea cea urîtă de Dumnezeu și mă apropii de adevărata credință creștinească; poruncește, sfinte părinte, să-mi dea Sfîntul Botez, mie și la toată casa mea".

Sfîntul Vasile i-a răspuns: "Te voi boteza eu singur cu mîinile mele". Apropiindu-se, evreul a pipăit mîna cea dreaptă a sfîntului și i-a zis: "Neputincioase sînt puterile tale, stăpîne, și firea a slăbit desăvîrșit; drept aceea nu vei putea singur să mă botezi". Vasile răspunse: "Avem pe Ziditorul Care ne întărește". Sculîndu-se, a intrat în biserică și a botezat înaintea tuturor pe evreu și toată casa lui, numindu-l Ioan, și l-a împărțășit cu dumnezeieștile Taine, slujind singur în acea zi și învățînd multe pe cel botezat, despre veșnica viață. Dînd cuvînt de învățătură cuvîntătoarelor sale oi, a viețuit pînă la ceasul al nouălea; apoi, dînd tuturor cea mai de pe urmă sărutare și iertare, a înălțat mulțumire lui Dumnezeu pentru toate negrăitele Lui daruri; și, fiind încă rugăciunea în gura lui, și-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu. Deci, s-a dus arhierul și marele cuvîntător în viața de veci, în ziua dintîi a lunii ianuarie, în al cinsprezecilea și cel mai de pe urmă an al împărăției lui Valens și în al patrulea an al împărăției lui Grațian (375-379), care a împărășit după Valentinian, tatăl său.

Marele Sfînt Vasile a păstorit Biserica lui Dumnezeu 8 ani, 6 luni și 16 zile; deci a viețuit toți anii de la nașterea sa patruzeci și cinci (333-378). Evreul cel nou botezat, văzînd pe sfîntul răposat, a căzut în fața lui și a zis cu lacrimi: "Cu adevărat, robule al lui Dumnezeu, Vasile, nici acum n-ai fi murit, dacă n-ai fi voit singur".

Adunîndu-se mulți arhierii, au cîntat psalmii cei deasupra gropii și au îngropat cinstitele moaște ale marelui plăcut al lui Dumnezeu, Vasile, în biserica Sfîntului Mucenic Eupsihie. Înștiințîndu-se de aceasta Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, fiind pe atunci episcop al cetății Sasima, a scris cuvîntul de îngropare, și venind după cîteva zile, l-a citit deasupra mormîntului cu multe lacrimi, laudînd pe Unul Dumnezeu în Treime, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.

Sfântul Mucenic Vasile din Ancira (1 ianuarie)

În această zi mai prăznuim pe Sfântul Mucenic Vasile din Ancira, care a pătit în vremea împărăției lui Iulian și în ighemonia lui Saturnin. Acesta a fost dus mai întâi la Constantinopol și chinuit în multe feluri: spânzurat, strujit, întins, bătut, împuns cu țepi și aruncat în cuptor încins, de unde a ieșit fără vătămare; apoi a fost legat în Cezareea și acolo, fiind osîndit spre mîncarea fiarelor, s-a rugat lui Dumnezeu să se sfîrșească prin dinții fiarelor. Apoi, fiind mîncat de o leoaică și-a sfîrșit nevoița muceniciei.

Să se știe că doi sînt Sfinții Mucenici Vasile din Ancira: unul preot, care se cinstește la 23 martie; iar altul, acesta care era din cei nesfințiți, însă au pătit în locuri diferite, de la împăratul Iulian și de la ighemonul Saturnin.

Viața Sfântului Ierarh Silvestru, Episcopul Romei (2 ianuarie)

(După Metafrast, pe scurt)

Sfântul Silvestru, născîndu-se în Roma cea veche și crescînd în sfînta credință, a fost ucenic al lui Quirinus prezbiterul, om iubit de Dumnezeu și înțelept, ortodox în credință, de la care învățînd înțelepciunea cărții și bunele obiceiuri, în vîrsta sa cea desăvîrșită a fost foarte iubitor de străini; pentru că, din dragoste către Dumnezeu și către aproapele, îi aducea în casa sa, le spăla picioarele, îi ospăta și le făcea toată odihna. Odată, a venit în Roma din Antiohia un bărbat sfînt și mărturisitor al lui Hristos, anume Timotei preotul, propovăduind Evanghelia împărăției; pe acela l-a primit Silvestru în casa sa și, folosindu-se foarte mult din a lui viață și învățătură sfîntă, s-a făcut desăvîrșit în bunătăți și în credință.

Petrecînd Timotei în casa lui Silvestru un an și cîteva luni, pe mulți romani i-a întors la Dumnezeu, de la închinarea la idoli; pentru care lucru a fost prins de către Tarquinius, eparhul cetății, și fiind ținut în legături și în temniță, și de trei ori pe zi bătut, pentru că nu s-a supus să jertfească idolilor, apoi tăindu-i-se capul cu sabia, s-a săvîrșit; iar fericitul Silvestru luînd noaptea sfintele lui moaște, le-a îngropat în casa sa, cu cîntările cele cuviincioase.

După aceasta, o femeie credincioasă, anume Feonisia, a zidit o biserică Sfântului Timotei, din averea sa, cu binecuvîntarea lui Miltiade, episcopul Romei, care a și adus într-însa moaștele sfîntului mucenic. Dar Tarquinius, eparhul cetății, chemînd pe Silvestru, l-a întrebat de averea ce a rămas după Timotei și-l silea să jertfească idolilor, dar acesta neplecîndu-se, îl îngrozea cu chinurile. Silvestru, văzînd înainte moartea cea neașteptată, ce era să fie, a spus eparhului cuvîntul Evangheliei: *În această noapte, sufletul tău vor să-l ceară de la tine, iar cele ce te lauzi să-mi faci, acelea nu se vor întîmpla.* Eparhul, mîniindu-se de aceste cuvinte, a poruncit să lege cu lanțuri de fier pe Sfântul Silvestru și să-l arunce în temniță, iar el a șezut să prînzească; și mîncînd pește, s-a înfipt în gîtul lui un os, pe care n-a putut să-l scoată în nici un fel și cu nici o doctorie; pentru aceea, bolind de la ceasul prînzului pînă la miezul nopții, a murit, după proorocia sfîntului.

A doua zi, eparhul a fost dus la mormînt de ai săi cu plîngere. Iar Silvestru a fost scos din temniță cu bucurie de cei credincioși și era cinstit foarte mult, nu numai de cei credincioși, ci și de cei necredincioși; căci multe din slugile curții eparhului văzînd împlinirea proorociei lui Silvestru s-au înfricoșat și cădeau la picioarele lui, temîndu-se să nu li se întîmple și lor ceva rău, cum se întîmplase stăpînului lor; iar alții s-au întors la Hristos, încredințîndu-se prin minunea aceea.

Ajungînd sfîntul la vîrsta de 30 de ani, a fost hirotonit diacon de către Miltiade, episcopul Romei; după Miltiade s-a suit în scaunul Episcopiei Romei Silvestru, fiind ales de toți, deoarece era ca o luminoasă

făclie în sfeșnic și păstora turma lui Hristos ca un alt apostol, povățuind-o cu cuvântul și cu lucrul la pășunea cea mîntuitoare. Aflînd pe unii din clerici, care-și lăsaseră rînduiala și se îndeletniceau cu negustorii lumești, i-a întors iarăși la slujirea bisericească și i-a pus la canon, ca nimeni din cei sfințiți să nu se lege cu lucruri de acest fel.

Acest preasfințit părinte a dat romanilor numiri pentru zilele săptămînilor; pentru că atunci romanii pe cea dintîi zi, pe care noi o numim duminică, ei o numeau ziua soarelui, iar pe celelalte le numeau: ziua Lunii, ziua lui Marte, ziua lui Mercur, ziua lui Iovis, ziua Venerei, ziua lui Saturn. El, înlocuind numele acelea necurate ale zeilor păgîni, a poruncit ca pe cea dintîi zi s-o numească ziua Domnului - că în acea zi a înviat Domnul nostru cu slavă, iar pe celelalte zile le-a lăsat așa precum le numesc romanii. A așezat încă și aceasta, ca numai într-o sîmbătă să postească creștinii, în aceea în care a murit Hristos și s-a pogorît în iad, ca să-l risipească și să scoată de acolo pe strămoșul Adam cu strămoșii ceilalți, iar în celelalte sîmbete a oprit a se posti.

În acea vreme era în Roma un balaur mare, într-o peșteră adîncă, locuind sub muntele ce se cheamă Tarpie, unde s-a zidit Capitoliul, căruia poporul necredincios îi aducea jertfe în toată luna, ca unui zeu; cînd balaurul ieșea din peșteră, vătămă văzduhul cu otrăvitoarea lui suflare, și se făceau multe omoruri în poporul ce locuia aproape și mai ales între copii. Elinii au zis către sfîntul: "Pogoară-te în peșteră și fă ca balaurul, cu puterea Dumnezeului tău, să nu mai iasă afară ca să omoare oamenii și atunci vom crede în Dumnezeul tău, ca într-un Atotputernic". Sfîntul a adunat pe toți credincioșii cei sfințiți și pe mireni și le-a rînduit post și rugăciune trei zile; apoi singur mai mult decît toți, se ostenea în post și în rugăciune.

Într-o noapte i s-a arătat în vedenie Sfîntul Apostol Petru, poruncindu-i să ia cu sine cîțiva preoți și diaconi și să se ducă la peștera unde sălășluia balaurul fără temere, apoi, săvîrșind în gura peșterii dumnezeiasca slujbă, să intre înăuntru și, chemînd numele lui Iisus Hristos, să astupe acolo pe balaur ca să nu mai iasă niciodată. Sfîntul s-a dus la peșteră, după porunca apostolului, iar după săvîrșirea sfintei slujbe, a intrat în peșteră și, găsind într-însa niște uși, le-a închis, zicînd: "Ușile acestea să nu se mai deschidă, pînă în ziua venirii a doua a lui Hristos". Astupîndu-l astfel pe balaur, l-a făcut să nu mai iasă în veci. Păgînii socoteau că Silvestru cu clerul său vor fi mîncăți acolo de balaur, dar cînd l-au văzut că a ieșit nevătămat, s-au mirat și de atunci, nemaivăzînd ieșirea balaurului, mulți au cunoscut puterea adevăratului Dumnezeu, și s-au adăugat celor credincioși.

Împărățind în acea vreme marele Constantin (306-337), nu era încă luminat cu Sfîntul Botez. Ieșind din Roma la război împotriva lui Liciniu, s-a ridicat în Roma prigonire de la senatorii Romei asupra creștinilor, încît erau siliți credincioșii a jertfi idolilor, iar cei ce nu se supuneau erau munciți în multe feluri. Pentru această pricină, Sfîntul Silvestru, luîndu-și clerul său, a ieșit din cetate și s-a ascuns într-un munte, ce se chema Soractes.

În acea vreme, după dumnezeiasca rînduială, împăratul Constantin a căzut într-o boală foarte cumplită și fără leac, încît era plin de bube de la picioare pînă la cap. Erau duși la dînsul mulți doctori foarte înțelepți, precum și vrăjitori, nu numai din stăpînirea Romei, ci și din Persia, însă nici o ușurare n-a aflat în boala sa. Mai pe urmă, slujitorii lui Jupiter din Capitoliu, apropiindu-se de împăratul, i-au zis: "De nu-ți vei face baie de sînge de prunci și de nu te vei scărda într-însa, fiind caldă, este cu neputință să te tămăduiești; iar de vei face așa, îndată vei fi sănătos și nu-ți va fi altă doctorie mai bună decît aceasta".

Împăratul a trimis pretutindeni ca să adune prunci, spre gătirea băii din sîngele lor și s-au adunat în Capitoliu mulțime de prunci, care sugeau la sînul mamei lor. Venind ziua în care urma să fie junghierea pruncilor, împăratul mergea la Capitoliu, pentru că acolo jertfitorii aveau să-i pregătească însîngerata baie; s-au adunat mulțime de femei, care, smulgîndu-și părul și cu unghiile zgîrîndu-și fețele, strigau și cu amar se tînguiau. Întrebînd împăratul care este pricina plîngerii lor, s-a înștiințat că sînt maicile pruncilor adunați spre junghiere; apoi umilindu-se, văzînd amara lor tînguire și lacrimile, a zis: "O! cît de mare este neomenia celor ce m-au sfătuit ca să vărs sînge nevinovat! Iar dacă aș ști cu încredințare că mă voi tămădui, mai bine este, ca eu singur să rabd durerea, decît să vărs sîngele atîtor prunci, care nici un rău nu mi-au făcut și să umplu de neîncetată tînguire și mîhnire pe maicile lor". Aceasta zicînd, s-a întors

la palat și a poruncit ca să dea maicilor pe fiii lor întregi; ba încă și aur din vistierile împărătești dând fiecăreia, le-a liberat în pace.

Preabunul Dumnezeu, văzînd o milostivire ca aceea, i-a răsplătit cu îndoită sănătate trupească și sufletească, căci a trimis la dînsul pe Sfinții Săi Apostoli, Petru și Pavel, care, pe cînd el dormea, i s-au arătat în vedenie, stînd înaintea patului său. Și i-a întrebat împăratul cine sînt și de unde vin. Iar ei au răspuns: "Noi sîntem Petru și Pavel, Apostolii lui Iisus Hristos, trimiși la tine ca să te povățuim pe calea mîntuirii și să-ți spunem despre o baie, în care poți să-ți câștigi sănătatea trupului și a sufletului și să-ți făgăduim veșnică viață de la Dumnezeu, pentru vremelnica viață cea dăruită de tine pruncilor, căci i-ai cruțat. Deci să chemi la tine pe episcopul Silvestru, care se ascunde de frica ta, în muntele Soractes și învătătura aceluia s-o ascuți; iar el îți va arăta baia în care te vei curăți de toate bolile, și vei ieși cu sufletul și cu trupul sănătos". Aceasta zicîndu-i sfinții apostoli s-au dus de la dînsul.

Împăratul, deșteptîndu-se din somn, se mira de acea vedenie, și iată a intrat doctorul la dînsul după obicei. Iar el a zis către doctor: "De acum nu-mi mai trebuie doctoria voastră, căci nădăjduiesc la dumnezeiescul ajutor". Deci l-a trimis înapoi. Apoi îndată a poruncit să caute pretutindeni pe episcopul Silvestru și să-l aducă la sine cu cinste.

Aflînd pe Silvestru și ducîndu-l la împărat, acesta l-a primit cu cinste și cu dragoste, pentru că însuși el sculîndu-se, l-a îmbrățișat. Apoi l-a întrebat, zicînd: "Sînt la voi niște dumnezei, care se numesc Petru și Pavel?" Silvestru a răspuns: "Unul este la noi Dumnezeu, împărate, Care a zidit cerul și pămîntul și toate cele ce sînt într-însele, iar pe cei care tu îi numești Petru și Pavel, aceștia nu sînt dumnezei, ci robi ai lui Dumnezeu, care au propovăduit numele lui Hristos în toată lumea, iar mai pe urmă și sîngele și-au vărsat pentru Domnul lor, în vremea lui Nero". Împăratul, auzind acestea, s-a bucurat, și a zis: "Rogu-te, episcopo, arată-mi chipurile acelora, dacă le ai pe icoană, ca să fiu încredințat că sînt aceia care mi s-au arătat în vis".

Silvestru îndată a trimis pe diaconul său, ca să aducă icoana Sfinților Petru și Pavel și văzînd împăratul fețele apostolilor cele închipuite pe icoană, a zis: "Cu adevărat aceștia sînt cei văzuți de mine". Apoi a spus cu amănuntul toată vedenia sa episcopului și l-a rugat ca să-i arate baia în care ar putea să se curețe de lepra cea sufletească și trupească, după cum i-au zis apostolii, care i s-au arătat în vedenie.

Sfîntul episcop Silvestru a grăit împăratului: "Nu într-alt chip se cade ție, împărate, ca să intri într-acea baie, dacă nu vei crede mai întîi fără de îndoire în Dumnezeul pe Care L-au propovăduit apostolii, care s-au arătat ție". Răspuns-a împăratul: "De nu aș fi crezut că Iisus Hristos este Unul Dumnezeu, atunci niciodată nu te-aș fi chemat la mine". Sfîntul i-a grăit: "Se cuvine mai întîi să postești, ca astfel cu rugăciunea, cu lacrimile și cu mărturisirea păcatelor tale să milostivești pe Dumnezeu. Să lepezi porfira și coroana șapte zile și să te închini în cămările palatului tău în sac și în cenușă, să faci pocăință, plîngînd și căzînd la pămînt, apoi să poruncești să se închidă templele idolești, iar jertfele lor să înceteze și pe creștinii care sînt izgoniți să-i liberezi, iar celor ce șed în legături să le dăruiești pace; apoi să fii bun celor ce te roagă, toate cererile cele drepte să le împlinești și să dai din averile tale săracilor milostenie multă". Deci, a făgăduit împăratul ca toate acestea cu lucrul să le împlinească, iar episcopul, punînd mîna pe capul său, s-a rugat și l-a pregătit pentru Botez.

Adunînd pe toți credincioșii, le-a poruncit ca și ei să postească și să se roage ca să înceteze prigonirea asupra Bisericii lui Dumnezeu și să se izgonească întunericul închinării idolești, iar lumina cea mîntuitoare să răsară tuturor. Sosind a șaptea zi, sfîntul a mers la împărat și, învățîndu-l multe despre tainele credinței în Sfînta Treime, i-a pregătit baia Sfîntului Botez, în care a intrat împăratul și l-a cufundat Sfîntul Silvestru, chemînd peste dînsul numele Preasfîntei Treimi.

Atunci a strălucit o lumină mare din cer, mai frumoasă decît razele soarelui și a umplut casa de multă strălucire; apoi împăratul s-a curățit îndată de lepră, căzînd de pe trupul lui ca niște solzi de pește în apă și a ieșit din baie sănătos, încît nu s-a mai văzut nici urmă din bubele ce au fost pe trupul lui. Îmbrăcîndu-se în hainele cele albe, după Sfîntul Botez, a spus singur: "Cînd m-am cufundat în apă, am simțit o mîna de

sus, întinzându-se și atingându-se de mine". Și îndată a poruncit ca nimeni să nu mai îndrăznească a huli pe Hristos sau a mai face rău creștinilor. Apoi a zidit în curtea sa împărătească o biserică în numele Mântuitorului Hristos și a poruncit ca să se boteze toți cei ce ar voi să fie creștini; iar haine de botez albe să ia de la împărăteasca vistierie. Deci s-a botezat în acel ceas mulțime de popor și, din zi în zi, creștea și se înmulțea Biserica lui Hristos, iar închinarea la idoli se împuțina.

A fost multă bucurie pentru numărul mare de credincioși, ce se afla acum în Roma, încît trebuiau să fie izgoniți din cetate toți cei care nu voiau să fie creștini. Dar împăratul a oprit poporul, zicînd: "Domnul nostru nu voiește ca cineva să vie la dînsul silit, ci de se apropie cineva de bunăvoie și cu gînd bun, pe acela îl primește cu milostivire. Deci, liber este fiecare să creadă cum voiește și să nu se prigonească unul pe altul". Acest răspuns împărătesc a înveselit și mai mult poporul, căci îi lăsa pe toți să viețuiască în libera lor credință.

Nu numai în Roma a fost această bucurie creștinească, ci și în toată lumea, pentru că toți credincioșii cei chinuți pentru Hristos, de pretutindeni, au fost liberați din legături și din temnițe; apoi s-au întors din surghiun mărturisitorii lui Hristos, precum și cei ascunși prin munți și prin pustietăți de frica chinuitorilor și acum mergeau fără nici o temere la locurile lor; iar prigoana și chinurile pretutindeni au încetat.

Vrăjmașul, nevoind a suferi pacea aceasta a Bisericii și să vadă lumina drepte credințe întinzându-se, a îndemnat pe evrei ca să se apropie de Elena cea vrednică de laudă, mama împăratului, care se afla atunci în Bitinia, patria sa; și au trimis la dînsa aceste cuvinte: "Bine a făcut împăratul, fiul tău că a lăsat păgînătatea și a răsturnat templele idolești; însă rău a făcut de a crezut în Iisus și-L cinstește ca pe Fiul lui Dumnezeu și adevăratul Dumnezeu, căci Acela a fost un iudeu și vrăjitor, înșelînd pe popor cu năluciri vrăjitoarești, iar Pilat, muncindu-L ca pe un făcător de rele, L-a spînzurat pe lemn.

Dacă împăratul a căpătat sănătate, aceasta nu s-a făcut prin puterea Lui, ci cu darul lui Dumnezeu, Care a zidit cerul și pămîntul. Deci se cuvine ție, Împărăteasă, ca să abați pe fiul tău de la o rătăcire ca aceasta, ca nu cumva, supărîndu-Se Dumnezeu Cel Preaînalt, să se întîmple ceva rău împăratului". Auzind acestea Elena, a înștiințat pe fiul său Constantin. El, citind scrisoarea, a răspuns fericitei sale mame: acei evrei care i-au spus unele ca acestea, să vie cu dînsa la Roma și cu episcopii creștini, să fie întrebați de credință, înaintea tuturor; și care parte va birui, acea credință să fie mai bună. Această poruncă a împăratului fiind adusă de către împărăteasă la cunoștința evreilor, îndată s-a adunat o mulțime de evrei înțelepți și isusiți în legea lor, care știau cuvintele proorocești și străbătuseră elineasca învățătură; deci fiind gata spre întrebare, au mers cu împărăteasa Elena la Roma. Între dînșii era un rabin mai înțelept, anume Zamvri, iscusit nu numai în înțelepciunea elinească, ci și în scriptura cea evreiască, fiind și un mare vrăjitor, în care evreii își puneau toată nădejdea lor, că, de nu va dovedi pe creștini cu cuvintele, apoi cu semnele sale vrăjitoarești să-i biruiască.

Sosind ziua întrebării evreilor cu creștinii, împăratul a șezut în scaunul său cu toată suita; apoi a intrat înaintea împăratului Sfîntul Silvestru cu cîțiva tovarăși și episcopi, care se întîmplaseră atunci. Au intrat și evreii care erau în număr de 120. După aceea s-a început discuția, pe care și împărăteasa Elena dorise s-o asculte, fiind ascunsă după perdea, iar împăratul cu suita sa asculta ce se vorbea de amîndouă părțile.

La început evreii cereau din partea creștinilor să stea la întrebări cu dînșii 12 înțelepți; dar Sfîntul Silvestru s-a împotrivit, zicînd: "Nu spre mulțimea oamenilor nădăjduim, ci spre Dumnezeu, Care întărește toate, ne-am pus nădejdea, și pe Care chemîndu-L într-ajutor, îi zicem: *Scoală-Te Dumnezeule, judecă între noi*. Iar e-vreii au zis: "Această scriptură este a noastră, căci proorocul nostru a scris aceste cuvinte, iar ție se cade să grăiești din ale tale scripturi, iar nu dintru ale noastre".

Silvestru a răspuns: "Într-adevăr, la început vouă v-a fost grăită Scriptura Vechiului Așezămînt și propovăduirile proorocești, însă aceleași se cuvin și nouă, căci într-însele sînt multe grăite despre Domnul nostru Iisus Hristos. Deci, se cade ca astăzi din acelea să ne întrebăm cu voi, căci cărțile voastre s-au făcut ale noastre, iar ale noastre s-au făcut străine pentru voi, și mai curînd veți crede cărților voastre, decît în ale noastre; pentru aceasta, cu cărțile voastre vă arătăm adevărul, căruia voi vă împotriviți.

Apoi și dovedirea va fi mai minunată și mai luminată dacă, luînd arma din mîna potrivnicului, cu aceeași armă îl vom birui". Împăratul a zis: "Drept este acest cuvînt al episcopului și cu neputință este a-i grăi împotriva, căci din scripturile voastre, o! evreilor, vor aduce creștinii mărturie despre Hristos al lor și cu adevărat a lor va fi biruința, iar voi, chiar din cărțile voastre veți fi biruiți". Acestea zicînd împăratul, toată suita a lăudat această judecată.

Deci, au început evreii a zice către creștini astfel: Atotțiitorul Dumnezeu nostru în Cartea a doua a Legii, zice: *Vedeți, vedeți că Eu sînt și nu este Dumnezeu afară de Mine*. Dar cum numiți voi Dumnezeu pe Iisus, Care a fost om, pe Care părinții noștri L-au răstignit și după aceea ziceți că sînt trei Dumnezei: Tatăl întru Care și noi credem, Iisus, numindu-L Fiul al lui Dumnezeu, și că al treilea Dumnezeu este Duhul. Crezînd astfel oare nu vă împotriviți lui Dumnezeu, Ziditorul tuturor, Care ne-a învățat că nu sînt alți Dumnezei afară de El?" La acestea, de Dumnezeu insuflatul Silvestru a răspuns: "Dacă veți pricepe scripturile, veți afla că noi nimic nou nu aducem mărturisind pe Fiul lui Dumnezeu și pe Sfîntul Duh; pentru că acestea nu sînt zise numai de noi singuri, ci de proorocii dumnezeiești sînt spuse.

Mai înainte de toți, David, Proorocul și împăratul, înainte vestind vrăjmășia părinților voștri asupra Mîntuitorului nostru, a zis: *Pentru ce s-au întărit neamurile? Și popoarele au cugetat cele deșarte asupra Domnului și asupra Hristosului Lui?* Deci, David grăind de Domnul și de Hristos, nu vorbește despre o persoană, ci de două. Iar că Hristos este Fiul al lui Dumnezeu vestește același prooroc, zicînd: *Domnul a zis către Mine: Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut*. Pentru că unul este cel ce a născut, iar altul cel născut". Împotriva acestora evreii au zis: "De vreme ce, precum grăiești, a născut Dumnezeu, apoi tu aici pe Cel fără de patimă Îl faci pățimaș. Apoi, cum Fiul este Dumnezeu, născut sub ani și ființa Sa a avut-o în vreme? Pentru că cuvîntul astăzi însemnează vreme și nu se înțelege că este Dumnezeu veșnic".

Silvestru a răspuns: "Nu zicem noi că în Dumnezeu este pățimașă nașterea, evreule, ci pe Dumnezeu Îl mărturisim fără patimă, iar nașterea o socotim într-acest chip: precum din minte se naște cuvîntul. Nici nu socotim vremelnică nașterea Fiului din Tatăl, ci veșnică; căci Fiul, împreună cu Tatăl și cu Duhul, este făcător al vremilor, iar făcătorul vremilor nu este sub vremei.

Apoi cuvîntul acela: *Eu astăzi Te-am născut*, nu însemnează pe cea de sus și veșnica dumnezeiască naștere, ci pe cea de jos, care a fost primită în vreme și în timp pentru mîntuirea noastră; pentru că proorocul cunoștea că Hristos Dumnezeu este mai înainte de veci, pentru aceasta și zice: *Scaunul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului*. Vestind înainte întruparea Lui, care era să fie în vremurile cele mai de pe urmă, a zis: *Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut*. Deci, cu aceste cuvinte, *Fiul Meu ești Tu*, însemnează nu nașterea cea vremelnică, ci nașterea cea veșnică a Lui.

Iar cu aceasta: *Eu Te-am născut*, înseamnă nașterea Lui, care s-a petrecut sub ani; și cînd a zis: *Eu Te-am născut*, a arătat proorocului că și nașterea care avea să fie sub ani, Tatăl o socotea ca pe a Sa, de vreme ce cu a Lui voie avea să fie. Dar chiar și acea zicere: *Astăzi Te-am născut*, înseamnă veșnicia nașterii lui Dumnezeu, în care nu este fapta celui ce a trecut, sau a celui ce vine, ci totdeauna a celui ce este de față. Iar despre Duhul Sfînt același David mărturisește, zicînd: *Cu Cuvîntul Domnului cerurile s-au întărit și cu Duhul gurii Lui toate puterile lor*. Drept aceea, aici pe trei pomenește: pe Tată, ca Domn, pe Fiul pe care îl numește Cuvînt și pe Sfîntul Duh. În alt loc zice: *Duhul Tău cel Sfînt nu-l lua de la mine*. Și iarăși: *Unde mă voi duce de la Duhul Tău?*

Cu aceste cuvinte proorocul arată că este Duh Sfînt și le umple pe toate. Și iarăși zice: *Trimite-vei Duhul Tău și se vor zidi*. Acestea toate nu sînt zise de David? Dar și Moise, de Dumnezeu văzătorul, în Cartea Facerii, numește pe Dumnezeu, zicînd: *Să facem pe om după chipul și după asemănare noastră*; deci, cu cine grăia atunci Dumnezeu, dacă nu vom înțelege că altă față era cu dînsul? Și nu poate să zică nimeni că aici ar fi grăit Dumnezeu către cereștile puteri; pentru că singure acele cuvinte - *după chipul nostru* - nu lasă nici a gîndi la aceea, pentru că nu este chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ca și a îngerului; că nici firea și puterea nu este una, ci alta este firea lui Dumnezeu și alta a îngerilor.

Deci, se cădea ca altul să fie acela cu care a grăit Dumnezeu aceste cuvinte: *după chipul nostru*. Și astfel se cădea să fie Acela, care era de o fire cu Dumnezeu, care grăia, adică de un chip și o asemănare. Și cine putea să fie astfel, dacă nu Fiul, care este de o ființă cu Tatăl, de o slavă și de o putere, chipul Tatălui cel neschimbat? Deci, ce lucru nou aducem noi în mijloc? Credem și zicem că este Tată și Fiu și Duh Sfânt; și dacă neamurile acestea sînt necredincioase, și li se pare că sînt deșarte, nu este mirare, căci nu știu Sfînta Scriptură; iar voi de ce nu credeți celor ce se învață în cuvintele sfinților prooroci - dintre care nici unul nu este care să nu fi proorocit despre Mîntuitorul nostru."

Apoi dumnezeiescul acesta părinte, vrînd mai multe să grăiască despre Sfînta Treime, împăratul, tăindu-i vorba, a grăit către evrei: "Aceste cuvinte, pe care episcopul le-a pus de față nouă din Scriptură, o! evreilor, oare astfel sînt scrise și în cărțile voastre?" Iar ei au răspuns: "Da". Apoi împăratul le-a zis: "Deci, la această întrebare, adică despre Sfînta Treime, mi se pare că sînteți biruiți". Ei au răspuns: "Nu, o! bunule împărat! Nicidecum nu poate Silvestru ca să ne biruiască, dacă și noi vom pune înainte pe cele ce avem; pentru că avem multe cuvinte împotriva, pe care îndată sîntem gata a le grăi, dar vedem că este de prisos vorba și deșartă este sîrguința a ne întreba despre Treime, căci nu pentru aceasta acum grăiește, dacă este unul Dumnezeu sau trei, ci despre aceasta, că adică Nazarineanul nu este Dumnezeu. Că deși ne-am învoi ca să fie trei Dumnezei, însă de aici nu înseamnă că Iisus este Dumnezeu, căci nu a fost Dumnezeu, ci om, din om născut, și cu oamenii păcătoși a locuit, cu vameșii bînd și mîncînd; și precum se scrie în Evanghelia Lui, a fost ispitit de diavolul; apoi de ucenic a fost vîndut și prins, batjocorit, bătut, adăpat cu fiere și cu oțet, dezbrăcat, fiindu-i împărțite hainele Lui la sorți, pe Cruce pironit, mort și îngropat; cum dar unul ca acesta se poate numi Dumnezeu? Despre aceasta acum, împărate, se grăiește împotriva creștinilor, căci pe acel Dumnezeu nou Îl propovăduiesc. Deci, de pot să zică ceva despre El și de au mărturie, să ne spună".

Astfel zicînd ei, Sfîntul Silvestru a început a grăi: "Nu trei Dumnezei socotim noi, evreule, precum voi socotiți, ci pe unul Dumnezeu mărturisim, Care în trei fețe sau trei ipostasuri este cinstit și închinat de noi. Se cădea vouă, ca acele cuvinte puse împotriva întrebării voastre celei dintîi și pe care le-am adus din ale voastre cărți să le arătați că nu sînt bine zise, și astfel la întrebare să intrați; dar de vreme ce acum vă lepădați, deci să vorbim despre Domnul nostru Iisus Hristos, precum singuri voiți.

Să începem de aici: Dumnezeu, Care pe toate într-o ființă le-a adus, cînd a zidit pe om și l-a văzut plecîndu-se spre tot răul, n-a trecut cu vederea lucrul mîinilor Sale, ci bine a voit ca Fiul Său, Care este cu El nedespărțit (pentru că Dumnezeu este pretutindeni), să se pogoare pînă la ale noastre hotare. Deci s-a pogorît și, născîndu-se din Fecioară, s-a născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere. Iar despre aceasta, că din Fecioară avea să se nască, a proorocit dumnezeiescul Prooroc Isaia, zicînd: *Iată, Fecioara în pîntece va lua și va naște fiu, și vei chema numele Lui Emanuel*. Iar numele acesta precum și voi știți, însemnează dumnezeiasca venire la oameni, și, în limba noastră, Emanuel se tîlcuiește cu noi este Dumnezeu.

Deci pe Dumnezeu, cum că avea să se nască din Fecioară, același prooroc mai înainte cu multă vreme l-a vestit". Evreii au zis: "În limba noastră evreiască, cartea lui Isaia proorocul nu are scris Fecioară, ci tînără, iar voi ați stricat Scriptura, scriind în cărțile voastre Fecioară, în loc de tînără".

Sfîntul episcop Silvestru a răspuns: "Dacă în cărțile voastre nu este scris Fecioară, ci tînără, apoi nu este oare tot una tînără și fecioară? Să judecăm de aici cînd Isaia Proorocul a grăit despre Dumnezeu către Ahaz: Cere semn de la Domnul Dumnezeuul tău în adînc, sau în înălțime. Ahaz a zis: Nu voi cere, nici voi ispiti pe Domnul. Atunci a grăit proorocul: Pentru aceasta Domnul singur vă va da un semn. Deci ce semn va da? Fecioara va lua în pîntece. Iar de ziceți voi că proorocul n-a zis "fecioară", ci "tînără", și că nu este tot una tînără și fecioară, apoi și acel făgăduit semn nu poate să se numească semn; pentru că a naște tînăra cea însoțită cu bărbat nu este acesta semn, ci rînduială a firii și obicei; iar a naște fără amestecare bărbătească, acela este un semn, pentru că este neobișnuit lucru, care covîrșește rînduiala firii.

Deci tînăra aceea, despre care s-a scris de voi, era fecioară, de vreme ce Domnul a făgăduit să dea printr-însa semnul; și acesta este un semn, ca mai presus de fire să se nască Fiul, necunoscînd bărbat. Noi n-am

stricat Scriptura, scriind în loc de "tînără", "fecioară", ci am îndreptat-o, ca să știm mai luminos printr-înșa semnul lui Dumnezeu cel prealuminat, care covârșește firea omenească. Cine din oameni s-a născut fără unire bărbătească, decît numai Adam cel zidit din pămînt și Eva cea zidită din coasta lui? Apoi cînd a născut vreo femeie, neamestecîndu-se cu bărbat? Deci, n-ar fi fost semnul cel ce s-a făgăduit să se dea de la Dumnezeu, dacă tînăra aceea nu mai presus de fire, ci după fire amestecîndu-se cu bărbat ar fi luat în pîntece, căci ar fi fost lucru obișnuit al firii, dar de vreme ce Fecioara a zămislit fără bărbat, de la Duhul Sfînt, pentru aceea semnul lui Dumnezeu este nou și preaslăvit; și a fost cu noi Dumnezeu, după făgăduință, Cel născut din Fecioară Preacurată, mai presus de fire".

Evreii au zis: "De vreme ce s-a numit *Iisus* cel născut din Maria, iar nu *Emanuel*, deci nu era El Acela pe Care L-a făgăduit Dumnezeu prin prooroc, ci altul". Sfîntul Silvestru a răspuns: "Sfînta Scriptură a obișnuit ca, uneori, în loc de nume a pune întîmplările și faptele, precum și aceasta: *Cheamă numele Lui grabnic biruitor; măcar că nimeni nu s-a aflat niciodată să se cheme cu un nume ca acesta*. Însă de vreme ce Hristos avea să biruiască pe vrăjmași, pentru aceea i se numărau lucrurile Lui pe care avea să le facă. Același prooroc grăiește și despre Ierusalim: *Te vei numi cetate a dreptății*, măcar că nimeni n-a numit niciodată cetatea aceea "cetate a dreptății", ci o cheamă cu obișnuitul său nume "Ierusalim"; și de vreme ce atunci Ierusalimul se îndreptase înaintea lui Dumnezeu, de aceea i-a zis în proorocie cetate a dreptății, din lucrurile ce se făceau într-înșa.

Și altele ca acestea pot să se afle în Scriptură, care a dat nume lucrurilor ce s-au întîmplat. Ascultă pe Baruh, proorocind despre faptul că Dumnezeu vrea să locuiască cu oamenii: *Acesta este Dumnezeul nostru, nu se va socoti altul afară de El; aflat-a toată calea științei și a dat-o lui Iacov, sluga Sa, și lui Israel cel iubit de El; iar după aceasta pe pămînt S-a arătat și cu oamenii a viețuit*. Iar că de diavolul avea să fie ispitit, Zaharia a proorocit așa: *Și mi-a arătat mie Domnul pe Iisus, preotul cel mare, stînd înaintea îngerului Domnului și diavolul sta de-a dreapta Lui, ca să I se împotrivescă. Și a zis Domnul către diavol: Să te certe Domnul pe tine, diavole*.

Iar pentru mîntuirea lui era proorocit în Cartea lui Solomon: *Zis-au în sine cei ce gîndeau nedreptate: Să vîndăm cu viclășug pe drept, că nu ne este de trebuință și se împotrivesc lucrurilor noastre*. Iar cum avea să fie vîndut de ucenicul Său, a spus înainte psal-mistul: *Cel ce mîncă pîinea mea, a pornit asupra mea viclășug*. Pentru martorii cei nedrepti a scris înainte: *Sculatu-s-au asupra Mea mărturii nedrepte*.

Despre răstignirea Lui, zice: *Străpuns-au mîinile și picioarele Mele, numărat-au toate oasele Mele*. Același prooroc a grăit și despre împărțirea hainelor lui Hristos: *Împărțit-au lor hainele Mele și pentru cămașa Mea au aruncat sorți*. Același a proorocit și despre adăparea cu oțet, amestecat cu fiere: *Mi-au dat spre mîncare fiere și la sete M-au adăpat cu oțet*. Și iarăși despre îngroparea Lui a spus mai înainte: *M-au pus în groapa cea mai dedesubt*. Iacov, strămoșul nostru, văzînd mai înainte aceeași cu duhul, a zis: *Culcîndu-te, ai adormit ca un leu și ca un pui de leu*. Acestea și mai multe mărturii aducîndu-le înainte Sfîntul Silvestru, de la sfinții prooroci, despre Domnul Hristos, a biruit pe evrei, fiindcă grăia Sfîntul Duh prin gura lui. El a arătat lămurit că Hristos, născut din Fecioară, este Dumnezeu adevărat.

Evreii ziceau: "Ce nevoie era să se nască Dumnezeu în trup omenesc? Nu putea într-alt chip să se mîntuiască neamul omenesc?" Sfîntul a răspuns: "Nu este nimic cu neputință la Dumnezeu, dar se cădea să fie biruit diavolul de acela care a fost biruit de el. Omul a fost biruit de diavol, nefiind născut după obiceiul firii, adică nu din amestecare bărbătească, ci din pămînt zidit, care era ca o fecioară curată, căci încă atunci nu era blestemat de Dumnezeu, nici nu-l întinase sîngele uciderii de frate, nici vreo ucidere de fiară; apoi era străin de stricăcioasele trupuri ale morților, nici nu era întinat cu lucruri necurate, dintr-un pămînt ca acesta, s-a zidit trupul strămoșului, pe care dumnezeiasca însuflare l-a înviat; deci pe omul acesta născut astfel, după ce l-a biruit diavolul cel rău întru toate, i se cădea cu adevărat ca și el însuși să fie biruit de un om.

Iar acesta este Domnul nostru Iisus Hristos, născut nu după obiceiul și legea firii, ci precum Adam era curat din pămînt, așa și El din pîntecele cel curat fecioresc era sfînt; și precum acela a înviat cu suflarea dumnezeiască, așa și Acesta prin Duhul Sfînt, cînd a adumbrît pe Preasfînta Fecioară, S-a întrupat și S-a

făcut Dumnezeu și om desăvârșit în toate, afară de păcat, avînd două firi: dumnezeiască și omenească. Deci, omenirea a pățit pentru noi, iar dumnezeirea a rămas fără de patimă". Apoi sfîntul a adus asemănarea aceasta: "Precum un pom luminat de razele soarelui, chiar de s-ar tăia pomul, raza soarelui nu se taie, tot astfel și omenirea lui Hristos, unindu-se cu Dumnezeirea, a răbdat patimi, însă Dumnezeirea n-a suferit nimic".

Zicînd Sfîntul Silvestru acestea, împăratul și toată suita l-au lăudat și au găsit adevărate în întregime toate cele spuse de dînsul; pentru că acum evreii nu mai aveau de zis nimic împotriva sfîntului.

Atunci vrăjitorul Zamvri a zis către împăratul: "Deși ne biruie Silvestru cu cuvintele sale, pentru că e foarte învățat și meșter la cuvinte, pentru aceasta noi nu ne vom depărta de la legea noastră părintească, nici vom urma Omului, pe Care părinții noștri l-au dat morții prin sfatul lor obștesc. Iar că unul este Dumnezeu, pe Care noi Îl cinstim, și altul nu este, eu voi arăta nu cu cuvîntul, cum face Silvestru, ci sînt gata a arăta cu lucrul, dacă împăratul va porunci deci, o să aduc aici un bou mare și îndată va ști stăpînirea ta și toți cei de față cum că nu este alt Dumnezeu în afară de Dumnezeul nostru". Unul din cei ce stăteau înaintea împăratului, a zis: "Nu departe de zidurile cetății, în cireada mea, se află un asemenea bou, pe care nimeni nu poate să pună jugul, nici cu mîna să-l atingă". Și îndată împăratul a trimis să aducă acel bou.

În același timp Sfîntul Silvestru a întrebat pe Zamvri: "Pentru ce-ți trebuie boul? Și dacă îl vor aduce, ce poți să faci?" Iar Zamvri a zis: "Vreau să arăt puterea Dumnezeului nostru, al cărui nume de-l voi șopti boului la ureche, îndată va muri, căci firea cea muritoare nu poate să sufere numele lui Dumnezeu, nici nu poate a fi viu boul și să audă acel nume. Părinții noștri cînd aduceau boii la jertfă, acest nume îl strigau în urechea lor și îndată scoteau un mare răget, și murind, erau gata spre jertfă". Silvestru i-a zis: "Dacă numele acela, precum zici, ucide pe toți cei ce-l aud, atunci cum l-ai învățat tu și n-ai murit?" Zamvri a răspuns: "Nu se cade ție să știi această taină, de vreme ce ești vrăjmașul nostru".

Împăratul a spus: "Dacă episcopului nu vrei să-i descoperi această taină, atunci să ne-o spui nouă, căci cu adevărat acest lucru este îndoielnic, afară numai dacă ar zice cineva că acest nume este scris". Zamvri a răspuns: "Nici piele, nici hîrtie, nici lemn, nici piatră, nici orice fel de materie nu poate să ție acel nume scris, căci îndată pier și scriitorii și acea materie pe care s-ar scrie". Împăratul i-a zis: "Apoi spune cum l-ai învățat singur, căci este cu neputință a-l învăța, dacă nici nu se grăiește, nici nu se scrie". Zamvri a răspuns: "Eu, împărate, șapte zile am postit, apoi într-o spălătoare nouă de argint am turnat apă nouă din izvor și m-am rugat, apoi s-au scris cuvintele pe apă cu un deget nevăzut, care m-a învățat numele lui Dumnezeu".

Înțeleptul Silvestru a zis: "Dacă astfel, cum spui, ai învățat numele acela, deci cînd îl grăiești cuiva în ureche, nu auzi tu însuși numele acela precum și cel căruia îl spui? Apoi cum, auzindu-l singur, nu mori?" Răspuns-a vrăjitorul: "Ți-am spus că nu ți se cade să știi această taină, fiind vrăjmașul nostru; deci nu mai este nevoie de cuvinte, cînd cu fapta se cade să arătăm ceea ce se grăiește; și din două să-ți alegi una: sau tu, chemînd numele Nazarineanului tău, să omori boul, ca și noi întru Dînsul să credem, sau eu voi zice în urechea lui numele Dumnezeului nostru și voi omori pe boul acela, și atunci vei fi dator să crezi în Dumnezeul nostru".

Aceasta auzind-o cei ce erau de față, au lăudat judecata lui Zamvri, iar creștinii se îndoiau și sfîntul episcop îi întărea. Împăratul a zis lui Zamvri: "Se cade ca tu mai întîi să-ți împlinești făgăduința, căci tu ai făgăduit cu un cuvînt să omori boul". Vrăjitorul a zis: "Dă-mi poruncă, împărate, și sînt gata a face aceasta, apoi vei vedea puterea Dumnezeului meu". Zicînd aceasta, s-a apropiat de bou, pe care îl legaseră de coarne cîțiva oameni puternici cu funii tari și cu mare greutate îl duceau. Deci, apropiindu-se Zamvri de dînsul, i-a șoptit ceva la ureche și îndată boul, răcnind foarte tare și scuturîndu-se, a căzut mort. Cei de față, văzînd aceasta, s-au mirat foarte mult, iar evreii, bătînd din palme au strigat: "Am biruit, am biruit!".

Sfîntul Silvestru a rugat pe împărat ca să poruncească să fie tăcere. Făcîndu-se tăcere, episcopul a zis către evrei: "Oare aceasta nu este scris în cărțile voastre, pe care Dumnezeu a grăit-o: *Eu voi omori și voi*

face viu, ucide-voi și voi tămădui? Ei au răspuns: "Așa este scris". Silvestru a zis: "Dacă Zamvri cu numele lui Dumnezeu a omorât boul, apoi cu același nume să-l și învieze, pentru că Dumnezeu este binefăcător, iar nu răufăcător și aceasta este firea Lui, adică a face bine, iar a face rău este împotriva firii Sale; ci voia Lui este ca totdeauna să facă bine. Dacă se întâmplă câteodată că și pedepsește pe cineva, pentru folosul altora, aceasta o face pentru faptele noastre cele rele. Deci, dacă ceea ce nu este în firea lui Dumnezeu, cu înlesnire a făcut-o Zamvri, cu atât mai virtuos poate să facă ceea ce este în firea lui Dumnezeu, adică să învieze boul cu același nume dumnezeiesc prin care l-a omorât, și atunci eu voi trece la credința lui". Zamvri a zis către împărat: "Încă o dată împărate, Silvestru voiește să se folosească de cuvinte, care nu sînt de trebuință, după ce s-a săvîrșit lucrul cel minunat". Iar către Silvestru a zis: "Dacă tu, Silvestre, ai putere să faci vreo minune cu numele lui Hristos al tău, spune". Silvestru a răspuns: "De vei voi, îți voi arăta puterea Hristosului meu, cînd, prin chemarea sfîntului Său nume, voi învia boul acesta, pe care tu l-ai omorât". Zamvri a zis: "În zadar te lauzi, Silvestre, pentru că nu se poate una ca aceasta, adică să înviezi boul". Împăratul a zis lui Zamvri: "Deci, dacă ceea ce zici tu că este cu neputință, va putea să o facă Silvestru, atunci vei crede în Dumnezeul lui?" Zamvri a răspuns: "Cu adevărat, împărate, jur înaintea ta că de voi vedea acest bou înviat, voi mărturisi că Hristos este Dumnezeu și voi primi credința lui Silvestru". Acest jurămînt l-au repetat toți evreii.

Atunci episcopul, plecîndu-și genunchii, cu tot dinadinsul s-a rugat lui Dumnezeu cu lacrimi; apoi, sculîndu-se și ridicînd mîinile către cer, a strigat în auzul tuturor: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, căruia cu înlesnire îți este a omorî și a învia, a răni și a tămădui, binevoiește ca prin chemarea Preasfîntului și de viață făcătorului Tău nume, să redai viață acestui bou, pe care Zamvri cu chemarea drăcească l-a făcut mort; pentru că este vremea să se arate minunile Tale pentru mîntuirea multora. Auzimă pe mine, robul Tău, în ceasul acesta, ca să se preamărească Preasfînt numele Tău". După rugăciune s-a apropiat de bou și a grăit cu glas mare: "De este adevărat Dumnezeul cel propovăduit de mine, Iisus Hristos cel născut din Fecioara Maria, scoală-te și stai pe picioarele tale, apoi lepădîndu-ți toată sălbăcia, să fii blînd".

Aceasta zicînd sfîntul, îndată boul a înviat, s-a sculat și era blînd. Sfîntul a poruncit să dezlege funiile din coarnele lui și i-a zis: "Du-te de unde ai venit și pe nimeni să nu vatămi, ci blînd să fii; astfel îți poruncește Iisus Hristos, Dumnezeul nostru". Deci, s-a dus boul cu toată liniștea, el care mai înainte era neîmblînzit și sălbatic. Aceasta văzînd-o toți, au strigat într-un glas: "Mare este Dumnezeul cel propovăduit de Silvestru". Iar evreii cu Zamvri, alergînd la sfîntul și cuprinzîndu-i cinstitele lui picioare, se rugau ca să mijlocească la Dumnezeu pentru dînșii, ca să-i primească la credința creștinească. La fel și fericita Elena, deschizînd perdeaua, după care ședea, ascultînd întrebările și privind la cele ce se făceau, a ieșit și a căzut la picioarele sfîntului și, mărturisind că Hristos este Dumnezeu adevărat, a cerut Sfîntul Botez. Și s-a botezat atunci Sfînta Elena, la fel și evreii cu Zamvri; apoi nenumărată mulțime de popor a crezut în Dumnezeu și s-a unit cu Biserica lui Hristos.

După aceasta, Sfîntul Silvestru s-a dus cu Sfînta împărăteasă Elena la Ierusalim, ca să caute Crucea Domnului, care fiind aflată, mulți evrei au crezut în Hristos și i-a botezat Sfîntul Silvestru. Apoi, întorcîndu-se la Roma, a viețuit cealaltă vreme a vieții sale în obișnuitele lui osteneli și în grija pentru Biserica lui Hristos.

Astfel, bine păstorindu-și turma cea cuvîntătoare, a trecut către Domnul. În episcopie a petrecut 23 de ani și 10 luni (314-335), iar acum în viața cea nesfîrșită preamărește pe Tatăl, pe Fiul și Sfîntul Duh, pe unul în Treime Dumnezeu, Căruia și de la noi să-I fie slava în veci. Amin.

Cuviosul Părinte Serafim de la Sarov **(2 ianuarie)**

Acest mare mărturisitor al luminii Sfântului Duh s-a înălțat ca un astru deasupra pământului rusesc, la 19 iulie 1759, în epoca în care spiritul așa-numit "al Luminilor" invadea Europa și Rusia, pregătind deja, din depărtare, timpurile întunecate ale ateismului și persecuției religioase.

Fiu al unor negustori cucernici din orașul Kursk, el a crescut în smerenie și dragoste față de Biserică și a avut parte la vârsta copilăriei de arătarea milei Maicii Domnului, care l-a vindecat în chip miraculos.

La 17 ani părăsi lumea, cu binecuvântarea mamei sale, și intră în Mănăstirea Sarov, unde a devenit repede un model de ascultare și virtuți monahale. Îndeplinea cu bucurie și zel toate sarcinile, chiar cele mai obositoare, pentru folosul fraților, postea pentru a înfrînge pornirile trupului și își păstra, ziua și noaptea, mintea ațintită la Dumnezeu, cu ajutorul rugăciunii lui Iisus.

După câțiva timp, el s-a îmbolnăvit foarte grav și, în ciuda durerilor, refuza ajutorul medicilor, cerînd numai acel unic leac, care este potrivit celor ce au părăsit totul pentru Dumnezeu: Sfînta Împărtășanie. Cînd, crezîndu-se că va muri, i-a fost adusă merindea cea sfîntă pentru calea din urmă, Preasfînta Maică îi apărui, în mijlocul unei puternice lumini, însoțită de Sfinții Apostoli Petru și Ioan Teologul. Arătîndu-i-l pe tînărul novice, ea le spuse: "Acesta este din neamul nostru!". Puțin după aceasta, se însănătoși cu totul și construi o bolniță pe locul acelei apariții minunate.

La capătul a opt ani de ascultare ca frate în mănăstire, a fost tuns monah, primind numele Serafim ("înfocat", "arzător"), nume care îi spori și mai mult zelul în a urma pe acești slujitori ai Domnului, netrupești și arzînd de dragoste pentru El. Hirotonit diacon, el petrecea noaptea întregă în rugăciune, înainte de a săvîrși dumnezeiasca Liturghie; și sporind fără încetare în sfintele nevoițe, Domnul îi dăruia ca răsplătă nenumărate clipe de extaz și mîngîieri duhovnicești. Fiind îndrumat cu grijă de cei mai înaintați în vîrstă și înțelepciune, el nu a căzut în păcatul slavei deșarte de care este pîndit cel care se bucură de darurile lui Dumnezeu; dimpotrivă ele l-au făcut să se smerească și mai mult, învinovățindu-se pe sine în tot timpul și căutînd și mai mult singurătatea.

La puțină vreme după hirotonirea sa și după moartea duhovnicului său, el a primit încuviințarea de a se retrage în singurătate, în adîncul pădurii, la 6-7 km de mănăstire. Aici el își făcu o colibă de lemn, înconjurată de o mică grădină, pe o colină, pe care el a numit-o "Sfîntul Munte", gîndindu-se la Athos. El petrecea acolo toată săptămîna, întorcîndu-se la mînăstire numai duminicile și în zilele de sărbătoare, stăruind în rugăciune, citirea Sfintelor Scripturi și chinuindu-și trupul pentru a plăcea Domnului.

Orice ar fi făcut, își păstra mintea înălțată la lucrările lui Dumnezeu; era cu totul lipsit de orice pîngărire, nu se îngrijea deloc de trup și suporta cu răbdare asprimea iernii și năvălirile insectelor vara, fericit că poate fi astfel părtaș la suferințele Domnului, dorind să-și curățească sufletul. Căra mereu în spate o Evanghelie grea, numind-o "povara lui Hristos", și se ducea în anumite locuri din pădure, pe care le numise, după Locurile Sfinte: Betleem, Iordan, Tabor, Golgota, citind acolo pericopele evanghelice corespunzătoare. El retrăia, astfel, în mod intens, în fiecare zi, viața și Patimile Domnului nostru Iisus Hristos.

Meditația continuă pe textele Sfintei Scripturi nu-i dăruia numai cunoașterea adevărului, dar și curățenia sufletului și străpungerea inimii, în așa fel încît în afara slujbelor dumnezeiești făcute la ore fixe și în afară de miile de îngenuncheri de fiecare zi, el era în stare să se roage fără încetare, avînd mintea unită cu inima.

La început se hrănea cu pîinea primită de la mînăstire, apoi numai cu roadele grădinii sale; dar putea foarte bine să se lipsească de tainul său pentru a-l împărți animalelor care veneau la coliba sa, mai ales unui urs uriaș, dar ascultător ca o pisică.

Văzînd viața sa atît de plăcută lui Dumnezeu și atît de apropiată de cea a netrupeștilor puteri, dușmanul de totdeauna al neamului omenesc, diavolul, ars de invidie, porni împotriva pustnicului obișnuitele lui atacuri: gînduri de slavă deșartă, zgomote infernale, apariții înspăimîntătoare ș.a.; dar viteazul ostaș alunga toate acestea prin rugăciune și semnul Crucii. Cum războiul gîndurilor se întetea tot mai mult, sfîntul hotărî să lupte ca stîlpnicii de odinioară: el petrecu o mie de zile și o mie de nopți pe o stîncă în picioare, sau îngenunchat, repetînd fără încetare rugăciunea vameșului: *Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătoșului* (Luca 18, 13). Astfel, el a fost eliberat pentru totdeauna de lupta gîndurilor.

Dar diavolul nu s-a dat bătut și a trimis trei tîlhari, care, furioși că n-au găsit la sârmanul monah banii la care sperau, l-au bătut cu ciomegele și cu dosul unui topor, lăsîndu-l pe jumătate mort, cu totul însîngerat și cu oasele rupte. Cu toate că avea o constituție robustă, blîndul Serafim nu a încercat nici o clipă să se apere și s-a lăsat cu totul în voia lor, cu gîndul că astfel se făcea părtaș suferințelor Domnului. În starea de plîns în care se afla, a reușit totuși să se tîrască pînă la mînăstire, unde, după cinci luni de suferință, a fost vindecat în chip minunat printr-o nouă apariție a Maicii Domnului, asemănătoare celei din timpul uceniciei sale în mînăstire. A rămas totuși gîrbov pînă la sfîrșitul zilelor sale și nu se putea mișca decît cu mare greutate, sprijinindu-se într-un toiag.

Această infirmitate l-a făcut să urce o nouă treaptă pe scara vieții lui îndreptate spre cer și să înceapă, din 1807-1810, lupta tăcerii, în deplină singurătate. Odată însănătoșit, se reîntoarse în "pustia" sa și, nemaiputînd veni la mînăstire cu regularitate, cum făcea înainte, el încetă cu totul să mai vorbească cu oamenii. De fiecare dată cînd întîlnea pe cineva în pădure, i se închina pînă la pămînt, fără a scoate un cuvînt, rămînînd așa pînă cînd omul se îndepărta. El a reușit astfel să-și păstreze mintea înălțată la Dumnezeu fără întrerupere și fără abateri.

Între timp, egumenul mînăstirii muri și unii călugări au început să se arate dușmănoși față de sfîntul pustnic, acuzîndu-l că s-a despărțit de comuniunea cu Biserica. Pînă la urmă i-au poruncit chiar să se întoarcă în mînăstire. Sfîntul s-a supus fără nici o împotrivire și s-a stabilit într-o chilie strîmtă, unde a început o nouă etapă a vieții sale ascetice: recluziunea (închiderea cu totul în chilie).

În antreul chiliei a pus un sicriu, în care se ruga, iar în chilie, unde nu intra nimeni niciodată, nu avea decît un sac cu pietre drept așternut, un trunchi de copac drept scaun și o icoană închipuind-o pe "Fecioara mîngîietoare", numită de el "Bucuria bucuriilor", în fața căreia ardea în permanentă o candelă. El trăia astfel într-o tăcere completă, sporind în trai aspru, citind și interpretînd în fiecare săptămînă întreg Noul Testament, rugîndu-se fără încetare, cu inima priveghind și avînd drept martori ai deselor extaze și răpiri în Duh ale minții sale numai pe îngeri și sfinții din cer.

La sfîrșitul a cinci ani de retragere totală, deschise ușa chiliei, lăsînd să intre pe cei ce voiau să-l vadă, dar fără a rupe totuși legămîntul tăcerii, chiar cînd era vorba de vizitatori importanți. Apoi, în 1826, Maica Domnului îi vesti că a sosit vremea să părăsească tăcerea și el începu să le împărtășească semenilor din roadele experienței sale ascetice: mai întîi călugărilor, pe care-i îndemna la stricta respectare a regulilor monahale și la zel desăvîrșit în lucrarea lor pentru mîntuire; apoi sosiră și mireni în număr din ce în ce mai mare.

După ce s-a făcut părtaș de bunăvoie Patimilor mîntuitoare ale Domnului nostru Iisus Hristos, timp de 47 de ani, trăind în asceză absolută, trecînd pe rînd prin starea de viețuitor în obște, sihastru, stîlptic și zăvorît, acest bătrîn mic de statură, înveșmîntat în alb, încovoiat pe toiagul său, s-a întors între semenii săi, plin de har și lumina Sfîntului Duh, pentru a îndeplini slujirea duhovnicească superioară, a stăreției spirituale, și a devenit pentru tot poporul rus un adevărat "apostol", martor și propovăduitor al Învierii.

Ușa chiliei sale era deschisă oricui pînă tîrziu în noapte. Își saluta vizitatorii cu veselie, zicîndu-le: "Bucuria mea, Hristos a înviat!"; dovedea o bucurie cu totul specială față de păcătoșii care veneau la el pocăindu-se, ca Fiul risipitor care se întoarce la Tatăl (Luca 11). Blîndețea sa neobișnuită înmuia inimile cele mai aspre, umilîndu-le și smerea pe cei mîndri, făcîndu-i să verse lacrimi de copil. Pentru cei mari, ca și pentru oamenii din popor, chilia "sârmanului Serafim" era asemenea unui pridvor al cerului. O

convorbire cu el sau o simplă binecuvîntare deveneau adevărate întâlniri cu Dumnezeu, capabile să schimbe cu totul sensul vieții lor.

Datorită darului înainte-vederii, el citea în inimile păcătoșilor, dezvăluind cele ce ei nu îndrăzneau să mărturisească, răspundea la scrisori fără a le deschide și știa să dea fiecăruia sfatul, mîngîierea, încurajarea și musturarea de care aveau nevoie. Predat cu totul vocii lui Dumnezeu, el le spunea, fără multă cercetare, primul cuvînt pe care i-l descoperea Dumnezeu, și acesta era, totdeauna, cel mai potrivit pentru ei. Mila lui, izvorîta din dragostea lui Dumnezeu care era în el, se revărsa asupra tuturor. A vindecat în chip minunat pe mulți, ungîndu-i cu uleiul din cadela sa sau dîndu-le să bea din izvorul numit mai apoi "puțul lui Serafim", aflat în apropierea mînăstirii, în "pustia cea apropiată", unde îi plăcea să-și petreacă după-amiezele. I se aduceau atîtea cereri de rugăciune, pentru morți și vii, încît îi era cu neputință să-i pomenească pe toți; de aceea aprindea pentru fiecare o lumînare, chilia sa fiind mereu încălzită și luminată de sute de flăcări, închipuind sufletele credincioșilor.

Dumnezeu i-a acordat, de asemenea, darul profeției și el a prezis cele viitoare, atît pentru anumiți oameni, cît și pentru țara sa, ca războiul Crimeii, foametea și groaznica încercare care a răvășit Biserica și poporul rus un secol mai tîrziu; dar el își ascundea, din smerenie, profețiile îndărătul unor cuvinte tainice, astfel încît ele nu erau înțelese decît după împlinirea evenimentelor.

Marele proprietar Motovilov, care fusese vindecat în chip minunat de omul lui Dumnezeu și care devenise cel mai râvnitor ucenic al său, îl întrebă într-o zi: "Care este scopul viețuirii creștine?". Părintele Serafim îi răspunse: "Dobîndirea Sfîntului Duh, pe care-L primim dacă îndeplinim faptele de sfințenie cerute de Biserică și mai ales prin rugăciune".

Și fiindcă interlocutorul său îi cerea să-i spună mai precis ce este harul Duhului Sfînt, starețul îl strînse brusc în brațele sale, îl privi drept în ochi, fața lui devenind dintr-o dată mai strălucitoare decît soarele la amiază, și îi zise cu putere: "Privește-mă, prietene al lui Dumnezeu, nu-ți fie teamă! I-am cerut Domnului, din adîncul ini-mii, să te facă demn de a vedea cu ochii tăi trupești pogorîrea Sfîntului Duh; și iată ai devenit, ca și mine, cu totul luminos. Și te-ai umplut și tu de harul Sfîntului Duh, căci altfel n-ai putea să mă vezi în această lumină. Ce simți?" Motovilov a răspuns: "Liniște, o pace de nespus. Inima mea s-a umplut de o bucurie inexprimabilă". "Și ce încă?" "O căldură și o mireasmă, pe care nu le-am mai simțit vreodată". "Această mireasmă este buna mirosire a Sfîntului Duh, răspunse sfîntul, și această căldură nu este din afară, căci sîntem în plină iarnă și pădurea în jurul nostru e acoperită de zăpadă; ea este în noi, după cuvîntul Domnului: *Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru* (Luca 17, 21).

Această minunată întrevvedere dură mai mult timp și, la sfîrșitul ei, sfîntul îi ceru ucenicului său să o pună în scris și s-o transmită lumii. Manuscrisul lui Motovilov n-a fost găsit decît mult mai tîrziu, în 1903, în preajma canonizării lui Serafim. El a cunoscut de atunci o răspîndire impresionantă. Este un ultim cuvînt, un testament plin de lumină și nădejde, pe care profetul de la Sarov l-a lăsat Rusiei și întregii Biserici, cunoscînd încercările ce vor fi în timpurile din urmă.

În învățăturile sale, sfătuia adesea: "Bucuria mea, cîștigă duhul păcii și atunci mii de inimi se vor mîntui în preajma ta". Această pace interioară pe care el o dobîndise cu prețul atîtor trude, se răspîndea în preajma lui ca bucurie și lumină; iată că Sfîntul Serafim nu a lăsat urmașilor o învățătură ci, mai curînd, un model de viațuire.

Pe cînd era numai diacon, fondatoarea mînăstirii din Diveievo, situată la cîțiva km de Sarov, i-a încredințat părintelui Serafim conducerea duhovnicească a obștii sale abia înființate. De-a lungul întregii sale vieți el s-a purtat ca un părinte cu fiicele sale duhovnicești. Cu toate dificultățile economice, obștea a sporit repede. Sfîntul Serafim a organizat-o după regulile stricte ale vieții de obște, dîndu-le drept îndrumar cuvintele: "În tot timpul să aveți mîinile ocupate cu lucrul și buzele cu rugăciunea".

La porunca Maicii Domnului, el a mai înființat o a doua mînăstire, zisă a "Morii", în care viețuiau fiicele sale duhovnicești cele mai sporite, cărora le-a dat o regulă de viațuire avînd în centru "rugăciunea lui

Iisus". Din nefericire, după moartea starețului, diavolul ațîță un călugăr pizmaș și intrigant, care se străduie din toate puterile să ruineze renumele și lucrarea Sfântului Serafim; el închise "Moara", călugărițele fiind supuse multor strîmtorări și necazuri.

Odată, cu puțin timp înainte de săvîrșirea călătoriei pămîntești, Serafim ceru să vină o călugăriță de la Diveievo și acoperînd-o cu rasa sa, îi spune: "Maica Domnului va veni acum la noi". Curînd se auzi un sunet asemănător unui vînt violent în pădure, apoi cîntări bisericești; ușa se deschise singură și chilia fu brusc inundată de lumină și de o mireasmă delicată. Sfîntul căzu în genunchi și Maica Domnului apărură, urmată de doi îngeri, însoțită de Sfîntul Ioan Teologul și de douăsprezece sfinte fecioare mucenice. Călugărița a căzut la pămînt, înspăimîntată de moarte, dar Sfîntul Serafim a stat drept, vorbind duios cu Împărăteasa cerurilor, ca și cu un prieten. Ea îi făgăduie să aibă mereu în grijă sa pe surorile de la Diveievo și, dispărînd, Preasfînta Fecioară îi zise: "Iubite Serafime, în curînd vei fi cu noi". Rămași singuri, starețul îi mărturisi călugăriței că este a douăsprezecea vedenie de care Domnul i-a făcut parte.

Ajuns la vîrsta de 70 de ani, suferind cumplit de pe urma rănilor, dar neslăbind cu nimic în lucrarea sa, Sfîntul Serafim vorbea din ce în ce mai des despre apropiata sa moarte, cu bucurie și cu fața strălu-cind de lumină. La întîia ianuarie 1833, după ce s-a împărtășit, el s-a închinat la toate icoanele din biserică, aprinzînd în fața fiecăreia o lumînare și i-a binecuvîntat pe toți frații, zicîndu-le: "Lucrați pentru mîntuirea voastră; vegheați! Cununile vă sînt pregătite". Apoi, după ce merse să-și vadă mormîntul dinainte pregătit, se închise în chilie și, îngenunchind și cîntînd imnele Învierii, își dădu duhul în mîinile lui Dumnezeu chiar în aceeași noapte.

Tot poporul din împrejurimi se strînse la înmormîntarea sa. Și chiar și după moarte omul lui Dumnezeu a continuat să viziteze și să-și îmbărbăteze fiii duhovnicești prin numeroase apariții și vindecări minunate, astfel că evlavia poporului dreptcredincios nu a încetat să sporească, cu toate împotririile vrăjmașilor.

Lupta sa a fost încununată prin canonizarea care a avut loc la 19 iulie 1903, în prezența familiei imperiale, a numeroșilor ierarhi și a unei mulțimi de sute de mii de persoane, venite din toate părțile Rusiei. Aceasta a fost ultima manifestare a unității de suflet a poporului rus, înainte de marea încercare ce avea să fie. Moaștele sale, purtate atunci în procesiune, au făcut multe minuni. În 1926, bolșevicii le-au confiscat, vrînd să le expună într-un muzeu al ateismului! Dar ele n-au ajuns niciodată în acel loc și se presupune că ar fi păstrate de un credincios pios, în așteptarea unor zile mai bune.

Pomenirea Sfîntului Prooroc Maleahi (3 ianuarie)

(După Sfîntul Epifanie și din Prolog)

Sfîntul prooroc Maleahi s-a născut în Sofi, după întoarcerea din robie de la Babilon, din semînția lui Zabulon. Acesta din tinerețea sa a avut viața curată și neprihănită și a proorocit despre venirea Domnului, despre înfricoșata judecată, despre schimbarea așezămîntului și a legii lui Moise și despre jertfa cea nouă, iar numele de Maleahi, ce se tîlcuiește "înger", i s-a dat de tot poporul, pe de o parte pentru că era cu foarte bunăcuviință, ca un înger, iar pe de alta, că păzea îngereasca curăție și sfințenie și cu îngerii avea prietenie; pentru că de multe ori vorbea cu îngerul care-i descoperea tainele lui Dumnezeu, și-l învăța cunoștința celor ce aveau să fie, lucru pe care cei vrednici cu adevăritate l-au cunoscut, auzind glasul îngeresc, iar pe înger neputînd a-l vedea. Sfîntul Maleahi vorbea față în față cu îngerul, precum cineva grăiește cu prietenul său. A fost acest sfînt prooroc mai în urmă decît toți proorocii; pentru că n-a fost după dînsul altul, în Israel. El a murit fiind tînăr și a fost îngropat la un loc cu părinții săi.

Pătimirea Sfântului Mucenic Gordie (3 ianuarie)

(Luată din cuvîntul de laudă al marelui Vasile,
făcut la pomenirea acestui mucenic)

Mucenicul lui Hristos, Gordie, era din cetatea Cezareei, născut din părinți creștini și crescut în dreapta credință creștinească. Venind în vîrstă desăvîrșită, a fost chemat la oaste și era sutaș, căci și cu trupească tărie și cu sufletească bărbăție covîrșea pe alții. În acea vreme Liciniu, împăratul Romei (307-324), a vărsat otrava tiraniei asupra creștinilor și a ridicat mîna cea luptătoare contra lui Dumnezeu și a Bisericii lui Hristos, căci se trimiteau porunci și cărți împărătești pretutindeni, în toate tîrgurile și la toate locurile cele vestite, ca oamenii să nu se închine lui Hristos. Cel care ar fi făcut împotriva poruncii împărătești, acela trebuia să moară.

Deci, erau puși înaintea lor idoli de piatră și de lemn, ca oamenii să se închine idolilor ca lui Dumnezeu cel nezidit; iar cei ce nu se vor supune, să fie siliți cu chinuri. În toată cetatea s-a făcut tulburare, încît se jefuiau averile creștinilor, se pustiau casele credincioșilor, iar trupurile lor se sfărîmau; femeile cele drept-credincioase erau fîrîte în mijlocul cetății, nu era milă de cei tineri, nici cinste pentru cei bătrîni, ci cei ce nu erau vinovați cu nimic, aceia ca niște tîlhari pătimeau; temnițele erau pline, iar casele vestite și bogate nu mai aveau locuitori.

Pustietățile se umpleau de cei izgoniți pentru credința în Hristos; tatăl dădea la moarte pe fiu, fiul pe tată îl chema la judecată, fratele se ridica asupra fratelui și sluga asupra stăpînului; era o cumplită noapte de nebunie asupra sufletelor omenești, încît unul pe altul, ca în întuneric, nu se cunoșteau; iar peste toate acestea, casele de rugăciune erau risipite de mîinile necuraților, sfintele altare răsturnate și nu era nici un fel de înaintea aducere, nici de tîmîie, nici loc spre slujba lui Dumnezeu. Pe toate le cuprinsese tristețea, ca un nor întunecat. Plăcuții lui Dumnezeu erau prigoniți, creștinii tremurau de cumplita chinuire, iar diavolii dănuiau, înșelînd toată lumea cu sîngele cumplitelor jertfe.

Sfîntul Gordie, văzînd o primejdie ca aceasta, și-a ales izgonirea de bunăvoie, pentru că, lepădînd brîul ostășesc și slava vieții, precum și toate cîte erau plăcute oamenilor iubitori de lume și de desfătări, voind mai bine să locuiască cu fiarele, în locurile pustii și de oameni neumblate, decît cu închinătorii de idoli, rîvnind în acest chip Sfîntului prooroc Ilie, care văzînd slujirea de idoli a Sidonului, a fugit în muntele Horeb și a intrat în peșteră, căutînd să vadă pe Dumnezeu, precum L-a și văzut, atît cît ochiul omenesc putea să-L vadă.

Într-acest chip Gordie a fugit de gîlcevile cetății, de strigătele tîrgului și a scăpat de măririle boierești, de judecățile clevetitorilor, vînzătorilor, cumpărătorilor, mincinoșilor, grăitorilor de rușine, fugind de jocuri și de glume, de rîsurile ce se fac prin cetăți, avînd auzul și ochii curați și, mai înainte de toate, fîindu-i inima curățită, putînd să vadă pe Dumnezeu. Apoi s-a învrednicit dumnezeieștilor descoperiri și a învățat mari taine, nu de la oameni și nici prin oameni, ci cîștigînd învățător pe Sfîntul Duh al adevărului.

Drept aceea, gîndind la viața sa că este deșartă și scurtă, ca visul și ca umbra, înseta foarte mult de veșnica petrecere de sus; și, ca un mare luptător se pregătea mai înainte de luptă, prin foame, prin priveghere, prin rugăciune și prin învățăturile duhovnicești; și mai ales aștepta ziua aceea, în care cetatea toată avea să facă praznic necuratului zeu Marte, sau, mai bine zis, diavolului, care iubea războaiele.

Sosind ziua aceea, s-a adunat la priveliște tot poporul să vadă alergările cailor, și din locuri înalte priveau toți, încît nu rămăsese în cetate nici un evreu sau elin, dar și mulți creștini, care viețuiau fără de grijă, nu se fereau de adunarea deșertăciunii, ci priveau foarte mulți la alergarea cailor și la meșteșugul călăreților. Slujitorii erau liberi în acea zi și se adunaseră acolo, iar copiii de la școli alergau la priveliște, unde mai erau și femei desfrîinate și fără de rușine; deci era plină priveliștea de mulțimea oamenilor fără de rînduială, care priveau cu nesaț la alergarea cailor.

Atunci, viteazul acesta mare la suflet, Gordie, pogorîndu-se din munte la priveriște, nu s-a temut de popor, nici n-a gîndit în cîte mîini de războinici se va da singur; ci, alergînd cu neînfricată inimă, cu netemător suflet - ca prin niște pietre dese sau ca prin copaci mulți - prin poporul cel ce ședea la priveriște, a stat în mijloc, împlinind cuvîntul Scripturii: *Dreptul ca leul nădăduiește și de ce să se teamă mai mult?* Cu atîta îndrăzneală stînd în priveriște, a strigat cu mare glas cuvintele proorocului Isaia, zicînd: *Aflatu-m-am celor ce nu mă căutau pe mine, arătatu-m-am celor ce nu întrebau de mine.*

Cu aceste cuvinte a arătat că nu de nevoie este dus, ci de bunăvoie se dă spre mucenicească nevoie; și într-aceasta a urmat Domnului Hristos, care S-a dat Înșuși evreilor celor ce-L căutau în întunecimea nopții. Apoi, îndată sfîntul a făcut ca ochii tuturor să se întoarcă spre el, pentru că era bărbat înfricoșat la vedere; căci pentru petrecerea de multă vreme în munți, avea capul nespălat și plin de praf, barba lungă, îmbrăcat în haină proastă, uscat cu trupul și purtînd un toiag. Toate acestea înfricoșau pe cei ce priveau la dînsul, însă și un dar dumnezeiesc strălucea pe fața lui.

După ce l-au văzut, îndată s-au ridicat de la toți diferite glasuri: credincioșii băteau din palme de bucurie, iar necredincioșii strigau asupra judecătorului, să poruncească să-l ucidă. Deci, văzduhul umplîndu-se de strigăte și de gîlceavă, caii erau defăimați, călăreții de asemenea, și în zadar umblau, căci nici unul nu voia să vadă altceva, decît numai pe Gordie și să audă cuvintele lui. Apoi toată priveriștea se umpluse de strigăte, care, sunînd ca un vînt prin văzduh, acoperiseră zgomotul cailor. După aceea, propovăduitorul poporului făcînd tăcere, trîmbițele au tăcut, fluierile și organele au încetat, numai singur Sfîntul Gordie se auzea și se vedea. Acolo la priveriște stătea și voievodul, rînduind acele alergări și dînd plată pentru întreceri, celor ce făceau alergările; deci au adus îndată la voievod pe sfîntul și l-a întrebat cine și de unde este, din ce parte și neam. El a spus toate despre sine, ce fel de dregătorie a avut, pentru ce a lăsat-o și s-a dus în pustie și pentru ce s-a întors. "M-am întors, zicea el, să-ți arăt că întru nimic nu socotesc poruncile tale, iar pe Iisus Hristos Îl mărturisesc că este nădejdea și apărarea mea; apoi, auzind că tu ești om mai cumplit decît mulți alții, am ales într-adins această zi și vreme potrivită, pentru împlinirea scopului și făgăduinței mele".

La aceste cuvinte s-a aprins mînia eparhului ca un foc și toată iușimea ce era într-însul a întors-o asupra Sfîntului Gordie, zicînd: "Chemați la mine pe chinuitori! Unde sînt bicele, bețele de plumb și roțile? Îndată să fie întins pe dînele și să i se zdrobească trupul, apoi să fie spînzurat pe lemn, spre chinuire. Să se aducă uneltele morții ca să fie dat fiarelor, să fie tăiat cu sabie și aruncat în prăpastie. Dar toate acestea sînt puține asupra omului necurat, care nu o dată este vrednic a pieri cu o moarte, ci de multe ori". Sfîntul Gordie a răspuns: "Cu adevărat mare pagubă mi-aș fi făcut de n-aș fi voit să mor pentru Hristos, cu diferite chinuri". La aceste cuvinte ale lui, voievodul s-a pornit mai mult spre mînie și spre iușimea sa cea firească și cu atît s-a făcut mai cumplit, cu cît Sfîntul Gordie se arăta mai îmbărbătat în chinuri; căci cu nici un fel de chinuri, nici cu arme, n-a putut să-l întoarcă de la scopul lui, ci spre cer ridicîndu-și ochii, zicea cîntarea psalmistului: *Domnul îmi este ajutor și nu mă voi teme, ce-mi va face omul. Și iarăși: Nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești.*

Și altele asemenea zicea, cum învățase din dumnezeieștile cărți, deșteptîndu-se spre bărbăție și răbdare. Apoi s-a arătat atît de curajos, încît singur cerea asupra sa chinurile, zicînd: "Pentru ce întîrziati? De ce stați? Strujiți-mi trupul și în bucăți zdrobiți-l; chinuiți-mă, precum voiți, să nu-mi răniți buna nădejde, căci cu cît îmi veți înmulți mai mult chinurile, cu atît mai multe răsplătiri voi lua de la Stăpînul meu; căci nevoia acestei vieți mijlocește veșnică veselie și voi lua în locul rănilor celor puse pe trupul meu hainele luminoase, la învierea cea de obște; în loc de necinste, îmi vor înflori cununile, în loc de osîndirea cu tîlharii, voi petrece cu îngerii. Îngrozirile voastre sînt semințele pe care voi le semănați în mine, ca, ducîndu-mă, să merg cu bucurie și să iau cununile mele".

Neputînd voievodul ca prin mînia și chinurile sale să întoarcă de la credință pe Sfîntul Gordie, a început vicleanul cu cuvinte înșelătoare spre a-l amăgi; pentru că așa s-a obișnuit diavolul, căci pe cei fricoși îi îngrozește, iar pe cei tari îi slăbește.

Deci, chinuitorul multe daruri dând sfântului și alte măririi îi făgăduia de la împăratul, zicînd: "Împăratul voiește să-ți dea un cinstit loc între ostași, averi multe, bogății, măririi și tot ce vei voi". Sfântul, auzind de toate aceste făgăduințe, a rîs de nebunia lui, zicînd: "Oare, poți să-mi dai mie ceva care ar putea să fie mai bun decît împărăția cerurilor?" Atunci necuratul voievod, poruncind să fie de față soldatul care executa sentința, cu mîna și cu limba cea rea a dat răspuns pentru tăierea Sfântului Gordie.

Deci, sfîntul, avînd să fie tăiat înaintea adunării poporului, l-au înconjurat prietenii și i-au dat cea din urmă sărutare; apoi plîngînd, îl rugau să nu se dea morții de bunăvoie, ca să nu-și piardă floarea vieții sale și să nu părăsească acest dulce soare. După aceea îl sfătuiau să se lepede de Hristos numai din gură. Și ziceau: "Cu un cuvînt te izbăvești de la moarte, lepădîndu-te de Hristos din gură, iar din inimă să crezi într-însul, precum voiești; pentru că nu limba o ascultă Dumnezeu, ci mintea care gîndește și inima. Și așa dacă vei face, și mînia judecătorului o vei îmblînzi, iar pe Dumnezeu milostiv către tine Îl vei face". Dar el stătea ca o piatră în mijlocul mării, care, lovindu-se și bătîndu-se de valuri, rămîne neclintită; așa era și el nemișcat, în scopul său cel bun. Precum casa înțeleptului stă pe piatră și nu se risipește de puterea vînturilor ce suflă, a ploilor și a rîurilor care năvălesc, tot astfel acest bărbat era tare și nemișcat în credința sa.

Apoi, văzînd cu ochii cei duhovnicești pe diavol, înconjurînd pe cunoscuții lui și îndemnînd pe unul cu lacrimi, pe altul spre rugăminte și spre darea sfatului nefolositor, a zis către cei ce plîngeau cuvîntul Domnului: "Nu plîngeți pentru mine, ci plîngeți pentru vrăjmașii lui Dumnezeu, care prigonesc pe creștini; pentru aceia zic să plîngeți, care ne pregătesc nouă focul, iar pentru ei gheena și își adună mînia în ziua judecării. Încetați a mai sfărîma inima mea, pentru că eu nu numai o dată, ci de multe ori sînt gata a muri, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos".

Iar către cei care îl sfătuiau să se lepede de Hristos cu cuvîntul, a răspuns astfel: "Limba pe care, cu darul lui Hristos, o am nu pot s-o mișc ca să se lepede de Ziditorul său; deoarece cu inima se crede întru dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mîntuire. Deci, cum mă voi lepăda de Dumnezeul meu, Căruia din pruncie mă închin, fiind crescut întru sfînta credință? Oare nu se va cutremura cerul dacă mă voi lepăda de Dumnezeu? Oare nu-și vor ascunde lumina luminătorii cerești înaintea mea? Pămîntul mă va suferi și nu mă va înghiți de viu? Nu vă amăgiți. Dumnezeu nu poate fi batjocorit, ci din gurile noastre ne judecă pe noi, iar din cuvintele noastre ne îndreptează, și tot din cuvinte ne osîndește. Oare n-ați auzit îngrozirea cea înfricoșată a Domnului? *Cel ce se va lepăda de Mine, înaintea oamenilor, mă voi lepăda și Eu de el înaintea Tatălui Meu celui din ceruri.*

Pentru ce mă sfătuiți să mă lepăd cu gura de Dumnezeul meu? Oare să-mi lungesc viața sau scap de moarte o vreme sau să adaug cîteva zile vieții mele? Atunci de viața veșnică mă voi lipsi. Oare ca să scap de duhurile trupești? Dar acolo nu este durere, nu se vor vedea bunătățile dreptilor. Aceasta este nebunie, ca să-și cumpere cineva viața trecătoare cu viața veșnică și să piară cu sufletul. Așa și pe voi vă sfătuiesc, căci gîndiți rău.

Învățați-vă buna înțelegere și adevărul și, lepădînd minciuna, să ziceți: "Unul sfînt, Unul Domn Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl, amin". Pentru că aceste cuvinte le rostește limba, cînd tot genunchiul se pleacă întru numele lui Iisus: al celor cerești, al celor pămîntești și al celor dedesubt".

Acestea zicîndu-le Sfîntul Gordie, și făcînd semnul crucii pe dînsul, mergea la moarte fără frică în suflet, neschimbîndu-și fața cea luminoasă. Apoi s-a așezat la locul hotărît pentru moarte, fiind după sine un gelat, pe care îl vedea ca pe un înger, în mîinile căruia voia să-și dea sufletul său. Fiind tăiat, a cîștigat viață fericită, fiind dus ca Lazăr, în glas de bucurie, la locul de odihnă veșnică, unde, luînd răsplătirea nevoinței sale, slăvește în veci cu îngerii pe Domnul pentru care a pătimit.

Soborul Sfinților șaptezeci de Apostoli (4 ianuarie)

După alegerea celor doisprezece apostoli, Domnul nostru Iisus Hristos a luat încă șaptezeci de apostoli mai mici, ca să-i trimită la propovăduire. Despre acest lucru scrie Sfântul Evanghelist Luca astfel: *După aceea a arătat Domnul și alți șaptezeci (și doi), și i-a trimis câte doi înaintea feței Sale; pentru că pe cei doisprezece îi avea lângă Dînsul, ca pe niște martori ai vieții Sale, iar pe cei șaptezeci îi trimitea.*

Dar care erau numele celor șaptezeci nu este adeverit, de vreme ce, precum scrie Sfântul Evanghelist Ioan: *Mulți din ucenicii Lui s-au dus și după aceea nu mai umblau cu Dînsul. Și a zis Iisus celor doisprezece: Oare și voi voiți să vă duceți? Și a fost așa, căci aproape de patima cea de bunăvoie a Domnului, se împușinaseră foarte mult ucenicii lui și abia câțiva din cei șaptezeci rămăseseră lângă El, dar și din cei doisprezece a căzut unul. Iar după Înviere, ceata sfinților doisprezece apostoli s-a împlinit cu Matia; iar ceata celor șaptezeci nu îndată, ci încet s-a împlinit cu cei nou încredințați prin buna vestire a celor care erau în ceata celor doisprezece și prin propovăduirea Sfântului Pavel, cel chemat de sus, fiind în aceeași ceată cu Sfântul Petru. Deci se află despre cei șaptezeci de apostoli o istorie, sub numele Sfântului sfințit Dorotei, episcopul Tirului, scrisă și la începutul cărții faptele apostolilor, care și în Prolog este pomenită.*

Dar acolo sînt scriși unii care numai la început au fost apostoli, iar după aceea au căzut din credință și din apostolie, precum Nicolae, nemernicul antiohian, fiind din cei șapte diaconi, care cu Simon vrăjitorul s-a abătut de la credință; la fel Figel, Hermogen și Dimas, despre care scrie Sfântul Apostol Pavel către Timotei: *"Știi că s-au întors de la mine toți cei din Asia, dintre care este Figel și Hermogen"* (II, 1, 15). Și iarăși: *"Dimas m-a lăsat, iubind veacul de acum, pentru că s-a făcut mai pe urmă jertfitor idolesc în Tesalonic"* (II, 4, 10). Pentru aceasta scrie și Sfântul Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu în epistola sa cea sobornicească dintîi: *"De la noi a ieșit, dar n-a fost de la noi. De ar fi fost de la noi, ar fi fost cu adevărat cu noi"* (I, 2, 19). Și nu se cuvine pe unii ca aceia să-i cinstim în numărul sfinților celor șaptezeci ai soborului, ce acum se prăznuiește. Căci ce împărțășire este luminii cu întunericul? Însă mulți sînt în acea istorie trecuți sub tăcere, pe care Sfînta Biserică în sinaxarul lunilor îi numește sfinți, din cei șaptezeci de apostoli, cum sînt Timotei, Tit, Epafras, Arhip, Ahila, Olimp, Codrat, Ahaic. Sînt încă și altele multe cu îndoire, în acea istorie sub numele Sfântului Dorotei, scrise de cineva. Deci s-a adunat acestea aici cu multă cercetare, din dumnezeiasca Scriptură, din învățăturile Sfinților Părinți și de la vechi istorici și povestitori bisericești vrednici de crezare, făcînd o enumerare ca aceasta, după numele și rînduiala sfinților apostoli șaptezeci, care în această zi se prăznuiesc.

Cel dintîi din cei șaptezeci de apostoli era **Sfîntul Iacob**, fratele Domnului, pe care Sfîntul Apostol Pavel, în epistola sa către Galateni, îl pomenește, zicînd: *M-am suit în Ierusalim ca să văd pe Petru, iar pe altul din apostoli n-am văzut, decît numai pe Iacob, fratele Domnului* (I, 18-19). Acesta a fost întîiul episcop al Ierusalimului, pus de însuși Domnul, pe care propovăduindu-L, evreii l-au dat jos de pe aripa bisericii și cu pietre l-au rănit; apoi lovindu-l cu un lemn în cap, s-a sfîrșit.

Sfîntul Marcu Evanghelistul, care a scris Sfînta Evanghelie, îndemnîndu-l Sfîntul Apostol Petru, care pomenește în cea dintîi sobornicească epistolă, zicînd: *Închină-se vouă Biserica cea adunată în Babilon și Marcu, fiul meu* (I, 5, 13). Acesta a fost așezat episcop în Alexandria de același Sfînt Petru, unde închinătorii de idoli l-au legat cu o funie, apoi, tîrîndu-l și bătîndu-l cu pietre, Domnul i S-a arătat și, chemîndu-l la slava cea cerească, și-a dat duhul său.

Sfîntul Luca Evanghelistul, care a scris Sfînta Evanghelie, povestind faptele Sfîntului Apostol Pavel, care îl și pomenește în epistola către Coloseni, zicînd: *Închină-se vouă Luca, doctorul cel iubit* (IV, 14). Același a scris și Faptele Apostolilor; după multe osteneli, și-a sfîrșit apostolia sa mucenicește, în Teba Beoției.

Sfîntul Cleopa, fratele mai mic al Sfîntului Iosif logodnicul Fecioarei, care, călătorind în Emaus cu Sfîntul Luca (care pomenește de el în Evanghelia sa, iar al său nume îl trece sub tăcere), a văzut pe

Domnul după Înviere; și după o vreme, evreii l-au ucis în aceeași casă, unde a cunoscut pe Hristos înviat, prin frângerea pâinii.

Sfântul Simeon, rudenia Domnului, după Iacob, a fost al doilea episcop în Ierusalim și a fost și el răstignit pentru Hristos.

Sfântul Barnaba, cel numit astfel de apostoli, iar mai înainte se numea Iosie, care se pomenește în Faptele Apostolilor, de către Sfântul Pavel, în epistola către Galateni, zicând: *M-am suit în Ierusalim cu Barnaba* (II, 1). Acesta cu Sfântul Pavel a slujit Cuvîntului și mai întâi a propovăduit pe Hristos în Roma; apoi a fost episcop în Mediolan, cum și în patria sa, insula Ciprului; și a fost ucis de evreii și de elini cu pietre, apoi l-au îngropat cu Evanghelia Sfântului Matei, cea scrisă de dînsul.

Sfântul Iosie sau Iosif, numit Varsava și Iust, cel numărat împreună cu Matia, după Iuda cel căzut, care se pomenește în Faptele Apostolilor (I, 23); iar de Sfântul Pavel în epistola sa către Coloseni se numește și Isus, care se mai zice Iust; și se povestește de către dascăli că acest Iosie este fiul lui Iosif logodnicul, ca și Iacob, Simeon și Iuda (nu Iscarioteanul); a fost episcop în Eleuteropolis, unde s-a sfințit mucenicește.

Sfântul Tadeu, care a fost mai înainte ucenic al Sfântului Ioan Botezătorul, apoi al lui Hristos, altul decît Sfântul Apostol Iuda Tadeul, care se numește și Levi, unul din cei doisprezece, care a botezat pe Avgar, împăratul Edesei, și l-a curățat de lepră; care după multe osteneli întru bunăvestirea lui Hristos, a adormit întru Domnul, în Berit, cetatea Feniciei.

Sfântul Anania, care a botezat pe Pavel apostolul, a fost episcop în Damasc; iar în Eleuteropolis și-a sfințit alergarea și fiind ucis cu pietre, s-a dus către Domnul nostru Iisus Hristos, pe Care L-a văzut stînd în cerurile cele deschise.

Sfântul Filip, unul din cei șapte diaconi, care a botezat pe Simon vrăjitorul în Samaria și pe famenul Candachiei; el a fost episcop în Tralia Asiei, și luminînd pe mulți în credință, a trecut în adînci bătrîneți la viața cea neîmbătrînită.

Sfântul Prohor, unul din cei șapte diaconi, împreună călător cu Sfântul Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu și părtașul ostenelilor sale. Întîi a fost episcop în Nicomidia, cetatea Bitiniei; apoi, propovăduind pe Hristos în Antiohia, mucenicește s-a săvîrșit.

Sfântul Nicanor, unul din cei șapte diaconi, în aceeași zi în care a fost ucis întîiul Mucenic Ștefan, după cum se scrie în Faptele Apostolilor - fiind prigoană mare asupra Ierusalimului - a fost ucis împreună cu două mii, din cei ce credeau în Hristos.

Sfântul Timon, unul din cei șapte diaconi, a fost episcop în cetatea Bostrica din Arabia și, propovăduind numele lui Hristos, a pățimit multe de la iudei și de la elini. Fiind aruncat într-un cuptor aprins, a ieșit viu, nevătămat; apoi s-a dus către Domnul.

Sfântul Parmena, unul din cei șapte diaconi, săvîrșind slujba cea încredințată lui de apostoli, întru propovăduirea cea plină de credință, și-a dat sfințitul mucenicește, înaintea feței apostolilor.

Sfântul Timotei, ostenindu-se întru buna vestire cu Sfântul Pavel, care i-a trimis două epistole, a fost episcop în Efes, iar la praznicul elinesc, ce se numea Katagoghion, s-a sfințit mucenicește.

Sfântul Tit, asemenea s-a ostenit în buna vestire cu Sfântul Pavel, care i-a scris o epistolă; el a fost episcop al Gortinei, în Creta.

Sfântul Filimon, către care Sfântul Pavel s-a ostenit a-i trimite scrisoare, a fost episcop de Gaza.

Sfântul Onisim, despre care Sfântul Pavel scrie către Filimon, chinându-se de către Tertul, eparhul Romei, s-a sfârșit în Puteoli.

Sfântul Epafras, pe care Sfântul Pavel îl pomenește în Epistola trimisă către Filimon, zicând: *Se închină ție Epafras, cel robit împreună cu mine, pentru Iisus Hristos* (I, 23). A fost episcop în Colose, în Biserica Laodiceii și în Ierapole; apoi cu Sfântul Pavel au fost la Roma în legături, de unde Pavel, scriind către Coloseni, zice:

Închină-se vouă Epafras, cel de la voi, robul lui Iisus Hristos, care totdeauna se nevoiește în rugăciuni, ca să fiți desăvârșiți întru toată voia lui Dumnezeu. Că mărturisesc pentru dânsul că are multă râvnă și durere pentru voi și pentru cei ce sînt în Laodiceea și în Ierapole (IV, 12-13).

Sfântul Arhip, cel pomenit în aceeași Epistolă către Filimon, a fost, după Sfântul Epafas (cel ținut la Roma în legături), episcop în Colose, către care scrie Sfântul Pavel, zicând: *Să spuneți lui Arhip: Păzește-ți slujba pe care ai luat-o de la Dumnezeu ca s-o săvârșești* (IV, 17).

Sfântul Sila, care cu Sfântul Apostol Pavel a propovăduit cuvîntul lui Dumnezeu și împreună cu dânsul a suferit multe chinuri, bătaii și temnițe, despre care se scrie în Faptele Apostolilor: *Iar Pavel alegînd pe Sila, a întărit Bisericile*. A fost episcop în Corint, ostenindu-se foarte mult în propovăduirea cuvîntului lui Dumnezeu; și făcînd semne și minuni, s-a dus către Domnul.

Sfântul Silvan, pe care Sfântul Petru, în scrisoarea sa cea sobornicească, îl pomenește astfel: *Prin Silvan, credinciosul frate, precum mi se pare, puțin am scris vouă* (I, 5, 12). Asemenea și Sfântul Pavel, în a doua Epistolă către Corinteni, zice: *Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Care la voi prin noi S-a propovăduit de mine și de Silvan*. Acesta cu Sfântul Pavel a propovăduit cuvîntul lui Dumnezeu și a fost episcop în Tesalonic; apoi multe primejdii suferind pentru nevoința credinței, s-a suit la încununătorul de nevoință, Hristos.

Sfântul Crescent, pe care-l pomenește Sfântul Pavel în a doua epistolă a sa, către Timotei, zicînd: *Crescent în Galatia, s-a trimis de mine la propovăduire* (II, 4, 10). Acesta a fost episcop în Galatia, apoi a propovăduit în Galia pe Hristos, iar în Viena, cetatea Galiei, a numit episcop pe ucenicul său Zaharia; apoi iarăși s-a întors în Galatia, unde a murit mucenicește, în timpul împăratului Traian (98-117).

Sfântul Crisp, pe care Faptele Apostolilor îl pomenesc astfel: *Iar Crisp, începătorul soborului, a crezut în Domnul cu toată casa sa*. Despre care și Sfântul Pavel în Epistola către Corinteni, zice că *"pe Crisp l-a botezat"* (I, 1, 14). Și a fost episcop în insula Eghina, care se află lângă Pelopones, între Marea Egeei și a Ioniei.

Sfântul Epenet, pe care Sfântul Pavel în Epistola sa către Romani îl pomenește, zicînd: *Închinați-vă iubitului meu Epenet, care este începătorul Asiei, întru Hristos* (16, 15). A fost episcop în Cartagina.

Sfântul Andronic, pe care în aceeași epistolă Sfântul Apostol Pavel îl pomenește, zicînd: *Închinați-vă lui Andronic* (16, 7). Apoi, numindu-l rudenie, împreună cu dânsul robit și vestit între apostolii cei mai înainte de el care au crezut în Hristos. A fost episcop în Panonia.

Sfântul Stahie, pe care Sfântul Pavel în aceeași epistolă îl pomenește: *Închinați-vă, zice, și iubitului meu Stahie* (16, 9). El a fost pus episcop de către Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, în Arghiropolis, din Bizanț.

Sfântul Amplie, pe care Sfântul Pavel în aceeași epistolă îl pomenește, zicînd: *Închinați-vă lui Amplie, iubitul meu în Dumnezeu* (16, 8). A fost episcop, propovăduind pe Hristos în Diospol și în cetatea Odessos și acolo, fiind ucis de elini, s-a sfârșit.

Sfântul Urban, pe care în aceeași epistolă Sfântul Pavel îl pomenește, zicînd: *Închinați-vă lui Urban, iubitorul nostru în Hristos* (16, 9). A fost episcop în Macedonia și s-a sfîrșit mucenicește.

Sfântul Narcis, pe care în aceeași epistolă îl pomenește Sfântul Pavel, zicînd: *Închinați-vă celor ce sînt din casa lui Narcis în Domnul* (16, 11). A fost episcop în Atena.

Sfântul Apelie, pe care în aceeași epistolă îl pomenește Sfântul Pavel, zicînd: *Închinați-vă lui Apelie, cel încercat în Hristos* (16, 10). A fost episcop în Heracleea.

Sfântul Aristobul, pe care Sfântul Pavel în aceeași epistolă îl pomenește, zicînd: *Închinați-vă celor ce sînt de la Aristobul* (16, 10). A fost episcop în Bretania și acolo, după multe osteneli și pătîmîri, s-a sfîrșit.

Sfântul Irodion, pe care în aceeași epistolă Sfântul Pavel îl pomenește, zicînd: *Închinați-vă lui Irodion, rudeniei mele* (16, 11). A fost episcop în Patras.

Sfântul Agab a luat darul proorociei. Pe sfîntul acesta îl pomeneșc Faptele Apostolilor, zicînd că într-o vreme s-a pogorît un prooroc din Iudeea, anume Agab, care, luînd brîul lui Pavel și legîndu-și mîinile sale și picioarele, a zis: *Așa grăiește Duhul Sfînt: pe bărbatul care are brîul acesta, așa îl vor lega iudeii în Ierusalim și-l vor da în mîinile limbilor.*

Sfântul Ruf, pe care în Epistola către Romani îl pomenește Sfântul Pavel, zicînd: *Închinați-vă lui Ruf, cel ales în Domnul* (16, 13). A fost episcop în Teba din Elada.

Sfântul Asincrit, care se pomenește în aceeași epistolă (16, 14), a fost episcop în Ircania, din Asia.

Sfântul Flegon, cel pomenit în aceeași epistolă (16, 14), a fost episcop în Maraton, în cetatea Traciei.

Sfântul Hermes, care se pomenește în aceeași epistolă (16, 14), a fost episcop în Filipopoli.

Sfântul Patrova, cel pomenit în aceeași epistolă (16, 14), a fost episcop în Neapole și în Puteoli (Italia).

Sfântul Hermas, care în aceeași epistolă se pomenește (16, 14), a fost episcop în Dalmația. Pentru acești cinci sfinți, care s-au pomenit aici mai sus, scrie Sfântul Pavel, zicînd: *Închinați-vă lui Asincrit, Flegon, Hermes, Patrova și Hermas* (16, 14).

Sfântul Linos, pe care îl pomenește Sfântul Pavel în Epistola a doua către Timotei (II, 4, 21), a fost episcop în Roma.

Sfântul Gaius, pe care, în Epistola către Romani (16, 23), îl pomenește Sfântul Pavel, zicînd: *Se închină vouă Gaius, ospătătorul meu și a toată Biserica.* A fost episcop în Efes, după Sfântul Timotei.

Sfântul Filolog, pe care îl pomenește în aceeași epistolă (16, 15) Sfântul Pavel, zicînd: *Închinați-vă lui Filolog.* A fost pus de Sfîntul Apostol Andrei, episcop în Sinope.

Sfântul Lucius, pe care Sfîntul Pavel în aceeași epistolă (16, 21) îl pomenește, a fost episcop în Laodiceea Siriei.

Sfîntul Iason, care se pomenește în aceeași epistolă (16, 21), a fost episcop în Tars.

Sfîntul Sosipatru, cel pomenit în aceeași epistolă, a fost episcop în Iconiu. Despre acești trei sfinți aici pomeniți, scrie Sfîntul Pavel, după ce spune despre Sfîntul Timotei, zicînd: *Se închină vouă Lucius, Iason și Sosipatru, rudeniile mele* (16, 21).

Sfântul Olimpan, pe care Sfântul Pavel îl pomenește în aceeași epistolă (16, 15), urmînd Sfântului Apostol Petru, pînă la pătîmirea lui de moarte, a fost tăiat în Roma, împreună cu Sfântul Apostol Irodion, de către Nero (54-68); precum scrie Metafrast la ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

Sfântul Tertius, care a scris către Romani epistola spusă de Sfântul Pavel, în care singur pe sine se pomenește așa: *Mă închin vouă și eu Tertius, cel ce am scris epistola aceasta, întru Domnul*. A fost episcop în Iconiu, al doilea după Sfântul Sosipatru, unde a cîștigat și muceniceasca cunună.

Sfântul Erast, pe care Sfântul Pavel îl pomenește în aceeași epistolă (16, 23), a fost iconom al Bisericii Ierusalimului, iar după aceea episcop al Paneadei.

Sfântul Cvartus, care în aceeași epistolă (16, 23) se pomenește, a fost episcop în Beirut. Despre acești doi sfinți, Sfântul Pavel scrie: *Se închină vouă Erast, dregătorul cetății, și Cvartus, fratele* (16, 23).

Sfântul Evod a fost episcop în Antiohia, după un alt sfînt apostol; pe el îl pomenește Sfântul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, în epistola sa către Antiohieni, zicînd: "Aduceți-vă aminte de fericitul Evod, părintele nostru, care întîi a fost păstor pus vouă de sfinții apostoli". El s-a sfișit mucenicește.

Sfântul Onisifor, pe care îl pomenește Sfântul Pavel în Epistola a doua către Timotei (I, 16), zicînd: *Să dea Domnul milă casei lui Onisifor, că de multe ori m-a odihnit și de lanțurile mele nu s-a rușinat*. A fost episcop în Colofon și în Cirene.

Sfântul Clement, pe care îl pomenește Sfântul Pavel în Epistola către Filipeni (4, 3), zicînd: *S-a nevoit cu mine și Clement*. El a fost episcop în Roma, după episcopii Lin și Clit; apoi surghiunit fiind în Chersones, s-a sfișit mucenicește, prin înecare în adîncul mării.

Sfântul Sostene, care după Sfântul Crisp a fost începător soborului iudaicesc, întorcîndu-se la credință de către Sfântul Pavel, și despre care se scrie în Faptele Apostolilor: *Și prinzînd toți elinii pe Sostene, începătorul soborului, îl băteau înaintea divanului*. Despre el pomenește Sfântul Pavel în Epistola I către Corinteni, începută așa: *Pavel, chematul apostol al lui Iisus Hristos, cu voia lui Dumnezeu, și Sostene fratele* (I, 1, 1). El a fost episcop în Colofon.

Sfântul Apolo, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, astfel: *Iar un iudeu anume Apolo, de neam din Alexandria, bărbat cuvîntător, a venit în Efes, fiind puternic în Scripturi. Acesta era învățat în calea Domnului și, arzînd cu Duhul, învăța cu dinadinsul despre Domnul*. Îl pomenește Sfântul Pavel în epistola I către Corinteni (I, 3, 6): *Eu am sădit, Apolo a udat, iar Dumnezeu a crescut*. El a fost episcop în Smirna, mai înainte de Sfântul Policarp.

Sfântul Tihic, cel pomenit în Faptele Apostolilor și în epistolele Sfântului Pavel către Efeseni (6, 21) și Coloseni (4, 7), zicînd: *Iar cele pentru mine, pe care le lucrez, toate le va spune vouă Tihic, iubitul meu frate, și credinciosul slujitor în Domnul, pe care l-am trimis la voi ca să știți cele pentru noi și ca să se mîngîie inimile voastre*. În Epistola a doua către Timotei (4, 12) zice: *Iar pe Tihic l-am trimis în Efes*. El a fost episcop în Colofon, după Sfântul Sostene.

Sfântul Epafrodit, pe care-l pomenește Sfântul Pavel în Epistola către Filipeni (2, 25; 4, 18), zicînd: *Iar mai de folos am socotit ca pe Epafrodit, fratele, ajutorul și împreună ostașul meu, iar al vostru apostol și slujitor trebuinței mele, a-l trimite la voi*. A fost episcop în Adriania.

Sfântul Carp, despre care Sfântul Pavel în a doua Epistolă către Timotei (4, 13), după Sfântul Tihic, pomenește zicînd: *Felonul pe care l-am lăsat în Troada, la Carp, venind aici, să-l aduci, precum și cărțile*. El a fost episcop în Veria Traciei.

Sfântul Codrat a fost episcop în Atena și în Magnesia unde, cuvîntul Domnului propovăduind, și-a luat sfișitul prin mucenicie de la atenieni, în vremea împăratului Adrian (117-138).

Sfântul Marcu, care se numește și Ioan, pe care Faptele Apostolilor îl pomenesc de multe ori, că a fost călător împreună cu Pavel și cu Barnaba, zicând: *Iar Barnaba și Saul s-au întors din Ierusalim la Antiohia, împlinindu-și slujba și a luat cu sine pe Ioan, care se chema Marcu*. El a fost episcop în Biblos, din Fenicia, și umbra lui gonea bolile.

Sfântul Zina, care se zice legiuitor, adică învățătorul legii lui Moise, despre care Sfântul Pavel, în Epistola sa către Tit (III, 13), zice: *Pe Zina, legiuitorul, degrabă să-l trimiți la mine*. El a fost episcop în Diospoli.

Sfântul Aristarh, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, precum și Epistola Sfântului Apostol Pavel către Coloseni și către Filimon. El a fost episcop în Apameia Siriei.

Sfântul Pudențiu, despre care pomenește Sfântul Pavel în Epistola a doua către Timotei (4, 21), zicând: *Se închină ție și Pudențiu*. El a fost la romani bărbat drept-credincios, primind în casa sa pe Sfinții Apostoli Petru și Pavel și adunarea celorlalți credincioși, a cărui casă s-a schimbat după aceea în biserică, ce se numea păstorească și în care se zice că Sfântul Petru slujea Liturghia.

Sfântul Trofim, despre care Faptele Apostolilor pomenesc, ca și Sfântul Pavel în Epistola a doua către Timotei (4, 20), zicând: *Iată pe Trofim l-am lăsat bolnav în Milet*. El cu Pudențiu și cu Aristarh au urmat în toate călătoriile pe Sfântul Pavel și la sfârșit, în vremea tăierii lui în Roma de către Nero, toți acești trei au fost tăiați.

Sfântul Marcu, nepotul lui Barnaba, a fost episcop în Apolonia, despre care pomenește Sfântul Pavel în Epistola sa către Coloseni (4, 10), împreună cu Sfântul Aristarh, zicând: *Închină-se vouă Aristarh, cel rob cu mine, și Marcu, nepotul lui Barnaba*.

Sfântul Artemas, despre care pomenește Sfântul Pavel, scriind către Tit (3, 12), zicând: *Cînd voi trimite pe Artemas la tine*. El a fost episcop în Listra.

Sfântul Acvila, despre care pomenesc Faptele Apostolilor și epistolele lui Pavel, a fost episcop în Heraclea, iar în Asia și în Ahaia a propovăduit cuvîntul lui Dumnezeu și a fost ucis de necredincioși.

Sfântul Fortunat, despre care Sfântul Pavel pomenește în Epistola I către Corinteni (16, 17), a cîștigat sfârșit fericit în propovăduirea cuvîntului lui Dumnezeu.

Sfântul Ahaic, pe care îl pomenește Sfântul Pavel împreună cu Fortunat, în aceeași Epistolă către Corinteni (16, 17): *M-am bucurat de venirea lui Fortunat și a lui Ahaic, căci lipsirea voastră au împlinit-o aceștia și au odihnit duhul meu și al vostru*.

Pînă aici se împlinește desăvîrșit ceata sfinților 70 de apostoli, la care, după alt izvor al Evangheliei, se adaugă încă și acești doi:

Sfântul Dionisie Areopagitul, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, a fost întâi episcop în Atena, apoi în Galia a propovăduit pe Hristos și acolo i s-a tăiat capul. Iar faptul că și acesta a fost din aceeași ceată apostolească, îl mărturisește Eusebiu, zicând astfel despre acești apostoli: *Au adăugat la aceștia pe Areopagitul acela, anume Dionisie, care s-a întors la credință în Atena, prin propovăduirea lui Pavel, cum scrie Luca în Faptele Apostolilor*.

Sfântul Simeon, care s-a numit Niger, despre care Sfântul Luca, în Faptele Apostolilor (13, 1), pomenește, zicând: *Erau unii în Biserica din Antiohia, prooroci și dascăli, Barnaba și Simeon, care se numea Niger*. Iar cum că și acesta este din aceeași ceată apostolească, mărturisește Sfântul Epifanie, punîndu-l pe dînsul între apostoli, pentru că le pomenește numele acelora astfel: Marcu, Luca, Iust, Barnaba, Apeliu, Ruf, Niger (adică Simeon Niger), și pe ceilalți șaptezeci și doi. Astfel scriind Sfântul Epifanie pentru acești doi, ne încredințează că ceata acestor sfinți apostoli cuprinde șaptezeci și două de fețe și că Sfântul Simeon Niger este unul din aceiași număr apostolesc. Cu ale tuturor acestora mult ajutoare sfinte rugăciuni, să

ne învrednicim și noi cu adunarea cea sfântă ca să ne facem părtași chemării cerești și să cunoaștem pe Cel Preaînalt Apostol și Arhiereu al mântuirii noastre, Iisus Hristos, lăudându-L pe El, ca și pe Dumnezeu Tatăl și pe Sfântul Duh, în vecii vecilor. Amin.

Însemnare

În știință să fie că după aceștia toți care s-au scris aici, pot încă și mai mulți să se afle într-aceeași vreme, împreună cu sfinții apostoli; fiindcă mărturisește despre aceasta Eusebiu, episcopul Cezareei Palestinei, care în cartea sa cea dintâi, în cap. al 12-lea, scrie astfel: "Numele fiecăruia din cei doisprezece apostoli ai lui Hristos din destul se încredințează, din mărturiile Evangheliei, iar pentru cei șaptezeci de apostoli nici un catalog sigur nu se află undeva".

De vei voi ca să cercetezi cu înlesnire, vei afla mai mult de șaptezeci, din mărturiile Sfântului Pavel, care în cea dintâi Epistolă către Corinteni zice: *Hristos S-a arătat după Învierea Sa lui Chifa, apoi celor unsprezece; iar după aceea S-a arătat la mai mult decât cinci sute de frați deodată, dintre care cei mai mulți trăiesc pînă acum, iar unii au și adormit.* Deci, mulți ostenindu-se în buna vesteire a lui Hristos în aceeași vreme în Biserica cea dintâi și, luminînd multe țări cu credința, asemenea cu apostolii sînt vrednici de numele apostolesc, iar unii aici îndeosebi trebuie să se pomenească. Adică:

Sfântul Lazăr, fiind mort patru zile și de Domnul înviindu-se, împreună cu sfinții apostoli a primit Duhul Sfînt, Care în limbi de foc S-a coborît. Fiind mare prigoană asupra Bisericii Ierusalimului, după uciderea lui Ștefan, a fost izgonit din hotarele Iudeii și slobozit pe mare într-o luntre fără vîsle, împreună cu Sfîntul Maximin ucenicul Domnului și cu Sfîntul Chelidonie, care din naștere a fost orb și de Domnul s-a luminat; însă plutind după dumnezeiasca ocîrmuire în Marsilia, acolo Sfîntul Lazăr a propovăduit apostolește pe Hristos. Apoi, fiind episcop în cetatea Kitiei din insula Ciprului, a murit. Și sfîntul lui trup, după mulți ani, s-a descoperit într-o raclă de marmură cu aceste cuvinte scrise deasupra: "Lazăr cel mort de patru zile, prietenul lui Hristos".

Sfîntul Maximin din Livia, cetate care se numea astfel în Galia, a fost întîi episcop și împlinitor de propovăduiri apostolești. Acolo a petrecut și Sfîntul Chelidonie, ajutătorul episcopiei la propovăduirea apostolească, cu Sfîntul Maximin, unde cu pace s-a odihnit; iar de unii istorici se numără în ceata sfinților șaptezeci de apostoli, ca unul dintr-înșii.

Sfîntul Iosif, cel din Arimateea, care a fost învățat de Iisus și a cerut preacinstitul Lui trup de la Pilat; la fel, izgonindu-se de zavistnicii evrei din hotarele lor, a propovăduit pe Hristos în Anglia, unde a și murit; ca un apostol se cinstește de locuitorii acelei țări.

Sfîntul Nicodim, care a venit noaptea la învățătura lui Hristos și a dat sfat bun pentru neosîndirea Domnului, iar mai pe urmă împreună cu Iosif a îngropat cu cinste trupul lui Iisus și l-a uns cu aromate; el la fel a pătimit prigonire apostolească de la evrei, pentru credința și propovăduirea lui Hristos.

Sfîntul Gamaliel, care a fost învățător Sfîntului Apostol Pavel și a dat evreilor sfat bun despre propovăduirea sfinților apostoli, zicînd: *Dacă este de la Dumnezeu învățătura aceasta, nu veți putea s-o nimiciți.* După ce a arătat aceasta, a propovăduit apostolește pe Hristos, în Care a crezut, și, pe cel izgonit pentru propovăduire, adică pe Sfîntul Nicodim, îl ținea la sine, pe care pînă la sfîrșitul vieții hrănindu-l, după moarte l-a îngropat aproape de Sfîntul Ștefan, întîiul mucenic.

Sfîntul famen al împărătesei Candachiei, cel botezat în cale de Sfîntul Filip, pe împărăteasa aceea a adus-o la Hristos; a fost întîi propovăduitor al lui Hristos în Etiopia, apostol al Etiopiei numindu-se, s-a sfîrșit mucenicește.

Sfîntul Zahau, cel ce a primit în casa sa pe Domnul, bucurîndu-se, iar de la Dînsul a auzit acestea: *Astăzi mîntuire casei acesteia s-a făcut.* După Înălțarea Domnului a urmat pe Sfîntul Petru, de care punîndu-se episcop în Cezareea Palestinei, a propovăduit pe Hristos.

Sfântul Corneliu Sutașul, cel botezat de Sfântul Petru și de același pus episcop în Cezareea, după Sfântul Zahau, și casa lui a făcut-o biserică.

Sfântul Longhin Sutașul, care a crezut în vremea răstignirii Domnului și cu adevărat a mărturisit că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, apoi și Învierea Lui a mărturisit-o; după aceasta, fiind propovăduitor și apostol al lui Hristos în Capadochia, a pătimit mucenicește.

Sfântul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, pe care Domnul, când era prunc, l-a luat în mâinile Sale. El a fost episcop în Antiohia, propovăduind pe Hristos, pentru Care a și pătimit în Roma, dîndu-se spre mîncare leilor.

Sfântul Policarp, episcopul Smirnei, pe care fericitul Simeon Metafrast, în viața Sfântului Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, îl numește apostol dumnezeiesc, scriind așa: "A sosit în Smirna și, acolo, Sfântul Ignatie a sărutat pe Sfântul Policarp, dumnezeiescul apostol, episcopul Smirnei, și, împreună cu sine, ucenicul".

Sfântul Aristion, episcop al Bisericii Smirnei, ucenicul Domnului, din aceia care erau după cei doisprezece apostoli, pomenit în cărțile Sfântului Papia, episcopul Ierapolei, cel ce a viețuit îndată după apostoli, despre care scriu istoricii bisericești: Nichifor în cartea a III-a, cap. 20, și Eusebiu în cartea a III-a, cap. 33.

Sfântul Ierotei, cel ce a învățat credința de la Sfântul Apostol Pavel și a fost pus episcop în Atena, care la Adormirea Preacuratei Maicii lui Dumnezeu, s-a adus în ceata Sfinților Apostoli prin văzduh.

Sfântul Antipa, episcopul Pergamului, a pătimit mărturisind apostoleasca propovăduire în Hristos; despre care Însuși Domnul Hristos a arătat în descoperirea Sfântului Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu, zicînd: *Antipa, martorul Meu cel credincios, este ucis.*

Sfântul Dimitrie, despre care a scris Sfântul Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu în Epistola a treia (1, 12), zicînd: *Lui Dimitrie i s-a mărturisit de la toți și de la însuși adevărul. Și noi mărturisim și știi că mărturia noastră este adevărată.* El a fost episcop în Filadelfia, în Asia.

Încă se mai pomenește în Faptele Apostolilor **Mnason din Cipru**, vechi ucenic al Domnului, despre care scrie Sfântul Luca așa: *Au venit cu noi și niște ucenici din Cezareea, aducînd cu ei pe un vechi ucenic din Cipru, Mnason, la care găzduim noi.* Poate va socoti cineva că acest vechi ucenic al Domnului, Mnason, este același cu Iason. Deci aceștia și mai mulți, afară din soborul celor șaptezeci de apostoli, au fost vechi ucenici ai Domnului, în aceeași vreme cu apostolii propovăduitori ai Lui, afară de mai mult de cinci sute de frați, care, deși n-au fost pomeniți, au văzut pe Domnul înviat; numele lor sînt scrise aici, pe pămînt, în cărți, dar în ceruri sînt scrise cu adevărat, precum scrie Sfântul Pavel către Filipeni, în cap. 4: *Care întru buna vestire s-au nevoit cu mine, și cu ceilalți ajutători ai mei, ale căror nume sînt în cărțile vieții.* Iar în povestirea scrisă sub numele Sfântului Dorotei, pentru cei șaptezeci de apostoli, aceleași nume se repetă.

Încă, se mai știe că în povestirea aceea scrisă sub numele lui Dorotei, multe, precum am scris, fiind nesigure, patru nume din cei șaptezeci de apostoli în zadar se pomenesc, anume **Irodion**, spunîndu-l a doua oară, ca și cum ar fi același cu Sfântul Pavel **Rodion**, pe care Pavel nu l-a pomenit nicăieri, fără numai pe Irodion. Și iarăși pe **Apolo, Tihic și Aristarh**, pe care singuri aceiași, iar nu îndoșiți îi pomenește Sfântul Pavel.

La aceeași povestire numele a patru se află de cîte două ori, al lui **Cleopa cu Simeon și Crisp cu Crescent**; căci se scrie ca și cum același Cleopa ar fi și Simeon; și cei vrednici de credință, vechi istorici bisericești, Eusebiu, cel numit Pamfil, și Nichifor al lui Calist Xantopol și cel adus de dînșii ca mărturie mai veche, adică Hegesip, iar după dînșii și Gheorghe Kedrin, scriu asemenea, cum că Cleopa era frate mai mic al Sfântului Iosif Logodnicul, iar Simeon era ruda Domnului; deși se pomenește în Prolog că Simeon acesta era același, adică fiul lui Iosif, ca și Iacob, Iosie și Iuda; însă cei mai vrednici de credință

istorici bisericești grăiesc că Simeon acesta (rudenia Domnului, episcopul Ierusalimului, al doilea după Iacob), era fiul unic al lui Cleopa, fratele lui Iosif și văr, iar nu frate bun lui Iacob, fiul lui Iosif; iar acel Simeon, fiul lui Iosif și frate bun lui Iacob, era altul (nepomenit între apostoli), de care socotesc că n-a luat slujba apostoliei, precum Iacob și Iosif, frații lui, între cei șaptezeci, iar Iuda (care se zice și Tadeu), era între cei doisprezece.

Dar poate că mai înainte de a se împărți apostolii în lume, s-au dus din viața aceasta, precum și alți ucenici ai Domnului, despre care Sfântul Pavel zice: *Cei mai mulți sînt pînă acum, iar unii au și adormit*; lucru care rămîne la bisericeasca socoteală și este dovedit, că altul era Cleopa și altul Simeon. Iar ceea ce se scrie despre Crisp, pe care Sfântul Pavel îl pomenește în Epistola a doua către Timotei, că a fost episcop în Galileia, - apoi în epistola aceea se pomenește Crisp sau Crescent, episcopul Galatiei și al Galileei; iar deosebit alt Crisp, mai mare al soborului, se pomenește în Faptele Apostolilor și în epistola întâia către Corinteni a lui Pavel.

În aceeași povestire se scrie că **Chifa**, pe care Sfântul Pavel l-a muștră în Antiohia, a fost episcop în Ivonia. Dar Sfântul Pavel în Antiohia, precum scrie către Galateni, nu altcuiva sau lui Chifa, cel din șaptezeci de apostoli, ci însuși lui Petru, apostolul cel sfânt, i-a stat împotrivă pe față, căci sminteală era să viețuiască ca neamurile.

În aceeași povestire se mai scrie că unul din cei șaptezeci ar fi fost un apostol Cezar; dar Sfântul Pavel, scriind din Roma către Filipeni (4, 22), pomenește de casa cezarului Nero, care atunci împărătea în Roma (54-68), iar nu de vreun ucenic al Domnului anume Cezar, precum despre aceasta scriu sfinții învățători, Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul Teodoret. Cel dintîi zice: "I-am îndemnat și i-am întărit, arătîndu-le că propovăduirea s-a atins și de casa împărătească; pentru că dacă cei ce erau în casele împărătești toate le-au defăimat pentru Împăratul ceresc, mult mai ales li se cădea lor, Filipenilor, s-o facă". Celălalt, Sfântul Teodoret, zicea: "Prea multă mîngîiere le-a adus, cînd le-a spus că și în palatele împărătești stăpînește dumnezeiasca Evanghelie și pe casnicii necuratului împărat îi aduce la viață". Așa tîlcuiesc acești sfinți învățători cuvintele apostolului, care pomenesc de Cezar în Epistola către Filipeni, la sfîrșitul acestora, zicînd: *Închină-se vouă toți sfinții și mai ales cei din casa Cezarului. Darul Domnului nostru Iisus Hristos cu voi toți. Amin* (4, 22-23).

Cuviosul Teoctist din Sicilia (4 ianuarie)

În Prolog, aici, în locul acestui Teoctist, s-a pus Cuviosul Teoctist, care se cinstește în septembrie, ziua a treia, pustnicul cel împreună cu Sfântul marele Eftimie din Palestina, din Mineiul cel nou. Asemenea și sinaxarul lunilor arată că în această zi se cinstește Teoctist cel din Sicilia, iar nu cel din Palestina.

Sfântul Mucenic Zosima (4 ianuarie)

Sfântul Mucenic Zosima, monahul cel din Cilicia, în pustie a locuit cu fiarele. Iar Dometian ighemonul, prinzîndu-l, pentru Hristos l-a chinuit și a făcut pe Atanasie Comentarisiu să creadă în Hristos. Pentru că, chinuindu-se Sfântul Zosima, un leu din pustie a alergat la priveriște și cu glas omenesc a grăit, înfricoșînd pe toți.

Văzînd aceasta, Atanasie a cunoscut puterea lui Hristos, a unuia adevăratului Dumnezeu, și a crezut în el. Deci, amîndoi s-au sfîrșit în munți, unde o piatră, despîcîndu-se și intrînd într-însa, și-au dat sufletele Domnului.

Pățimirea Sfinților Mucenici Teopempt și Teona (5 ianuarie)

Împăratul Dioclețian (284-305), în anul întâi al prigonirii ce s-a făcut de dînsul asupra creștinilor, mergînd de la Roma, a intrat în cetatea Nicomidiei, unde a făcut mulți idoli și s-a închinat lor; după cîteva zile, a fost prins înaintea cetății omul lui Dumnezeu, episcopul Teopempt, care a pățimit la începutul prigonirii făcută de marele păgîn Dioclețian, și fiind adus înaintea împăratului, a zis: "Nu sînt dumnezei acei idoli de argint, de aur, de lemn sau de piatră, cărora tu te închini, pentru că nu pot nici să sufle, nici să grăiască, nici să facă ceva bine sau rău. Dumnezeul cel ceresc, Atotputernicul, a făcut cerul, pămîntul și marea, precum și toate cele ce sînt într-însele".

Acestea și multe altele grăindu-le sfîntul despre credința creștinească, s-a supărat împăratul și i-a zis: "Nu te-am chemat să vorbești multe cuvinte, ci ca îndată să încetezi vorba și să aduci jertfă zeului Apolon". Sfîntul Teopempt a răspuns: "Unor zei ca aceștia eu niciodată nu voi aduce jertfă, nici mă voi teme de chinurile tale, căci este scris: *Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă*. Iar tu, avînd putere asupra trupului meu, fă ceea ce voiești".

Atunci împăratul a poruncit să fie ars în cuptor episcopul, de viu. Deci, ostașii au aprins cuptorul de dimineața pînă la amiază, și sfîntul episcop a zis către dîșii: "Să încetați puțin și eu voi arăta puterea Domnului Dumnezeului meu, pentru al Cărui sfînt nume se încinge acel cuptor, spre a mă pierde". Zicînd aceasta, s-a aruncat în cuptorul cel foarte aprins și a șezut în mijlocul lui, iar aceia s-au dus, crezînd că el va arde și va pieri îndată. Dar la miezul nopții, ieșind sfîntul bărbat din cuptor și intrînd în casă la împăratul, deschizîndu-se toate ușile singure, l-a deșteptat și i-a zis: "Eu sînt Teopempt, episcopul, omul lui Iisus Hristos, pentru că n-am murit, după cum tu ai poruncit ca să mă omoare și iată că sînt viu". Zicînd acestea, s-a dus iarăși în cuptor; iar împăratul, văzîndu-l pe sfîntul și auzind cuvintele lui, s-a înspăimîntat și a rămas ca un mut, de frica cea mare. A doua zi, chemînd pe ostașii săi, le-a zis: "Ați aruncat pe creștinul acela în cuptorul cel ars, unde v-am poruncit?" Ostașii au răspuns: "Am făcut, stăpîne, precum ne-ai poruncit; l-am aruncat și, arzînd, a murit ieri".

Atunci Dioclețian a pornit cu ostașii săi și s-a oprit înaintea cuptorului, dar a auzit pe sfîntul episcop, cîntînd și binecuvîntînd pe Dumnezeu în mijlocul cuptorului celui arzînd, și s-a mirat foarte mult.

Ieșind sfîntul din cuptor nevătămat, împăratul a zis către cei de față: "Vedeți ce putere are vraja creștinească; căci am auzit că în numele unui Iisus își săvîrșesc farmecele lor". Deci a poruncit ca în același ceas să prindă un cîine și să-l arunce în cuptor, vrînd să vadă dacă nu va arde cîinele, precum n-a ars episcopul cu minune; dar îndată a ars cîinele. Văzînd aceasta împăratul, a zis către omul lui Dumnezeu: "Voi pune asupra ta mai multe chinuri, ca asupra unui necurat, de vreme ce te-am cunoscut că ești înșelător și vrăjitor". Și a poruncit ca într-o temniță să fie închis, fără a i se da nici pîine, nici apă, pînă în ziua în care avea să-l judece înaintea poporului; și a petrecut omul lui Dumnezeu douăzeci și două de zile în această temniță, fără hrană și băutură, întărîndu-se de Dumnezeu.

După trecerea acestor zile, împăratul a poruncit ostașilor săi să meargă ca să cerceteze dacă se află încă în viață creștinul acela. Ostașii, mergînd la închisoare, l-au găsit viu și cu fața veselă, ospătat ca la o masă împărătească; apoi s-a supărat Dioclețian și a scos din temniță pe fericitul episcop și, rupîndu-și hainele de pe dînsul, a bătut din palme, zicînd: "Veniți și vedeți vraja creștinească". Iar fericitul episcop a zis: "Pînă cînd, ticălosule, ai inima închisă, și nu cunoști pe Dumnezeul cel adevărat, în Care eu cred? Acela mi-a dat mie putere și tărie. Cîtă vreme te voi birui, voi socoti nimic toate chinurile".

Împăratul, auzind de toate acestea, a poruncit să-i scoată ochiul cel drept și să-l puie în mîna lui cea dreaptă, și astfel să-l ducă iarăși în temniță. Acolo, rugîndu-se sfîntul, o lumină mare a strălucit în întuneric și îndată ochiul său s-a deschis, fiind întreg și sănătos ca și celălalt. De acest lucru înștiințîndu-se împăratul și văzîndu-l, s-a mîniat mai mult și a zis: "Mă jur pe împărăția Romei și pe marele Apolon, că nicidecum nu mă voi odihni pînă ce nu voi chema mai întîi pe cel mai puternic vrăjitor, care va putea

să-ți risipească toate meșteșugurile și farmecele tale". Aceasta zicînd, iarăși a poruncit să-l ducă în temniță. A trimis apoi scrisorile sale în toate părțile stăpînirii, că, dacă se va afla vreun vrăjitor, care să poată risipi farmecele creștinești, să vină la dînsul degrabă și să ia multe daruri și mare cinste. Deci a venit un vrăjitor, anume Teona, care sînd înaintea lui Dioclețian, a zis: "După porunca voastră împăratească, am venit ca mai degrabă să dezleg creștineștile farmece, căci nu se va afla în mine nedreptate înaintea ta".

Aceasta auzind împăratul, s-a bucurat și a zis: "Este la mine în temniță un boier creștin, ale cărui farmece de le vei dezlega, mare cinste vei lua". Teona i-a zis: "Să faci creștinul acela vreo putere înaintea mea și eu voi risipi toate lucrările lui".

Deci, veselindu-se împăratul de niște cuvinte ca acestea, a zis către dînsul: "Eu aș voi ca de la tine mai întîi să văd vreun semn". Teona i-a zis: "Să se aducă aici un bou mai sălbatic". Acela fiind adus, Teona a șoptit niște cuvinte în urechile bouului și îndată bouul a crăpat în două și fiecare parte era deosebită.

Atunci mirîndu-se împăratul, a zis: "Cu adevărat tu ești destoinic pentru risipirea farmecelor creștinești". Teona vrăjitorul a zis către împărat: "Așteaptă puțin și vei cunoaște prin minune lucrul ce s-a făcut, împărate". Aceasta zicînd, a poruncit ca să-i aducă un cîntar și a pus în el acele părți ale bouului, umflîndu-se amîndouă deopotrivă.

Deci a poruncit Dioclețian ca să aducă înaintea sa pe Sfîntul Teopempt, episcopul, și, punîndu-l împotriva vrăjitorului, a zis către dînsul: "Știindu-te că ești înșelător și vrăjitor, am chemat acest fermecător din părțile Egiptului, voind să cunosc cine din voi este mai puternic în fermecătorii".

Atunci Teona a zis către episcop: "Două meșteșuguri ale farmecelor voi săvîrși acum asupra ta și de nu te vor vătăma, voi crede și eu în Dumnezeuul tău". Deci, făcînd două turte din făină fermecată, i-a dat episcopului să mănînce; iar el, luînd, le-a mîncat și s-au îndulcit în gura lui ca mierea, cu nimic vătămîndu-l.

Văzînd aceea Teona, s-a mirat și a zis: "Încă un meșteșug de farmece minunat voi săvîrși asupra ta și de nu te va vătăma, voi crede în Dumnezeuul tău".

Luînd un pahar de apă, a pus într-însul o iarbă aducătoare de moarte și a chemat numele celor mai puternici diavoli, ca mai puternică să-i fie otrava, apoi a dat-o sfîntului să bea; el bînd-o, a rămas nevătămat.

Teona, căzînd la picioarele episcopului, a zis: "Sînt creștin și mă închin Celui răstignit". Împăratul auzind aceasta, s-a tulburat foarte și a strigat, zicînd: "Mari sînt facerile de minuni ale creștinilor, care se fac cu vrăji". Deci, a poruncit să-i ducă în temniță, unde sfîntul episcop învățînd credința pe Teona, l-a numit *Sinesie*, adică "plin de înțelegere", de vreme ce a înțeles cu inimă curată și a cunoscut pe Hristos Dumnezeu; apoi l-a botezat acolo.

A doua zi împăratul a poruncit ca pe sfîntul episcop să-l aducă înaintea sa și, plecîndu-și grumajii, a zis către dînsul: "Bucură-te, învățătorule al vrăjitorilor", și-l sfătuia cu cuvinte multe spre păgînatatea elinească.

Nevrînd sfîntul să jertfească zeilor, împăratul a poruncit să-l întindă pe pămînt, cu fața în sus și de patru lemne să-l lege de mîini și de picioare, apoi să aducă o bucată mare de piatră dintr-un stîlp sfărîmat, pe care abia opt oameni puteau s-o ducă și s-o pună pe pîntecele sfîntului. Dar rugîndu-se sfîntul episcop rugîndu-se, îndată acea piatră ce era pe pîntece, singură ridicîndu-se, s-a aruncat de la dînsul departe, ca de 15 coți.

Atunci Dioclețian a poruncit să-l spînzure de picioare, cu capul în jos și altă piatră grea să-i spînzure de grumaji; deci a lăsat pe sfîntul spînzurat de dimineață pînă la al treilea ceas din zi. Apoi a poruncit să taie

funia cu care sfântul era spânzurat de picioare, ca astfel, deodată căzînd și capul sfărîmîndu-și de greutatea pietrei, iar grumajii rupîndu-și, să se sfîrșească. Aceasta făcîndu-se, sfântul episcop, cu puterea lui Dumnezeu, a stat drept pe picioarele sale.

După aceasta tiranul a dat asupra lui hotărîre de moarte, pe care sfântul cu bucurie a primit-o și cu glas mare a grăit: "Bine este cuvîntat Dumnezeu și Tatăl Domnului Iisus Hristos, Care m-a învrednicit să ajung această zi, pe care în toată vremea o doream; deci mă rog, Ție, Doamne, pomenește-mă și în acest ceas". Zicînd aceasta, și-a plecat genunchii și i-au tăiat capul, săvîrșindu-se în pace și în mărturisirea Sfintei Treimi.

După aceea a poruncit împăratul ca să aducă înaintea sa pe Teona vrăjitorul, care crezuse în Hristos și după ce n-a putut nici cu îmbunări, nici cu îngroziri să-l înduplece la jertfele idolești, a poruncit să-l arunce într-o groapă adîncă, să-l astupe cu țărînă, apoi a adus cai ca să calce pe sfînt în groapă. Astfel, Sfîntul Teona astupîndu-se cu țărînă și de picioarele cailor mult călcîndu-se, a trecut către Domnul.

Deci Sfinții Mucenici Teopempt episcopul și Teona, zis Sinesie, și-au săvîrșit nevoințele lor cele mucenicești de la Dioclețian împăratul, în Nicomidia; împărățind peste toți Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia, împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, I se cuvine slava, în veci. Amin.

Viața Maicii noastre Sinclitichia (5 ianuarie)

(Scrisă de marele Atanasie, Arhiepiscopul Alexandriei)

Cea numită cu numele Sinclitichia a fost din Macedonia. Auzind strămoșii ei despre iubirea de Dumnezeu și credința în Hristos, ce se răspîndise în cetatea alexandrinilor, s-au dus acolo. Ajungînd în acea cetate și aflînd faptele mai mari decît vestea, au fost primiți cu prietenească dragoste. Ei nu se bucurau de mulțimea poporului, nici de mărirea caselor, ci mai mult de credința și dragostea cea adevărată, care erau mai prejos în patria lor.

Fericita Sinclitichia era nu numai cu neamul vestită; dar era împodobită și cu celelalte calități care în viață se socotesc veselitoare. Ea avea o soră și doi frați de un cuget cu dînsa, avînd și ei viață cinstită, dintre care unul, fiind în vîrstă copilărească, a răposat; iar celălalt, ajungînd la 25 de ani, era îndemnat de părinți la căsătorie. Însă pregătindu-se toate cele de veselie și săvîrșindu-se lucrurile cele după obicei, tînărul a zburat ca o pasăre din lațuri, făcînd schimb, în locul miresei pămîntești, cu soborul cel fără prihană al sfinților.

Sora lui, fiind încă în brațele părintești, își împodobește sufletul cu iubirea de Dumnezeu, iar purtările de grijă ale trupului le avea numai cît se cuvenea firii; ea era curată și la chip prea frumoasă, încît mulți logodnici s-au apropiat de dînsa; pe de o parte bucurîndu-se de zestre, iar pe de alta gîndindu-se la neamul părinților și, pe lîngă acestea, aprinzîndu-se și de frumusețea fecioarei.

Deci, părinții îndemnau pe tînără spre nuntă, silind-o spre aceasta, ca prin ea să nu li se stingă neamul. Întelegta fecioară nicidecum nu se învoia cu asemenea sfaturi ale părinților, ci mai vîrtos, cu cît auzea de nuntă lumească, cu atît privea la cea dumnezeiască. Pe mulți logodnici trecînd cu vederea, ea își îndrepta ochiul la Mirele ceresc.

Ea era o adevărată ucenică a fericitei Tecla, urmînd aceleia întru învățături; pentru că amîndurora Hristos le era logodnic și același Pavel era aducător de Mire al amîndurora. Nici o altă cale din oraș nu cunoștea, decît pe a bisericii. Însuși David spune despre amîndouă în cîntările cele cinstite și dumnezeiești; pentru că în chimvale bine răsunătoare se veseleau sufletele lor cele încredințate lui Dumnezeu, în timpane și

psaltiri cu zece strune trimiteau ele în sus cîntarea cea desăvîrșită. Chiar Mariam, pentru aceste fecioare, aducînd înainte cuvintele, zice: "Să cîntăm Domnului, căci cu mîrire S-a preamărit". Iar mîncările dumnezeieștii nunți sînt de obște celor ce se ospătează, căci zice: *Gustați și vedeți că bun este Domnul. Țesătura îmbrăcămintelor de mireasă le era totuna, deoarece: Cîți în Hristos s-au botezat, în Hristos s-au și îmbrăcat.*

Deci, la fel le era lor dragostea către Domnul, pentru că de aceleași dăruiri se învredniceau. Încă și cu nevoițele se întreceau, pentru că mucenicia fericitei Tecla o știau toți, cum s-a nevoit prin foc și fiare sălbătice. Apoi nici ostenele acestei îmbunătățite nu trebuie a se tănui; pentru că, dacă Unul era Mîntuitorul lor Cel dorit, apoi tot un vrăjmaș li se rînduia lor, adică diavolul.

Tecla socotea chinurile mai ușoare, pentru că ea surpase toată răutatea vrăjmașului; iar către Sinclitichia se arată mai ușor răutatea lui, pornindu-se prin uneltirile sale cele pierzătoare. Țesătura cea aleasă a hainei nu a înșelat ochiul ei, nici strălucirile cele de multe feluri ale pietrelor de mult preț. Chimvalul nu a amăgit auzul ei, nici fluierul n-a putut întoarce tăria sufletului ei. N-au înduplecat-o lacrimile părinților, nici vreo altă dojenire a rudeniilor, ci, avînd gîndul ca un diamant, și-a abătut în lături mintea sa.

Ca pe niște ferestre toate simțirile sale închizîndu-le, vorbea cu Mirele său, zicînd cuvîntul acela: "Precum sînt eu, așa și nepotul meu". Dacă-i veneau vorbe frumoase, fugea de acestea în cămărilor cele mai dinlăuntru ale sufletului, aducîndu-se pe sine Domnului; iar cînd i se dădeau sfaturi folositoare, toată mintea sa o avea în primirea celor zise.

Postirea o avea așa de iubită, încît nimic nu-i era mai drag; pentru că o socotea pazoare și temelia celorlalte. Dacă avea nevoie cîndva să mînce, afară de vremea cea obișnuită, ea făcea împotriva celor ce mîncă. Se îngălbenea de nemîncare și trupul ei era subțire, din pricina hranei puține. Deci, fericita aceasta cugeta cele zise de Apostol: *Cu cît omul nostru din afară se strică, cu atît cel dinlăuntru se înnoiește.*

Astfel se străduia, tănuindu-se de mulți. Cînd părinții s-au dus din viața aceasta, învățîndu-se mai mult cu înțelepciunea, a luat și pe sora sa cu sine, pentru că era lipsită de vedere; apoi s-au depărtat de casele părintești și s-au dus la o curte a unei rudeni a sa, ce era mutată din cetate. După aceea, vînzînd toată avuția rămasă și împărțind-o săracilor, a rugat pe unii din preoți a-i tăia părul; de atunci toată împodobirea a lepădat-o, pentru că este obiceiul la femei a socoti părul ca podoabă. Acesta era semn de a face sufletul ei curat.

De atunci s-a învrednicit de înția numire feciorească, adică de călugărie; iar toată averea sa împărțind-o săracilor, zicea: "De mare cinste m-am învrednicit, încît nu sînt vrednică a mulțumi Celui ce mi-a dăruit acestea. Dacă pentru toate lucrurile din afară oamenii risipesc toată avuția lor, cu atît mai vîrtos, eu învrednicindu-mă de acest dar, nu se cădea oare ca odată cu averea a da și trupul? Toate sînt ale Domnului; pentru că al Domnului e pămîntul și plinirea lui". Prin aceste cuvinte, adică prin smerita cugetare, se liniștea, pentru care cu mult mai înainte în ogrăzile părintești se arăta foarte vrednică și iscusită, căci într-însa se înmulțea floarea nevoiței și a faptelor bune.

Cei care fără iscusință și fără socotire s-au apropiat de această taină dumnezeiască (călugăria) au pierdut ceea ce căutau, neprivind mai departe la faptele lor. Precum cei ce călătoresc se îngrijesc mai întîi de merinde, tot asemenea și aceasta, îngrijindu-se mai înainte de oarecare merinde, fără temere mergea spre cele de sus; pentru că, strîngînd mai înainte cele trebuincioase pentru săvîrșirea casei, puneă temelia bună. Dar facerea caselor se urmează după plan, din materiile cele din afară; iar Sinclitichia a făcut împotriva, pentru că nu aduna materiile cele din afară, ci mai vîrtos pe cele dinlăuntru. Bani săi dîndu-i săracilor, părăsind mînia și pomenirea de rău, și izgonind zavistia și mărirea deșartă, și-a zidit casa pe piatra al cărei turn este vestit, iar casa neînvișorată.

Ca să nu zic multe, ea covârșea prin începuturi bune și pe cele ce aveau deprinderea vieții monahicești. Precum copiii cei isteți, fiind încă la începutul cărții, se întrec cu cei în vârstă, care sînt de mai mult timp pe lîngă dascăli, așa și aceasta, arzînd cu duhul, întrecea pe celelalte.

Deci, viața ei cea pustnicească nu o putem spune, de vreme ce nimănui nu da voie a se face privitor, dar nici nu voia a fi cineva propovăduitor al vitejiilor ei. Cînd voia să facă bine, se îngrijea de ascunderea acestuia; iar aceasta nu o făcea pentru laudă, ci fiind întărită de darul ceresc; pentru că avea în minte acel grai dumnezeiesc, care zice: *Să nu știe stînga ce face dreapta.*

Astfel tăinuindu-se, săvîrșea cele cuviincioase făgăduinței. Iar din vîrsta cea dintîi și pînă la cea desăvîrșită, se ferea nu numai de întîlnirea cu vreun bărbat, dar fugea de multe ori și de cele de un neam cu dînsa. Aceasta o făcea pentru două lucruri: ori ca să nu se laude pentru covârșirea pustniciei, ori ca să nu se sustragă de la fapta bună pentru trebuința trupească. Așa gonia bîntuiețile cele dintîi ale sufletului, neiertîndu-l a se da înapoi pentru faptele cele trupești, ci, ca pe un copac stufos, curăța împrejur crengile sale neroditoare. Odraslele cele spinoase ale patimilor le dezrădăcina prin postire și rugăciune. Apoi tot trupul său îl supunea la multe osteneli și se îndestula cu puțină pîine și apă.

Cînd războiul vrăjmașului se ridica, mai întîi pe Stăpînul său Îl chema la rugăciune, spre a lupta împreună. Apoi îndată cu rugămîntea, Domnul era de față și fugea războiul. Cînd de multe ori vrăjmașul zăbovea la luptă și Domnul nu chinuia pe războinic, creștea prin aceasta iscusința sufletului celui îmbunătățit, fiind ca o adăugire a darurilor, și mai mult se întărea de biruință asupra vrăjmașului.

Sinclitichia nu numai că se îndestula cu puțină trebuință a hainelor, ci și de ospătările cele de dezmiardare se lepăda; căci pîine de tărîțe mîncă, iar apă de multe ori nici nu lua și se culca jos pînă la o vreme oarecare. Deci, pînă înceta războiul, avea niște arme ca acestea, cu rugăciunea era îmbrăcată, iar coiful ei era din credință, pornită din nădejde și dragoste. Credința mergea mai înainte, strîngînd toate încheieturile sufletului ei; după aceea venea și milostenia.

Prin această biruință îndepărta vrăjmașul și ea se ușura în pustnicia cea aspră. Aceasta o făcea ca nu deodată să se dezlege de mădularele trupului, pentru că acesta ar fi fost ceasul biruinței; căci armele căzînd, care mai este nădejdea ostașului în război? Unii fără măsură și fără cercetare, înfrînîndu-se cu ajunare, și-au adus rănire de moarte; și, lăsînd împotrivirea contra luptătorului, pe dîșii s-au nenorocit.

Sinclitichia însă nu făcea astfel, ci toate cu deslușire le făcea și cu vrăjmașul se lupta prin rugăciuni și pustnicie, iar în conducerea corăbiei sale purta grija de trup; pentru că și cei ce plutesc, ajungîndu-i iarna și viforul, rămîn nemîncați, punînd tot meșteșugul lor împotriva primejdiei; iar cînd și-ar dobîndi viața, atunci pentru a doua scăpare se îngrijesc.

Apoi, avînd odihnă puțină, nu sînt fără griji, spre alinarea furtunii, nici de somn adînc nu se țin, gîndind asupra celor trecute, precum și asupra celor ce vor să fie, căci, deși iarna și furtuna au încetat, marea nu s-a împușinat, și dacă a trecut a doua primejdie, a treia poate să vină. Și dacă cele întîmplante s-au dus, cele ce pot veni sînt ca de față. Deci așa se petrecea cu Sinclitichia. Deși duhul poștei l-a izgonit, dar ceea ce-l stăpînește pe acesta nu era departe. Drept aceea se cade neconținut a ne ruga, pentru nestatornicia mării și pentru sărătura răutății vrăjmașului.

Fericita, știind cu dinadinsul viforul de față al vieții și văzînd furtunile valurilor, cu osîrdie ocîrmuia corabia sa, prin dreapta credință în Dumnezeu; pentru că aceasta o scotea neînviforată la limanul cel de mîntuire, avînd ca ancoră întemeiată credința în Hristos. Viața ei apostolească o petrecea în credință și sărăcie.

Strălucind prin credință și smerită cugetare, a săvîrșit această faptă de mîntuire; căci a călcat pe aspidă și pe vasilisc și peste toată puterea vrăjmașului, cum zice Scriptura. Ea știa că cine a fost slugă bună și credincioasă, deși peste puțin a fost credincios, peste multe avea să fie pus. A ținut piept războiului celui materialnic împotriva celui nematerialnic și s-a făcut steag de biruință. Cunoască dar toți mărimea

credinței sale, a zis Pavel, adică începătorii și stăpînitorii. Pentru că, biruind puterile cele potrivnice, a cîștigat pe cele bune. Deci, astfel deosebindu-se, era săvîrșitoare a faptelor celor bune.

Vremea mergînd înainte și faptele ei bune înflorind, mireasma ostenelilor ei cele preamărite se ducea la mulți. Pentru că nu este, cum zice Sfînta Evanghelie, lucru ascuns care să nu fie arătat; căci știe Dumnezeu pe cei ce-L iubesc pe El, și a-i vesti spre îndreptarea celor ce aud. Deci, atunci, prin voia lui Dumnezeu, au început unele a veni la dînsa, spre a le vorbi. Pentru că prin cuvinte se cunoșteau faptele vieții ei și mai mult se apropiau, vrînd a se folosi.

Acelea o întrebau pe dînsa, zicînd: "Cum putem a ne mîntui?" Iar ea, oftînd greu și multe lacrimi vîrsînd, nu le răspundea. Apoi cele ce se adunaseră o sileau pe dînsa a spune măririle lui Dumnezeu. Fiind rugată mult, fericita Sinclitichia, după multă vreme, cu glas smerit, a spus graiul acela al Scripturii: *Nu sili pe sărac, pentru că este scăpătat.*

Cele de față, primind graiul, mai mult o întrebau, apoi prin graiurile Scripturii ziceau către dînsa: *În dar ai luat, în dar dă; și vezi să nu plătești pedeapsa celui ce a ascuns talantul.* Ea a zis către dînsesele: "Ce vorbiți astfel pentru mine, păcătoasa, ca și cum eu fac ceva? De obște avem învățător pe Domnul și din aceleași izvoare scoatem apele cele duhovnicești. Apoi ne hrănim din același lapte al Așezămîntului celui vechi și al celui nou". Iar ele către dînsa ziceau: "Știm și noi că una este învățătura noastră, Scriptura și același este Dascălul; dar tu prin sîrguință ai sporit în faptele cele bune și cele ce s-au făcut de tine prin deprinderea bunătăților trebuie a sluji ca rînduială celor tinere, pentru că și Dascălul nostru Cel de obște aceasta poruncește".

Fericita, auzind aceasta, plîngea ca pruncii, însă cele adunate o rugau a înceta de plîns. După ce s-a liniștit, au început iarăși a o ruga, iar ea, milostivindu-se și cunoscînd că cele zise nu-i aduc ei laudă, ci celor de față le aduc folos, a început a zice către dînsesele astfel: "Fiicelor, toți și toate știm a ne mîntui, dar pentru a noastră nepăsare, ne lipsim de mîntuire. Se cade mai întîi a păzi cele cunoscute prin darul Domnului, adică acestea: *Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată virtutea ta, și pe aproapele tău ca pe tine însuși.*

Aici este începutul legii și împlinirea darului. Scurtă este glăsuirea cuvîntului, dar multă și nemărginită este puterea ce iese din acestea; căci toate cele de suflet folositoare, de acestea atîrnă. Chiar și Pavel mărturisește, zicînd: *Dragostea este sfîrșitul legii.* Deci oamenii de treabă care vor spune că, după darul duhului, sînt din dragoste și cu dînsa sfîrșesc; atunci mîntuirea aceasta este, adică dragostea cea curată.

Se cade a adăuga și aceasta ca urmare a dragostei, adică: "Fiecare din noi cunoscînd ceea ce este, să dorească cele mai mari". Dar ele nu se dumireau la cele zise și iarăși o întrebau. Iar ea le-a zis: "Știți pilda din Evanghelie despre sîmînța care a dat una o sută, alta șazeci, și alta treizeci. Deci suta este cinul nostru călugăresc, șasezecimea este ceata celor înfrînați, iar treizecimea a celor ce viețuiesc cumpătat. Adică bine este a trece de la cele treizeci spre cele șazeci și de la cele de șazeci spre cele de o sută. Pentru că de la cele mai mici la cele mai mari este bine a spori; iar a merge de la cele mai mari spre cele mai mici nu este fără primejdie; pentru că cel ce o dată s-a plecat spre cele rele, nici întru cele mai puține nu poate sta, ci ca într-un fund de pieire se coboară. Deci, fîgăduind cineva feciorie, pricinuieste păcate de nu se va păzi. Iar dacă vom viețui cumpătat, măcar de cele treizeci ne vom învrednici.

Deci, cunoscut să vă fie că tot gîndul rău vine de la vrăjmaș; căci cel ce merge de la cele mai mari spre cele mai mici, se rănește de cel potrivit. Pentru că cel care face aceasta, se judecă ca un ostaș fugar și nu se învrednicește de iertare. Căci, dacă a fugit de fîgăduială, ia pedeapsă. Deci se cade, precum mai înainte am zis, a păși înainte de la cele mai mici spre cele mai mari. Aceasta o învață și apostolul, zicînd: *Cele din urmă uitînd, la cele dinainte priviți.* Astfel se cade, ca cei ce au suta, pe aceasta a o păstra și a nu o da înapoi. Pentru că se zice: *Cînd veți împlini toate, ziceți atunci în sine că sîntem robi netrebniți.* Deci se cade ca noi cele ce am ales cinul acesta, să păzim cumpătarea mai mult decît cele din lume; pentru că acelea se uită cu necuviință și rîd fără rînduială. Iar noi și de acestea lăsîndu-ne, să ne suim mai sus spre faptele cele bune. Din ochi să scoatem nălucirea cea deșartă; căci Scriptura zice: *Ochii tăi să vadă cele*

drepte. Iar limba să o oprim de la niște păcături ca acestea. Pentru că este necuvios a rosti graiuri urâte; și nu numai de a spune cele deșarte, se cade a ne lăsa, ci și de a le auzi.

Acestea sînt cu puțință a le păzi, dacă nu vom ieși des în lume. Pentru că prin simțurile noastre, deși nu voim, intră furii. Cum poate casa a nu se înnegri, venind fum din afară și ferestrele fiind deschise? Deci se cuvine a părăsi mergerile la tîrg, pentru că grea vătămare va fi nouă a privi pe ulițe. Iar cînd ne vom închide, nici acolo nu trebuie să fim fără grijă, ci a priveghea; pentru că s-a scris: *Privegheați*.

Cu cît ne întemeiem că avem întreaga înțelepciune, pe atît ne adunăm gînduri deșarte. Căci cel ce zice cunoștință, zice durere; pentru că pe cît sporesc sîrguințele, pe atît avem necazuri. Dacă biruiești desfrînarea, atunci vrăjmașul îți pune în minte alte gînduri. Deci, se cade a nu ne învoi cu nălucirile, căci s-a scris: "Dacă duhul celui ce stăpînește se va sui peste tine, locul tău de luptă să nu-l lași; pentru că învoirea cu gîndurile este deopotrivă cu desfrînarea lumească. Cei puternici cu putere vor fi certați. Deci, mare este nevoița contra duhului desfrînării; pentru că acesta este capul vrăjmașului răutății și al pieirii, despre care fericitul Iov zicea către diavol: "Cel ce ai putere peste plăcerea pîntecelui".

Deci, prin multe măiestrii, diavolul se pornește asupra oamenilor iubitori de Hristos. A rănit pînă și monahi care fugeau de tot felul de chipuri, dar i-a amăgit prin vorbă cucernică; pentru că acesta este lucrul vrăjmașului: îmbrăcîndu-se în cele străine, pe furiș vrea să înșele. Arată grăunțe de grîu și pune sub dînsul cursă. Ni se pare că și Domnul pentru aceasta zice: *Ei vin la voi în îmbrăcăminte de oi, iar pe dinăuntru sînt lupi răpitori*.

Deci, ce vom face? Să ne facem înțelepți ca șerprii și blînzi ca porumbeii, avînd gînd bun împotriva cursei lui, spre a nu ne birui pornirile diavolului; căci blîndețea porumbelului arată curățirea faptei. Orice lucru bun se săvîrșește cu fuga de cel rău. Dar cum vom fugi de ceea ce nu știm? Deci se cade a ne păzi de reaua măiestrie a acestuia: Care împrejur umblă, căutînd pe cine să înghită. Trebuie totdeauna a priveghea, căci și vrăjmașul prin lucrurile cele din afară priveghează, iar prin gîndurile cele dinăuntru împilează; dar mai mult pe cele dinăuntru, pentru că noaptea și în fiecare zi și cu meșteșug se apropie. De ce lucru avem trebuință la războiul cel de față? Este învederat că de pustnicie dureroasă și de rugăciune curată; și acestea sînt, în scurt, doctoria vindecătoare de tot gîndul. Se cade încă a întrebuița și lucruri osebite, spre a goni această vătămare a sufletului. Iar dacă se face vreo nălucire prin cuvînt deșert, se cade a o pedepsi. Deci, prin niște gînduri ca acestea, cu cuviință este a izgoni necurata răutate și cum un cui scoate pe alt cui, așa și pe diavolul. Dar mai mult decît toate este a stăpîni pîntecele, pentru că numai astfel va fi cu puțință a înfrîna și dezmiardările de tot felul.

Deci, fericita Sinclitichia era ca la un ospăț dumnezeiesc al celor de față; pentru că din paharul înțelepciunii se înveseleau, dîndu-le dumnezeiască băutură și fiecare dintr-însa primea ceea ce voia. Iar una din cele ce se adunaseră o întreba, zicînd: "Este o bunătate lipsa?" Iar ea a zis: "Este foarte desăvîrșită bunătate celor ce pot, pentru că cele ce rabdă acestea au necaz adesea cu trupul, iar cu sufletul au odihnă".

Căci precum hainele se spală întorcîndu-se și călcîndu-se, așa și sufletul cel tare, prin sărăcia cea de bună voie, mai mult se întărește; iar cele ce au gîndul mai neputincios, prea puțin necăjindu-se, pier ca hainele cele rupte, nesuferind spălătura cea bună. Sfirșitul hainelor este de multe feluri; căci unele se rup și pier, iar altele se înălbesc și se înnoiesc. Bun odor este lipsa, la bărbatul înțelept; căci este frîul păcatelor celor cu fapta.

Se cade dar, negreșit, a se iscusi mai întîi în postire, în culcarea pe jos și în celelalte fapte și astfel, a cîștiga această faptă bună; pentru că cei ce nu au făcut astfel, ci deodată au gîndit la lepădarea banilor, desăvîrșit s-au robit de regrete. Pentru că banii sînt unelte îndulcitoare ale vieții. Deci, ucide întîi meșteșugul tău, adică lăcomia pîntecelui și viața cea cu desfătări, și astfel lesne vei putea tăia puterea banilor; că cel ce n-a lepădat pe cea dintîi, cum va putea da afară pe cea de a doua?

Pentru aceasta și Mîntuitorul vorbind către bogat, nu deodată îi poruncește lepădarea banilor, ci mai întîi îl întreaba dacă a împlinit poruncile legii. La urmă îi zice: *Du-te, vinde-ți averile tale și dă-le săracilor*,

apoi vino și urmează-Mi. Deci, bună este sărăcia pentru deprinderea bunătăților. Pentru că, făcînd lepădarea tuturor celor de prisos, se îndreptează către Domnul, cum zice acel dumnezeiesc cuvînt: *Ochii noștri către Tine nădăduiesc și Tu dai hrană la bună vreme celor ce Te iubesc pe Tine.* Cei săraci mare folos au, că neavînd mintea spre vistieria cea de pe pămînt, privesc la împărăția cerurilor. Săracii socotesc întrebuintărea argintului ca un nimic și-l au numai la hrana de peste zi. Aceștia au temeiul credinței, pentru că Domnul a zis către dînșii a nu se îngriji pentru ziua de mîine: că păsările cerului nu seamănă, nu seceră și Tatăl cel ceresc le hrănește.

Vrăjmașul se biruiește mai mult de cei necîștigători, pentru că nu are cu ce să-i vatăme. Ce să facă duhul cel potrivnic? A arde satele? Dar nu sînt. A pierde dobitoacele? Nici pe astea nu le au. A se lipsi de copii? Dar nu au. Deci mare pedeapsă asupra vrăjmașului și visterie de mult preț sufletului este lipsa; dar cu cît aceasta este minunată și prea înaltă către fapta bună, pe atît de rea și lesnicioasă la răutate este iubirea de argint. Dumnezeiescul Pavel pentru aceasta a zis că a tuturor relelor este pricina. Pofta bogăției aduce jurămîntul strîmb, furtașagul, răpirea, lăcomia, desfrînarea, zavistia, uciderea, urîciunea de frați, războiul, slujirea de idoli, apoi odraslele acestora: fățarnicia, momirea, luarea în rîs; deci pricină a tuturor acestora se mărturisește iubirea de argint; pentru aceea Apostolul a numit-o mamă a tuturor relelor.

Dumnezeu pedepsește pe iubitorii de argint. Drept aceea le este nevindecată rana. Cel ce nu are nimic, puține pofteste, iar dobîndind ceva, mai multe nu pofteste; cel ce are o sută de arginți și pofteste o mie, iar aceștia agonisindu-i, merge către nemărginire. Astfel, neputînd să cîștige atît, de-a pururea se plîng de sărăcie.

Iubirea de argint are cu sine de-a pururea zavistia și așa strică întîi pe cel ce o are. Căci precum viperele născîndu-se, întîi pe mamele lor omoară, mai înainte de a mușca pe alții; așa și zavistia pe cel ce o are, pe el îl vestejește mai înainte de a se duce la alții. Mare lucru este dacă am putea răbda atîtea dureri, căutînd argintul cel lămurit; căci în multe patimi nevindecate cad vînătorii lumii deșarte. Spargerii de corăbii pătinesc, prădătorii îi întîlnesc, pe pămînt cad între tîlhari, sufăr furtună și vînturi silnice și, de multe ori cîștigînd, singuri se socotesc săraci, față de cei ce îi zavistuiesc; iar noi nicidecum nu ne gîndim la primejdii ca acestea, pentru cîștigul cel adevărat.

Dacă vom agonisi cît de puțin bine, ne mărim pe noi înșine, fiind pildă oamenilor. De multe ori nici fapta n-o scoatem în povestire. Trebuie să punem toată sîrguința ca să ascundem cîștigul faptelor, iar cele ce povestesc isprăvile lor, să caute a spune și neajunsurile. Iar dacă acestea se ascund, ca să nu se prihănească de cei ce le aud, cu mult mai vîrtos se cade a le păzi de a le spune pe cele bune, căci, spunîndu-le pe acestea, se înstrăinează de Dumnezeu. Precum o comoară arătîndu-se, se împruținează, așa și fapta cea bună, făcîndu-se cunoscută și vădită, se pierde. Și precum ceara se topește de fața focului, așa și sufletul se slăbește de laude. Dacă lauda lipsește de tărie sufletul, negreșit ocară aduce la mărime fapta lui bună: bucurați-vă și vă veseliți cînd vor spune oamenii toată minciuna asupra voastră. Și se zice: *În necaz m-ai întărit pe mine.* Și iarăși: *Ocară a așteptat sufletul meu.* De asemenea, altele zeci de mii ca acestea se pot auzi în Sfînta Scriptură.

Este întristare folositoare și întristare aducătoare de stricăciune; deci, una este a suspina pentru ale sale păcate și alta pentru necunoștința aproapelui; una spre a nu cădea din scop, iar alta să se atingă de bunătatea cea desăvîrșită. Deci acestea sînt chipurile întristării celei adevărate. Iar duhul trîndăviei se cade a-l izgoni prin rugăciune mai ales, și prin cîntare de psalmi.

Țîinîndu-vă de grijile cele bune, nu se cuvîne a socoti că este vreun folos în viață; căci Scriptura zice: *Tot capul este în durere și toată inima în întristare;* pentru că astfel Duhul Sfînt a spus de viața monahicească și cea lumească. Prin durerea capului se înțelege tainic chipul monahicesc; pentru că cel ce domnește este capul. Iar despre durere a zis că toată fapta cea bună prin dureri se isprăvește. Apoi, prin întristarea inimii, a arătat chipul cel nestatornic și înrăutățit al celor lumești. Inima s-a numit locuință de mînie și întristare. Deci, să nu fim tîrîți pe furiș de cuget, lăudîndu-ne, că vom avea negrijă de lume.

Cele din lume nasc cu greu și cu primejdii și pătinesc multe la hrănirea de lapte și cu copiii care bolesc; iar toate acestea le rabdă neavînd sfîrșit al durerii. Pentru că cei născuți ori se vatămă la trup, ori fiind crescuți rău, cu vicleșugucid pe cele ce i-au născut.

Deci, acestea știindu-le, să nu ne amăgim de vrăjmașul, ca și cele ce în lume au viață slobodă și fără grijă. Pentru că cele ce nasc prin dureri, se sfîrșesc, iar nenăscînd, ca niște sterpe și neroditoare se disprețuiesc. Dar acestea le zic vouă, ca să vă întemeiați contra celui potrivit. Nu tuturor sînt potrivite cele zise, ci numai celor ce voiesc viața cea monahicească. Căci, precum la oricare ființe nu le prierște aceeași hrană, astfel nici tuturor oamenilor nu folosește același cuvînt.

Nu se cade a pune vin nou în oale vechi. Pentru că într-alt fel se ospătează cei plini de cunoștință și într-alt chip cei ce gustă din pustnicie, precum și cei ce sînt norociți în lume. Căci precum ființele, unele sînt de uscat, altele de apă, iar altele zburătoare, la fel și oamenii. Unii jumătate de viață sînt ca cele de uscat, iar alții caută către cele înalte, ca cele zburătoare, iar alții cu apele păcatelor sînt acoperiți ca peștii. *Căci am venit*, zice Scriptura, *în adîncurile mării și vișorul m-a copleșit*. Aceasta este firea ființelor. Iar noi ca niște vulturi avînd aripi, să zburăm peste cele mai înalte și să călcăm peste leu și peste balaur; iar pe cel ce altă dată stăpînea, acum să-l stăpînim. Aceasta o vom face dacă toată socoteala minții noastre o vom aduce Mîntuitorului. Însă cu cît noi ne suim către înălțimi, vrăjmașul ne ispitește cu cursele sale.

Deci, dacă și către nălucirea cea pămîntească ne pune multe împotriva, cu atît mai vîrtos către Împărăția cerurilor ne va zavistui. Se cade dar în tot chipul a ne într-arma. Precum o corabie uneori se cufundă de multele învăluiri din afară, iar altele prin strîngerea apei se îneacă; așa și noi uneori ne pierdem prin păcate, altele prin gîndurile cele dinlăuntru ne prăpădim.

Deci, se cade a ne feri de lovirile cele din afară ale duhurilor, precum și de necurățiile cele dinlăuntru ale gîndurilor. Apoi totdeauna se cuvine a priveghea cu gîndul. Pentru că vrăjmașul ca pe o casă vrînd a ne surpa, ori de la temelii aduce căderea, ori de la acoperămînt începînd, o strică toată, ori prin ferestre intrînd, întîi pe stăpînul casei îl leagă și astfel robește toate. Deci ca o temelie sînt faptele cele bune, iar acoperămînt este credința, ferestrele sînt simțurile, prin care ne dă război vrăjmașul.

Drept aceea, se cade a fi cu mulți ochi acela ce voiește a se mîntui. Pentru că nu este loc aici de neîngrijire; căci Sfînta Scriptură zice: *Să se păzească cel ce stă, să nu cadă*. Viața noastră s-a numit "mare" de către sfințitul cîntător David. Căci părțile mării, unele sînt pietroase și pline de fiare, iar altele alinate. Deci, noi în partea cea alinată a mării părem a înota, iar cei din lume în cea primejdioasă. Adică noi înotăm ziua, povățuindu-ne de soarele dreptății, iar aceia noaptea, duși de necunoștință.

De multe ori omul este în furtună și în întuneric, dar priveghind, poate a-și mîntui caiacul său; iar noi întru alinare prin nepăsare ne cufundăm, lăsînd cîrma dreptății. Deci, vadă cel ce stă ca să nu cadă, căci cel ce a căzut, o grijă are, ca să se scoale; iar cel ce stă, păzească-se ca să nu cadă.

De multe feluri sînt căderile. Căci cei ce au căzut, s-au lipsit de ședere; iar căzînd, nu s-au vătămat. Cel ce stă bine, să nu defaime pe cel căzut, ci să se înfricoșeze, ca nu, căzînd, să se pogoare în prăpastia cea mai de jos. Căci nu se poate cere ajutor din adîncul puțului, fiindcă strigarea nu se aude. Pentru că zice dreptul: *Să nu mă înghită pe mine adîncul, nici să-și închidă peste mine puțul gura sa*.

Vezi ca și tu, căzînd jos, să nu te faci mîncarea fiarelor. Cel ce a căzut, nu mai închide ușa, iar tu nicidecum să nu adormi, ci de-a pururi să zici cîntarea: *Luminează ochii mei, ca nu cumva să adorm întru moarte, ca nu cumva să zică vrăjmașul meu: m-am întărit spre el*. Priveghează necurmat din cauza leului care răcnește. Aceste graiuri folosesc nu spre a se înălța cineva, ci a se întoarce și a suspina, spre a se mîntui.

Vezi-te pe tine, care stai bine, pentru că îndoită frică este asupra ta; ori ca să nu te întorci spre cele de demult, căzînd asupra ta vrăjmașul, ori ca să nu te împiedici, alergînd. Pentru că vrăjmașul nostru,

diavolul, de multe ori ne trage înapoi, când va vedea pe suflet zăbovind și fiind pregetător. Ori părîndu-i-se sîrguitor și ostenitor către pustnicie, intră pe furiș, adică prin mîndrie și astfel pierde sufletul.

Această armă de pe urmă, adică mîndria, este mai presus decît toate relele. Prin ea diavolul a căzut și tot prin ea, pe cei mai puternici dintre oameni se ispitește a-i surpa. Precum cei iscusiți dintre războinici, după ce cheltuiesc săgețile cele mai mărunțele, fiind puternici și viteji, pun înainte sabia cea mai tare decît toate; astfel și diavolul, după ce cheltuiește undițele cele dintîi ale sale, atunci uneltește paloșul cel mai de pe urmă, adică mîndria. Care au fost, dar, cursele lui cele dintîi? Arătat este că lăcomia pîntecelui, iubirea de dezmiardare și desfrînarea. Pentru că aceste duhuri vin la vîrstele cele tinere; pe care le face să urmeze: iubirea de argint, lăcomia și cele asemenea acestora.

Deci, când ticălosul suflet va trece deasupra acestora, când și peste dezmierdările cele rele va sări, când argintul îl va defăima, atunci de pretutindeni, răucugetătorul, nedumerindu-se, îi supune lui pornire fără rînduială, pentru că îl face pe dînsul cu necuviință a se ridica asupra fraților. Este pierzătoare această otravă a vrăjmașului. Pe mulți deodată întunecîndu-i, i-a coborît, dînd sufletului înțelegerea cea rea și purtătoare de moarte; căci înșală pe om că a ajuns cele neștiute celor mulți și că în posturi întrece pe mulți, fălindu-se cu mulțimea de vitejii.

Apoi uită toate cele ce a păcătuit, pentru a se înălța asupra celor ce sînt împreună cu el; căci ca pe furiș sînt scoase din mintea lui greșelile, și aceasta n-o face spre folosul lui, ci ca să nu poată zice acel glas doctoricesc: *Ție, unuia, am păcătuit, miluiește-mă*; nici nu-i dă voie a zice: *Mă voi mărturisi Ție, Doamne, cu toată inima mea*. Cînd după socoteala minții sale, a zis: *Mă voi sui și voi pune acolo scaunul meu*, atunci pare că se și vede în acel loc, ascuns, de sus, pe scaun de învățător sau de doctor. Deci sufletul cel ce astfel s-a amăgit, se strică și piere, fiind atins de o rană ce are nevoie de vindecare.

Deci, cînd niște gînduri ca acestea stau în mintea noastră, se cade neconținut a cugeta la aceste cuvinte dumnezeiești: *Eu sînt vierme, și nu om și la alt loc, unde se zice: Eu sînt pămînt și cenușă*. Apoi graiul proorocului Isaia, care zice: *Toată dreptatea omului este ca o cîrpă lepădată*. Dacă vreunele vor rămîne în acele gînduri, mai bine să intre în viață de obște; apoi să se certe și să se dojenească de cele de o vîrstă și să se aducă lor spre citire viețile sfinților. După aceea neascultarea este boala mai rea. Drept aceea, numai prin fapta care e împotriva neascultării, este cu puțință a curăța sufletul. Pentru că ascultarea, zice Scriptura, este mai presus de jertfă.

Deci se cade a înlătura gîndul de mărire, căci de se va afla sufletul nebăgător de seamă și pregetător, ba uneori și amorțit spre sporirea binelui, neascultarea este pricina. Diavolul voiește a răzvrăti toate; adică pe cei sîrguitori și pustnicești se silește a-i face să uite nelegiuirile cele făcute, căci voiește să se înalțe prin mîndrie.

Sufletelor de curînd venite le pune înaintea ochilor toate păcătuirile, ca printr-însele să aducă deznădăjduire, căci zice uneia: "Tu, fiind desfrînată, nu poți fi iertată"; iar alteia îi zice: "Tu, fiind lacomă, îți este cu neputință a dobîndi mîntuire". Deci, pe sufletele care se îndoiesc astfel, se cade a le mîngîia și a zice: "Raab era desfrînată și prin credință s-a mîntuit;

Pavel era persecutor și s-a făcut vas de alegere. Matei era vameș, dar nimeni nu știa darul acestuia; tîlharul prăda și ucidea, dar întîi lui i s-a deschis ușa Raiului." Deci, la acestea gîndind, să nu-ți deznădăjduiești sufletul tău, iar pe acelea care s-au robit din mîndrie și din cele care se cred mai mari, se cade a le vindeca și a le zice: "Ce te-ai umflat ca una ce nu mănînci carne? Alții nici pește nu vād. Dacă vin nu bei, ia seama că alții nici untdelemn nu mănîncă. Pînă seara postești? Dar alții două și trei zile ajunează. Dacă nu te speli, cugeți mari lucruri?

Dar mulți pentru patimă trupească nicidecum baie n-au făcut. Te minunezi că dormi chinuit și în așternut de păr? Dar alții se culcă pe jos neîncetat, ci, dacă ai făcut-o, nimic bun n-ai făcut, pentru că unii chiar pietrele le pun sub ei, ca să nu se gîndească la dezmiardare, iar alții au privegheat toată noaptea. Chiar făcînd toate acestea și făcînd desăvîrșită pustnicie, să nu cugeți a fi măreț; pentru că diavoli mai mult

decît ale tale au făcut și fac, nici nu mănîncă, nici nu beau și în pustie petrec. Dacă chiar în peșteră locuiești, ți se pare că faci lucru mare?"

Deci, prin niște gînduri ca acestea, va fi cu puțință a vindeca patimile cele potrivnice; căci precum un foc care arde cumplit, pierde, dacă se împrăștie și nu are vînt, tot așa și fapta cea bună zboară prin trecerea cu vederea, dacă se împrăștie repede lauda ei; tot așa pierd binele prin lenevire, cînd nu vom avea răcoreala Sfîntului Duh. Sabia cea ascuțită se strică lesne de piatră; așa și pustnicia pierde prin mîndrie. Drept aceea, se cuvine, de pretutindeni a îngrădi sufletul, iar pentru pustnicia cea arsă desăvîrșit de arșița mîndriei, trebuie a ne pleca spre locurile cele umbroase, apoi chiar a tăia uneori ramurile cele de prisos, ca să fie rădăcina mai întărită.

Pe cel cuprins de deznădăjduire se cuvine a-l sili să caute în sus, prin gîndurile cele mai înainte zise, pentru că sufletul acestuia zboară tot pe jos. Căci chiar cei mai buni din lucrătorii de pămînt, cînd vor vedea un răsad slab și neputincios, îl udă cu îndestulare, și de multă purtare de grijă îl învrednicesc, ca să crească; iar cînd vor vedea în răsad vreo odraslă înainte de vreme, obișnuiesc a tăia împrejur cele de prisos. Doctorii pe unii bolnavi îi hrănesc destul și îi îndeamnă la plimbare, iar pe alții îi feresc de mîncare. Deci, arătat este cît de mare-i mîndria, între răutăți.

Aceasta o arată fapta cea potrivnică ei, smerita cugetare. A o cîștiga pe aceasta este foarte greu; căci dacă cineva nu va lepăda slava, nu va putea dobîndi această visterie. Așa de mare este smerita cugetare, încît toate faptele bune poate să le urmeze diavolul, iar pe aceasta nici nu voiește a o ști. Apostolul Petru, știind temeiul ei, ne poruncește a ne împodobi pe dinăuntru cu smerită cugetare și toți, făcînd cele de folos, cu aceasta a se încununa.

De postești, de miluiești, de înveți, de ești cumpătat și priceput, pe aceasta ca zid nesurpat pune-o în față; toate faptele cele bune ale tale să le cuprindă smerita cugetare. Căci precum este cu neputință a se face corabie fără cuie, tot astfel este cu neputință a se mîntui omul fără smerita cugetare. Iar că este bună și mîntuitoare, să știm că Domnul, împlinind rînduiala către oameni, cu aceasta S-a îmbrăcat, cînd zice: *Învățați-vă de la Mine că sînt smerit și blînd cu inima*. Vezi cine este Cel ce zice așa, ca desăvîrșit să I te faci ucenic. Deci, să ți se facă început și sfîrșit al bunătăților smerita cugetare. Cugetul smerit formează nu numai pe omul cel dinăuntru, în chip tainic, ci și pe cel din afară. Ai păzit toate poruncile? Știe Domnul. Chiar cînd toate astea le veți face, ziceți: *Sîntem niște robi netrebniți*.

Deci, smerita cugetare se capătă prin ocări, prin dosădiri, prin răniri, ca să auzi zicîndu-ți-se nebun și lipsit de minte, sărac și scăpătat, neputincios și simplu, nesporit în lucruri, necuvîntător întru grăire, urît la chip, slab în putere. Acestea sînt semnele smeritei cugetări. Acestea Domnul le-a auzit și le-a pățimit, pentru că i-au zis că este samarinean și că are diavol. El chip de rob a luat, a fost palmuit și a primit răniri. Deci, se cade a urma și noi această smerită cugetare cu fapta. Sînt unii care se fățarnicesc și se smeresc prin formele cele din afară, vîinînd prin aceasta slavă; dar din roadele lor se cunosc. Pentru că pe deasupra fiind smeriți, unii ca aceștia nu au suferit nimic, ci numai ca un șarpe și-au dat veninul".

La cuvintele acestea, fecioarele cele adunate se bucurau foarte și iarăși mai așteptau sfaturi și bunătăți. Deci, iarăși a zis fericita către dînezele: "Nevoință multă trebuie celor ce se apropie de Dumnezeu, dar osteneala aduce bucurie nepovestită. Căci precum cei ce voiesc a aprinde foc, întîi se afumă și lăcrimează, și astfel îl dobîndesc, tot astfel se cade a aprinde și noi dumnezeiescul foc în noi cu lacrimi și osteneală. Pentru că însuși Domnul zice: *Foc am venit să pun pe pămînt*. Dar unii, fiind slabi, fumul l-au suferit, iar focul nu l-au aprins, pentru că, deși în afară au avut îndelungă răbdare, însă gîndirea lor la Dumnezeu a fost neputincioasă și întunecoasă.

Drept aceea, mare odor este dragostea; pentru aceasta adeverind Apostolul, zicea: "Dacă toate averile le voi împărți și trupul îmi voi robi, iar dragoste nu am, m-am făcut aramă răsunătoare și chimval răsunător". Deci dragostea este mare între bunătăți; dar tot pe atît de rea este mînia, pentru că tot sufletul întunecîndu-l și sălbătîcindu-l, la necuvîntare îl aduce. Domnul, îngrijindu-se de mîntuirea noastră, nicidecum n-a gîndit să fie vreo mică parte a sufletului neștiută. Pornește vrăjmașul înverșunare? Domnul ne-a întrarmat

cu cumpătare. Naște mândrie? Smerita cugetare să nu fie departe. A sădit urîciune înăuntru? Dar dragostea stă de față.

Deci, deși vrăjmașul pornește multe săgeți împotriva noastră, dar Domnul ne-a înarmat cu mai multe arme, spre mîntuirea noastră și căderea aceluia. Prea rea între răutăți, cum am zis, este mînia. Pentru că Sfînta Scriptură zice: *Mînia bărbatului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu*. Se cade, dar, a se ține în frîu. La vreme trebuincioasă s-a arătat că folosește mînia, dar numai împotriva diavolilor, iar către om a ne porni cu mînie nu folosește, chiar dacă ar păcătui. Ci se cade a-l întoarce după ce va înceta patima mîniei.

A ne mînia însă este o patimă mică între răutăți, iar vorbirea de rău este mai grea decît toate. Pentru că mînia, tulburînd sufletul, ca fumul se împrăstie repede, iar vorbirea de rău, ca una ce s-a înfipt în suflet, îl face mai cumplit decît fiarele. Un cîine se repede împotriva cuiva, însă de hrană se momește și tace; așa și celelalte fiare, de obicei se îmblînzesc. Dar cel ce se stăpînește de vorbirea de rău, nu se pleacă la mîngîieri, nu se îmblînzește de hrană. Chiar nici vremea, care toate le preface, n-a vindecat patima vorbitorilor de rău. Aceștia sînt mai păgîni și mai nelegiuți decît toți, pentru că nu ascultă pe Mîntuitorul, zicînd: *Du-te mai întîi, împacă-te cu fratele tău, și astfel adu darul tău*. Apostolul zice: *Să nu apună soarele în mînia voastră*.

Deci, bine este a nu ne mînia. Chiar dacă s-ar întîmpla astfel, Domnul a zis să nu treacă nici o zi cu această patimă; să nu apună soarele. Iar tu aștepti pînă ce toată vremea ta va apune? Nu știi oare a zice: destul este zilei răutatea ei? De ce urăști pe omul care te-a întristat? Nu este el cel ce te-a nedreptățit, ci diavolul. Urăște boala, și nu pe cel care boalește.

De ce se fălește în răutate cel puternic? Pentru aceasta cîntătorul de psalmi a zis: *Nelegiuire și nedreptate toată ziua a gîndit limba ta*. Adică, în toată vremea vieții tale nu ascuți pe Cel Care a zis: *Să nu apună soarele întru mînia voastră*. Cînd zice: *Nedreptate a gîndit limba ta*, înseamnă că nu încetezi hulind pe fratele tău.

De aceea, dreaptă pedeapsă rostește prin aceasta cîntătorul de laudă, zicînd: *Pentru aceasta Dumnezeu te va surpa pînă în sfîrșit, te va smulge și te va muta din locașul tău, iar rădăcina ta din pămîntul viilor*. Acestea sînt isprăvile vorbitorilor de rău, acestea sînt răsplătirile răutății.

Deci se cuvine a ne feri de vorbirea de rău, pentru că multe rele cumplite îi urmează, zavistie și întristare. Apoi este și purtătoare de moarte răutatea acestora, deși pare a fi mică. De multe ori rănile cele făcute de paloșul cel cu două ascuțisuri ori de o sabie mai mare cum este desfrînarea, lăcomia și zavistia, s-au vindecat de doctoria cea mîntuitoare a pocăinței. Mîndria și vorbirea de rău, ca niște săgeți, ce se par a veni de departe, pe furiș înfigîndu-se în părțile sufletului cele mai alese, l-au ucis; iar acestea nu ucid cu mărimea ranei, ci prin nepăsarea celor răniți. Pentru că, socotind ca o nimica grăirea de rău și celelalte, cîte puțin cu totul s-a abătut.

Grea este vorbirea de rău, pentru că unii o au ca hrană și odihnă. Tu să nu primești vorbă deșartă, să nu te faci încăpere a relelor celor străine, ci pregătește-ți cu îngrijire sufletul tău. Pentru că, primind duhul necurăției cuvintelor, vei aduce, prin gînduri, întinăciuni rugăciunii tale, căci fără pricină urăști pe cei ce-i întîlnești. Aplecîndu-se auzul tău la neomenia celor ce grăiesc de rău, cauți la toți posomorît. Deci, este trebuință a păzi limba și auzul, spre a nu zice ceva de acest fel sau a auzi cu pătimire, pentru că este scris: *Auzire deșartă să nu primești*. În Psalmi David grăiește: *Pe cel ce vorbește de rău pe aproapele său, în ascuns, îl goneam afară*. Și apoi zice: *Nu va grăi gura mea faptele oamenilor*. Dar și noi pe cele ce nu sînt fapte împlinite, le vorbim. Deci, se cade a nu crede toate cele ce ni se spun, ci după Dumnezeiasca Scriptură să zicem: *Iar eu ca un surd nu auzeam*. Nu se cade a ne bucura de primejdia omului, chiar de ar fi foarte păcătos. Unii, văzînd pe cineva primejduit, dar fiind fără învățătură lumească, au zis acestea: "Cel ce și-a așternut rău, va suferi rău în somn". Deci, tu, care crezi că ți-ai așternut bine lucrurile în viață, crezi că te odihnești? Dar ce vom face față cu Cel ce zice că aceeași întîlnire are dreptul și păcătosul? Viețuirea noastră de aici una este, dar faptele ne sînt deosebite.

Nu se cade a urî pe vrăjmași, pentru că Domnul prin glasul Său ne-a poruncit acestea: *Să nu iubiți numai pe cei ce vă iubesc, pentru că aceasta o fac păcătoșii și vameșii*. Omului bun nu-i trebuie meșteșug și nevoie spre a fi iubit, pentru că atrage la sine pe cei ce-l iubesc, iar cel rău are trebuință de dumnezeiasca învățătură și de osteneală multă spre îndreptare; pentru că Împărăția Cerurilor nu este a celor răsfățați și neîngrijitori, ci a celor silitori.

Precum nu se cade a urî pe vrăjmași, tot așa nici de cei nebăgători de seamă și leneși nu trebuie a fugi și a-i lăsa. Unii își zic vorba aceea a Scripturii: *Cu cel cuvios, cuvios vei fi, și cu cel îndărătnic, te vei îndărătnici*. Pentru aceasta zic ei: fugim de cei păcătoși, ca să nu ne răzvrătim cu dînșii, prin neștiința sufletului. Dar unii ca aceștia fac împotriva celor scrise, pentru că Duhul Sfînt poruncește a nu ne răzvrăti cu cei răzvrătiți, ci a-i îndrepta de răzvrătire; și împreună vei întoarce, adică împreună îi vei atrage către sine-ți și din cele de-a stînga să-i chemi spre cele de-a dreapta.

Trei feluri de stări sînt în viața oamenilor: Una este a răutății desăvîrșite, a doua este o stare de mijloc, privind către amîndouă; iar a treia, care se gîndește la lupta cea bună. Deci, oamenii cei răi, amestecîndu-se cu alții mai răi, sporesc mai mult în adăugirea celor nelegiuite; cei de mijloc se ispitesc a fugi de cei mai răi, temîndu-se de aceștia, ca să nu fie atrași de dînșii, pentru că sînt încă prunci în faptele bune. Iar cei de al treilea, avînd un cuget bun, viețuiesc împreună cu cei răi, vrînd a-i mîntui. Dar se împung de dînșii - pentru că și diavolii îi vatămă mai mult pe cei buni, fiindcă aceștia slăbesc uneltele lor.

Cei buni se ocărăsc și se batjocoresc de către cei ce îi văd pe dînșii petrecînd împreună cu cei leneși, socotindu-i ca pe niște asemenea lor; iar cei buni, primindu-le acestea de la oameni ca niște laude, săvîrșesc fără frică dumnezeiescul lucru; pentru că Scriptura zice: *Frumoasă este fapta acestora, că și Domnul mîncea cu vameșii*; iar mai vîrtos este iubitoare de frați judecata acestora, decît iubitoare de sine; pentru că văzînd pe cei ce păcătuiesc ca niște case aprinse, se întrec a mîntui pe cei care pier și suferă împreună cu ei. Iar alții, dacă ar vedea pe un frate arzînd în păcate, fug, temîndu-se ca să nu-i apuce și pe dînșii focul. Alții - cei de al treilea fel -, ca fiind vecinii cei răi, îi aprind mai mult pe cei ce ard, aducînd ca materie spre pieire răutatea lor. Cei buni, dimpotrivă, chiar cîștigurile lor le socotesc mai mici decît mîntuirea acelor.

Acestea sînt semnele dragostei adevărate; aceștia sînt păzitorii dragostei celei curate. Precum cele rele una de alta se țin, pentru că iubirii de argint îi urmează zavistia, călcarea de jurămînt, mînia și vorbirea de rău; așa și cele potrivnice lor se țin de dragoste, adică: blîndețea, îndelunga răbdare, suferirea de rău, bunătatea desăvîrșită și sărăcia. Pentru că nu este cu putință a dori această faptă bună, fără numai prin sărăcie. Căci Dumnezeu a spus să avem dragoste nu către un singur om, ci către toți. Deci, avînd noi cele de trebuință, nu se cade a trece cu vederea pe cei ce au lipsă; ci a-i îndestula pe toți, pe cît este cu putință omului. Acesta este însă lucrul lui Dumnezeu.

Dar ce zic? Pentru milostenie te nevoiești? Aceasta se face ție pricinuire de a cîștiga mîntuirea? Celor lumești s-a poruncit aceasta, și nu afît pentru a se hrăni scăpătații s-a poruncit milostenia, cît pentru dragoste: că Dumnezeu ocîrmuiește pe cel bogat și hrănește și pe cel sărac. Dar oare de prisos s-a poruncit milostenia? Să nu fie aceasta, căci ea se face început al dragostei? Precum mai înainte tăierea împrejur a trupului era închipuire a tăierii împrejur a inimii, așa și milostenia este învățătorul dragostei. Deci, celor ce s-au dat cu adevărat dragostei, de prisos le este milostenia.

Nu clevetind mila zic acestea, ci arătînd curățenia sărăciei. Să nu se facă cea mai mică zăticnire dragostei celei mari; pentru că este purtătoare de cruce și ești dator a zice glasul acesta: *Iată toate le-am lăsat și am urmat Ție*. Tu te-ai învrednicit a urma povățuirea cea aspră a apostolilor; pentru că Petru și Ioan au zis: *Argint și aur nu am*. Îndoită este învățătura, dar de un chip este credința. Iar între cei lumești, să nu se facă fără socoteală milostenia, că zice: *Untulelelemn al păcătoșului să nu ungă capul meu*. Deci, se cuvine, ca cel ce miluiește să aibă cuget drept, căci cu adevărat unii ca aceștia vor avea plata milosteniei.

Domnul, zidind lumea, îndoită a făcut rînduiala locuitorilor ei. Căci celor ce viețuiesc cinstit le-a poruncit nunta pentru facerea de copii, iar pe ceilalți pentru curățenie i-a făcut întocmai cu îngerii. Acelora le-a dat

legi și învățături, iar acestora le zice: *A Mea este izbînda, Eu voi răsplăti. Acolo zice: Vei lucra pămîntul; și aici poruncește: Nu vă îngrijiți pentru ziua de mîine. Acelora le-a dat lege, iar pe noi ne-a făcut prin dar a cunoaște poruncile.*

Crucea nouă ne este steag al biruinței, pentru că cinul nostru nimic altceva nu este, decît numai lepădare de sine și cugetare la moarte. Deci precum cei morți nu mai lucrează cu trupul, așa și noi. Pentru că, cîte erau de făcut printr-însul, le-am făcut cînd eram prunci. Căci, zice Apostolul: *Mie lumea s-a răstignit, și eu lumii.* Cu sufletul trăim; printr-însul să arătăm faptele bune. După socoteala minții noastre trebuie să miluim; căci fericiți sînt cei milostivi cu sufletul.

Precum cel ce a poftit frumusețe, chiar fără lucrare a săvîrșit păcat; tot astfel și aici milostenia s-a săvîrșit în minte, deși argintul lipsește. Noi ne-am cinstit cu vrednicia cea mai mare; că precum stăpînii cei din lume multe feluri de slujbe dau slugilor, adică pe unii îi trimit în sate, spre a lucra pămînturile și a păzi moștenirea neamului; iar pe cei dintr-înșii născuți, dacă îi vor vedea buni și frumoși, îi țin în casa lor, spre slujbă; tot astfel face și Domnul.

Pe cei ce au ales nunta cea cinstită, i-a pus în lume, iar pe cei mai buni decît aceștia, cîți mai ales au cîștigat bunăvoință înaintea Sa, i-a pus spre slujire. Aceștia de toate cele pămîntești sînt străini, pentru că s-au învrednicit mesei stăpînești; iar ei nu se îngrijesc pentru îmbrăcăminte, căci cu Hristos s-au îmbrăcat.

Deci, al ambelor cete, unul este stăpîn, adică Hristos. Căci precum dintr-același grîu este și paiul și sămînța, astfel de la Dumnezeu sînt și cei ce după lume viețuiesc bine și cei ce au ales viața monahicească. De amîndouă este trebuință, adică de frunză spre paza și hrana seminței, iar de rod, pentru că este naștere a tot. Deci, precum nu este cu puțință deodată și buruiană a fi și sămînță, astfel ne este de prisos nouă slava cea lumească spre a face rod ceresc.

Frunzele scuturîndu-se și paiul uscîndu-se, bun de seceriș este spicul; deci și noi, lepădînd nălucirea cea de pe pămînt, în locul frunzelor, și uscînd trupul nostru ca pe un pai și înălțînd gîndul nostru, vom putea da sămînța de mîntuire. Este în primejdie cel ce nu s-a condus în viață cu fapta și vrea să învețe pe alții. Precum dacă cineva avînd casă putredă, și niște străini primind îi va vătămă prin căderea casei, astfel și aceștia ne zidindu-se mai întîi pe ei cu întemeiere, pierd și pe cei ce s-au apropiat de ei. Pentru că cuvintele i-au chemat la mîntuire; iar cu răutatea chipului, pe cei sîrguitori mai vîrtos i-au abătut. Căci tîlcuirea cuvintelor se aseamănă cu niște scrisori alcătuite cu vopsele, care după puțină vreme, prin vînturi și prin picături de ploii, s-au șters. Iar învățatura cea lucrătoare nici veacul nu o va putea desface. Deoarece cuvîntul, săpînd părțile cele întemeiate ale sufletului, îi dăruiește chip veșnic. Deci, noi nu trebuie a face pe deasupra vindecarea sufletului, ci peste tot a-l împodobi, nelenevind-ne mai ales de cele dinăuntru.

Am primit lepădare părului; împreună cu el să lepădăm și boldurile cele din cap. Pentru că, rămînînd singure acestea, ne chinuiesc mai mult. Părul nostru era podoaba cea din lume; cinstirile, slavele, cîștigurile de bani, strălucitele împodobiri de haine, uneltele de băi și îndulcirile de mîncări. Acestea ne-am hotărît să le lepădăm, dar boldurile cele stricătoare de suflet mai vîrtos trebuie să le dăm afară. Care sînt dar, acestea? Grăirea de rău, jurămîntul strîmb, iubirea de argint. Deci, capul cu părul nostru închipuiește sufletul și, pînă cînd era acoperit, se părea că se tăinuiesc lucrările lumești, iar acum, dezgolindu-se, tuturor sînt arătate.

Pentru aceasta în monahie ori în monah sînt arătate chiar și picăturile cele mai simple, precum într-o locuință curată se vede cea mai mică ființă. Iar în cei lumești, ca în niște peșteri necurate, încuibîndu-se cele mai mari păcate, din cele purtătoare de venin, se tăinuiesc, de materia cea deasă, ca de păr acoperindu-se. Este trebuință a curăți casa necurmat și a căuta ca nu vreuna din gîngăniile cele stricătoare de suflet să intre în cămarile lui; apoi a tămîia locul cu dumnezeiasca tămîie, adică cu rugăciunea. Căci, precum vietățile cele purtătoare de venin lasă în om cele mai iuți otrăvuri, astfel și gîndul cel întinat este izgonit de rugăciunea împreună cu postul.

Una din fiarele cele stricătoare de suflet este și aceea care se numește noroc, pentru că și aceasta este bold prea cumplit al diavolului, care pe oamenii cei mai nebăgători de seamă îi stăpânește. Însă nimeni din cei ce viețuiesc după fapta bună nu crede și nu primește această idee stricătoare de minte și deșartă.

Pentru că mai întâi pe Dumnezeu Îl numim începutul tuturor bunătăților ce s-au făcut și se fac; și al doilea, socotesc că judecata lor este stăpîn al faptei bune ca și al răutății. Cîți dar, din lenevire au suferit cele nemulțumitoare, îndată se apropie de acel diavol. Căci precum niște copii fug, nesuportînd pedepsirea părinților spre folos, și ajung prin locuri pustii și se împreună cu diavolii cei sălbatici, astfel și aceștia fac. Uneori zic că de la Dumnezeu li s-au dat dezmierdări. Pentru că fiind desfrînați, furînd, de iubire de argint bolind și cuget viclean avînd, faptele lor singuri le-au abătut de la adevăr. Sfîrșitul scopului lor este deznădăjduirea cea purtătoare de pierzare. Unii ca aceștia merg pînă acolo că înlocuiesc pe Dumnezeu cu norocul sau soarta. Deci, dacă vor zice că Dumnezeu este întâi, va urma ca toate prin Dînsul să se fi făcut, pentru că El este în toate, El este Domn al norocului.

Dacă cineva este lacom și desfrînat prin naștere, ar urma după ei că Dumnezeu este pricină a răutății, care lucru este necuvios. Deci, din aceste gînduri se vede deșertul lor cuget. Pentru aceștia a zis Scriptura: *Zis-a cel fără de minte în inima sa, nu este Dumnezeu.* Aceștia au grăit nedreptate și pricinuesc păcate, pentru că ciuntesc Scripturile. Și fiind orbi, voiesc a adevări cugetul cel rău al lor. Apoi iau și pe Isaia spre mărturie a nebuniei lor; pentru că spun, că el a zis: *Domnul a făcut pace și a zidit răutăți.* Pacea aici trebuie s-o înțelegem că este lucrul lui Dumnezeu, iar răutatea a sufletului; căci Dumnezeu toate le-a făcut bune, dar omul abătîndu-se, se face rău. Însă și răul slujește spre mîntuirea sufletului și pedepsirea trupului. Căci care este fiul pe care nu-l pedepsește tatăl?

După aceea, mai zic cei fără de rînduială la minte că totul se cîrmuiește de soartă în lume. Astfel schimbă libertatea în robie. Precum o corabie fără cîrmă de-a pururea se înviforează, așa și pentru aceștia pretutindeni suflă primejdia asupra lor, căci nu se pot bucura de lumina cea mîntuitoare, părăsind pe Domnul, cîrmaciul lor. Mai rățăcește diavolul pe unii, încît zic că întîmplările bune și rele vin de la mersul stelelor.

Diavolul fiind viclean între răutăți, întinde cursele sale ca pe unii prin deznădăjduire să-i sape, pe alții prin iubire de bani, și ca un doctor purtător de moarte aduce oamenilor otravă; adică, pe unul, prin ficați îl ucide, aducîndu-i doctoria cea rea a poftii, pe altul îl rănește la inimă, aprinzînd mînia lui spre iuțime; apoi unora, tîmpind puterea cea domnitoare, ori prin neștiință, ori prin iscodire răzvrătindu-i, i-a abătut la rău. Căci despre Dumnezeu și despre ființa Lui vrînd a vorbi, ca o corabie s-au înecat; fiindcă n-au priceput cum trebuie s-o cîrmuiască.

Cel ce învață literele, întâi trebuie să vadă formele lor și apoi învață numele, deci, dacă pentru litere este trebuință de atîta obișnuință și meșteșug, cu atît mai vîrtos înaintea Ziditorului trebuie osteneală și vreme, pentru a merge spre privirea Celui căutat, a mării celei negrăite. Să nu se îngîmfă cineva că are descoperirea celor dumnezeiești, prin învățăturile cele din afară; că unul ca acesta se amăgește cu mintea de diavolul. Căci zice cîntătorul de laude: *Din gura pruncilor și a celor ce sug ai săvîrșit laudă.* Iar Domnul cu al Său glas în Evanghelie a zis: *Lăsați copiii să vină la Mine.* Și iar zice: *Dacă nu vă veți face ca pruncii, nu veți intra în împărăția lui Dumnezeu.* Ai învățat despre lume? Fă-te nebun pentru Domnul! Taie pe cele vechi, ca pe cele noi să le sădești! Temeliile cele putrede surpă-le, ca să pui temeiul cel de diamant al Domnului, ca astfel și tu ca Apostolul să te zidești pe piatra cea vîrtoasă!

Deci, nu se cade a fi iubitor de cuvinte. Să nu te îndeletnicești mult cu acestea, pentru că diavolul prin bîrfirea cea fără de vreme te poate vătămă. Multe curse are el, căci cumplit vînător este; apoi păsărilor celor mici, curse mici le întinde, iar păsărilor celor mari, le gătește lațuri. Laț greu și purtător de moarte este a crede că cineva e procopsit. Vrednic de alungat este gîndul acesta.

Precum țaranilor și corăbierilor este oarecum neluminată cunoștința vînturilor și a ploilor, din mersul norilor, tot asemenea și acestora le este întunecată de diavol mai înainte cunoștința. Dacă s-au alcătuit de la diavoli aceste cuvîntări de minciună, este primejdios meșteșugul celor ce le rostesc.

Diavolul nu se îndestulează cu răutatea cea dintâi, căci pune omului în minte că dezlegându-se trupul, împreună cu dânsul se pierde și sufletul; iar acestea toate ne sfătuiește ca să ne strice sufletul prin nepăsare. Făcându-se aceste năluciri, să nu ne învoim cu dînsele, ca și cu niște lucruri adevărate, pentru că acestea își arată răutatea lor.

Altă dată se apropie în alt fel și într-o clipeală de ochi zboară. Eu știu pe un oarecare rob al lui Dumnezeu, cu fapte bune și care își număra bunătățile, silindu-se neconținut spre a le face; și așa cu dinadinsul cunoștea darul lui Dumnezeu, dar se lupta contra vrăjmașului. Deci, este de trebuință, ca și noi, primind aceste canoane, a le păzi, căci dacă cei ce fac negustoriile vremelnice, în fiecare zi cumpănesc câștigurile și cu bucurie primesc pe cele mari iar pentru pagubă se necăjesc, cu atât mai mult se cuvine a priveghea cei ce negustoresc vistieria cea adevărată și doresc bunătățile cele mai mari. Dacă se face de la vrăjmaș o hoție cât de mică, cu greu vom fi judecați; nu trebuie pe toate a le lepăda pentru greșeala fără voie. Ai nouăzeci și nouă de oi, caută pe cea pierdută; să nu te sperii pentru una, să nu fugi de stăpîn, ca nu cumva diavolul cel mîncător de sînge să piardă toată turma faptelor tale, robind-o. Deci, să nu lipsești din rînduială pentru una; bun este Stăpînul, căci zice cîntătorul de psalmi: *Cînd va cădea, nu se va sfărîma, că Domnul sprijinește mîna lui.*

Cîte vom face, ori vom cîștiga aici, să le socotim mult mai mici decît bogăția ce are să fie; pentru că sîntem pe acest pămînt ca într-un al doilea pîntece de maică. Precum în cele dinăuntru ale maicii nu avem o viață ca aceasta, nici de niște mîncăruri ca acestea nu ne îndulceam în pîntece, ca acum, și nici a lucra așa ca aici nu puteam, că eram afară de lumina soarelui și de toată strălucirea; deci, precum într-acele cămări fiind, eram lipsiți de multe din cele de aici, așa și în lumea aceasta de acum sîntem lipsiți de multe care sînt în împărăția cerurilor.

Am încercat mîncărurile de aici? Să poftim pe cele dumnezeiești. Ne-am îndulcit de lumea de aici, să dorim Soarele dreptății, Ierusalimul de sus să-l socotim ca maică și Mitropolie; iar pe Dumnezeu să-L numim Tată al nostru; să trăim aici cu întreagă înțelepciune, ca să dobîndim viața veșnică; pentru că, precum pruncii care în pîntece s-au săvîrșit din prea puțină hrană și viață și apoi vin la lumina cea mare, așa și dreptii din petrecerea de jos se duc spre călătoria cea de sus, după cum se scrie: *Merge-vor din putere în putere.* Iar păcătoșii ca niște stîrpituri ce se sfîrșesc în pîntece, din întuneric, întunericului se dau; căci mor pe pămînt, fiind acoperiți de mulțimea păcatelor.

Aceștia, ducîndu-se din viață, coboară în locurile cele mai întunecate ale Tartarului. De trei ori în viață ne naștem: o naștere este ieșirea afară din sînurile de maică, cînd adică din pămînt la pămînt ne aducem; iar celelalte două ne suie de la pămînt la cer, din care una este mulțumitoare, adică aceea pe care o avem prin dumnezeiasca baie, iar alta este din pocăință și din ostenelele cele bune. Într-aceasta sîntem noi acum. Deci, sîntem datoare ca, apropiindu-ne de Mirele cel adevărat, a ne împodobi cu mai bună cuviință.

Facă-se nouă, dar, pildă privirea nunții lumești: căci dacă cele cu bărbat atîta sîrguință pun pe băi, pe ungeri mirositoare și pe podoabă împeștriată, pentru că prin acestea par a se face drăgălașe și mai mult; - și dacă s-a pus atîta nălucire în cele ce petrec după trup, - cu mult mai vîrtos este trebuință a le covîrși pe acelea, noi care ne-am logodit cu Mirele ceresc; și astfel a spăla întinăciunea păcatelor cu pustnicia ostenoitoare; apoi a îmbrăca în locul îmbrăcămintelor trupești pe cele duhovnicești.

Acelea împodobesc trupul cu flori pămîntești, noi să luminăm sufletul cu fapte bune, și în loc de pietre de mare preț, să punem împrejurul capului cununa cu trei împletituri: credința, nădejdea și dragostea. Împrejurul grumazului să punem cinstita împodobire, adică smerita cugetare; în loc de brîu să ne încingem cu întreaga înțelepciune; iar strălucită ghirlandă să ni se facă necîștigarea și să ni se aducă la masă mîncărurile care nu se strică, adică rugăciuni și cîntări de psalmi. Precum zice Apostolul: *Nu numai limba s-o pornim, ci și duhul;* să înțelegem cele zise: Că de multe ori gura grăiește, iar inima împrejurul gîndurilor se îndeletnicește. Se cade să luăm aminte ca nu, apropiindu-ne de dumnezeieștile nunți, să bolim cu sărăcie de fapte bune, că ne va urî Logodnicul și nu ne va primi nicidecum, dacă nu va vedea făgăduințele noastre. Care sînt acestea? A ne îngriji de trup mai puțin, iar sufletul a-l hrăni mai mult.

Precum nu putem două găleți pline de apă a le sui deodată, că pe osia care se învîrtește una se pogoară deșartă, iar cealaltă se suie -, așa este și cu noi. Cînd toată purtarea de grijă o avem în suflet, el se suie umplîndu-se de bunătăți și dorind cele înalte. Iar trupul nostru, făcîndu-se ușor prin pustnicie, nu îngreunează puterea care stăpînește. Pentru acest lucru Apostolul este martor, căci zice: *Pe cît omul nostru din afară se strică, pe atît cel dinlăuntru se înnoiește.*

În mănăstire ești de obște? Deci să nu-ți schimbi locul, că te vei vătăma mult. Precum o pasăre zburînd de pe ouă le face răsuflate și fără prăsilă, așa și o fecioară, ori un monah degeră și moare cu credința, mutîndu-se din loc în loc. Să nu te amăgească desfătarea bogățiilor din lume, ca și cum ai avea ceva folos din dezmiardare. Dacă aceia iubesc meșteșugul bucătăriei, tu cu postire și cu mîncărurile cele simple covîrșește îndestularea aceloră. Căci se zice: *sufletul în sațiu fiind, își bate joc de faguri, iar celui care este în lipsă și cele amare i se par dulci. Să nu te saturi de pîine, că nu vei pofti vin.*

Trei sînt capetele cele dintîi ale vrăjmașului, din care toată răutatea se coboară: pofta, dezmiardarea și întristarea. Acestea atîrnă una de alta și urmează una alteia. Pe dezmiardare a o ține în frîu este cu puțință, iar pofta este cu neputință; pentru că dezmiardarea pleacă de la trup, iar pofta de la suflet; iar întristarea vine din amîndouă. Deci, nelăsînd pofta să lucreze, și pe celelalte le-ai risipit. Iar de o vei lăsa să sporească, nicidecum nu va lăsa sufletul să se însănătoșeze, căci scris este: *nu da ieșire apei.* Deci, nu folosesc tuturor toate. Fiecare în a sa minte deplin să se cerceteze.

Multora le folosește a fi în viață de obște, dar și multora a trăi retras de folos le este. Precum unele răsaduri cresc în locurile cele umede, iar altora le priesc locurile cele uscate; astfel și oamenii, unora le fac bine locurile cele mai înalte, iar alții în cele mai smerite se mîntuiesc. Deci mulți din cetate, cugetînd la cele ale pustiei, s-au mîntuit, iar mulți fiind în munte, dar făcînd cele ale poporului de obște, au pierit. Pentru că este cu puțință ca, fiind împreună cu mulți să cugete cele ale singurătății, și iarăși fiind singur, cu gîndul petrece la alții. Multe și felurite sînt boldurile diavolului. N-a putut el să slăbească un suflet prin sărăcie? Îi dă bogăție prin amăgire. N-a putut prin ocări? Îi pune înainte laude și slave. S-a biruit el prin sănătate? Face trupul bolnav.

Pentru că neputînd cu dezmiardările a amăgi, prin durerile cele fără de voie ispitește și face abateri în lături ale sufletului. Căci aduce boli grele, prin cererea lui, ca să-i tulbure pe oameni, împuținînd dragostea lor către Dumnezeu. De te-ai arde de fierbințeli groaznice și de sete, dar păcătos fiind, acestea să le suferi aducîndu-ți aminte de munca ce va să fie, de focul cel veșnic și de pedepsele acelea, și nu te vei împuțina, mai vîrtos bucură-te că te-a cercetat Domnul.

Apoi zicerea aceea de laudă s-o ai pe limbă: *Chinuindu-mă, m-a pedepsit pe mine Domnul, dar morții nu m-a dat.* Ești fier? Dar prin foc lezezi rugina. Dacă bolezii, fiind drept, de la cele mari spre cele mici sporești. Ești aur? Prin foc te faci mai lămurit. S-a dat ție îngerul satanei? Înveselește-te. Vezi cui te-ai făcut asemenea. Pentru că te-ai învrednicit de darul Sfîntului Apostol Pavel. Prin friguri te ispitește? Prin răceli te pedepsește? Dar Scriptura zice: *Am trecut prin foc și prin apă.* Deci, acum repaos s-a gătit. Ai dobîndit pe cea dintîi? Așteaptă și pe cea de-a doua, lucrînd. Căci se zice: *Scăpătat și în durere sînt eu.*

Cînd vedem înaintea ochilor pe împotriva luptătorul să nu ne întristăm, ci să stăm la rugăciune și să cîntăm cu glas. Toate acestea s-au dat nouă spre surparea poftelor. Iar postirea și culcarea pe jos s-au legiuit pentru a depărta dezmiardările cele de rușine. Deci, dacă boala le-a slăbit pe acestea, de prisos este osteneala. Dar cea mai bună doctorie la boală este pustnicia cea mare; apoi a suferi și a trimite lui Dumnezeu laude de mulțumire. Ne lipsim de ochi? Să suferim aceasta, pentru că uneltele nesațiului le-am lepădat, iar cu ochii cei dinăuntru privim slava Domnului. Am asurzit? Să mulțumim, lepădînd auzul cel deșert. Pătîm de mîini? Dar pe cele dinăuntru le avem pregătite către războiul împotriva vrăjmașului. Stăpînește boala tot trupul? Atunci sănătatea după omul cel dinăuntru mai mult va crește.

Dacă sîntem în viață de obște să alegem ascultarea mai vîrtos decît pustnicia. Pentru că aceasta ne învață trecerea cu vederea, iar aceea făgăduiește smerita cugetare. Dar cum vom deosebi pustnicia cea dumnezeiască și împărătească de cea tiranică și diavolească? Să ai un îndreptar de postire. Nu patru sau

cinci zile să postești, iar în cealaltă zi să te îndestulezi cu mulțime de bucate, pentru că totdeauna nemăsura este aducătoare de stricăciune. Nu deodată să cheltuiești lucrurile tale, căci gol te vei afla în război și lesne vei fi rob. Arma noastră este trupul, iar sufletul este ostașul. Deci, de amîndouă îngrijește-te. Ești tânără și sănătoasă? Postește, că va veni bătrînețea plină de neputință.

Cît poți învistierește hrană sufletească, ca îmbolnăvindu-te, să o afli; postește cu socoteală și în toate zilele. Vezi să nu între pe furiș vrăjmașul sub chipul postirii tale. Pentru aceasta Mîntuitorul a zis: *Făceți-vă iscusiți schimbători de bani*. Adică pecetea cea împărătească s-o cunoașteți cu dinadinsul, pentru că sînt și peceți mincinoase. Felul aurului același este, dar se deosebește prin pecete. Deci, aurul este postirea, înfrînarea și milostenia. Dar și urmașii elinilor pun pe aur chipul lor cel tiranic; și ereticii toți prin el se laudă.

Se cade dar a-i vedea pe aceștia și a fugi de dînșii, ca de niște făcători de peceți mincinoase. Caută ca nu cumva, prin neiscusință căzînd între dînșii, să te păgubești. Deci, primește cu întemeiere crucea Domnului, închipuită în faptele bune, adică credință dreaptă, împreună cu fapte bune.

Se cade deci, a cîrmui bine sufletul; iar fiind în viață de obște, să nu căutăm ale noastre, ci maicii celei după credință, adică Bisericii a ne supune. Dacă ne-am surghiunit pe noi înșine din hotarele cele lumești, pe cele ce le-am lepădat, să nu le mai căutăm. Acolo avem slavă, iar aici ocară. Acolo îndestulare de hrană, aici chiar lipsă de pîine. În lume cei ce greșesc, chiar fără voia lor, sînt puși la închisoare, iar noi pentru păcatele noastre ne închidem pe noi înșine, ca să scăpăm de munca ce va să fie. Postești? Să nu pui ca pricină boala. Că și cei ce nu postesc în aceeași boală au căzut. Ai început binele? Să nu dai înapoi, căci vrăjmașul te surpă pentru nerăbdarea ta.

Cei ce încep a pluti, dacă au vînt bun, întind pînzele. Însă corăbierii pregătesc corabia pentru orice fel de vînt și luptîndu-se cu furtuna, plutesc înainte; așa și noi, întîmpinînd vînt potrivit, vom întinde crucea în loc de pînze și fără frică vom săvîrși înotarea".

Acestea sînt învățăturile preambunătățitei Sinclitichia, dar mai vîrtos prin fapte decît prin vorbe învăța. Însă și multe alte fapte mari s-au făcut cunoscute despre dînsa, spre folosul celor ce o ascultau și o vedeau; și atîta mulțime de bunătăți au odrăslit într-însa, încît limba omenească nu poate a le spune. Dar diavolul, urîtorul de bine, se topea, nesuferind atîta îmbelșugare de bunătăți și întru sine plănua cum ar putea să tulbure răsăritul faptelor ei bune. De aceea cerea de la Dumnezeu spre nevoie cea desăvîrșită pe viteza fecioară; și atît de mult i-a uneltit el cu vrăjmășia, căci boala i s-a început nu de la mădularele cele din afară, ci atingîndu-se de plămîni, îi producea adîncă durere, încît era nemîngîiată de ajutorul de la oameni; apoi îi aprindea boala într-atît, încît peste puțină vreme avea să-i aducă sfîrșitul ei.

Deci, cîte puțin topindu-i plămîni, avînd și friguri necontenite, îi rodea trupul ca o pilă; iar fericita era de optzeci de ani, cînd diavolul i-a trimis suferințele lui Iov. Pentru că, precum și atunci la Iov, aceleași pătîmîri le-a uneltit; însă acum făcea mai împovărătoare usturimile; căci fericitul Iov a suferit 35 de ani, iar acum vrăjmașul îi dădea Sinclitichiei, vreme de trei ani și jumătate, mai cumplite dureri.

Pe Iov l-a rănit în părțile cele din afară, iar la aceasta de la cele dinăuntru mergea înainte cu durerile. Căci, atingîndu-se de mădularele ei cele dinăuntru, mai mari și mai grele dureri îi producea. Nu tot astfel mi se pare că s-au nevoit cei mai viteji mucenici, ca de-a pururea pomenita Sinclitichia; pentru că la aceia ucigătorul se apropia la cele din afară. Chiar sabie ori foc de le aducea, mai ușor era decît ispitirile cele de față; căci ca printr-un cuptor înfocat ardeau măruntaiele ei, aprinzînd focul cîte puțin, ca o pilă prin vreme îndelungată, precum s-a zis, îi rodea trupul. Este adevărat că grea și fără omenie era această durere, iar pedeapsa era mare, ca a judecătorilor nedrești.

Fericita, suferind cu vitejie, nu slăbea cu cugetul, ci se înarma tot mai mult împotriva vrăjmașului, căci prin bunele sale învățături, pe cei răniți de dînsul îi vindeca, și ca de la un leu le smulgea sufletele, fără răni. Apoi vindeca pe cei răniți cu doctoriile lui Hristos cele mîntuitoare, iar pe cei nerăniți îi ferea; pentru că, arătîndu-le cursele diavolului, îi izbăvea de pedeapsă. Le spunea minunat să nu fie fără grijă de

sufletele ce s-au afierosit lui Dumnezeu, căci acestora mai ales se împotrivesc vrăjmașul. Când ele se liniștesc, el scrișnește cu dinții, apoi, biruindu-se, se dezgustează; și ducându-se pe furie, pîndește neconținut să vadă de vor adormi, ca așa să intre; iar pe cele ce nu au grijă, le împiedică de la bine. Precum este cu neputință ca cel rău să nu aibă scînteie de bine, așa dimpotrivă cei credincioși, care se luptă, mi se pare, că au uneori parte în locurile cele potrivnice.

Deci, de multe ori un om pare cu totul prea urît, dar este milostiv. Iar cei sîrguitori de multe ori au întreagă înțelepciune, postire și pustnicie dureroasă, dar sînt avari și grăitori de rău. Deci, se cade a nu ne lenevi spre cele mici, ca unele ce nu pot vătămă, pentru că picătura mică găurește piatra. Cele mari ale bunătăților vin oamenilor de la dumnezeiescul dar, iar relele ce ni se par a fi mici, prin noi înșine să le alungăm. Cel ce s-a luptat pentru cele mari, iar pe cele mici a defăimat, mult se va vătămă; căci Domnul nostru Iisus Hristos, ca un Tată adevărat, întinde mîna copiilor Lui, care de curînd au început a umbla, și izbăvindu-i de orice fel de primejdii, către cele mici ne îndeamnă a ne porni. Cel ce face pe cele mici, este lesne pornit spre cele mari.

Deci, dușmanul binelui, iarăși văzînd pe Sinclitichia întărindu-se împotriva lui, se necăjea, și, înțelegînd că tirania sa va fi surpată, începu un alt fel de răutate: i-a rănit organele glăsuitoare, ca să taie cuvîntul ei, pîrîndu-i-se că prin aceasta va lăsa flămînde de dumnezeiescul cuvînt pe cele ce se apropiu de dînsa; dar, deși n-o mai puteau asculta, ele priveau la chinurile ei și se întăreau cu duhul, căci rănila cele trupești vindecă sufletele cele rănite, văzînd răbdarea și mărimea de suflet a fericitei.

Atunci altă ispită i-a dat vrăjmașul: o durere de măsea, care în 40 de zile i-a pricinuit stricăciune groaznică a gurii, încît nimeni nu putea să se apropie de ea. Când era trebuință să fie îngrijită, o mulțime de tămîie se ardea, pentru a intra la dînsa, și iarăși se depărta, din pricina mirosului celui greu și nesuferit. Fericita vedea pe împotriva luptătorul și nicidecum nu cerea ajutor omenesc, arătînd prin aceasta bărbăția sa. Apoi, fiindcă cele adunate o rugau ca să ungă cu leacuri locul cel dureros, ea nu se îndupleca; căci socotea că prin aceasta se surpă preaslăvita sa nevoie.

De aceea cele adunate au trimis să cheme pe un oarecare doctor, ca doar ar putea s-o înduplece să dobîndească vindecarea. Iar ea nu voia, zicînd: "De ce mă atrageți pe mine de la această luptă? De ce căutați cele ascunse? De ce iscodiți ceea ce se face, nevăzînd pe cel ce o face?" Doctorul care era de față, zicea către dînsa: "Nu pentru vindecare ori mîngîiere întrebuițăm doctoria, ci pentru ca partea cea moartă, după obicei s-o îngropăm, ca să nu strice împreună și pe cele sănătoase; căci ceea ce se aduce celor morți, aceasta facem și noi, pentru că dăm aloe, smirnă și mirsină amestecată cu vin".

Ea a primit sfatul, mai vîrtos fiindu-i milă de cele adunate, care doreau ca ea să se vindece. Căci cine nu s-ar fi înspăimîntat văzînd nevindecarea rănii? Cine nu s-a folosit, înțelegînd răbdarea fericitei? Cine nu s-a întărit, văzînd căderea vrăjmașului? Pentru că acolo el pusese rana, de unde ieșea izvorul cel de mîntuire și prea dulce al cuvintelor și ca o fiară mîncătoare de sînge izgonea toată sîrguința celor ce veneau la ea ca să audă cuvîntul. Vrăjmașul ca pe o femeie o defăima, căci nu știa cugetul ei cel cu bărbăție. Dar ea s-a nevoit trei luni și mai mult în acest fel și prin putere dumnezeiască își ținea tot trupul; deci nu primea cele folositoare spre întărirea lui, căci nu lua nici hrană. Și cum putea primi hrana, avînd atîta durere în trup? Apoi se depărtase de dînsa și somnul, tăindu-se de chinuri. Când era aproape de marginea biruinței și încununării ei, a văzut mulțime de îngeri, în strălucirea unei lumini negrăite, aproape de ușile raiului.

După vederea acestora a spus celorlalte ceea ce i se arătase, și le sfătuia a suferi cu vitejie și fără împruținare toate durerile; dar le-a mai spus că după trei zile se va despărți de trup. Dar nu numai atît, ci și ceasul ducerii ei le-a arătat. Deci, sfîrșindu-se vremea, fericita Sinclitichia s-a dus către Domnul, primind răsplata nevoițelor de la El, adică împărăția cerurilor, pe care facă-se a o dobîndi noi toți, cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava și stăpînirea în vecii vecilor. Amin.

Unii spun că Sfîntul Atanasie cel Mare, scriitorul acestei vieți, ar fi fost ascuns într-o groapă, lîngă această fecioară, timp de șapte ani, cînd ereticii căutau să-l omoare.

**Cuvioasa Apolinaria fecioara,
care s-a nevoit în chip de bărbat
(5 ianuarie)**

(După Metafrast)

Murind Arcadie, împăratul grecilor (395-408), iar Teodosie, fiul lui, fiind de opt ani, și deci nedestoinic pentru ocîrmuirea împărăției, Honoriu, împăratul Romei (395-423), fratele lui Arcadie, a încredințat învățătura tînărului împărat, precum și ocîrmuirea a toată împărăția grecească unui nobil dintre cei de frunte, anume Antemie, bărbat înțelept și drept-credincios.

Acesta, pînă la venirea în vîrstă a lui Teodosie, era socotit de toți împărat, pentru aceea și Sfîntul Simeon Metafrast, începînd a descrie viața aceasta, zice: "Împărățind drept-credinciosul împărat Antemie". Acest Antemie avea două fiice: una din ele, mai mică, avea duh necurat încă din scutece, iar cea mai mare, din tinerețe se îndeletnicea cu rugăciuni pe la sfintele biserici; iar numele ei era Apolinaria. Venind în vîrstă cea desăvîrșită, părinții ei voiau s-o însoțească cu bărbat, dar ea se lepăda, zicîndu-le: "Voiesc să merg la mănăstire, să ascult dumnezeieștile Scripturi și să învăț rînduiala monahală". Părinții ei îi ziceau: "Noi voim să te căsătorim". Iar ea le răspundea: "Nu voi să am bărbat, ci nădăjduiesc că pe mine mă va păzi Dumnezeu curată întru frica Sa, precum a păzit neprihănite pe sfintele Sale fecioare".

Deci, se părea părinților un lucru nou și minunat că în anii tinerețelor ei grăia unele ca acestea, fiind cuprinsă de o asemenea dumnezeiască dorire. Apoi Apolinaria a rugat pe părinții ei să-i aducă o monahie care s-o poată învăța Psaltirea și citirea sfintelor Scripturi.

Împăratul Antemie se mîhnea mult de dorirea ei, pentru că voia s-o însoțească cu bărbat. Văzînd că fecioara a rămas neschimbată în hotărîrea sa și nu voia să primească darurile ce-i aduceau tinerii cei de neam mare, care doreau s-o ia de soție, părinții au zis: "Ce voiești, fiică?" Iar ea a răspuns: "Mă rog vouă ca să mă dați lui Dumnezeu, că veți lua răsplată pentru a mea feciorie". Deci, văzînd gîndul ei neschimbat, tare și iubitor de Dumnezeu, a zis: "Voia Domnului să fie". I-au adus, deci, o monahie iscusită, care a învățat-o a citi dumnezeieștile cărți.

După aceasta, a zis către părinți: "Rogu-mă vouă, să mă lăsați ca să văd Sfintele Locuri de la Ierusalim, să mă rog acolo și să mă închin cinstitei Cruci și Sfintei Învierii a lui Hristos". Dar ei n-au vrut s-o lase, de vreme ce pe dînsa singură o aveau mîngîiere în casa lor. Apoi o iubeau mai mult decît pe sora ei cea chinuită de duhul necurat. Însă, după ce i-a rugat multă vreme, ei s-au învoit s-o lase.

Deci, i-au dat slugi și slujnice multe, aur și argint destul și i-au zis: "Primește, fiică, acestea și să mergi să-ți împlinești făgăduința ta, pentru că Dumnezeu voiește să-I slujești Lui ca roabă". Apoi, suind-o într-o corabie, au sărutat-o și i-au zis: "Pomenește-ne și pe noi, fiică, la Sfintele Locuri". Ea le-a răspuns: "Precum voi împliniți dorința inimii mele, așa să împlinească și Dumnezeu cererea voastră, iar în ziua răutății să vă izbăvească". Astfel, despărțindu-se de părinți, a plecat cu corabia.

Ajungînd la Ascalon, a rămas cîteva zile, din pricina furtunii de pe mare și a înconjurat toate bisericile și mănăstirile de acolo, rugîndu-se Domnului și dîndu-le ajutoare. Apoi, aflînd împreună călători, a mers în Sfînta Cetate a Ierusalimului și s-a închinat Învierii Domnului și cinstitei Cruci, făcînd rugăciune cu dinadinsul pentru părinții săi. După aceea mergea în toate zilele la mănăstirile de fecioare, dînd acolo multă milostenie; apoi a început a libera slugile și slujnicele cele de prisos, milostivindu-se spre dînsese și încredințîndu-se în rugăciunile acestora.

După cîteva zile, împlinindu-și rugăciunile la Sfintele Locuri și fiind la Iordan, ea a zis către cei ce erau cu dînsa: "Frații mei, voiesc să vă liberez și pe voi; dar să mergem mai întîi în Alexandria, să ne închinăm Sfîntului Mina". Ei au răspuns: "Fie precum voiești, stăpînă".

Deci, cînd s-a apropiat de Alexandria, antipatul s-a înștiințat de venirea ei și a trimis oameni cinstiți ca s-o întîmpine și să se închine ei ca unei fiice împărătești; iar ei, neplăcîndu-i cinstea ce i se făcea, a venit noaptea în cetate și intrînd singură în casa antipatului, i s-a închinat lui și femeii lui. Iar antipatul cu femeia sa au căzut la picioarele ei, zicîndu-i: "De ce ai făcut așa, stăpînă? Noi am trimis la tine ca să ne închinăm ție, iar tu, fiind stăpîna noastră, ai venit la noi plecîndu-te". Fericita Apolinaria a zis către dînșii: "Voiți să-mi faceți un lucru plăcut?" Ei au răspuns: "Da, stăpînă". Sfînta zise către dînșii: "Lăsați-mă, nu mă supărați cu cinstea, pentru că vreau să mă duc să mă închin Sfîntului Mucenic Mina".

Deci, cinstind-o cum se cădea, au liberat-o cu daruri. Fericita a împărțit acele daruri la săraci, însă a zăbovit în Alexandria, înconjurînd bisericile și mănăstirile. Apoi a aflat în casa în care găzduia o bătrînă, pe care miluind-o cu daruri, a rugat-o să-i cumpere în taină o mantie, paraman, camilafcă, brîu de curea, și toată îmbrăcămintea bărbătească a rînduiei monahicești. Bătrîna, cumpărîndu-le și aducîndu-le fericitei, a zis: "Dumnezeu să-ți ajute, maica mea".

Apolinaria, luînd acele haine, le-a ascuns, ca să nu știe despre ele cei ce erau cu dînsa; apoi a liberat pe celelalte slugi și slujnice, oprindu-și numai o slugă bătrînă și un eunuc. După aceea, suindu-se în corabie, a mers la Lemmos; iar de acolo, luînd patru dobitoace, s-a dus la mănăstirea Sfîntului Mucenic Mina, căruia închinîndu-se și împlinindu-și rugăciunea, a mers la schit ca să se închine sfinților părinți care erau acolo.

Era seară cînd a pornit în cale și a poruncit eunucului să stea înapoia căruței; iar sluga cealaltă fiind înaintea, cîrmuia dobitoacele; însă fericita șezînd înăuntru acoperămîntului, și avînd cu sine îmbrăcămintea monahală, se ruga în sine, cerînd ajutor de la Dumnezeu, pentru scopul său. Căruța a ajuns într-o vale mlăștinoasă, ce avea lîngă dînsa un izvor, care mai pe urmă s-a numit "izvorul Apolinariei". Fericita Apolinaria, ridicînd acoperămîntul căruței și văzînd pe amîndouă slugile dormind, pe eunuc și pe vizitiu, s-a dezbrăcat de hainele mirenești și s-a îmbrăcat cu hainele monahicești, cele bărbătești, și a zis către Dumnezeu: "Cel ce mi-ai dat începutul acestui chip, învrednicește-mă să-l port pînă la sfîrșit, după voia Ta cea sfîntă, Doamne". Apoi, însemnîndu-se cu semnul Sfîntei Cruci, s-a pogorît încet din căruță, pe cînd dormeau slugile amîndouă și intrînd în luncă, s-a ascuns, pînă ce s-a dus căruța mai departe; și astfel s-a sălășluit sfînta în pustiu acela, viețuind singură cu Dumnezeu, pe care L-a iubit. Dumnezeu, văzîndu-i dragostea cea osîrdnică, o acoperea cu mîna Sa, ajutîndu-i asupra nevăzuților luptători și dîndu-i trupească hrană din pomii finicului.

Cei din căruța aceea, din care sfînta s-a pogorît în taină, adică eunucul și bătrînul, după ce au mers mai departe, s-au deșteptat tocmai cînd se lumina de ziuă. Văzînd căruța deșartă, s-au înspăimîntat foarte, pentru că vedeau numai hainele stăpînei, iar pe dînsa nu. Se mirau, neștiind unde s-a dat jos, unde s-a dus și pentru ce și încă dezbrăcîndu-se de toate hainele. Căufînd-o mult și strigînd-o cu mare glas, după ce n-au putut s-o găsească, nu se pricepeau ce să facă, decît numai să se întoarcă înapoi. Astfel, întorcîndu-se în Alexandria, au spus toate antipatului. El, minunîndu-se de lucrul ce i s-a spus, îndată a anunțat prin scrisoare pe împăratul Antemie, tatăl Apolinariei, despre toate, cu de-amănuntul, iar hainele fiicei lui, care rămăseseră în căruță, le-a trimis cu eunucul și bătrînul.

Împăratul, citind scrisoarea nobilului, a plîns foarte mult; iar mai ales, privind spre hainele iubitei lor fiice, amîndoi, tatăl și mama, se tînguiau cu nemîngîiere, și împreună cu dînșii plîngeau toți boierii. După aceea, Antemie mulțumind lui Dumnezeu, a zis: "Dumnezeule, Tu ai ales-o, întărește-o cu puterea Ta". Plîngînd toți iarăși, unii boieri mîngîiau pe împăratul, zicîndu-i: "Apolinaria s-a făcut adevărata fîmică a bunului Tată, ea acum este adevărata ramură a Împăratului Cel dreptcredincios". Acestea și mai multe grăind, s-a potolit puțin tînguirea lui amară. Toți se rugau lui Dumnezeu pentru dînsa, ca s-o întărească la o viață ca aceea, căci au înțeles că la o viață aspră s-a dus în pustie, după cum era și adevărat.

Deci, această sfîntă fecioară a petrecut cîțiva ani în acel loc, unde s-a coborît din căruță, sălășluindu-se în pustietatea din luncă, din care ieșeau mulțime de țințari cumpliți, ca un nor. Acolo se lupta cu diavolul și cu trupul său, care la început era molatec, fiind crescută în casele împărătești; iar mai pe urmă se slăbise de osteneli, de posturi și de privegheri. Era dogorită de zăduful zilei și chinuită în tot felul de neîncetatele

mușcăături ale țințarilor. Când a voit Domnul ca ea să fie rînduită în ceata Sfinților Părinți celor din pustie și să fie știută de oameni, spre folosul multora, a făcut-o să plece din locul acela; căci îngerul Domnului arătîndu-i-se în vis, i-a poruncit să meargă în schit și Dorotei să se numească. Deci, a ieșit în astfel de chip, că nimeni nu putea să cunoască ce fel de trup este, bărbătesc sau femeiesc.

Umblînd ea prin pustie, într-o dimineată a întîmpinat-o Sfîntul Macarie, și i-a zis ei: "Binecuvîntează, părinte". Iar ea încă cerea binecuvîntare de la dînsul, și binecuvîntîndu-se unul pe altul, au mers la schit. A întreat sfînta pe starețul acela: "Părinte, cine ești tu?" El i-a răspuns: "Eu sînt Macarie". Apoi ea a zis: "Să faci dragoste, părinte, ca să mă lași să locuiesc între frații tăi". Îndată starețul a dus-o în schit, i-a dat chilie, neștiind că este femeie, ci socotind că este un famen. Pentru că Dumnezeu nu i-a arătat lui acea taină, pentru cel mai mare folos ce avea să fie mai pe urmă la toți și pentru slava Sfîntului Său nume.

Apoi a întreat-o cum o cheamă, iar ea a răspuns: "Dorotei îmi este numele și, auzind despre Sfinții Părinți care petrec aici, am venit să mă fac părtaș al vieții lor, de mă voi afla vrednic". Starețul iarăși a întreat-o: "Ce fel de meșteșug ai, frate?" Dorotei răspunse: "Ce-mi vei porunci, părinte, aceea voi lucra". Deci i-a arătat ei să lucreze la împletituri din rogojini. Acea sfîntă fecioară trăia acolo, avînd chilie în mijlocul bărbaților, ca un bărbat și ca unul din părinții schitului, apărînd-o Dumnezeu ca să nu i se afle firea; apoi se silea să fie neîncetat ziua și noaptea la rugăciune și la lucrul rogojinilor.

După o vreme a început a fi slăvită de părinți pentru asprimea vieții sale cu care întrecea pe alții. Ba, ceva mai mult, i se dăduse de la Dumnezeu darul de a tămădui neputințele, încît numele lui Dorotei era în gurile tuturor. Pentru că toți îl iubeau pe acest părut Dorotei și ca pe un mare părinte îl cinsteau. Trecînd vreme îndelungată, diavolul care se afla în fiica cea mai mică a împăratului Antemie, sora Apolinariei, a început mai grozav a o chinui și a striga: "De nu mă veți duce în pustie, nu voi ieși dintr-însa". Dar aceasta cu vicleșug a meșteșugit-o diavolul, ca să dea pe față pe Apolinaria, care locuia în mijlocul bărbaților și s-o izgonească din schit. Dar Dumnezeu nu-l lăsa ca să zică ceva de Apolinaria. Deci, chinuia diavolul mereu pe fecioară ca să fie dusă în pustie.

Atunci boierii au sfătuit pe împărat ca s-o trimită la sfinții părinți din schit, ca să se roage pentru dînsa. Astfel a făcut tatăl ei, adică pe fiica sa cea îndrăcită a trimis-o cu mulțime de slugi la părinții pustnici. Venind ei în schit, a ieșit într-o întîmpinare lor Sfîntul Macarie și i-a întreat: "Pentru ce ați venit aici, fiilor?" Iar ei ziseră: "Dreptcredinciosul nostru împărat Antemie a trimis pe fiica sa, ca voi, rugîndu-vă lui Dumnezeu, s-o tămăduiți de boală".

Luînd-o starețul de la postelnic, a dus-o la părintele Dorotei - care era Apolinaria, sora celei îndrăcite -, și i-a zis: "Să faci dragoste, frate, de vreme ce este fiica împăratului, căci are nevoie de rugăciunile părinților care sînt aici, precum și de ale sfinției tale, să te rogi pentru dînsa și s-o tămăduiești; pentru că ție s-a pregătit de la Dumnezeu această faptă bună". Dorotei auzind aceasta, a început a plînge și a zice: "Cine sînt eu, păcătosul, ca să gîndiți astfel de mine, ca și cum eu aș avea putere să izgonesc diavolii?" Îngenunchind, ruga pe starețul, zicînd: "Lăsați-mă, părinte, ca să-mi plîng păcatele mele cele multe, pentru că eu sînt neputincios, prea simplu și neiscusit la un lucru ca acesta".

Macarie i-a zis: "Oare nu sînt alți părinți făcători de semne întru Dumnezeu? Însă acest lucru, ție și s-a dat". Iar Dorotei a zis: "Fie voia Domnului". Deci, milostivindu-se spre cea îndrăcită, a luat-o în chilia sa și a cunoscut-o că este sora ei; apoi plîngînd pentru dînsa și îmbrățișînd-o, îi zicea: "Bine ai venit la noi, soro". Dar Dumnezeu a astupat gura diavolului ca să nu vădească pe roaba lui Dumnezeu Apolinaria, ce era în chipul cel bărbătesc; căci își tănuia numele firii femeiești în mijlocul bărbaților și se lupta cu diavolul prin rugăciune.

Într-una din zile, începînd diavolul a chinui mai mult pe fecioară, s-a sculat fericita Apolinaria ridicîndu-și mîinile spre Dumnezeu și se ruga cu lacrimi pentru sora sa. Atunci, diavolul nesuferind mai mult puterea rugăciunii, a răcnit cu glas mare: "Tu izgonindu-mă, ies de aici". Deci, aruncînd pe fecioară, a ieșit. A-tunci Sfînta Apolinaria, luînd pe sora sa sănătoasă, a dus-o în biserică și, căzînd la picioarele sfinților părinți, a zis: "Iertați-mă pe mine, păcătosul, cel ce am greșit mult între voi". Iar ei chemînd pe

oamenii împărătești, le-a dat pe fiica împăratului, tămăduită prin rugăciunea și cu binecuvântarea lui Dorotei.

Deci s-a făcut bucurie mare părinților pentru fiica cea tămăduită. Atunci toată suita se bucura cu împăratul, slăvind pe Dumnezeu de atîta milă, pentru că vedeau pe fecioară sănătoasă și cu fața frumoasă. Sfînta Apolinaria mai mult se smerea între părinți și se nevoia peste măsură, apoi s-a făcut purtătoare de semne desăvîrșită.

După aceasta, diavolul a aflat un alt meșteșug prin care să mîhnească pe împărat și casa lui s-o necinstească și s-o ocărăască, apoi să facă rău și părutului Dorotei. Deci, a intrat iarăși în fiica împăratului cea tămăduită; dar tăinuindu-se, nu părea a fi îndrăcită, ci o făcea ca și cum a zămislit, încît din zi în zi i se mărea pîntecele și, văzînd-o părinții, s-au tulburat foarte. Aceștia întrebau pe fecioară cu cine a greșit și cine a îngreunat-o. Iar ea, curată fiind cu trupul și cu sufletul, le zicea: "Nu știu nimic și nu cunosc de unde îmi este aceasta". Dar părinții, stăruind cu asprime și cu bătaie silind-o să spună cu cine a păcătuit, diavolul a zis prin gura ei: "Monahul acela din schit, într-a cărui chilie am găzduit, acela m-a silit și am zămislit de la dînsul".

Atunci împăratul s-a mîniat foarte și a trimis să piardă schitul. Mergînd voievodul cu oastea la schit, a zis cu mînie: "Dați-ne pe monahul care a silit și a îngreunat pe fiica împăratului, dați-l nouă pe acela degrabă, mai înainte de a nu vă pierde pe voi toți". Aceasta auzind-o toți părinții, s-au înfricoșat foarte. Iar fericitul Dorotei sînd în mijloc, a zis: "Eu sînt, despre care voi întrebați, pe mine să mă prindeți, eu sînt singur vinovat; iar pe ceilalți părinți, ca pe niște nevinovați să-i lăsați în pace". Acestea auzindu-le părinții, s-au mîhnit și ziceau către Dorotei: "Să mergem și noi cu tine". Pentru că nu-l credeau pe dînsul a fi vinovat. Fericitul Dorotei zicea către dînșii: "Stăpîni mei, rugați-vă numai pentru mine; căci eu nădăjduind la Dumnezeu și în rugăciunile voastre, degrabă mă voi întoarce sănătos la voi".

Deci, l-au dus pe el cu tot soborul în biserică, făcînd pentru dînsul rugăciune și, încredințîndu-l lui Dumnezeu, l-au dat voievozilor împărătești, care erau trimiși, pentru că avva Macarie și ceilalți părinți știau că Dorotei nu este părtaș la nici o răutate. Ducînd pe Dorotei la împărat, a căzut la picioarele lui, zicînd: "Rogu-mă dreptei voastre credințe ca să-mi îngăduiți și în tăcere să mă ascultați, a grăi despre fiica voastră; să mergem numai la un loc deosebit, că eu voi spune vouă toate; căci fecioara nu este prihănită și nici nu s-a făcut curăției ei vreo silă".

Deci, împăratul și împărăteasa luară pe Dorotei și, fiind singuri, ea a zis către dînșii: "În numele lui Dumnezeu, mă rog vouă, să-mi făgăduiți, că după ce veți cunoaște adevărul, aveți să mă lăsați la locul meu". Deci, după ce i-au făgăduit și au întărit cuvîntul împărătesc, atunci fericita Apolinaria le-a zis: "Cel ce a tămăduit în numele lui Dumnezeu pe fiica voastră, cu rugăciunile sfinților părinți, eu sînt, smeritul". Aceasta auzind-o împăratul și împărăteasa, s-au mirat și au rămas ca muți, tăcînd; apoi, luînd aminte la ea, sfînta a grăit: "Eu voi adevăra vouă lucrul acesta, iar taina cea neștiută pînă acum, o voi descoperi pentru preamărirea numelui lui Dumnezeu și spre rușinarea diavolului, care clevețește pe cei nevinovați".

Aceasta zicînd-o și-a descoperit pieptul și s-a arătat că nu este fire bărbătească, ci femeiască. Apoi a zis: "Tată, eu sînt fiica Apolinaria". Acestea auzindu-le părinții, s-au făcut ca morții, de spaimă și de mirare. Cunoscînd că este fiica lor, s-au bucurat nespus și multe lacrimi de bucurie au vărsat în ziua aceea. Apoi au adus la fericita Apolinaria pe sora ei, care părea îngreunată, și i-au zis ei: "Cunoști pe acest monah?" Ea a răspuns: "Cu adevărat acesta este părintele care m-a făcut sănătoasă în numele lui Dumnezeu".

Căzînd la picioarele sfintei, se ruga să-i tămăduiască și pîntecele cel umflat. Iar Apolinaria, ridicînd de la pămînt pe sora sa, și-a pus palma pe pîntecele ei și îndată a fugit diavolul; apoi pîntecele s-a tămăduit și s-a așezat în măsura sa cea mai dinainte. Aceasta văzînd-o părinții, au preamărit pe Dumnezeu și au zis: "Cu adevărat aceasta este fiica noastră, Apolinaria".

Atunci s-a făcut plîngere cu bucurie în casa împăratului, despre două lucruri: întîi că Apolinaria, fiica cea mai mare, de care pînă atunci nu aveau înștiințare, fără nădejde, s-a aflat; și al doilea, că cealaltă fiică s-a

izbăvit de rușine. Apoi Sfânta Apolinaria a petrecut la părinții ei câteva zile, povestind cu amănuntul toate cele despre ea și slăvea pe Dumnezeu pentru toată rânduiala Sa.

Apoi sfânta, voind să se ducă la locul ei, părinții o rugau ca să rămână la dînșii, dar n-au putut s-o înduplece, nici să-și schimbe cuvîntul lor dat ei, căci mai înainte de descoperirea tainei, se făgăduiseră ca împărați s-o lase la locul ei. Deci, chiar nevrînd, au liberat pe fiica lor cea iubită, plîngînd și tînguindu-se; apoi în urmă veselindu-se cu duhul, pentru o fiică bună ca aceea, care s-a dat spre slujba lui Dumnezeu.

Apolinaria a rugat pe părinții ei ca să îi ajute cu rugăciunile lor. Ei au zis: "Dumnezeu, Căruia te-ai făcut mireasă, să te păzească întru dragostea Sa și să te acopere cu mila Sa. Apoi să ne pomenești și pe noi, iubită fiică, în sfintele tale rugăciuni". Ei voiau să-i dea mulțime de aur ca să-l ducă în schit, spre trebuința sfinților părinți, dar ea n-a voit să ia, zicînd: "Părinții mei n-au trebuință de bogățiile acestei lumi, ca să nu cadă din bunățile cele cerești". Deci, făcînd rugăciune, mult plîngînd, și sărutînd pe fiica cea iubită, au lăsat-o să meargă la locul ei, bucurîndu-se și veselindu-se întru Dumnezeu.

După ce a ajuns în schit, s-au bucurat de dînsa părinții și frații, că fratele lor Dorotei s-a întors la dînșii întreg și sănătos; de aceea au făcut în ziua aceea praznic, mulțumind lui Dumnezeu. Însă în schit nu știa nimeni ce i s-a întîmplat ei la împărat; nici despre firea ei cea femeiască n-a știut nimeni. Deci, viețuia Sfânta Apolinaria, adică părutul Dorotei, în mijlocul fraților, ca și mai înainte, în a sa chilie. Iar cu puține zile mai înainte, văzînd ducerea sa către Dumnezeu, a zis către avva Macarie: "Să faci dragoste, părinte, de mi se va întîmpla a mă duce din viața aceasta, să nu mă spele, nici să îngrijească frații trupul meu". Iar starețul i-a zis: "Cum se poate una ca asta?"

Mutîndu-se ea către Domnul, au mers frații să-i spele trupul și văzînd că este cu firea femeiască, au strigat, zicînd: "Slavă Ție, Hristoase, că ai mulți sfinți ascunși!" Apoi, minunîndu-se Sfîntul Macarie că nu i s-a descoperit lui taina aceasta, a văzut în vis pe cineva, zicîndu-i: "Să nu te mîhnești că s-a ascuns de tine acea taină; căci se cade și ție ca să fii încununat cu Sfinții Părinți cei din veac". Cel ce se arătase i-a spus lui numele, viața și neamul fericitei Apolinaria.

Deșteptîndu-se din somn starețul și chemînd pe frați, le-a spus vedenia, și toți mirîndu-se, au slăvit pe Dumnezeu cel minunat între sfinții Săi. Apoi îngrijind de trupul sfîntei, l-au îngropat cu cinste în partea dinspre răsărit a bisericii, în mormîntul Sfîntului Macarie și se făceau multe tămăduiri de la sfintele ei moaște, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

Cuvînt la Botezul Domnului (6 ianuarie)

Domnul nostru Iisus Hristos, după întoarcerea Sa din Egipt, viețuia în Galileea, în cetatea Sa, Nazaret, unde crescuse, tăinuindu-și înaintea oamenilor puterea și înțelepciunea dumnezeirii Sale, pînă la vîrsta de treizeci de ani, pentru că nu era îngăduit cuiva dintre iudei, mai înainte de 30 de ani, să aibă rânduiala de dascăl sau de preot. Pentru aceasta nici Domnul Hristos pînă la acești ani nu a început propovăduirile Sale, nici nu Se arăta că este Fiul lui Dumnezeu și Arhiereul cel mare, Care a străbătut cerurile pînă ce s-a împlinit numărul anilor Lui.

El viețuia în Nazaret, cu Preacurata Sa Maică și cu Iosif, părutul Său tată, care era lucrător de lemn și cu care lucra împreună. După moartea lui Iosif, singur Domnul făcea acel lucru de mîină, cîștigînd prin osteneală, hrana pentru El și pentru prea iubita Sa maică, ca să ne învețe pe noi a nu ne lenevi și nici a mânca pîinea în zadar.

Apoi, împlinindu-se cei 30 de ani și venind vremea dumnezeieștii Lui arătări - precum zice Evanghelia -, ca să se arate lui Israel: *A fost cuvîntul lui Dumnezeu către Ioan, fiul lui Zaharia, în pustie, trimițîndu-l pe*

el ca să-L boteze cu apă. Deci, i-a pus un semn încredințat după care putea să cunoască pe Mesia, Cel care a venit în lume, precum singur Botezătorul întru a sa bună vestire spune, zicînd: *Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis: "Deasupra Căruia vei vedea Duhul pogorîndu-se și rămînînd peste El, Acela este cel ce botează cu Duh Sfînt".*

Deci, ascultînd Ioan cuvîntul lui Dumnezeu, a venit în părțile Iordanului, propovăduind botezul pocăinței, întru iertarea păcatelor. Pentru că el era acela de care mai înainte a zis Isaia: *Glasul celui ce strigă în pustie, gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui.* Deci, venea la dînsul toată latura Iudeei și a Ierusalimului, și se botezau toți de la dînsul, în rîul Iordanului, mărturisîndu-și păcatele. Atunci a venit și Iisus din Galileea la Iordan, ca să fie botezat de Ioan. El a venit într-aceea vreme, după ce Ioan spusese mai înainte poporului despre El, zicînd: *Vine în urma mea Cel mai tare decît mine, Căruia nu sînt vrednic să-I dezleg curelele încălțămintelor Lui.* Deci, eu v-am botezat pe voi cu apă, iar Acela vă va boteza cu Duhul Sfînt.

După aceste cuvinte, a venit Iisus ca să Se boteze, cu toate că nu-I trebuia aceasta, ca unul Care era preacurat, fiind născut din Preacurata și Preasfînta Fecioară, El Însuși fiind izvorul a toată curăția și sfințenia.

Însă Cel ce a luat asupra Sa păcatele a toată lumea a venit la rîu ca să sfințească apele cu Botezul. A venit la ape ca să curățească firea lor; a venit să Se boteze ca să ne pregătească baia sfîntului Botez. A venit la Ioan, pentru ca acesta să fie pentru dînsul martor nemincinos, vîzînd pe Duhul Sfînt pogorîndu-Se peste Cel pe Care-L boteza și auzînd glasul Tatălui de sus.

Ioan se sfîia de El, zicînd: *Eu am trebuință să mă botez de Tine și Tu vii la mine.* Căci Ioan cu duhul L-a cunoscut pe El; pentru că mai înainte cu 30 de ani a săltat de bucurie în pîntecele maicii sale; deci, avea trebuință de botezul Lui, ca cel ce era în păcatul neascultării, cel adus de Adam asupra a tot neamul omenesc.

Iar Domnul a zis: *Lasă acum, că așa se cade a împlini toată dreptatea.* Prin dreptate înțelege aici Sfîntul Ioan Gură de Aur poruncile lui Dumnezeu; ca și cum ar fi zis: "De vreme ce toate cîte le poruncește legea le-am săvîrșit și singură aceasta a rămas, adică să Mă botez; deci, Mi Se cade să o săvîrșesc și pe aceasta". Iar botezul lui Ioan era porunca lui Dumnezeu, precum el zice: *Cel ce m-a trimis ca să botez cu apă, Acela mi-a zis.*

Deci, cine l-a trimis? Arătat este că a fost Însuși Dumnezeu, cum zice însăși Scriptura: "A fost cuvîntul lui Dumnezeu către Ioan". Deci, Iisus, fiind în vîrstă de 30 de ani, S-a botezat pentru că omul de la această vîrstă se pleacă cu înlesnire către tot păcatul.

Așa grăiau Ioan Gură de Aur și Teofilact, cum că cea dintîi vîrstă a copilăriei are multă neștiință și zburdălnicie, a doua vîrstă, a tinereților, se aprinde de poftă trupească, iar vîrsta de 30 de ani, a bărbatului desăvîrșit, este a iubirii de aur, a mării deșarte, a iuțimii, a mîniei și a tuturor păcatelor.

Pentru aceasta Hristos Domnul a așteptat botezul pînă la această vîrstă, ca să împlinească legea cu toate vîrstele, să sfințească firea noastră și să ne dea putere, ca să biruim patimile și să ne ferim de păcatele cele de moarte. După Botezul Său, Domnul a ieșit îndată din apă, adică n-a zăbovit; căci se povestește că Sfîntul Ioan Botezătorul, pe fiecare om care se boteza de dînsul, îl afunda pînă la cap și-l ținea astfel pînă ce-și mărturisea toate păcatele sale și numai după aceea îi afunda și capul și îl lăsa să iasă din apă; pentru aceasta, zice Evanghelia, că a ieșit îndată din apă. Ieșînd Domnul din rîu, I s-au deschis cerurile, strălucind de sus o lumină în chip de fulger, iar Duhul lui Dumnezeu S-a pogorît spre Domnul, Cel ce S-a botezat, arătîndu-Se în chip de porumbel.

Întocmai cum în zilele lui Noe, porumbița a vestit micșorarea apelor, tot asemenea și încetarea înecării păcatului a însemnat-o porumbelul.

Duhul Sfânt s-a arătat în chip de porumbel, pentru că acea pasăre este curată, blîndă, iubitoare de oameni, fără de răutate și nu stă în locuri necurate. Tot asemenea și Duhul Sfânt este izvorul curăției, noianul iubirii de oameni, învățătorul blîndeții, rînduitorul binelui și fuge de la cel care se tăvăleşte în tina cea necurată a păcatului, fără de pocăință.

Pogorîndu-Se Duhul Sfânt ca un porumbel spre Domnul nostru Iisus Hristos, s-a auzit un glas din cer, zicînd: *Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit.* Aceluia deci, se cuvine mărirea și stăpînirea, în vecii vecilor. Amin.

Soborul Sfîntului Ioan, Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului (7 ianuarie)

A doua zi după Sfînta și dumnezeiasca Arătare, adică Botezul Domnului, Biserica a rînduit încă de la început a se prăznuî soborul cinstitului și slăvitului prooroc Ioan, Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului, căci se cădea a cinsti cu praznic pe cel ce a slujit la taina Botezului dumnezeiesc, punînd mîna sa pe creștetul Stăpînului.

Deci, îndată după Botezul Domnului, Botezătorul se cinstește de toți și cu cîntări se slăvește, pentru că prin sobor se înțelege adunarea poporului în biserică, la cîntarea și slăvirea lui Dumnezeu, întru cinstea și lauda marelui Ioan, Înaintemergătorul și Botezătorul Celui ce se prăznuiește.

Un sobor ca acesta, măcar că se săvîrșea la toate bisericile ce sînt în toată lumea, ba încă se săvîrșește și astăzi; însă se face mai ales mare prăznuire în bisericile zidite în numele Botezătorului, precum oarecînd în biserica lui de lîngă Iordan, unde a botezat pe Hristos; în Sevastia, unde s-a tăiat de către Irod; în Antiohia, unde mîna lui cea dreaptă a fost dusă de Sfîntul Evanghelist Luca, și în Constantinopol, unde acea sfîntă mîna se adusesese din Antiohia și unde mai ales se făcuse soborul acela, de vreme ce se adusesese mîna chiar în seara dumnezeieștii Arătări, cînd se face sfințirea apelor.

Se părea atunci că însuși Botezătorul sosește nevăzut la sfințirea apelor, făcîndu-se bucurie împăraților și la tot poporul, care cu multă prăznuire săvîrșea soborul lui, după ziua dumnezeieștii Arătări. Deci, să săvîrșim și noi cu bucurie duhovnicească soborul Sfîntului marelui Ioan, Înaintemergătorul și Botezătorul, rugîndu-l să mijlocească pentru noi către Stăpînul Hristos, ca să fim și noi în Biserica celor ce prăznuiesc veșnic, în locașul cel nefăcut de mîna și acolo, în ceruri, să auzim glasul celor ce dăntuiesc și prăznuiesc dumnezeieștile arătări cele veșnice, săturîndu-ne cu ei de vederea feței lui Dumnezeu, Care Se arată sfinților Săi; și să slăvim cu toate cereștile cete pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Cuvînt despre cinstita mîna a Sfîntului Ioan Botezătorul (7 ianuarie)

După ce Irod, împăratul cel fără de lege, a tăiat capul Sfîntului Ioan, Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului, cinstitul său trup a fost îngropat de ucenicii săi, aproape de mormîntul Sfîntului prooroc Elisei, în vestita cetate Sevastia din Samaria; pentru că în acest loc s-a săvîrșit ospățul cel fără de lege al lui Irod și necuratul dans al fiicei Irodiadei.

Sfîntul Evanghelist Luca propovăduia pe Hristos și înconjura multe cetăți și a ajuns și în cetatea Sevastia, iar de aici urma să se ducă în Antiohia, patria sa, și a vrut să ia cu sine trupul Sfîntului Ioan

Înaintemergătorul și Botezătorul, care era nestricat și întreg, dar n-a putut, deoarece nu i s-a dat voie de locuitorii Sevastiei, care cinsteau foarte mult moaștele Botezătorului și cu dinadinsul le păstrau.

De aceea, Sfântul Evanghelist Luca, luînd de la sfântul numai mîna cea dreaptă, care a botezat pe Domnul și Stăpînul nostru Iisus Hristos, a dus-o în cetatea sa Antiohia și cu dînsa, precum cu o vistierie de mare preț, răsplătea cetății sale pentru creșterea ce a avut într-însa. Din acea vreme sfînta mîna a Botezătorului era la credincioșii antiohieni de mare cinste, căci printr-însa se săvîrșeau multe minuni.

Multe vremi și mulți împărați trecînd, a venit Iulian, călcătorul de lege, care pe față lepădîndu-se de Hristos și închinîndu-se idolilor, făcea mare rău Bisericii lui Dumnezeu, nu mai puțin decît chinuitorii care au fost mai înainte de el.

Nu numai pe credincioșii cei vii ai lui Hristos îi prigonea și-i ucidea, ci s-a ridicat și asupra morților cu tiranie și fără de omenie; pentru că, scoțînd din mormînt oasele sfinților celor care pătimiseră înainte, le dădea focului, iar bisericile lui Dumnezeu și toate lucrurile sfînte arzîndu-le, le prefăcea în cenușă.

Iulian acesta s-a dus și în Antiohia, pe de o parte ca să aducă jertfă înaintea cetății necuratului său zeu Apolon cel din Dafne, iar pe de alta ca și acolo să facă rău creștinilor și să ardă lucrurile sfînte.

Creștinii care erau în Antiohia, auzind despre venirea lui, au ascuns în taină sfînta mîna a Botezătorului, într-un stîlp oarecare al cetății, care se numea Gonia, ca astfel să nu fie necinstită și arsă de chinuitori. Ducîndu-se el în Antiohia și făcînd mari fărădelegi și chinuire, apoi căuțînd cu sîrguință mîna Botezătorului, după ce n-a putut s-o afle, a trimis în Palestina, în cetatea Sevastia, ca tot trupul Botezătorului care era acolo, afară de cap și de mîna, precum și mormîntul și biserica lui, să se dea focului și risipirii. Acest lucru s-a și făcut, precum scriu Nichifor și Chedrin.

Fericitul Simeon Metafrast a scris acestea, că nu trupul Botezătorului, ci alt trup s-a ars în locul aceluia; pentru că patriarhul Ierusalimului, înștiințîndu-se mai înainte vreme de porunca chinuitorului, a luat în taină din mormînt moaștele Botezătorului și le-a trimis în Alexandria, cu pază; iar în locul acela a pus oasele unui mort și acelea au fost arse în locul moaștelor Botezătorului, împreună cu mormîntul și cu biserica lui.

Pierind degrabă acel fără de lege împărat și dreapta credință iarăși strălucind, mîna Sfîntului Înaintemergător a fost scoasă din stîlpul de unde a fost ascunsă, ca o lumină de sub obroc, și se cinstea de credincioși, căci se săvîrșeau printr-însa minuni, ca și mai înainte, dintre care să spunem una.

Un balaur mare și înfricoșat se încuibase în hotarele Antiohiei, iar necuratul popor elin care era acolo, avîndu-l în numărul zeilor, îl cinstea cu jertfe în toți anii, iar jertfa se săvîrșea în acest chip: o fecioară fără prihană, păzită înadins pentru aceasta, se dădea balaurului, văzînd tot poporul din priveliștea ce era gătită nu departe de peștera aceluia balaur. Ieșind de la locul său, balaurul, arătîndu-se foarte înfricoșat la vedere, se tîra șuierînd, căscînd gura, apoi lua jertfa care i se aducea și cu dinții rupînd-o, o mîncă. Pentru aceasta se lua u fiicele Antiohiei, după sorți.

Atunci s-a întîmplat, într-un an, de au căzut sorții pe unul din cetățenii de credință creștină ca să dea pe fiica sa balaurului spre jertfă. Iar el cu multe lacrimi ruga pe Hristos Dumnezeu și pe Ioan Botezătorul ca să se izbăvească fiica sa de moartea aceea cumplită. Deci, sosind vremea praznicului aceluia balaur urît de Dumnezeu, tatăl fiicei striga către Dumnezeu cu tînguire și pe Sfîntul Ioan Botezătorul îl chema spre ajutor.

Ajungînd la biserica în care era mîna Botezătorului, a rugat pe chelar să-i deschidă și să-l lase să se închine la acea cinstită și sfîntă mîna. Aceasta o făcea cu un gînd tăinuit în inima sa, pentru care avea galbeni mulți în sînul său. Apoi, cînd făcea închinăciune în sfînta biserică, înaintea sicriului în care era sfînta mîna, a vărsat acolo galbenii din sîn. Chelarul fiind iubitor de aur, a început a-i aduna cu osîrdie, în

care vreme creștinul acela, sărutînd sfînta mînă a Botezătorului, a mușcat în taină cu dinții încheietura degetului mic, ascunzînd-o la sine; apoi s-a rugat mult și a ieșit de acolo, cîștigîndu-și dorirea.

Deci, sosind acea cumplită zi în care era să se dea fecioara spre moartea cea nevinovată și adunîndu-se acolo poporul, în ceasul jertfei, a venit tatăl, ducîndu-și fiica spre mîncare balaurului, făcînd sărmanul rugăciuni din inimă și avînd nădejde spre Dumnezeu.

Pe cînd ieșea acel înfricoșat balaur din peștera sa, șuierînd și căscînd gura, și se apropia de fecioara aceea pregătită lui spre jertfă ca s-o mănînce, tatăl nu se depărta, chemînd în ajutor pe Atotvăzătorul și Mîntuitorul Hristos Dumnezeu și pe Botezătorul Lui.

Apropiindu-se balaurul și căscînd gura, tatăl fecioarei a aruncat încheietura sfînțitului deget al Botezătorului în mijlocul gîtlejului balaurului și îndată acesta a căzut mort, mîntuindu-se fecioara de cumplita moarte. Tatăl ei, cu glas mare și cu lacrimi de bucurie, înălța mulțumire lui Dumnezeu Mîntuitorul, și Sfîntului Botezător spunînd la tot poporul lucrurile lui Dumnezeu cele minunate și preamărite.

Poporul care era de față, vîzînd balaurul mort și pe fecioară vie, împreună cu tatăl lăudînd pe Dumnezeu, la început se mira și se înspăimînta foarte de acea minune; apoi, schimbîndu-se spaima în bucurie, într-un glas preamăreau pe Unul adevăratul Dumnezeu, Care întru cei de sus locuiește și spre cei smeriți privește. Deci, antiohienii au făcut prăznuire și mare veselie, pentru că mulțime nenumărată de necredincioși s-au adăugat la cei credincioși, crezînd în Hristos Dumnezeu. Iar în acel loc unde s-a făcut acea preamărită minune, au zidit o biserică frumoasă și mare, întru numele Sfîntului Ioan Botezătorul.

Apoi se mai povestește și aceasta, că în ziua praznicului Înălțării cinstitei Cruci a Domnului, se înălța de arhieriu și acea cinstită mînă a Botezătorului. Dar uneori se ridica în sus singură, iar alteori se lăsa în jos, prin aceasta însemnînd îndestularea roadelor pămîntului sau lipsa lor.

În adevăr, cînd se ridica, se făcea îmbelșugarea țărinilor, grădinilor, livezilor și viilor; iar cînd se lăsa în jos, urma lipsirea rodurilor și foamete. Cînd, cu voia lui Dumnezeu, pentru păcatele noastre, năvălind agarenii, au luat Antiohia și toate hotarele ei și au început a o stăpîni, atunci acea vistierie de mare preț, adică preacinstita mînă a Sfîntului Ioan Botezătorul era ca într-o robie.

Drept-credincioșii împărați creștini puneau multă sîrguință, cum ar putea să ia acea cinstită mînă din stăpînirea agarenilor și s-o aibă într-a lor împărătească cetate, dar nu-și cîștigau dorirea; pentru că nu puteau nici cu aur, nici în alt chip s-o răscumpere de acolo.

Apoi, împărățînd porfirogeneții, frații Constantin și Roman (913-959) - acel dar, mai scump decît toate vistieriile pămîntești, li s-a dăruit în felul următor: Unui bărbat cinstit din Antiohia, cu dregătoria diaconească, anume Iov, i-a venit un gînd din dumnezeiască insuflare, cum ar putea să scoată sfînta mînă a Botezătorului din stăpînirea agarenilor și s-o aducă în creștineasca stăpînire. Deci, se afla acea sfîntă mînă în cea mai frumoasă biserică ce era în Antiohia, adică a Sfîntului Apostol Petru; atunci Iov și-a făcut locuința sa lîngă acea biserică și s-a împrietenit cu păzitorul de vase al bisericii, ca astfel să poată săvîrși mai lesne ceea ce-și pusese în mintea sa.

A încercat de multe ori să înduplece pe păzitorul de vase la lucrul său cel cugetat, dar dacă acela n-a voit, atunci Iov a făcut astfel: a gătit cină bună și chemînd pe păzitorul de vase, l-a ospătat și l-a îmbătat; apoi, acela adormind greu, Iov a mers în taină în biserică și, deschizînd racla, a luat mîna Botezătorului și a ascuns-o. Dimineața, deșteptîndu-se din somn păzitorul de vase, n-a știut de lucrul ce se făcuse.

Iov, în acea vreme, a ieșit din Antiohia cu cinstita mînă și mergea degrabă spre hotarele împărăției creștinești, temîndu-se ca să nu se înștiințeze cetățenii Antiohiei despre ducerea sfîntei mîini și să nu vină în urma lui; apoi, cu dumnezeiescul acoperămînt păzindu-se și cu rugăciunile Sfîntului Botezător fiind apărât, fără de vătămare și fără împiedicare, degrabă a ajuns în stăpînirea creștinească.

Deci, mergînd în Calcedon, a descoperit taina pe care o păstra, arătînd acea comoară neprețuită, adusă din Antiohia, și îndată a dat de știre credincioșilor împărați; iar ei, auzind de acea veste bună mai presus de nădejde, s-au umplut de negrăită bucurie și fără zăbavă au trimis la Calcedon corabia cea împărătească, cu preasfințitul patriarh și cu cîțiva cinstiți senatori, să întîmpine mîna Botezătorului, care se aducea la dînșii și s-o primească în cetatea împărătească cu cinste.

Întorcîndu-se de la Calcedon corabia, cu sfînta mîna pe care o ducea însuși patriarhul în mîinile sale, au ieșit la țarm împărății și tot poporul, ca și cum întîmpinau pe Sfîntul Botezător nevăzut, venind din cer și cu vrednică închinăciune o cinsteau cu osîrdie, în psalmi și în cîntări, cu lumînări și tămîie; apoi, sărutînd-o cu dragoste, au pus-o în împărăteasca biserică, care era în palat. S-a întîmplat acea aducere a sfîntei mîini a Botezătorului chiar în seara dumnezeieștii Arătări, mai înainte de sfințirea apelor. Iar după acest praznic se făcea soborul Botezătorului cu multă veselie, în cinstea celui mai cinstit decît proorociei, a Sfîntului Ioan Botezătorul, și întru slava Unui Dumnezeu în Treime, Cel de toți slăvit și închinat, în veci. Amin.

Cuviosul Părinte Gheorghe Hozevitul (8 ianuarie)

Acest cuvios părinte Gheorghe Hozevitul, iubind din tinerețe pe Domnul și de lume lepădîndu-se, s-a făcut monah, și a ajuns mai pe urmă părinte al mănăstirii Hozevitul.

Ducîndu-se apoi la Ierusalim, pentru închinarea la Sfintele Locuri, și-a petrecut acolo cealaltă vreme a vieții sale în posturi și în osteneli; unde s-a și dus către Domnul.

Cuvioasa Maică Domnica (8 ianuarie)

Pe vremea împărăției marelui Teodosie (379-395), Domnica fiind elină, s-a dus din cetatea Cartagina la Constantinopol, cu alte patru fecioare. Apoi s-a făcut despre dînsa o dumnezeiască descoperire preasfințitului arhiepiscop Nectarie patriarhul (381- 397), care primind-o, a învrednicit-o de Sfîntul Botez.

După aceasta, Sfînta Domnica luînd chipul monahicesc, se nevoia în post cu duhovnicești osteneli, pentru care a făcut multe minuni.

Căci a mîntuit pe niște corăbieri care se înviforau, turnînd în mare untdelemn sfințit și astfel a schimbat marea în liniște. Domnica avea și darul de a prooroci, pentru că a văzut înainte moartea împăratului, despre care l-a și înștiințat. Apoi a văzut pe sfîntul înger venind și sfințind firea apelor; precum și alte preamărite taine dumnezeiești i s-au descoperit.

Ajungînd la adînci bătrîneți, pînă pe vremea împărăției lui Leon (457-474) și a lui Zenon (474-491), cunoscîndu-și mai înainte ducerea sa către Dumnezeu, s-a odihnit în pace.

Sfinții Mucenici Iulian și Vasilisa și cei împreună cu dînșii (8 ianuarie)

Iulian avea ca patrie Antinoia, cetatea Egiptului (alții zic Antiohia Siriei), născut din părinți renumiți prin slavă și bogăție. Din tinerețile sale iubind fecioria, a dorit să fie păzitorul ei, pînă la sfîrșitul vieții sale. Deci, punînd-o pe aceasta ca pe o temelie a faptelor bune, petrecea cu frica lui Dumnezeu, nevoindu-se la învățatură și la citirea cărților și deprinzîndu-se la amîndouă înțelepciunile, adică la cea elinească și cea creștinească; deci, a străbătut toată filosofia și toată dumnezeiasca Scriptură.

Fiind de 18 ani, părinții îl sileau să se căsătorească, pentru că le era unul născut și voiau să se mîngîie de urmași, iar el se lepăda cu totul. Pe cînd îl supărau cu aceasta părinții și rudeniile, sfātuindu-l, rugîndu-l și chiar silindu-l spre însurare, înțeleptul tînăr a cerut răgaz o săptămînă ca să se gîndească. Deci a petrecut toată săptămîna aceea în post, rugăciuni și în lacrimi, rugîndu-se lui Dumnezeu ziua și noaptea, ca singur cu judecățile care știe să-i păzească nebîntuită fecioria cea făgăduită Lui.

În ziua a șaptea, sosind noaptea și trupul lui slăbind de post și de rugăciuni, cînd s-a culcat și a adormit, i S-a arătat Domnul în vedenie, mîngîindu-l și zicîndu-i: "Să nu te temi a te supune voii și sfatului părinților tăi; pentru că vei lua o femeie care nu va atinge curăția ta, ci pentru tine își va păzi și ea fecioria; și astfel și pe tine și pe dînsa, fiind curați, vă voi primi în ceruri.

Pentru că prin voi se va înmulți curăția și mulți tineri și fecioare prin învățatura voastră se vor face cetățeni ai celor cerești; iar Eu voi fi cu tine întotdeauna, petrecînd și biruind toate poftele trupești și războaiele, apoi și pe fecioara care va fi însoțită ție, o voi face așa, precum singur vei voi; adică o voi face ca și ea să urmeze hotărîrii tale bune și în cămara cea pregătită vouă vă veți vedea cu îngereștile cete și cu nenumărate fecioare, de amîndouă părțile, pe care firea le-a despărțit, iar credința în Mine le-a unit și căroră tu te arăți că vei fi următor".

Acestea grăindu-le Domnul, S-a atins de el și i-a zis: "Îmbărbătează-te și să se întărească inima ta".

Astfel, prin acea dumnezeiască vedenie mîngîindu-se și întărindu-se acest tînăr minunat, s-a deșteptat și a zis: "Mulțumesc Ție, Doamne Dumnezeule, Cel ce cerci inimile și răunchii, căci alungi de la mine dulcele și mîngîierile acestei lumi și al curăției mele ajutor și păzitor Te făgăduiești să-mi fii, că spre Tine cu inimă întărită nădăjduiesc și aștept, că-mi vei da *cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit și pe care le-ai pregătit celor ce Te iubesc*. Iar de vreme ce mă învrednicești ca să umblu în calea Ta, mă rog ca Tu singur să-mi fii cale bună, ca și tuturor iubitorilor de curăție. Știi, Doamne, că din ziua nașterii mele pînă în acest ceas în care ai binevoit a mă chema, nimic n-am ales altceva a iubi și a dori, fără numai pe Tine Unul. Deci, Tu să întărești făgăduințele ce ies din gura mea și să le aduci la săvîrșire".

După aceea, ieșind din camera sa, a spus părinților că se pleacă la voia lor și nu se leapădă de nuntă. Ei, umplîndu-se de bucurie, au căutat de îndată o fecioară de seama lui, de o familie bună și cu bogăție; și s-a aflat una, anume Vasilisa, care de asemenea era singură la părinții săi, foarte împodobită la față și cu bune obiceiuri înzestrată și pe care au logodit-o cu fiul lor.

Apoi, făcîndu-se obișnuitul ospăț de nuntă, mireasa a simțit în cămară o bună mireasmă, ca într-o grădină ce dă miros plăcut din mulțimea crinilor, a trandafirilor și a altor flori mirositoare. Ea a zis către mire: "Stăpînul meu, ce este aceasta? Căci acum fiind iarnă, aici este un miros de flori de primăvară și atît de mult m-am veselit de această bună mireasmă, încît s-a stins în mine orice dorință".

Atunci, fericitul mire Iulian a zis către dînsa: "Această bună mireasmă pe care o simți, nu este trecătoare, căci prin lucrarea iubitorului de curăție Hristos, celor ce își păzesc fecioria neîntinată le dăruiește viață veșnică. Deci, dacă voiești să păzești poruncile lui Hristos împreună cu mine și să-i placi Lui, să-L iubim

din tot sufletul, și Lui să-I hărăzim fecioria noastră neprihănită; să ne facem vase alese ale Lui, în vremea de acum, ca într-o vremea ce va să fie, să împărțim cu Dînsul, și niciodată să nu ne despărțim de El".

La aceste cuvinte, fericita mireasă Vasilisa a răspuns: "Ce alt lucru este mai de trebuință decît mîntuirea, ca adică păzindu-ne fecioria să cîștigăm viața cea veșnică? Cred cuvintelor tale și împreună cu tine întocmai doresc ca să petrecem în feciorie pînă în sfîrșit, ca astfel să pot cîștiga răsplătire de la Hristos, Domnul meu".

Acestea zicînd dînsa, fericitul Iulian s-a aruncat la pămînt, închinîndu-se lui Dumnezeu și zăcea întins cu fața în jos, glăsuind așa: "Întărește, Doamne, făgăduința ce se face între noi". Iar fecioara Vasilisa, văzînd pe mirele său la pămînt, rugîndu-se, îndată și dînsa s-a plecat la rugăciune. Deodată s-a cutremurat temelia camerei în care se aflau ei și o lumină negrăită a strălucit atît de mult, încît lumînările ce ardeau în cameră s-au întunecat de acele raze cerești și s-a făcut o dumnezeiască vedenie mare, venind pe de o parte Împăratul mării Hristos, cu mulțime nenumărată de îngeri în haine albe, iar pe de altă parte Împărăteasa și Stăpîna Preacurată, de Dumnezeu Născătoarea, cu cete de fecioare.

Atunci se cîntau de amîndouă cetele cîntări cerești, de negrăită dulceață, pe care urechea nu le-a auzit vreodată. Apoi, apropiindu-se doi bărbați luminați, încinși cu brîie de aur și, ridicînd pe Iulian și pe Vasilisa de la pămînt, le-au pus pe pat o carte mare și frumoasă; iar împrejurul patului stăteau patru bătrîni creștini, frumoși la chip, care țineau niște pahare de aur pline cu arome, din care ieșea multă mireasmă negrăită, care umplea camera.

Unul din bătrîni a zis către dînșii: "Iată, în aceste pahare se închipuiește desăvîrșirea voastră, pentru că sînteți fericiți; căci, biruind dulceața cea vremelnică a veacului acestuia, v-ați sîrguit spre cea veșnică, care la inima omului nu s-a suit. Deci, citește, Iuliane, cele scrise în această carte a vieții"! Privind Iulian, citea numele lor cele scrise cu litere de aur, astfel: Iulian cel ce s-a lepădat de lume, pentru dragostea Mea, va fi în numărul acelor care nu s-au însoțit trupește cu femeile. Iar Vasilisa, care este cu inima dreaptă și cu fecioria neprihănită, se va rîndui în ceata fecioarelor celor ce urmează Fecioarei Maria, Maicei Mele celei Preacurate".

Citind Iulian acestea, cartea s-a închis și de amîndouă părțile mulțime de bărbați și fecioare, purtători de lumină, bucurîndu-se într-un glas, au zis: "Amin". Apoi bătrînul iar a zis către Iulian și fecioara Vasilisa: "În această carte, pe care o vedeți, sînt scriși oamenii cei curați, cei buni, cei nemincinoși, cei smeriți, cei blînzi, cei ce au dragoste nefățarnică, cei ce rabdă toate cele potrivnice, cei ce au suferit primejdii și necazuri, și, în sfîrșit, cei ce atît de mult au iubit pe Hristos, încît pentru dragostea Lui n-au cinstit mai mult nici pe tată, nici pe mamă, nici pe femeie, nici fii, nici moșii, nici bogății și nimic din cele lumești; ba chiar și sufletele lor nu le-au cruțat, spre a le da pentru Hristos, într-o al căror număr v-ați învrednicit și voi".

Zicînd acestea către dînșii acel cinstit bătrîn, îndată s-a depărtat de la ochii lor acea vedenie dumnezeiască, iar acea fericită pereche, Iulian și Vasilisa, fiind plini de negrăită bucurie, cealaltă vreme a nopții au petrecut-o în psalmi și cîntări. Apoi, făcîndu-se ziuă, părinții, rudeniile și toți cei adunați la nuntă se veseleau, socotind că s-a săvîrșit fapta însoțirii mirelui cu mireasa, neștiind însă nimeni de acea preaminunată însoțire duhovnicească. Iulian și Vasilisa viețuiau împreună în curăție și întru întregă înțelepciune, păzindu-și neprihănită fecioria, ascunzînd această taină înaintea oamenilor, încît nici părinții lor, nici rudele, nici alți oameni nu aveau cunoștință despre această feciorească petrecere, pînă ce mai pe urmă a arătat-o Domnul, spre folosul multora.

După puțină vreme, au încetat din viață părinții lui Iulian și ai Vasilisei, lăsîndu-le foarte multă avere. Ei, avînd viața lor cea duhovnicească liniștită, au voit ca nu numai pentru dînșii, ci și pentru mîntuirea multora să se îngrijească. Pentru care au zidit două mănăstiri, una pentru bărbați și alta pentru femei, apoi, despărțindu-se, el s-a făcut călugăr în cea bărbatească, iar ea în cea femeiască, și adunînd cete de monahi, ei erau mai mari peste dînșii.

Deci, la Sfântul Iulian, erau ca la zece mii de frați, din cei ce cu osîrdie slujeau lui Dumnezeu. Pentru că, atîta dar îi dăduse Dumnezeu, încît de pretutindeni alergau la dînsul cei ce voiau să se mîntuiască; lăsîndu-și casele, logodnicile, părinții, rudeniile și averile și toate frumusețile lumii, se încredințau acestuia, ca să-i povățuiască la Împărăția Cerului.

Asemenea și Sfînta Vasilisa, întru a sa mănăstire a adunat pînă la o mie de mirese lui Hristos, din fecioarele cele curate, ba încă și mulțime de femei. În amîndouă aceste mănăstiri, ca în două grădini de rai, înfloreau curăția cea îngerească, iar fecioria biruia necurăția diavolilor celor iubitori de plăceri deșarte. Acum este vremea să povestim sfîrșitul sfinților, arătînd cum au mers cu ai lor fii, cei întru Hristos, la cereștile lăcașuri, zicînd către Dumnezeu: "Iată noi și fiii pe care ni i-ai dat nouă".

În acea vreme era doi păgîni împărați: Dioclețian (284-305) și Maximian (286-305), fiind prigonire cumplită asupra creștinilor, care, străbătînd prin toate țările și tulburînd Biserica lui Hristos s-a apropiat și de hotarele acelei țări în care viețuiau Sfinții Iulian și Vasilisa, încît mulți din cei credincioși se aflau în mare tulburare și frică. Atunci fericitul Iulian și Vasilisa s-au rugat cu lacrimi lui Dumnezeu, în post și în rugăciuni, ca să întărească credincioasele cete de monahi adunate de dînșii și să-i păzească, pentru ca nici unul dintr-înșii să nu cadă, nici să piară, ci toți să fie mutați în aceeași ogradă cerească.

Deci, Sfintei Vasilisa i s-a făcut înștiințare de la Domnul Hristos, Care în vedenie S-a arătat ei, că în curînd se va duce la odihna cea veșnică și că mai întîi va trimite pe toate sfințele fecioare; ca nu cumva să rămîna vreuna după dînsa și văzînd prigoana cea mare asupra Bisericii, să lipsească din ceata Sa. De aceea, Vasilisa mai avea încă jumătate de an ca să petreacă aici, pînă ce acele fecioare, toate pînă la una, vor trece către Dumnezeu. Apoi i s-a mai arătat, cum că duhovnicescul ei frate, Iulian, va intra întru muceniceasca nevoiță, cu mulți alții, și bine nevoindu-se, va birui pe vrăjmaș. După aceea cu veselie va trece din cele de aici, ca îndoită cunună să-și ia, adică a fecioriei și a muceniciei, întru bucuria Dumnezeului său.

Acestea s-au împlinit chiar așa: pentru că într-o jumătate de an, toată ceata de fecioare, adunată de Sfînta Vasilisa în cereasca cămară a Mirelui său Cel fără de moarte, au sfîrșit prin vremelnica moarte; numai singură Sfînta Vasilisa a rămas, căreia i s-au arătat și în vedenia visului toate sfințele fecioare în luminoase haine împărătești, zicîndu-i: "Te așteptăm, maica noastră, ca împreună cu tine să ne închinăm Domnului și Împăratului nostru. Deci, vino și ne dă pe noi lui Hristos, Căruia ne-ai făcut mirese".

Deșteptîndu-se cuvioasa, s-a bucurat foarte mult, întîi că toată ceata fecioarelor ei a intrat în bucuria Domnului; iar apoi, pentru că și ei i s-a gătit acolo veșnica viață; le-a spus toate astea fratelui său duhovnicesc, Sfîntului Iulian. După cîteva zile, rugîndu-se Domnului cu tot dinadinsul, și-a data sufletul în mîinile Celui fără de moarte Mire și Dumnezeu; iar trupul ei cel sfînt a fost îngropat de Cuviosul Iulian cu mare cinste.

După aceasta, a mers în acele părți ighemonul Marcian, cu soția și copiii săi, care, nebunește fiind asupra creștinilor, săvîrșea mari chinuri, ucideri și vărsări de sînge.

Aflînd însă că Iulian este de un neam cinstit și crede în Hristos, apoi auzind și de mulțimea fraților celor de o credință cu el, a trimis la dînsul pe niște cetățeni cinstiți, ca să-l îndemne să se supună poruncii împărătești și să aducă jertfe la idoli. În acea vreme se adunaseră în locașul Cuviosului Iulian mulțime de preoți, diaconi și alți clerici, din cetățile și laturile dimprejur, cu episcopul lor, care iubind pe Domnul, cu osîrdie așteptau muceniceasca moarte.

Atunci toți, prin fericitul Iulian, au răspuns celor trimiși de ighemon, cum că un singur Împărat au, Cel ce locuiește în cer, adică pe Domnul Iisus Hristos, și porunca Aceluia o asculta, ca să nu se închine la idoli și la diavolii care sînt într-înșii și să se închine Dumnezeului celui adevărat, pentru care sînt gata îndată să moară. Înapoindu-se trimișii, au spus ighemonului cele ce au auzit, iar el, mîniindu-se, a trimis ostașii să prindă pe Iulian, vrînd ca pe el singur să-l ispitească, iar mănăstirea lui să o ardă cu foc, împreună cu toți cei adunați într-însa. Deci, fericitul Iulian a fost prins, legat și dus la temnița cetății, iar frații cei din

mănăstirea lui, ca la zece mii, cu episcopul și clericii adunați acolo în același timp, s-au adus lui Dumnezeu jertfă mirositoare, fiind arși împreună cu mănăstirea; iar în locul acela, multă vreme se auzeau cântînd mulțime de glasurii dulci, atunci cînd se săvîrșea de obicei bisericeasca pravilă, în ceasul întîii, al treilea, al șaselea, al nouălea, seara și în miezul nopții; apoi, mulțime de bolnavi se tămăduiau acolo; pentru că toți cei ce mergeau, auzind această cerească cîntare, se tămăduiau de orice boală erau cuprinși.

A doua zi, au pus de față, la judecata ighemonului, pe Cuviosul Iulian, și prin cuvinte cu meșteșug îndemnîndu-l și momindu-l, îl amăgeau, dar și cu îngroziri înfricoșîndu-l; văzînd însă că nu se supune, l-au lovit groaznic cu toiage noduroase. În acea bătaie un toiag rupîndu-se în mîna celui cel bătea, a lovit pe un slujitor, care era ruda ighemonului și i-a scos un ochi, din care pricină ighemonul și mai mult s-a mîniat și s-a întărit. Sfîntul mucenic a zis ighemonului: "Ascultă-mă, Marciene, să aduni pe toți slujitorii la idoli, cei mai iscusiți, și să le poruncești ca să cheme numele idolilor asupra celui cu ochiul orb și să-i roage ca să dea vedere închinătorului lor, iar dacă ei nu vor putea să facă aceasta, apoi eu, chemînd numele Domnului meu Iisus Hristos, nu numai ochiul cel trupesc îl voi tămădui, ci și ochii sufletești îi voi lumina, spre cunoștința adevărului".

Învoindu-se la aceasta ighemonul și chemînd pe toți slujitorii idolilor, le-a poruncit, ca adunîndu-se în templul idolesc cel de aproape, cu jertfe să roage pe idoli ca să tămăduiască ochiul celui orb. Aceia mergînd, i-au îndeplinit porunca; și după multe jertfe ce adunaseră, au auzit acestea de la zeii lor: "Duceți-vă de aici, căci noi fiind dați focului celui veșnic și ținuți în întuneric, cum putem să dăm vedere orbilor, pe care nici noi singuri n-o avem? Pe cînd rugăciunea lui Iulian spre Dumnezeu cel Preaînalt este atît de puternică, încît din ziua aceea, în care a fost adus la chinuire, ni s-a adăugat în gheenă însuțită muncă".

Acest glas diavolesc auzindu-se în acel templu, au căzut toți idoli care erau acolo, ca la cincizeci, și ca țărîna s-au făcut. Ighemonul a strigat asupra Sfîntului Iulian : "O, vrăjitorule, atît sînt de puternice vrăjile tale, încît și pe zeii noștri i-ai sfărîmat. Vom vedea însă, dacă vei lumina ochiul celui orbit, precum ai făgăduit".

Deci, a poruncit ca pe mucenicul, fiind gol, să-l stropească cu ud, ca să se depărteze de dînsul puterea cea fermecătoare și vrăjitoare. Dar mirosul rău al udului aceluia îndată sa prefăcut în bună mireasmă de aromate, încît și văzduhul mirosea bine și toți se mirau. Apoi Sfîntul Iulian, făcînd semnul Crucii pe ochiul celui bolnav, a chemat numele Domnului și îndată bolnavul s-a tămăduit încît ochiul lui s-a luminat și vedea bine. Ighemonul cel orbit cu răutatea, acelea le socotea farmece, iar nu puterea lui Hristos, însă cel ce acum vedea, striga cu glas mare, zicînd: "Adevăratul Dumnezeu este Iisus Hristos; deci se cade pe Acela Unul a-L cinsti și Lui a ne închina". Iar ighemonul a poruncit ca să-i taie capul; și astfel cel ce a văzut trupește și sufletește, botezîndu-se întru adevăratul său sînge, a mers ca să vadă pe Dumnezeu cel nevăzut.

Pe Sfîntul Iulian legîndu-l păgînul Marcian cu lanțuri de fier peste tot trupul, a poruncit ca astfel să-l poarte prin toată cetatea și pe toate ulițele, în multe feluri să-l chinuiască. Sfîntul fiind batjocorit și chinuit, propovăduitorul striga: "De aceasta sînt vrednici cei ce nu se închină zeilor și defaimă poruncile cele împărătești".

Mergînd cu sfîntul în locul unde învăța carte fiul ighemonului, anume Celsius - și acela era singurul fiu născut la părinții lui -, copilul a căutat spre sfînt și a zis către cei de o vîrstă cu el: "Minunat lucru văd". Întrebîndu-l ce vede el a zis: "Iată pe acel creștin osîndit, pe care ostașii îl poartă legat, îl văd înconjurat de mulțime de tineri luminați și unii îi slujesc, iar alții îi pun pe cap o cunună atît de luminoasă, încît strălucirea ei covîrșește lumina soarelui; eu socotesc că într-un Dumnezeu ca acela se cade a crede și a sluji, Care astfel păzește pe slujitorii Lui și cu atîta slavă îi strălucește. Să mă credeți, fraților, că și eu unul ca acela vreau să fiu, dacă Dumnezeu lui va voi să fie Dumnezeu meu".

Acestea zicînd, a aruncat cărțile și haina cea luminoasă, lăsînd lumii pe cele lumești și a alergat în urma sfîntului, pe care, ajun-gîndu-l, a căzut la picioarele lui, zicînd: "Pe tine doresc să te am ca tată al nașterii

mele cele de a doua; iar de Marcian, născătorul meu cel trupesc, păgînul urîtor al dreptilor și mucenicilor, mă lepăd și-l defaim, iar de tine lipindu-mă, pentru Hristos Dumnezeu și Mîntuitorul meu pe Care pînă acum nu L-am știut, azi doresc să pătimesc asemenea ție".

Acestea văzîndu-le, ostașii chinuitori au rămas uimiți de atîta îndrăzneală. Deci, s-a adunat toată cetatea la o priveriște ca aceea, văzînd pe fiul ighemonului lîngă mucenic lipindu-se și rănile lui sărutîndu-le. Apoi, copilul a zis către popor: "Pe mine mă știți că sînt fiul ighemonului, și cu păgînul meu tată, pînă acum prigoneam fără vină pe sfinți, însă din neștiință le-am făcut acestea; dar acum, după ce am cunoscut pe Dumnezeu, și mai ales eu am fost cunoscut de Dînsul, mă depărtez de mincinoșii zei, de tată și de maică mă lepăd, bogățiile cel împărătești le arunc și mărturisesc pe Hristos, cred în El și adevăresc că sînt următor al fericitului Iulian. Pentru ce întîrziți, slujitori și ostași? Mergeți și spuneți părinților mei că am cunoscut pe adevăratul Dumnezeu, și m-am lipit de acel credincios slujitor". Vestindu-se despre aceasta tatălui și maicii sale și auzind de lucrul cel neașteptat, se topeau de durere ca ceara de foc și îndată au trimis să ia pe copil de la Iulian și să-l aducă acasă. Dar Dumnezeu, Care păzește pe prunci, a făcut astfel ca nimeni să nu poată să se atingă de el, fiindcă toți cei ce se atingeau, simțeau în mîină și în spatele lor o durere mare; de aceea, nici unul nu îndrăznea să-l ia și să-l despartă de mucenic.

Înștiințîndu-se despre aceasta, ighemonul a poruncit ca amîndoi să vină la dînsul. Deci, căutînd la fericitul Iulian, i-a zis: "Te silești a lua rodul nădejzii mele cu meșteșugul tău cel fermecător? O inimă tînără lesne o amăgești cu necuvioase cuvinte, ca să se întoarcă de la dragostea părintească?". Zicînd acestea ighemonul, a alergat maica lui Celsius cu multe rudenii din toate părțile, smulgîndu-și părul, lovindu-și pieptul și strigînd cu glas tare.

Acest lucru văzînd ighemonul, și-a rupt hainele, fața și-a zgîriat-o, și a zis către mucenic: "Iuliane, prea crudule, vezi durerea tatălui și a maicii, caută spre tînguirea atîtor rudenii și dezleagă pe nevinovatul copil de farmecele tale; dă-ne pe fiul nostru cel unul născut, întoarce pe moștenitorul și stăpînul acestei case, ca și eu să mijlocesc pentru tine la împărat, să-ți ierte vina și să fii liber și sănătos".

Sfîntul Iulian a răspuns: "Ajutorul tău nu-mi trebuie, nici de la împărații tăi nu cer să fiu liber; ci de aceasta mă rog Dumnezeului meu, Iisus Hristos, ca pe mine împreună cu acest mieluşel, născut din pîntece de lup, și pe toți cei ce vor crede după împlinirea muceniei mele, să ne rînduiască în numele celor aleși de El. Însă, iată că stă înaintea ta cel născut trupește din tine, iar acum crezînd cu mine în Hristos, este născut duhovnicește; el are cîțiva ani de vîrstă, singur să-ți răspundă, singur să caute spre lacrimile cele de maică și spre pieptul care l-a hrănit, deci singur să vă miluiască".

La aceasta, cinstitul și bine-înțelegătorul copil a zis: "Din ghimpi se naște trandafirul și nu-și pierde mirosul; dar nici ghimpele care a născut trandafirul nu-și pierde țepii săi cei ascuțiți. Deci, voi, părinții mei, precum v-ați obișnuit cu muncirea voastră ca spinul, să împungeți pe cei nevinovați, lăsați-mă pe mine ca pe un trandafir, să dau bună mireasmă celor ce cred; aceia să se supună vouă, care sînt gata să piară, iar mie să-mi urmeze cei ce se sîrguiesc să treacă din întuneric la lumină. Eu, pentru Domnul meu Iisus Hristos mă lepăd de voi, părinților; iar pentru necinstea zeilor pe fiul vostru cu munci să-l chinuiți; căci prin moartea cea vremelnică, caut veșnica viață. Nu pot să vă fiu bun, iar mie însumi rău; nici dragostea voastră n-o voi cinsti mai mult decît bucuriile cele veșnice. Pentru ce zăbovești, tată, ca un necredincios și împietrit născător, iar nu ca adevăratul Avraam? Ia-ți sabia și adu-mă jertfă lui Hristos pe mine, fiul tău. Iar dacă te biruiești de fireasca dragoste părintească și nu poți să faci aceasta, apoi trimitemă la un mai cumplit stăpînitor și chinuitor, ca să pătimesc și eu pentru Domnul nostru Iisus Hristos. Sînt deșarte tînguirile voastre și zadarnice lacrimile, că nu pot să mă despart de la mărturisirea mea".

Auzind acestea ighemonul, a poruncit să-i ducă pe amîndoi într-o închisoare necurată și foarte întunecoasă; dar intrînd ei, întunericul s-a schimbat în lumină și mirosul cel rău în buna mireasmă; acest lucru văzîndu-l douăzeci de ostași, au crezut în Hristos. De vreme ce fericitul Iulian nu era prezbiter și nu era cine să boteze pe cei ce crezuseră, era mîhnit de aceasta. Însă Dumnezeu, care face voia celor ce se tem de El, le-a trimis un prezbiter în acest chip.

Era în cetatea aceea un bărbat cinstit și mai întâi între cetățeni, pe care împărații Dioclețian și Maximian îl cinteau și îl iubeau mult, pentru că era din neamul împăratului de mai înainte al Romei, anume Carin (283-285), și acel bărbat era creștin, precum și femeia și copiii săi.

Murind el și femeia lui în dreapta credință creștinească, au rămas după dîșii șapte fii, tineri de ani și bătrîni cu înțelpciunea; pe aceia miluindu-i împărații pentru părinții lor, le-au poruncit să rămîină în credința lor și fără temere să laude pe Hristos. Acei copii aveau cu dîșii un prezbiter, anume Antonie, care le săvîrșea Sfintele Taine. Acestora li s-a făcut descoperire de la Dumnezeu, ca împreună cu prezbiterul să se ducă în temniță, să cerceteze pe Iulian și pe Celsius.

Ducîndu-se ei noaptea, îngerul mergea înainte, care, dacă s-a atins de ușile temniței, îndată s-au deschis, și intrînd, au sărutat pe sfinții cei legați și se rugau împreună lui Dumnezeu; apoi prezbiterul a botezat pe fericitul tînăr Celsius, fiul ighemonului, și pe cei douăzeci de ostași. Cei șapte frați, vorbind cu Sfîntul Iulian și cu Celsius, s-au aprins cu rîvna să pătimească împreună cu dîșii pentru Hristos și nu voiau să iasă din temniță, ca să se întoarcă la casa lor.

Înștiințîndu-se de aceea ighemonul, s-a mirat foarte, că aceia cărora li se dăduse libertate de la împărați să rămîină în credința creștinească, acum doresc de bunăvoie lanțurile și chinuirea; deci, aducîndu-i înaintea sa, îi îndemnă mult să se ducă la casa lor și să-L cinstească pe Hristos cum voiesc, de vreme ce așa sînt miluiți de împărați. Ei însă doreau lanțurile și temnița, mai mult decît libertatea, zicînd: "Este nevrednic aurul de coroana împărătească, dacă nu va fi mai întâi lămurit și curățat în foc; așa nici noi nu sîntem vrednici de Hristos al nostru, dacă credința noastră către El nu va fi lămurită ca aurul. Este oropsit pomul care se împodobește numai cu frunzele, iar roade nu aduce; așa nici noi nu vom fi plăcuți lui Hristos al nostru, de nu-l vom aduce roadele cele frumoase ale credinței noastre". Deci, ighemonul a poruncit să fie după voia lor, pînă ce va înștiința pe împărat despre dîșii.

Întorcîndu-se de ighemon, acești fericiți tineri au mers nu la casa lor, ci în temniță, la Sfîntul Iulian și la Celsius și la cei douăzeci de ostași, avînd cu ei și pe prezbiterul Antonie. Ighemonul a trimis la împărat, înștiințîndu-l despre Iulian, despre fiul său duhovnicesc Celsius, despre ostași și despre cei șapte frați. A luat degrabă răspuns ca toți, de vor persista în nesupunere, să fie arși în foc; iar dacă prin vrăjile lor nu se vor vătăma de foc, apoi să-i omoare prin chinuri, cum va ști mai bine.

Ighemonul, luînd poruncă de la împărați, a poruncit să pregătească divanul în mijlocul cetății și, stînd înaintea poporului, a pus de față pe Sfîntul Iulian, cu toți cei împreună cu el, pe Celsius, pe cei șapte frați, pe prezbiterul lor și cu cei douăzeci de ostași, apoi a început ai îndemna prin cuvinte la închinarea de idoli, arătîndu-le împărăteasca poruncă adusă spre pierderea lor, de nu se vor supune.

Aceia răspundeau cu îndrăzneală împotriva, spunînd că s-a pregătit de la Împăratul ceresc pierzarea veșnică închinătorilor de idoli, dacă vor fi fără pocăință. Fiind lungă cercetarea prin cuvinte, de amîndouă părțile, în acea vreme, din întîmplare duceau pe lîngă divan un mort din cetate, la îngropare; pe acesta vîzîndu-l ighemonul, a poruncit să-l aducă înaintea sa și să-l pună în mijloc.

Acesta făcîndu-se, poporul se mira, nepricepînd ce dorește ighemonul să facă cu mortul acela. Apoi ighemonul a zis către Sfîntul Iulian: "Spuneți voi că Învățătorul vostru Hristos mai înainte de răstignirea Sa învia pe cei morți; deci va fi arătat că este adevărat Dumnezeu, dacă voi, ca și Învățătorul vostru, veți învia pe mortul acesta". Sfîntul Iulian răspunse: "Ce folosește celui orb, cînd i se spune că se înalță soarele?". Ighemonul zice: "Lasă acum basmele tale și, dacă ești tu puternic sau Dumnezeul tău, scoală pe mortul acesta".

Sfîntul Iulian a răspuns: "Deși nevrednică este păgînatatea voastră de o minune ca aceasta, dar fiindcă de la Domnul este vremea ca să se arate dumnezeiasca Lui putere și ca să nu socotiți că aceasta este cu neputință la Dumnezeu, veți vedea îndată, pentru că nădăjduiesc spre Domnul meu, că toate cîte voi cere de la El cu credință îmi va da și mă va arăta nerușinat înaintea voastră". Zicînd acestea, Sfîntul Iulian și-a ridicat ochii și inima spre cer, rugîndu-se în auzul tuturor, iar fața lui s-a luminat în rugăciune, zicînd:

"Doamne, Iisuse Hristoase, adevăratul Fiu al lui Dumnezeu, care Te-ai născut înainte de veci, iar la plinirea vremii ai luat trup din Preacurata Fecioară, mai presus de fire, caută acum din înălțimea cerului, ca să se rușineze vrăjmașii Tăi, iar cei ce cred în Tine, să se întărească. Ascultă-mă în ceasul acesta, din cerul cel sfânt al Tău și scoală pe mortul acesta, ca cei ce viețuiesc în trup să nu moară cu sufletul, iar cei ce au sufletul mort să învieze, văzînd puterea Ta cea mare".

Așa s-a rugat ca la un ceas, apoi, întorcîndu-se, a zis către cel mort: "Ție îți grăiesc, pămînt uscat, în numele Celui ce a înviat pe Lazăr după patru zile, scoală-te și stai pe picioarele tale". Sfîntul zicînd acestea, îndată s-a ridicat mortul și a stat, încît poporul s-a spăimîntat de acestea. Cel înviat a strigat cu glas mare, zicînd: "O, ce bine sînt primite rugăciunile robului lui Dumnezeu! O, cît poate fecioria lui cea neprihănită! Pentru că unde eram eu dus și acum m-am întors!".

Marcian, ighemonul, privea spre acela cu tot dinadinsul și se mira foarte mult, dar nu cunoștea puterea lui Hristos, fiind orbit de diavolul; pentru că zicea că minunea este o putere a meșteșugului farmecelor. Apoi, batjocorind pe cel înviat, întreba: "De unde te-ai întors?". El a început a spune cu de-amănuntul, zicînd: "Am fost dus de un fel de arapi, a căror mărime era ca de uriaș, cu vederea înfricoșată, ochii ca un cuptor întunecat, dinții ca de leu, unghiile ca de vultur, care nu aveau nici o milă; aceia bucurîndu-se mă trăgeau în iad și, fiind aproape de gura prăpastiei, acei arapi așteptau și nu mă aruncau, pînă ce trupul meu se va da pămîntului, din care s-a luat.

Și iată, deodată s-a clătinat iadul, și s-a auzit un glas de sus, de la scaunul lui Dumnezeu: "Pentru Iulian, iubitul Meu, să se întoarcă sufletul lui înapoi în trup". Atunci îndată au venit doi îngeri în haine albe și, luîndu-mă din ghearele diavolilor, m-au întors în lumea aceasta, prin sfîntul acesta, care m-a înviat; ca astfel după moarte să cunosc pe Dumnezeul acela, de Care, fiind viu, mă lepădam". Acestea auzindu-le ighemonul, s-a tulburat și nu știa ce să facă; și ca să nu se facă gîlceavă în popor, a poruncit ca să ducă pe Sfîntul Iulian și pe ceilalți sfinți în temniță, a cărei ușă a pecetluit-o cu inelul său. Acolo, Sfîntul Iulian a poruncit Sfîntului Antonie prezbiterul ca să boteze pe cel înviat și l-a numit Anastasie, care se tîlcuiește: înviat.

A doua zi, Marcian, ighemonul, a poruncit să pregătească treizeci și unu de poloboace cu smoală, după numărul sfinților mucenici, să aibă smoală și pucioasă, apoi să adune mulțime de lemne și de vreascuri, spre arderea sfinților. Toate acestea fiind gata, duceau pe sfinți din temniță, legați deosebit, iar Iulian cu Celsius erau legați într-un lanț. Atunci plîngeau mulți, că se dădeau morții niște tineri atît de frumoși. Sfîntul Iulian zicea către dîșii: "Să nu opriți aurul ca să trecă prin foc și să fie curat". Ighemonul n-a voit să privească la arderea fiului său, de care însă i se rupea inima; de aceea a lăsat pe sluga sa ca să săvîrșească porunca împărătească, iar el s-a dus mîhnit.

Deci, fiecare dintre sfinți a fost băgat în polobocul cu smoală pregătit și împresurîndu-i pe toți cu lemne, cu cîlți și cu vreascuri, le-au dat foc; încît se suia în sus văpaia ca la treizeci de coți, iar sfinții în mijlocul focului cîntau și lăudau pe Dumnezeu. Arzînd poloboacele și toată materia cea aprinsă, sfinții s-au văzut vii, întregi și nevătămați și veseli la față, lucru de care toți s-au mirat. Apoi au înștiințat despre aceasta pe ighemon și îndată cu sîrguință a mers să vadă de este adevărat și văzînd minunea, a rămas uimit.

Deci, iarăși cu porunca lui, au dus pe sfinți în temniță, iar femeia ighemonului, maica lui Celsius, înștiințîndu-se că fiul ei s-a păzit în foc viu și întreg, a mers în temniță să-l vadă și, incredințîndu-se, a crezut în Hristos și a botezat-o în temniță Antonie prezbiterul, iar numele era Marionila. Înștiințîndu-se ighemonul degrabă că și femeia lui a primit botezul creștinesc, îndată a încuiat-o și pe ea în temniță.

După aceasta, șezînd la judecată, a tăiat pe sfinții douazeci de ostași și pe cei șapte tineri, care erau frați. Iar pe Iulian, Celsius, Antonie prezbiterul, Anastasie și pe femeia ighemonului, Marionila, i-a păstrat pentru altă judecată, dar îi ținea în lanțuri. După o vreme, sfinții fiind judecați, s-au prefăcut ca și cum se supun la voia împărătească și la sfatul ighemonului și că voiesc să se închine idolilor; pentru aceasta, cu multă bucurie îi duceau în templu. Dar cînd s-a apropiat de el, Sfîntul Iulian s-a rugat și templul a căzut; așa că a ucis pe toți slujitorii care erau acolo și pe celălalt popor, ca la o mie.

Apoi a crăpat pământul în acel loc și ieșind foc din prăpastie, ardea pe păgînii care se apropiau. Deci, iarăși au dus în temniță pe sfinți, unde lor într-aceia noapte rugîndu-se, li s-a arătat mulțimea sfinților mucenici, care mai înainte au pățimit, fiind în mare lumină, îmbrăcați în haine albe și cîntînd cîntări cerești; între dînșii erau cei douăzeci de ostași și cei șapte frați, pe care nu demult îi tăiaseră.

După aceea, a venit și Sfînta Vasilisa cu toată ceata sfințelor fecioare și i-au spus Sfîntului Iulian că degrab își va săvîrși nevoința și va trece cu bucurie la cereștile locașuri. Apoi, îi zicea: "Împărăția cerului ți s-a deschis și Domnul nostru Iisus Hristos te va lua la Sine și pe cei ce sînt cu tine; iar întru întîmpinarea voastră vor ieși cu slavă cetele patriarhilor, ale proorocilor, ale apostolilor și veți fi rînduiți cu dînșii în veci". Acestea zicîndu-le, s-a făcut nevăzută și toți sfinții care se arătaseră s-au dus, lăsînd legaților pentru Hristos bucurie și veselie duhovnicească.

După aceasta, iarăși șezînd chinuitorul la judecată și pe sfinți punîndu-i de față, îi chinuia în multe feluri. Mai întîi a poruncit ca să le înfășoare degetele de la mîini și de la picioare cu cîlți muiiați în untdelemn, apoi să le aprindă; deci făcîndu-se aceasta, au ars cîlții pe mîini și pe picioare, iar sfinții cu nimic nu s-au vătămat; apoi Sfîntului Iulian și Sfîntului Celsius le-au jupuit pielea de pe cap; iar fericitului Antonie prezbiterul și lui Anastasie le-au scos ochii cu undițele și i-au orbit, iar cînd erau să chinuiască pe Sfînta Marionila, mîinile chinuitorilor au amorțit și nu s-au atins de dînsa; dupa aceea, i-au dat pe toți la mîncare fiarelor.

În sfîrșit, ighemonul a poruncit ca din toate temnițele și închisorile să adune pe cei vinovați la moarte, ca să fie uciși împreună cu aceia și acești sfinți mucenici. Deci, fiind adunată mulțimea vinovaților, a poruncit să-i scoată pe toți la tăiere, ca și pe acești mucenici; nici pe fiul, nici pe soția sa nu i-a cruțat. Astfel s-au săvîrșit sfinții cu ucidere de sabie, murind în mijlocul celor fără de lege. După tăierea lor, îndată s-a cutremurat pământul și a căzut a treia parte a cetății din temelie, încît n-a rămas în cetate nici un loc întreg unde era vreun idol. Și s-au pornit din cer fulgere, tunete și grindină, încît a ucis mare parte din poporul necredincios.

Marcian, ighemonul, de frică căzînd în boală, după puține zile a pierit ca un nenorocit, plin de răni. În noaptea după tăierea sfinților, au venit oameni drept-credincioși cu preoții, ca să adune trupurile mucenicilor, dar în mulțimea morților n-au putut să-i cunoască. Deci, plecîndu-și genunchii, au început a se ruga și iată li s-au arătat sufletele sfinților în chip de fecioare, șezînd fiecare lîngă trupul său. Atunci cunoscîndu-le, le-au adunat și le-au îngropat în biserică, sub altar. Iar Dumnezeu, Care preamărește pe sfinții Săi, a poruncit ca din locul în care erau îngropate trupurile sfinților mucenici să iasă izvor de ape vii și tămăduitoare și să vindece toate bolile cu acea apă și cu rugăciunile sfinților, împreună lucrînd darul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine mărire în veci. Amin.

Cuviosul Grigorie, făcătorul de minuni de la Pecersca (8 ianuarie)

Nu numai Neocezarea se laudă cu făcătorul de minuni Grigorie, ci și Sfînta și făcătoarea de minuni lavră Pecersca se mărește cu cel care poartă același nume. Dumnezeu cînd a preamărit întru sfinții Săi pe Antonie și Teodosie ai Pecerscâi, care au strălucit prin tot felul de minuni, în aceeași vreme a ales și pe Cuviosul Grigorie, făcătorul de minuni, și în aceeași lavră l-a chemat.

Deci acest fericit, după ce s-a așezat Cuviosul Antonie în peșteră, a mers la Cuviosul Teodosie, povățuitorul mănăstirii, și luînd de la dînsul cinul monahicesc, s-a învățat sărăcia, smerenia, ascultarea, curăția, cum și celelalte bunătăți; iar la rugăciune mai mult se îndeletnicea. Și așa, după nevoințele cele multe, mai mult decît cele vremelnice s-a învrednicit a avea darul facerii de minuni. Mai înainte de toate a cîștigat biruința asupra diavolilor, încît aceștia de departe văzînd pe sfințul, strigau: "O! Grigorie, ne îngrozești cu rugăciunea ta".

Pentru că Grigorie avea obicei ca, după orice cântare, să facă rugăciuni pentru certarea celui viclean. Apoi biruitul vrăjmaș nesuferind gonirea ce i se făcea de sfântul, se gîndea cu ce fel de răutate să-i facă supărare întru îmbunătățita sa viață. Dar, neputînd singur a-i face nimic, a îndemnat pe niște oameni răi ca să-l fure, dînsul neavînd altceva decît cărți de rugăciune și de citire.

Într-o noapte s-au dus tîlharii la chilia lui Grigorie și ascunzîndu-se, pîndeau pînă ce va ieși cuviosul la Utrenie în biserică, ca atunci să intre și să-i ia tot avutul lui. Însă fericitul a simțit venirea lor, pentru că nu dormea în toate nopțile, și sînd în chilie, se ruga lui Dumnezeu. Atunci s-a rugat pentru dînșii zicînd: "Dumnezeule, dă somn robilor tăi, care s-au ostenit în deșert". Și a fost auzit de Dumnezeu, căci au adormit tîlharii cinci zile și cinci nopți, pînă ce fericitul în fața mai multor frați i-a deșteptat, zicîndu-le: "Pînă cînd străjuieți în deșert, vrînd să mă furați? Duceți-vă acum la casele voastre!".

Aceștia, sculîndu-se, nu puteau să se ducă, fiindcă nu mîncaseră de atîta vreme. Iar fericitul le-a pus înainte bucate și, hrînindu-i, i-a liberat. Înștiințîndu-se despre aceasta, stăpînitorul cetății a poruncit să-i muncească. Grigorie, mîhnindu-se că pentru dînsul au fost dați la chinuire, a mers la stăpînitor, i-a dăruit niște cărți ale sale și a liberat pe tîlhari, apoi a vîndut alte cărți și prețul lor l-a dăruit la săraci, zicînd: "Nu cumva să mai cadă cineva în primejdie, vrînd să mă fure; căci Domnul a zis: *Vindeți averile voastre și dați milostenie. Faceți-vă voua pungi care nu se învechesc și comoară nefurată în ceruri, unde nici furul nu se aproprie, nici molia nu o strică*". Acei tîlhari, pentru minunea ce se făcuse asupra lor, nu se mai întoarseră la locurile lor cele dintîi, și cu pocăință mergînd în aceeași mănăstire a Pecerscăi, s-au dat în slujba fraților.

Însă vrăjmașul nu și-a părăsit viclenia lui cea rea, căci acest cinstit Grigorie mai avea o grădiniță mică, în care semăna verdețuri și sădea pomi roditori. Deci, într-altă vreme, îndemnîndu-i același vrăjmaș, s-au dus alți tîlhari și intrînd în acea grădină, și-au umplut sacii cu poamă; iar cînd și-au luat sarcina și au voit să plece, n-au putut și au rămas două zile și două nopți nemîncăți, doborîndu-se de sarcini. Apoi începură a striga: "Părinte Sfinte, Grigorie, slobozește-ne, că ne pocăim de păcatul nostru și de acum nu vom mai face lucruri de felul acesta".

Auzind monahii, au alergat și au pus mîna pe ei, dar n-au putut să-i ducă din acel loc. Atunci i-au întreat: "Cînd ați venit aici?". Tîlharii au răspuns: "Sînt două zile și două nopți de cînd stăm aici". Iar monahii au zis către dînșii: "Noi totdeauna umblăm pe aici și nu v-am văzut". Tîlharii au răspuns: "Și noi, dacă vă vedeam, am fi cerut de la voi mijlocire către stareț; dar acum, slăbiți am început a striga. Deci, vă poftim rugați pe Sfîntul făcătorul de minuni Grigorie, să ne slobozească".

Venind Grigorie, le-a zis: "De vreme ce în deșert v-ați petrecut viața voastră, furînd ostenele străine, iar voi nevoind a vă osteni, de acum să stați aici ceilalți ani pînă la sfîrșitul vieții voastre". Iar ei cu lacrimi rugau pe stareț să-i libereze, făgăduind că de acum n-au să mai facă o greșală ca aceasta. Starețului făcîndu-i-se milă de dînșii, le-a zis: "De veți voi să lucrați cu brațele voastre pe alții să-mi hrăniți, vă voi slobozi".

Tîlharii, cu jurămînt au zis: "Te vom asculta pentru totdeauna". Atunci Grigorie le-a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeu Cel ce v-a întărit, de acum veți lucra la sfinții frați și din osteneala voastră veți aduce cîte ceva la trebuințele lor". Și astfel i-a slobozit. Tîlharii, în schimbul faptei celei rele, au lucrat în grădinile mănăstirii, pînă la sfîrșitul vieții lor. Apoi înșelătorul ispititor l-a ispitit și a treia oară, ca prin tîlhari, asemenea să se aproprie de fericitul, cu acest chip de înșelăciune:

Au venit la Grigorie trei oameni necunoscuți, care nu păreau a fi tîlhari, ci arătîndu-se ca și cum le-ar trebui ajutor, vrînd însă a-l ispiti. Doi din ei rugau pe sfîntul pentru cel de-al treilea, zicînd: "Părinte, acest prieten al nostru este osîndit la moarte; te rugăm, grăbește a-l izbăvi pe el, dă-i ceva ca să se răscumpere de moarte". Fericitul văzînd îndată cu duhul că minciuna lor se va descoperi cu adevărul, a lăcrimat cu jale și a zis: "Vai omului acestuia, că i-a sosit ziua pieirii". Ei ziseră: "Părinte, dacă-i vei da tu ceva, atunci nu va muri". Însă aceasta ziceau, vrînd să ia ceva de la dînsul și să împartă între ei. Iar făcătorul de minuni fiind înainte-văzător, a zis: "Orice i-aș da, tot va muri; însă vă întreb: cu ce fel de moarte este osîndit?". Ei

răspunseră: "Are să fie spânzurat pe lemn". Atunci înainte-văzătorul le-a grăit: "Bine l-ați judecat, că dimineață se va împlini aceasta".

Acestea zicându-le, s-a coborât în peșteră, unde ferindu-se de vederea și auzirea deșertăciunilor pămîntești, avea obiceiul a-și face rugăciunile; de acolo scoțînd cărțile care îi rămăseseră, le-a dat lor, zicînd: "Luați acestea și de nu vă vor plăcea mi le veți înapoia". Ei au luat cărțile și au început a rîde, zicînd: "Le vom vinde și ceea ce vom lua, vom împărți"; apoi, văzînd la sfîrșit și pomii cei rodiți, ziseră între dînșii: "Vom veni în noaptea aceasta și vom aduna roadele".

Sosind noaptea, veniră cei trei tîlhari, iar Grigorie se ruga în peșteră. Atunci ei astupară pe dinafară ușa peșterii, unde era cuviosul și unul dintre dînșii, despre care s-a zis că va fi spânzurat, suindu-se într-un măr, a început a culege mere, dar iată că o creangă de care se ținea, s-a frînt și el a căzut; iar cei ce străjuiau, sperîindu-se, au fugit amîndoi.

Atunci, cel ce căzuse cînd era în văzduh, agățîndu-se de altă creangă, și neavînd ajutor, s-a spânzurat, iar Grigorie fiind închis, n-a putut să fie cu frații la Utrenie, în biserică. Frații ieșind din biserică, s-au dus să vadă pricina nevenirii neobișnuite a celui sfînt bărbat; și iată văzură în pom un om spânzurat, și se înpăimîntară; apoi căutînd pe Grigorie, îl aflară încuiat în peșteră. El ieșind, a poruncit să coboare pe cel spânzurat, apoi a văzut și pe prietenii lui, cu alții care veniseră, și se uitau la cel mort.

După aceea, a zis: "Vedeți cum ticăloasa voastră minciună s-a răsplătit? Pentru că Dumnezeu nu se batjocorește; și dacă nu m-ați fi încuiat, eu i-aș fi ajutat să nu moară, dar de vreme ce vrăjmașul v-a învățat să urmați cele deșarte și minciuna, drept aceea ați pierdut și mila voastră". Batjocoritorii, văzînd împlinirea cuvintelor fericitului, căzură la picioarele lui, cerînd iertare. Grigorie i-a supus la slujba mănăstirii Pecersca, ca acolo ostenindu-se, prin sudoarea fețelor să-și mănînce pîinea, apoi să fie mulțumiți a hrăni și pe alții din osteneala lor. Astfel și aceia și-au sfîrșit viața, ca și ceilalți, slujind în mănăstirea Pecersca, robilor Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și ucenicilor părinților noștri Antonie și Teodosie.

Acum se cuvine a spune și patima morții pe care a suferit-o sfîntul: s-a întîmplat odată de se spurcase un vas mănăstiresc, prin căderea unei vietăți necurate; deci, fericitul s-a coborât în Nipru, ca să scoată apa și să se spele. Voievodul Rostislav Vsevolodic a sosit acolo în aceeași vreme, voind să intre în Mănăstirea Pecersca pentru rugăciune și binecuvîntare, pentru că se ducea la război cu fratele său, Vladimir Monomahul (1113-1125), împotriva polovților; și văzînd slugile lui Rostislav pe cuviosul acesta, au început a-l batjocori și a-l defăima cu cuvinte de rușine, fiind povățuiți de înrăutățitul vrăjmaș.

Cuviosul îndată cunoscîndu-i, cu duhul său proorocesc, că sînt aproape de moarte, a zis către dînșii: " O! fiilor, cînd este trebuință să aveți umilință multă și să faceți rugăciuni, atunci săvîrșiți mai multe răutăți care nu sînt plăcute lui Dumnezeu; deci plîngeți a voastră pierzare și vă căiți de greșalele voastre, ca măcar o ușurare să luați în ziua cea înfricoșată, căci acum v-a ajuns judecata și vă veți îneca toți în apă, împreună cu domnul vostru".

Voievodul Rostislav auzind aceasta, n-a pus la inima sa cuvintele cuviosului, și pârîndu-i că îi grăiește minciună, iar nu proorocie, s-a mîniat foarte și i-a zis: "Mie îmi spui că voi muri în apă, cel care știu a înota prin mijlocul ei? Poate tu singur vei gusta acea moarte". Deci, îndată, fără frică de Dumnezeu, a poruncit să lege mîinile și picioarele cuviosului, să-i atîrne de grumaz o piatră, și să-l arunce în apă; și astfel l-a înecat.

Frații l-au căutat două zile și nu l-au găsit; apoi a treia zi s-au dus în chilia lui, vrînd să ia de la el ceea ce a rămas; dar iată că au găsit în chilie pe cuviosul mort, avînd mîinile și picioarele legate, piatra spânzurată de grumaz, iar hainele îi erau încă ude și fața ca a unui om viu; atunci se mirară de cine și cum a fost adus, de vreme ce și chilia era încuiată.

Însă dînd laudă lui Dumnezeu, Celui ce face minuni întru sfinții Săi, au scos cu cinste moaștele făcătoare de minuni și le-au pus în peșteră, unde stau și pînă acum nestricate. Rostislav, nesoco-tind aceasta a fi păcat și cu groază suflînd, n-a intrat în mănăstire, precum se făgăduise, și n-a voit nici binecuvîntarea, care s-a și depărtat de la dînsul; numai Vladimir Monomahul, fratele lui, a fost în mănăstire, cerînd binecuvîntare. Cînd erau la Tripoli și au trecut rîul Stugna, făcură cetele lor război cu polovții și nu i-au biruit, dar domniile ruși au fugit din fața potrivnicilor; atunci Vladimir, fugind, a trecut rîul Stugna, prin rugăciunile și binecuvîntarea sfinților din Pecersca, iar Rostislav s-a înecat cu toată oastea.

Astfel, s-a împlinit proorocia sfințului, deoarece cu ce măsură a măsurat răul ucigaș, i s-a măsurat și lui. Iar cel fără de răutate și făcător de minuni, Grigorie, a aflat izvorul vieții și cu rîul dulceții celei veșnice desfătîndu-se, la apele cele mai presus de ceruri, laudă numele Domnului, Căruia se cuvine slavă și laudă, acum și pururea și în nesfîrșii veci. Amin.

Pătimirea Sfîntului Mucenic Polieuct (9 ianuarie)

În vremea lui Deciu (249-251) și Valerian (253-259), împărații Romei, erau doi ostași cinstiți, Nearh și Polieuct, din cetatea Melitinei, pămîntul Armeniei, care împrietenindu-se între ei, aveau atîta dragoste unul către altul, încît nici între frați nu se afla așa iubire, pentru că fiecăruia din ei i se părea că în prietenul său își are viața și sufletul.

Nearh era creștin dreptcredincios și în legea Domnului desăvîrșit, iar alesul Polieuct era elin, neluminat cu credința cea adevărată, însă avea obiceiurile cele creștinești și se împodobeau cu toate faptele bune, fiind în toate ca un măslin roditor; aceasta numai îi lipsea, căci încă nu era în casa Domnului. Deci se îngrijea Nearh ca să-l aducă la credința creștinească, adeseori citindu-i dumnezeieștile Scripturi și arătîndu-i deșertăciunea și urfîciunea închinării la idoli; dar încă nu venise ceasul întoarcerii lui și al mîntuirii, cel înainte însemnat de Dumnezeu, pînă ce s-a auzit prin tîrguri și prin ulițe citindu-se porunca cea fără de Dumnezeu a păgînilor împărați, care îi silea pe toți la închinarea zeilor lor, și-i îngrozea cu chinuri de multe feluri, dacă s-ar fi aflat cineva nesupus și neascultător.

Atunci Nearh, ca un credincios rob al lui Dumnezeu, înainte pregătindu-se spre moarte, a început a se mîhni pentru prietenul său Polieuct, crezînd că acela pe care nădăjduia să-l vadă în viața creștinească se va teme de porunca și îngrozirea împărătească și va fi întru păgînatatea elinească pînă în sfîrșit, și deci astfel i se va închide calea spre mîntuire. De aceea, întristîndu-se foarte și în taină plîngînd pentru pierderea fratelui, se schimbă la față, încît se părea că este tulburat și mîhnit.

Polieuct, văzînd pe prietenul său astfel de tulburat, îl întreba de pricina mîhnirii lui, iar acela nespunîndu-i, s-a mîhnit și Polieuct, pentru că nu suferea să vadă pe prietenul său în întristare și în tulburare. Deci, stăruind Polieuct prin rugăminte, îi zicea: "Oare, întru ce te-am mîhnit? Care este greșeala mea împotriva ta? Ce lucru atît de greu ți-am făcut de nu dai iertare prietenului tău?". Nearh, umplîndu-și ochii de lacrimi și din adîncul inimii suspinînd, i-a zis: "Cînd mă gîndesc, prietene, la despărțirea și zădărnicierea dragostei noastre și a prieteșugului, mă mîhnesc și se întristează în mine duhul meu".

Acestea auzindu-le Polieuct, s-a rănit foarte mult cu inima și a zis: "Cum se poate să fie aceasta, frate? Pentru ce grăiești niște cuvinte ca acestea lipsite de nădejde? Cum se poate să fie despărțirea dragostei noastre, de care nici moartea nu va putea să ne despartă?" Nearh zise: "O! Prea iubitele prietene, tare mă mîhnești, aceasta îmi tulbură sufletul, căci despărțirea noastră, pe care am spus-o, este mai grea decît moartea cea firească".

Polieuct, încă neînțelegîndu-i cuvîntul, s-a sculat degrabă și cuprinzînd cu dragoste pe fratele său, îl ruga cu osîrdie, zicîndu-i: "Spune-mi, Nearh, spune-mi pe față și mă încredințază, cum va fi acea despărțire a

noastră, pentru că nu pot suferi mai mult tăcerea ta! De vei tăcea și nu-mi vei spune, apoi îndată vei vedea pe Polieuct al tău zăcînd mort la pămînt fără suflet".

Atunci Nearh a început a grăi: "Prea iubite Polieuct, porunca cea împărătească, care pretutindenii se citește, ne va aduce despărțirea unuia de altul; pentru că eu mă țin de credința creștinească, iar tu de păgînatatea elinească; și cînd mă vor lua la moarte, tu te vei lepăda de mine și mă vei lăsa".

Auzind aceasta Polieuct, cel cu bună înțelegere, îndată a cunoscut ce voiește Nearh și, cu darul lui Dumnezeu luminîndu-se, a început a gîndi la cele dumnezeiești; apoi și-a adus aminte de o vedenie, ce i se făcuse mai înainte cu cîteva zile, și a zis: "Nu te teme, iubitul meu prieten Nearh, nici o despărțire nu ne va fi, pentru că am văzut în vedenie pe Hristos, Căruia tu slujești, apropiindu-se de mine și, luîndu-mi haina, m-a îmbrăcat cu altă haină nouă, al cărei preț și frumusețe nu este cu putință a o spune, iar nasturii de la haina aceea erau de aur, apoi și cal înaripat mi-a dat".

Nearh, auzind aceasta, s-a bucurat și tâlcuia vedenia, că lepădarea hainei celei vechi și îmbrăcarea în cea nouă, este schimbarea sa într-o viață mai bună; apoi i-a zis: "Se cade ție să lași păgînatatea elinească și să te îmbraci întru Hristos, prin credința cea dreaptă; iar calul cel înaripat, să știi că însemnează alergarea cea grabnică spre cer". Și a mai zis către Polieuct: "Iată, acum ai cunoscut pe Hristos, adevăratul Dumnezeu". Iar el a zis: "Dar cînd nu L-am cunoscut eu pe El? Oare nu ardeam eu cu inima cînd îmi spuneai despre El? Cînd îmi citeai Sfînta Evanghelie, oare nu mă minunam de cuvintele Lui? Numai numele cel creștinesc nu-l aveam, dar cu osîrdia și cu inima eram creștin; că totdeauna cu rîvnă cugetam, ca, lăsînd idolii cei deșești, să slujesc lui Dumnezeu. Deci, ce facem, Nearhe? Pentru ce nu arătăm și nu mărturisim pe față credința noastră cea întru Hristos?"

Nearh cu dulceață ascultînd cuvintele lui, se înveselea cu duhul; și temîndu-se să nu înceapă a dori averi, femei și copii sau a sa sănătate, a început a vorbi cu dînsul despre deșertăciunea acestei lumi, a-i spune de bunătățile cele nevăzute și de slava care este în ceruri, zicînd: "Mie, Polieucte, nici bogățiile, nici slava, nici cinstea ostășească, nici orice lucru din cele lumești nu-mi este mai cinstit și mai dorit decît viața cea întru Iisus Hristos; pe aceea o doresc, iar celelalte toate îmi sînt de nimic".

Polieuct, ca și cum ispitindu-l, a zis: "Apoi, oare nu iubești cinstea cea din oaste, pe care o ai tu acum?" Nearh a răspuns: "Socotesc că încă nu știi, Polieucte, cinstea și slava cea adevărată și fericirea cea nesfîrșită, pe care Domnul Hristos a pregătit-o robilor Săi". Polieuct a zis: "Tu crezi că eu nu știu de acele mări și fericiri care sînt la Hristos, în ceruri.

Dar mie mi se pare că eu acum te-am întrecut pe tine în cele cerești, de vreme ce în vedenie am luat porfira împărătească cea cerească, precum ți-am spus; însă te întreb un lucru: se poate oare, fără a primi tainele creștinești, a se apropia cineva de Hristos și a se face ostaș al Lui?" Nearh a răspuns: "Să nu te îndoiești despre aceasta, credinciosule prieten; poate Dumnezeu ca din pietre să ridice fiii lui Avraam, pentru că nici unuia, care vine către Dînsul, nu-i închide ușa milostivirii Sale, iar celor ce vin mai pe urmă în via Sa, le dă plată ca și celor ce au lucrat toată ziua.

Așa și tâlharului celui de pe cruce i-a deschis Raiul și pentru puțină mărturisire, mare plată i-a dat, pentru care alții au vărsat multe sudori". Auzind aceasta Polieuct, a zis: "Fie voia lui Hristos, adevăratul Dumnezeu; iată, din ceasul acesta las toate cele deșarte ale lumii și mărturisesc că sînt rob al lui Hristos, Căruia Îi voi sluji, precum Îi va plăcea. Deci, voi merge și voi citi porunca cea împărătească, dată asupra creștinilor și asupra Domnului și Dumnezeului meu Iisus Hristos".

Zicînd astfel, s-a dus în tîrg și, citind scrisoarea cea împărătească înaintea tuturor, a defăimat-o și a rupt-o în bucăți. Întor-cîndu-se, a văzut ducînd pe idoli în templu și oameni închinîndu-se lor; deci, mai întîi a rîs de nebunia păgînească, apoi, ca și cum mergea spre închinăciune, a pornit către idoli, și apropiindu-se de ei, apuca cîte un idol și-l trîntea la pămînt, sfărîmîndu-i pe toți ca pe niște vase; așa că a zdrobit atunci doisprezece zei elinești.

Săvârșind aceasta, a venit la dînsul tatăl femeii sale, anume Felix, care era rînduit de împărați pentru a chinui pe creștini, și văzînd sfărîmarea idolilor, ce se făcuse de Polieuct, s-a mîhnit foarte mult, zicînd: "Vai, mie, că pierd pe fiii mei; eu care mai înainte eram vestit pentru ei, astăzi fără de veste rămîn fără dînșii, pentru că nici zeii, nici oamenii nu vor milui pe Polieuct al meu, care a făcut unele ca acestea".

Polieuct, dănuind pentru sfărîmarea celor neînsuflețiți, a zis către socrul său: "De ce te întristezi, tată? Iată cum pe față am arătat cît sînt de neputincioși zeii voștri și dacă sînt mai mulți de aceștia, să se aducă aici în mijloc, și vei vedea cum robii lui Hristos îi nimicesc".

Felix a zis: "Atotputernicii împărații noștri au poruncit ca pe unii ca aceștia să-i ucidem, și de acum tu vei fi mort, pentru că ceasul uciderii tale a sosit și în alt chip nu poate să fie, căci împărăteasca poruncă nu se va schimba. Îți îngădui numai ca să mergi în casa ta și să dai cea mai de pe urmă sărutare femeii și fiilor tăi". Sfîntul a zis: "Ce grijă am eu de femeie și copii, cînd acum nu iau în seamă cele pămîntești, ci caut spre cele cerești și gîndesc la cele nepieritoare. De va voi fiica ta să mă urmeze, fericită va fi, iar de nu, apoi rău va pieri cu idolii voștri".

Auzind Felix aceasta de la ginerele său, a plîns pentru dînsul, zicînd: "Vai mie, iubitul meu fiu Polieuct, că și pe tine te-a înșelat puterea lui Hristos cea vrăjitoare". Sfîntul Polieuct a zis: "Aceasta nu o tănuiesc, căci El m-a chemat la cunoștința adevărului pentru El, cu dumnezeiasca Sa dreaptă cea atotputernică m-a scos din întuneric la lumină, din moarte la viață și din rătăcire m-a povățuit la calea cea dreaptă, apoi m-a învrednicit a mă numi și a fi ostaș al Lui".

Sfîntul grăind unele ca acestea, l-au apucat chinuitorii și l-au bătut peste gură; iar el întru nimic nu socotea bătaia. Venind femeia lui, a plîns pentru dînsul, împreună cu tatăl său Felix; iar Sfîntul zicea către socrul său: "O, prea nelegiuitule slujitor al idolilor necurați, pentru ce te sîrguiești cu lacrimile tale cele înșelătoare și cu ale fiicei tale, ca să mă abați de la mărturisirea lui Hristos? Pentru ce plîngi pe Polieuct, cînd se cade ca mai mult pentru tine să plîngi? Căci slujind vremelnicilor împărați, veșnicului foc te vei da". Femeia sfîntului, anume Paulina, tînguindu-se, zicea către dînsul: "Ce ți s-a nălucit, iubitul meu bărbat, Polieuct? Cum te-ai amăgit și te-ai pornit ca să sfărîmi pe cei doisprezece zei ai noștri?"

Sfîntul, zîmbind, a zis către dînsa: "Dacă am biruit și am sfărîmat eu singur doisprezece idoli, acum tu nu ai la cine să mai scapi. Ascultă-mă, Paulino, și cunoaște pe unul, adevăratul Dumnezeu, Care este în ceruri și Aceluia să te închini și te sîrguiește ca să schimbi viața aceasta vremelnică cu cea veșnică".

Acestea și mai multe grăind sfîntul către femeie, mulți din cei necredincioși stînd împrejur ascultau cu bucurie cuvintele lui și cunoscînd puterea tainei s-au umilit și au crezut în Hristos. Apoi, adunîndu-se judecătorii cetății cu toți sfetnicii, au pus pe Sfîntul Polieuct înaintea judecății lor și pe de o parte cu îmbunări, iar pe de alta cu îngroziri, se sîrguiau ca iarăși să-l întoarcă la păgînatatea idolească. Dar de vreme ce n-au putut să izbutească, au hotărît asupra lui pedeapsă cu moartea, ca să ia sfîrșit prin sabie.

Atunci, sfîntul, mergînd la moarte cu bucurie nespūsă, încredința poporul care mergea împrejur că vorbește cu un tînăr prea luminat, care îl întărește și-i poruncește să uite toate cele lumești; dar nimeni nu putea să vadă pe acel tînăr decît numai sfîntul mucenic. Apoi, văzînd între popor pe fericitul Nearh, prietenul său, și după Dumnezeu, tată, a strigat către dînsul: "Mîntuiește-te, iubitul meu prieten, și să-ți aduci aminte de așezămîntul dragostei cel întărit de noi".

Zicînd acest din urmă cuvînt, și-a plecat sub sabie sfîntul său cap și s-a botezat în sîngele său, fiind tăiat pentru Iisus Hristos. Acest Sfînt Polieuct s-a mucenicit în Melitina, cetatea Armeniei, pentru înmulțirea Bisericii luptătoare și pentru împlinirea celei biruitoare din cer, întru cinstea și mărirea lui Hristos Dumnezeu, Care este capul întregii Biserici, Căruia cu Tatăl și cu Sfîntul Duh I se cuvine cinstea și mărirea în vecii nesfîrșiți. Amin.

Cuviosul Eustratie (9 ianuarie)

Acest cuvios Eustratie era de neam din părțile Tarsului, născut din părinți drept-credincioși; tatăl său se numea Gheorghe și mama sa Megheti, care trăiau în îndestulare de bogăție. Ei crescând bine întru învățătură pe copil, acesta, când a împlinit 20 de ani ai vârstei sale, s-a aprins de dumnezeiasca râvnă, și lăsându-și părinții, a fugit și s-a dus în părțile Olimpului, la mănăstirea Avgar, unde au strălucit sfinții Grigore și Vasile, unchiul lui dinspre maică, în pustnicie și în toate celelalte fapte bune. Egumenul aceluia lăcaș era atunci Grigore. Deci, fiind primit acolo, și tunzându-i părul, a intrat în viața cea ostenitoare și cinstită a monahilor. Dobândind această dorire, slujea tuturor fraților, cu inima osîrdnică și cu cuget smerit. El nu se îngrijea de nimic din veacul acesta, pentru că nu avea decât o rasă și un cojoc, pe care se culca; și unde i se întâmpla, acolo se culca, pentru că el nu avea un loc spre odihnă.

Se zice despre dînsul că niciodată nu s-a culcat cu fața în sus, de când s-a lepădat de lume, nici pe partea stîngă a trupului său, în cei 75 de ani, de când a început a se nevoi în post. Dar sfîrșindu-se cuviosii Grigore și Vasile - unchiul lui dinspre maică, care povățuiau pe frați - i s-a încredințat acestui fericit Eustratie povățuirea lor, plecîndu-se la dorințele obștii.

Cînd cel cu nume de fiară, Leon Armeanul (813-820), care s-a ridicat asupra drept-credinciosului împărat grec Mihail (811-813), l-a izgonit din împărăție și se sîrguia iarăși a ridica eresul luptării contra sfintelor icoane, care eres de mult se stînsese, atunci drept-credinciosii, lăsînd casele și locașurile lor, acest cuvios, îndemnîndu-l marele Ioanichie, s-a dus în patria sa.

După ce Biserica iarăși și-a luat podoaba sa prin așezarea și închinarea la sfintele icoane, atunci sfinții părinți întorcîndu-se la locașurile lor, s-a întors și dumnezeiescul Eustratie în mănăstirea sa; și aici toată ziua se ostenea fără pregetare în lucrurile cele trupești, împreună cu frații; iar noaptea stătea la priveghere fără somn și întru plecările de genunchi. Rugăciunile erau în gura lui neîncetat.

Cînd se făcea cîntarea cea bisericească, stînd înăuntrul Sfîntului Altar, de la început pînă la sfîrșit zicea cu osîrdie în sine: "Doamne miluiește". Minunile făcute de dînsul fiind multe la număr, este cu neputință a le da auzului. Cînd a venit timpul să se ducă din cele de aici, chemînd pe frații cei de sub ascultarea sa, le-a zis: "Vremea vieții mele a sosit la sfîrșit; deci, iubiții mei fii, dați amanetul ce ați luat, știind că toate cele de față sînt vremelnice, iar cele viitoare vor fi veșnice; sîrguiți-vă a vă învrednici părții celor mîntuiți".

Zicînd acestea, s-a rugat; apoi binecuvîntîndu-i și ridicînd ochii spre cer, a zis: "În mîinile Tale îmi dau duhul!". Și a adormit întru Domnul, avînd toți anii vieții sale, 95.

Astfel, ducîndu-se la viața cea fără de sfîrșit, a fost numărat în cetele cuviosilor.

Pomenirea celui între Sfinți Părintele nostru Grigorie, Episcopul de Nissa (10 ianuarie)

Acest Grigorie era frate după trup cu Sfîntul Vasile cel Mare și a străbătut din tinerețe toată învățătura cărții desăvîrșit; el a fost retor slăvit și filosof ales, ca și Vasile, fratele lui. Apoi s-a căsătorit cu fericita Teozva, pe care Sfîntul Grigorie, cuvîntătorul de Dumnezeu (Teologul), a cinstit-o mai pe urmă cu multe laude, numind-o podoaba Bisericii, înfrumusețarea lui Hristos, cu adevărat soție sfîntă a celui sfințit și vrednică de tainele cele mari. Pentru că bărbatul ei fiind hirotonit prezbiter, soția sa viețuia cu sfințenie în curățenie și cu mintea întreagă, slujind bolnavilor, îngrijind de cei săraci și strălucind cu bunătățile.

Apoi s-a învrednicit de slujba diaconiei; pentru că a sfințit-o diaconiță și de aceea cuvântătorul de Dumnezeu zice că este vrednică de mari taine. Apoi, plăcînd Domnului, a răposat și s-a numărat în cetele sfinților.

Bărbatul ei, Sfîntul Grigorie, a fost ridicat la rînduiala episcopiei, în ostrovul Nisei și păstora bine Biserica lui Hristos. Împărățind în acea vreme Valens (364-378), arienii se întăriseră, avînd ajutor pe împăratul cel orbit cu același eres, care a izgonit pe Sfîntul Grigorie de Nissa de pe scaunul său; atunci a umblat sfîntul din loc în loc, opt ani, pînă la moartea împăratului, străbătînd cetățile și țările și întărind pe cei dreptcredincioși.

În vremea împărăției marelui Teodosie (379-395), fiind al doilea sobor a toată lumea în Constantinopol (381), contra lui Macedonie, luptătorul contra Sfîntului Duh, se afla acolo și Sfîntul Grigorie cu Sfinții Părinți, ca ajutor al dreptei credințe, înfruntînd și rușinînd pe potrivnici cu puterea adevărului celui arătat din dumnezeiasca Scriptură și, șezînd pe scaunul său mulți ani, a ajuns la adînci bătrînețe, apoi a adormit întru Domnul, lăsînd după sine multe scrieri folositoare Sfîntei Biserici. El era cu chipul cel trupesc asemenea fratelui său Vasile, însă cărunt și puțin mai vesel.

Pomenirea Cuviosului Părinte Dometian, Episcopul Melitinei (10 ianuarie)

Acest plăcut al lui Dumnezeu, Dometian, s-a născut pe vremea împărăției lui Iustin cel Tânăr (565-578), din părinți drept-credincioși și bogați, anume Teodor și Evdochia. Isprăvind cu desăvîrșire învățătura cărții, s-a căsătorit; dar mutîndu-se soția sa din această viață, iar el sîrguindu-se de îndată spre filozofia cea duhovnicească, a lăsat lumea, pentru dragostea lui Dumnezeu și a fost ales episcop al Bisericii Melitinei, la 30 de ani ai vîrstei sale.

El era un bun păstor, nu numai al turmei sale, ci a fost și altor popoare luminător și ajutor și foarte trebuitor în toată împărăția grecească, ca un purtător de grijă a binelui obștesc; pentru că de multe ori era trimis în Persia de împăratul Mauriciu (582-602), pentru îndreptarea poporului; apoi a fost mijlocitorul lui Chosroe, împăratul Persiei, spre a se face pace între greci și perși. Iar un voievod, anume Baram, care se ridicase asupra lui Chosroe și se atinsese cu îndrăzneală de vrednicia împărătească în Persia, l-a dat jos din stăpînire și l-a făcut birnic (tributar) al grecilor.

El era prieten bun al împăratului Mauriciu, care i-a dăruit mult aur și averi, pe care le-a împărțit la sfințele biserici și la casele de ostași, spre hrănirea săracilor. Venind în Constantinopol, a trecut la Împăratul ceresc și trupul lui a fost cinstit de soborul împărătesc și bisericesc și a fost adus în cetatea sa Melitina, apoi a făcut multe minuni în viață și după moarte, întru mărirea lui Hristos, Dumnezeul nostru.

Părintele Marchian, prezbiterul și iconomul bisericii celei mari din Constantinopol (10 ianuarie)

În vremea împărăției lui Marchian și a Pulheriei (450-457), a înflorit cu bunătățile în Constantinopol, prea minunatul bărbat Marchian fericitul, care avea ca patrie Roma cea veche, fiind născut din părinți dreptcredincioși, de neam bun și bogați; care, mutîndu-se din Roma cea veche în cea nouă, au luat cu dînșii și pe fiul lor Marchian, copil tînăr, care străbătea bine învățătura cărții și se deprindea la obiceiuri

bune și, de vreme ce dorea ca să fie totdeauna în casa lui Dumnezeu, cu sîrguință venea la cîntarea bisericească. Pentru acest lucru era iubit de patriarhul din acea vreme, care l-a rînduit între clericii săi.

După puțină vreme, deși tînăr de ani, dar bătrîn cu înțelepciunea și cu curătenia vieții - căci căruntețile sînt înțelepciunea oamenilor și vîrsta bătrînilor, și viața neîntinată -, l-a judecat a fi vrednic de rînduiala preoției, apoi l-a pus și iconom al bisericii celei mari.

Murind părinții săi, multe averi i-au rămas fericitului Marchian, pentru că era la dînșii unul născut; pentru aceea toate bogățiile părinților au intrat în mîinile lui, pe care nu le-a cheltuit în deșert, ci pe toate le-a dat lui Dumnezeu, îndestulînd pe cei săraci, iar bisericile Domnului le-a înnoit, zidind și altele din temelie. Între acestea a zidit cu multă cheltuială o biserică nouă și prea frumoasă, în cinstea Sfintei Mucenițe Anastasia.

Cînd unul din prietenii lui se mira de atîta cheltuială de aur la zidirea și înfrumusețarea bisericii, sfîntul a zis către dînsul: "De-aș avea o fiică și aș voi ca s-o logodesc cu cineva dintr-un neam bun, oare n-aș cheltui mulțime de aur ca s-o pot dărui cu mulțime de podoabe? Acum, hotărînd în mintea mea ca să zidesc biserica cea mai frumoasă a miresei lui Hristos, care mireasă și-a vărsat sîngele pentru Dînsul, voi putea oare să-mi cruț averile mele?"

Oare de împodobirea aceasta nu mă voi îngriji mai mult?" Astfel era de milostiv pentru buna podoabă a bisericilor; iar pentru sine era scump și nemilostiv, neiubind împodobirea cu haine, ba încă uneori dezbrăcîndu-se de haina sa cea simplă și dînd-o celor săraci, precum va arăta cuvîntul de față; căci după ce s-a săvîrșit biserica Sfintei Anastasia și cu toată podoaba s-a înfrumusețat, a sosit sfințirea ei, chiar în ziua pomenirii acestei mucenițe, la 22 decembrie, în care s-a sfîrșit mucenicește pentru Hristos.

Mergînd preasfințitul patriarh Ghenadie la acea biserică cu tot clerul, împăratul cu toată suita sa, precum și poporul, s-au mutat moaștele Sfintei Mucenițe Anastasia din biserica cea mică și veche în cea mare și nouă, zidită de Marchian. Atunci Cuviosul Marchian mergînd cu ceilalți prezbiteri în felon (sfîtă) înaintea caretei în care erau moaștele sfintei, un sărac, apropiindu-se de dînsul, cerea milostenie; iar el neavînd nimic afară de haina în care era îmbrăcat (pentru că două haine niciodată n-a purtat în viața sa), dar nevrînd să lase deșert pe cel sărac, tănuindu-se de toți, a mers la un loc ascuns, și dezbrăcîndu-se de haina sa, a dat-o săracului, iar el a rămas gol, îmbrăcat numai în felon, făcînd acest lucru după cuvîntul Domnului: *Celui ce cere de la tine, dă-i*. Apoi intrînd în rîndul său între prezbiteri, a mers înainte, neștiind nimeni ce făcuse.

Intrînd toți în biserică și făcîndu-se sfințirea, iar moaștele Sfintei Mucenițe Anastasia fiind așezate cu cinste, preasfințitul patriarh a poruncit fericitului Marchian ca să săvîrșescă dumnezeiasca slujbă. Venind ceasul spălării mîinilor, se acoperea Marchian cu felonul său, luînd seama ca să nu-l vadă cineva că este gol. Iar diaconii și prezbiterii cei ce erau acolo, căuțînd spre dînsul, l-au văzut că avea pe sub felon o haină prea minunată, ca o porfiră împărătească de mare preț, strălucind ca aurul; de care unii se minunau iar alții se mîniau, grăind între dînșii că un prezbiter nu se cade să fie într-o haină ca aceasta și să slujească Sfînta Liturghie.

Acea haină nevăzută, cu care Dumnezeu a acoperit goliciunea robului Său, toți au văzut-o, cînd cuviosul s-a apropiat ca să se împărtășească cu Preacuratele și de viață făcătoarele Taine. Unii dintre prezbiteri au spus despre aceasta preasfințitului patriarh Ghenadie, care a zis: "Și eu l-am văzut astfel, precum ziceți voi".

Sfîrșindu-se slujba, l-a chemat patriarhul în camera sfîntelor vase și a început a-l ocări, zicîndu-i: "De ce te împodobești, frate, cu astfel de haină? Oare se cade ție să slujești într-o haină ca aceasta, care este cuviincioasă mai mult împăratului decît prezbiterului?" Iar el cu smerenie a căzut la picioarele lui, zicînd: "Iartă-mă, stăpîne, n-am făcut aceasta ce mi se spune de voi; pentru că din tinerețe nu m-am obișnuit a purta haine frumoase și de mare preț, deci cum aș putea acum a mă îmbrăca într-însele?"

Patriarhul i-a zis: "Noi toți te-am văzut în haină împărătească, pentru ce te aperi?". Atunci a poruncit să-i ridice felonul și, văzându-l gol, s-au mirat. Iar patriarhul întrebându-l despre acest lucru, fericitul, chiar nevrînd, i-a spus ceea ce se întâmplase; cum că pentru Hristos a dat săracului haina cea de pe urmă. Auzind toți aceia, care văzuseră la dînsul sub felon haina cea împărătească, au preamărit pe Dumnezeu, Cel ce dă un dar tănuit ca acesta, celor ce-L iubesc; și de atunci s-a știut de către mulți viața lui cea milostivă.

Apoi cuviosul într-atîta sărăcie a ajuns, încît, odată umblînd prin ploaie, i s-a udat haina, și intrînd în casa sa, închizînd ușile după dînsul, a aprins cărbuni și usca acea haină udă, pentru că nu avea alta. Într-aceea vreme s-a întîmplat că patriarhul avea trebuință de iconom pentru niște lucruri. Mergînd trimișii să cheme pe Marchian, au aflat încuiată casa lui; deci îl strigau de afară ca să meargă degrabă la patriarh. Iar el spunea că merge, dar nu pleca, de vreme ce nu i se uscaseră haina. Apoi au venit iarăși trimișii și-l supărau, chemîndu-l. Unul dintr-înșii, privind prin ușă, l-a văzut uscîndu-și haina la cărbuni și a spus celor ce erau cu dînsul; deci, ducîndu-se, au spus și patriarhului. Iar el a zis: "Să nu vă mirați de aceasta, pentru că Marchian din tinerețe s-a învățat la sărăcie de bunăvoie și la smerenie, cu totul încredințîndu-se lui Dumnezeu, săvîrșind apostolescul cuvînt cu fapta; căci avînd hrană și o haină, cu aceasta se îndestulează". Cei ce au auzit aceasta, au lăudat pe Domnul, care are astfel de slujitori.

Pentru viața lui cea atît de îmbunătățită, i-a dat Dumnezeu darul facerii de minuni, ca să izgonească diavolii și să tămăduiască bolnavii. Odată săvîrșindu-se praznicul în biserica Sfintei Anastasia și adunîndu-se mult popor, o femeie care era îngreunată s-a suit în foișorul bisericii pentru că înăuntru era îmbulzeală, și din întîmplare a căzut de acolo la pămînt și a murit. Sfîntul Marchian nerăbdînd să se facă tînguire la praznic, a ridicat mîinile sale cele cuvioase în sus și a făcut rugăciune cu dinadinsul către Dumnezeu; atunci, îndată femeia aceea a înviat și a stat pe picioare sănătoasă, încă și rodul purtat în pîntecele ei era viu, încît se minunau oamenii de acea minune preamărită.

Odată, fiind un mare foc în Constantinopol, Cuviosul Marchian, înconjurînd biserica Sfintei Anastasia, s-a suit pe acoperiș și, ridicîndu-și mîinile spre cer, se ruga; atunci, îndată focul și-a întors flacăra cea neîmblynzită, prin rugăciunile sfîntului și cu totul s-a stins, ca și cum ar fi fost multă apă, nevătămînd bisericeasca zidire cu nimic. Apoi a zidit Cuviosul Marchian și o altă biserică Sfintei Mucenițe Irina, în locul unde era biserica cea veche și care căzuse, adică cea de lîngă mare.

După aceea a înnoit și altele care erau acolo aproape, adică a Sfîntului Teodor și a Sfîntului Isidor și le-a îndestulat cu toate cele trebuincioase. Ajungînd la adînci bătrînețe, s-a apropiat de fericitul său sfîrșit și umblînd noaptea prin ulițe, oriunde afla un mort zăcînd, îl spăla și-l îmbrăca, apoi zicea celui mort: "Scoală-te, frate, să ne îmbrățișăm". Sculîndu-se mortul, după cuvîntul sfîntului, îi dădea lui sărutarea cea mai de pe urmă și iarăși se odihnea.

El a mîntuit și multe desfrînate, pe unele prin cuvinte, pe altele prin ale sale faceri de bine, îndemnîndu-le să-și ia bărbați și să viețuiască după lege; iar pe cele ce din sărăcie se dedau la o petrecere necurată ca aceea, pe acelea în taină miluindu-le din averile sale părintești și îndestulîndu-le, le întorcea la viața cea cu înțelepciune. Pe acest fericit bărbat Dumnezeu l-a iubit, îngerii l-au lăudat și arhierii l-au cinstit; iar împărații s-au rușinat de el, popoarele s-au minunat și au preamărit pentru dînsul pe Dumnezeu; apoi diavolii s-au temut de dînsul și au fugit. Pentru că era cu Dumnezeu și Dumnezeu într-însul, la Care s-a și mutat, fiind plin de ani și de fapte bune, răposînd mai înainte de săvîrșirea și sfîntirea bisericii Sfintei Irina. Sfîntul a grăit la sfîrșit cuvintele acestea: "Doamne, în mîinile Tale dau acestea amîndouă, adică: sufletul pe care Tu însuși mi l-ai dat și Biserica, pe care eu, cu a Ta voie, am zidit-o".

A fost îngropat cu slavă în Mînăstirea Sfîntului Ioan Înaintemergătorul, care se numește a lui Daniil, aproape de biserica Sfîntului Mucenic Mochie. Pentru săvîrșirea bisericii Sfintei Irina, după moartea Cuviosului, a luat grija dreptcredincioasă împărăteasă Verina, soția împăratului Leon cel Mare (457-474), care a împărățit după Marchian și Pulheria și a săvîrșit-o, precum se cădea; iar acoperișul l-a făcut din aur și înăuntru a împodobit-o cu toată frumoasa cuviință, întru pomenirea Cuviosului Marchian și întru cinstea lui Hristos Dumnezeu, Căruia se cuvine slava, împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Cuviosul Antipa Atonitul de la Calapodești - Moldova (10 ianuarie)

Pe Cuviosul Antipa, mare trăitor duhovnicesc și călugăr sfânt, l-a odrăslit pământul Moldovei în veacul al XIX-lea. Acest ostaș al lui Hristos, numit din botez Alexandru Luchian, s-a născut în anul 1816 într-o familie de țărani credincioși din satul Calapodești - Bacău. La vârsta de 20 de ani a fost călăuzit de Duhul Sfânt să intre în nevoița călugărească.

Mai întâi s-a ostenit doi ani de zile (1836-1837) în obștea Mînăstirii Căldărușani. Apoi s-a dus la Muntele Athos și s-a stabilit în schitul românesc Lacu, unde se nevoiau peste 80 de sihaștri români. Aici a deprins meșteșugul nevoiței duhovnicești de la cei mai aleși călugări atoniți, ajungînd vestit în schit pentru postul și osteneala lui. Tot aici a primit tunderea în monahism și s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor și al neîncetatei rugăciuni.

După aproape cinsprezece ani de sihăstrie în schitul Lacu, bunul nevoitor a trăit încă patru ani de zile în Mînăstirea Esfigmenu. Aici primește marele și îngerescul chip al schimniciei sub numele de Antipa și este hirotonit diacon. Astfel, înmulțind ostenele și privegherile de toată noaptea, Cuviosul Antipa era cinstit în tot muntele ca mare sihastru și lucrător al rugăciunii lui Iisus. Se învrednicise încă și de darurile vindecării bolilor și al înainte-vederii.

Iubind mai mult singurătatea și smerenia decît cinstea și lauda, în anul 1860 Cuviosul Antipa a părăsit Muntele Athos și s-a reîntors în Moldova, la mînăstirile din preajma Iașilor. Dar văzîndu-se împresurat de mulți credincioși, căci numele lui se vestise în toată țara, după trei ani a plecat să se închine la moaștele cuvioșilor părinți de la Pecersca. Apoi a ajuns la mînăstirile din nord, uimind pe toți cu sfințenia vieții lui. De aici, auzind de vestita Mînăstire ortodoxă Valaam, aflată pe o insulă din lacul Ladoga, aproape de hotarele Careliei (Finlanda), Cuviosul Antipa, iubind fericita liniște și înstăinare, în anul 1865 s-a așezat în această mînăstire. Aici trăiau călugări foarte sporiți, lucrători neîntrepuți și dascăli iscusiți ai rugăciunii lui Iisus.

În Mînăstirea Valaam s-a nevoit Cuviosul Antipa încă 17 ani de zile, învrednicindu-se de darul preoției și "arătînd fapte minunate de trăire duhovnicească, în post, în rugăciune și în desăvîrșită sărăcie". Cea mai mare nevoiță a lui era rugăciunea cea de foc a inimii, prin care neîncetat slăvea pe Dumnezeu, izgonea gîndurile cele necurate și gusta din bucuriile cele negrăite ale Duhului Sfânt. La aceasta adăuga post îndelungat, privegheri de toată noaptea, lacrimi, metanii și alte neștiute osteneli duhovnicești. Săvîrșea încă adesea dumnezeiasca Liturghie și se ruga mult pentru lume și pentru țara în care s-a născut.

Pentru o petrecere aleasă ca aceasta, Cuviosul ieroschimonah Antipa Luchian dobîndise de la Dumnezeu darul facerii de minuni și al înaintevederii. Căci cunoștea gîndurile cele ascunse ale oamenilor și pe mulți îi povățuia pe calea mîntuirii. Era de ase-menea și un mare părinte duhovnicesc și dascăl iscusit al rugăciunii inimii. Pentru aceea numele lui ajunsese cunoscut atît în Carelia cît și în Rusia de nord, încît mulți monahi și credincioși iubitori de Dumnezeu îl căutau și îi urmau învățăturile. Avea și în Mînăstirea Valaam cîțiva ucenici aleși, dintre care cel mai sporit era ieroschimonahul Pimen, bărbat cuvios și foarte învățat.

După o nevoiță binecuvîntată ca aceasta, Cuviosul Antipa Atonitul și-a dat sufletul cu pace în brațele Mîntuitorului Hristos, la 10 ianuarie 1882, și a fost înmormîntat în gropnița Mînăstirii Valaam. Este singurul călugăr român care s-a nevoit în această vestită mînăstire isihastă din nordul Europei.

În anul 1883, văzînd părinții Mînăstirii Valaam că ieroschi-monahul Antipa Luchian este venerat de ucenici și de credincioși ca sfânt, au rînduit să i se scrie viața pe scurt spre lauda lui Dumnezeu și folosul sufletesc. Astfel, ieroschimonahul Pimen, ucenicul său de chilie, scrie în același an nevoița părintelui său duhovnicesc, intitulată "Vrednicia de pomenire viață a ieroschimonahului Antipa".

Viața Cuviosului Antipa a fost tipărită la Petersburg de două ori, în anii 1883 și 1893, răspîndindu-se atît în Rusia și Finlanda, cît și în Muntele Athos. Iar canonizarea și trecerea în rîndul sfinților a fost făcută în Muntele Athos, în anul 1906, după 24 de ani de la mutarea sa din viață. În Mineiul pe ianuarie, în zece zile, tipărit în limba rusă la Mînăstirea Pantelimon din Athos, la pagina 46 figurează și "*Cuviosul ieroschimonah Antipa Atonitul*", cu viața sa pe scurt. Numele său este cinstit mai ales în mînăstirile din Sfîntul Munte, fiind singurul călugăr atonit român trecut în rîndul sfinților și numărat printre cei din urmă cuvioși părinți ai Atonului (Pr. Prof. Liviu Stan, op. cit., p. 73-75).

Așa s-a nevoit și s-a săvîrșit în chip plăcut lui Dumnezeu, departe de țară, un mare cuvios român, dascăl al liniștii și al neîncetatei rugăciuni, cu ale cărui sfînte rugăciuni, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi. Amin.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Teodosie, începătorul vieții de obște (11 ianuarie)

(După Metafrast)

Pe Cuviosul Teodosie l-a odrăslit satul Mogarion, care se află în părțile Capadochiei, din părinți binecredincioși; tatăl său se numea Proeresie, iar mama sa Evloghia, care l-au crescut cu bunele obiceiuri și cu învățătura. Ajungînd la înțelepciunea cea desăvîrșită și învășînd dumnezeiasca Scriptură bine, i s-a poruncit ca să citească din sfintele cărți în biserică, către popor; pentru că era dulce grăitor și iscusit cititor, ca nimeni altul.

Deci, citind cuvintele învățătoare spre folosul celor ce ascultau, el singur a tras mari foloase pentru că, luînd aminte la ceea ce a poruncit Domnul lui Avraam, ca să iasă din pămîntul și din neamul său; iar altă dată, gîndind la cele pe care le sfătuiește Evanghelia, adică să lase tată, mamă și frați, pentru viața veșnică, el se aprindea cu inima și ardea cu duhul, ca pe toate să le părăsească și să urmeze lui Hristos pe calea strîmtă și anevoioasă.

La acestea totdeauna gîndind, se ruga, zicînd: "Povățuiește-mă, Doamne, în calea Ta și voi merge întru adevărul Tău". Apoi, încredințîndu-se lui Dumnezeu, a luat calea către Ierusalim, pe vremea împărăției lui Marchian, care era aproape de sfîrșitul vieții lui, și pe cînd se adunase în Calcedon Sinodul al patrulea, a toată lumea al Sfinților Părinți, contra lui Dioscor și a lui Eutihie.

Mergînd prin Antiohia, Fericitul Teodosie a dorit să vadă pe Cuviosul Simeon, cel ce stătea pe stîlp, voind să se învrednicească de binecuvîntarea lui. Deci, a mers acolo, și cînd era aproape de stîlp, a auzit pe cuviosul strigînd: "Bine ai venit, omule al lui Dumnezeu, Teodosie". El, cum a auzit că acela îl cheamă pe nume, s-a mirat, căci niciodată nu-l văzuse și nu-l știa, și, căzînd în genunchi, s-a închinat părintelui cel înaintevăzător. Apoi s-a suit la sfînt, din porunca lui și a căzut la cinstitele lui picioare. Iar el, cuprinzînd pe tînărul cel insuflat de Dumnezeu, l-a sărutat și i-a proorocit că va fi păstor al oilor cuvîntătoare și pe mulți va răpi de la lupul cel vrăjmaș și i-a spus mai înainte multe altele ce aveau să se întîmple; apoi, binecuvîntîndu-l, l-a slobozit.

Teodosie, întărindu-se cu binecuvîntarea cuviosului și sfintele lui rugăciuni avîndu-le la călătorie, ca ale unui povățuitor și păzitor, a mers pe calea ce-i era înainte și a ajuns în Sfînta Cetate a Ierusalimului, pe vremea patriarhiei lui Iuvenalie.

Străbătînd toate locurile de acolo și închinîndu-se sfintelor biserici, se gîndea pe care din două vieți să înceapă: pe cea singuratică, sau pe a celor ce se mîntuiesc de obște; și a socotit că în singurătate se va liniști, neștiind însă că și acolo se va lupta cu duhurile vicleșugului și că nu este fără de primejdie. "Dacă

cei ce ostășesc în lume nu sînt atît de pricepuți încît la începutul luptelor să se arunce în foc, fiind încă neiscușiți și nedepriși, cu atît mai mult eu - zicea sfîntul întru sine -, neînvățînd încă mîinile mele spre luptă și degetele mele la război, nici de sus fiind încins cu putere, cum voi îndrăzni să aleg singurătatea împotriva începătorilor, puterilor și stăpînitorilor lumii întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății celor de sub cer?

Se cade, mai întîi să mă împărtășesc cu sfinții nevoitori și să învăț de la părinți cum mă voi lupta cu vrăjmașii cei nevăzuți; apoi, după o vreme, să adun roadele cele ce cresc în singurătate și liniște".

Socotind acestea cu înțelepciune, pentru că avea într-însul pe lîngă alte fapte bune, și înțelegerea cea desăvîrșită, care știe pe toate să le socotească bine, îndată și-a căutat un povățuitor. În acea vreme era mai iscusit între părinții ce viețuiau împrejurul Ierusalimului, un stareț oarecare, anume Longhin, care avea chilia sa lîngă turnul ce se numea de cei vechi "al lui David", unde, închizîndu-se, lucra cu iubire de osteneală, mierea cea dulce a bunătăților.

Mergînd fericitul Teodosie la acest stareț a făcut începutul ostenelilor monahicești și, lipindu-se de acel stareț cu tot sufletul, se povățuia de dînsul la toată fapta bună; pentru că acel cuvios era mare cu cuvîntul și cu fapta. După multă vreme, a fost mutat de către stareț, chiar fără voia sa, la locul ce se numea vechea ședere; și aceasta pentru următoarea pricină: o femeie dreptcredincioasă și văduvă cinstită, anume Glicheria, fiind slujitoare a lui Hristos, a zidit în acel loc o biserică Preacuratei Stăpînei noastre Născătoare de Dumnezeu, și stăruia cu dinadinsul, cu multă rugăciune, pe lîngă Cuviosul Longhin, ca să dea voie lui Teodosie să locuiască lîngă biserica cea din nou zidită; dar mucenicul nu voia la început a se despărți de părintele său, însă fiind ascultător, s-a sălășluit acolo, după porunca părintelui; de aici a străbătut pretutindenî vestea de bunătățile lui, pentru că fapta bună face arătat pe cel ce o săvîrșește, precum și lumînarea aprinsă arată noaptea, pe cel ce o poartă. Au început a veni la dînsul cei ce căutau folos și se adunau cei ce voiau ca să fie următori ai vieții lui.

Viețuind fericitul acolo cîtăva vreme, s-a supărat de neodihnă, pentru că nu suferea să fie slăvit de oameni; deci s-a dus de acolo la un munte, unde era o peșteră, în care pînă astăzi se află sfințele lui moaște; aici, precum se povestește de cei vechi, s-au odihnit de cale și au dormit acei trei magi, care au mers la Hristos, în Betleem, cu daruri, și s-au întors pe altă cale la țara lor. Deci, în acea peșteră s-a mutat Cuviosul Teodosie.

Această mutare a lui acolo a fost cu dumnezeiască rînduială, ca astfel în acel loc să se ridice acea mărită lavră și să se adune pentru Hristos Dumnezeu cete de oști duhovnicești. Fericitul, schimbîndu-și locul petrecerii sale, și-a schimbat totodată și viața, începînd a călători pe o cale mai strîmtă. Dorința lui era să împlinească totdeauna poruncile Domnului, iar mai vîrtos era afit de cuprins de dragostea dumnezeiască, încît toate sufleteștile puteri spre nimic din cele ale lumii nu le încorda, fără numai spre Unul Dumnezeu, ca să-L iubească din tot sufletul, din toată inima și cu tot cugetul.

O asemenea dragoste avea în ostenele și nevoințe, încît nu va putea nimeni să o spună cu amănuntul. Rugăciunea lui era neîncetată, privegherea de toată noaptea, lacrimile din ochi totdeauna curgeau ca din niște izvoare; apoi ținea postul fără măsură, pentru că 30 de ani n-a gustat nici pîine, ci mîncea numai fructe de finic, sau linte, sau ierburi și rădăcini de pustie, și de acelea foarte puține, numai să nu moară de foame. Cînd nu se găsea acea hrană prin pustie, hrana lui erau sîmburi de curmale, muiiați în apă; iar sufletul neîncetat își hrănea cu cuvîntul lui Dumnezeu, săturîndu-l cu dumnezeiasca rîvnă dinăuntru.

Cu viața aceasta a strălucit ca o stea luminoasă și a fost știut de cei ce locuiau în Palestina, căci este cu neputință a se ascunde cetatea stînd deasupra muntelui; și veneau la dînsul unii dintre cei iubitori de bunătăți, voind mai mult să aibă împreună cu dînsul acea pustnicească și liniștită viață în peșteră, decît cea luminată din cetăți. Deci, la început avea șapte ucenici; știind că celor ce încep a viețui după Dumnezeu nu le este mai de folos altceva decît pomenirea morții, care este adevărata filosofie, le-a poruncit să sape un mormînt, ca, privind spre dînsul, să-și aducă aminte de moarte, ca și cum ar avea-o înaintea ochilor; iar după ce s-a gătit mormîntul, s-a dus părintele să-l vadă și, stînd deasupra

mormîntului, a zis către ucenicii săi ca și cum ar glumi, iar cu ochii sufletești văzînd mai înainte cele ce aveau să fie: "Iată, fiilor, mormîntul este gata, dar oare este cineva din voi gata de moarte, ca să-l primească mormîntul acesta?".

Acestea zicînd sfîntul, un ucenic din cei ce erau de față, anume Vasile, cu rînduiala de preot, apucînd înaintea altora, a căzut în genunchi înaintea starețului, și plecîndu-și fața la pămînt, cerea binecuvîntarea ca să moară și să fie pus în acel mormînt, zicînd: "Binecuvîntează-mă, părinte, ca eu să înnoiesc mormîntul, eu să fiu mort mai înainte de frații care se gîndesc la moarte". Atunci starețul s-a învoit.

Vasile intrînd în mormînt, sfîntul a poruncit a se face pomenire pentru Vasile, ca pentru un mort, împlinind cîte poruncește legea pentru cei răposați, la trei zile, la patru zile, la nouă zile și la patruzeci de zile. Sfirșindu-se pomenirea toată, s-a sfîrșit și fericitul Vasile, neavînd nici o boală trupească, ci adormind și odihnindu-se ca într-un somn dulce, a trecut către Domnul.

Trecînd 40 de zile de la îngroparea lui, starețul a văzut pe Vasile la pravilă, arătîndu-se între frați și cîntînd cu cîntăreții; apoi s-a rugat lui Dumnezeu ca să li se deschidă ochii și celorlalți, să vadă pe cel ce se arătase, și, văzîndu-l unul din frați, anume Aetie, de bucurie s-a repezit să-l cuprindă cu mîinile, dar cel ce s-a arătat era de necuprins și îndată s-a făcut nevăzut. Apoi, ducîndu-se, zicea în auzul tuturor: "Mîntuiți-vă, părinților și fraților, mîntuiți-vă, zic; iar pe mine nu mă veți mai vedea aici".

Aceasta a fost întîia mărturie a bunătăților Cuviosului Teodosie, căci avea un astfel de ucenic gata de moarte, cu a lui povățuire, și după moartea cea trupească arătîndu-se viu cu sufletul, după cuvîntul Domnului din Evanghelie: *Cel ce crede în Mine, de va și muri, viu va fi*. Despre celelalte daruri minunate ale starețului, ce i s-au dat de la Dumnezeu, cuvîntul de față le va arăta.

Sosind praznicul Învierii lui Hristos, ucenicii sfîntului, care erau în acea vreme 12, se mîhneau că nu aveau ce să mănînce la praznic, nici pîine, nici unt și nimic altceva din cele de mîncare; iar ceea ce era mai de întristare, era că nici dumnezeiasca Liturghie nu putea să se săvîrșească, la un praznic ca acela luminat, nefiind prescuri, nici vin de slujbă, încît rămîneau lipsiți și de împărțășirea Sfintelor Taine; deci, cîrteau puțin între dînșii asupra cuviosului, în taină. El, avînd neîndoită nădejde spre Dumnezeu, a poruncit fraților să împodobească bine dumnezeiescul Altar și să fie fără de grijă, apoi le-a zis: "Cel ce a hrănit pe Israil de demult în pustie și mai pe urmă cu puține pîini a săturat multe mii de oameni, Acela se va îngriji și de noi; pentru că și acum ca și înainte, atît cu puterea, cît și cu purtarea de grijă, același Dumnezeu este în veci".

Acestea le-a grăit cuviosul cu nădejde și îndată s-au împlinit cuvintele lui; precum de demult lui Avraam i-a stat de față - în Muntele Horeb -, berbecele gata spre jertfă, așa și acestui fericit stareț, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu i s-au gătit toate cele de trebuință. Căci, apunînd soarele, a venit un iubitor de Dumnezeu la peștera lor, aducînd de la casa lui, pustnicilor din pustie, doi catîri încărcăți cu fel de fel de hrană și cu prescuri și vin, spre săvîrșirea dumnezeieștilor Taine.

Văzînd acestea, ucenicii fericitului, s-au bucurat și au cunoscut de ce dar s-a învrednicit de la Dumnezeu starețul lor. Deci, au prăznuit cu veselie Paștele, iar hrana adusă le-a fost destulă în cele cincizeci de zile. După aceea, fiind iarăși lipsă de hrană, frații se mîhneau, chinuindu-se de foame.

Un oarecare bărbat bogat făcea într-aceea vreme milostenii multe tuturor mînăstirilor celor din Palestina, iar locașul lui Teodosie, care era în peșteră, îl trecea cu vederea, neștiindu-l, și prin acesta Dumnezeu îi încerca credința; deci, supărau frații pe părintele ca și pe sine și pe dînșii să se facă cunoscuți înduratăului bogat, ca să ia și ei, ca și celelalte mînăstiri, milostenie spre hrană.

Cuviosul Teodosie, nevoind nicidecum să fie cunoscut de cineva din mireni și nădăjduind nu spre oameni, ci spre Dumnezeu, care deschide mîna Sa și satură pe tot cel viu de bunăvoie, mîngîia pe ucenicii săi și-i învăța ca în răbdare să aștepte mila lui Dumnezeu, nădăjduind spre Acela Care satură tot sufletul cel flămînd; pentru că, dacă dă hrană dobitoacelor celor necuvîntătoare și puilor corbilor, celor ce-l cheamă

pe El, cu atât mai virtuos făptura Sa cea înțeleghătoare și cuvântătoare nu o va lipsi de hrana cea trebuincioasă.

Astfel, mîngîind sîntul pe frații cei împuținați cu sufletul, a venit cineva la el, aducînd un dobitoc încărcat cu multe bucate, și acela mergea nu la peștera lui Teodosie, ci aiurea, ca să dea bucatele ce aducea; iar cînd era aproape de peșteră și voia să treacă de ea, dobitocul a stat și nu mergea mai departe din loc; deși era bătut de stăpînul său, totuși stătea nemișcat în loc, ca piatra; deci, cunoscînd omul acela că voia lui Dumnezeu și puterea nevăzută țineau dobitocul de stătea nemișcat, i-a slăbit frîul și l-a lăsat ca să meargă unde va voi. Dobitocul, ca și cum ar fi fost tras cu mîna, a mers drept la locașul Cuviosului Teodosie, care era în peșteră. Deci, cunoscînd omul bunavoire a Domnului și purtarea de grijă pentru robii Săi, a dat toate bucatele cuviosului stareț și ucenicilor lui. Într-acea vreme au încetat ucenicii sîntului a se mai împuțina cu sufletul și se sîrguiau să fie rîvnitori nădejzii și credinței celei tari către Dumnezeu, precum și către părintele lor.

Înmulțindu-se frații în toate zilele, pentru că izvoarele darurilor de care era plin Sîntul Părinte chema la sine multe suflete care iubeau fapta bună, pe care ar putea cineva să-i numească cerbi înțeleghători și doritori de izvoarele cele duhovnicești; căci mulți senatori și bogați au venit să locuiască cu dînsul. Însă peștera fiind strîmtă pentru a încăpea atât de mulți, frații rugau pe cuviosul ca să lărgească mînăstirea afară de peșteră și să facă loc mai mare oilor celor cuvîntătoare. Ei ziceau: "Nu te îngrijii, părinte, de cele pentru zidirea mînăstirii, ci numai poruncește, căci mîinile noastre sînt de ajuns".

Atunci văzînd sîntul că este silit să fie păstor la o turmă mai mare și se tulbură liniștea, se muncea de felurite gînduri, pe de o parte nevrînd să lase liniștea, ca pe o adevărată maică, iar pe de alta îngrijirea pentru frați o socotea a fi mai mare lucru; pentru că omul este dator să viețuiască nu numai pentru el însuși, ci mai mult pentru aproapele, pentru care lucru însuși Hristos Domnul a fost pildă, adunînd ucenici și apoi, fiind păstor oilor celor cuvîntătoare, Și-a pus chiar sufletul pentru dînsule.

Acestea gîndind Cuviosul Teodosie, nu pricepea de ce să se țină? De liniște, ori de grija pentru mîntuirea fraților; deci, uneori se ducea cu gîndul la una, iar alteori spre cealaltă. Atunci, ce a făcut fericitul? Toate le-a îndreptat spre Dumnezeu, Care poate pe amîndouă să le aducă spre folos; pentru ca și de roadele liniștii să nu se păgubească, și nici plata pentru mîntuirea și îngrijirea fraților să n-o lase. De vreme ce nu în singurătatea trupului, ci în bunăstare și în alinarea inimii, se săvîrșește viața monahicească.

Cuviosul avea în minte și proorocia Sîntului Simeon Stîlp-nicul, care îi proorocise despre păstorirea oilor celor cuvîntătoare.

Însă el încredința voii lui Dumnezeu lucrul ce avea să înceapă și Lui se ruga ca să-i arate cu încredințare, de îi va fi plăcută zidirea mînăstirii, și cu semn de minune să-i arate locul pe care să se pună temeliiile locașului.

Luînd o cădelniță și umplînd-o de cărbuni stinși, a pus tămîie și umbla prin pustie, rugîndu-se astfel:

"Dumnezeule, Cel ce prin multe și mari minuni ai încredințat pe Israel și pe plăcutul Tău Moise, prin felurite semne, ca să primească începătoria peste poporul Tău; după aceea toiagul l-ai prefăcut în șarpe, iar mîna ai umplut-o de lepră și apoi ai însănătoșit-o; Cel ce ai schimbat apa în sînge și sîngele iarăși în apă cu înlesnire l-ai prefăcut; Cel ce ai dat lui Ghedeon prin lînă semnul biruinței, Făcătorule al tuturor și Atotțitorule; Cel ce lui Iezechia, prin umbra cea întoarsă înapoi pe trepte, i-ai încredințat adăugire de viață; Cel ce rugăciunile lui Ilie le-ai ascultat și foc din cer ai trimis, pentru întoarcerea necredincioșilor și ai ars lemnele, jertfele și pietrele; Tu și acum același Dumnezeu ești, ascultă-mă pe mine, robul Tău, și-mi arată locul unde va fi plăcut Stăpînirii Tale, ca să se ridice sînta biserică și să se facă locaș robilor Tăi și ucenicilor mei. Vei arăta aceasta cu adevărat, în locul unde se vor aprinde acești cărbuni de la sine, în slava Ta, spre cunoștința multora și spre încredințarea adevărului".

Acestea și altele asemenea grăindu-le în rugăciune, înconjura locurile pe care le vedea, unele mai cuviincioase decât altele pentru mînăstire; și a ocolit mult pămînt pustiu pînă la locul ce se numea Cutil și pînă la malurile iezerului celui cu smoală, avînd acei cărbuni stinși în cădelniță. Cînd a văzut că nu se aprind, nici dorirea lui nu se împlinea, a gîndit să se întoarcă la peșteră.

Deci, întorcîndu-se și nefiind departe de peșteră - o! cine va lăuda după vrednicie puterea Ta, Nemuritorule Împărate! -, îndată a ieșit din cădelniță fum binemirositor, căci cărbunii s-au aprins. Atunci a cunoscut sfîntul că acela este locul unde binevoiește Dumnezeu să zidească locașul, arătînd nu cu graiul, ci prin minune. Îndată ucenicii sfîntului s-au apucat de lucru, punînd temelie; apoi au zidit biserica, chiliile, ograda și locaș larg degrabă au făcut, cu ajutorul Celui Preaînalt; deci, lavra Cuviosului Teodosie s-a făcut vestită și slăvită și într-însa s-a început viață de obște.

A dat Domnul în lavra aceea toată îndestularea, încît cei ce locuiau într-însa se îmbogățeau nu numai cu duhovnicești bogății de lucruri bune, ci și de cele trupești nu se simțea trebuință; și era acolo odihna nu numai a monahilor, ci și a mirenilor, străinilor, călătorilor, săracilor, scăpătaților, bolnavilor și neputincioșilor. Deoarece Cuviosul Teodosie era milostiv, iubitor de oameni și îndurat, arătînd că este din inimă tuturor părinte, tuturor prieten iubit, tuturor rob și slujitor osîrdnic, curățînd rănile bolnavilor, mîngîind pe cei leproși, adăpîndu-i și făcîndu-le toată slujirea.

Apoi arăta mare dragoste spre cei ce veneau de pretutindeni, ospătîndu-i, odihnindu-i și cu toate trebuințele îndestulîndu-i; astfel, cuviosul era adăpostire de obște a tuturor, de obște primitor, de obște casă, de obște ospăț, de obște vistierie a neputincioșilor, flămînzilor, săracilor și a străinilor; pentru că toți se îndulceau de dragostea aceluia, de mila și de îndurările sale și nu era nimeni trecut cu vederea de dînsul. Aceasta au văzut-o cei ce slujeau la mese în mînăstire, căci uneori se întîmpla a se pune 100 de mese într-o zi, pentru toți cei ce veneau, străini și săraci; atît era de iubitor de străini Cuviosul părinte Teodosie.

Dar Dumnezeu Însuși, fiind dragoste și văzînd atîta dragoste către aproapele în plăcutul Său, i-a binecuvîntat mînăstirea lui; căci într-însa, fiind puțină hrană, se înmulțea nevăzut și sătura multe mii de oameni.

Odinioară, fiind foamete în Palestina și mulțime de săraci și scăpătați adunîndu-se de pretutindeni la porțile mînăstirii, ca să-și ia obișnuita milostenie, ucenicii s-au întristat și au spus fericitului că n-au atîta hrană ca să dea tuturor care cereau; iar el, căutînd cu mîhnire asupra lor, le-a defăimat necredința și le-a zis: "Îndată să deschideți porțile, ca toți să intre". Deci, intrînd săracii și scăpătații, au șezut la rînd. Cuviosul a poruncit ucenicilor ca să pună pîine înaintea lor și, mergînd ucenicii mîhniți la cămara cu pîine, crezînd că nu vor afla nimic: o! minune, deschizînd cămara, au găsit-o plină de pîini, pentru că mîna lui Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, a umplut-o pentru credința robului Său.

Atunci frații au lăudat pe Dumnezeu pentru o minune ca aceasta și s-au minunat de nădejdea cea mare a părintelui lor. Făcîndu-se praznic în mînăstirea lor, în ziua Adormirii Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, și la praznic venind mult popor și nefiind bucate îndeajuns pentru toată mulțimea, Cuviosul Teodosie căutînd spre cer și puține pîini binecuvîntînd, a poruncit să le pună înaintea mulțimilor; înmulțindu-le Dumnezeu, a săturat poporul, precum s-a săturat odinioară din cele cinci pîini, ba încă și pentru cale și-au luat merinde.

Frații, adunînd prisosul rămas, multe coșnițe au umplut, pe care păstrîndu-le, au mîncat din ele mult timp. De multe ori, mii de oameni fiind adunați la mînăstire, încît se părea că nici fîntînile nu vor fi destule spre adăparea atîtor suflete, toți erau hrăniți cu mîinile hrănitorului celui milostiv. Apoi a zidit cuviosul multe case pentru străini și multe bolnițe, pentru monahi și deosebite pentru mireni, precum și pentru cei prea îmbătrîniți în osteneli. Ba încă cerceta și pe cei ce erau în munți și în peșteri și se îngrijea de dînșii ca un tată de copiii săi, miluindu-i cu îndurările. Drept aceea, le purta de grijă de toate cîte trebuiau corpului și sufletului, învățîndu-i și dojenindu-i și pe mulți izbăvindu-i de înșelăciunea satanei.

Dar în locașul cuviosului erau frați nu numai de un neam și de o limbă, de aceea a făcut și alte biserici în care fiecare neam să binecuvînteze pe Dumnezeu în graiul său. Drept aceea, în biserica cea mare a Preacuratei Născătoare de Dumnezeu erau grecii, într-a doua erau iviriții, iar într-a treia armenii, care cîntau în limbile lor rînduiala bisericească, de șapte ori pe zi, după cum zice David: *De șapte ori în zi Te-am lăudat, Doamne.*

Însă pentru cei bolnavi biserica era deosebită. În vremea împărtășirii cu Preacuratele Taine, toți frații din toate bisericile se adunau în biserica cea mare, în care cîntau grecii, și împreună se împărtășeau.

Deci, toți frații petrecători aici, fiii cuviosului părinte, pe care duhovnicește i-a născut și în învățatură păstorește i-a crescut și la faptă bună i-a povățuit, erau în număr de 693, din care mulți erau conducători de la alte mînăstiri, învățîndu-se aici ocîrmuirea cea bună de la Sfîntul Teodosie, cel plin de duhovnicească înțelepciune, care își păștea turma, nu certînd-o cu toiagul, ci cu cuvîntul păstorînd-o; adică cu cuvîntul cel dres cu sare, care mișca sufletul și străbătea pînă la adîncul minții; căci cu cuvîntul și cu fapta învăța singur, făcîndu-se pildă a turmei. Pentru aceea, cînd sfătuia cu dragoste sau certa pe cineva, era înfricoșător. Cu toate acestea era iubit de toți și dulce la vorbă.

La dînsul era minunat și lucrul acesta, că fiind neînvățat în înțelepciunea cea din afară, nici iscusit în cărțile elinești, dădea învățatură cu atîta îndestulare de cuvinte, încît nici dacă ar fi îmbătrînit cineva în cărți și ar fi străbătut desăvîrșit învățătura retorică cu vorbire frumoasă, nu putea să se asemene lui. Pentru că învăța nu din înțelepciunea cea omenească, ci din darul lui Dumnezeu, care grăia către dînsul precum către prorocul Ieremia în taină: *Iată, am dat cuvintele Mele în gura ta.*

Apoi, fericitul grăia de la dînsul multe cuvinte alese, iar altele din cuvintele apostolești, din așezămintele Sfinților Părinți și din cuvintele cele pustnicești ale Marelui Vasile, al cărui urmaș era cu viața, și rîvnitor al Scripturilor celor de Dumnezeu înțelepțite, ale acestui sfînt. Este bine și de folos să pomenim o învățatură a lui, din cele multe și mari; adică aceasta:

"Rogu-mă vouă, fraților, zicea el, pentru dragostea Domnului nostru Iisus Hristos, care S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre, să ne îngrijim de sufletele noastre, să ne întristăm pentru deșertăciunea acestei vieți trecătoare, să ne îndreptăm spre cele viitoare, în mărirea lui Dumnezeu și a Fiului Său; să nu petrecem în lenevire și slăbănogire, trecîndu-ne vremea de astăzi în trîndăvie și amînînd începerea lucrului celui bun pînă mîine, ca nu cumva să fim aflați fără fapte bune, de către Cel Care cere sufletele noastre și ne vom lipsi din cămara cea de bucurie; atunci în deșert vom plînge pentru vremea vieții cea trecută rău, tînguindu-ne, cînd nici un folos nu va fi celor ce se căiesc. Acum este vremea bine primită; acum este ziua mîntuirii, acesta este veacul pocăinței, iar cel viitor al răsplătirii. Acesta este al lucrării, iar acela al răsplătirii. Acesta este al răbdării, iar acela al mîngîierii.

Acum Dumnezeu este ajutător al celor ce se întorc din calea cea rea, iar atunci va fi înfricoșător întrebător al faptelor omenești, al cuvintelor și al gîndurilor, înaintea Căruia nu este cu puțință a se tăinui. Acum să ne îndulcim de îndelunga Lui răbdare, iar atunci vom cunoaște dreapta Lui judecată, cînd vom învia, unii spre munca veșnică, iar alții spre viața veșnică; și vom lua fiecare după faptele noastre. De ce întîrziem dar să ne supunem lui Hristos, Celui ce ne-a chemat în cereasca Lui împărăție? Oare să nu ne trezim? Oare să nu ne întoarcem de la viața cea deșertă, spre evangheliceasca desăvîrșire?

Va veni ziua Domnului cea înfricoșată și de spaimă, în care cei ce vor fi de-a dreapta lui Dumnezeu și prin fapte bune se vor apropia de El, vor fi primiți în Împărăția cerească, iar pe cei de-a stînga, care vor fi lepădați pentru lipsa faptelor bune, îi va acoperi focul gheenei, întunericul cel veșnic și scrișnirea dinților.

Noi zicem că sîntem doritori de cereasca împărăție, iar pentru ca s-o cîștigăm nu ne îngrijim; și neostenindu-ne cîtuși de puțin la împlinirea poruncilor Domnului, în deșertăciunea minții noastre nădăjduim să cîștigăm cîntecul cel întocmai ca a aceluia care pînă la moarte s-au nevoit împotriva păcatului".

Așa învățînd cuviosul pe ucenicii săi, îi povățuia să aibă multă sîrguință spre mîntuire. Însă acum este vremea să pomenim și de rîvna lui pentru dreapta credință; pentru că, deși era blînd cu obiceiul către toți, însă unde se făcea nedreptate dreptei credințe, acolo el era ca un foc arzător sau ca o sabie tăietoare, armă nebiruită asupra celui potrivit.

În acea vreme împărătea Anastasie (491-518), cel ce luase sceptrul după Leon cel Mare (457-474) și după Zenon (474-491); împărăția aceluia se părea ca un rai de plăcere, dar mai pe urmă s-a arătat ca un cîmp pustiu, pentru că se făcuse ca unii din păstorii care risipesc și pierd turma lor și cu apă tulbure își adapă oile, fiindcă s-a vătămat cu eresul lui Eutihie și al lui Sever cel fără de minte; astfel, turbura Biserica lui Dumnezeu, lepădînd al patrulea Sinod sobornicesc al Sfinților Părinți, cel din Calcedon (451); apoi izgonea pe episcopii cei dreptcredincioși de pe scaunele lor, iar pe cei rău slăvitori îi punea în locurile acelora; precum și pe mulți din cei dreptcredincioși plecîndu-i spre a sa rătăcire, pe unii cu îngroziri, iar pe alții cu cinste și cu daruri.

Acela a îndrăznit cu meșteșugul lui cel înșelător a se atinge și de acest stîlp nemișcat întru credință, de Cuviosul părintele nostru Teodosie. Vicleșugul era astfel: Anastasie a trimis 30 de litre de aur cuviosului, ca și cum ar fi spre hrana și îmbrăcămîntea săracilor și spre trebuința bolnavilor, iar în fapt el vîna voința cuviosului pe care toată Palestina îl asculta și sfatul său îl urma; iar marele părinte, cunoscînd vicleșugul împăratului, s-a făcut ca un vultur zburător în nori, neajuns de nimeni, căci cuviosul mai ales vîna pe împărat, care voia să-l prindă pe el.

Deci, aurul cel trimis nu l-a lepădat, ca să nu arate că defaimă credința împăratului și să nu dea pricină mîniei lui; ba încă prin milostenia făcută din aurul acela să-i mijlocească de la Dumnezeu milă, povățuindu-l pe calea cea dreaptă. Dar întru nimic n-a sporit milostenia, de vreme ce nu cu dreptate, ci cu vicleșug a fost trimis aurul. Însă împăratul nădăjduia să aibă pe Teodosie la un gînd cu sine, de vreme ce luase aurul, dar deșartă i-a fost nădejdea lui.

Pentru că venind vremea în care împăratul, prin scrisorile sale, cerea de la cuviosul mărturisirea credinței - însă o mărturisire cum el nădăjduia, unită cu a lui Eutihie și a lui Sever -, atunci cuviosul, adunînd pe toți cetățenii pustiuului, ca un bărbat puternic și povățuitor de oaste duhovnicească, a stat cu tărie împotriva păgînatății eretice.

Împăratului i-a răspuns prin scrisoare astfel: "Cînd aceste două ne stau în față, împărate, adică, ori cu urîciune voind a viețui fără minte, ori a muri cu cinste, urmînd dogmelor celor drepte ale sfinților, să știi că moartea mai mult o cinstim, pentru că nu primim dogmele cele noi, ci urmăm așezămîntele părinților celor care au fost mai înainte; iar pe cei care voiesc a născoci altele, pe aceia cu dreaptă credință îi lepădăm și îi dăm blestemului și din cei hirotoniți de cei fără de minte, nu primim pe nici unul. Să nu ne fie nouă aceasta, Hristoase, Împărate!

Iar de s-ar întîmpla ceva într-aceasta, punînd martor al adevărului pe Dumnezeul cel hulit de dînșii, împotriva vom sta pînă la sînge; și precum pentru patrie, astfel și pentru dreapta credință ne vom pune cu plăcere sufletele noastre, chiar de am vedea Sfintele Locuri pierdute prin foc. Pentru că, ce trebuință este numai de nume, adică să se numească locuri sfinte, cînd acea sfințenie suferă de la eretici ocară cu fapta. Drept aceea, noi nicidecum nu voim, nu numai să grăim, dar nici să gîndim ceva împotriva sfintelor soboare a toată lumea. Dintre care cel dintîi a fost împodobit cu trei sute optsprezece părinți, care s-au adunat la Niceea, contra lui Arie și anatemei dîndu-l pe ticălosul acela, l-au înlăturat de la trupul Bisericii, de vreme ce necredinciosul dogmatiza pe Fiul lui Dumnezeu străin de ființa Tatălui și aducea dogmele nedreptei credințe.

Al doilea sinod, prin îndemnarea dumnezeiască s-a adunat la Constantinopol, contra lui Macedonie, care grăia hule asupra Duhului Sfînt. Al treilea s-a adunat la Efes, contra lui Nestorie cel cu limba necurată, care hulea trupul lui Hristos cel luat din Preacurata Fecioară. După aceasta s-a adunat în Calcedon soborul celor trei sute trei zeci de purtători de Dumnezeu părinți, care au grăit întocmai cu sinoadele cele dintîi, iar pe cele grăite de cei de mai înainte le-au întărit; apoi, pe ticălosul și hulitorul Eutihie, împreună cu

Dioscor, l-a înlăturat de la sfințitul și bisericescul trup și apostoleasca credință au întărit-o; iar pe tot cel ce găndea cele potrivnice l-a socotit străin de Biserica lui Hristos.

În fața acestor sinoade să se aprindă asupra noastră foc, să se ascută sabie și moartea cea mai amară să ne pună nouă în față, iar mai ales, de se poate, nenumărate morți să fie, noi nicidecum nu ne vom lepăda de dreapta credință adevărată, nici prin eres nu vom necinști cele ce părinții bine le-au primit. Martori să ne fie sudorile și nevoițele cele multe, pe care le-au suferit Sfinții Părinți pentru credință. Ci acelea vor rămîne tari și nemișcate pentru noi, ca și pentru aceia cărora cu cuviință este a urma pe Dumnezeu, iar pacea lui Dumnezeu, care covârșește toată mintea, să fie povățuitoare și păzitoare stăpînirii tale."

Cu această scrisoare cuviosul a arătat rîvna sa pentru dreapta credință. Citind aceasta împăratul, s-a rușinat și s-a mai potolit puțin; apoi și războiul cel dinăuntru asupra celor dreptcredincioși a încetat o vreme. După aceea, a scris cuviosului cu smerenie, aruncînd asupra altora pricina tulburării bisericești, zicînd: "La acest lucru nou nu sîntem noi pricinuatori, omule al lui Dumnezeu, pentru care cu îndrăzneală chemăm ca martor ochiul lui Dumnezeu cel atotvăzător; ci de la aceia iese atîta tulburare, care mai mult decît alții se cădea să cinstească dogmele. Căci ei, dorind fiecare ca să se arate și cu cuvîntul și cu vrednicia mai întîi, unul pe altul se întrec și caută să ne atragă și pe noi către ei. Înștiințat lucru să fie cuviosiei tale, că unii din monahi și din clerici, părăindu-li-se a înțelege drept niște sminteli ca acestea, au pornit sîrguindu-se, precum am zis, ca să se arate pe ei mai întîi".

După aceasta, trecînd puțină vreme, iarăși s-a întăritat împăratul, avînd nestatornicie, și s-a ridicat asupra dreptei credințe. Deci, iarăși s-au dat în toate părțile, cum și în sfînta cetate a Ierusalimului, porunci împărătești, care lepădau sfintele soboare, dar mai ales pe cel din Calcedon. Atunci, iarăși s-a arătat duhovnicescul ostaș, Cuviosul Teodosie, care era acum bătrîn cu anii, însă avea putere de tînăr. Căci toți de frică tăcînd și cei mai mulți învoindu-se cu împăratul, cuviosul venind din locașul său, a intrat în sfînta biserică cea mare a Ierusalimului; apoi, urcîndu-se acolo unde este obiceiul preoților a face citire către popor și cu mîna făcînd semn de tăcere, cu mare glas a strigat: "Dacă nu socotește cineva pe cele patru sfînte sinoade a toată lumea, întocmai ca și pe cele patru Evanghelii, anatema să fie".

Acestea zicîndu-le, ca un înger a înspăimîntat pe popor și nici unul din potrivnici n-a îndrăznit să zică vreun cuvînt. Apoi, chemînd pe ucenicii săi cei mai aprinși în credință, umbla prin cetăți și prin sate, pierzînd eresul și întărind buna credință. Aflînd împăratul despre acest lucru, l-a pedepsit cu izgonire, neștiind ticălosul că se apropia sfîrșitul său. Deci, cuviosul a fost trimis în surghiun, iar împăratul Anastasie în curînd s-a lipsit de viața cea pămîntească, vremelnică. Atunci, îndată mărturisorul lui Hristos, Teodosie, s-a întors în locașul său, împreună cu toți ceilalți care au pătimit izgoniri pentru dreapta credință. Agapit, episcopul Romei vechi și Efrem, episcopul Antiohiei, au scris către dînsul, fericindu-l cu multe laude pentru răbdarea ce a arătat și pentru izgonirea ce a suferit pentru adevărata credință, încît era gata să sufere și moarte.

Acum este vremea să trecem la povestirea minunilor Sfîntului Teodosie.

În timpul acela, cînd porunca păgînă a împăratului Anastasie se punea de față, în cetatea Ierusalimului erau adunați toți părinții din locașurile Palestinei. Cuviosul Teodosie, precum am zis, venind acolo cu ucenicii săi, și tot soborul acesta fiind în locul ce se cheama Ierotion. În acel loc este un scaun mare, zidit de marele Constantin, unde în toți anii se făcea înălțarea cinstitei Cruci a Domnului.

Atunci, o femeie oarecare, avînd în sînurile sale o durere pe care doctorii o numeau carchin (cancer), pătîmind de multă vreme și neavînd nici o ușurare de la ei, a venit acolo și stătea întristată aproape de ceata sfinților; apoi, apropiindu-se de unul din ei (acesta era Cuviosul Isidor, care mai pe urmă a fost egumen al locașului Suchiei), i-a arătat, plîngînd, boala sa și l-a întrebat dacă este în acel sobor Cuviosul Teodosie și cum este el la chip. Isidor i-a arătat cu degetul pe sfinț; deci, ea mergînd către dînsul, nu într-alt chip, ci ca și femeia aceea căreia îi curgea sînge și care s-a atins de marginea hainei Domnului, așa și dînsa și-a descoperit pieptul și s-a atins în taină de haina monahicească ce era pe cuviosul și îndată a cîștigat tămăduire.

Aceasta nu s-a tănuț de cuviosul, căci întorcându-se către femeie, i-a zis: "Îndrăznește fiică, căci Stăpînul meu a zis: *Credința ta te-a mîntuit*". Fericitul Isidor cu sîrguință a alergat la femeie, vrînd să vadă minunea ce se făcuse; și a văzut că nici un semn nu se mai afla în acel loc, unde erau rănile netămăduite.

După moartea împăratului Anastasie și după întoarcerea din surghiun a cuviosului părinte, obiceiul lui era ca să meargă în Betleem pentru rugăciuni. Odinioară, vrînd să se odihnească de oboseală, s-a abătut din cale la locașul Cuviosului Marchian; iar el, cu dragoste primind pe doritul oaspete, nu avea cu ce să-l ospăteze - pentru că într-acea vreme nu avea nici pîine, nici grîu, și după îndestulată vorbă duhovnicească, cînd a fost vremea mesei, Marchian a poruncit ucenicilor săi ca, fierbînd linte, s-o pună înaintea lor.

Teodosie, înțelegînd sărăcia cea mare în care se afla Marchian, a poruncit ucenicilor săi să aducă pîinile ce le adusesese de acasă în traistă pentru călătorie și să le pună înainte. Plecînd ucenicii, Cuviosul Marchian a zis către Cuviosul Teodosie: "Să nu te superi pentru aceasta părinte, că ți-am făcut ospăț sărac, nici să te mîhnești că n-am pus pîine înainte, pentru că sîntem foarte mult lipsiți și n-avem grîu nicidecum".

Zicînd el aceasta, minunatul Teodosie a căutat spre barba lui Marchian și a văzut un grăunte de grîu, care nu se știe de unde căzuse în barbă, pe care luîndu-l încetișor cu dreapta și cu fața veselă zîmbind, i-a zis: "Iată grîul; deci cum ziceți că grîu nu aveți?" Fericitul Marchian luînd cu bucurie grăuntele din mîinile lui Teodosie, ca pe o sămînță bine roditoare, a poruncit să-l ducă în jitniță, crezînd că binecuvîntarea Sfîntului Teodosie, fără osteneală, va aduce rod mai mult decît holdele cele lucrate.

Aceasta s-a și întîmplat, pentru că a doua zi după plecarea lui Teodosie, ucenicii vrînd să deschidă ușile jitniței, au găsit-o plină cu grîu, încît nici ușile nu se puteau deschide. Deci, Marchian a trimis la Cuviosul Teodosie, înștiințîndu-l despre minunea ce se făcuse, mulțumindu-i pentru înmulțirea grîului. Cuviosul i-a răspuns: "Nu eu, ci tu, părinte, ai înmulțit grîul, căci din barba ta s-a luat acel grăunte".

Altă dată o femeie cinstită din Alexandria a venit la locașul Cuviosului Teodosie, cu micul său fiu, care văzînd pe sfîntul părinte de departe, a strigat către mama sa, arătînd cu degetul spre fericitul: "Acesta m-a izbăvit de înecare în puț, ținîndu-mă de mîna ca să nu mă afund în apă". Iar mama, căzînd la picioarele cuviosului, a zis: "Pruncul acesta, jucîndu-se cu alții, a căzut din nebăgare de seamă în puțul cel mai adînc și socoteam că s-a înecat acolo și a murit.

Deci, tînguindu-ne pentru dînsul ca după un mort, am slobozit un om în puț, ca să scoatem din apă trupul pruncului, iar el s-a aflat viu, șezînd deasupra apei. Mirîndu-ne, și întrebîndu-l cum de nu s-a afundat în apă, el ne-a spus că un monah bătrîn, arătîndu-se, l-a apucat de mîna și-l ținea deasupra apei. Deci, eu de atunci luîndu-mi pruncul, înconjur cetățile, satele, munții și pustiile, pînă ce voi afla pe acel părinte; și iată te-am aflat pe cuvioșia ta, pe care te-a cunoscut pruncul meu, cel mîntuit de înecare prin tine".

O altă femeie, pătîmind grele dureri în toți anii după nașterea copiilor pe care îi năștea morți, deși mult roditoare, tot nu avea fii; ea era mult roditoare, căci năștea adeseori, dar fără fii, căci rodul era mort mai înainte de a ieși din pîntece. Deci, a rugat cu lacrimi pe Cuviosul părinte Teodosie, ca și el să se roage pentru dînsa, să înceteze pierzarea fiilor care se nasc dintr-însa și să i se ușureze durerile cele grele.

L-a mai rugat pe cuviosul, că de va naște vreun prunc de parte bărbătească, să-i dea voie, să-i pună numele Teodosie. Că zicea: "De vei porunci ca acela care are să se nască din mine să se cheme cu numele tău, nădăjduiesc că va fi viu pruncul".

Cuviosul s-a învoit la cererea ei și a făcut rugăciune către Dumnezeu cu dinadinsul pentru dînsa; cînd era să nască, n-a avut durerile de mai înainte, ci a născut mai ușor, și cel născut era viu și de parte bărbătească; apoi l-a numit cu numele cuviosului; iar întărcîndu-l și mai crescînd puțin, l-a dus în locașul cuviosului părinte și l-a dat lui Dumnezeu spre călugărie.

Asemenea și altă femeie din Betleem, întristându-se pentru copiii săi, care mureau, când a numit pe pruncul născut după numele cuviosului, l-a avut viu și a crescut sănătos cu trupul, făcându-se om iscusit, fiind un zidar ales.

Odată supărau pe oameni în Palestina omizile și lăcustele, dar cuviosul era foarte bătrîn în acea vreme, neputînd nici a umbla; însă a poruncit ucenicilor să-l aducă în cîmp, unde se făcea pierzarea roadelor pămîntului; acolo a certat lăcustele și omizile, zicînd: "Așa vă poruncește vouă Stăpînul vostru cel de obște al tuturor, să nu pierdeți ostenele omenești și să nu mîncăți hrana săracilor". Îndată lăcustele s-au dus ca un nor, iar omizile au pierit.

Altă dată frații aveau trebuință de haine, încît erau foarte lipsiți și dezbrăcați și-l supărau pe cuviosul, venind la el; iar el nu avea ce să le dea, ca să-și cumpere haine și-i era milă. Însă după făgăduința Stăpînului a toate, grăia către dînșii: *Nu vă îngrijiți de ziua de mîine, ci căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, căci toate celelalte se vor adăuga vouă; pentru că Tatăl vostru cel ceresc știe de ce aveți trebuință mai înainte de cererea voastră.*

Așa mîngîind sfîntul pe frați, a venit un bărbat necunoscut de nimeni, care nici n-a spus cine-i și de unde este. Acesta a dat cuviosului o sută de galbeni pentru trebuința mănăstirească și s-a dus. Cuviosul, mulțumind lui Dumnezeu pentru o purtare de grijă ca aceea, a dat galbenii pentru îmbrăcăminte fraților și s-au îndestulat toți cu haine multă vreme.

Iulian, păstorul Bisericii Vostriei, care la începutul vîrstei sale învățase de la cuvios citirea cărților, a spus despre dînsul: "Am venit odată - zice el -, cu cuviosul părinte în Vostria; și iată o femeie vestită cu răutatea, întîmpinîndu-ne, a căutat spre cuvios cu mînie și l-a numit înșelător și mincinos; dar îndată a ajuns-o pedeapsa lui Dumnezeu, căci, deodată căzînd, a murit.

Mi s-a întîmplat, spunea același Iulian, a merge pe lîngă o mînăstire în care erau monahi cuprinși de eresul lui Sever, care, văzîndu-ne, au început a da în toaca bisericii spre adunarea fraților, mai înainte de obișnuita vreme a cîntării; iar cuviosul, înțelegînd că vrea să ne facă oarecare asupreală, s-a aprins cu dreaptă mînie și proorocește a zis cuvîntul Stăpînului nostru Hristos: *Nu va rămîne aici piatră pe piatră, care să nu se risipească.* N-a zăbovit împlinirea cuvintelor sale, căci, puțină vreme trecînd, au năvălit agarenii (arabii) noaptea la mînăstirea aceea, și, luînd toate ce se aflau într-însa și robind pe toți monahii, au ars mînăstirea și s-a risipit acel loc, după proorocia sfîntului.

Un comite al ostașilor greci de la răsărit, care se numea Chiric, îndrăzneț la războaie și cucernic spre Dumnezeu, mergînd asupra perșilor, s-a dus mai întîi în Ierusalim să se închine la Sfintele Locuri și să cîștige ajutorul lui Dumnezeu asupra vrăjmașilor; el a venit și în locașul lui Teodosie, de vreme ce, străbătînd pretutindeni slava pentru sfințenia cuviosului părinte, îi atrăgea pe toți la dînsul. Drept aceea, vorbind mult cu sfîntul, s-a folosit de la dînsul; pentru că a auzit din sfințita lui limbă ca să nu nădăjduiască numai spre arcul său, nici să se bizuiască pe zecile de mii de ostași, ci pe unul Dumnezeu să-L știe de ajutător și să nădăjduiască spre puterea Lui nebiruită, căruia și este cu înlesnire să facă aceasta: adică, unul să gonească o mie, iar doi să biruiască zeci de mii.

Dintr-o învățătură ca aceasta, comitele acela a cîștigat mare dragoste către sfînt și a cerut de la dînsul rasa pe care o purta, s-o aibă ca pe o pavază în războaie. Deci, când oastea grecească a luptat cu perșii și se făcea mare măcel, comitele fiind îmbrăcat în rasa Cuviosului Teodosie, era nevătămat de săgeți, de sulite și de săbii și a arătat multă vitejie.

După sfîrșitul războiului, a venit iarăși la cuviosul și i-a spus: "Pe tine însuți, părinte, te-am văzut ajutîndu-mi în război și făcîndu-mă înfricoșat vrăjmașilor, pînă ce am biruit puterea persană". Nu numai comitelui aceluia s-a arătat marea nostru părinte, fiind departe, ci și la alți mulți se arăta în multe locuri, aducîndu-le grabnic ajutor; unora în corăbii, primejduindu-se în mijlocul valurilor și al furtunilor, altora prin pustietăți rătăcind și altora, scoțîndu-i din gurile fiarelor sălbatice. Drept aceea, unora în vis, iar altora în vederea ochilor le sta în față, scoțîndu-i din primejdii.

Dar nu numai oamenilor le era grabnic ajutor, ci și dobitoacelor celor necuvântătoare; astfel, odată un străin mergea cu catîrul și întâmpinîndu-l în cale un leu, s-a repezit la catîr, neuitîndu-se spre om, vrînd să rupă și să mănînce catîrul; deci, omul tremurînd, a chemat cu mare glas numele cuviosului, zicînd: "Ajută-mi, omule al lui Dumnezeu, Teodosie". Atunci leul, auzind de numele sfîntului, s-a întors și a fugit în pustie.

Să pomenim ceva și despre înainte-vederea cuviosului. El a poruncit odată, nu cu mult înainte de sfîrșitul său, ca să lovească în toacă spre adunarea fraților. Adunîndu-se frații la dînsul, a suspinat, a lăcrimat și le-a zis: "Este trebuință a ne ruga, părinților și fraților, este trebuință a ne ruga, căci văd că mînia lui Dumnezeu s-a pornit spre partea Răsăritului".

După aceasta, trecînd șase sau șapte zile, s-a auzit că a căzut Antiohia în urma unui mare cutremur al pămîntului și a căzut chiar în vremea aceea cînd cuviosul, văzînd mînia Domnului, poruncește fraților să se roage.

Apoi, Cuviosul părintele nostru Teodosie s-a apropiat de fericitul sfîrșit, zăcînd pe patul durerii un an întreg. Era rugăciunea neîncetată în gura lui, încît, chiar dormind, buzele lui se mișcau și grăiau psalmii și rugăciunile cu care se obișnuise. Cînd sfîntul voia să se deștepte, afla psalmul în gura sa, încît se împlinea cu dînsul cuvîntul lui David: *Noaptea se înalță cîntarea de la mine*. Apoi neconținut învăța și pe frați la fapte bune.

Mai înainte cu trei zile de sfîrșitul său, a chemat trei episcopi iubiți ai săi și, spunîndu-le ducerea sa către Dumnezeu, le-a dat sărutarea cea de pe urmă; iar ei plîngeau și se tînguiau pentru despărțirea de el. După aceasta, a treia zi, rugîndu-se lui Dumnezeu, și-a dat duhul, viețuind peste 105 ani. Iar mutarea lui a cinstit-o Dumnezeu cu minunea aceasta: un om, anume Ștefan, de neam din Alexandria, era îndrăcit de multă vreme; acela, după mutarea cuviosului, atingîndu-se de patul lui, s-a izbăvit de chinuitorul său și s-a făcut sănătos.

Auzindu-se pretutindeni despre sfîrșitul Sfîntului Teodosie, s-a adunat din toate părțile mulțime de popor, precum și monahi din mînăstiri.

Apoi a venit și Preasfînțitul Petru, întîiul stătător al Ierusalimului, cu episcopii săi, și au îngropat cu cinste sfîntul trup al Cuviosului, în peștera în care viețuise de la început, întru slava Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine închinăciune, împreună cu Tatăl și Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Pătimirea Sfintei Mucenițe Tatiana fecioara și a celor împreună cu dînsa (12 ianuarie)

Sfînta Muceniță Tatiana s-a născut în Roma cea veche, din părinți de neam mare, pentru că tatăl său a fost de trei ori antipat, însă binecredincios creștin și temător de Dumnezeu, păzind în taină sfînta credință, în care și pe fiica sa, adică pe Sfînta Tatiana, a crescut-o cu bunăcuviință și frică de Dumnezeu, învățînd-o și dumnezeieștile cărți.

Venind aceasta în vîrstă și nevrînd să se însoțească cu bărbat, își petrecea în feciorie și curăție viața, pentru că s-a făcut mireasă lui Hristos, fiind rănită de dragostea Lui și Aceluia și slujea ziua și noaptea, omorîndu-și trupul în post și rugăciuni și robindu-l duhului. Apoi s-a învrednicit de slujba bisericească pentru viața sa îmbunătățită și slujea lui Dumnezeu îngerește, deși era în trup; după aceea, cu mucenicească cunună a încununat Hristos Dumnezeu pe mireasa Sa, a cărei pătimire a fost astfel:

Fiind ucis de romani prea nelegiuitul împărat al Romei, Antonin Eliogabal (218-222), al cărui trup a fost târât spre batjocură prin cetate, aruncat în râul Tibru; după dînsul a fost ridicat la împărăție tînărul copil Alexandru Sever (222-235), care era numai de 16 ani.

Acela avea mamă creștină, numită Iulia Mamia, de la care învățase a cinsti pe Hristos, însă nu cu dreaptă credință, că nici pe idoli nu-i lepăda, ci se închina lor ca unor vechi zei ai Romei, avînd în palatele sale și chipul lui Hristos și pe al necuratului Apolon, pe al lui Avraam, cel din legea veche, și al lui Orfeu cel elinesc, precum și alți idoli.

Drept aceea, Alexandru nu prigonea pe creștini, ca cel născut din maică creștină, însă antipații și eparhii lui făceau mare răutate credincioșilor; căci din pricina tinereții lui, cîrmuirea împărăției era încredințată unora din boieri, între care mai întîi era Ulpian, eparhul cetății, aspru din fire și mare vrăjmaș al creștinilor.

Aceia, ocîrmuind toate în numele împărătesc, trimiteau porunci pretutindeni, ca "galileenii" (așa numeau ei pe creștini) cu chinuri și cu moarte să fie siliți la închinarea zeilor romanilor; și erau aleși spre pierderea creștinilor cei mai cumpliți slujitori idolești: Vitalie, comitul, Vas Cubiculariu și Caius Domesticus. Și se vărsa ca apa sîngele creștinilor, fără cruțare, atît în Roma, cît și în toate părțile stăpînirii romane.

Într-acea vreme, Sfînta fecioară Tatiana, diaconița Bisericii Romei, a fost prinsă de cei necredincioși și adusă în capiștea lui Apolon, să se închine acestuia. Ea însă s-a rugat lui Hristos, Dumnezeuul său, și îndată s-a făcut cutremur, încît a căzut idolul, zdrobindu-se în bucăți; apoi a căzut și o parte din templu și a ucis pe mulți dintre necredincioșii care erau acolo înăuntru, precum și pe slujitori; iar diavolul care locuia în idol, răcnind cu mare glas, a fugit cu tînguire din locul acela, auzind toți chiotul lui și văzîndu-l fugind în întuneric, prin văzduh.

Atunci păgîinii au dus-o la judecată și la chinuire; dar mai întîi au bătut-o fără milă peste obraz slujitorii tiranilor și apoi i-au scos ochii cu unghițele. Multă vreme fiind chinuită, chinuitorii au slăbit, pentru că sfînta era înaintea celor ce o băteau ca o nicovală tare, încît cei ce o chinuiau aveau dureri mai mari decît mucenița; ba încă și de îngerii, care stăteau nevăzuți lîngă dînsa, erau loviți peste obraz. Deci strigau către judecătorul cel fără de lege, rugîndu-l să le poruncească să înceteze a chinui pe nevinovata fecioară, fiindcă singuri spuneau că primesc mai multă muncă decît dînsa.

Iar ea se ruga lui Dumnezeu pentru chinuitorii ei, să le dea cunoștința adevărului; și a fost auzită, pentru că li s-a arătat o lumină cerească, și ochii lor cei sufletești deschizîndu-li-se, au văzut patru îngeri înconjurînd pe sfînta, apoi au auzit un glas din cer care venea spre sfînta, și au căzut la pămînt înaintea ei, zicînd: "Iartă-ne, slujitoarea adevăratului Dumnezeu, iartă-ne de cele ce ți-am făcut fără de voie". Deci, au crezut în Hristos, fiind opt la număr, și s-au botezat în sîngele lor; căci au fost chinuiți cumplit, pentru mărturisirea lui Hristos și li s-au tăiat capetele cu sabia.

Într-altă zi, judecătorul cel nedrept șezînd în divan, a pus iarăși de față la întrebare pe Sfînta fecioară Tatiana, care a stat înainte întregă și sănătoasă cu trupul, avînd fața luminată și ochii veseli, dar neputînd cu cuvinte s-o înduplece la idoleasca jertfă, a poruncit s-o dezbrace și să-i taie trupul cu brice. Feciorescul ei trup era alb ca zăpada și cînd o atingeau cu bricele, curgea din răni lapte în loc de sînge și ieșea o mireasmă plăcută ca dintr-un vas de aromate.

Sfînta, ridicîndu-și ochii spre Mirele său Hristos, se ruga în chinuri. Apoi au întins-o la pămînt, în chipul crucii, și mai mult au bătut-o cu toiagul, ostenind și schimbîndu-se mulți slujitori; pentru că îngerii lui Dumnezeu, ca și mai înainte, sînd acolo nevăzuți, loveau pe cei ce băteau pe sfînta și slujitorii adevereau aceasta că sînt bătuți de o mîna nevăzută cu vergi de fier, pentru care au murit nouă dintr-înșii, fiind uciși de mîna îngerilor, iar ceilalți au căzut zdrobiți abia cu viață; iar sfînta batjocorea pe judecător și pe chinuitorii ei, defăimînd pe idoli lor.

După aceasta, trecînd ziua, au aruncat-o în temniță, unde toată noaptea rugîndu-se și cîntînd, lumina cerească o acoperea și îngerii lui Dumnezeu cîntau împreună cu dînsa; iar a doua zi, scoțînd-o iarăși la judecată, se arăta cu corpul mai sănătoasă și cu fața mai frumoasă ca mai înainte, încît s-au mirat toți, deși cu cuvinte amăgitoare o îndemneau să se plece la un gînd cu ei și să aducă jertfă Artemizei, zeița lor cea mare.

Sfînta fecioară se arată ca și cum s-ar fi învoit cu sfatul lor și o duseră cu slavă în templul Artemizei; dar diavolul cel ce locuia în idolul acesta, înțelegînd venirea Tatianei, cu glas mare a strigat: "Vai mie! Vai mie! Unde voi fugi de la Duhul Tău, Dumnezeule al cerului, pentru că foc din cele patru unghiuri ale templului mă izgonesc".

Cînd s-a apropiat sfînta de templu, a făcut semnul Sfîntei Cruci și, ridicîndu-și ochii în sus, s-a rugat lui Dumnezeu, și îndată s-au făcut fulgere și un tunet înfricoșat, apoi căzînd foc din cer, a ars templul și idolul împreună cu slujitorii; iar jertfele le-au prefăcut în cenușă și mulți din popor au căzut morți, fiind loviți de trăsnet. Pentru aceasta, au dus-o în divan și acolo au spînzurat-o, și cu unghii de fier au înșingerat-o; atunci și sîinii ei au fost ruși cu acele fiare. Apoi, aruncînd-o din nou în temniță, îngerii lui Dumnezeu cu lumina cerească au venit iarăși la dînsa și, tămăduind-o de rane, au făcut-o sănătoasă, fericindu-i pătimirea ei cea bărbătească.

A doua zi a fost dată spre mîncare unui leu înfricoșat, în priveliște, care, văzînd-o, a început a se gudura și a-i mîngîia picioarele. Cînd l-au luat pe leu din priveliște și-l duceau la locul său, s-a repezit pe neașteptate la un boier cinstit, anume Eumenie, și l-a ucis pe loc. Apoi iarăși au spînzurat pe Sfînta Tatiana și mai cumplit au zgîriat-o; iar chinătorii ei erau loviți și omorîți de îngeri nevăzuți. După aceea, aruncînd-o în foc, focul nu ardea, pentru că își potolea puterea sa arzătoare, cinstind pe roaba lui Hristos. Toate aceste preamărite minuni se socoteau de păgîni nu ca puteri ale lui Hristos, ci ca vrăjitorie. Deci, i-au tuns părul capului ei, pentru că ziceau că în perii săi are farmece, care o apără de orice vătămare.

După tăierea părului, au închis-o în templul lui Jupiter, pentru că li se părea că de acum nu mai poate să facă nici un rău idolului lor, de vreme ce, odată cu părul s-au luat de la dînsa și vrăjile. Sfînta a petrecut în acea închisoare două zile, cu lumina cea obișnuită ce venea din cer strălucind, mîngîindu-se de îngeri. A treia zi au venit slujitorii cu poporul, vrînd să aducă jertfă zeului Jupiter. Cînd au deschis templul, au văzut pe idolul lor căzut la pămînt și sfărîmat ca praful; iar sfînta se veselea în Hristos, Dumnezeul său.

Atunci au dus-o iarăși la divan și, neștiind judecătorul ce să-i mai facă, a pedepsit-o cu moartea și i-a tăiat sfîntul cap, împreună cu al tatălui său, pentru că l-au dovedit că este creștin, după ce mai întîi l-au scos din dregătoria sa și i-au luat averile; apoi, osîndindu-l la moarte prin tăiere, a murit pentru Hristos, împreună cu sfînta sa fiică.

Și amîndoi au primit cununile mucenicești de la Hristos Dumnezeu, Căruia I se cuvine mărire, în veci. Amin.

Pătimirea Sfîntului Mucenic Petru, care s-a numit Abesalamit (12 ianuarie)

Petru, care se numea și Abesalamit, a fost prins în cetatea Avilona, fiind acolo prigonire. El era de fel din părțile Eleuteropolei, și l-a adus la ighemonul Sever, pentru cercetare.

Acesta a zis către dînsul: "Cum te numești?" Petru a răspuns: "După numele cel părintesc, mă numesc Abesalamit, iar după numele cel duhovnicesc, pe care l-am luat de la Botez, mă numesc Petru". Voievodul a întrebat: "Din ce neam ești?" Petru a răspuns: "Sînt creștin". Boierul l-a întrebat: "Ce

dregătorie ai?" Petru a răspuns: "Nu pot avea o dregătorie mai mare și mai bună decât aceasta, adică a fi creștin". Voievodul a întrebat: "Ai părinți?" Petru a răspuns: "Nu am". Boierul i-a zis: "Minți, căci eu am auzit că tu ai părinți". Petru a răspuns: "În Evanghelie mi se spune ca de toate să mă lepăd, venind la mărturisirea numelui Domnului". Boierul a zis: "Știi porunca împărătească?" Petru a răspuns: "Eu porunca Dumnezeului meu o știu, care este adevăratul și veșnicul împărat". Voievodul a zis: "Milostivii împărați au poruncit ca toți creștinii ori să jertfească idolilor, ori cu felurite chinuri să piară". Petru a răspuns: "Și împăratul cel veșnic și adevărat a poruncit, că de va jertfi cineva diavolilor, iar nu Dumnezeului celui viu, acela în veci să piară. Tu judecă cu dreptate: se cade oare a încălca porunca Împăratului ceresc?"

Voievodul a zis: "Ascultă-mă, jertfește idolilor, și împlinește porunca împăraților noștri". Petru a răspuns: "Eu idolilor celor făcuți de mână, din lemn și din piatră, cărora și voi sînteți asemenea, nu voi jertfi". Boierul a zis: "Nedreptate ne faci nouă; nu știi oare că am putere să teucid?"

Petru a răspuns: "Eu nu te năpăstuiesc, ci îți spun ceea ce este scris în legea Domnului: Idolii păgînilor sînt aur și argint, lucruri de mâini omenești; au gură, ochi, nări, urechi, mâini și picioare, dar n-au grai, nu văd, nu miros, nici umblă. Și Domnul grăiește în Sfînta Scriptură: Asemenea lor să fie cei ce-i fac pe ei, și toți cei ce nădăjduiesc spre dînșii". Dacă Domnul prin gurile proorocilor și prin Sfîntul Duh le-a zis acestea, apoi cum îmi spui tu că te-aș asupra, de vreme ce eu ți-am zis că ești asemenea cu pietrele și cu lemnele cele mute și surde, prin care cinstiți pe diavoli, ba încă și pe mine mă sfătuești să fii asemenea ție".

Voievodul a zis: "Ascultă-mă, miluiește-te singur și adu jertfă zeilor". Răspuns-a Petru: "Atunci eu cu adevărat mă voi milui, de nu voi aduce jertfă zeilor voștri, și de nu mă voi depărta de la adevăr; de vreme ce tu ești necredincios, pentru aceea nu mă crezi pe mine, nici legea lui Dumnezeu, cum că de va jertfi cineva zeilor, va pieri. Deci, de ce zăbovești? Fă ceea ce este poruncit ție". Voievodul a zis: "Voi răbda încă, așteptînd pînă ce te vei gîndi și vei jertfi zeilor, izbăvindu-te de chinuri".

Petru a răspuns: "În deșert aștepti; fă acum ceea ce ai să faci, și împlinește lucrul tatălui tău, diavolul, căci eu nu voi face voia voastră, căci nici Domnul meu Iisus Hristos, căruia și slujesc cu osîrdie, nu mă va lăsa să fac aceasta".

Deci, voievodul a poruncit să-l spînzure; apoi a zis: "Ce zici Petre, vei jertfi zeilor, sau nu?" Petru a răspuns: "Dă acele unghii de fier și poruncește să mă strujească; pentru că nu o dată ți-am spus că nu voi jertfi diavolilor, ci numai Dumnezeului meu, pentru al cărui nume pătinesc". Și a poruncit Sever voievodul să-l chinuiască cumplit. Chinuit fiind slăvitul lui Dumnezeu mucenic, n-a scos glas de durere, ci numai cînta, zicînd: "Una am crezut de la Domnul, aceasta voi căuta, să locuiesc în casa Domnului în toate zilele vieții mele". Și iarăși zicea: "Paharul mîntuirii voi lua, și numele Domnului voi chema". Aceasta zicînd, mai mult s-a întăritat voievodul și a poruncit altor chinuitori să se apropie.

Iar poporul care stătea împrejur, văzînd sîngele curgînd pe pămînt și fiindu-i milă de dînsul, a zis: "Miluiește-te omule și jertfește zeilor, ca să te izbăvești din aceste chinuri amare". Sfîntul le-a răspuns: "Aceste chinuri nu sînt nimic, nici o durere nu-mi aduc; iar de m-aș lepăda de Dumnezeu meu, apoi cu adevărat aș cădea în mai grele chinuri, care sînt fără sfîrșit". Voievodul a zis: "Ce zici Petre? Adu zeilor jertfă, ca să nu te căiești mai pe urmă fără de vreme". Petru a răspuns: "Nu mă voi căi, nici voi aduce jertfă". Zis-a voievodul: "Eu morții te voi da". Petru a răspuns: "Aceasta este ceea ce doresc și eu, ca să mor pentru Dumnezeu meu". Atunci voievodul a dat asupra lui răspuns de moarte, zicînd: "Pe Petru, care a defăimat porunca nebiruiților împărați, pentru legea Dumnezeului său, poruncesc să se răstignească pe Cruce".

Și astfel bunul ostaș al lui Hristos, sfîrșindu-și nevoința sa, s-a învrednicit a fi părtaș al patimii Stăpînului, fiind răstignit pe Cruce. Deci, mărturisitorul lui Hristos, Abesalamit, care se numește și Petru, a pătimit în cetatea Avloniei, în vremea lui Maximian, împăratul Romei (286-305); iar peste toți împărățind Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

Pătimirea Sfinților Mucenici Ermil și Stratonice (13 ianuarie)

(După Metafrast)

Împărățind Liciniu păgînul (307-324), și sîrguindu-se să placă foarte mult zeilor săi necurați, a dat poruncă grea asupra tuturor creștinilor: ca să fie urmăriți prin cetăți și prin sate și oricine va afla vreun creștin și va spune despre el împăratului, să fie răsplătit, învrednicindu-se de mare cinste.

De aceea, toți se sîrguiau spre cercetarea și prigonirea creștinilor, ca să fie plăcuți împăratului. De acel Liciniu - pe cînd el ședea odată și făcea judecată la un loc înalt - s-a apropiat unul din ostași, zicîndu-i: "Este aici un creștin, anume Ermil, care are, după regula creștinătății sale, rînduiala diaconiei și care slujind de demult lui Hristos, rîde de zeii noștri și de tine, împărate, și întru nimic te socotește".

Auzind acestea Liciniu, a poruncit ca îndată să-l caute și să-l prindă. Deci trimișii aflară pe sfîntul rugîndu-se și ridicîndu-și mîinile spre Domnul Dumnezeu său; iar el înștiințîndu-se că este prins, spre a fi judecat și chinuit pentru Hristos, s-a umplut de bucurie și de veselie; apoi a mers cu ostașii, nu cu sila fiind dus, ci ca și cum avea a primi cinste, alerga cu sîrguință și a stat înaintea împăratului cu multă îndrăzneală. Văzîndu-l împăratul, i-a zis: "Spune cu adevărat, ești creștin, cum am auzit despre tine?" El a răspuns: "Cu slobod glas mărturisesc, nu numai că sînt creștin, ci despre aceasta adeverez că sînt sfințit Dumnezeului celui nevăzut, și înaintea Lui slujesc în rînduiala diaconiei".

Împăratul a zis: "Să fii diacon, adică slujitor și la ai noștri zei". Iar mucenicul rîzînd de cuvintele lui, i-a zis: "O! împărate, mi se pare că ești surd sau nebun! Eu ți-am spus că slujesc Dumnezeului Celui nevăzut, iar nu idolilor voștri, care sînt văzuți, căci ei nu văd nici nu știu ce sînt, ca să le fie cineva diacon, dar pe care tu, înșelîndu-te, îi cinstești ca pe niște zei, fiind pietre și lemne cu totul surde și neînsuflețite, lucruri de mîini omenești, de care se cade mai ales a rîde decît a li se închina cineva".

Atunci împăratul n-a suferit vorba lui, ci îndată a poruncit să bată pe mucenic peste obraz cu niște unelte de aramă, pregătite spre muncire, iar chinuitorii să strige: "Nu fi îndrăzneț cu limba, Ermile! Cinstește pe împărat, jertfește zeilor, și te izbăvește de munci". Iar el fiind bătut tare, se arăta ca și cum nu simțea durerea; ci dimpotrivă defăima slăbiciunea tiranului. Apoi cu glas mai tare a strigat, zicînd: "Răni fără sfîrșit vei lua și înfricoșata mîină a lui Dumnezeu o vei cunoaște, căci lăsînd pe Ziditorul tău, iei aminte la zeii cei surzi și muți și, ce este mai rău, te silești a atrage și pe alții la aceeași pierzare, ca unul ce urăște mîntuirea lor".

După aceasta, împăratul a poruncit să-l ducă la temniță trei zile, nădăjduind că se va gîndi și se va căi de îndrăzneala sa. Iar mucenicul mergînd, cînta: "Domnul îmi este ajutor și nu mă voi teme ce-mi va face mie omul". Și intrînd în temniță, a cîntat: "Cel ce paști pe Israel, ia aminte; Cel ce povățuiești ca pe o oaie pe Iosif, Cel ce șezi pe heruvimi, arată-te și vino ca să ne mîntuiești pe noi".

Domnul n-a trecut cu vederea pe robul Său, ci a trimis un înger, mîngîindu-l și întărindu-l pe el. Apoi îngerul i-a zis: "Ermile, îndrăznește, grăiește și nu tăcea, iar de acum nu te teme, căci vei birui îndată meșteșugurile dușmanului, și de sus vei primi cunună prea luminoasă pentru pătimire". Astfel Dumnezeu a înarmat pe ostașul Său spre nevointă, l-a încins cu putere, a învățat mîinile lui la război, și a dat arc de aramă în brațele lui și pavază de mîntuire.

Iar după trei zile, Liciniu împăratul, șezînd iarăși la judecată, a pus de față pe Ermil, zicîndu-i: "Oare te-ai căit și vei voi acum ca să aduci jertfă zeilor, ca să fii slobod de chinurile cele pregătite ție? Sau tot aceeași nebulie te cuprinde, și de bunăvoie vrei să te dai pierzării?"

La aceasta ostașul lui Hristos, pentru cinstea Domnului, care l-a înarmat cu îndrăzneală, a răspuns: "Ți-am spus odată, împărate; se cădea ca să fie de ajuns cuvintele mele cele dintîi, și mai mult să nu mă întreb; "

pentru că am pe Dumnezeu în cer, Căruia și slujesc, și Căruia pe mine însumi mă sîrguiesc a mă aduce jertfă; căci de la El nădăjduiesc mare ajutor". Zis-a împăratul: "Atunci voi vedea de-ți va ajuta Cel ce locuiește în cer".

Și îndată a poruncit la șase ostași vîrtoși, să-l ia și întinzîndu-l la pămînt, să-l bată fără cruțare". Deci, fiind bătut ucenicul, răbda ca un fără de trup și se ruga lui Dumnezeu, zicînd: "Doamne, Dumnezeul meu, care pentru mine ai răbdat răni și bătăi, în zilele lui Pilat din Pont; Însuși întărește-mă pe mine, care iarăși pătinesc pentru Tine, ca să pot săvîrși această alergare de acum; ca fiind părtaș patimilor Tale, să mă fac vrednic răsplătirii Tale celei veșnice".

Sfîntul astfel rugîndu-se, îndată s-a auzit un glas de sus, zicîndu-i: "Amin, Amin, zic ție, Ermile; după trei zile te vei izbăvi din aceste primejdii și vei primi mare răsplătire pentru pătimirea ta". Acest glas a adus mucenicului mare îndrăznire și întărire; iar chinuitorilor le-a pricinuit mare frică și cutremur. Pentru că aceia au căzut la pămînt și nu mai puteau să facă nimic; chiar și împăratul s-a cutremurat, dar n-a voit să cunoască puterea lui Dumnezeu și a poruncit ca iarăși să ducă pe mucenic în temniță.

Atunci era străjer la temniță Stratonice, căruia i se poruncise să păzească pe mucenic. Iar acest Stratonice era în taină creștin și prieten al Sfîntului Ermil, de care se rănea cu inima, văzîndu-l în munci; dar se înveselea cu duhul de îndrăzneală și de tăria lui, însă el singur nu îndrăzneala să se dea la niște pătimiri ca acestea. Iar Sfîntul Ermil intrînd în temniță, cînta, zicînd: *Domnul este luminarea mea și Mîntuitorul meu, de cine mă voi teme? Domnul este păzitorul vieții mele, de cine mă voi înfricoșa?* Atunci a strălucit asupra-i o lumină cerească și iarăși a auzit un glas, poruncindu-i să îndrăznească și făgăduindu-i că va avea sfîrșitul pătimirilor, după trei zile.

A doua zi chinuitorul șezînd iarăși la judecată, a adus la cercetare pe Sfîntul Ermil, care a stat înainte cu fața luminoasă, cu ochii veseli și cu inima plină de bucurie. Dar tiranul Liciniu clătînd capul și rîzînd de mucenic, i-a zis: "Spune-ne nouă la ce ți-a folosit temnița cea întunecoasă și vremea cea petrecută în pătimire? Te-a învățat oare să te supui legii împărătești? Și să dai zeilor cinstea cea cuviincioasă sau încă va fi trebuință de chinuri împotriva inimii tale atît de împietrite?" Mucenicul i-a răspuns: "Temnița cea întunecată mi-a mijlocit mare lumină și acum sufletul meu este în pace și în bucurie și în negrăită lumină, care îmi dă bună nădejde de cîștigarea bunătăților ce vor să fie; iar eu mă minunez foarte, cum întunericul care este în tine nu primește nici o schimbare, ci totdeauna întunecă ochii tăi cei sufletești ca să nu vadă adevărul".

Astfel muștrînd sfîntul rătăcirea împăratului, acesta a strigat: "Spre nimic altceva, precum văd, nu te-ai deprins, decît numai să ocărăști pe față cu neînfrînata ta limbă, cu îndrăznețul tău suflet și cu nebunia ta; însă să ne răspunzi cu încredințare, vei jertfi zeilor și te vei supune poruncii noastre? Sau vei lua muncile cele vrednice după faptele tale?". Mucenicul lui Hristos, Ermil, i-a răspuns: "Ai auzit răspunsurile mele, împărate, și nimic mai mult nu vei auzi de la mine. Fă de acum ceea ce voiești și săvîrșește cu lucrul ceea ce ai gîndit".

Și mîniindu-se Liciniu, a poruncit să întindă pe sfînt gol la pămînt și să-l bată cu bețe pe pînțele. Iar sfîntul în bătăile ce i se aduceau avea întărire pe Hristos, către Care ridicînd ochii cei sufletești se ruga: "Dumnezeule, ia aminte spre ajutorul meu; Doamne grăbește ca să-mi ajuți". Iar tiranul aprinzîndu-se de mînie pentru multa răbdare a sfîntului, a poruncit ca să-i rupă pînțelele lui cu unghii de vultur, ca să vadă cu ochii săi cele dinăuntru lui.

Iar mucenicul zicea: "Inima și trupul meu s-au bucurat de Dumnezeul cel viu, ca de seu și de grăsime să se umple sufletul meu, și cu buze de bucurie Te va lăuda gura mea".

Stratonice, văzînd pe Sfîntul Ermil, prietenul său, chinuit astfel fără de omenie și pînțelele lui fiind rupt, a început a plînge; dar văzîndu-l unii din cei ce stăteau acolo, îndată au spus împăratului că Stratonice, străjerul temniței, pe față se arată că este părtaș al rătăcirii creștinești, și prieten cu Ermil; căci se

milostivește și plînge pentru dînsul. Împăratul chemînd pe Stratonice, îl întrebă: "Ești prieten al lui Ermil?".

Stratonice nevrînd a minți, fiind ucenic al adevărului, și văzînd că acum venise vremea nevoinței sale, a mărturisit că este prieten al lui Ermil și că este creștin; deci, defăimă pe idoli ca niște neînsuflețiți și pe închinătorii lor ca pe niște nebuni, și numai pe Unul Dumnezeu, Făcătorul cerului și al pămîntului îl preamări.

Atunci împăratul, umplîndu-se de mînie, a poruncit să bată pe Stratonice cu bețe peste tot corpul gol. Dar acesta fiind bătut, își ridică ochii către Sfîntul Ermil, prietenul său, și zicea: "Roagă-te lui Hristos pentru mine, Ermile, ca să-mi dea putere să-mi păzesc credința tare și nemișcată și să fiu mai presus decît toți chinătorii mei". Apoi rîdea de Liciniu și-l îndemna ca să înceteze a se închina idolilor celor orbi și neînsuflețiți și să se teamă de pedeapsa adevăratului Dumnezeu, în ale Cărui mîini este înfricoșat lucru a cădea. Dar au bătut pe sfînt pînă ce a tăcut, fiind slăbit de răni. După aceea a poruncit împăratul ca pe amîndoi, pe Stratonice și pe Ermil, să-i arunce în temniță.

Deci, Sfîntul Stratonice se ruga, zicînd: "Doamne, să nu pomeniști fărădelegile mele cele dintîi". Apoi, amîndoi grăiau către Dumnezeu: "Ajută-ne Dumnezeule, Mîntuitorul nostru, pentru mărirea numelui Tău Celui sfînt". Atunci ei au auzit un glas dumnezeiesc, zicînd: "Alegerea ați săvîrșit, credința ați păzit, și de acum s-a pregătit vouă cununa dreptății, pe care dimineată o veți lua". A doua zi, aduseră iarăși pe Ermil la judecată, și Liciniu l-a întreat: "Vei jertfi idolilor?".

Sfîntul a răspuns: "Cele ce întîi ți-am spus, acelea și astăzi îți repet; pentru aceea arde, taie și chiniește-mă cum voiești, pentru că am învățat a nu mă teme de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă". Deci, a poruncit tiranul ca să spînzure pe sfînt de un lemn și cu cuțitele să-i împungă trupul. Iar sfîntul, într-acea mare durere, neîncetat se ruga: "Fii mie ajutor, Dumnezeule, Mîntuitorul meu". Apoi a auzit un glas de sus: "Nu te teme, căci cu tine sînt Eu, Dumnezeul Tău."

După aceasta, împăratul a judecat pe Sfîntul Ermil, ca să fie înecat în Dunăre; iar pe Sfîntul Stratonice aducîndu-l, îl îndemna să jertfească idolilor, ca să nu pătimească și el ca prietenul său; dar fericitul Stratonice a răspuns: "Cu adevărat, ticălos aș fi dacă m-aș supune poruncii tale celei nebune; și cum aș voi eu ca să rămîn viu, cînd prietenul meu moare pentru Hristos?" Liciniu a zis: "Atunci voiești să mori cu Ermil?" Sfîntul Stratonice a răspuns: "Foarte mult doresc; pentru că se cuvine ca prietenii cei adevărați să îndure primejdia împreună și de bunătăți iarăși împreună să se îndulcească. Și ce va fi mai dulce pentru noi, decît a pătimi și a muri pentru Hristos?"

Văzînd împăratul Liciniu că nimic nu sporește, a osîndit pe Sfîntul Stratonice la același fel de moarte, ca să fie înecat în Dunăre cu Ermil.

Pe cînd duceau pe amîndoi sfinții spre înecare, ei cîntau cu veselie: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, întru oameni bunăvoire*. Și ducîndu-i ostașii la Dunăre, i-au pus în mreje și i-au aruncat în adîncul apei.

Astfel Dunărea a primit trupurile sfinților mucenici, iar cerul a sălășluit sufletele lor întru acoperămintele sale. Apoi a treia zi, s-au aflat la mal sfintele lor trupuri, pe care credincioșii le-au îngropat cu cinste, ca la 18 stadii departe de cetatea Singhidon (Belgrad), punîndu-i pe amîndoi într-un mormînt, ca toate să le fie de obște, ca prieteni: de obște mărturisirea pentru Hristos, de obște temnița, de obște chinurile, de obște înecarea, de obște îngroparea trupurilor lor, de obște și mărirea în ceruri; cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, se cuvine toată mărirea, cinstea și închinăciunea, acum și pururea, și în vecii vecilor. Amin.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Iacob, cel din Nisibe (13 ianuarie)

Moise, dătătorul de lege care a trecut pe israeliți prin mare ca pe uscat, iar în pustie a adăpat pe popor prin minune, și care multe alte minuni a făcut, a scris faptele cele de mai înainte, nu cu înțelepciunea luată de la egipteni, ci cu darul cel dat din cer.

Pentru că de unde putea el să știe fapta cea bună a lui Abel, iubirea de Dumnezeu a lui Hristos, dreptatea lui Noe, binecuvântata preoție a lui Melchisedec, chemarea lui Avraam, credința, bărbăția, iubirea de străini și jerfa fiului său, Isaac? Și, pe scurt, vestea despre nevoițele altor bărbați dumnezeiești, de unde ar fi putut să le știe, de n-ar fi luat lumină de la dumnezeiescul Duh? De un ajutor ca acesta (zice Teodorit) am și eu nevoie în lucrarea de față, pentru a scrie Viețile Sfinților care au fost cu puțină vreme înainte de noi și care au strălucit chiar în vremurile noastre; ca după aceea, să le pun ca pe o lege înaintea celor ce doresc să le urmeze. Deci, mi se cade ca să încep povestirea chemînd în ajutor rugăciunile acelor sfinți.

Nisibe este o cetate, care a fost într-o vreme între hotarele stăpînirii Romei și ale Persiei, care pe atunci dădea dajdie romanilor. În această cetate s-a născut Sfîntul Iacob și și-a ales deosebita petrecere în pustie, și șălășluindu-se acolo, viețuia prin munții cei înalți.

Deci, în timp de vară și de toamnă locuia prin dumbrăvi, avînd cerul ca acoperămînt; iar în timpul iernii intra într-o peșteră, unde se apăra de ger. Hrana lui nu era nici din ceea ce se seamănă pe cîmp, nici din lucru, ci numai din ceea ce singur pămîntul producea. El aduna poame din copacii de prin pădure și ierburi ca cele de prin grădini, cu care își întărea trupul, atît numai ca să-și poată ține zilele. Foc pentru fierberea mîncării nu-i trebuia niciodată, pentru că se hrănea numai cu verdețuri crude; și nici de lînă nu avea trebuință pentru haine, căci se acoperea cu piei de capre.

Astfel omorîndu-și trupul, cu duhovnicească hrană își întărea sufletul; iar gîndul său îl pregătea spre dumnezeiască vedenie, făcîndu-l oglindă a Sfîntului Duh - precum grăiește Apostolul -, și privind mărirea Domnului, se urca spre desăvîrșire. De acolo i se înmulțea în toate zilele îndrăzneala către Dumnezeu, de la Care cerea și căpăta tot ce avea de trebuință; și înainte vedea și proorocea cele ce erau să fie; căci i se dăduse de la Sfîntul Duh darul facerii de minuni. Să povestim credincioșilor cîteva minuni ale lui și astfel vom arăta raza strălucirii lui apostolești, ca urmare a darului ce avea.

În acea vreme oamenii cei fără de minte se închinau idolilor celor neînsuflețiți și le făceau dumnezeiască cinste; iar cinstirea cea cu adevărat dumnezeiască era defăimată de cei mulți și erau prigoniți cei ce nu se amestecau în sălbăcicia lor; căci fiind desăvîrșiți în faptele cele bune, știau adevărul, și păzindu-se de închinarea idolească, se închinau Ziditorului a toate.

Sfîntul Iacob lăsînd pustia, s-a dus în Persia, vrînd să vadă odrasla cea nouă a sfîntei credințe și pe cît se putea să ajute la înmulțirea ei. Trecînd un pîrîu ce se întîmpla în calea lui, a văzut cîteva fecioare spălîndu-și hainele și, dezvelindu-și picioarele aproape de tot, priveau la dînsul ca la un străin care purta o îmbrăcăminte neobișnuită, măsurîndu-l cu ochi îndrăzneți, nerușinîndu-se nici de cinstea lui, nici de goliciunea lor; ci stăteau cu necuviință, fără a-și acoperi capetele lor.

Atunci sfîntul s-a mîniat pentru această nerușinare a lor și vrînd ca să arate puterea lui Dumnezeu, spre învățătura acelor, și apoi să se izbăvească de închinarea idolească, cînd vor vedea acea minune, a blestemat izvorul din care curgea pîrîul, și îndată s-a uscat izvorul acela, încît nici o picătură de apă nu s-a mai aflat într-însul. Asemenea a blestemat și pe acele fecioare nerușinate ca să îmbătrînească deodată. Și s-a împlinit cuvîntul sfîntului, căci părul cel negru al capetelor lor îndată s-a încărunțit și s-a făcut ca frunzele de toamnă, cînd cade bruma peste ele.

Văzînd aceasta fecioarele (căci și apa se uscaseră și toate fiind cărunte, priveau una la alta), s-au înspăimîntat, și alergînd în cetate, au spus către toți cele întîmplate. Cetățenii, văzînd minunea ce se făcuse, au mers la Sfîntul Iacob, marele făcător de minuni, și l-au rugat cu dinadinsul ca să-și îmblînzească mînia și să întoarcă iarăși apa în rîu.

Sfîntul milostivindu-se, degrabă a făcut rugăciune către Domnul, și a curs izvorul ca și mai înainte și pîrîul s-a umplut de apă. Apoi oamenii rugau pe sfînt ca să dea și fetelor tinerețea de mai înainte. Sfîntul voia să facă aceasta, dar cînd a întreat unde sînt, fetele nu s-au mai aflat, nici nu au venit la pocăință; pentru aceasta le-a pedepsit ca să rămînă astfel, spre neuitată aducere aminte de puterile minunate ale lui Dumnezeu, ca astfel și ceilalți să se învețe curățenia vieții și buna rînduială.

Aceasta a fost minunea acestui nou Moise, pe care a făcut-o nu prin lovirea toiagului, ci prin semnul Sfintei Cruci. Iar eu mai mult de aceasta mă minunez, adică de blîndețea lui, căci n-a făcut ceea ce într-o vreme a făcut Marele prooroc Elisei și n-a trimis niște ursoaice ca să sfîșie pe fecioarele fără de rușine, ci printr-o pedeapsă mică le-a învățat spre bune obiceiuri și temerea de Dumnezeu. Încă o zic aceasta, nu prihănind mînia proorocului, ci arătînd că Sfîntul Iacob, avînd aceeași putere în facerea de minuni pe care o avea și proorocul, a făcut cele cuviincioase bunătății lui Hristos și Noului Așezămînt.

Acest Sfînt Iacob, văzînd odată pe judecătorul Persiei făcînd o judecată nedreaptă unui om nevinovat, s-a mîhnit de această nedreptate și a poruncit unei pietre mari ce era aproape, ca să se sfărîme și să se răspîndească ca țărîna, muștrînd pe judecător de această nedreptate.

Cei ce erau acolo, văzînd acest lucru, s-au înfricoșat; ba încă s-a temut și judecătorul nedrept și, cunoscîndu-și păcatul, s-a căit; apoi, schimbînd judecata cea dintîi, a hotărît alta dreaptă. Și aici făcătorul de minuni a urmat Domnului său, Care vrînd să arate că de voie merge la patimă și cum că, cu înlesnire - de ar fi voit -, ar fi pierdut pe ucigașii Săi, totuși nu i-a pierdut, ci smochinul cel neînsuflețit l-a uscat cu cuvîntul, arătîndu-și puterea Sa.

Acelei bunătăți a Domnului a urmat Sfîntul Iacob; n-a adus pedeapsa asupra nedreptului judecător, ci a sfărîmat piatra și prin aceasta a învățat pe judecător dreapta judecată. Pentru aceste faceri de minuni, și făcîndu-se iubit și mărit înaintea tuturor, s-a ridicat fără de voie la episcopat, în patria sa, cetatea Nisibe, deși se lepăda și fugea de o dregătorie ca aceasta.

Schimbîndu-și petrecerea vieții singuratice și sălășluindu-se cu cetățenii, nu și-a schimbat nici hrana, nici hainele, ci numai locul era altul, iar rînduiala vieții aceeași; însă ostenele erau mai multe ca cele dintîi, căci prin post, prin culcare pe jos, prin purtarea rasei, i s-a adăugat grija de popor, de sărmani, de văduve, ca să sprijinească pe cei năpăstuiți și să ajute tuturor, povățuindu-i pe toți la fapte bune.

Însă ce trebuință este a număra cu amănuntul ostenele și îngrijirile pentru popor, care se cuvin unei dregătorii ca aceasta? Cei ce și-au luat asupra lor acest jug știu aceasta și, mai ales cei ce iubesc și se tem de Stăpînul, Care le-a încredințat păstoria oilor celor cuvîntătoare. Deci, sfîntul, ostenindu-se mai mult în dregătoria episcopiei și săvîrșind bunătăți, și-a adăugat mai multe daruri ale Sfîntului Duh.

Într-o vreme, mergînd sfîntul la un sat, s-au apropiat în calea sa niște săraci, care cereau de la dînsul milostenie pentru îngroparea unui mort, care se afla zăcînd chiar în acea cale. Iar omul acela nu era cu adevărat mort, ci se prefăcea; căci acei săraci văzînd de departe pe episcop venind, au poruncit unuia dintre dînșii ca să se prefacă că este mort, să capete cu un meșteșug ca acesta mai multă milostenie de la episcop.

Deci arhiereul le-a dat cuvincioasa milostenie și pentru cel mort s-a rugat ca să i se ierte păcatele și sufletul lui să se rînduiască cu cei drepti; apoi s-a dus în calea sa. Depărtîndu-se sfîntul, prietenii celui prefăcut mort îi ziceau să se scoale, iar el nu se scula; căci acum murise cu adevărat și zăcea fără suflet.

Văzînd săracii cum că minciuna lor s-a adeverit, au alergat după sfînt, și ajungîndu-l, au căzut la picioarele lui, mărturisîndu-și păcatul și aruncînd pricina asupra sărăciei; deci, se rugau ca să-i ierte și să întoarcă în trup sufletul mortului. Iar făcătorul de minuni, asemănîndu-se Domnului cel mult îndurat, i-a ascultat; și cu rugăciunea ce a făcut a întors sufletul și a înviat mortul.

Aceasta, precum mi se pare, se aseamănă cu minunea Sfîntului Petru, care a dat morții celei năpraznice pe Anania și pe Safira, care se sfătuiseră să mintă împotriva Duhului Sfînt și să ascundă din prețul țarinei; pentru că și acest Sfînt Iacob, celui ce și-a tănuțit duhul său și cu minciună se prefăcuse mort, i-a luat sufletul.

Sfîntul Petru, cunoscînd furtișagul, descoperindu-i aceasta Sfîntul Duh, a dat pedeapsa de moarte asupra celor ce furaseră; Iacob, neștiind vicleșugul, căci cu minciună se prefăcuse mort săracul acela, prin rugăciune i-a luat viața. Petru, pe Anania și pe Safira, care muriseră, nu i-a izbăvit, pentru că atunci era trebuință de asprime, ca și ceilalți să aibă frică; iar Iacob avînd darul apostolesc, prin moarte a pedepsit cîtva timp, apoi iarăși a mîngîiat prin întoarcerea vieții acelu om.

După aceasta, cînd Arie, întîiul hulitor al Fiului lui Dumnezeu și al Sfîntului Duh, și-a ascuțit limba sa asupra Făcătorului său și a tulburat tot Egiptul, iar mai marele între împărați Constantin, care, ca alt Zorobabel, a izbăvit lumea din robia închinării la idoli și bisericile cele dumnezeiești răsturnate la pămînt le-a ridicat și le-a înălțat, a adunat întîiul sobor de sfinți părinți a toată lumea, în Niceea, arhiereul lui Dumnezeu, Iacob, episcopul Nisibe, era acolo în mijlocul soborului sfinților părinți, apărînd dreapta credință, iar pe Arie l-a depărtat de la Biserică.

În acea vreme, Nisibe era sub stăpînirea împăraților Romei, iar marele Constantin murind, Saporie, împăratul Persiei, a venit cu toată puterea oștilor sale, înconjurînd cetatea aceasta, vrînd s-o ia; dar cu rugăciunile Sfîntului episcop Iacob, cetatea rămînea nebiruită. Atunci Saporie a oprit cu pietre și cu pămînt rîul care curgea prin cetate, și adunîndu-se apă multă, îndată i-a dat drumul asupra cetății, încît au căzut zidurile ei de pornirea rîului și de puterea apei, apoi mare parte a cetății a întunecat-o, aducînd multă frică cetățenilor dintr-însa și multă bucurie perșilor, căroră li se părea că au în mîini cetatea; însă nu s-au apropiat ca să între, fiindcă apele îi opreau, ci au amînat pînă a doua zi, ca să se pornească cu toată puterea asupra cetății.

Iar noaptea, sosind tot poporul cetății, s-a apucat de lucru, prin îndemnarea episcopului și, cu ajutorul rugăciunilor lui, au îndreptat zidurile cetății, încît nici călăreții, nici pedestrașii nu puteau să între înăuntru fără scări; dar cetatea putea să fie luată cu înlesnire de n-ar fi căutat cetățenii ajutorul Celui Preaînalt. Si au rugat toți pe Sfîntul Iacob, episcopul lor, ca să se suie pe zidurile cetății și să risipească puterea potrivnicilor.

Deci, s-a suit Sfîntul Iacob, și văzînd nenumăratele cete ale oștirii persane, s-a rugat lui Dumnezeu să trimită asupra lor țînțari și muște cîinești, ca ei să cunoască puterea lui Dumnezeu și să plece de la cetate. Și a ascultat Dumnezeu rugăciunea robului Său, căci a adus îndată asupra cetelor persane un nor de țînțari și de muște, a căror mușcare era atît de cumplită, încît caii și elefanții neputînd-o suferi, rupeau zăbalele și frîiele și fugeau încoace și încolo neopriți. Si nu numai celor necuvîntătoare, ci chiar și perșilor le erau nesuferiți țînțarii aceia și muștele, ce erau mai cumplite decît mii de ostași înarmați.

Văzînd păgînul împărat că ostenele lui erau în deșert, căci puterea oștii lui se biruia de țînțari și de muște, era în nepricepere și în mare tulburare. Apoi, cînd a văzut umblînd pe zidurile cetății pe acel om dumnezeiesc, adică pe Iacob episcopul, și i se părea că acela este împărat, pentru că avea porfiră împărătească, cu coroană pe cap foarte strălucită, s-a mîniat pe ai săi, care spusese că nu este împărat în cetate și i-a pedepsit cu moarte; drept aceea, depărtîndu-se de cetate, a fugit în pămîntul său, izgonit de muște și de țînțari.

O minune ca aceasta a făcut Dumnezeu prin rugăciunile plăcutului Său, care n-a cerut să cadă foc din cer asupra vrăjmașului, precum altă dată Ilie proorocul a cerut asupra celor 50 și i-a ars, nici se ruga ca să-i

înghită pământul, ci numai țânțari și muște să vină asupra lor, ca să cunoască puterea lui Dumnezeu. Și cu adevărat minune a fost, căci atîta oaste persană nu putea să se scape de niște mici insecte din văzduh și a fugit, biruindu-se cu rușine. Atîta dar avea Sfîntul Iacob de la Dumnezeu și atîta îndrăzneală către El.

După aceea, fiind trecut de zile, s-a odihnit întru Domnul. Iar după moartea lui, cîtăva vreme trecînd, cetatea Nisibei a fost numărată la stăpînirea Persiei, din care credincioșii ieșind, au luat cu ei moaștele folositorului și povățuitorului lor, Sfîntul Iacob, care de ar fi fost viu, niciodată n-ar fi fost stăpînită cetatea de barbari, de care o apăra marele plăcut al lui Dumnezeu, cu puterea cea nebiruită a lui Hristos, Dumnezeuul nostru, Căruia dimpreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, se cuvine slava, în veci. Amin.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Maxim Căvsocalivitul (13 ianuarie)

(Scrisă de Teofan, egumenul Mănăstirii Vatoped)

Cuviosul părinte Maxim, care a trăit la anul 1320, era din Lampsac, din părinți de neam bun, binecredincioși și îmbunătățiți, care fiindcă erau lipsiți de fii, rugau totdeauna pe Dumnezeu cu lacrimi ca să le dea un fiu; și, ascultîndu-le Dumnezeu rugămîntea lor, le-a dat pe fericitul Maxim, pe care din Sfîntul Botez l-au numit Manuil.

Apoi, socotindu-l părinții lui ca pe un dar al lui Dumnezeu, cum era cu adevărat, îl creșteau cu multă dragoste și sîrguință, și-l învățau sfintele cărți. Cînd a ajuns copilul în vîrstă, l-au adus și l-au băgat în biserica Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu. Rămînînd Manuil în biserica aceasta, cînta cu dulce glas și cu dor dumnezeiesc, rugînd pe Născătoarea de Dumnezeu cu multă umilință pentru mîntuirea lui.

Și, într-adevăr, el părea un alt Samuil, sporind cu vîrsta și cu darul, fiind lăudat și iubit de toți, căci nu avea cugete copilărești, ci de la începutul vîrstei avea minte bărbătească; și mergea adeseori la niște bătrîni cuvioși, care se linișteau acolo aproape, să audă de la dînșii sfătuiri de suflet folositoare, petrecînd împreună cu dînșii și slujindu-le cînd el era slobod, căci încă se afla întru supunerea părinților săi, și se povățuia de dînșii spre petrecere plăcută lui Dumnezeu. Apoi, dumnezeiescul dor aprinzîndu-se în inima lui, îl silea să iasă din lume și să meargă la liniște, ca să se îmbrace cu sfînta schimă a monahilor. Pentru aceasta, de multe ori se dezbrăca de hainele sale cele lumești și îmbrăca cu acelea pe săraci, iar el tremura de frig. Încă și pîine pe ascuns dădea celor flămînzi cu multă îndestulare; și pentru ca să-și ascundă fapta lui cea bună, se prefăcea înaintea părinților lui și înaintea altor cunoscuți și rudeni că este nebun; însă fapta lui cea bună nu se tăinuia.

Astfel el într-acest chip se nevoia spre faptele bune, prin care însemna că va avea mai pe urmă viață mai înaltă și mai presus de cele văzute. Dar părinții lui au uitat că l-au dăruit lui Dumnezeu și se pregăteau să-l însoare și să-l lege cu legăturile lumii, ca să vadă pe lîngă ei pe doritul lor fiu și să se bucure de dînsul cît vor trăi. Dar bunul Manuil hrănind în mintea sa gîndurile dumnezeiești, la 17 ani ai vîrstei sale, a părăsit pe părinții săi și lumea, cum și toate cele din lume, ducîndu-se în muntele ce se numește Ganu, unde s-a îmbrăcat în chipul monahicesc, numindu-se Maxim, din Manuil, și s-a supus unui bătrîn iscusit și lucrător de fapte bune, cu numele Marcu, ca să învețe petrecerea cea monahicească.

Căci se arăta celor bătrîni procopsit și vrednic în toate, în post, în priveghere, în rugăciune, în culcare pe jos, întru toată aspra petrecere și întru defăimarea lucrurilor deșarte și chiar a trupului său; el era iubit de toți, dar de starețul lui era certat pentru covîrșitoarea și necurmata petrecere aspră ce avea.

Însă n-a trecut mult și starețul lui, care a strălucit cu fapta bună în toată Macedonia, s-a dus la veșnicile lăcașuri. Iar dumnezeiescul Maxim ducîndu-se de acolo, a trecut prin Macedonia și prin munții de prin

laturile cele de aproape, căutînd să afle un bătrîn îmbunătățit, precum era cel dintîi, și Dumnezeu i-a împlinit dorința sa. Căci, ducîndu-se în Muntele Papichiu, a aflat bărbați sfinți asemenea celor care locuiau sus pe dealuri, în peșteri și prin locuri pustii și nu aveau la ei nimic altceva, afară de rasele cele vechi, ce le purtau.

Petrecînd împreună cu dînșii multă vreme, a întrupat în sine toate faptele bune cele mai presus de om, precum primește ceara cea moale chipurile peceților. Apoi s-a dus la Constantinopol, unde văzînd acele frumoase biserici și închinîndu-se sfințelor moaște care erau puse acolo, a alergat la biserica Preasfintei Stăpînei noastre Născătoare de Dumnezeu, care se numea Odighitria, ca să vadă minunile cele mari ce se făceau acolo. Deci, văzîndu-le și închinîndu-se lor, mult s-a minunat și se gîndea cît de mare slavă are în ceruri Născătoarea de Dumnezeu; apoi rămînînd de tot uimit, a petrecut toată noaptea în biserică; și era fără încălțăminte în picioare, fără acoperămînt pe cap, purtînd numai o rasă de păr. Si din vederea lui cea umilită, se părea tuturor a fi un nebun; căci se prefăcea și el ca și acel mare Andrei, cel nebun pentru Hristos. Deci, toți se minunau de dînsul și-l socoteau într-adevăr nebun pentru Hristos.

Aflînd despre dînsul marele împărat Andronic Paleologul (1282- 1328), l-a chemat la palatul împărătesc și a început a vorbi cu dînsul, în fața multora. Iar dumnezeiescul Maxim a răspuns către împărat, spunîndu-i multe din cuvintele Sfîntului Grigorie, cuvîntătorul de Dumnezeu, după cum avea obicei, și din dumnezeieștile Scripturi. Retorii cei mai iscusiți se minunau de dînsul, cum de știe cuvintele Sfîntului Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, precum și cealaltă scriptură. Dar fiindcă nu învățase gramatica, nu așeza cuvintele bine și după meșteșugul gramaticii; atunci marele logofăt Caniclie a zis către cei ce erau de față: "Glasul este al lui Iacob, iar mîinile sînt ale lui Isav".

Auzind acestea cuviosul, a plecat îndată de acolo, numindu-i deșerți de minte și nebuni și nu s-a mai dus la curtea împărătească. Iar la Sfîntul Atanasie, care era atunci patriarh, se ducea adeseori și-i asculta cu bucurie dulcile lui cuvinte, numindu-l noul gură-de-aur. Iar patriarhul cunoscînd fapta lui cea bună, s-a sîrguit mult ca să-l pună în chinovia pe care o ridicase el în Constantinopol.

Cuviosul n-a voit să se ducă și să se depărteze de biserica Născătoarei de Dumnezeu din Vlaherne, în ale cărei curți el petrecea în foame, sete, priveghere și în veghere de toată noaptea, cu rugăciuni, cu lacrimi și cu suspinuri neconținute, nevoindu-se în toate nopțile; iar ziua se făcea nebun cel cu adevărat înțelept, ca vîntul plăcerii oamenilor să nu-i scuture roadele faptei bune.

După ce a zăbovit acolo vreme destulă, s-a dus la Tesalonic, ca să se închine marelui Dimitrie, izvorîtorul de mir; și împlinindu-și dorul său, de acolo s-a dus în Sfîntul Munte al Athonului, înconjurîndu-l și închinîndu-se la sfințele mănăstiri; iar mai pe urmă s-a dus și la Sfînta Lavră a Sfîntului Atanasie.

Aici, citind viața și nevoițele sfîntului acestuia, precum și pe ale Sfîntului Petru Atonitul, s-a minunat de liniștirea lui Petru și de viața cea chinovicescă a lui Atanasie; deci, gîndindu-se la sîrguința pe care au avut-o amîndoi spre a păzi poruncile lui Dumnezeu, a dorit să petreacă în locul acela și să urmeze nevoițele amîndurora. Dar mai înainte de a începe viața aceasta, cugetătorul de Dumnezeu a întrebat pe sfinții părinți care pustniceau acolo ce petrecere să aibă mai întîi. Iar ei l-au sfătuit să se supună starețului și să se iscusească după cum se cuvine în isprăvile fericitei ascultări și pe urmă, după ce va pune temelie bună pe piatra lui Hristos, adică pe dumnezeiasca smerenie, care este începutul și rădăcina tuturor faptelor bune, atunci să se nevoiască și singur în liniște.

Acestea dacă le-a auzit cuviosul, s-a supus egumenului și s-a sălășluit acolo împreună cu ceilalți frați. Deci, mai întîi a început slujbele cele mai de jos și mai proaste, după cum este obiceiul, apoi a fost rînduit să cînte în strana bisericii pentru slava lui Dumnezeu. Căci încă de cînd era tînăr el se învăța Psaltirea, și cîntînd cu pricepere, își înălța mintea către Dumnezeu și vărsa multe lacrimi de umilință.

Același lucru îl făcea și cînd citea cuvintele sfinților, fiind cu totul uimit, minunîndu-se de nemărginita iubire de oameni a lui Dumnezeu, Care ne-a dat un dar ca acesta, prin Sfîntul Duh, ca astfel să-L înțelegem, fiind noi încă cu trupul; apoi avea pururea inima aprinsă de focul dorului dumnezeiesc, care

locuia într-însul. Pentru aceasta, deși era în mijlocul multora, era ca și cum s-ar fi întâmplat în pustietate; așa că niciodată nu se împiedica de la rugăciunea minții, adică de a zice din inimă: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă" - rugăciune pe care o făcea neîncetat, mișcându-se totdeauna în inima sa, lucru care este rar, și cu greu de aflat la alții.

Dar fericitul a dobândit din copilărie un dar ca acesta al rugăciunii, prin fapta lui cea bună și prin evlavia ce o avea către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Fiind el în ascultarea mînăstirii și făcînd toate cele poruncite cu sîrguință, ducea o viață aspră, asemenea celei de mai înainte, cînd era în biserica din Vlaherne; și nu avea nici chilie în lavră, nici vreun alt lucru din cîte sînt pentru odihna trupeză, ci numai hrana cea de nevoie și-o lua de la trapeză și mîncă cu înfrînare, numai cît să trăiască; iar șederea o avea în strănile din tinda bisericii, fiindcă se nevoia cu nedormirea de toată noaptea și cu privegherea, după obiceiul său.

Precum Muntele Sinai a chemat pe Moise, Carmelul pe Ilie, iar pustia pe Ioan Botezătorul, tot într-acest chip și pe Cuviosul Maxim l-a chemat Atonul, floarea munților, ca să înflorească drept într-însul, după cum zice psalmistul, ca un finic, și să rodească rodurile Sfîntului Duh. Căci în Duminica Sfinților Părinți, care este după dumnezeiasca Înălțare a lui Hristos, Dumnezeu nostru, i s-a arătat Născătoarea de Dumnezeu, avînd în brațe pe Domnul, și i-a zis: "Urmează-mi, prea credinciosule Maxime, și suie-te deasupra Athonului, să iei darul Sfîntului Duh, după cum dorești". Văzînd el această dumnezeiască vedenie de două și de trei ori, a lăsat Lavra cea mare și după șapte zile s-a suit pe creștetul muntelui, în Sîmbăta Cincizecimii sau a Rusaliilor, și a petrecut toată noaptea treaz, împreună cu alți monahi, care s-au dus după dumnezeiasca Liturghie. Dumnezeiescul Maxim a rămas singur acolo trei zile și trei nopți, rugîndu-se neconținut Domnului și Născătoarei de Dumnezeu, cu rugăciunea minții. Dar cine poate povesti ispitele pe care le-a uneltit vrăjmașul asupra sfîntului, ca să-l izgonească de acolo?

Astfel se arătau fulgere și trăsnete, încît se clătina Muntele Atonului și se desfăceau pietrele și stîncile; însă toate acestea se făceau prin nălucirea diavolilor, în vremea nopții, ca să-l înfricoșeze. Ba încă și ziua se auzeau glasuri sălbatice și tulburări mari, ca și cum ar fi fost acolo aproape mulțime de oameni grozavi, care se suiau prin toate părțile muntelui spre vîrf și se porneau asupra sfîntului cu prăștii și cu sulite, ca să-l pogoare din vîrfurile muntelui; fiindcă nu sufereau blestemații să locuiască sfîntul acolo, dar toate acestea se arătau cu nălucire.

Însă dumnezeiescul Maxim avînd în sine darul Sfîntului Duh nu se temea nicidecum, nici se îngrijea de aceasta; ci se îndeletnicea și se sîrguia numai în rugăciunea minții, rugînd pe Domnul și pe Născătoarea de Dumnezeu, ajutătoarea și părtinitoarea lui, care i s-a arătat cu multă mărime ca o împărăteasă, înconjurată de mulți boieri tineri, ținînd în brațele sale pe Fiul ei și Ziditorul a toate.

Și cunoscînd-o sfîntul prin orbitoarea și dumnezeiasca lumină, care strălucea și lumina împrejur toate părțile acelea, apoi adevărindu-se deplin că nu era amăgire diavolească, ci vedenie dumnezeiască și arătare adevărată a Născătoarei de Dumnezeu, i-a grăit cu bucurie, zicînd: "Bucură-te cea cu dar dăruită, Domnul este cu tine", și altele ca acestea; după aceea, căzînd, s-a închinat Domnului și Născătoarei de Dumnezeu, auzind acestea de la Preasfînta Născătoare: "Primește dar asupra diavolilor, cinstite pătimitorule, și locuiește în Muntele Atonului; căci aceasta este voia Fiului meu, ca să te sui la vîrfurile faptei bune și să te faci dascăl și povățuitor al multora, ca să-i mîntuiești".

După aceasta, i s-a dat și pîine cerească, spre hrana și întărirea firii, fiindcă era de atîtea zile flămînd și nemîncat; și îndată ce a luat pîinea și a băgat-o în gura sa, l-a înconjurat de sus o lumină dumnezeiască și a auzit laudă îngerească. Iar Născătoarea de Dumnezeu s-a suit în ceruri și bună mireasmă a rămas în vîrfurile muntelui, încît sfîntul a rămas uimit, căci nu voia să se coboare de acolo și să se lipsească de acea bună mireasmă și de acea strălucire; cu toate acestea, după trei zile, s-a pogorît din porunca Născătoarei de Dumnezeu, și s-a dus la biserica ei, ce se numește Panaghia, și petrecînd acolo cîteva zile, s-a suit iarăși în vîrf și a sărutat locul acela în care stătuse cu slavă Născătoarea de Dumnezeu și cerea iarăși cu lacrimi dumnezeiasca ei arătare. Însă lumină nu a mai văzut, iar bună mireasmă a mirosit fără de sațiu, ca

și mai înainte, și s-a umplut de bucurie și de veselie negrăită. Aceasta a urmat de trei ori, când s-a suit în vârful, dar pe Născătoarea de Dumnezeu n-a mai văzut-o ca întâia oară.

De atunci s-a coborât la poalele muntelui, ca proorocul Ilie în Carmel, și acolo aflând un monah bătrîn, i-a spus ceea ce a văzut și a auzit în vârful muntelui. Bătrînul auzind acestea, a socotit că s-a rătăcit dumnezeiescul Maxim și că toate acelea le-a văzut prin nălucire diavolească, numind rătăcit și amăgit pe luminătorul și povățuitorul celor rătăciți; și de atunci toți îl numeau rătăcit, și întorcîndu-se de către dînsul, îl goneau, ca să nu se apropie de cineva. Dar acest nerătăcit luminător a primit cu mare bucurie a se numi rătăcit, iar nu sfînt; ba încă se prefăcea totdeauna că este rătăcit, și cînd vorbea cu alții se făcea că este nebun, ca să piardă părerea cea trufașă și să rodească smerita cugetare, care păzește în om darul Sfîntului Duh.

Pentru aceasta nu locuia într-un loc cu ceilalți, ci ca un rătăcit se muta din loc în loc; și oriunde se ducea, își făcea o colibă mică din iarbă și din frunze, cît numai să încapă trupul lui cel mult pătîmîtor; după puțină vreme o ardea și se ducea într-altă parte și își făcea alta. Apoi, iubea atît de mult lipsa și sărăcia, încît nu avea niciodată nici sapă, nici traistă, nici scaun, nici masă, nici oală, nici făină, nici untdelemn, nici vin, nici pîine, nici altceva din cele trebuitoare omului; ci aproape ca un om fără de trup își petrecea viața prin locuri pustii și neumbrate.

Și numai o colibă mică își făcea, precum am zis, și după ce petrecea puțină vreme într-însa, o ardea și pleca de acolo; pentru aceasta se și numea rătăcit și "cavsocalivitis" (arzător de colibe), deși mulți nu cunoșteau dumnezeiescul dar care îl acoperea și locuia într-însul și nici nădejdea care îl înroua și rugăciunea cea neconținută, care îl îndulcea.

Dar cine poate să spună foamea și setea pe care le răbda, goliciunea, frigul, înghețurile iernii, arșițele verii, petrecînd fără acoperămînt de casă, fără a doua haină, desculț, neavînd de la nimeni nici o cercetare, fără numai dacă era silit de nevoia firii, a merge vreodată la vreun frate ca să-și mîngîie corpul cel mult chinuit cu puțină pîine și sare și cu puțin vin, dacă s-ar fi aflat. Ar putea să zică cineva că pentru dînsul a spus Hristos în Sfînta Sa Evanghelie: *Căutați la păsările cerului, că nici seamănă, nici seceră, nici adună în hambare, și Tatăl vostru le hrănește pe ele*. Căci acest sfînt era ca o pasăre a cerului sau, mai bine zis, ca un fără de corp locuia în pustie. Și, într-adevăr, de-a pururea acest pomenit Maxim, după cum zice Apostolul Pavel, și-a răstignit trupul cu patimile și cu poftetele.

Cine să nu se minuneze de o petrecere îngerească ca aceasta? Cine să nu se înspăimînteze auzind nevoințele lui mai presus de om; adică răbdarea lui cea mare, privegherea de toată noaptea, lacrimile cele de-a pururea curgătoare, necurmata rugăciune, metaniile cele multe, lovirea capului său de pămîntul pietros, liniștea, blîndețea și smerenia lui; pentru aceea și locaș al Sfîntului Duh s-a făcut ca un alt Petru Atonitul și ca alt Atanasie cel Mare, cărora se nevoia să le urmeze din toate puterile sale; sau, mai bine zis, pe începătorii monahilor, pe Pavel, zis Tebeul și pe marele Antonie i-a rîvnit și la înălțimile faptelor bune ale acelora a ajuns.

Pentru aceasta și mintea lui, ca și a acelora, vedea descoperirile tainelor dumnezeiești. Dar acestea cînd s-au făcut cunoscute și s-au arătat altora? Atunci, cînd el s-a făcut cunoscut că nu este rătăcit la minte și cînd a petrecut împreună cu alți sfînti bătrîni și mari sihaștri, care se minunau și se cucureau de dumnezeiescul Maxim, pentru nevoințele lui cele mari, pe care îl bănuiseră cum că ar fi rătăcit, după cum mai înainte s-a spus; iar cînd au petrecut împreună cu dînsul, au cunoscut dumnezeiescul dar, care locuia într-însul; și de atunci nu-l mai numeau rătăcit și înșelat, ci-i ziceau cinstitul Maxim și luminătorul cel prea strălucit.

Într-acea vreme a venit la Sfîntul Munte și Cuviosul părintele nostru Grigorie Sinaitul și așezîndu-se în schitul ce se numește Magula, s-a făcut dorit și iubit tuturor părinților Sfîntului Munte, și mai ales liniștitorilor, pentru că era dascăl minunat al liniștei și al rugăciunii; și a făcut cunoscut tuturor foarte bine meșteșugurile și măiestriile diavolilor, lucru care este foarte rar și anevoie de aflat.

Pentru aceasta, alergînd la dînsul toți liniștitorii, se învățau de la el tainele sfintei rugăciuni, precum și care sînt semnele cele nerătăcitoare ale darului și care ale înșelăciunii vrăjmașului? Iar unii dintr-înșii i-au spus și despre Cuviosul Maxim, povestindu-i petrecerea lui supraomenească și nebunia lui cea prefăcută.

Auzind acestea dumnezeiescul Grigorie, s-a minunat și a poftit să-l vadă și să vorbească împreună cu el. Deci, a trimis cîțiva dintre ucenicii săi ca să cheme pe fericitul Maxim la dînsul. Ducîndu-se trimișii la coliba lui și negăsindu-l acolo, l-au căutat în zadar prin împrejurimi, timp de două zile, fiindcă era vreme de iarnă și el locuia prin peșterile din desișurile pustiei. Deci, ostenindu-se mult, au mers la chilia Sfîntului Mamant, ca să se odihnească puțin, și a sosit acolo îndată și Sfîntul Maxim cel căutat, care a hiritisit pe toți cei ce se aflau acolo, numind pe fiecare după numele său; și mai înainte a spus dorința Cuviosului Grigorie, cum că voiește să plece din Sfîntul Munte și să meargă la Paroria, cum și multe de acestea. Iar frații cei trimiși i-au adus la cunoștință dorința starețului lor și el îndată a plecat împreună cu dînșii la Grigorie, cîntînd psalmul: *Ridicat-am ochii mei la munți, de unde va veni ajutorul meu*, și celelalte.

Cînd a ajuns la chilia lui Grigorie, dumnezeiescul Maxim a zis către cei trimiși: "Bătrînul acum se odihnește, fiind foarte obosit de rugăciune; pentru aceasta liniștiți-vă și voi puțin, și eu asemenea mă voi odihni, pînă voi vedea pe bătrînul". Și așa au intrat în pădure, rugîndu-se cu lacrimi și cîntînd astfel: "Să se îndrepteze Doamne pașii mei înaintea Ta și să nu mă stăpînească toată fărădelegea".

Săvîrșind tot psalmul, a fost chemat de dumnezeiescul Grigorie și îndată a mers. După ce au vorbit acolo cu toții despre diferite lucruri, Grigorie a scos pe ceilalți afară și a oprit la sine pe purtătorul de Dumnezeu Maxim, vrînd să se înștiințeze de la dînsul chiar, de toate cele auzite de la alții.

Deci, fiind întrebat Cuviosul Maxim de dumnezeiescul Grigorie, despre petrecerea și lucrarea cea duhovnicească, Sfîntul Maxim a răspuns: "Iartă-mă, că eu sînt omul rătăcit și înșelat". Iar bătrînul a zis: "Lasă acum acestea, și spune-mi pentru Domnul fapta ta cea bună, ca să mă luminez, iar de nu, măcar să vorbim împreună despre fapta cea bună și să ne folosim unul altuia, căci eu nu voi arăta cele grăite de tine la ceilalți, care împiedică pe aproapele cu cuvintele cele rele și neiscusite, căci eu iubesc pe aproapele ca pe mine însumi. Deci, spune-mi mă rog pentru Domnul, fapta ta cea bună".

Atunci dumnezeiescul Maxim i-a arătat cîte a făcut și cîte a pățimit din tinerețele lui, adică dumnezeiasca rîvnă, care o avea pentru Dumnezeu, fugirea de lume, supunerea lui, nebunia cea prefăcută, nevoințele cele sihăstrești, înfricoșata vedere a Născătoarei de Dumnezeu, lumina care l-a înconjurat atunci cînd era în creștetul Atonului, și care și alte dăți l-a înconjurat, cum și ispitele diavolilor.

Iar dumnezeiescul Grigorie, întrerupînd pe cuviosul din cuvîntarea lui, i-a zis: "Spune-mi, te rog, rugăciunea minții, prea cinstite părinte". Cuviosul zîmbind puțin, i-a zis lui: Nu voi ascunde de tine, părintele meu, minunea Născătoarei de Dumnezeu, care a făcut-o cu mine. Eu din tinerețele mele aveam multă credință către Doamna mea de Dumnezeu Născătoare, și o rugam cu lacrimi să-mi dea darul rugăciunii din inimă, și într-una din zile, mergînd la biserica ei, după cum aveam obiceiul, am rugat-o iarăși cu nemăsurată fierbințeală a inimii mele; și cînd sărutam cu dragoste sfînta ei icoană, îndată am simțit în inimă o fierbințeală ce mi-a venit de la sfînta ei icoană, care nu mă ardea, ci mă răcea și mă îndulcea, pricinuind sufletului meu mare umilință.

De atunci, părinte, a început mintea mea să zică neîncetat rugăciuni și inima se veselea cu pomenirea lui Iisus și a Sfintei de Dumnezeu Născătoare, făcînd totdeauna pomenirea lor; din acea vreme niciodată n-a lipsit rugăciunea aceasta din inima mea: "Iartă-mă, părintele meu". Iar dumnezeiescul Grigorie a zis către dînsul: "Spune-mi sfînte, ți-a urmat vreodată după rugăciunea aceasta: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă", vre o arătare dumnezeiască sau vreun alt rod al Sfîntului Duh?" Sfîntul Maxim a zis către dînsul: "O! părinte, pentru acestea mă duceam prin locurile pustii și doream liniște totdeauna, pentru ca să dobîndesc mai mult darul rugăciunii prin dragoste covîrșitoare către Dumnezeu și pentru înălțarea minții către Domnul".

Iar Sfântul Grigorie a zis către dînsul: "Rogu-te, părinte, să-mi spui, ai toate acestea pe care mi le-ai spus?" Atunci dumnezeiescul Maxim a zîmbit și a zis către dînsul: "Dă-mi să mănînc și nu mai cerceta nevrednicia mea". Iar Sfântul Grigorie a zis către dînsul: "O! de aș avea și eu nevrednicia ta, sfinte; însă te rog să-mi spui, cînd se înșală mintea ta, ce vede cu ochii cei gînditori? Și atunci poate mintea împreună cu inima să grăiască rugăciune?"

Iar dumnezeiescul Maxim a răspuns: "Ba nu poate, căci cînd vine darul Sfîntului Duh în om, atunci încetează rugăciunea, fiindcă se stăpînește mintea cu totul de darul Sfîntului Duh și nu mai poate să lucreze cu puterile ei, ci rămîne nelucrătoare și se supune numai Sfîntului Duh; căci, unde voiește sfîntul o duce, ori în aerul nematerialnic al dumnezeieștii lumini, ori într-o altă vedenie oarecare nepovestită, ori cum se întîmplă de mai multe ori, întru vorbirea dumnezeiască; și în scurt, precum voiește Domnul cel Sfînt, așa mîngîie pe robii Săi, și după cum se cuvine fiecăruia, așa îi dă și drumul lui.

Ceea ce spun, poate să vadă cineva la proorocii și apostolii care s-au învrednicit a avea atîtea vedenii, măcar că oamenii îi batjocoreau și îi credeau rătăciți, beți și ieșiți din minte. Astfel proorocul Isaia a văzut pe Domnul pe scaun înălțat și pe Serafimi stînd împrejurul Lui. Iar întîiul Mucenic Ștefan a văzut cerurile deschise și pe Iisus stînd de-a dreapta Tatălui și alții au văzut altele.

Într-acest chip și acum robii lui Hristos se învrednicesc a avea vedenii de multe feluri, pe care unii nu le cred și nici nu le primesc în nici un chip că sînt adevărate și socotesc că sînt niște rătăcirii, iar pe cei care le văd îi cred că sînt rătăciți. Dar mă minunez foarte mult de aceasta, cum oamenii aceia s-au întunecat și au orbit și ca niște orbi cu sufletul nu cred ce a făgăduit nemincinosul Dumnezeu prin gura proorocului Ioil, acolo unde zice: "Voi vărsa darul Duhului meu peste tot credinciosul și peste robii și roabele mele". Acest dar l-a dat Domnul nostru și-l dă și acum, și-l va da pînă la sfîrșitul veacului tuturor credincioșilor robilor Săi, după făgăduirea Sa.

Deci, cînd darul acesta al Sfîntului Duh ar veni în cineva, nu-i arată cele obișnuite, nici cele simțite ale lumii acesteia, ci îi arată ceea ce n-a văzut niciodată, nici le-a zărit; și atunci mintea omului aceluia învață de la Sfîntul Duh taine înalte și scumpe, pe care după cum zice dumnezeiescul Apostol Pavel, ochiul trupesc al omului nu poate să le vadă, nici mintea nu poate să le înțeleagă de la sine vreodată.

Pentru ca să înțelegi cum le vede mintea noastră, ia aminte la ceea ce voiesc să zic. Ceara cînd este departe de foc, este tare și se prinde de mîna omenească, iar după ce o pui în foc se topește și acolo se aprinde și toată se face lumină - dar nu este chip să nu se topească în foc și să nu se facă ca apa -, așa și mintea omului, cînd este singură, neunită cu Dumnezeu, înțelege acelea cîte sînt ale puterii ei; iar cînd se va apropia de focul dumnezeirii și de Duhul cel Sfînt, atunci se stăpînește cu totul de acea dumnezeiască lumină, făcîndu-se toată lumină, și acolo în Sfîntul Duh se aprinde și se topește de dumnezeieștile vederi, și nu este chip acolo în focul dumnezeirii să gîndească cele trupești și cele ce ar voi.

Atunci dumnezeiescul Grigorie a zis către dînsul: "Mai sînt și alte asemenea, părintele meu, care sînt ale rătăcirii și ale înșelării". Iar marele Maxim i-a răspuns, zicînd: "Altele sînt semnele înșelării și altele ale darului; căci duhul cel rău al înșelăciunii, cînd se apropie de om, îi tulbură mintea și îl sălbăticește, îi face inima aspră și o întunecă, îi pricinuieste temere, frică și trufie, îi slăbănogeste ochii, îi tulbură creierii, îi înfiorează tot trupul, îi arată cu nălucire în ochii lui lumină nu strălucită și curată, ci roșie, și îi face mintea uimită și diavolească, și-l îndeamnă să zică cu gura lui cuvinte necuvioase și hulitoare. Și acela care vede însuși duhul înșelăciunii de mai multe ori, se iuțește și este plin de mînie, și smerenia nu o știe cu totul desăvîrșit, nici plînsul cel adevărat și lacrimile, ci totdeauna se fălește cu isprăvile lui și, fără sfială și frică de Dumnezeu, se află în patimi și își iese cu totul din minți, ajungînd la pierzare desăvîrșită, din care înșelăciune să ne izbăvească Domnul pentru rugăciunile tale.

Iar semnele darului sînt acestea: cînd se apropie de om darul Sfîntului Duh, îi adună mintea, îl face să fie luător aminte și smerit, îi aduce înaintea pomenirea morții, a păcatelor, a judecății ce va să fie și a muncii veșnice, și face sufletul lui lesne umilitor, a plînge și a se tîngui, îi face și ochii lui blînzi și plini de lacrimi și cu cît se apropie de om, îl îmblînzește în sufletul lui și-l mîngîie prin sfintele patimi ale

Domnului nostru Iisus Hristos, și prin nemărginita Lui iubire de oameni, pricinuind în mintea lui astfel de vedenii înalte și adevărate; întâi, despre puterea necuprinsă de minte a lui Dumnezeu, cum adică cu un cuvânt a adus toate făpturile dintru neființă în ființă.

Al doilea, despre puterea Lui cea nemărginită, care ține, ocîrmuiește toate și are purtare de grijă pentru toate. Al treilea, necuprinderea și neînțelegerea Preasfintei Treimi, și despre noianul cel neurnat și neajuns al dumnezeieștii Ființe și celelalte. Iar atunci cînd se înalță mintea omului la acea dumnezeiască lumină, inima lui se face blîndă și izvorăște roadele Sfîntului Duh: bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, milostivirea, dragostea, smerenia și celelalte, primind sufletul lui o bucurie nepovestită".

Acestea după ce le-a auzit Sfîntul Grigorie, a rămas uimit și se minuna de cele ce grăia dumnezeiescul Maxim; de aceea nu-l mai numea om, ci înger pămîntesc. Apoi l-a rugat mult, zicîndu-i: "Încetează, te rog, de a-ți mai arde coliba ta și odihnește-te într-un loc, ca să faci mai mult rod, folosind și pe mulți alții, ca un preaiscusit în fapta bună; căci iată, te-a ajuns bătrînețea, iar moartea vine de multe ori fără de vreme.

Pentru aceasta, împărțește talentul, adică darul pe care l-ai luat și dumnezeiasca sămînță a învățaturii tale dă-o poporului lui Dumnezeu, prin șederea ta la un loc, mai înainte pînă nu te va ajunge sfîrșitul vieții, ca să iei în ceruri plată mai multă, pentru folosul altora. Căci Domnul, dînd apostolilor darul Preasfîntului Duh, nu i-a trimis să-și petreacă viața lor în munți, ci la oameni, ca să se împărțasească și ei din darul acelora și cei păcătoși să se facă sfinți, prin sfințenia acelora.

Pentru aceasta a zis către dînșii: "Astfel să strălucească lumina voastră înaintea oamenilor, și nu înaintea pietrelor". Deci, strălucească și lumina ta înaintea oamenilor, ca să vadă lucrurile tale cele bune și să slăvească pe Tatăl nostru Cel din ceruri. Lasă acum prefacerea ta că ești nebun, căci se pricinuieste sminteală celor ce nu știu isprăvile tale cele bune. Deci, ascultă sfătuirea mea, și fă precum îți zic, ca un prea bun prieten și frate al tău. Căci "frate pe frate ajutîndu-se, sînt ca o cetate îngrădită și întărită", zice dumnezeiasca Scriptură.

Aceste sfaturi ale dumnezeiescului Grigorie învășîndu-le și ceilalți bătrîni, asemenea și ei l-au sfătuit și l-au înduplecat să șadă într-un loc. Deci, dumnezeiescul Maxim, aflînd o peșteră care este aproape de a lui Isaia, ca de trei mile, a făcut acolo o îngrăditură lată de un stînjen și lungă de unul, fără pietre, fără lemne, fără scînduri și fără piroane, ci numai cu ramuri și cu buruieni, după obiceiul lui; și i se părea că a făcut chilie. Acolo s-a așezat și de aici înainte n-a mai ars-o, ci a petrecut toată viața sa cu obișnuita lui nevoie și sărăcie, neavînd nici măcar un ac sau cît de puțină pîine, păstrîndu-și tot aceeași sihăstrie mai presus de om, ca un fără de trup.

După aceea și-a săpat mormîntul aproape de chilia sa, și în toate zilele mergînd acolo, în vremea Utreniei, plîngea singur și cînta imnurile jalnice ce se cîntă la morți, după asemănarea aceasta: "Cela ce ai împodobit cerul cu stelele, ca un Dumnezeu", pe care imnuri singur le-a alcătuit.

Deci, șezînd în chilia sa, se nevoia cu aceeași nevoie mai presus de om. Iar diavolii adunîndu-se, făceau război cu sfîntul în fiecare zi și se sîrguiau să-l izgonească din locul acela; dar în deșert se osteneau blestemații, căci erau goniți de rugăciunea cuviosului cea fierbinte și ca un fum se risipeau. Apoi o putere dumnezeiască cu totul nebiruită îl acoperea de aici înainte; putere care se arată în chip de foc celor vrednici de o vedere ca aceasta, și arde de tot pe vrăjmașii lui.

De aceea, el vindeca pe mulți numai cu cuvîntul său, și pe diavoli îi izgonea din oameni, precum am cunoscut acest lucru prea adevărat; după aceea, trimitea pe oameni în pace să meargă la locurile lor, poruncindu-le să se depărteze de vorbirea de rău, de nedreptate, de jurămîntul strîmb, de beție, de desfrînare, să postească de carne, să dea milostenie după putere, și să se curețe de tot păcatul prin pocăință; și într-acest chip să se împărțasească cu Preacuratele Taine la praznicele cele mari și vestite, ca să fie totdeauna sănătoși.

Încă și pe un monah, anume Mercurie, l-a îndemnat odată cuviosul ca să izgonească pe dracul dintr-un înderăcit; și acolo, înaintea cuviosului, a certat Mercurie pe duhul cel rău și viclean, cu numele lui Iisus Hristos, și cu preaslăvire a tămăduit pe cel înderăcit. Iar pe un ucenic al unui stareț, care era supărat rău de un diavol, întîlnindu-l în cale cuviosul, i-a poruncit să păzească ascultarea desăvîrșită către bătrînul său, să se depărteze de brînză, de vin și de necurăție și se va tămădui în numele lui Iisus Hristos. Și, o! minune, mergînd după cuvîntul acesta, s-a tămăduit.

Într-una din zile au mers la cuviosul niște monahi din lavră pentru sfat, iar împreună cu dînșii a mers și un mirean; cum a văzut cuviosul pe mirean, l-a izgonit de departe, zicîndu-i că este achindinean (Achindin era un eretic) și necredincios, cu toate că nu-l știa nimeni altul că este astfel, pînă în ceasul acela. Iar sfîntul se împotriva lui Achindin și-l numea cacochindinos (adică primejdios), și înderăcit, părtaș la tot eresul și slujitor al lui Antihrist; pentru aceasta pe nișteeretici ca aceștia îi izgonea și-i anatematiza cuviosul pe față.

Alți monahi iarăși au mers la cuviosul și, cum i-a văzut de departe, a strigat cu glas mare: "Alungați înapoi pe masalianul, zicîndu-i pe nume, și apoi să veniți la mine". Acest lucru auzind acei monahi, s-au cutremurat și izgonind din tovărășia lor pe rău credinciosul acela masalian, au mers la sfîntul.

Un monah voia să călătorească la Constantinopol cu un caiac al Tesalonicului, pentru o trebuință; iar cuviosul nu l-a lăsat, spunîndu-i mai înainte primejdia. Dar după trei zile de la pornire, s-a scufundat în mare caiacul acela cu toți oamenii. Alt caiac a venit în limanul Lavrei, și oamenii acelui caiac au mers la cuviosul, avînd cu ei și un om înderăcit, care avea pe diavolul nesăturării, căci mînca cît mănîncă cinci oameni și tot nu se sătura.

Pe acesta aruncîndu-l la picioarele cuviosului, l-au rugat ca să-l izbăvească de acest duh; atunci sfîntul luînd o bucată de pîine uscată, a dat-o celui ce pătimea, zicîndu-i: "În numele Domnului nostru Iisus Hristos numai atît să mănînci, că te vei sătura, și să fii în pace". De atunci înainte s-a izbăvit acel om de diavolul nesațiului, și nu mînca mai mult decît măsura dată de sfînt. Pentru aceasta, lepădîndu-se de lume și de cele din lume, s-a făcut monah și s-a sălășluit aproape de sfîntul; apoi, povățuindu-se de dînsul, a sporit cu darul lui Dumnezeu în fapta cea bună și s-a făcut un monah preaiscusit.

Un monah, anume Varlaam, ucenic al unui bătrîn oarecare, a fost ocărfît de cuviosul pentru neascultarea ce o arăta către bătrînul său, și i-a zis: "Pentru aceste greșeli ale tale, vei avea un rău sfîrșit și ai să mori înghețat de frig". Lucru care s-a și întîmplat; căci s-au împlinit cele zise mai înainte de cuviosul. Unui alt monah, cu numele Atanasie i-a spus cuviosul mai înainte că va fi omorît de ismailiteni; și s-a întîmplat și această proorocie a cuviosului. Atît era de bogat fericitul prin darul Sfîntului Duh, încît și cele ce erau departe le vedea, ca și cum ar fi fost aproape și cele ce aveau să fie, le cunoștea mai înainte și le spunea, ca și cum ar fi fost de față.

Apoi chiar și venirea împăraților a cunoscut-o mai înainte, și a zis: "Împărații grecilor voiesc să vie la mine ca să audă proorocie și să ia mai înainte înștiințare de cele ce vor să fie, iar nu ca să se folosească". După puțin timp au venit la dînsul Ioan VI Cantacuzino (1347-1354) și Ioan V Paleologul (1341-1391), care atunci împărăteau împreună, cărora le-a proorocit cuviosul toate cîte avea să li se întîmple, povățuindu-i să îndure toate neplăcerile ce au să vie asupra lor.

Apoi le-a dat învățătură și i-a îndemnat la fapte folositoare de suflet și potrivite împăraților, pe care nu le arătăm aici, pentru scur-tarea istoriei. Iar cînd au plecat de acolo împărații, fiind petrecuți de sfîntul, a zis către Cantacuzino: "Iată egumenul mînăstirii!"

Iar către Ioan Paleologul a zis: "Stăpînește, nestăpînitule, și nu te înșela; căci împărăția ta va fi mică și slabă și-ți va aduce multe tulburări". După aceasta le-a zis: "Bucurați-vă și mergeți în pace". Trecînd puțină vreme, a trimis în Constantinopol lui Ioan Cantacuzino o bucată de pîine uscată, o ceapă și un usturoi.

Prin aceasta i-a vestit de mai înainte, că se va face monah și va mânca astfel de hrană; ceea ce s-a și întâmplat, căci după puțin timp, fiind silit de Ioan Paleologul, s-a făcut monah, fără voia sa, și atunci când mânca pâine și ceapă, și-a adus aminte de proorocia Cuviosului și se minuna. Asemenea și Ioan Paleologul, aducându-și aminte de proorociile Cuviosului, după ce s-au împlinit toate cele proorocite, s-a minunat, lăudându-l foarte mult.

Preasfințitul patriarh Calist, mergând în Serbia cu tot clerul său, pentru unirea și pacea Bisericii, și trecând prin Sfântul Munte al Atonului, a mers la locul Sfântului Maxim, ca să-l vadă; iar Cuviosul a ieșit întru întâmpinarea lui și a luat binecuvântare de la dînsul; iar după sărutare a zis în glumă către cei ce erau de față: "Bătrînul acesta a pierdut pe baba sa" și altele; și după ce au vorbit mult timp împreună, l-a petrecut cîntînd: "Feriți cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului".

Prin aceasta le vestea moartea și îngroparea lor acolo, lucru care s-a și întâmplat; căci mergând patriarhul cu clerul său în Serbia, după un scurt timp, au murit cu toții acolo, fiind otrăviți, după cum spun cei mai mulți, iar după cum scriu bizantinii, din pricina văzduhului, și s-au îngropat acolo, în biserica serbilor. Deci, s-a împlinit proorocia Cuviosului, care a făcut-o pentru împărați și pentru patriarh.

Un sihastru cu numele Metodie, mergând într-o zi la Cuviosul, a văzut o lumină dumnezeiască strălucind împrejurul lui și n-a îndrăznit a se apropia de dînsul, pînă cînd i-a poruncit Cuviosul.

Se mai povestește de mulți un lucru minunat despre Cuviosul, cum că primea pâine cerească. Odată, în vreme de iarnă, a mers bolnicerul lavrei, anume Grigorie, spre cetatea lui, împreună cu alt frate și, de multă zăpadă ce căzuse, era acoperit locul și urme de om nu se vedeau nicăieri; dar, făcînd drum cu multă osteneală, au mers la locul Cuviosului, avînd cu ei pâine, vin și altele trebuitoare pentru mîngîiere.

Intrînd în coliba lui, au văzut pâine caldă și curată, din care ieșea miros atît de plăcut, încît a umplut coliba lui de bună mireasmă; iar ei, cercetînd să vadă dacă se află în colibă vreun semn de foc, și neaflînd, au rămas uimiți, minunîndu-se de acea pâine cerească. Deci, căzînd la picioarele sfîntului, cereau să le dea și lor o bucată din acea pâine.

Milostivindu-se Cuviosul, a tăiat jumătate din pâine și le-a dat, zicînd către dîșii: "Mîncăți și luați aminte să nu spuneți cuiva din cele ce ați văzut, cît voi trăi eu". Încă și apă de băut a dat prietenilor săi, după cum martor îmi este Dumnezeu, că mai pe urmă, după adormirea Cuviosului, ne-au spus nouă unii din cei ce s-au împărtășit din această băutură cerească. Iar alți frați ne-au spus cum că apa mării, cu rugăciune o făcea dulce și o bea.

Altă dată, în vremea culesului de vii, au mers la dînsul doi monahi, și după ce au băut puțin, Cuviosul a luat o bucată de pâine și le-a dat, zicînd: "Duceți-vă mai degrabă la mînăstirea lui Dorotei, ca să nu vă primejduiți pe cale de furtună"; iar ei se minunau că le-a zis că are să fie furtună, pentru că aerul și timpul erau liniștite, și nori nu se vedeau nicidecum. Cu toate acestea, mai înainte ca ei să ajungă la mînăstirea lui Dorotei, cerul s-a schimbat într-un chip înfricoșat și s-a stîrnit un vînt, urmat de o mulțime de fulgere și trăsnete și a căzut atîta grindină și ploaie tulburătoare, încît a încetat desăvîrșit culesul, iar viile cele neculese le-a prăpădit și le-a făcut ca și pe cele culese; acestea văzîndu-le acei doi monahi, au strigat: "Doamne, miluiește". Și propovăduiau pretutindeni proorocia Cuviosului.

Altă dată a venit la Cuviosul un învățat din Constantinopol și, îndată ce l-a văzut Cuviosul i-a cunoscut gîndurile cele rele pe care le hrănea acel om și a început să-l certe, zicînd: "Unde ai văzut tu nevoințele și luptele sfinților, cum și darurile pe care le dă lor Dumnezeu? Încît hulești asupra lor, zicînd că sfinții au avut puține nevoințe, iar cei ce scriu viața lor le fac laude și le adaugă fapte neadevărate, pe care nu le-au făcut. Apoi și darul minunilor pe care l-au luat îl socotești că este mincinos. Încetează cu niște gînduri ca acestea satanicești, ca să nu întărești pe Dumnezeu, să trimită un trăsnet asupra ta și să te ardă de tot. Pentru că sfinții s-au afierosit cu totul lui Dumnezeu, încît toate faptele lor le-au făcut pentru Dumnezeu și spre plăcerea Lui. Și cine poate scrie cu dinadinsul toată viața fiecărui sfînt, precum a fost? Sau cine o știe cu amănuntul? Ci numai puține din cele multe se scriu, ca să fie spre mărturia sfîntului.

Asemenea socotesc unii, că și darul Sfintului Duh, care s-a dat sfinților, nu este numai atât cât se vede, ci este bogat, neajuns și neînțeles, încât covârșește toată mintea. Numai dacă vrei să fii cu adevărat înțelept, lasă nebuna cuvântare a elinilor și îndeletnicește-te, precum zice David, ca să cunoști pe Dumnezeu și, prin cunoștință și prin liniștea cea duhovnicească, să te împrietenești cu Dumnezeu, pe cât vei putea; și atunci vei cunoaște darul Sfintului Duh, cum și minunile cele dumnezeiești și neînțelese ale lui Dumnezeu. Și astfel te vei minuna și te vei umili, după ce vei cunoaște în ce întuneric erai mai înainte, căci fără de lumină nu se cunoaște întunericul. Deci, vino la lumina liniștii și rugăciunii și vei fugi singur de întuneric; apoi atunci vei vedea și vei cunoaște darul și puterea sfinților și vei dori să-l dobândești și tu".

Acestea auzindu-le cărturarul, s-a înfricoșat și s-a cutremurat; căci i-a spus gândurile cele ascunse ale lui și, folosindu-se foarte mult de cuvintele cuviosului, și-a îndreptat gândirea cea hulitoare pe care o avea, și de aici înainte îndrepta și pe alții cu prea înțeleapta învățătură a sfintului.

"Și eu însumi, zice scriitorul vieții acestuia, martor îmi este Dumnezeu, nu voi ascunde ceea ce am văzut la cuviosul, fiindcă m-am făcut și eu cunoscut cu dînsul și am avut împreună petrecere cu el.

Într-o zi am pornit de la Sfînta Mînăstire a Vatopedului, împreună cu alt frate, și am mers la coliba lui, dar neaflîndu-l acolo, mă mîhneam și căutam împrejur, ca să văd pe cel dorit; apoi suindu-mă puțin dinapoia colibeii lui și căutînd spre drumul lui Isaia, iată că l-am văzut pe el departe de noi, ca de două mile, și toată calea aceasta este cu greu de umblat, fiind un loc pietros și drum întocmit nu avea.

Dar, o! minune, am văzut pe sfîntul că s-a înălțat de la pămînt sus în cer și, ca un vultur înaripat, zbura pe deasupra pădurii celei dese și a pietrelor celor mari și venea spre mine. Deci, văzîndu-l zburînd într-acest fel, m-am cutremurat și am strigat: "Mare ești, Doamne!" Iar de frică m-am tras puțin înapoi, și într-o clipeală de ochi a sosit și sfîntul acolo, unde stăteam eu. Dar ce cînta eu nu am înțeles, însă mă minunam. Am căzut deci la picioarele lui și l-am primit. Iar el m-a întrebat de cînd am venit în locul acesta? Apoi, apucîndu-mă de mînă, m-a dus în coliba lui; și după aceea m-a învățat și m-a sfătuit mult, zicîndu-mi: "Caută să nu spui cuiva ceea ce ai văzut, atât cât voi fi în această viață.

Să știi că ai să fii egumen al mînăstirii și ai să pătimești multe. Însă rabdă, urmînd lui Hristos, Care a fost spînzurat pe lemn; căci El îți va fi ajutor într-ispitele care vor fi spre mărturia pătimirii tale". Și toate acestea mi s-au împlinit, după proorocia sfîntului".

Însă și aceasta pe care am văzut-o eu însumi, nu voi s-o tac: Un monah, cu numele Iacob, l-a rugat pe sfîntul ca să-i facă carte de milostenie, prin care să-și scoată din robie pe fratele său. Tăcînd puțin cuviosul, i-a zis cu asprime: "Du-te de scoate cei șazeci de galbeni, pe care îi ai ascunși în zidul turnului, și-i dă spre răscumpărarea fratelui tău. Apoi, nu fi lacom și mincinos și să nu te mai robești iarăși cu această patimă". Iar Iacob, auzind aceasta, a mărturisit adevărul și cerînd iertăciune de la cuviosul pentru îndrăzneala lui, a dobîndit-o pe aceasta.

Altă dată un mirean a venit la cuviosul și-l ruga cu plîngere: "Sfînte al lui Dumnezeu, ajută-mi, căci un preot m-a blestemat și a murit, iar acum nu știu ce să fac, eu ticălosul". Sfîntul milostivindu-se de dînsul, i-a zis: "Mergi la mitropolitul Veriei, care stăpînea ca un arhiereu pe preotul acela ce a murit, și să te ierte după legile creștinești".

Acest lucru s-a și făcut, căci a dobîndit de la dînsul iertare. Și în același ceas a zis unui monah: "Du-te și tu către preotul Ioan, ca să te ierte, mai înainte pînă nu moare, căci te-a blestemat cînd l-ai ocărit și l-ai lovit cu un ciomag". Iar monahul, minunîndu-se că i-a spus greșeala lui, s-a dus împreună cu mireanul în Veria și a luat iertare.

Odată arhiereul Traianopolei a plecat cu diaconul său ca să meargă la cuviosul, vrînd să-l ispitească de are cu adevărat mai înainte vedere; pe drum a luat rasa diaconului său și s-a îmbrăcat cu dînsa. Și astfel arhiereul a mers la dînsul, ca un diacon, apoi a zis către sfîntul: "Binecuvintează, părinte; arhiereul este

afară și de voiești, poruncește să vină înăuntru". Iar sfântul a zis către dînsul: "Tu ești arhiereul, și tu să mă binecuvîntezi; deci, nu te mai prefăce, căci eu eram acolo deasupra locului în care ați făcut înțelegerea". Si aceasta zicînd, a făcut metanie și l-a binecuvîntat arhiereul, apoi l-a sărutat, și foarte mult s-a minunat.

Sfântul zicea încă și aceasta despre cuviosul și de Dumnezeu purtătorul Nifon Athonitul, căci deasupra colibeii lui era o peșteră mică, și într-o zi a intrat în peșteră și a dormit, iar după ce s-a sculat din somn a șezut și a văzut dinaintea peșterii o femeie împodobită; dar cunoscînd vicleana lucrare a diavolului, a făcut de trei ori semnul cinstitei Cruci, și îndată s-a făcut nevăzută.

Apoi spunea și despre sine, că într-o zi de luni a venit un monah pe care nu l-am văzut niciodată și a șezut înaintea colibeii mele și era cu totul slab de multa înfrînare, iar marți dimineața, a venit la mine și am vorbit împreună; dar neavînd pîine sau altceva, ca să mîncăm amîndoi, am ieșit și am șezut mai sus de coliba mea pînă joi dimineață, și iarăși a venit la mine și am vorbit împreună, apoi iarăși a ieșit și a stat în locul cel dintîi pînă sîmbătă dimineață. Atunci am ieșit și eu pentru puțină odihnă trupească, și de atunci nu l-am mai văzut".

Deci, după ce a petrecut cuviosul părintele nostru Maxim 14 ani în peștera aceea, mai înainte zisă, unde își avea coliba sa, aproape de Panaghia, a ieșit de acolo și a venit aproape de Sfînta Lavră, numai ca să audă duhovniceștile organe, adică clopotele, și acolo și-a făcut o colibă mică, și într-însa a șezut pînă la sfîrșitul vieții sale.

Sînt și alte multe povestiri despre dumnezeiescul Maxim, adică mai înainte - vederi și faceri de minuni mari în învățături de Dumnezeu înțelepțite, prin care povățuia pe mireni, pe monahi și pe fiecare om de orice stare; cu toate acestea este cu neputință ca să le scriem pe toate, fiind o mulțime.

Iar acestea pe care le-am scris, sînt asemenea ca și cum am fi umplut un pahar cu apă din mare, pe lîngă noianul mării, dar și aceste puține sînt destule ca să cunoască creștinii cum că nu numai în vremea aceea de demult preamărea Dumnezeu pe sfinții Săi; ci și acum și în toată vremea pe toți care Îl slăvesc pe El prin locurile cele bune îi preamărește cu semne și minuni, care sînt ca niște arvune ale slavei cea de-a pururea vecuitoare, pe care au s-o dobîndească întru Împărăția cerurilor. De aceea, trecînd pe cele mai multe, venim acum către preasfințitul sfîrșit al sfîntului, ca să sfîrșim și povestirea cea despre dînsul.

Un oarecare monah, care se numea Nicodim, a mers la cuviosul pentru folosul sufletesc; iar sfântul a zis către dînsul: "Frate Nicodime, eu acum degrabă o să mor". Deci, după aceea i-a arătat și ziua adormirii sale, iar pe aceia care aveau să se afle la îngroparea lui, i-a spus mai înainte pe nume. Și, cînd a sosit ziua aceea, pe care mai înainte i-a spus-o, Cuviosul Maxim a adormit, fiind de 95 de ani, în a 13-a zi a lunii ianuarie, și a fost îngropat în mormîntul pe care el însuși și l-a săpat, aproape de coliba lui.

Îngroparea lui s-a făcut chiar de aceia pe care el însuși mai înainte i-a spus, că adică nu se va face întru arătare și cu mulțime de popor. A dat poruncă îngropătorilor să nu mute într-alt loc moaștele lui, nici să ia cineva o pîrticică dintr-însele, ci să le lase întregi și ascunse în mormînt, ca să nu se slăvească de oameni.

Iar după ce s-au înștiințat despre adormirea cuviosului toți părinții Sfîntului Munte foarte mult s-au mîhnit și plîngeau că s-au lipsit de un dascăl ca acesta de Dumnezeu înțelepțit și de un luminător prea strălucit ca acesta, propovăduindu-i totdeauna pretutindeni vitejiile lui cele duhovnicești și dumnezeieștile lui daruri; făcînd în fiecare an pomenirea sfîntului cu cinste și cu e-vlavie, precum se cuvine sfinților.

Și așa au slăvit și slăvesc pe pămînt oamenii pe Cuviosul Maxim cu cinste, iar sus în ceruri este slăvit de îngerii, care primind preacuratul și sfîntul lui suflet, l-au așezat în corturile sfinților și l-au preamărit cu negrăita și neînțeleasa lumină a dumnezeirii; iar acum stă înaintea lui Hristos, pe Care din tinerețele lui L-a dorit și se bucură împreună cu îngerii și cu sfinții cei din veac, rugîndu-se neîncetat pentru noi.

Dar pentru ca să se arate că darul Sfîntului Duh petrece nedespărțit de sfintele lui moaște, nu a lipsit de a se face minunile cele mari; căci un oarecare monah, cu numele Dionisie, care se poreclea Condostefanos,

fiind bolnav de durere de cap multe zile, a alergat la mormîntul cuviosului și rugîndu-l cu credință și cu lacrimi, ca să-i dea sănătate, a adormit puțin; apoi, deșteptîndu-se, s-a făcut sănătos și preamărea pe sfîntul.

Și luînd în mîinile sale puțină țărînă de la mormîntul sfîntului, i se părea lui ca niște mir minunat și s-au umplut de bună mireasmă negrăită simțurile sale.

Chiar și eu însumi, zice scriitorul vieții acestuia, care mai înainte am văzut pe sfîntul zburînd în văzduh, îmbolnăvindu-mă foarte rău și ajungînd aproape de moarte, deznădăjduindu-mă de viață, am chemat cu lacrimi în ochi pe sfîntul întru ajutor, și în somn arătîndu-mi-se, m-a făcut sănătos, slăvind pe Dumnezeu, împreună și pe sfîntul, căci mort fiind, am înviat.

Un ieromonah îmbunătățit, cu numele Nifon, împreună cu alt oarecare sihastru au mers la mormîntul sfîntului și, săpînd, au luat o pîrticică din sfintele lui moaște, și atîta bună mireasmă a ieșit dintr-însele, încît n-au putut să o sufere; pentru aceea, ștergînd cu un burete udat cu apă acea bucățiță mică pe care au luat-o, și-au uns cu credință și cu evlavie simțurile lor. După aceea, au pus-o iarăși la locul ei, ca să păzească porunca cuviosului, care zisese să rămînă întregi și nelipsite sfintele lui moaște; apoi, luînd țărînă numai, au astupat mormîntul ca mai înainte, slăvind pe Dumnezeu, care așa preamărește pe sfinții Săi.

După aceea mult veselindu-se, mergeau în fiecare zi la mormîntul sfîntului și se împărtășeau de bună mireasmă, întru slava lui Hristos, Dumnezeuul nostru, Căruia se cuvine toată mărirea, cinstea și închinăciunea, împreună cu Părintele Său cel fără de început și cu Preasfîntul și de viață Făcătorul Său Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Povestirea monahului Amonie despre uciderea cuvioșilor părinți din Sinai și Rait (14 ianuarie)

(Aceasta s-a făcut în anul 288 după Hristos, pe vremea împăratului Dioclețian)

Șezînd odată, zice Amonie, în smerita mea chilie, în părțile Alexandriei, în locul ce se numea Canov, mi-a venit în gînd să mă duc în părțile Palestinei, de vreme ce nu puteam suferi, văzînd în toate zilele necazurile ce se făceau creștinilor de către chinitorii cei fărădelege, iar pe Sfîntul părintele nostru Petru, patriarhul, fugînd și ascunzîndu-se din loc în loc, neputînd cu îndrăznire să-și păstorească turma sa cea cuvîntătoare; dar încă am dorit să văd și Sfintele Locuri din Ierusalim și să mă închin acolo unde a umblat Domnul nostru Iisus Hristos și a săvîrșit tainele rînduiei Sale.

Deci, m-am dus acolo și m-am bucurat de toate lucrurile Domnului și am mulțumit iubitorului de oameni Dumnezeu că m-a învrednicit a mă închina Sfintelor Locuri, apoi m-am dus în pustie cu alți monahi și, Dumnezeu ajutîndu-mi, am venit în Muntele Sinai, în timp de 18 zile, și m-am închinat acolo Sfintelor Locuri, unde am petrecut îndulcindu-mă de vederea și de vorbele acelor părinți cu chip îngeresc ai Sinaiului.

Pentru că în toate zilele umblam în chilia fiecăruia din ei pentru folos sufletesc, a căror rînduială a vieții era într-acest chip: în toate zilele ședeau în chiliile lor, liniștindu-se, iar sîmbătă seara spre duminică se adunau toți în biserică și făceau împreună priveghere de noapte, iar dimineața, la Sfînta Liturghie, împărtășindu-se cu Sfintele și de viață făcătoare ale lui Hristos Taine, se adunau fiecare din ei iarăși în chilia sa. Vederea lor era îngerească, pentru că se topiseră trupurile lor de înfrînarea cea mare și de priveghere; căci viețuiau ca niște fără de trupuri, neavînd nimic din cele ce s-au obișnuit a aduce plăcere

și patimi, nici vin, nici untdelemn, nici pîine, ci puține finice sau muguri de stejar, și cu acelea își hrăneau trupul lor. Numai pentru străini se aflau pîini la locul cel rînduit.

Apoi, nu multe zile trecînd, deodată au năvălit asupra părinților acelora mulțime de barbari, care se numeau blemieni și, murind mai marele lor, pe acei părinți pe care i-au aflat în locurile de pîmprejur, i-au ucis cu nemilostivire; iar cîți au fost aproape de vîrf, au simțit tulburarea și au fugit departe împreună cu sfîntul părinte, egumenul locului, al cărui nume era Dula. Acela era cu adevărat om al lui Hristos, avînd multă răbdare și blîndețe, ca nimeni altul; pentru aceea unii l-au numit și Moise. Și au ucis barbarii aceia pe toți sfînții care au fost în Horeb, în Tefrovil și în Chidar, iar celelalte locuri dimprejurul Muntelui Sinai le-au prădat; apoi, apropiindu-se și de noi, puțin de nu ne-au pierdut, nefiind nimeni să-i oprească.

Dar iubitorul de oameni Dumnezeu, Cel ce întinde mîină de ajutor celor care Îl cheamă din toată inima, a poruncit să se aprindă o văpaie mare în sfîntul vîrf al muntelui, și văzînd tot muntele plin de fum, și focul suindu-se pînă la cer, ne-am cutremurat toți, și puțin de n-am pierit de frica celor ce se vedeau, apoi căzînd la pămînt, ne-am închinat Domnului și ne-am rugat Lui, să treacă primejdia ce era asupra noastră.

Barbarii, văzînd focul, s-au înspăimîntat și îndată au fugit, aruncîndu-și armele și lăsîndu-și și cămilele, pentru că n-au putut măcar un ceas să rabde înspăimîntătoarea vedere de foc. Noi văzînd acestea, am mulțumit și am slăvit pe Dumnezeu, Care nu lasă pînă în sfîrșit pe cei care Îl cheamă.

Cînd m-am coborît din vîrf, am găsit pe fiecare în locul unde fusese înjunghiat, iar părinții erau omorîți în diferite feluri: 38 cu ucidere de sabie, avînd pe trupurile lor multe și felurite răni, - al cărora chip de junghiere, cine poate să-l spună? - iar doi erau încă vii, anume Isaia și Sava, răniți foarte rău, încît abia suflau. Îndată am îngropat pe părinții cei înjunghiați, cu mare plîngere; iar pentru cei vii am avut grijă. Pentru că cine ar fi fost atît de nemilostiv, care pentru atîția și astfel de părinți să nu fi plîns cu amar, pe bărbații cei cuvioși și cu sfînta cuviință, aruncați la pămînt cu umilință? Dintre aceștia unul avea capul tăiat desăvîrșit, al altuia abia se ținea de o parte, altul era tăiat în două, altuia îi erau tăiate mîinile și picioarele, altul avea ochii scoși și altul era despicat în două de la cap pînă la picioare.

Dar cine poate să spună pe rînd cele ce am văzut, pipăind trupurile sfînților și îngropîndu-le! Iar acei doi frați care erau abia vii, zăceau bolind, iar unul dintre dînșii, anume Isaia, sosind noaptea, a adormit în al doilea ceas. Sava a rămas încă viu, de a cărui sănătate era nădejde, pentru că nu era rănit de cumplite răni, și mulțumea lui Dumnezeu de cele ce i se întîmplaseră; însă era cuprins de necaz, că nu s-a învrednicit să moară cu sfînții părinți, drept aceea striga cu jale: "Vai, mie, păcătosul, vai mie cel nenumărat în ceata sfînților părinți, uciși pentru Hristos! Vai mie netrebnicul, cel într-al 11-lea ceas lepădat, cel ce am văzut limanul mîntuitoarei împărății și n-am intrat întru dînsa!".

Apoi se ruga cu umilite cuvinte: "Dumnezeule, Atotțiitorule, Cel ce ai trimis pe Fiul Tău Cel Unul născut spre mîntuirea neamului omenesc; Unule, iubitorule de oameni, nu mă despărți de cei mai înainte adormiți sfînți părinți, și cu mine să se împlinescă numărul de 40 al robilor tăi. Așa, Doamne, Iisuse Hristoase, binevoiește întru aceasta, căci din pîntecele maicii mele Ție Ți-am urmat și pe Tine unul Te-am iubit". Astfel rugîndu-se, și-a dat sufletul în mîinile Domnului, a patra zi după uciderea sfînților părinți.

Și încă avînd noi tînguire și mîhnire în sufletele noastre, iar lacrimile fiind în ochii noștri, a venit un oarecare ismailitean și ne-a spus că în cea mai dinăuntru pustie, ce se cheamă Rait, pustnicii ce o locuiesc, toți sînt uciși de barbari. Și locul acela era departe de noi, cale mai mult de 20 de zile, și care se află aproape de Marea Roșie, unde sînt 12 izvoare de apă, și odinioară erau vreo 17 copaci de finic, precum se scrie în cărțile Numerilor, iar acum s-au înmulțit foarte.

Deci, l-am întrebat pe omul acela cum au fost uciși părinții și care este numărul celor uciși, dar n-a putut să ne spună, de vreme ce și acela auzise de la alții, cum că părinții cei ce locuiau în Rait, toți sînt uciși de la mic pînă la mare. Trecînd nu multe ceasuri, iată că și altul același lucru ne spuse. Iar după puține zile a venit un monah din părinții cei ce au fost acolo, vrînd ca să petreacă în Muntele Sinai, despre care știind

părintele Dula, egumenul Muntelui Sinai, cu dinadinsul a început a-l întreba; vrînd să știe cu încredințare de cele ce s-au întîmplat acolo sfinților părinți, și în ce chip fugind acela, s-a mîntuit.

Despre aceea a început fratele a spune: "Eu, părinților, nu am viețuit cu dîșii, decît aproape 20 de ani, iar alții erau acolo de mulți ani; unii erau de 40 de ani, alții de 60 de ani, iar alții aveau 70 de ani în acel loc.

Locul acela este neted și prea potrivit, foarte larg, iar în lungime ca de 70 de stadii. Dinspre răsărit are un munte ca un zid, care s-a întins pînă la Marea Roșie, acolo mulți sihaștri aveau locuință, după cuvîntul apostolului, rătăcind prin pustietăți, prin munți, prin peșteri, și în prăpăstiile pămîntului. Aproape de munte era biserica lor, întru care în toate Duminicile se adunau bărbații cu adevărat creștini; și, deși erau pe pămînt dar cu sufletul și cu viața erau asemenea îngerilor. Pentru că trupurile lor le-au trecut cu vederea, ca pe niște lucruri străine, iar sufletele lor, nu numai cu o faptă bună, ci cu toate le-au împodobit, ale căror pătimiri, chinuri și ispite, aduse asupra lor de diavoli, nu pot a le spune, iubiților, ca și faptele bune ale tuturor. Însă ale unuia sau doi le voi spune spre folos și destul va fi vouă, ca și viața celorlalți părinți s-o înțelegeți, auzind cele ce se vor grăi.

A fost unul dintre ei bătrîn, anume Moisi, care din tinerețe a iubit viața monahicească, fiind de neam din cetatea care era acolo aproape, ce se chema Faran; acela era mai înainte egumenul părinților celor ce locuiau acolo, iar anii vieții în călugărie erau 73, petrecînd în muntele acela într-o peșteră, care nu era aproape de mănăstire; cu adevărat al doilea Ilie Tesviteanul, pentru că toate cele ce cerea de la Domnul le dădea lui.

Apoi, făcînd semne cu puterea lui Dumnezeu și tămăduind toate bolile, pe tot poporul cel ce locuia în hotarele Faranului, ca și pe ismailitenii părților acelora, pe toți i-a făcut creștini; pentru că văzînd minunile și tămăduirile ce se făceau de dînsul, au crezut întru Hristos și veneau la Sfînta Biserică, primind Sfîntul Botez. După aceea, sfîntul părinte pe mulți i-a scăpat de duhuri necurate, căci avea putere asupra diavolilor, cu darul lui Hristos.

Iar de cînd a început a se liniști acolo, n-a gustat pîine, dar pentru străini ținea la dînsul puțină pîine, pe care i-o dădeau lui oamenii cei ce veneau din Egipt. Iar el singur avea ca hrană puține finice și apă. Ba încă și îmbrăcăminte avea de finic și iubea liniștea foarte mult, ca nimeni altul. Însă cu sîrguință și cu blîndețe primea pe cei ce veneau la dînsul pentru învățătură.

Somnul lui era ușor și scurt și acela numai după cîntarea Utreniei, iar celelalte ceasuri ale nopții le petrecea fără somn. Iar în sfîntele cele 40 de zile cu nimeni nu vorbea pînă în Joia cea Mare. În toate cele 40 de zile îi erau destule spre hrană 20 de finice și un pahar de apă, dintre care de multe ori îi prisosea, pînă la Sfîntele Patimi - precum ucenicul lui ne-a spus nouă.

Deci, odinioară, în sfîntele 40 de zile, un om anume Vedian, începător al neamului arabilor, a fost dus la dînsul pentru tămăduire, fiind cuprins de duhul cel necurat. Apropiindu-se de chilia starețului ca la o stadie, l-a aruncat pe el vicleanul duh și a început a striga: "O! la cine mă duceți, pentru că eu nici măcar un ceas n-am putut ca să împiedic și să ispitesc pe înșelătorul acela?". Acestea zicîndu-le, a ieșit din el și îndată s-a tămăduit omul și a crezut în Hristos, cu mulți alții, și s-a învrednicit Sfîntului Botez mai pe urmă. Apoi multe altele era de trebuință ca să vă spun vouă pentru acel cuvios, dar vremea neajungînd, este nevoie a tăcea, căci s-a sfîrșit, fiind înjunghiat de barbarii cei ce năvăliseră.

La acest minunat și fericit părinte a fost un ucenic de un nume cu el, - pentru că se chema Moise - din părțile Tebaidei, care a sihăstrit cu dînsul 46 de ani, neschimbînd nimic din rînduiala părintelui său, și a fost pildă celorlalți monahi tineri, cu care și eu la început am viețuit; iar pentru cea fără măsură a lui înfrînare m-am despărțit de dînsul; și acesta a fost ucis cu ceilalți sfinți părinți. Ar fi fost așijderea de folos a pomeni și faptele celorlalți părinți; însă pentru scurtimea vremii pe toate lăsîndu-le, numai de un cuvios încă voi pomeni.

Era între dînşii un părinte anume Iosif, de neam analitean; acela petrecea departe de la mare ca de două stadii, zidindu-şi locaş cu mîinile sale, fiind bărbat sfînt cu adevărat, cu toate faptele bune împodobit; iar acolo era de 30 de ani. Ucenicul lui nu era petrecător cu dînsul, ci aproape, într-o altă chilie.

La acest Cuvios Iosif oarecînd a venit un frate, ca să-l întrebe ceva, iar cînd a bătut în uşă şi nu i-a răspuns stareţul, a privit pe o ferestruică şi a văzut pe stareţ stînd în mijlocul chiliei, fiind ca o flacăra de la cap pînă la picioare; deci, înfricoşîndu-se şi slăbind cu trupul, a fost ca un mort două ceasuri, şi deşteptîndu-se ca din somn, şedea lîngă uşa stareţului. Iar stareţul îndeletnicindu-se întru gîndirea la Dumnezeu, nu ştia ce se petrecea, şi, trecînd cinci ceasuri, iarăşi fratele acela a bătut şi deschizîndu-i stareţul, l-a adus înăuntru şi l-a întrebat: "Cînd ai venit, fiule?" Iar el răspunzînd, a zis către stareţ: "Sînt patru ceasuri şi mai mult de cînd am venit, dar ca să nu te supăr părinte, n-am bătut pînă acum".

Deci a cunoscut fericitul stareţ cum că-l văzuse fratele şi nimic nu i-a zis lui; ci cîte l-a întrebat, i-a spus lui cele folositoare şi cu pace l-a liberat. După ducerea acelui frate, a lăsat minunatul stareţ chilia sa şi s-a făcut nevăzut, temîndu-se de slava omenească.

După cîteva zile, un ucenic al lui, anume Ghelasie, venind în chilia stareţului, nu l-a aflat şi mult l-a căutat rătăcind prin pustia aceea, însă nu l-a aflat nicăieri; apoi s-a întors în chilia stareţului, vărsînd multe lacrimi şi s-a sălăşluit într-însa, ca măcar chilia părintelui văzînd-o, să primească puţină mîngîiere sufletului său. Deci, a petrecut în chilia părintelui şase ani, iar după acei şase ani, într-una din zile, la nouă ceasuri, a bătut în uşă cineva şi, ieşind Ghelasie, a văzut pe părintele său stînd afară şi s-a mirat de această neaşteptată vedere; pentru că i se părea că vede un duh, însă cu bucurie a zis către dînsul: "Fă rugăciune, părinte!" Iar stareţul a făcut rugăciune şi l-a sărutat.

După aceea a zis către ucenic: "Bine ai făcut, fiule, spunîndu-mi despre rugăciune mai înainte, pentru că în multe feluri sînt cursele diavolului. Iar fratele a zis către dînsul: "Pentru ce ai voit părinte ca să te desparţi de părinţi şi pe mine, fiul tău, să mă laşi? Că iată în mîhnire şi în plîngere am fost pînă acum". Dar stareţul i-a zis: "Pricina ducerii mele, fiule, numai Dumnezeu singur o ştie. Însă pînă acum nici din locul acesta nu m-am depărtat, nici pe tine nu te-am lăsat, nici a trecut vreo duminică în care să nu mă împărtăşesc cu părinţii în biserică, cu sfintele cele fără de moarte Taine ale lui Hristos, Dumnezeul nostru".

Şi se mira fratele cel mai mult, cum umblînd printre ei, de nici unul nu se vedea. Şi i-a zis lui: "Dar acum părinte, cum ai venit la fiul tău?" Stareţul i-a răspuns: "Iată acum, fiule, a sosit vremea ducerii mele către Domnul şi am venit ca să mă îngropi". Şi mult vorbind cu fratele despre cele folositoare, şi întărindu-l pe el, şi-a ridicat mîinile sale către cer şi a făcut pentru dînsul o rugăciune; şi aşa cu pace a adormit întru Domnul.

Apoi, îndată venind fratele, ne-a spus nouă, şi adunîndu-ne cu stîlpări, ramuri şi cu cîntări multe, l-am dus în biserică, avîndu-şi faţa luminată precum a fost de demult a proorocului Moise, şi l-am pus cu cei mai dinainte adormiţi sfînţi şi dumnezeieşti părinţi. Încă şi multe altele aveam să vă spun vouă, dar vă las, de vreme ce este vremea să spun cele despre bărbaţi, pentru că vă văd pe voi că doriţi a auzi cum au fost ucişi sfînţii părinţi de către dînşii.

Drept aceea, acei fericîţi părinţi au fost desăvîrşiţi, căci au vieţuit întru multă sărăcie şi necîştigare; apoi cu vitejie au răbdat pentru Domnul necazurile, totdeauna îndeletnicindu-se în rugăciune şi în dumnezeiască vedere. Şi eram noi acolo toţi locuitorii 43. Şi iată veniră doi oameni spunîndu-ne cum că din cealaltă parte de mare, dinspre Etiopia, au venit mulţime de barbari cu corăbiile, care prinzîndu-ne pe noi care treceam cu caicul (barca), ne-au oprit, zicîndu-ne: "Să ne duceţi la cetate, căci nu vă vom ucide pe voi".

Iar noi chiar nevrînd, am făgăduit, dar căutam vreme cînd va sufla austrul, ca să plecăm. Însă Dumnezeu ajutîndu-ne, noi doi am scăpat noaptea cu caiacul din mîinile lor. Şi vă spunem vouă aceasta, ca să vă păziţi o vreme, ca nu cumva barbarii aceia umblînd pe lîngă locul acesta, să vă nimerească şi să vă ucidă,

căci sînt 300 la număr. Noi auzind acestea, ne păzeam, punînd străji pe lîngă mare, că dacă vor vedea corabia venind, să ne spună. Apoi, făcînd priveghere toată noaptea, ne rugam lui Dumnezeu ca să rînduiască cele de folos pentru sufletele noastre. În ceasul întîi al nopții s-a văzut corabia cu pînza ridicată venind spre noi. Dar mirenii cîți se aflau împrejurul locului aceluia, ce se numea Faran, s-au pregătit de război, apărîndu-și femeile și copiii, adunîndu-se toți bărbații, 200 la număr, afară de femei și de copii; iar noi am alergat la biserica noastră, care era îngrădită cu ogradă.

Sosind corabia aceea la liman cu barbarii, povățuindu-se de corăbieri, au petrecut noaptea sub poalele muntelui de apus, aproape de izvoare. Deci, făcîndu-se ziuă, îndată barbarii legînd pe corăbieri, i-au aruncat afară și numai pe unul l-au lăsat în corabie, împreună cu un barbar, ca să nu se poată duce corăbierul acela cu corabia.

Apoi veniră la izvoare, unde îi întîmpinară bărbații cei de acolo, ieșind la război; de amîndouă părțile s-au aruncat săgeți multe. Dar, barbarii fiind iscusiți, au gonit pe bărbații cei de acolo și au ucis dintr-înșii o sută patruzeci și șapte la număr, iar ceilalți din ei au fugit pe unde au putut; iar barbarii luînd femeile și copiii îi țineau la ei, nelegiuții.

După aceasta, ca niște animale sălbatice, s-au repezit spre noi, către ograda mai sus zisă, nădăjduind ticăloșii că vor găsi la noi mult aur; și înconjurînd zidurile cetății, strigau fără de rînduială și cu glasuri de barbari ne înfricoșau. Iar noi fiind în cea mai de urmă primejdie și necaz, nu ne pricepeam ce să facem, decît numai spre Dumnezeu strigam, tînguindu-ne.

Unii din noi răbdau acel necaz cu vitejie, alții plîngeau și rugîndu-se, mulțumeau lui Dumnezeu; și unul pe altul mîngîindu-se, strigau cu toți împreună: "Doamne miluiește". Și stînd părintele nostru Pavel în mijlocul bisericii, a zis: "Acultați-mă părinților și fraților, pe mine cel păcătos și mai de pe urmă între voi toți; știți cu încredințare toți cum că pentru dragostea Domnului Iisus Hristos ne-am despărțit de lumea cea deșartă și petrecem în această pustie și ne-am învrednicit a purta jugul Lui cel bun, în foame și în sete, umblînd în cea mai de urmă sărăcie; am defăimat toate cele pămîntești și deșarte, ca să ne învrednicim a fi părtași împărăției Lui cerești, și acum, afară de aceasta, nimic nu nădăjduim, chiar moartea de ni s-ar întîmpla nouă în ceasul acesta.

Drept aceea, de ar voi Stăpînul nostru, ca degrab să ne libereze din viața cea deșartă și să ne aibă la El, apoi pentru ce să ne mîhnim și să nu răbdăm? Oare nu mai mult ne vom bucura? Pentru aceasta sîntem datori a mulțumi și a ne bucura și nicidecum a ne împruțina cu sufletul. Pentru că ce este nouă mai frumos, sau ce este mai dulce decît aceasta, ca adică să vedem slava Domnului și să privim la sfînta Lui față cea dumnezeiască? Aduceți-vă aminte, fraților și părinții mei, cum întotdeauna am fericit și am preamărit pe sfînții mucenici, cei mai dinainte, și unul altuia povesteam pătimirile lor, cum pentru numele lui Hristos au fost chinuți și doream ca împreună cu dînșii să ne aflăm. Iată acum vremea a sosit, căci dorința noastră se îndeplinește, adică să ne săturăm cu dînșii de așteptarea noastră în veacul ce va să vie; drept aceea, nicidecum să nu vă împruținați, nici să vă tulburați de necaz, nici să vă înfricoșați, ci cu nevointă să vă încingeți cu putere și moartea s-o răbdați cu vitejie; căci Dumnezeu ne va primi cu milostivire în Împărăția Sa".

Răspunzînd apoi cu toții, au zis: "Precum ai grăit, cinstite părinte, așa vom face, pentru că ce vom răsplăti Domnului pentru toate ce ne-a dat? *Paharul mîntuirii vom lua și numele Domnului vom chema.* Apoi Sfîntul părintele nostru Pavel, întorcîndu-se spre răsărit și ridicîndu-și mîinile spre cer, a zis: "Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeule Atotțiitorule, nădejdea și ajutorul nostru, nu ne uita pe noi nevrednicii robii Tăi; ci adu-ți aminte de sărăcia noastră și de necazul nostru, căci s-au smerit sufletele noastre; întărește-ne pe noi în ceasul acesta, Doamne, în vremea primejdiei noastre, primește ca o jertfă bineprimită, întru miros de bună mireasmă, sufletele noastre ale tuturor, căci Ție se cuvine slava și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor".

Apoi, toți zicînd "Amin", îndată s-a auzit un glas din Sfîntul Altar, noi toți auzindu-l astfel: *Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi.*

Atunci frică și spaimă au căzut peste noi, de glasul acela, și au slăbit inimile și genunchii noștri; căci *duhul este osîrduitor*, precum a zis Domnul, *iar trupul neputincios*; dar numai fețele noastre le aveam privind spre cer, iar de viața aceasta ne deznădăjduisem.

Iar barbarii, neîmpotrivindu-li-se nimeni, nici oprindu-i, au adus lemne lungi și cu acelea au sărit zidurile ogrăzii; apoi deschizînd ușa, au intrat ca niște lupi sălbatici și fiare neîmblînzite, avînd săbiile în mîinile lor și prinzînd un bătrîn cinstit, căruia îi era numele Ieremia, care ședea lîngă ușile bisericii, au zis către dînsul: "Arată-ne pe mai marele vostru!". Iar acela privind la ei, a văzut fețele lor negre ca și armele din mîinile lor și a zis către dînșii: "De ce mă îngroziți, vrăjmași ai Hristosului meu? Nimic nu voi arăta vouă despre cele ce mă întrebați". Acolo aproape era și egumenul.

Barbarii s-au mirat de vitejia bărbatului, care nu s-a temut deloc, ci mai ales i-a ocărît; deci cu mînie legîndu-i mîinile și picioarele, l-au dezbrăcat, iar cu săgețile i-au săgetat tot trupul fericitului; și astfel nevoindu-se cu vitejie asupra diavolului și capul balaurului călcîndu-l, mai înainte decît toți cu cunună mucenicească s-a încununat, făcîndu-se începătură și chip de pătimire bătrînilor și tinerilor.

Deci, auzind acestea sfințitul părintele nostru Pavel, degrabă a ieșit la dînșii, strigînd: "Eu sînt cel pe care voi îl căutați". Și cu al său deget se arăta că însuși el este, pe care aceia îl caută.

Viteazul rob al lui Hristos s-a dat pe sine barbarilor, neînfricoșîndu-se, nici luînd aminte la rănilor și chinurile ce erau să-i facă nelegiuirii mai înainte de moarte. Și-l întrebau, zicînd: "Spune nouă unde ai aurul tău ascuns?" Iar acela cu cuvînt blînd, precum grăia totdeauna, a zis către dînșii: "Să mă credeți că nici un lucru pămîntesc n-am avut în toată viața mea, decît numai aceste haine vechi, pe care le vedeți pe trupul meu"; și le-a arătat pe acelea cu mîna, ținînd îmbrăcămintea sa.

Iar ei cu săgețile tot trupul lui l-au săgetat și capul cu pietre i l-au zdrobit, zicîndu-i: "Adu-ne averile tale!" Dar după ce l-au chinuit mult și n-au găsit nimic, îndată i-au tăiat capul în două cu sabia, încît atîrna de o parte și de alta pe amîndoi umerii și multe răni luînd pe trupul său, zăcea mort la picioarele părintelui celui mai înainte ucis, fiind al doilea purtător de biruință asupra diavolului. Iar eu, ticălosul, văzînd nemilostiva moarte și sîngele sfinților vărsat și cele dinăuntru aruncate pe pămînt, de frică căutam un loc în care să scap fugind.

Erau acolo, în partea stîngă a bisericii, puține ramuri de finic și, pe cînd barbarii zăboveau la Sfințitul părintele nostru Pavel, m-am ascuns sub ramurile acelea, gîndind astfel că cu adevărat una din două va fi mie: sau mă voi ascunde și de moarte voi scăpa, sau și pe mine aici găsindu-mă, mă vor ucide. Nelegiuirii barbari lăsînd pe cei doi părinți morți, au intrat în biserică răcnind și cu săbiile lor pe toți părinții i-au ucis, pe cei tineri și pe cei bătrîni, cu nemilostivire dîndu-i la moarte".

Acestea spunîndu-ne monahul acela cu suspinare, plîngea amar și se tînguia foarte, încît și pe noi, zice Amonie, ne-a pornit spre tînguire și plîngere mare; apoi am plîns toți, încît puteai să vezi lacrimile ca pîraiele ieșind din ochii noștri și hainele noastre se udau de multa plîngere.

Apoi, acel minunat frate plîngînd, grăia: "Ce voi zice sau ce voi spune fraților de cele ce au văzut ochii mei, vrednici de multă tînguire?" Era acolo un părinte mare, cu numele Adam, care avea un ucenic tînăr, ca de 15 ani, anume Serghie, pe care îl crescuse din copilărie, și din mică vîrstă îl învățase viața monahicească și l-a deprins la luptă și la război împotriva diavolilor. Pe acesta văzîndu-l barbarii foarte frumos la față și fiind încă tînăr, li s-a făcut milă de dînsul, și nu l-au ucis, ci apucîndu-l de mîna l-au scos afară, vrînd ca să-l ia cu ei. Iar tînărul văzînd că nu este ucis cu frații și cu părinții, ci că are să fie împreună călător cu barbarii cei fără de lege, se tînguia cu amar; apoi, aprinzîndu-se cu duhul și toată frica și spaima de la sine lepădînd-o, bărbătește a alergat, și, apucînd sabia de la un barbar, a lovit pe unul din ei peste umăr, ca măcar astfel să pornească spre mînie pe barbari și să-l ucidă.

Deci, s-a făcut aceea, pentru că de mînie multă umplîndu-se barbarii, l-au tăiat bucăți. Iar el, zîmbind, striga: "Binecuvîntat este Domnul care nu ne-a dat pe noi vii în mîinile oamenilor celor păcătoși". Aceasta

zicînd, a adormit întru Domnul. Auzind eu aceasta, m-am rugat Preaînduraturii și Iubitorului de oameni Dumnezeu, ca să mă acopere de la fața acelor fără de lege barbari și să le orbească ochii, ca să nu mă vadă, ca măcar eu să îngrop trupurile sfinților.

Drept aceea, tăindu-se sfinții, au umplut toată Sfînta Biserică de sînge, neînfricoșîndu-se, nici întristîndu-se deloc, ci mulțumeau lui Dumnezeu de cele ce s-au întîmplat, căci mintea o aveau îndreptată către Stăpînul lor, și, bine viețuind pe pămînt, s-au făcut biserică Sfîntului Duh, și pe toate cele frumoase și deșarte ale lumii acesteia lăsîndu-le, lui Dumnezeu au urmat, iar la sfîrșit, prin felurite munci, au murit pentru numele Lui.

Iar barbarii aceia, după uciderea părinților, au cercetat toată mînăstirea, socotind că vor afla acolo multă bogăție, neștiind nelegiuirii că sfinții părinți nimic pămîntesc n-au cîștigat, ci, în trup fiind, au viețuit îngerește. Iar acestea făcîndu-se, măcar că nici o picătură de sînge nu aveam în mine, însă cu totul ca un mort zăcînd, socoteam că și ramurile acelea le vor scutura, căutînd co-moară; adeseori priveam de sub ramuri, cînd vor veni la mine și aflîndu-mă să mă ucidă, ca și pe ceilalți. Deci moartea o aveam înaintea ochilor și mă rugam lui Dumnezeu să mă mîntuiască, dacă îi este cu plăcere.

Venind spre ramuri barbarii, au trecut de acolo, întunecîndu-le Dumnezeu mintea și ochii, lăsînd pe sfinții părinți zăcînd morți; și, negăsind nimic să ia, s-au întors la izvoare, vrînd să se ducă la mare, dar, ajungînd acolo, au găsit corabia sfărîmată, căci corăbierul pe care îl lăsaseră s-o păzească, fiind iubitor de Hristos, a tăiat funia corabiei, tăinuindu-se de barbarul care era cu dînsul; dar, fiind vînt, corabia s-a lovit de mal și a pierit, iar corăbierul, ucigînd pe barbar, a fugit și s-a ascuns în munți. Barbarii pierzîndu-și nădejdea, nu se pricepeau ce să facă și cum să se întoarcă în pămîntul lor, iar de multă mînie, au tăiat cu sabia pe toți robiții pe care i-au avut cu dînsii, pe femei și pe copii, iar după aceea au aprins foc și au ars toți finicii.

Zăbovind ei în acestea, au venit mulțime de bărbați din cetatea Faran, cu șase sute săgetători aleși, pentru că auziseră de uciderea sfinților părinți ce se făcuse în Rait. Barbarii, simțînd venirea lor, s-au pregătit de luptă și ducîndu-se spre mare, au făcut război, pe cînd răsărea soarele; apoi, slobozindu-se multe săgeți din amîndouă părțile, cei ce erau din Faran, fiind mai mulți, au biruit pe barbari și au ucis pe mulți din ei.

După aceea, barbarii nemaivînd nădejde de scăpare, se împotriveau bărbătește pînă la al nouălea ceas - și au ucis oameni din Faran optzeci și patru, iar mulți alți erau răniți. Barbarii toți au căzut în acel loc, nefugind nicidecum de vrăjmași, nici depărtîndu-se din locul acela.

Făcîndu-se acestea, eu am luat puțină îndrăzneală și am ieșit din locul unde eram ascuns și, pipăind trupurile părinților uciși, i-am aflat pe toți morți, afară de trei, pe Domn, pe Andrei și pe Orion, dintre care Domn zăcea chinuindu-se cumplit, pentru că avea în coaste o rană îngrozitoare; iar Andrei, deși avea multe răni, dar nu erau așa de cumplite, căci mai pe urmă s-a găsit viu.

Orion nu avea nici o rană pe trup, pentru că barbarii l-au lovit cu sabia din partea dreaptă și abia a ieșit prin haină pe partea stîngă, neatingîndu-se nicidecum de trupul lui; socotind barbarul că este mort l-a lăsat și s-a repezit la alții, iar el aruncîndu-se între alții, zăcea ca un mort. Acesta, sculîndu-se, se ducea pe la trupurile sfinților, pipăindu-le și plîngînd cu mine și tînguindu-se de cele ce ni se întîmplaseră.

După aceasta, bărbații din Faran, lăsînd trupurile lîngă malul mării, spre mîncarea fiarelor și păsărilor cerului - au adunat trupurile prietenilor lor, fiind multe; și, făcînd plîngere și tînguire mare, le-au îngropat sub poalele muntelui, unde erau izvoarele, și s-au întors la noi. Apoi a venit și boierul lor, Vedian, care s-a izbăvit de duhul cel necurat prin Cuviosul Moise, precum am zis mai înainte.

Cu acel boier intrînd în biserică, ne-am tînguit și am plîns cu amar, băfîndu-ne piepturile noastre, căci vedeam aruncată la pămînt turma lui Hristos, ca oile cele răpite de fiare. Puteai să vezi pe cei bătrîni cu sfințită cuviință, cu căruntețe cinstite, iar pe cei tineri - avînd niște chipuri îngerești, pentru că străluceau fețele lor ca floarea de dimineață, arătînd semnele vieții lor îmbunătățite. Dar înfricoșate și cumplite răni aveau robii lui Hristos și mucenicii, pentru că unul avea rană de la umeri pînă la pîntece, iar altul zăcea la

pământ tăiat în două, unuia capul îi era tăiat, iar altuia ochii scoși, unuia mâinile și picioarele îi erau tăiate, iar altuia înfiptă sulița în inimă; și toți așa s-au sfârșit, având diferite răni pe trupuri, care, fiind vii totdeauna au avut în minte omorîrea Domnului Iisus Hristos, ca astfel și viața lui Iisus să se arate în trupurile lor; și toată viața lor cheltuind-o cu bună plăcerea lui Dumnezeu, la sfârșitul lor - prin chinuri s-au luminat și în ceata sfinților mucenici s-au numărat.

Deci, am adunat la un loc trupurile lor cele sfinte, iar iubitorul de Hristos - boier Vedian - cu ceilalți au adus de la Faran haine luminoase și am îngropat pe sfinți, în număr de treizeci și nouă; și toți cei ce s-au întâmplat acolo, luând ramuri și stîlpări de finic, au mers la îngroparea sfinților cu psalmi și cu cîntări, ducînd împreună cinstitele lor moaște și le-am pus în mormînt toate împreună, afară de Domn. Iar Domn, despre care am pomenit mai înainte, fiind roman de neam, era încă viu, dar sosind seara, a adormit și acela întru Domnul; apoi, aducîndu-l, l-am pus aproape de sfinții părinți.

Acești sfinți mucenici ai lui Hristos s-au sfârșit în a patrusprezecea zi a lunii ianuarie, în ceasul al nouălea. Părinții Andrei și Orion au rămas acolo, avînd două gînduri, ca ori să rămîna în acel loc, ori să se ducă. Iar eu, neputînd suferi pustiirea aceluia loc, cum și tînguirile și lacrimile ce se vărsau pentru părinții cei înjunghiați - am venit la voi. Însă iubitorul de Hristos Vedian mă silea mult să petrec acolo, și făgăduia că va veni adeseori la noi și ne va aduce cele de trebuință. Dar n-am voit, pentru pricinile ce s-au spus înainte. Deci, rogu-mă vouă, părinților, ca și cele ce s-au întâmplat aici, pe toate să mi le spuneți, precum de la mine toate le-ați auzit cu amănuntul.

Noi, zice Amonie, spunîndu-i cele ce au fost aici, ne-am minunat de judecățile lui Dumnezeu, cum într-o zi au fost uciși sfinții părinți, și cum același număr s-a aflat și acolo și aici, și iarăși ne-am tînguit și am plîns toți împreună. Apoi, sculîndu-se Cuviosul părintele nostru Dula, a zis: "Cu adevărat iubiții mei, ei ca niște aleși robi ai lui Hristos s-au învrednicit de bucuria și de cămara cea cerească, după atîtea nevoințe și ispite, încununîndu-se cu cununa mucenicească - și acum sînt în mare slavă și cinste.

Iar noi, care am rămas, cu toate necazurile ce au fost, să ne îngrijim de noi și să-i rugăm pe aceia să se roage Domnului pentru noi, ca și noi să avem împărtășire cu dînșii întru cerească împărăție; și acum să înălțăm lui Dumnezeu cîntări de mulțumire, căci ne-a apărât de mâinile barbarilor." Deci, zicînd acestea, pe toți ne-a ridicat cu mărime de suflet, iar necazul inimii noastre l-am prefăcut în bucurie și sufletele noastre le-am mîngîiat cu cuvinte înțelepte.

Iar eu, păcătosul Amonie, m-am întors cu Dumnezeu în părțile Egiptului și toate acestea le-am scris pe hîrtie. Dar în locul cel dintîi care se cheamă Canov, nu m-am dus deloc, ci am șezut aproape de Memfis, într-o chilie mică, în care petrecînd, adeseori îmi aduc aminte și citesc chinurile și nevoințele cuvioșilor mucenici ai lui Hristos; cu care împreună și nouă să ne dea Domnul ca să avem împărtășire în Împărăția Lui cea cerească, și să ne îndulcim cu bunătățile cele negrăite și veșnice, cu toți cei ce-L iubesc, căci Aceluia se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, cu Cel fără de început al Lui Părinte și cu Preasfîntul și Bunul și de viață făcătorul Lui Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

A doua ucidere a cuvioșilor părinți, care s-a făcut în Sinai și în Rait, pe vremea fericitului Nil Pustnicul (14 ianuarie)

După cea dintîi ucidere a cuvioșilor părinți, trecînd ani mulți, a fost la poalele Muntelui Sinai, în zilele Cuviosului Nil Pustnicul, iarăși năvălirea barbarilor care locuiau în pustia ce se întindea de la Arabia, pînă în Egipt și care se învecinează cu Marea Roșie și cu Iordanul; iar locuința acelor barbari nu era în cetăți și case, ci în corturi și în tabere; căci trecînd din loc în loc, acolo petreceau mai mult, unde găseau apă bună și pășune pentru dobitoacele lor. Și se hrăneau nu din lucru din mîini sau din neguțătorie, nici din lucrarea

pământului, nici din vînarea fiarelor, ci mai ales din război; pentru că toate uneltele lor erau: sabie, arc și suliță și toată sîrguința lor era ca să năvălească asupra satelor străine și să facă războaie la drumuri.

Cuvioșii părinți, care și-au ales viață singuratică pentru Dumnezeu, locuiau în pustiul Sinai, trăind unii în peșteri și în crăpăturile pietrelor, alții zidindu-și chilii mici în niște locuri aproape de ape; iar alții petreceau lângă biserică, hrănindu-se cu verdețuri crude, cu finice și cu alte poame ce se află acolo; pentru că puțini dintr-înșii mîncau pîine, căci mare înfrînare și postire aveau: unul mînca o dată pe zi, altul a doua sau a treia zi, iar altul în toată săptămîna numai o dată își întărea trupul neputincios cu hrană. Viața tuturor era asemenea cu a îngerilor, căci, defăimînd cele trupești ale lor, se îngrijeau pentru sufletele lor și se sîrguiau să placă Domnului, căruia cu osîrdie îi slujeau, arzînd cu duhul și mărimdu-L ziua și noaptea; pentru că rugăciunea și cîntarea de psalmi erau în gurile lor neîncetat, iar în ziua duminicii toți se adunau într-o biserică și acolo făcînd rugăciuni de toată noaptea, se împărtășeau cu dumnezeieștile Taine, apoi intrînd iarăși în chiliile lor, se linișteau.

Atunci era între dînșii și Cuviosul Nil, pustnicul, care mai întîi a fost eparh în Constantinopol, și a avut, din cinstită însoțire, doi fii; apoi, sfătuindu-se cu a sa soție, au lăsat lumea. Pe aceea au tuns-o în mînăstire de fecioare în rînduiala monahicească, împreună cu o fiică, iar el luînd pe celălalt fiu, Teodul, au mers în Muntele Sinai și a fost singur vazător al primejdiei care s-a adus de barbari și a scris mai pe urmă cum au fost uciși sfinții părinți.

Petrecerea Cuviosului Nil era în munte și avea obicei de a cerceta pe părinții care locuiau acolo împrejur. Drept aceea, odată s-a pogorît din munte, de la locul său, cu fiul, și au mers la părinții care erau în locul numit la Sfîntul Rug, unde masa fiind pusă înainte seara, preotul aceluia loc, fericitul Teodul, a zis către frați: "Cine știe de ne vom mai aduna iarăși înainte de moarte la această masă". Aceasta o zicea vazător mai înainte cu duhul ispita care avea să fie.

În ziua următoare, după cîntarea Utreniei, au năvălit barbarii deodată în sfîntul loc și, precum cîinii cei turbați, au înconjurat locașul; și cu glasuri fără de rînduială umplînd văzduhul, înfricoșau pe cei ce erau înăuntru. Apoi s-au repezit la cămările în care era adunată puțină hrană pentru pustnici, căci poame uscate pentru iarnă erau acolo, spre întărirea mult ostenitelor trupuri ale robilor lui Dumnezeu; deci, acea hrană au răpit-o mai întîi barbarii, după aceea, au alergat la biserică, în care se adunaseră părinții, și, scoțîndu-i pe toți de acolo, i-au dezbrăcat de rase și spre ucidere i-au pus în rînd, după cum erau mai bătrîni de ani.

Întîi preotului sfîntului loc, fericitul Teodul, care a pus masa în seara dinainte, i-au poruncit să-și plece grumajii spre tăiere. Doi barbari cu săbiile scoase, privind cu ochii mînioși, stăteau împrejurul cuviosului. El plecîndu-se sub sabie, întru nimic n-a arătat că se teme, ci numai cu cuvinte blînde a zis: "Binecuvîntat este Domnul". Deci lovind într-însul amîndoi barbarii, unul după altul, i-au făcut o rană de la spate pînă la fălci, iar alta de la umeri pînă la piept; și astfel dumnezeiescul bărbat a căzut la pămînt. Apoi a apucat pe celălalt bătrîn, care locuia împreună cu prezbiterul, și pe acela l-au ucis. Mai era acolo un copil care slujea prezbiterului; aceluia i-a poruncit să adune niște semințe vărsate pe pămînt, ca și cum vrînd să-l cruțe pe el, ca pe un folositor de slujbă; iar acela plecîndu-se jos și adunînd, un bărbat stînd dinapoi și scoțînd sabia în taină, a lovit pe copil și l-a ucis.

Atunci fiind uciși și alți părinți, unii din barbari au arătat cu mîna celorlalți monahi ca să fugă, astfel voind Dumnezeu. Cei ce erau cu trupul mai tari și puteau să fugă, au fugit prin văi, în muntele unde era cu greu barbarilor să se apropie.

Deci putînd și fericitul Nil să scape cu cei ce fugeau, s-a izbăvit de moarte; iar Teodul, fiul său, a rămas în mîinile barbarilor, dar fiind foarte frumos la față, nu l-au ucis, ci l-au luat legat cu ei, vrînd să-l dea spre jertfă luceafărului pe care îl cinsteau în loc de Dumnezeu.

Pentru că ei nu știau pe unul Dumnezeu, Ziditorul tuturor, și nici idolilor nu se închinau, nici pe vreunul din zeii păgînești nu-l cinsteau, numai luceafărului îi slujeau și aceluia totdeauna îi aduceau ca jertfă

lucrurile cele mai bune, iar mai ales pe tinerii cei frumoși robiți îi înjunghiau lui, mai înainte de răsăritul soarelui. Deci, pe fiul lui Nil l-au cruțat.

Ei au prădat și alte locașuri monahicești ce erau împrejur și, pe mulți sfinți părinți ucigându-i prin diferite locuri, s-au dus. Iar Nil pustnicul, pentru ducerea în robie a fiului și pentru cumplita moarte a cuvioșilor părinți, privind din înălțimea muntelui, se tînguia cu nemîngîiere și zicea în plîngerea sa: "O! fericiți și de trei ori fericiți părinți, unde sînt acum ostenele înfrînării voastre?"

Unde este răbdarea cea din toate zilele a necazurilor? Oare ați luat cununa nevoițelor voastre celor multe? Oare acestea sînt răsplătirile vieții monahicești celei lungi? Oare în deșert ați făcut alergarea ce se afla înaintea voastră?

Oare cu adevărat este că pe bunătate să o moștenească necazul, căci, ucigîndu-vă pe voi, v-a lăsat fără de ajutor purtarea de grijă a lui Dumnezeu și n-a stat dreptatea împotriva ucigașilor pentru nevinovăția voastră, ci avea tărie mîna cea necurată asupra trupurilor celor sfințe? Pentru că se lăuda răutatea și cu totul se înveselea, ca și cum desăvîrșit ar fi biruit pe adevăr?

Cum nu și-a aprins rugul văpaia sa cea de demult și n-a ars pe cei fără de lege? Cum pămîntul nu și-a deschis gura sa și nu i-a înghițit pe ei, precum altă dată pe Core cu toată adunarea lui? Cum au tăcut trîmbițele, fulgerele și tunetele cele înfricoșate, care au fost oarecînd asupra Sinaiului și n-au îngrozit pe cei necurați?

Și n-a grăbit izbîndirea celui Atotputernic, pentru că nici pe cei chinuți nu i-a izbăvit cu mîna Sa cea tare; ca astfel barbarii văzînd minunile, să cunoască puterea lui Dumnezeu cea nebiruită. Deci, sfinții părinți în rugul și în muntele pe care s-a dat oarecînd legea, au căzut fără ajutor, ca niște jertfe necuvîntătoare.

Unde era atunci puterea care a adunat în mare pe egipteni și adîncul apei l-a făcut lor mormînt? Unde era grindina de piatră ce a ucis pe cei de alt neam, care se luptau împotriva israelitenilor, și fără sînge și osteneală a dat poporului Său biruință asupra vrăjmașilor? Unde și-a ascuns ajutorul Său Cel Preaînalt, Cel ce a încuiat gurile leilor, ca să nu se atingă de Daniil și a stins puterea focului, ca să arate dreapta credință a tinerilor din Babilon? Iar bunătățile acestea ale robilor Săi, cum le-a tănuțit, lăsîndu-i pe ei fără de apărare și făcîndu-i să fie socotiți cu totul nevrednici de ajutor".

Acestea le grăia fericitul din durerea inimii și din multa mîhnire. Pentru că sufletul împresurîndu-se de grele necazuri, s-a obișnuit a grăi multe cuvinte uneori, și nu după judecată. Căci ajutorul lui Dumnezeu de multe ori lasă pe cei drepti, dîndu-i chinurilor spre diferite feluri de chinuri, ca adică să se arate fapta bună a lor ca aerul de lămurită, și credința lor ca o făclie să strălucească, ca să primească la cer mari daruri. Pentru că fără îndoială și acești cuvioși cu cei mai dinainte părinți uciși s-au numărat în ceata sfinților mucenici, și acum se preamăresc întru împărăția lui Hristos.

Apoi, plecîndu-se ziua spre seară, Nil Cuviosul, cu ceilalți monahi care erau cu dînsul, luînd îndrăzneală, s-au pogorît din munte, ca să îngroape trupurile sfinților celor uciși. Venind, au aflat pe Cuviosul Teodul, prezbiterul, încă răsufînd, iar starețul zicea către dînșii: "Să nu vă tulbure pe voi această ispită ce s-a întîmplat asupra noastră, pentru că satana are obicei să ceară de la Dumnezeu să-i dea voie a pofti pe cei care se sîrguiesc să placă lui Dumnezeu, precum a cerut asupra lui Iov să-i aducă ispite și pe ai cărui fii i-a pierdut.

Dar punătorul de nevoie știe pentru ce dă potrivnicului pe nevoitorii săi, ca mai luminoase răsplătiri să dăruiască celor ce rabdă cu bărbăție, căci și lui Iov i-a răsplătit îndoit pentru cele ce le-a pierdut; ba încă și mai mari bunuri le dă, *ceea ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit și la inima omului nu s-a suit, pe acelea le-a gătit celor ce-L iubesc și care rabdă pentru El.*" Unele ca acestea grăindu-le starețul, și dînd sărutarea cea mai de pe urmă celor ce se întîmplaseră acolo, și-a dat sfîrșitul, apoi l-au îngropat cu ceilalți ucenici, fiind întuneric de noapte.

Într-acel ceas, un tînăr, care era slugă a boierului Maghedon, care pentru trebuințele poporului se nevoia, scăpînd de la barbari, a alergat la dînșii. Pe acel boier l-au prins barbarii pe drum cu fiul său și, jefuindu-l de toate cele ce avea la dînșul, mai întîi au ucis pe fiul său înaintea ochilor lui, apoi și pe el l-au omorît. Iar tînărul acela prin fugă s-a izbăvit și a venit în locașul cel prădat, tremurînd de frică, ca și cum ar fi avut în urma sa pe cei ce-l izgoneau.

Pe acel tînăr îl întreba Sfîntul Nil cum a scăpat. Iar el a zis: "Eu împreună cu fiul tău eram legați și barbarii aseară vorbeau despre noi (precum mi-a spus în taină unul din cei robiți care înțelegea limba lor) și se sfătuiau ca pe noi amîndoi, adică pe mine și pe fiul tău să ne aducă jertfă luceafărului, cînd acela va răsări dimineața; pentru aceea au pregătit un altar, aducînd pietre și lemne.

Iar eu am spus despre aceasta fiului tău, zicîndu-i: "De nu ne vom izbăvi cu fuga, apoi nu va mai răsări soarele pentru noi". El temîndu-se ca să nu fie prins, a rămas acolo, zicînd: "Dacă Dumnezeu a voit așa, apoi nu vom putea scăpa de moarte și a ne tînui, chiar de s-ar ascunde cineva și în locuri îndepărtate și ascunse".

Eu, fiind noapte adîncă, cînd am văzut pe barbari adormiți tare, căci foarte rău s-au îmbătat de cu seară, cu pîntecele pe pămînt tîrîndu-mă, am ieșit din tabăra lor departe; apoi pe picioare sculîndu-mă, am început a fugi și alergam ca un întraripat, alungîndu-mă frica, pentru că mă temeam ca nu cumva, simțind ei, să mă ajungă; încît frica și cutremurul mă ține și acum, căci tirania barbarilor cea cumplită pe care am văzut-o, este și acum în mintea mea ca și cum aș vedea-o aici, înaintea ochilor".

Deci, spunea tînărul acela despre junghierea multor sfinți părinți, zicînd:

"La un loc verde, aflînd barbarii apă, au stat să se odihnească și iată au văzut în munte o peșteră mică, spre care pornind, au scos de acolo pe un bătrîn cu chipul cinstit, pe care scoțîndu-l din munte, l-au ucis cu pietre. Apoi, mergînd puțin, au prins un monah tînăr, galben la față și uscat și l-au ucis și pe acela cu pietre.

După aceasta, au aflat un loc care avea mulți copaci și o peșteră mică, în care locuia un pustnic tînăr de ani și bătrîn cu vitejia sufletului, căruia cînd îi porunceau să iasă afară și haina sa să le-o dea lor, le răspundea: "Casa în care m-am ostenit să-mi fie mie mormînt; deci intrați aici și mă ucideți, iar de haina mea nu mă voi dezbrăca, ca să-mi văd singur goliciunea, pe care pînă astăzi n-am văzut-o; dar cînd mă veți ucide, atunci singuri veți lua haina de pe mine, mort fiind eu și neștiind nimic".

Apoi iarăși îi ziceau ca să le arate mînăstirile cele ascunse în pustiul acela, și fîgăduiau să-l lase viu. El le-a răspuns: "Deși știi locurile unde sfinții bărbați locuiesc, însă nu voi spune vouă, pentru că nu voiesc ca să fiu vînzător al robilor lui Dumnezeu". Așa stînd el cu bărbăție împotriva barbarilor, s-au mîniat nelegiuții și intrînd înăuntru cu săbiile, l-au tăiat bucăți.

Mergînd mai departe, au văzut trei părinți mergînd prin pustie și îndată, repezindu-se la dînșii, i-au tăiat. Apoi, de departe au văzut două mînăstiri care nu aveau multă depărtare între ele; drept aceea, despărțindu-se, au alergat la ele, iar ce au făcut acolo, cum au închis pe părinți, nu știu - a zis tînărul acela ce scăpase -, decît numai am văzut de departe un monah alergînd, pe care barbarii fugărindu-l l-au rănit cu săgețile; apoi slăbind și căzînd, l-au omorît cu săbiile și cu sulițele.

După aceasta eu am fugit noaptea, precum mai înainte am zis: Iar fiului tău, zicea către Nil, după fuga mea, ce i s-a întîmplat, Dumnezeu știe, căci l-am lăsat abia viu, și n-avea nădejde de viață, căci cu adevărat era să moară cînd va răsări luceafărul, înjunghiat fiind ca jertfă.

Acestea auzindu-le Nil, o! cît de mult plîngea și se tînguia de moartea fiului său, dar mai ales că era să fie înjunghiat și adus ca jertfă păgînilor, striga către Dumnezeu, zicînd: "Să nu lași Doamne, Dumnezeul părinților mei, pentru dumnezeiasca Maică, care întru curăție Te-a născut pe Tine și pentru a Ta bunătate, ca să piară fiul meu de către barbari".

Dumnezeu cu rînduiala Sa a păzit întreg pe tînărul Teodul, pentru că barbarii au dormit pînă cînd s-a ridicat soarele; apoi deșteptîndu-se, de vreme ce luceafărul cel de dinainte acum se ascunsese și văzînd că unul din tinerii cei gătiți spre jertfă a fugit, n-au făcut obișnuitele jertfe, ci au dus în țara lor pe tînărul care rămăsese.

După aceasta, cei ce locuiau în Faran au trimis pe oamenii lor la Aman, voievodul barbarilor, jeluindu-se asupra tîlharilor cum că, năvălind în vremea așezămîntului de pace, atîta răutate au făcut. În acea vreme Nil fericitul, cu părinții care rămăseseră, s-a dus în pustie, să caute trupurile părinților celor uciși, ca să le îngroape.

Deci, au fost înjunghiați: Proclu în Vetramv și Ipatie în Ghet, Isaac în mînăstirea ce se numea Salail, Macarie și Marcu în cea mai dinafară pustie; iar Veniamin după Elimom, Eusebiu în Tol, Ilie în Aza, pe care încă l-au aflat suflînd, apoi, ducîndu-l în chilie, l-au pus acolo, iar ei s-au întors spre îngroparea altora. La întoarcere, l-au aflat și pe acela mort lîngă vasul de apă. Pentru că, din cauza multelor răni însetînd, cînd a gustat apă, îndată căzînd, și-a dat duhul. Deci, îngropîndu-i pe toți, pe cîți au putut să-i afle, s-au dus în Faran, vrînd să știe ce veste se va aduce de la voievodul barbarilor. Iar ei intrînd în cetate, s-au întors, trimișii aducînd de la voievodul scrisori de pace, în care făgăduia ca îndată să pedepsească cu moarte pe cei ce au îndrăznit a face unele ca acestea. Faranilor le porunca să vină la dînsul fără temere, și pe robiții lor, pe cîți îi vor afla vii, să-i ia fără de răscumpărare.

Deci, adunîndu-se faranii, au mers la voievodul barbarilor, cu care a mers și fericitul Nil, vrînd ca să știe despre fiul său, dacă este viu sau în robie sau a murit de mîinile barbarilor; și s-a înștiințat că este viu, vîndut în cetatea Eluziei, pentru că episcopul cetății aceleia l-a răscumpărat și l-a făcut cleric.

Pentru toate acestea singur Cuviosul Nil în al său cuvînt povestește pe larg. Ducîndu-se acolo cuviosul, și-a aflat fiul întreg și sănătos și mult mîngîindu-se, mulțumea lui Dumnezeu. Și l-a primit cu dragoste episcopul, care l-a și silit să primească rînduiala de prezbiter, iar pe amîndoi, adică pe Nil Cuviosul, cu Teodul fiul lui, cu cinste i-au liberat la locul lor.

Ei întorcîndu-se la petrecerea lor cea dintîi în Muntele Sinai, au viețuit ani destui, bineplăcînd Stăpînului lor, Domnului nostru Iisus Hristos și s-au învrednicit a fi cu cetele cuvioșilor părinți în cer, slăvind pe Dumnezeu, în veci. Amin.

**Viața Cuvioșilor Părinți Simeon și Sava,
ctitorii Mănăstirii Hilandarul,
care au trăit în anii 1190 de la Hristos
(14 ianuarie)**

(Tradusă din limba greacă)

Sfinții aceștia erau din Serbia; Sfîntul Simeon era tatăl Sfîntului Sava și împărat al Serbiei. Iar femeia lui se numea Ana. Ei erau din neam împărătesc, creștini binecredincioși și evlavioși.

Mai întîi au născut doi copii, un fiu și o fiică. După aceasta s-a îmbolnăvit împărăteasa și n-a mai născut fii. Dar avînd ei împărăție și bogăție multă, se rugau lui Dumnezeu cu lacrimi și cu postiri ca să le mai dea și alt fiu. Dumnezeu, auzindu-le rugăciunea, le-a dăruit și al treilea fiu, pe de-a pururea pomenitul Sava, pe care din vîrsta cea dintîi l-au pus să învețe Sfînta Carte.

În puțină vreme a învățat toate cărțile cele bisericești, care se aflau în limba sîrbească; și atîta înțelepciune, bună rînduială, smerenie și blînd obicei avea, încît oricine văzîndu-l, îl iubea și de dînsul se cucernicea. Cu cît creștea, cu atît se aprindea de dragostea cea către Dumnezeu. Și alt nimic nu avea în

mintea sa, decît numai cum să placă lui Dumnezeu, Făcătorului și Ziditorului său. Ziua și noaptea neîncetat se ruga, nevoindu-se cu postul, cu privegheri și cu toate alte pătimiri, fiind atunci de 17 ani cu vîrsta. Și se ruga lui Dumnezeu ca să-l învrednicească vieții celei după Hristos, de vreme ce foarte mult iubea fecioria. De aceea l-a învrednicit iubitorul de oameni, printr-un chip ca acesta.

Niște părinți de la Sfîntul Munte s-au dus în patria sfîntului pentru milostenie, unde au auzit de faptele bune ale Sfîntului Simeon, tatăl Sfîntului Sava, dar mai vîrtos că era foarte milostiv către săraci. Între aceștia era unul de la mînăstirile Sfîntului Munte, ce se numește Rusicon, care era rus de neam și foarte îmbunătățit.

Pe acesta văzîndu-l fericitul Sava, și vorbind cu dînsul, l-a întrebat despre mînăstirile Sfîntului Munte și despre rînduiala și petrecerea părinților, ca și despre altele care erau de trebuință la scopul lui. Aflînd toate de la dînsul, a plîns cu lacrimi, după aceea a zis către dînsul: "Văd, părinte, că Dumnezeu, cunoscînd adîncul inimii mele și scopul meu, te-a trimis la mine păcătosul, ca să mă povățuiești la calea cea dumnezeiască a mîntuirii; căci mult s-a veselit sufletul meu din dumnezeieștile tale cuvinte și mai mult nu pot să rămîn în această lume înșelătoare, nici să mai văd slăbiciunile și nălucirile ei cele mincinoase.

Deci, te rog să mă înveți cum să fug de deșertăciunea lumii și să mă învrednicesc vieții pe care o duceți sfinția voastră; pentru că părinții mei cugetă să mă însoare și pentru aceasta am hotărît, cu un ceas mai înainte, să fug și să mă duc la Sfîntul Munte și iată acum cer sfat de la tine".

Acestea auzindu-le bătrînul, i-a răspuns: "Văd, fiule, că scopul tău este dumnezeiesc și că dragostea lui Dumnezeu a stăpînit sufletul tău și de aceea cele ce cugeți se cuvine să le săvîrșești mai degrab, iar eu voi fi împreună călătorul și povățuitorul tău, pînă ce te voi duce la Sfîntul Munte". Atunci, aflînd chipul plecării din lume, fericitul Sava a trimis înainte la un loc pe bătrînul să-l aștepte, iar el s-a dus la părinții lui și a zis către tatăl său: "Tată, am auzit că în cutare munte este mult vînat, deci, mă rog să-mi dați voie să mă duc acolo să vînez și să mă și plimb puțin; iar de voi zăbovi puțin timp, vă rog să nu vă mîniați pe mine".

Tatăl său i-a dat voie și slugi cîte a voit, apoi l-a binecuvîntat. Deci, venind Sava cu multă bucurie, a sosit la locul unde aștepta bătrînul despre care am zis, iar robilor le-a poruncit să șadă acolo și să-l aștepte; iar el împreună cu bătrînul s-a dus într-un sat ce era aproape, și acolo, schimbîndu-și hainele cele împărătești, într-o casă a unui sărac, și îmbrăcîndu-se în ale săracului aceleia, s-au dus amîndoi la Sfîntul Munte. Mergînd în Mînăstirea Rusicon, de unde era bătrînul, precum mai sus s-a zis, acolo învăța de la bătrînul acela faptele bune ale vieții monahicești, pe care le săvîrșea cu mare sîrguință și ascultare, supunîndu-se și cucernicîndu-se înaintea bătrînului, ca înaintea lui Dumnezeu. Iar slugile lui așteptîndu-l mult timp acolo unde le poruncise să-l aștepte și văzînd că nu mai vine la dînșii, au început a-l căuta prin locurile cele din jur, dar negăsindu-l, s-au întors înapoi și au spus părinților lui cele despre fiul lor.

Părinții înștiințîndu-se despre fuga fiului lor, plîngeau fără mîngîiere și au trimis cu durere oameni în tot locul ca să-l caute. Căci nu puteau să sufere lipsa unui fiu frumos și preaînțelept ca acesta, pe care îl avea tatăl său moștenitor al împărăției sale. Umblînd oamenii cei împărătești pretutindeni, au mers la Sfîntul Munte trei boieri dintr-înșii și făcînd cercetare cu dinadinsul, l-au aflat în mînăstirea sus zisă și au căutat să-l ia. Dar Sava în noaptea aceea, pe ascuns, s-a suit în turnul mînăstirii și a rugat pe starețul său de l-a îmbrăcat în schima îngerescă a monahilor.

Apoi scriind o epistolă despre deșertăciunea lumii, sfîrșitul veacului, fericirea sfinților și despre munca cea nesfîrșită, a trimis-o părinților lui. Și atîtea le-a spus prin scrisoarea lui, și într-atîta umilință i-a adus, încît i-a hotărît pe amîndoi să se facă monahi. Maica lui ducîndu-se la o mînăstire femeiască, unde îmbrăcîndu-se în chipul îngeresc și nevoindu-se, s-a dus către Dumnezeu. Iar tatăl lui, lepădîndu-se de toate ale lumii, și lăsînd moștenitor al împărăției sale pe Ștefan, fiul său cel mai mare, a plecat la Sfîntul Munte și întîlnindu-se cu Sava, prea iubitul său fiu, a rămas acolo, căutînd să se îmbrace în chipul îngeresc și să viețuiască împreună cu fiul său, lucru care s-a și făcut.

Căci după obișnuita cercare și ispitire, fiul a primit pe tatăl său prin dumnezeiescul și îngerescul chip, și astfel Sava, fiul cel după trup, s-a făcut părinte după duh al lui Simeon, tatăl cel după trup. Deci au petrecut amândoi vreme destulă în Mînăstirea Vatopedului, căci acolo a aflat Sava pe tatăl său Simeon; fiindcă cel dintîi (protosul) al Sfîntului Munte mai înainte l-a trimis pe el acolo ca să se ascundă, ca nu cumva să fie căutat iarăși de tatăl său. Nevoindu-se ei cu nevoița cea bună, cu privegherile în fiecare zi, cu stările cele de toată noaptea, cu rugăciuni neîncetate și cu toate grelele pătîmîri ce se cuvin viețuirii monahicești celei adevărate și lui Dumnezeu bine plăcute, în puțin timp au biruit și au supus patimile trupului și au ajuns la săvîrșirea faptei bune; încît au întrecut și covîrșit cu faptele lor cele bune pe toți părinții care în acea vreme se aflau la Sfîntul Munte, și s-au făcut vase ale Sfîntului Duh.

Deoarece vestea faptelor lor bune a îndemnat și pe mulți alți sîrbi din împărăția lor, care au venit la dînșii și s-au făcut monahi; apoi văzînd că în fiecare zi se îmulțeau cei ce veneau, au fost siliți să zidească o mînăstire.

Deci, postind ei multe zile, priveghind și rugîndu-se Doamnei noastre Născătoarea de Dumnezeu, ca să-i povățuiască unde este voia Ei cea sfîntă să zidească mînăstire; prin descoperire și prin arătarea în vedenia nopții de Dumnezeu insuflîndu-se și îndemnîndu-se, au zidit din temelie cu a lor cheltuială o prea frumoasă mînăstire a Prea Sfîntei Născătoare de Dumnezeu, care se numește a Hilandarului, în care Simeon, tatăl Sfîntului Sava, viețuind restul vieții lui cu cuvioșie și cu plăcere lui Dumnezeu, s-a odihnit întru Domnul, în ziua a treisprezecea a lunii februarie; iar după cîtăva vreme, cînd s-a apropiat ziua sfîrșitului său, fericitul Sava a chemat pe cel dintîi (protosul) al muntelui și pe părinții cei mai cucernici și au făcut priveghere pentru fericitul suflet al tatălui său.

În vremea doxologiei a ieșit din mormîntul Sfîntului Simeon o negrăită bună mireasmă, încît a umplut toată mînăstirea; și apropiindu-se de mormîntul lui, au văzut izvorînd mir din mormînt și au slăvit pe Dumnezeu, Care preamărește pe cei care-L preamăresc. Iar fericitul Sava a avut mare bucurie în sufletul său, căci s-a încredințat despre fericita desfătare a sufletului tatălui său și de sfințirea sfîntelor lui moaște; iar de atunci a început a-și adăuga mai mult postul, privegherile și celelalte nevoițe ale pustniciei, pe care cu neputință este a le scrie cineva cu amănuntul.

Dar de vreme ce nu era chip să se ascundă fapta cea bună a Sfîntului Sava, fiindcă se făcuse cunoscută tuturor, pentru aceasta veneau la dînșul mulți în fiecare zi, cerîndu-i învățătură și povățuire duhovnicească, și mai ales cel dintîi (protosul) al muntelui; cu toate că era și el îmbunătățit și purtător de duh, însă avea pe fericitul Sava cel dintîi sfetnic; ba încă și ceilalți proiestoși ai celorlalte mînăstiri nu săvîrșeau nici un lucru fără sfatul și socoteala lui; fiindcă darul Sfîntului Duh, care locuia într-însul, îl lumina să înțeleagă și să grăiască toate cele de suflet folositoare și mîntuitoare. Și într-atîta dragoste îl avea cel dintîi (protosul) al Sfîntului Munte și ceilalți, încît l-au silit foarte mult să se hirotonească preot. Iar smeritul cugetător Sava zicea către dînșii că nu este vrednic, și, de multe ori fiind silit, se ascundea.

Mai pe urmă de toate, ca să nu se arate neascultător, văzînd că era și voia lui Dumnezeu să se hirotonească, a zis: "Facă-se voia Domnului". Și așa s-a hirotonisit diacon și preot în mînăstirea sa, de către Nicolae, care atunci era episcop al Erisului. Iar Constantie, care era atunci mitropolit al Tesalonicului, auzind de faptele bune ale sfîntului, l-a adus în Tesalonic cu multe rugăciuni și vorbind cu el cîteva zile și mult folosindu-se el cum și episcopii, clericii lui și tot poporul; apoi întărîndu-se toți din obște din învățăturile lui cele de suflet folositoare, mitropolitul înțelegîndu-se cu episcopii lui și cu tot clerul, într-o duminică, cînd sfîntul învăța pe popor în mitropolie, fără de veste l-a făcut arhimandrit, chiar nevrînd el. Sfîntul, pentru cinstea cea mare ce îi făceau mitropolitul, episcopii și tot poporul, a fugit pe ascuns de acolo și a venit la mînăstirea lui.

În vremea împăratului Teodor I Lascaris (1204-1222), fericitul Sava a fost trimis la împărat, de cel dintîi (protosul) al Sfîntului Munte și de ceilalți proiestoși, pentru oarecare trebuințe ale muntelui. Împăratul cu toată suita, cu patriarhul și cu tot clerul ședeau atunci în cetatea Niceei, fiindcă Constantinopolul îl luaseră atunci latinii de la Duca împăratul, care se poreclea Murțuflon (1204), și împărăția grecilor era atunci în Niceea.

Deci, s-a dus acolo sfântul și întâlnindu-se cu împăratul, care îi era și rudenie, căci nepotul sfântului luase în însoțire pe fiica împăratului, și nu atât pentru rudenia aceasta, cât pentru fapta cea bună a lui, împăratul dorea de foarte multă vreme să-l vadă. Deci s-a bucurat cu mare bucurie dacă a văzut pe sfântul și l-a primit cu mare cinste, vorbind cu dînsul și mîngîindu-se de fapta bună a lui, i-a împlinit deci îndată toate cererile lui, și-l avea în mare evlavie.

A isprăvit nu numai treburile Sfântului Munte, pentru care fusese trimis sfântul; dar a vestit împăratului și despre Serbia, patria lui, că nu are arhieriu și l-a rugat să vorbească cu patriarhul care era atunci și să facă pe cineva arhieriu al Serbiei. Deci, chemînd împăratul pe patriarh, a vorbit despre sfântul și despre Serbia, că nu are arhieriu și că ar trebui să facă pe cineva, care ar fi vrednic și împodobit cu fapte bune.

Patriarhul, vorbind cu sfântul multe zile și încredințîndu-se despre petrecerea lui cea îmbunătățită, a cunoscut că el este bun de vrednicia cea apostolească a arhieriei; apoi întâlnindu-se cu împăratul, și vorbind amîndoi despre pricina aceasta, a hotărît să facă arhiepiscop al Serbiei și al Peciului pe Sfântul Sava. Dar el nevrînd și silindu-l așa multe zile, patriarhul l-a hirotonisit arhieriu și mitropolit al Serbiei și Peciului; iar împăratul a făcut în ziua aceea bucurie și ospăț mare.

Sfântul, după ce s-a hirotonit, s-a dat la mai multe nevoițe și la pustnicie; și astfel s-a dus la eparhia lui, învățînd în fiecare zi turma sa cuvîntul Evangheliei și petrecerea cea după Hristos, iar pe cei dreptcredincioși îi întărea în buna credință și în fapta bună; apoi pe eretici, cu darul și cu dulceața învățăturilor lui, îi întorcea de la eres către buna credință, încît, în puțină vreme, pe cei necredincioși și eretici, care erau în eparhia lui, i-a făcut drept-credincioși. Și toți îl aveau nu numai ca păstor și dascăl, dar și izbăvitor și mîntuitor al lor.

Punînd în bună rînduială cele ale mitropoliei și eparhiei sale, s-a dus iarăși în Sfântul Munte, unde a întâlnit și a văzut pe părinții mînăstirii sale; iar după cîteva zile a adunat pe toți frații și le-a spus că de multă vreme a avut o mare dorință, să se ducă la Ierusalim, ca să se închine Preasfîntului Mormînt al Domnului nostru Iisus Hristos; învățîndu-i mult și luînd rugăciunile lor în-tr-ajutor, a plecat în Palestina. Deci, cu ajutorul lui Dumnezeu, în puține zile ajungînd acolo, l-a primit Atanasie, patriarhul Ierusalimului, care într-o Duminică a slujit Sfînta Liturghie cu sfântul, către care a zis să se roage pentru popor și să-l învețe.

Apoi într-atîta dragoste și evlavie îl avea patriarhul, clericii lui și tot poporul, încît nu voiau să se despartă de dînsul și veneau în toate zilele să audă învățăturile lui cele folositoare de suflet. Deci, închinîndu-se pe la toate Sfintele Locuri cu multă evlavie și umilință, vîrsînd lacrimi multe peste Sfântul Mormînt, s-a întors.

Voind să se întoarcă iarăși în eparhia sa și plutind către împărăteasca cetate, în puține zile a ajuns la cetatea Niceei și s-a întâlnit cu împăratul Ioan III Vatașes (1222-1254), care era rudenie cu sfântul, și l-a primit cu mare evlavie și cinste; apoi împăratul s-a bucurat foarte și a preamărit pe Dumnezeu că l-a învrednicit să ia rugăciune și binecuvîntare de la dînsul; asemenea și împărăteasa; și l-au făcut amîndoi părinte duhovnicesc al lor.

Zăbovind sfântul acolo, pe urmă a hotărît să se ducă iarăși la Sfântul Munte. De vreme ce împăratul îl avea rudenie și părinte duhovnicesc, i-a dăruit cinstitul lemn, sfinte moaște și alte vase scumpe, apoi l-a trimis la mînăstirea sa Hilandarul, cu o corabie împărătească, unde, ajungînd cu ajutorul lui Dumnezeu, a lăsat cinstitul lemn la sfînțita sa mînăstire, împreună cu sfintele moaște și cu cîte i-a dăruit împăratul.

Rămînînd destulă vreme și povățuind pe părinți și punîndu-le egumen îmbunătățit, ca să-i păstorească, s-a dus iarăși la eparhia sa și, pascînd pe cei de acolo cu plăcere de Dumnezeu, a luminat toată Serbia cu razele faptelor sale bune și cu ale dumnezeieștilor lui învățături, păzind-o nevătămată de lupii cei gînditori, pregătind-o cu înțelepciune pentru staulul ceresc.

Dar de vreme ce și în părțile acelea erau atunci multe eresuri, sfântul a ieșit și în alte eparhii și le învăța apostolește, înconjurând multe feluri de locuri și povățuind către buna credință pe mulți eretici și necredincioși; apoi s-a dus și a doua oară spre închinare la Sfântul Munte.

De acolo iarăși trecînd prin cetăți, învăța popoarele și multe minuni făcea, pe care le-am lăsat deoparte, spre scurtare. Însă numai aceasta o spunem: învățînd în multe feluri de locuri popoarele, împreună cu alți trei pe care îi avea cu sine, a venit la Tîrnovul cel mare și l-a primit cu mare cinste Asan, atunci împărat al Tîrnovului (1218-1241), ca o rudenie a sfântului; apoi venind praznicul dumnezeieștii Arătări (Botezul Domnului), Sfântul a slujit Sfînta Liturghie, făcînd și sfințirea cea mare a apei și s-a făcut o minune.

Cînd a pus, după obicei, cinstita Cruce în apă ca s-o sfințească, s-a desfăcut apa prin mijloc și a stat ca un zid. Iar cei ce erau de față, văzînd acestea, s-au minunat și au preamărit pe Dumnezeu. Împăratul s-a cucernicit foarte mult înaintea sfântului și l-a rugat să șadă acolo pînă la Sfintele Paști - căci el s-a dus în alte locuri pentru niște treburi împărătești -, și astfel sfântul a rămas acolo.

După puține zile, îmbolnăvindu-se, și mai înainte cunoscînd sfîrșitul său, a chemat pe ucenicii săi și i-a învățat cele către mîntuire, apoi le-a dat sfintele moaște și alte sfinte odoare bisericești cîte avea la sine. Deci, auzind arhierul care era atunci al Tîrnovului, despre boala sfântului, a mers la el și văzîndu-l foarte bolnav, a voit să vestească împăratului. Iar sfântul, cu smerenia sa cea obișnuită, nu l-a lăsat, ci mai ales i-a zis: "Te rog foarte mult să nu înștiințezi pe împăratul, nici preasfinția ta să nu te mai ostenești venind aici, ci mergi cu pace și roagă-te pentru mine, ca milostivul Dumnezeu să ne învrednicească a ne întîlni și a ne vedea în Ierusalimul de sus".

Și astfel, într-o noapte de sîmbătă, mai înainte de a se lumina spre duminică, s-a împărțășit Sfîntul iarăși cu Sfintele și Preacuratele Taine și atunci a strălucit fața lui și s-a umplut de bucurie și de veselie; apoi zicînd de trei ori: "Slavă Ție, Dumnezeule", și-a dat sfîntul său suflet în mîinile lui Dumnezeu.

Iar dimineața a venit mitropolitul Tîrnovului, cu clerul său și cu tot poporul, ca să îngroape sfîntul lui trup, din care ieșea o bună mireasmă negrăită, încît toți s-au minunat și nu știau unde să-l îngroape. Și fiindcă atunci era aproape de acolo împăratul, i-au făcut înștiințare acestuia, care a poruncit să-l îngroape în mînăstirea sa, cea zidită în numele celor 40 de sfinți mucenici; deci, acolo cu multă evlavie și cinste l-au îngropat. Iar după puține zile, venind și împăratul, a mers mai întîi la mormîntul sfântului și cu lacrimi l-a rugat să-l ierte, că pentru păcatele sale nu s-a întîmplat acolo. Apoi a poruncit și a pus deasupra mormîntului sfînt o cruce și marmură prea frumoasă și a aprins candelă; iar cîți bolnavi mergeau cu credință și cu evlavie la dînsul, se tămăduiau.

Sfîntul avea doi nepoți: Rautoslav, care era ginere al împăra-tului Teodor Lascareos, și Vladislav, care era ginerele împăratului Asan, care împărățea atunci în Serbia (1228-1234). Acesta înștiințîndu-se despre moartea sfântului, asemenea și Arsenie, care era atunci mitropolit al Serbiei, pe care sfîntul îl hirotonise mai înainte ca diadoh (urmaș) al său, s-au întristat foarte.

Auzind împăratul despre minunile ce făcea sfîntul, a hotărît să ceară sfintele moaște împăratului Asan, socrul său. Deci, Vladislav (1234-1243) a scris către socrul său cu rugăminte, trimițînd și cîțiva boieri, ca să ia sfintele moaște, însă împăratul Asan nu le-a dat.

A scris apoi și a doua oară ginerele său cu multe rugăminți, trimițînd și pe boierii cei mai mari, cu multe daruri, dar nici atunci nu le-a dat, ci numai i-a răspuns: "Fiindcă Dumnezeu a iconomisit să moară sfîntul aici, nouă ne-a dăruit această vistierie. Și deci, cine sînt eu să stau împotriva sfîntului Domnului?" Astfel a trimis înapoi pe boierii cei trimiși.

Atunci Vladislav, văzînd că nu reușește nimic cu trimișii săi, a luat cu sine pe boierii cei mai de frunte și a pornit să se ducă el să ceară pe sfîntul. Ajungînd la orașul Tîrnovo, s-a dus mai întîi la mormîntul sfîntului și plîngînd cu lacrimi ferbinți, a zis: "O! Sfinte al lui Dumnezeu și al nostru părinte prea cinstit, pentru ce

ne-ai urît pe noi păcătoșii și nu voiești a veni în patria ta, căreia ai fost nu numai păstor, ci încă și mîntuitor?

Tu ne-ai mîntuit din rătăcirea diavolului și la adevăr ne-ai povățuit; tu ai izbăvit turma de eresuri; fiind bolnavă, ai tămăduit-o; primejduindu-se cu moarte sufletească, ai înviat-o; cu slujbe duhovnicești ai împodobit-o, cu sfințite rînduieli, cu puneri de legi mîntuitoare și acum o lași, sfințe al lui Dumnezeu, lipsită de sfințenia dumnezeieștilor tale moaște? Cum o lași cu totul săracă de comoara dumnezeiescului tău dar și uscată de prea dulcele izvor al minunilor tale? Părinte prea milostiv, fie-ți milă și treci cu vederea păcatele mele și ale poporului tău, care în tot chipul am greșit ție și vino la noi, deși sîntem nevrednici și păcătoși; deci, nu ne lăsa lipsiți de venirea și ocrotirea ta".

Astfel rugîndu-se Vladislav, împăratul Serbiei, cu multă umilință, pe mormîntul sfîntului, a mers în urmă la socrul său. În noaptea aceea a văzut socrul său pe sfîntul ca un înger purtător de fulger, poruncindu-i să dea sfintele lui moaște ginerelui său, ca să le ducă în patria sa.

Deci, dimineață, împăratul Asan adunînd tot poporul și pe mitropolit cu clerul său, arătîndu-le pricina, a luat pe ginerele său, și cu cîntări de psalmi, cu făclii și cu tămîieri, au deschis mormîntul sfîntului. O! minunile Tale, Hristoase Împărate! Locul acela s-a umplut de bună mireasmă negrăită; fața sfîntului strălucea ca soarele și toți minunîndu-se, strigau: "Doamne miluiește".

Atunci, cu mare bucurie și cu litanii, călătorind pe jos, amîndoi împărații, socrul și ginerele, au scos sfintele moaște pînă afară din Tîrnovo. Aici, luîndu-le împăratul Vladislav, le-a dus cu mare bucurie în patria sa. Iar cîta bucurie s-a făcut în ziua aceea, cine poate s-o scrie cu amănuntul?

Cine poate spune minunile care s-au făcut, întru slava Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh, a Preasfintei Treimi, Căreia I se cuvine slavă, stăpînire, cinste și închinăciune, în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Pavel Tebeul (15 ianuarie)

Cuviosul Antonie, viețuind în pustiul Egiptului cu ucenicii săi, după cum ne-au povestit Macarie și Plotin, ucenicii lui, care l-au și îngropat, că la nouăzeci de ani ai vieții bătrînului, i-a venit dor să se ducă în pustia cea mai dinăuntru, ca să vadă dacă s-ar afla vreun rob al lui Dumnezeu, care mai înainte de dînsul să se fi sălășluit în pustia aceea, și să fi ales o viață ca a lui, depărtată de oameni; deci, într-acelel pusti, cinci ani rugîndu-se lui Dumnezeu, ca să nu-i treacă cu vederea rugăciunea lui, într-o zi a auzit un glas, zicîndu-i: "Antonie, este un rob al lui Dumnezeu mai înainte și mai desăvîrșit decît tine, la care de vei merge, îl vei afla în pustia cea mai dinăuntru. Deci, scoală-te degrabă și te sîrguiește a merge la dînsul, mai înainte de a se duce el către Domnul!"

Acestea auzindu-le bătrînul, îndată luîndu-și toiagul său cel de finic, s-a dus degrabă în pustie, să apuce în viață pe cel dorit, de care i se vestise lui. Fiind arșița mare la amiază, încît și pietrele ardeau în acea pustie, și neștiind calea care duce către sfîntul cel arătat lui, bătrînul a slăbit cu trupul, dar nu și cu duhul, căci nu s-a întors din calea ce o începuse și se ruga lui Dumnezeu, zicînd: "Doamne, Dumnezeul meu, povățuiește-mă în calea cea dreaptă, și învrednicește-mă a vedea în trup pe robul tău, și să nu mă lași să pier în această pustie".

Deci, nu după multă vreme, a văzut un om cu asemănare de cal, pe care făcătorii de stihuri îl numesc centaur, pe care văzîndu-l, s-a înarmat cu mîntuitorul semn al Crucii și cu îndrăzneală l-a întreat: "Ascultă tu, în care parte locuiește robul lui Dumnezeu?". Iar fiara plecîndu-se la cuvîntul sfîntului și neputînd să grăiască cu glas, i-a arătat cu mîna partea în care trebuia să meargă spre robul lui Dumnezeu, apoi a fugit cu grabă de la Cuviosul Antonie. Bătrînul s-a minunat de chipul cel de fiară și mergea spre

partea unde i-a arătat acesta cu mâna. Însă întru aceasta ori diavolul, spre înfricoșarea lui s-a închipt, ca să împiedice drumul sfântului, ori cu adevărat era centaur, precum spun grecii, că în acea pustie se găseau niște fiare ciudate ca acestea; iar această fiară Dumnezeu a trimis-o pentru povățuirea robului său.

Venind la un loc pietros, a văzut o altă fiară, care avea asemănare omenească pînă la brîu, iar cealaltă parte a trupului era de fiară, adică picioare de capră și coarne în cap. De vederea acesteia minunîndu-se bătrînul și cu credință neîndoită fiind înarmat, fără frică a întreat, zicînd: "Cine ești tu?" Iar fiara, aducîndu-i poame de finic din cale, ca semn de pace, îi zicea: "Sînt un muritor din cei ce locuiesc în pustie, pe care neamurile cele întunecate cu rătăcirea numindu-ne satiri, între zeii lor ne-au cinstit. Dar sînt trimis de la turma mea, să slujesc ție ca să te rogi pentru noi Stăpînului celui de obște, pe care l-am cunoscut că a venit în lume și în tot pămîntul a ieșit vestirea lui".

Unele ca acestea grăind fiara, ostenitul călător își uda fața sa cu lacrimi de bucurie; căci se bucura de slava lui Hristos și de pierzarea satanei și se minuna, cum a putut să înțeleagă vorba satirului. Lovind cu toiagul în pămînt, zicea: "Vai ție, cetatea Alexandriei, care în loc de Dumnezeu cinstești slujeniile! Vai ție, cetate păcătoasă, în care din toată lumea s-au adunat diavoli! Ce răspuns vei da, căci și fiarele mărturisesc puterea lui Hristos, iar tu nălucirile cele din pădure ca pe zei le cinstești".

Acestea zicîndu-le sfîntul, fiara a fugit în pustie. Despre acea fiară nimeni să nu socotească că este lucru neadevărat, fiindcă și în vremea împăratului Constanțiu (337-361) o fiară ca aceea, cu asemănare omenească, ce se numea satir, a fost dusă vie în Alexandria, spre marea mirare a tot poporul; iar după ce a murit, ca să nu putrezească îndată trupul ei, îmbălsămîndu-l, l-au trimis în Antiohia, la împărat, ca să-l vadă.

Acum să ne întoarcem la povestirea dinainte. Umblînd bătrînul prin acea pustie neumblată, nimic altceva nu vedea fără numai urme de fiară, ostenindu-se în călătorie două zile și petrecînd cealaltă noapte în rugăciune, nu știa unde să se întoarcă. Apoi luminîndu-se de ziua a treia, a văzut o leoaică suindu-se spre vîrfurile muntelui cu multă grabă, căreia de departe urmîndu-i, a venit aproape de peștera în care locuia Sfîntul Pavel, plăcutul lui Dumnezeu.

Văzînd bătrînul peștera, s-a bucurat, iar cel ce locuia într-însa, simțînd venirea lui Antonie, a închis ușa. Bătrînul apropiindu-se, a bătut, dar nu i s-a răspuns, însă el stătea afară, bătînd fără spor. Deci, văzînd că nu i se deschide ușa, a căzut înaintea peșterii și pînă la al șaptelea ceas s-a rugat să i se dea voie să intre înăuntru, ca să vadă pe acela pe care cu atîta osteneală l-a căutat. El zicea: "Deschide-mi, robule al lui Hristos, deschide-mi; tu știi cine și de unde sînt și pentru ce am venit, toate le știi, Dumnezeu descoperindu-ți ție. Deci și eu știu că nu sînt vrednic să văd sfînta ta față, însă de nu te voi vedea, nu mă voi duce de aici; nu te ascunde pe tine, căci Dumnezeu te-a arătat mie. Pe fiare le primești, iar pe om pentru ce îl gonești? Te-am căutat și te-am aflat, bat ca să mi se deschidă, iar de nu-mi vei deschide, apoi voi muri pe pragul tău și vei îngropa aici trupul meu".

Și altele multe grăind el cu lacrimi și ca pe un nemilostiv socotindu-l, păcătosul lui Dumnezeu a răspuns dinăuntru peșterii, zicîndu-i: "Cine ești tu, care plîngi aici? Te minunezi că nu-ți deschid și te lauzi că vei muri pe prag?" Așa zicîndu-i sfîntul, a deschis ușa și cuprinzîndu-se unul pe altul, se sărutau cu lacrimi și pe nume se chemau; pentru că Dumnezeu fiecăruia dintre ei le descoperise numele. Șezînd ei, părintele Antonie a zis: "Bucură-te Pavele, vasul alegerii și stîlpul cel de foc, locuitorule al pustiei".

Zis-a lui și Avva Pavel: "Bine ai venit soare, care luminezi toată lumea, povățuitorule al celor ce se mîntuiesc, gura lui Dumnezeu, care din pustie ai făcut cetăți și pe diavolul l-ai gonit dintr-însa. De ce te-ai ostenit atîta pentru un om păcătos și nevrednic? Iată, vezi un bătrîn învechit de zile și cu căruntețile acoperite; vezi un om care îndată va fi praf și cenușă, dar de vreme ce dragostea toate poate să le facă, spune-mi, te rog, cum se află neamul omenesc acum? Cum împărtășește lumea? Se mai află cei ce se țin de rătăcirea idolilor, și mai sînt prigoniri asupra creștinilor?". Iar Antonie a zis: "Cu rugăciunile tale lumea se ține; prigoanele contra creștinilor au încetat și Biserica laudă pe adevăratul Dumnezeu. Dar de

vreme ce ai pomenit de prigoane, mă rog ție pentru Domnul, să nu ascunzi de mine cele despre tine și toate să-mi spui: pentru care pricină ai ieșit din lume și ai venit în această adâncă pustie?"

Iar Sfântul Pavel a început a-i spune: "Eu m-am născut în Tebaida și am avut o soră, pe care părinții, fiind încă vii, au însoțit-o cu bărbat; iar pe mine m-au învățat carte elinească și latinească, precum și dreapta credință, singuri ei fiind drept-credincioși. Dar sfârșindu-și nevrednica viață, ne-au împărțit averea, care era foarte multă; iar după moartea lor, bărbatul sorei mele, fiind lacom, a poftit și partea mea, și gândea să mă dea ca pe un creștin la păgînul voievod spre chinuire, ca astfel prăpădindu-mă din această viață, să-mi ia moștenirea. Atunci erau împărații Deciu (249-251) și Valerian (253-259), care chinuiau pe toți cei ce mărturiseau pe Hristos, și era frică mare prin toată Tebaida, de vreme ce erau cumplite chinuri.

În acea vreme a fost prins de păgîni un tînăr creștin, pe care l-au chinuit mult; dar după ce n-au putut să-l întoarcă de la credința lui Hristos, mai pe urmă l-au pus într-o grădină mult înflorită și frumos mirositoare, întinzîndu-l pe un pat frumos, cu fața în sus; apoi i-au legat mîinile și picioarele cu frînghii moi și ducîndu-se toți, au trimis la dînsul o fecioară tînă, ca să-l poată înșela spre amestecarea necurată; iar necurata fecioară cuprinzîndu-l și sărutîndu-l, ba încă lucrul cel mai de rușine, ce mi-e greu a-l spune, căutînd părțile cele ascunse ale trupului său, îl îndemna spre păcatul cel necurat; dar ce a făcut viteazul pătimitor, care suferise atîtea chinuri?

Văzîndu-se amăgit de patimă și simțînd tulburarea trupului întru sine, a strîns tare cu dinții limba sa, a tăiat-o și a aruncat-o în obrazul desfrînatei și îndată cu durerea cea mare a potolit patima; iar cu sîngele a umplut obrazul și hainele acestei femei și astfel, cu darul lui Hristos, a biruit amăgirea.

Încă și pe un alt tînăr care era neclintit în credința crești-nească, după multe chinuri, l-au uns cu miere peste tot trupul gol și l-au pus în arșița soarelui, avînd mîinile legate la spate, ca rănindu-se de albine, de viespi și de gîrgăuni, să fie silit a jertfi idolilor; dar răbdătorul de chinuri cel viteaz, deși era rănit peste tot trupul și plin de sînge, încît nici chip de om nu avea, de Hristos nu s-a lepădat.

Acestea văzînd eu, iar bărbatul sorei mele mîniindu-se mai mult, încît nici lacrimile sorei, nici legătura rudeniei n-au putut să-l domolească, i-am lăsat aceluia toate și am fugit în această pustietate; apoi venind încet, povățuindu-mă de Dumnezeu pînă aici, am aflat această peșteră, în care aveam și apă înăuntru și cunoscînd că Dumnezeu mi-a dat acest loc spre petrecere, m-am sălășluit aici și petrec avînd hrană de finice, iar haina din frunze".

Sfântul povestind acestea, iată a zburat un corb aruncîndu-i o pîine întregă, pe care punînd-o înaintea lor încetîșor, a zburat în văzduh. Atunci, fericitul Antonie minunîndu-se de aceasta, Sfântul Pavel a grăit: "Iată, Domnul a trimis prînz, nouă, robilor săi, fiind milostiv și iubitor de oameni. Iată, sînt 70 de ani de cînd primesc jumătate de pîine, iar de la a ta venire Domnul Hristos a îndoit merticul ostașilor Săi. Deci, luînd sfinții acea pîine, se invitau unul pe altul ca s-o binecuvînteze și s-o frîngă, unul pe altul mai mare făcîndu-se cu cîntea.

Sfântul Pavel cîntea pe Cuviosul Antonie ca pe un oaspete, iar Cuviosul Antonie cîntea pe Sfântul Pavel ca pe stăpînul casei și ca pe unul mai bătrîn cu anii; și era între dînșii întrecere de iubire. Apoi, fericitul Pavel a apucat pîinea de o parte, iar pe cealaltă parte a pus-o în mîinile părintelui Antonie și îndată pîinea singură s-a frînt prin mijloc și fiecare și-a luat partea sa.

Drept aceea, șezînd lîngă izvor, robii lui Hristos au mîncat și s-au săturat, și au băut din izvorul acela apă curată și foarte dulce; după aceea, făcînd mulțumire, au șezut iarăși și au vorbit toată noaptea pînă dimineața. Iar făcîndu-se ziuă, Sfântul Pavel a zis prietenului Antonie: "De mult mi-a arătat Dumnezeu mie, frate, că sălășluiești în părțile acestea și voiam să te am slujitor cu mine, ca împreună să slujim sfîntului nostru, dar fiindcă vremea adormirii mele a venit, pe care totdeauna am așteptat-o, dorind ca să viețuiesc cu Hristos, de aceea Domnul te-a trimis la mine, ca să îngropi smeritul meu trup și să-l dai pămîntului".

Acestea auzind Antonie, tînguindu-se cu lacrimi, zicea: "Nu mă lăsa, părinte, singur, ci primește-mă împreună călător cu tine". Iar el a zis: "Nu ți se cade să cauți singur ale tale, ci pe cele ce sînt ale aproapelui; deci, de folos îți este ca, lepădînd greutatea trupului, să urmezi Mielului la ceruri; apoi și celorlalți frați le este de folos, ca de la tine încă să se mai povățuiască și să se mai întărească; dar te rog spre a te sîrgui și a merge în mînăstirea ta și să-mi aduci mantia pe care Atanasie episcopul ți-a dăruit-o, ca să învelești cu aceea trupul meu". Aceasta o dorea fericitul Pavel, nu că acea mantie îi trebuia - pentru că nu se îngrijea dacă trupul se va îngropa gol sau acoperit, căci în pămînt putrezește, el care atîta vreme cu frunze de finic se îmbrăca, - ci, ca fără tulburare, sufletul lui să iasă din trup, de aceea îl trimitea la mînăstire pe părintele Antonie.

Drept aceea, Antonie s-a minunat auzindu-l pe el grăind despre Atanasie și despre mantia aceleia, ca și cum vedea pe Însuși Hristos în Pavel și pe Dumnezeu care locuia într-însul cinstind; apoi nimic mai mult nu îndrăznește a răspunde, ci tăcînd și lăcrimînd, i-a sărutat fața și mîinile și se sîrguia a săvîrși porunca; deci, chiar nevrînd, a pornit la mînăstire, deși era obosit cu trupul, iar cu duhul biruia anii bătrîneților sale. Venind el în chilia sa, l-au întîmpinat cei doi ucenici ai lui, zicîndu-i: "Unde ai zăbovit atîta vreme, părinte?" Iar el a răspuns: "Vai mie, fiii mei, vai mie păcătoșului, care sînt numai de formă monah și numai nume de monah port; dar am văzut pe Ilie, am văzut pe Ioan în pustie, cum și pe Pavel în Rai l-am văzut".

Deci, vrînd ucenicii ca să audă ceva mai mult de la dînsul și rugîndu-l ca cu încredințare să le spună lor despre aceasta, el punîndu-și mîna la gură, a zis: "La tot lucrul este vreme, adică vreme a grăi și vreme a tăcea". Apoi, luîndu-și mantia și hrană de cale neluîndu-și, iarăși a ieșit, alergînd degrab în pustie, vrînd să apuce viu pe sfîntul, pentru că se temea ca nu cumva zăbovind el, Sfîntul Pavel să-și dea datoria Domnului fără de dînsul.

Iar a doua zi, la al treilea ceas, mergînd Avva Antonie, a văzut în văzduh cetele îngerești și soboarele proorocilor și ale apostolilor, iar în mijloc era sufletul Sfîntului Pavel, mai curat decît soarele, suindu-se spre cer; atunci îndată a căzut la pămînt și presărîndu-și capul cu nisip, se tînguia și striga: "Pentru ce, Pavele, m-ai lăsat? Pentru ce te duci fără sărutarea cea de pe urmă? Atît de tîrziu te-ai făcut cunoscut mie și atît de repede ai plecat de la mine?".

Pe urmă, fericitul Antonie adeverea că a trecut cu atîta grăbire pe cealaltă cale, ca și cum ar zbura prin văzduh înaripat, încît nici călcarea pe pămînt n-o simțea de alergarea cea repede, și îndată s-a aflat în peșteră; acolo văzînd pe sfîntul cu genunchii plecați și cu mîinile în sus ridicate, apoi avînd capul drept în sus, socotea că este viu și face rugăciune și stătea cu dînsul împreună. Dar trecînd un ceas, și de vreme ce nu auzea glasul cel de rugăciune, nici obișnuitele suspinuri, s-a apropiat de dînsul și l-a aflat mort; deci, a înțeles că trupul sfîntului bărbat dă și după moarte datornica închinăciune.

Cu multă plîngere și tînguire sărutînd sfîntul lui trup, l-a învelit cu mantia cea adusă și a început a cînta psalmii cei cuviincioși de îngropare, după obiceiul creștinesc; și nu se pricepea cum ar putea să îngroape pe sfîntul, de vreme ce nu adusesese nici o unealtă, ca să sape mormîntul și zicea întru sine: "Oare la mînăstire să mă întorc după unelte, cale de trei zile, sau aici să rămîn? Dar nimic fără unelte nu pot să fac. Deci, voi rămîne aici și voi muri, precum se cade, lîngă ostașul Tău, Hristoase, și căzînd, îmi voi da răsufierea cea de pe urmă alături de el".

Unele ca acestea gîndindu-le el cu mintea, iată doi lei din pustia cea mai dinăuntru veneau răcnind, ca și cum plîngeau pentru lipsa sfîntului. Iar Antonie mai întîi s-a înfricoșat puțin, după aceea văzînd pe fiare blînde ca mieluseii, tăvălindu-se lîngă trupul sfîntului și arătînd jalnică tînguire, se mira de bunul obicei al fiarelor acelora; iar ei au început cu unghiile lor a săpa pămîntul și săpînd groapa destul, iarăși au venit la trupul sfîntului, ca și cum i-ar fi dat cea mai de pe urmă sărutare; apoi, venind la Cuviosul Antonie, îi lingeau mîinile și picioarele lui, ca și cum cereau rugăciune și binecuvîntare de la dînsul. Iar cuviosul lăuda pe Hristos, căci și fiarele slăvesc pe Dumnezeu, și zicea: "Doamne, fără de a Cărui voie nici frunza din copac și nici una din păsări nu cade pe pămînt, dă fiarelor acestora binecuvîntarea Ta, precum știi Tu". Și făcînd cu mîna, le-a poruncit să se ducă în pustie.

Deci, ducându-se fiarele, Avva Antonie a îngropat cinstitul trup al Sfântului și Cuviosului părinte Pavel, întâiul viețuitor al pustiei, care avea anii vieții lui o sută și treisprezece. După îngroparea sfântului, Avva Antonie a petrecut noaptea următoare deasupra mormântului lui, plîngînd și rugîndu-se. Iar a doua zi, întorcîndu-se la mînăstirea sa, a luat haina Sfântului Pavel cea împletită cu frunze de finic și venind în chilia sa, a spus toate cu de-amănuntul ucenicilor săi, spre folos. Iar haina aceea de frunze de finic atît de mult o cîntea, încît numai de două ori se îmbrăca cu dînsa, la praznicul Sfintelor Paști și în ziua Cincizecimii.

Cu ale acestor Cuvioși părinți, Pavel și Antonie și cu sfintele lor rugăciuni, ne rugăm să ne învrednicească și pe noi în partea plăcuților Săi, Hristos Dumnezeu nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, I se cuvine cinste și slavă, în veci. Amin.

Viața Cuviosului Ioan Colibașul (15 ianuarie)

(După Metafrast)

În vremea împărăției dreptcredinciosului împărat Leon cel Mare (457-474), era în Constantinopol - care se numește Roma cea nouă -, un om cu dregătoria de stratilat (general), bogat și cinstit, anume Eutropiu, avînd de soție pe Teodora. Acela avea trei fii, dintre care pe doi i-a pus în slujba împărătească și cinstite dregătorii le-a mijlocit, iar pe al treilea, cel mai mic, anume Ioan, l-a dat la învățătura cărții și la toată înțelepciunea cea retorească și a filozofilor.

Fiind copilul Ioan de 12 ani, s-a arătat isteț la minte, mai mult decît toți vîrstnicii săi, încît chiar și dascălii se minunau de istețimea lui și de înțelegerea lui cea desăvîrșită, fiind tînar de vîrstă. Și nu numai la cea din afară, ci și la cea duhovnicească filozofie se arăta ales ucenic.

Căci lucrînd întru dînsul Sfîntul Duh, era blînd, fără răutate și smerit, iar cînd îi prisosea vreme de la învățatură, se îndeletnicea, nu cu jucării copilărești, precum este obiceiul tinerilor, ci întru citirea cărților celor de Dumnezeu insuflăte. Apoi, la bisericile lui Dumnezeu cu sîrguință alerga la rugăciune, pentru că inima lui se înfierbînta cu văpaia dumnezeieștii dragoste, și în cugetul lui se aprindea foc.

Așa sîrguindu-se el spre dumnezeiasca slujbă, s-a întîmplat de a intrat un monah în casa în care fericitul Ioan învăța și pe care văzîndu-l copilul l-a întrebat, zicînd: "De unde ești, părinte, și unde mergi?". Iar monahul i-a răspuns: "Din Mînăstirea Neadormiților sînt și merg la Ierusalim, ca să mă închin Sfintelor Locuri". Mînăstirea aceea a Neadormiților, Achimiților, era în Bitinia, în partea Răsăritului, care este în Asia Mică, zidită de fericitul Marcel. Și aprinzîndu-se Ioan cu duhul, a început a-l întreba despre viața monahicească, de rugăciune și de post, de cîntarea cea neadormită, cum și de alte nevoințe și ostenele, care cuvinte îi păreau lui Ioan mai dulci decît mierea.

Monahul văzînd pe copil cinstit și înțelept, i-a spus cu de-amă-nuntul obiceiurile și rînduielile mînăstirii sale, iar Ioan ascultînd cu luare-aminte povestirile monahului, i-a zis: "Părinte, te vei întoarce iarăși în mînăstirea ta sau vei rămîne la Ierusalim?" Monahul i-a răspuns: "Am poruncă de la egumenul meu să mă întorc; deci de va voi Domnul, închinîndu-mă la Sfintele Locuri, mă voi întoarce". Atunci Ioan apucînd de mîna dreaptă pe monah, i-a zis: "Părinte, un cuvînt duhovnicesc am să-ți spun". Și ducîndu-l la un loc deosebit, i-a zis:

"Ascultă-mă, părinte, mă rog ție, ca milostiv să fii mie, căci am mare trebuință să scap de lumea asta mult tulburătoare și să slujesc lui Hristos; dar părinții mei gîndesc de mine altfel, pentru că mă iubesc mai mult decît pe frații cei mai mari; ei se îngrijesc de mine pentru o dregătorie mare și vor să mă căsătoresc, iar eu ascultînd de multe ori cuvîntul lui Dumnezeu în biserică și citind singur cărțile, am înțeles că toate cele

ale lumii sînt deșarte, afară de una care este de folos, ca adică lepădîndu-mă de lume, să slujesc lui Hristos în chipul cel monahicesc; deci, te jur pe Dumnezeu cel ce voiește mîntuirea noastră, ca, întorcîndu-te, să mă iei de aici și să mă duci în mînăstirea ta".

Auzind acestea monahul și cunoscînd într-însul chemarea dumnezeiască, a făgăduit cu jurămînt, ca, întorcîndu-se, să-l ia; și așa s-au despărțit.

După ducerea monahului aceluia la Ierusalim, fericitul Ioan dorind să fie următor vieții evanghelicești, a rugat pe părinții săi a-i scrie o Evanghelie, din care să poată învăța cuvintele lui Hristos și a face lucruri plăcute Lui. Părinții, văzînd asemenea dumnezeiască osîrdie a fiului lor spre Sfînta Scriptură, se bucurau foarte, și îndată au găsit un bun scriitor, ca să scrie frumos o Evanghelie; apoi au ferecat-o cu aur și au împodobit-o cu pietre scumpe, ca nu numai dulceața cuvintelor lui Hristos, scrise înăuntru, să atragă pe fiul lor cu osîrdie la citire, dar și podoaba cărții din afară. Și așa pregătindu-i Evanghelia, i-au dat-o, iar el luînd-o, cu dragoste o citea cu luare-aminte și se îndulcea cu inima de cuvintele lui Hristos și din zi în zi se aprindea de mai mare dragoste de Dumnezeu, așteptînd cu osîrdie pe monahul acela de la Ierusalim, căruia îi descoperise taina inimii sale.

Trecînd multe zile, a venit monahul cel așteptat și văzîndu-l Ioan, s-a bucurat foarte. Și i-a zis monahul: "Iată, fiule, m-am întors pe la tine, precum am făgăduit, ca să te iau la mînăstire, de vei voi". Fericitul Ioan a răspuns: "Mulțumesc lui Dumnezeu că te-ai întors sănătos și m-a învrednicit a te vedea iarăși pe sfinția ta; deci, iată eu sînt gata de drum, dar ce să facem dacă nu vor voi părinții mei să mă lase, pentru că știu pe maică-mea jalnică și cînd va auzi că voiesc să mă duc de la dînșii, va umplea pămîntul cu lacrimi și mă va opri cu sila și astfel îmi va curma dorința mea.

Deci, mă rog ție, părinte, să ieșim de aici în taină, ca să nu știe nimeni din cunoscuții mei despre plecarea mea și să nu-mi priceapă drumul". Monahul a zis: "Să facem așa cum voiești, fiule, ca să împlinescă Dumnezeu dorința inimii tale". Și așa s-au dus spre malul mării, la limanul corăbiilor și, găsind o corabie, au rugat pe cîrmacii ei să-i ducă la locașul Neadormiților; iar cîrmaciul cerea de la dînșii aur mult pentru chirie, căci zicea: "Eu aștept pînă ce-mi va umple cineva corabia cu multă marfă, ca de acolo să-mi iau obișnuita chirie". Ioan l-a întrebat: "Cîtă chirie iei pentru corabia ta încărcată?" Cîrmaciul răspunse: "O sută de galbeni iau!" Ioan i-a zis: "Frate, să aștepți trei zile și eu voi închiria corabia ta".

Apoi, sfătuiindu-se cu dînsul, s-a dus. Iar Ioan a zis către monah deosebit: "Chiria corăbiei este mare, iar mie a mă duce de la părinți și a nu fi știut de dînșii, îmi este mult mai bine; deci, voi merge la părinți și voi ruga să-mi dea aur, ca pentru o trebuință oarecare". Monahul i-a răspuns: "Mergi, fiule, și Domnul să-ți îndrepteze capul tău cel bun după voia Sa".

Deci, mergînd Ioan în casa sa, a zis către mama sa: "Doamnă, maica mea, un dar voiesc să cer acum de la voi, dar nu îndrăznesc". Maică-sa i-a răspuns: "Cere, fiul meu, tot ce dorești". Ioan a zis: "Toți vîrstnicii mei care învață cu mine nu odată sau de două ori, ci de multe ori m-au chemat cu dînșii la masă, iar eu niciodată nu i-am chemat la mine și nu le-am răsplătit cinste pentru cinste; de aceea, mă rușinez foarte mult și nu mai pot de acum nici la școală să mă duc; deci mă rog vouă să-mi dați atîția bani cît să ajungă pentru facerea ospățului prietenilor mei". Maică-sa i-a răspuns: "Așteaptă, fiule, pînă dimineață și voi spune tatălui tău ca să-ți dea cele de trebuință".

Deci a spus bărbatului său toate cuvintele lui Ioan, iar el iubind foarte mult pe fiul său, i-a dat 100 de galbeni. Aceasta s-a făcut cu rînduiala lui Dumnezeu, ca scopul cel bun al sfîntului copil să fie întru săvîrșire. Drept aceea, tatăl dînd aurul fiului, a pus lîngă dînsul o slugă credincioasă, poruncindu-i, ca dinadinsul să ia aminte, ca să nu risipească ca un copil pe lucruri netrebuincioase aurul ce i s-a dat. Ioan luînd cei 100 de galbeni și pe slugă, s-a bucurat și s-a dus cu dînsul la țarm, zicînd: "Să căutăm pește bun să cumpărăm". Și apropiindu-se de corabie, a trimis pe slugă la școală, zicînd: "Du-te să vezi, dacă s-au adunat copiii și să te întorci iarăși la mine.

Ducându-se sluga, Ioan a intrat în corabie cu monahul și dând chiria, a pornit de la țărm. Ioan a luat cu el și Evanghelia pe care i-o făcuseră părinții, și citind-o, se mîngîia. Întorcîndu-se sluga de la școală, căuta pe Ioan la mal și nu l-a găsit; apoi, socotind că era acasă, s-a dus la părinții săi, care întrebau de Ioan și îndată au început a-l căuta pretutindeni multe zile, nu numai în Constantinopol, dar și în locurile de prin jur, însă nu l-au găsit nicăieri; deci, s-a făcut plîngere și tînguire mare în casa lui Eutropiu, pentru Ioan, iubitul lor fiu.

Mergînd Ioan pe mare, Dumnezeu i-a sporit calea, pentru că a scos vînturi din vistieriile Sale și le-a poruncit să sufle spre ajutorul corăbiei, apoi degrabă a sosit la sfîntul locaș al Neadormiților; în care intrînd, a spus monahul acela egumenului și fraților toate cele despre tînărul Ioan, strălucirea și bunul neam al părinților lui, dragostea lor către dînsul, boieria cea mare și nunta ce se aștepta, spunînd apoi cu cîtă credință și osîrdie caută să se îmbrace în chipul monahicesc și să slujească Domnului.

Egumenul văzînd pe băiat foarte tînăr, i-a zis lui: "Fiule, nu vei putea suferi ostenele și postirile monahicești, căci ești încă tînăr, și la noi este obiceiul, ca să nu călugărim îndată pe cel ce vine, ci mai întîi să-l ispitim multă vreme, de cumva nu se află leneș și răzvrătit; deci, de vei voi ca să fii monah la noi, se cade ție ca mai întîi fără chipul monahicesc să fii aici destulă vreme, să privești la viața noastră și să te ispitești pe tine însuși de vei putea un jug ca acesta să-l porți sau nu. Iar fericitul Ioan a căzut la picioarele egumenului cu multe lacrimi, zicîndu-i: "Rogu-mă ție părinte, ca astăzi să mă călugărești pe mine, să nu cauți la tinerețele mele, ci la osîrdnicia mea dorire; căci cu toată inima doresc să mă îmbrac în chipul cel îngeresc al vostru. Deci, nu trece rugăciunea mea, ci pentru Preasfînta cea de o ființă și de viață făcătoarea Treime, primește-mă și mă numără în ceata monahilor". Egumenul văzînd o dorire ca aceasta a lui și lacrimile, și înainte văzînd darul Sfîntului Duh ce avea într-însul, îndată l-a primit și l-a tuns, poruncindu-i a petrece în mînăstireștile ascultări și a se povățui de iscușiți bătrîni.

Cîștigîndu-și dorirea, toate cele poruncite lui cu sîrguință și cu smerenie le făcea, și îndreptîndu-se întru nevoințele monahicești din zi în zi și din putere în putere sporea; apoi, în scurtă vreme atît de mult a sporit în faptele bune, încît a întrecut și pe ceilalți monahi, călugăriți mai dinainte, și tuturor s-a făcut chip de neîncetată rugăciune către Dumnezeu, de ascultare fără cîrtire, de postirea cu răbdare și fără măsură; pentru că adeseori se ținea numai cu împărtășirea preacuratelor și de viață făcătoarelor lui Hristos Taine, iar altceva nimic mai mult nu gusta în multe zile, încît și egumenul se minuna și zicea către dînsul: "Fiule, fiind tînăr, pentru ce ți-ai luat asupra-ți ostenele ca acestea? Ferește-te ca nu slăbind cu trupul din postul cel fără de măsură și vătămîndu-ți sănătatea ta, nelesnicios să te faci spre nevoințele viitoare și spre slujba mării lui Hristos". Iar el, cu obișnuita smerenie închinîndu-se, răspundea: "Iartă-mă, sfinte părinte, pe mine netrebnicul rob și te roagă pentru mine leneșul, ca să-mi dea Domnul să încep nevoința și să-mi întărească neputința mea".

Astfel nevoindu-se fericitul Ioan șase ani, în locașul acela, s-a sculat asupra lui vrăjmașul diavol, urîtorul binelui, vrînd să-l slăbească întru nevoie, să întindă curse picioarelor lui, și să-l împiedice dintr-o alergare bună ca aceea, în calea poruncilor Domnului; drept aceea, i s-a făcut dor de părinții săi, încît de jale i se cuprinse inima, aducîndu-și aminte de dragostea cea mare a tatălui și a maicii, pe care o aveau către dînsul, și-i zicea gîndul: "Ce fac acum părinții tăi fără tine? Cît de mult necaz, întristare și plîngere au pentru tine, căci te-ai dus neștiut de ei? Tatăl plînge, maica se tînguește, frații se întristează, rudeniile și vecinii doresc de tine și toată casa tatălui tău este în mîhnire pentru tine".

Încă îi aducea aminte vicleanul de bogăția și slava părinților, de cinstea fraților lui și de diferite feluri de deșertăciuni lumești îi aducea lui aminte; ziua și noaptea neîncetat îl tulbura cu gînduri ca acestea, încît acum slăbise cu trupul și abia era viu; pe de o parte, pentru înfrînarea cea mare și nevoințele monahicești, iar pe de alta, pentru tulburarea gîndurilor, se uscaseră ca un vas de lut virtutea lui și trupul lui era ca o trestie de vînt clătînîndu-se.

Egumenul, văzîndu-l slăbind, i-a zis: "Au nu ți-am spus eu ție, fiule, că Dumnezeu nu cere de la robii Săi osteneală fără măsură, ci voiește ca fiecare după puterea sa să-i slujească Lui întru slava numelui Său celui sfînt? Iar tu, fiule, nu m-ai ascultat și iată acum ai slăbit postind fără măsură și ridicînd sarcină mai

mare decât puterea ta". Răspuns-a Ioan: "Nu postul m-a uscat părinte, nici nevoița m-a slăbit pe mine, ci gândurile cele aduse de la vicleanul, prin care mă tulbură de multă vreme ziua și noaptea".

Apoi a mărturisit egumenului toate gândurile sale despre părinți și despre casă. Iar egumenul a zis lui: "Au nu ți-am spus, fiule, de la început, că nevoițele monahicești sînt mari, ostenele multe și ispitele vrăjmașului nespuse?" Acestea zicîndu-le egumenul, a lăcrimat și a plîns destul pentru Ioan. Iar Dumnezeu Cel ce toate le rînduiește spre folos prin oarecare tăinuită încredințare, a pus gând în inima egumenului ca să nu oprească pe Ioan a merge la părinți, pentru că avea să facă minunate întru dînsul voile Sale; deci, egumenul a binecuvîntat pe Ioan ca să meargă unde va voi și l-a învățat să se ferească cu dinadinsul de cursele vrăjmașului, ca să fie calea lui fără prihană. Iar Ioan a zis: "Deși la părinții mei mă voi duce, însă și acolo cu ajutorul lui Dumnezeu și cu rugăciunile voastre voi sfărîma capul vrăjmașului meu și neputincios îl voi arăta pe el".

Deci, a mers în chilia sa, ca să se pregătească de drum; și nu alta era pregătirea lui fără numai rugăciunile, lacrimile, suspinurile, plecările genunchilor, ca să nu-l dea Domnul spre bucuria vrăjmașului, ci singur să-i îndrepte calea după voia Sa cea bună și desăvîrșită, precum știe și precum voiește.

A doua zi, venind la egumen, îl ruga pe el căzîndu-i la picioare, ca să nu se mînie asupra-i pentru ieșirea lui din mînăstire, ci să-i dea împreună cu binecuvîntarea cea părintească și sfintele sale rugăciuni în călătorie. Atunci egumenul a adunat pe toți frații la sine și le-a spus că Ioan voiește să se ducă de la dînsii; deci le-a poruncit să se roage pentru dînsul. Iar Ioan a zis către frați: "Știu că diavolul voiește să mă scoată din locul acesta sfînt, pentru vederea părinților mei, însă nădăjduiesc spre Dumnezeu și spre sfintele voastre rugăciuni, că și pe părinți voi vedea și peste diavolul voi trece cu picioarele mele, iar înșelăciunea lui o voi călca".

Mergînd toți în biserică, au făcut rugăciune cu lacrimi pentru Ioan. Egumenul binecuvîntîndu-l, a zis: "Mergi, fiule, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh și ai cu tine pe Domnul nostru Iisus Hristos, împreună călătorind și îndreptîndu-ți calea după a Sa voie". La fel și toți părinții ridicîndu-și mîinile lor, l-au binecuvîntat și pe toți sărutîndu-i, le-a zis: "Mîntuiți-vă, părinților și fraților, mîntuiește-te și tu însoțire binecuvîntată, mîntuiți-vă bunilor nevoitori, cei ce cu dragoste m-ați primit întru însoțirea voastră, de care acum mă lipsesc, nevrednic fiind să viețuiesc cu niște oameni ca aceștia plăcuți ai lui Dumnezeu". Deci, acestea zicîndu-le, a ieșit din mînăstire și a mers în calea sa.

Ducîndu-se depărtare de o stadie, s-a uitat înapoi și văzînd mînăstirea, a plîns cu amar. Apoi, căzînd în genunchi, se ruga lui Dumnezeu, tînguindu-se și udînd pămîntul cu lacrimile. Și după rugăciunea cea multă sculîndu-se, iarăși s-a dus, încredințîndu-se pe sine lui Dumnezeu, spre a Lui purtare de grijă și apărare. Iar în cale i s-a întîmplat a vedea un om sărac, îmbrăcat în zdrențe, către care Sfîntul Ioan a zis: "Te văd frate, că ai haină veche și foarte ruptă; deci mă rog ție ca să mi-o dai mie, iar tu să iei pe a mea, căci este mai bună". Săracul s-a bucurat de aceasta și îndată dezbrăcîndu-și haina cea ruptă, a dat-o lui Ioan, iar Ioan i-a dat în locul ei haina sa cea bună.

Apropiindu-se fericitul Ioan de Constantinopol, a văzut casa părinților săi și s-a aruncat cu fața la pămînt, rugîndu-se și zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, nu mă lăsa pe mine". Atunci era seară și a așteptat fericitul Ioan la acel loc, pînă ce s-a făcut noapte. La miezul nopții, venind înaintea porții părinților săi, iarăși s-a aruncat la pămînt, zicînd: "Doamne Iisuse Hristoase, iată casa părinților mei, pe care am dorit s-o văd, dar să nu pierd pentru dînsa din darul Tău, mă rog Ție, Stăpîne: trimite-mi de sus ajutor și putere, ca să biruiesc pe diavolul și să nu mă lași biruit și ispitit de el, ci să faci ca în acest loc să-mi sfîrșesc bine viața mea". Astfel rugîndu-se, a petrecut pînă la ziuă.

Apoi, făcîndu-se ziuă, s-au deschis porțile și a ieșit vătaful casei, care era mai mare peste ceilalți slujitori, și văzînd pe sărac îmbrăcat în zdrențe, i-a zis lui: "Cine ești tu și de unde vii? Pentru ce ai îndrăznit a veni aici? Să te duci de aici degrabă, că iată stăpînii mei vor să iasă". Fericitul Ioan a zis către dînsul cu smerenie: "Iată, precum mă vezi, sînt om sărac, neavînd unde să-mi plec capul; deci mă rog ție, stăpînul meu, milostiv să-mi fii și să nu mă gonești de aici, ci să mă lași în gunoiul acesta, pentru că eu nu voi face

nici un rău nimănui; iar tu vei câștiga de la Dumnezeu milă, de mă vei milui și nu mă vei împiedica să rămân aici". Atunci, sluga milostivindu-se spre dânsul, l-a lăsat acolo. După puțină vreme, au ieșit părinții lui din casă, mergînd la palatul împărațesc; văzîndu-i pe ei fericitul, cu totul s-a umplut de lacrimi și a zis în sine: "Iată, cu voia lui Dumnezeu văd pe părinții mei, dar nu te vei bucura diavole, pentru că, cu darul Domnului meu, întru nimic socotesc săgețile tale cele înfocate asupra mea".

Apoi, suspinînd, iarăși a zis către Dumnezeu: "Doamne, Iisuse Hristoase, nu mă lăsa pînă în sfîrșit". Și a petrecut acolo într-un unghi ce era lîngă porți, zăcînd în gunoi, ca Lazăr și ca Iov. Iar tatăl său, văzînd pe nevoiașul sărac zăcînd lîngă porți, a început a-i trimite din masa sa bucate, zicînd: "Mare este răbdarea săracului acesta, că rabdă gerul și zăduful, frigul și ploaia, fără acoperămînt; cu adevărat a unuia ca acesta este Împărăția cerului. Și puternic este Dumnezeu ca și pe noi să ne mîntuiască prin el; deci, pentru aceea l-a trimis la noi, ca, făcîndu-i milă, singuri să ne învrednicim a fi miluiți de Dumnezeu; și cine știe de nu într-o sărăcie ca aceasta petrece iubitul nostru fiu Ioan, despre care nu știm unde se află? Deci, să facem săracului acestuia aceea ce am voi ca să facă cineva fiului nostru".

Într-una din zile a ieșit maica lui afară din curte și, văzînd pe Ioan săracul în zdrențe întinate tăvălindu-se prin gunoi, s-a scîrbit de el foarte mult și a zis către slugi: "Luați pe omul acesta urît, pentru că nu pot umbla, cît îl voi vedea pe aici". Și îndată, luîndu-l slugile, l-au dus într-alt loc, iar fericitul privea de departe spre poarta tatălui său. Odată, văzînd pe vătaful casei ieșind pe poartă, l-a chemat la sine și i-a zis: "Rogu-mă ție, stăpînul meu, precum din început ai făcut milă cu mine, așa și acum milostivește-te spre mine și fă-mi o colibă mică, ca să nu mă vadă stăpîna voastră și apoi să am și puțin acoperămînt".

Vătaful, ascultîndu-i rugămîntea, i-a făcut degrab o colibă, nu mare, întru care petrecea sfîntul, rugîndu-se neîncetat. Și în toate zilele tatăl lui îi trimitea hrană, pe care el cu mulțumire primind-o, o împărțea la alți săraci, care veneau la dânsul, iar el în foame și sete petrecea întotdeauna și și-a uscat trupul său de înfrînarea cea mare și de atîta post, încît era cu puțință a-i număra alcătuirea oaselor. Într-o răbdare ca aceasta a petrecut Cuviosul Ioan trei ani, nespunînd părinților săi cum că el este fiul lor.

După trei ani, prea bunul și iubitorul de oameni, Domnul nostru Iisus Hristos, căutînd spre smerenia și răbdarea robului Său și vrînd să pună sfîrșit durerilor și ostenețelor lui, i s-a arătat în vedenie, zicîndu-i: "Bucură-te, Ioane, cel ce te-ai asemănat iubitului Meu ucenic, Ioan feciorelnicul, că ai lăsat toate și întru feciorie curată Mi-ai urmat Mie; iată acum s-a sfîrșit alergarea și durerile tale cele multe, că după trei zile vei veni la Mine și întru odihna cuvioșilor te vei sălășlui". Deșteptîndu-se Ioan din vedenie, a început cu plîngere a se ruga Domnului, zicînd: "Mulțumescu-ți Ție, Doamne Dumnezeul meu, că pe mine nevrednicul vrei să mă învrednicești odihnei dreptilor; dar mă rog Ție Stăpîne, să-ți aduci aminte și de părinții mei și să-i miluiești după mare mila Ta, iar păcatele lor să le cureți, că Tu însuși ești bun și milostiv".

Astfel rugîndu-se, a chemat pe slujitorul cel mai înainte pomenit, pe vătaful casei părinților săi și i-a zis: "Dintru început pînă într-acest ceas mi-ai fost milostiv; deci, rogu-mă ție, stăpînul meu, ca să fii milostiv pînă în sfîrșit, căci un lucru poftesc de la tine, să mergi și să spui stăpînei voastre astfel: "Săracul acela, pe care ai poruncit să-l gonim de la poartă, se roagă ție prin mine, zicînd: "Să nu mă defăimezi pe mine, săracul, ci aducîndu-ți aminte de Stăpînul Hristos, să binevoiești a veni la mine, căci eu am ceva de trebuință să-ți spun".

Deci, mergînd sluga, a spus stăpînei sale cuvintele săracului. Iar ea a zis: "Au doară și săracul are să vorbească cu mine? Eu nici a căuta spre dânsul nu pot, iar el voiește să vorbească cu mine?". Și a spus bărbatului său despre aceasta, iar bărbatul i-a zis: "Mergi, femeie, să nu te scîrbești de săraci, pentru că pe aceștia i-a ales Dumnezeu". Iar ea nu l-a ascultat și nu voia să meargă. Deci, Cuviosul Ioan iarăși a trimis, zicînd: "După trei zile eu mor, iar dacă tu nu voiești să mă vezi și să vorbești cu mine, multă jale vei avea". Ea nici așa nu voia să-l asculte pe sărac, însă se lupta cu gîndul, zicînd întru sine: "Ce voiește săracul acela să-mi spună?". După aceasta, abia s-a hotărît a merge la dânsul, auzind că i se apropiase moartea, vrînd să afle ceva nou de la el.

Deci, a ieșit din casă și a poruncit slugilor să-l aducă înaintea sa, pentru că Cuviosul Ioan nu putea să meargă cu picioarele, căci era foarte bolnav; de aceea a fost adus înaintea maicii sale și și-a acoperit fața ca să nu fie cunoscut de dînsa; apoi a început a grăi către dînsa astfel: "S-a sfîrșit slujirea ce-mi faceți mie, Doamnă, și s-a pregătit vouă răsplătire pentru milostenie, precum a zis Domnul în Evanghelia: *De vreme ce ați făcut unuia dintre acești frați mai mici ai mei, Mie ați făcut*. Iar eu ca un sărac, neavînd nimic, voi să-ți las o binecuvîntare, dar mai întîi te rog să-mi juri că vei face ceea ce îți voi zice și așa vei lua binecuvîntarea". Iar ea cu jurămînt a făgăduit că va face ceea ce va zice.

Atunci Cuviosul Ioan a zis: "Rogu-mă, ție doamnă, ca după moartea mea să poruncești să mă îngroape în acel loc unde este coliba mea, și să nu mă acopere cu alte haine decît cu aceste zdrențe în care sînt acum, pentru că sînt nevrednic de un loc mai cinstit și de o îmbrăcăminte mai bună".

Zicînd acestea, a scos din sîn Evanghelia și i-a dat-o ei, zicînd: "Aceasta să-ți fie ca mîngîiere în această viață, iar în veacul viitor să-ți fie bună călătorie, cum și bărbatului tău și stăpînului meu". Ea, luînd Evanghelia, o întorcea într-o parte și într-alta, zicînd: "Aceasta este asemenea cu acea Evanghelia pe care bărbatul meu a ferecat-o cu aur pentru fiul nostru". Deci, alergînd, a arătat-o bărbatului său, iar el cunoscînd-o, a zis: "Cu adevărat aceasta este pe care am dat-o iubitului nostru fiu. Să-l întreb de unde o are și dacă nu știe de fiul nostru Ioan".

Ducîndu-se amîndoi la dînsul, îl întrebă, zicînd: "Te jurăm cu Sfînta și de viață făcătoare Treime, să ne spui de unde ai luat Evanghelia aceasta și unde este fiul nostru Ioan?". Iar de trei ori fericitul, cunoscînd că era în ceasul de pe urmă al ducerii sale din acestea de aici, apoi și pentru acele jurăminte, a judecat că este cu dreptate să mărturisească taina cea ascunsă; și suspinînd din adîncul inimii sale, a zis, lăcrimînd: "Eu sînt Ioan cel căutat de voi și aceasta este Evanghelia aceea pe care mi-ați dat-o, cînd voiam să mă duc de la voi; eu am fost pricinuitoarea mîhnirii voastre, însă Evanghelia dată de voi m-a învățat să iubesc mai mult pe Hristos, decît pe voi, părinții mei, și să iau asupra-mi jugul Lui cel bun".

Auzind acestea, părinții lui au privit cu dinadinsul trăsăturile feței lui și cunoscînd după semn, după glas și după altele asemenea, că el era cu adevărat, au rămas fără de glas mult timp, ca și cum ar fi fost muți; după ce și-au venit în simțiri, nu știau ce să facă mai întîi; să se veselească că l-au aflat, ori să se tînguiască de moartea lui.

Deci, cuprinzîndu-l și îmbrățișîndu-l, se căinau și se tînguiau cumplit, zicînd: "O! mult dorite și mult chinuite fiule! O! durere a inimii noastre! O! rană a născătorilor tăi! O! acule care ai pătruns astăzi în sufletele noastre! O! cît ai rănit inimile noastre, acum cînd te-am aflat, mai mult decît înainte, cînd ai fugit de la noi! Că atunci nădejdea întoarcerii tale ne da oarecare așteptare, ce îndulcea amărăciunea întristării, iar acum ai luat de la noi și această mîngîiere a nădejzii și ai întors întru mîhnire acea puțină mîngîiere a noastră! Mai bine ar fi fost dacă te-ai fi săvîrșit în tăcere și nu te-ai fi arătat că ești viu; atunci n-ai fi făcut rana mai mare, nici patima mai usturătoare. O! aflare mai nenorocită decît pierzarea! O! față dorită, care ai mîhnit atît pe cei ce te-au dorit! Se cădea să te arăți cînd ai venit, că aveam vreme să ne bucurăm și să ne înveselim de întoarcerea ta, sau măcar să te fi săvîrșit așa pe ascuns, să nu fii cunoscut; acum nu știm ce să facem: aflarea ta să o prăznuim, ori de moartea ta să ne tînguim. O, nenorociții de noi, cei mai ticăloși decît toți ticăloșii, noi îl aveam în mîinile noastre și goneam pe acela pe care îl căutam prin toată lumea cu atîta sîrguință! O! înconjurare a stelelor! O! soare a tot văzătorule! Ce fel de lucru vezi astăzi? Cîte suspinuri, cîte bocete și izvoare de lacrimi trebuiesc la o durere ca aceasta nemăsurată; ce piatră, ce fier, care altă fire va fi mai tare a suferi un rău ca acesta neasemuit?"

Acestea și altele asemenea acestora ziceau părinții lui Ioan, vreme de patru ceasuri, și mai ales mamă-sa cea mîhnită și îndurerată, care își aducea aminte de urîciunea și defăimarea ce i-a făcut-o prin necunoștința lui - după cum s-a zis mai sus -, atunci se tînguia cu jale și cu mîngîiere, smulgîndu-și părul capului și bătîndu-și pieptul și fața. Iar cuviosul slăbind cîte puțin, și-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu, fiind pe brațele lor bunul biruitor.

Atunci toată cetatea s-a umplut de mirare și toți îl plîngeau și se înspăimîntau de atîta răbdare neîntrecută și neurmată a pustnicului. Iar maică-sa, biruindu-se de dragoste, a uitat porunca cuviosului și jurămîntul cu care se jurase lui, și dezbrăcîndu-l de haina cea ruptă și veche, l-a îmbrăcat în haine strălucite și scumpe. Dar, o! minune și dor fierbinte către Hristos, că chiar și semnele pătimirilor și luptelor le poftea sihastrul și le avea mai iubite decît cele scumpe de la maică-sa; deci, îndată s-au cuprins mădularele ei de slăbănogire și a rămas cu totul nemișcată. O! vedere străină și prea înfricoșată. Tatăl cuviosului văzînd-o slăbănogită și cu totul nemișcată, i-a adus aminte porunca copilului și cum a luat de pe dînsul hainele cele strălucite și l-a îmbrăcat iarăși cu cele rupte, îndată s-a tămăduit maică-sa.

Astfel s-a arătat copilul înțelepțitor al părinților săi, arătînd Dumnezeu că nu numai copiii sînt datori a păzi poruncile părinților lor, dar și ei pe ale copiilor lor, cînd cererile lor vor fi după Dumnezeu. Deci, s-a îngropat viteazul nevoitor chiar în coliba lui, după cum a poruncit, cunoscînd ei, că pe cele așa smerite le primește strălucirea corturilor de sus.

Apoi au zidit și o sfîntă biserică în locul colibeii, pe mormîntul cuviosului, și au înzestrat-o cu jumătate din averea lor, iar cealaltă au împărțit-o săracilor, ca să fie și pomul asemenea rodului. Viețuind ei bine și cu viață îmbunătățită, s-au dus în împărăția cerului; și acum se veselesc veșnic cu preacuviosul lor fiu și cu toți sfinții. Apoi au fost și ei îngropați în biserică cea zidită de dînșii pe mormîntul fiului lor.

Așa a fost viața Sfîntului și Cuviosului Ioan Colibașul; astfel au fost nevoințele și răbdarea lui, care pentru Hristos le-a suferit; aceasta a fost lupta lui cu diavolul, pe care biruindu-l, a luat acum cununa biruinței în cer, în Biserica celor ce prăznuiesc, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

Închinarea cinstitelor lanțuri ale Sfîntului Apostol Petru (16 ianuarie)

Cînd Sfîntul Apostol Petru a fost dus în temniță de împăratul Irod și era legat cu două lanțuri de fier, dormind el noaptea între doi ostași, a venit îngerul Domnului și lovindu-l în coastă, l-a deșteptat și l-a scos afară, căzînd de pe dînsul lanțurile cele de fier; despre aceasta se scrie în Faptele Apostolilor: *Și s-a auzit cea prea slăvită izbăvire din legături și din temniță a lui Petru, prin toată cetatea Ierusalimului.* Atunci niște credincioși, în taină luînd lanțurile acelea, le-au păstrat la ei, avîndu-le înaintea ochilor, ca pe însuși Sfîntul Apostol Petru; care nezăbovind după cea ieșire din temniță, s-a dus în alte țări, propovăduind cuvîntul lui Dumnezeu, și nu s-a arătat în Ierusalim.

Deci, lanțurile acelea au luat putere tămăduitoare de la trupul apostolului. și precum erau maramele și basmalele lui Pavel, așa și lanțurile lui Petru, care au ros trupul lui, tămăduiau neputințele și goneau duhurile cele viclene. Drept aceea, se cinsteau cu cucernicie de cei credincioși acele cinstite lanțuri, cărora li se închinau și cu dinadinsul le păstrau, din neam, ca moștenire; pentru că părinții le lăsau copiilor lor, iar copiii venind în locul tatălui, le încredințau moștenitorilor lor. Și astfel unul după altul primindu-le și unul altuia spunînd de cine s-au atins lanțurile acelea și de care trup s-au sfințit.

Cu o moștenire ca aceasta au ajuns lanțurile în mîinile lui Iuvenalie, patriarhul Ierusalimului (422-458); și pe cînd dreptcredincioasa împărăteasă Evdochia, soția împăratului Teodosie cel Mic (408-450), se afla în Ierusalim, a zidit multe biserici; Sfintele Locuri cu cheltuială împărătească le-a împodobit, și iarăși s-a întors la Constantinopol; atunci patriarhul Iuvenalie, văzîndu-i dreapta credință și iubirea ei de Dumnezeu, i-a dăruit multe din duhovniceștile vistierii; iar între alte lucruri sfinte, i-a dat și aceste cinstite și de minuni făcătoare lanțuri ale Sfîntului Apostol Petru, pe care, luîndu-le împărăteasa, le-a adus în Constantinopol; deci, un sfînt lanț l-a dus înăuntrul bisericii celei mari a Sfîntului Apostol Petru, unde săvîrșea soborul lui, iar altul l-a trimis la Roma, fiicei sale Eudoxia, care era măritată după împăratul

Romei, Valentinian al treilea (424-455), și aceea fiind următoare maicii sale în credința cea dreaptă, cu dragoste a primit acel neprețuit dar și zidind o biserică în numele Sfântului Apostol Petru, în muntele Escuilinului, a pus într-însa acel lanț.

S-a aflat în Roma și un alt lanț al Sfântului Petru, cu care l-a legat Nero tiranul, și acela, împreună cu lanțul cel adus de la Constantinopol, a fost pus în biserică. Și s-a așezat praznicul închinării cinstitelor lanțuri în șaisprezece zile ale lunii ianuarie, întru cinstirea și pomenirea Sfântului Apostol Petru și întru slava lui Hristos, Dumnezeu nostru. Amin.

Pățimirea Sfinților Mucenici și frați Pevsip, Elasp, Mesip și moașa lor, Neonila, și cei împreună cu dînșii (16 ianuarie)

(Scrisă de sfântul mucenic Neon, care a pățimit după sfârșitul lor)

Sfântul Policarp, episcopul Smirnei, ucenicul Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan, Cuvântătorul de Dumnezeu, cel plin de Duhul Sfânt, vrînd să înmulțească turma cea cuvîntătoare a lui Hristos, a trimis pe ucenicii săi în diferite țări, ca să propovăduiască cu îndrăzneală cuvîntul lui Dumnezeu. Dar auzind cum că în Galia era mai multă prigonire asupra creștinilor - căci împărăteasca poruncă, ce se dăduse spreuciderea credincioșilor, se lățise pretutindenea -, a trimis acolo doi preoți ai lui Dumnezeu, pe Antioh, pe Benign și pe diaconul Tirs, bărbați cu adevărat îmbunătățiți, de Dumnezeu iubitori, întru nevoiețe sîrguitori și gata la osteneală pentru dragostea lui Hristos, uitînd primejdiile mării, iubind străinătatea cu osîrdie și dorind muncile și moartea.

Aceștia, luînd poruncă de la episcopul lor, s-au suit în corabie; iar Sfântul episcop Policarp a vorbit către dînșii astfel: "Mergeți, bărbați puternici întru tăria lui Hristos, tare oștindu-vă, cîștigați, prin sfînta mărturisire a preasfîntului nume al lui Hristos, pe mulți ostași, cu care bucurîndu-vă pentru biruință, să puteți cîștiga nume slăvit și veșnică cinste; apoi, roadele ostanelilor voastre să se înmulțească cu îndestulare și să dobîndiți sălășluirile în raiul dreptilor". Sfântul Policarp, cu acestea și cu multe alte binecuvîntări a pregătit de cale pe trimișii săi; iar ei plutind cu bună sporire, prin dumnezeiasca povățuire au sosit degrab la malurile Marsiliei, și ieșind la uscat, călătoreau, avînd înaintea călător pe îngerul lui Dumnezeu.

Intrînd în cetatea care se numea Edua, au aflat după rînduiala lui Dumnezeu un bărbat numit Faust, de neam bun, cu cinste, senator luminat, de care au fost primiți cu frumoasă primire. Acela, înștiințîndu-se de dînșii că sînt prezbiteri, i-a rugat cu osîrdie să facă creștini pe casnicii, rudeniile și prietenii lui, luminîndu-i prin Sfîntul Botez, căci el, din pricina prigonirii de atunci, era creștin în taină. Apoi, a adus la dînșii pe fiul său tînăr, Simforian - care prin povățuirea sfinților și prin alegerea dumnezeiască mai pe urmă avea să fie mucenic al lui Hristos -, pe acela încredințîndu-l în mîinile preoților, se ruga ca Sfîntul Benign să-l boteze, iar Sfîntul Antioh să-i fie naș copilului. Deci, au făcut dumnezeieștii slujitori toate, după dorința lui Faust.

Aducîndu-și aminte de sora sa și de nepoții ei, Faust a zis către sfinți: "Am o soră de o mamă cu mine, anume Neonila, care locuiește în cetatea Lingoniei și are trei nepoți, născuți din fiul ei, care au ieșit împreună în lumea aceasta, din pîntecele maici lor; apoi învățînd bine științele libere și înțelepciunea din afară și urmînd obiceiurilor părintești, viețuiesc în rătăcirea păgînească, slujind idolilor; dar sora mea dorește să-i facă ostași ai lui Hristos și să-i supună la sfînta Lui slujbă; deci, rogu-vă pe voi, o! preoți ai lui Dumnezeu, să-i ajutați pe ei și să luminați casa cea de neam bun, precum ați început". Auzind sfinții acestea, au făcut sfat ca să se împartă la propovăduire; drept aceea Antioh și cu Tirs s-au dus în satul Augustuduniei, unde pe mulți aducîndu-i la credința lui Hristos, mai pe urmă s-au încoronat cu cunună mucenicească; iar pe Sfîntul Benign l-a trimis Faust în cetatea Lingoniei, la sora sa.

Neonila, sora lui Faust, a primit pe Sfântul Benign cu toată cinstea, ca o mană pogorîtă din cer; dar în acea zi nepoții ei erau duși într-un sat, ce se chema Pasmasia, aducînd jertfe idolului ce se numea Nemesis și, din acele jertfe păstrînd rămășițele, le-au adus la bătrîna lor; iar ea îngreșindu-se de urîciunile idolești, le-a aruncat spre mîncare cîinilor; apoi a început, înaintea Sfîntului prezbiter Benign, a grăi cu dînșii așa: "Iubiții mei nepoți, cunoașteți pe Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat și viu, Căruia îngerii și toată făptura Îi slujesc cu vrednică datorie, Care toată lumea a făcut-o cu cuvîntul, Care cu porunca a întins înălțimea cerului, a lărgit lățimea pămîntului, a adunat adîncurile mării și cu nisip le-a îngrădit; Care a înfrumusețat cerul cu stelele și a pus doi luminători mai aleși, cărora le-a poruncit ca toate cele zidite de El să le lumineze cu razele lor; Care a dat apele spre viața peștilor și cu feluri de copaci și iarbă a îmbrăcat pămîntul și a făcut toată ființa după voința Sa.

Apoi a binevoit a zidi pe om după chipul și asemănarea Sa; și l-a îmbogățit cu deosebită înțelepciune, cu darul științei și al înțelegerii, ca să caute pe Domnul a toată făptura mai cu dinadinsul, iar nu prin neștiință să defaime pe Ziditor; ca să cunoască binele și să-l deosebească de rău, ca pe idolii cei făcuți cu mîinile din multe feluri de materii, fiind nesimțitori și neînsuflețiți, spre înșelarea oamenilor, închipuiți prin diavolească scornire, nu numai cu nici un fel de cinste să-i cinstească, dar să-i lepede ca pe cei necurați și să fugă de împărtășirea lor; pentru că diavolul, prin meșteșugul cel viclean, a închipuit pe idoli în lumea aceasta și a înșelat în Rai pe Adam, omul cel dintîi.

Deci, lăsați, o! preaiubiți nepoți pe idolii cei diavolești, iar pe Ziditorul a toate, Domnul nostru Iisus Hristos, să-L mărturisiți fără nici o îndoială, că iată vedeți înaintea voastră pe acest bărbat sfînt care a venit din țări îndepărtate, trimis la voi din bunătatea lui Dumnezeu; deci luați aminte la cuvintele gurii lui, căci cele ce ies din gura lui sînt porunci dumnezeiești; învățați-vă de la dînsul învățătura cea sfîntă, care va fi mîntuirii voastre mai folositoare decît toate".

Cu aceste învățături mîntuitoare fericita Neonila cu Sfîntul Benign, sfătuind pe nepoții ei, întărea în inimile lor dumnezeiescul dar, care în taină se insuflase într-înșii; iar ei stăteau cu mirare, privind unul spre altul, socotind toate cele grăite de dînșii; apoi întorcîndu-se către bătrîna lor, i-au zis cu un glas: "Pentru ce ai ținut acoperit prin tăcere pînă acum un lucru atît de mare și de ales? De ce ai tănuit calea adevărului și lumina cea prealuminosă de afîta vreme?"

Iar ea, ridicîndu-și ochii spre cer și înălțîndu-și mîinile, mulțumea lui Dumnezeu că nepoții ei încep a cunoaște adevărul și a zis către dînșii cu dragoste: "Fiul meu, adică tatăl vostru, care acum este cufundat în tartar, era atît de împietrit cu inima, întunecat în negura păgînatății și străin de înțelepciune și înțelegere, încît nu voia nici a crede în Hristos Dumnezeu, nici a pomeni cu gura numele Lui cel sfînt. Deci, ce putea să folosească unuia ca aceluia dumnezeiescul cuvînt, căruia răutatea necredinței îi cuprinsese cu totul cele dinlăuntru ale inimii și nu putea să vadă lumina dreptății, fiind orbit de rătăcirea idolească?"

Din cauza lui am tăcut pînă acum, negrăindu-vă cele folositoare, că mă temeam ca nu cumva el, prin sfatul cel pierzător, să vă facă să rătăciți în veci din cărarea cea dreaptă; iar cu învoirea lui Dumnezeu, murind acela, toate împiedicările s-au ridicat și acum este vreme bine venită. Deschideți-vă ochii inimii și ai trupului, privind mai ales spre cer și, umplîndu-vă de darul Domnului nostru Iisus Hristos, dezrădăcinați din sufletele voastre cinstirea de idoli cea vrăjmașă mîntuirii voastre, ca să puteți trece spre bucuria veșnică".

După ce au grăit acestea și multe altele, fericita Neonila și sfîntul preot, tinerii și-au adus aminte de vedeniile lor, pe care le văzuseră în noaptea trecută și care erau înainte însemnare a încredințării lor; deci spuneau unul altuia cele ce văzuseră. Cel dintîi, cu numele Pevsip, a zis: "Eu m-am văzut primit la sînul buncii mele și sugeam din piept lapte îndestulat, iar ea mă îndemna, zicîndu-mi: Pevsipe, bea mîntuitorul lapte, ca, întărindu-te cu acesta, să poți sta asupra potrivnicilor și să cîștigi slăvita biruință". Iar Elasisip a zis: "Eu am văzut pe cineva șezînd pe un scaun în cer, strălucind cu negrăită slavă, de a Cărui strălucire mi s-au întunecat ochii, apoi spaimă și frică au căzut asupra mea; însă Cel cu fața luminoasă, chemîndu-mă îmi zicea: "Nu te teme, căci te vei învrednici a lua cununa biruinței".

Al treilea frate, Mesip, spunându-și vedenia sa, a zis: "Am văzut și eu, nu știu pe care împărat mare, ținând sceptrul și care pe noi, aceștia trei împreună, ne rînduia în a sa ostășire încingîndu-ne cu brîu ostășesc; apoi cu mare preț răscumpărîndu-ne din legăturile robiei, ne scria cu litere de aur veșnică libertate și zicea către mine: "Mesipe, pe voi acești trei frați am gîndit ca să vă pun în palatul Meu și cu veșnice răsplătiri de asemenea să vă încununnez; căci bunica voastră neîncetat, ziua și noaptea, se roagă Mie pentru mîntuirea voastră, ca să fiți povățuiți la calea cea dreaptă; și izbăvindu-vă de întunericul cel diavolesc, să puteți vedea lumina cea adevărată și să treceți din moarte la viață".

O! cît de minunate sînt vedeniile acestor trei frați, care însemnau întoarcerea lor către Dumnezeu. Acestea văzîndu-le și cu îndemnările Neonilei și ale preotului povățuindu-se, au zis la sfîrșit către fericita lor bunică: "Spune-ne ce să facem, ca astfel propovăduirea voastră, izgonind toată rătăcirea, să poată ajuta mîntuirii noastre?" Atunci s-a bucurat Sfînta Neonila cu dumnezeiescul preot și, dînd mulțumire lui Dumnezeu, a zis către dîșii: "Toate poruncile lui Dumnezeu să le păziți și pe Hristos, împăratul împăraților, cu neîndoire să-l credeți că este Dumnezeu; să vă depărtați de necurățeniile idolilor și singuri să vă dați Ziditorului vostru Dumnezeu".

Apoi Sfîntul Preot Benign, învățîndu-i multe despre sfînta credință, i-a luminat cu Sfîntul Botez și i-a întărit desăvîrșit întru mărturisirea lui Hristos, prin povățuirea sa. Iar după aceea singur s-a dus în cetatea Lingoniei, unde adunînd multe roduri ale ostanelilor, nu după multă vreme, cu cununa muceniei s-a încununat.

Iar acești trei sfînți frați, împreună născuți întru credința lui Hristos, fiind întăriți, au trimis slugile lor ca să sfărîme pe idolul de mai sus al zeiței Nemesis. Apoi au sfărîmat și alți doisprezece idoli, care erau în casa lor. Îndată a străbătut vestea prin toate hotarele Lingoniei, că nepoții Neonilei, tinerii cei de prea bun neam, crezînd întru Hristos, au sfărîmat pe zei.

Deci, s-a pornit asupra lor poporul, s-au sculat stăpînirile, judecătorii și slujitorii idolești s-au aprins cu mînie fără de măsură; și adunîndu-se la dumnezeieștii tineri de pretutindeni, începătorii ziceau către dîșii: "Ce fel de nebunie a năvălit asupra voastră? Cine v-a sfătuit pe voi ca să lăsați cinstea zeilor noștri și ai voștri, care din vremile vechi se vede că i-au cinstit? Așa lepădați porunca împărătească? Căci pe Hristos în loc de Dumnezeu îl aveți, pe Acela pe care iudeii la moarte osîndindu-L, pe cruce L-au pironit".

Atunci fericiții tineri, umplîndu-se de Duhul Sfînt, au răspuns către dîșii: "O! orbiților cu inima și afundaților întru întunericul cel adînc, cei ce sînteți acoperiți cu negura cea veșnică și cu marea greutate a păcatelor fără sfîrșit! Pentru ce singuri fiind înșelați de vrăjmașul cel de demult și pe noi ne siliți ca să ne închinăm la pietre și la alte materii făcute întru asemănarea omenească, care nici un fel de viață nu au, nici simț și în totul nu sînt nimic, însă de voi nebunilor se cinstesc? Domnul nostru Iisus Hristos, Acela este Dumnezeu viu și adevărat, cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, o Dumnezeire în Treime, și Treimea întru unirea slavei crezîndu-se, Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină, strălucire din strălucire ieșind, Cea ce totdeauna este, și mai înainte totdeauna a fost, și totdeauna fără de sfîrșit va fi, Acela a făcut toate cele ce sînt pe lume".

Auzind unele ca acestea toți păgînii, cu slujitorii idolilor și mai marii lor, s-au amărît foarte mult și sculîndu-se unul dintre dîșii, anume Cvadrat, plin de mînie, a lovit peste obraz pe Pevsip și pe Elasip, pentru că numai aceia doi grăiau împotriva lor. Mesip văzînd pe frații săi palmuiți, a strigat, zicînd: "Pentru ce nu mă bați și pe mine ca pe frații mei? Pentru ce mă lipsești de o facere de bine ca aceea? Întru dîșii ai arătat începătura patimilor celor dorite de noi, iar pe mine, ca pe un necredincios, ca și cum cinstindu-mă cu necredincioșii tăi, m-ai lepădat de la sfînta pătimitură. Cu tot sufletul sînt gata pentru mărturisirea lui Hristos și deopotrivă lepădîndu-ne de păgînatatea voastră, credem întru Hristos și așteptăm să cîștigăm răsplătire întocmai". Iar Cvadrat a răspuns: "Acum vă vom pedepsi pe voi pentru necinstirea zeilor noștri, cu felurite chinuri". Iar Elasip a zis: "Cu cît mai multe munci ne veți găti, cu atît mai mult ne veți întări în dumnezeiescul dar.

Altul dintre începătorii păgânești, anume Palmat, a zis: "De nu le vom tăia limbile din rădăcină, nu vor înceta a grăi cele necinstite asupra noastră și a zeilor noștri". Iar Pevsip a răspuns: "Dacă cruzimea voastră ne va tăia limbile cele trupești, cu limbile noastre cele dinăuntru vom povesti măririle lui Dumnezeu, și de la sfânta credință, cea întru Hristos, niciodată nu ne va despărți cruzimea voastră". Palmat și al treilea cu dînsul, Hermogen, ziseră: "O! ticăloșilor, cu un suflet vă sîrguiți spre pierzarea voastră". Iar Pevsip a răspuns: "A muri pentru Hristos este plăcut, pentru că numai așa vom trece spre viața veșnică mai degrabă, unde nu este întristare, ci neîncetată bucurie".

Văzînd Palmat, Cvadrat și Hermogen, judecătorii Lingoniei, credința cea neclintită întru Hristos a sfinților tineri, s-au sfătuit între ei cu ce fel de chinuri mai grele să-i chinuiască și cu ce fel de moarte mai cumplită să-i piardă, ca să aibă frică și ceilalți.

Într-acel sfat îndeletnicindu-se, au chemat la dînșii pe cinstita Neonila, vrînd ca prin ea să-i întoarcă de la Hristos și la închinarea de idoli iarăși să-i apropie; deci au zis către dînsa: "Dacă voiești să scapi de chinuri pe nepoții tăi și din pierzarea morții să-i izbăvești, mergi și sfătuiește-i pe ei, ca pe zeii pe care i-au sfărîmat, iarăși să-i facă și să li se închine lor".

Acestea și altele grăind judecătorii către Neonila, ea le-a răspuns: "Voi merge cu sîrguință și-i voi sfătui cele cuviincioase izbăvirii lor". Deci, mergînd la sfinții săi nepoți, cînd i-a văzut că sînt nemișcați în sfînta mărturisire, s-a umplut de multă bucurie, și pe fiecare din ei cu dulceață îl săruta; apoi plîngînd de bucurie și mulțumind lui Hristos Dumnezeu și rugîndu-se pentru dînșii mult, a zis către ei:

"Nici unul întru seminția voastră nu este mai de bun neam, nici unul mai bogat, nici unul mai bun, nici unul nu s-a aflat mai bine primit lui Dumnezeu; căci tot neamul vostru îl luminați prin mărturisirea lui Hristos, și, deși sînteți tineri, pe toți bătrînii din neamul vostru i-ați întrecut cu înțelepciunea. Comoara cea nemăsurată și care nu se poate prețui, voi ați aflat-o făcîndu-vă ostași ai lui Hristos. Drept aceea fiți statornici și tari întru sfînta lege a lui Hristos; de îngrozire și de chinuri să nu vă înfricoșați, ci îmbărbătați-vă și fiți înarmați cu credința lui Hristos! Împărățiile cele văzute ale lumii acesteia, cum și viața aceasta de aici nu sînt nimic, pentru că degrabă își vor lua sfîrșitul; iar împărăția lui Dumnezeu cea nevăzută este veșnică, deci a o dori și a o căuta pe aceea este cea mai desăvîrșită înțelepciune, pe care o veți cîștiga cu ostenele cele vremelnice, iar prin chinurile cele degrab trecătoare, la veșnica veselie vă veți muta". Acestea zicîndu-le și văzîndu-i plini de darul Domnului, și tari întru credință, i-a încredințat lui Hristos, și s-a dus.

După aceasta, judecătorii au întrebat pe sfinți dacă voiesc să se închine zeilor. Deci, le porunceau lor cu mare glas să spună aceasta înaintea a tot poporul. Iar ei tuturor au adevărit pe față credința lor întru Unul și adevăratul Dumnezeu și pentru dragostea Lui s-au arătat gata de bătaie și de moarte; iar de zeii păgânești se lepădau ca de niște mincinoși și deșerți.

Deci, i-au legat de mîini și de picioare și de un lemn i-au spînzurat și i-au întins tare, ca pe coardele de la vioară, încît oasele și alcătuirile lor s-au despărțit. Iar ei întărindu-se cu puterea lui Hristos, răbdau bărbătește și își băteau joc de tiranii judecători, către care Sfîntul Mesip zicea: "Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a fost pironit cu piroane pe Cruce, spînzurat pe sfîntul lemn, pentru a noastră răscumpărare, de unde acum avem semnul Crucii, spre apărarea și îngrădirea noastră. Iar noi trei robi ai Lui, pe acest lemn spînzurîndu-ne, pentru numele Lui, ne numim mucenici slăviți. Fericit este rodul lemnului aceluia ce poartă pe acești trei mucenici, care s-au adus ca jertfă Sfîntei Treimi".

Văzînd judecătorii cum că sfinții tineri întru nimic nu se tulbură în chinuri, ci mai mult se întăresc, au zis către dînșii: "Nu veți muri pe acel lemn precum voiți voi, ci prin moarte de foc veți pieri". Mesip iarăși le-a răspuns: "Mai mare fericire se va adăuga nouă, dacă prin foc vom fi lămurii înaintea lui Dumnezeu, și din întuneric vom trece, prin văpaia focului, la lumina cea nestinsă". Atunci judecătorii au poruncit ca să se adune lemne și vreascuri, cum și toate cele lesnicioase pentru aprindere; deci, au aprins un foc mare, în care i-au aruncat pe sfinții trei frați, spre ardere.

Iar sfinții, cu ajutorul lui Hristos, Mântuitorul lor, fiind în foc, au rămas nevătămați. Apoi s-au dezlegat legăturile lor și umblau prin mijlocul văpăii, binecuvîntînd pe Dumnezeu, precum odinioară cei trei tineri în Babilon.

Apoi, păgînii aprindeau foc mare, vrînd ca să prefacă în cenușă pe robii lui Hristos; dar cu cît mai sus se înălța văpaia, cu atît mai mare era slava sfinților. Și după arderea cea îndelungată, stingîndu-se focul, sfinții se vedeau vii, întregi și neavînd nici o vătămare de puterea focului, și batjocoreau pe tirani, zicîndu-le: "Nouă ni s-a dat putere, ca îndată să trecem la Hristos, Dumnezeul nostru, de am voi; dar am judecat ca încă întru această viață să mai rîdem de nebunia voastră; însă nezăbovind, ne vom sîrgui spre ospățul cel de sus".

După aceasta, cei trei sfinți frați, văzînd înaintea lor cetele sfinților îngeri, fiind gata a lua și a conduce sufletele lor la cereasca împărăție, și-au plecat genunchii la pămînt și, rugîndu-se împreună, și-au dat sfințele lor suflete. Iar cinstitele lor trupuri au fost îngropate ca de două stadii departe de cetate, în satul ce se numea Urvat, unde mai pe urmă s-a zidit și o biserică în numele lor, întru care multe minuni se săvîrșeau și se dădeau tămăduiri bolnavilor.

Sfîrșindu-se sfinții mucenici, o femeie, anume Iovila, aprinzîndu-se cu rîvnă dumnezeiască și neîngrijindu-se de bărbatul său și de pruncul său mic, a strigat în mijlocul necredinciosului popor, zicînd: "Și eu sînt roaba lui Hristos; deci pe Hristos, Dumnezeul cel viu și adevărat, fără îndoială îl propovăduiesc, iar pe idolii voștri cei necinstiți și deșeți, îi lepăd cu totul". Acestea cu îndrăzneală strigînd ea în popor, îndată au prins-o și degrabă au spînzurat-o și au chinuit-o mult.

Dar nevrînd să se lepede de Hristos, au dus-o la Urvat, satul ce s-a zis mai înainte, împreună cu Sfînta Neonila bunica sfinților, și acolo pe amîndouă le-au tăiat cu sabia. Iar pe un oarecare Neon, care a privit la nevoia sfinților și a scris pătimirea lor, dînd cartea lui Turvon, a mărturisit pe Hristos pe față; și atît de mult l-au bătut, pînă ce și-a dat sufletul său în mîinile Domnului, și muce-nicește s-a sfîrșit. Dar și Turvon, urmînd sfinților răbdători de chinuri, nu după multă vreme, prin cale mucenicească a trecut la veșnica viață.

Deci, s-au întîmplat acestea în vremea împărăției lui Marcus Aelius Aurelius Verus (161-180), care se numea și Antoninus, în 16 zile ale lunii ianuarie. Iar întru noi împărățind Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, I se cuvine cinstea și slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie cel Mare (17 ianuarie)

(Alcătuită de Sfîntul Atanasie cel Mare, arhiepiscopul Alexandriei, în limba greacă)

Cuviosul părintele nostru Antonie era de neam egiptean, născut din părinți de bun neam, care aveau avuție multă; și fiind ei creștini, creștinește îl creșteau și pe el. Pe cînd era mic, se afla la părinții lui, necunoscînd pe altcineva mai mult, decît pe dînșii și casa lor.

Dar după ce a crescut și s-a făcut mare, sporind cu vîrsta, n-a voit a învăța carte și a fi cu ceilalți copii; și ca un adevărat creștin, mergea cu părinții săi la biserică. El nu se lenevea ca un copil, nici după ce a sporit cu vîrsta, ci se supunea părinților și luînd-aminte la citiri, gîndea la folosul lor. Dar avînd nenumărată bogăție, nu supăra pe părinți pentru hrana deosebită și scumpă, nici plăcerile lumii nu le căuta; ci cu cele ce se aflau se îndestula și nimic mai mult nu căuta.

După moartea părinților lui, rămânând singur cu o soră mai mică și fiind de 18 sau 20 de ani, se îngrijea de casă și de sora sa. Dar n-au trecut șase luni de la moartea părinților lui, și ducându-se la biserică, după obicei, îndreptându-și mintea, gîndea cum apostolii lăsînd toate, au urmat Mîntuitorului, iar ceilalți vînzîndu-și averile lor, le aduceau și le puneau la picioarele apostolilor, spre a le împărți celor ce aveau trebuință; apoi gîndea la aceasta, cîtă răsplată este pregătită acestora în ceruri.

Acestea gîndind el, a intrat în biserică și se întîmplase atunci de se citea Evanghelia, și a auzit că Domnul a zis bogatului: *De voiești să fii desăvîrșit, du-te, vinde-ți toate averile tale și le dă săracilor, apoi vino de-Mi urmează Mie și vei avea comoară în ceruri.* Atunci Antonie, ca și cum de la Dumnezeu i-ar fi venit pomenirea sfinților și pentru dînsul s-ar fi făcut citirea, ieșind din biserică, a dăruit vecinilor din sat averile ce le avea de la strămoși și care erau 300 de pămînturi bine roditoare; ca astfel în nimic să nu-l supere acestea pe dînsul și pe soră-sa; iar celelalte cîte le avea mișcătoare, vînzîndu-le și adunînd mult argint, l-a dat săracilor; apoi, oprind puțin pentru sora sa, a intrat iarăși în biserică și auzind în Sfînta Evanghelie pe Domnul zicînd: *Nu vă îngrijiți pentru ziua de mîine*, a ieșit din biserică, împărțind săracilor și argintul oprit pentru sora sa.

Pe sora sa încredințînd-o unor cunoscute și credincioase fecioare ca s-o crească și să petreacă acolo, el se îndeletnicea pe lîngă casă în nevoițe și pustnicie; căci încă nu erau în Egipt dese mînăstiri și nici un monah nu știa pustia cea depărtată, ci fiecare din cei ce voiau viața cea retrasă, se nevoiau deosebit, nu departe de satul său.

Deci era atunci în satul cel mai apropiat de al lui Antonie, un bătrîn care din tinerețe se nevoia în viața monahicească; pe acesta vîzîndu-l Antonie, i-a rîvnit fapta sa bună, deci, mai întîi a început și el a petrece în locurile apropiate de satul său; și nu numai pe acesta l-a rîvnit, dar, dacă ar fi auzit că se afla cineva din cei sîrguitori și îmbunătățiți într-un alt loc oarecare, se ducea și îl căuta, ca o albină înțeleaptă, ca să sugă florile și nu se întorcea la locul său, pînă ce nu-l vedea pe acesta; apoi ca o merinde luînd fapta bună de la dînsul, se întorcea acasă.

Petrecînd acolo în acest chip, își iscusea mintea ca să nu se întoarcă lui lucrurile părinților săi, nici pe rudeniile sale să le mai pomenească; ci tot dorul și toată sîrguința s-o aibă spre căutarea pustniciei. Auzind că Apostolul zice: *Iar cei ce nu lucrează să nu mînînce*, pentru aceea lucra cu mîinile sale, din care o parte cheltuia pentru dînsul, iar cealaltă o da săracilor. Și se ruga adeseori, auzind că liniștitorului se cade deseori a se ruga necontenit; căci atît de mult lua aminte la citire, încît nimic din cele scrise să nu rămîna neînțelese de dînsul, ci toate să le țină minte; și astfel să i se facă mintea în loc de cărți.

Astfel petrecînd Antonie, era iubit de toți; el se supunea celor îmbunătățiți, către care se ducea și-i iubea pe toți; apoi deprindea în sine sporirea faptei bune și pustnicia fiecăruia; privind pe a unuia cu bucurie, urmînd altuia cu rugăciunea, altuia cu nemîncarea, iar altuia cu iubirea de oameni; și învăța de la unul privegherea, iar de la altul cinstirea; după aceea, se minuna de unul pentru răbdare, iar de altul pentru postirea și culcarea pe jos și reaua pătîmire, vedea blîndețea unuia și îndelunga răbdare a altuia; în sfîrșit, urma după a tuturor bună credință întru Hristos, și însemna dragostea ce aveau între dînșii, unii către ceilalți. Astfel plin de pildele faptelor bune, se întorcea la locul sihăstriei sale. Deci, adunînd în sine multe de la fiecare, se sîrguia să urmeze pe ale tuturor. El nu voia să se arate că întrece în fapte bune pe cei de o vîrstă cu dînsul, ca astfel aceia să se bucure. Deci, toți cei din sat iubitori de bine, pe care îi avea întru obișnuință, vîzîndu-l astfel, îl numeau iubitor de Dumnezeu. Și unii ca pe un fiu, iar alții ca pe un frate îl salutau.

Iar urîtorul de bine și pizmașul diavol nu suferea vîzînd un tînăr cu o nevoie ca aceasta. Ci, cele ce a cugetat să facă, a început asupra acestuia să le aducă. Mai întîi îl supăra pe dînsul ca din nevoie să înceteze, aducîndu-i aminte de avuții, de purtarea de grijă a surorii sale, de prietenia multora, de iubirea de argint, de iubirea de slavă, de dulceața desfătării și celelalte odihne ale vieții; și mai pe urmă, arătîndu-i asprimea faptei bune și cum că este mai mare osteneala ei. Îi pune în minte și neputința trupului și lungimea vremii, și în scurt timp, mulțime de gînduri a ridicat în mintea lui, vrînd să-l depărteze de la gîndirea lui cea dreaptă.

Dar vrăjmașul s-a văzut slăbind în scopul lui și mai ales biruindu-se de tăria lui Antonie, răsturnându-se de marea lui credință, și căzînd jos prin rugăciunile acestuia cele dese; dar, bizuindu-se pe armele sale cele necurate, adică plăcerile trupești și cu aceasta fălindu-se asupra celor tineri, s-a apropiat de tînărul Antonie. Atunci, noaptea tulburîndu-l pe el, iar ziua atît de mult supărîndu-l, chiar cei ce-l vedeau simțeau lupta ce era între amîndoi. Căci acela îi punea în minte gînduri întinate, iar el cu rugăciunile le răsturna pe acestea; cînd vrăjmașul îl momea, el socotind rușinea, cu credința, cu rugăciunile și cu postirile își îngrădea trupul; însă diavolul ca o femeie a voit să se închipuiască noaptea, și în tot chipul să-l urmeze și să-l amăgească pe Antonie. Dar el de Hristos aducîndu-și aminte și de bunurile date oamenilor printr-Însul, stîngea cărbunii înșelăciunii celui rău.

După aceea, vrăjmașul îi punea în minte plăcerea dezmierdării; iar el asemănîndu-se celui mînios și scîrbit, de îngrozirea focului și de durerea viermelui își aducea aminte, și pe acestea punîndu-le împotriva, rămînea neatins. Toate acestea se făceau spre rușinarea vrăjmașului, căci cel ce a socotit să se facă asemenea lui Dumnezeu, de un tînăr acum se batjocorea; cel ce se fălea asupra trupului și a sîngelui, de un om ce purta trup se răsturna. Căci îi ajuta Domnul, Care a purtat trup pentru noi și trupului i-a dat biruința asupra diavolului; întrucît fiecare din cei ce cu adevărat se nevoiesc, poate zice cu Apostolul: *Nu eu, ci darul lui Dumnezeu care este cu mine*. Deci, mai pe urmă, dacă n-a putut necuratul să biruiască pe Antonie nici prin aceasta, ci încă se vedea împins afară și scos din inima lui, scrișnind din dinți, cu nălucirea s-a arătat lui, ca un copil negru. Apoi, deși căzut, încă prin gînduri mai năvălea asupra lui; în urmă a ieșit afară vicleanul și glas omenesc scoțînd, zicea: "Pe mulți am amăgit și prea mulți am surpat și, precum asupra multora am năvălit, astfel și asupra ta, dar în zadar, că am slăbit".

Antonie l-a întrebat: "Cine ești tu, care grăiești unele ca acestea către mine?". Acela îndată a răspuns, cu glasuri jalnice: "Eu sînt care am primit sarcina prinderii trupului și duhul desfrînării mă numesc: pe cîți voiesc să fie înțelepți, i-am amăgit; pe cîți i-am momit cu plăceri, i-am plecat mie; eu sînt cel pentru care și proorocul muștră pe cei ce au căzut, zicînd: de duhul desfrînării v-ați amăgit; căci prin mine aceia s-au împiedicat. Eu sînt care de multe ori te-am supărat și de atîtea ori am fost răsturnat de tine".

Antonie mulțumind Domnului și îmbărbătîndu-se, a zis către dînsul: "Deci, prea mult ești defăimat; pentru că dacă ești negru cu mintea și neputincios ca un copil, nici o grijă nu am de tine de aici înainte; căci *Domnul îmi este ajutor și eu voi privi asupra vrăjmașilor mei*". Acestea auzind negrul acela, îndată a fugit, temîndu-se de cuvintele lui Antonie și, înfricoșîndu-se, nu mai îndrăznea să se apropie de bărbatul acesta. Aceasta a fost cea dintîi luptă a lui Antonie asupra diavolului, dar mai vîrtos era ajutorul Mîntuitorului; și această faptă de Domnul s-a isprăvit, Care a osîndit păcatul în trupul Său, ca îndreptarea legii să se împlinească întru noi, care nu umblăm după trup, ci după duh.

Cu toate acestea, nici Antonie, după ce a căzut diavolul și s-a biruit, nu se lenevea și nu se trecea pe sine cu vederea; și nici vrăjmașul, iarăși ca un biruit, nu înceta de a-l bîntui, căci înconjura iarăși ca un leu, căutînd o pricină asupra lui. Antonie, învățînd din Scripturi că sînt multe meșteșugirile vrăjmașului, neîncetat avea nevoie, gîndindu-se că, deși n-a putut să-i amăgească inima lui cu dulceața trupului, dar negreșit îl va ispitii momindu-l prin altă meșteșugire, că diavolul este foarte iubitor de păcat.

Deci, s-a hotărît ca să se obișnuiască cu mai aspre petreceri. Și mulți se minunau de nevoiea lui cea mare pe care o săvîrșea; dar el cu înlesnire suferea osteneala, căci avînd osîrdia sufletului, lucra într-însul deprinderea bună, încît cea mai mică pricină de nevoiea dacă ar fi avut de la alții, arăta multă sîrguință. Căci priveghea atît de mult, încît de multe ori toată noaptea o petrecea fără somn; și aceasta nu o dată, ci de multe ori făcînd-o, era de mirare la mulți. Apoi mîncă o dată pe zi, după apusul soarelui, uneori și după două zile; ba de multe ori și după patru zile se împărtășea de hrană, iar hrana lui era pîine și sare și băutura era numai apă; căci pentru carne și pentru vin, de prisos este a grăi, cînd nici la ceilalți sîrguitori de acest fel nu se afla.

Pentru somn se îndestula cu o rogojină, apoi mai de multe ori se culca chiar pe pămînt. Și se ferea de a se unge cu untdelemn, zicînd că se cuvine celor tineri să aibă mai multă sîrguință spre pustnicie și să nu caute cele ce trîndăvesc trupul, ci să-l obișnuiască cu ostenelele, gîndind totdeauna la graiul Apostolului:

Cînd sînt slab, atunci sînt puternic. Căci zicea: "Atunci este tare virtutea sufletului, cînd dulcele trupului vor slăbi".

Și era gîndul lui acesta cu adevărat preaslăvit, căci nu voia cu vremea să măsoare calea faptei bune, nici sihăstria cea pentru dînsa, ci numai cu dorința și cu voința; căci el nu pomenea vremea trecută, ci în fiecare zi socotea că acum a pus început de pustnicie și mai mare osteneală avea pentru sporire, zicînd adeseori în sine graiul Apostolului: *Cele din urmă uitîndu-le și la cele dinainte întinzîndu-ne*. Aducîndu-ne aminte și de cuvîntul proorocului Ilie, care zice: *Viu este Domnul, Căruia i-am stat eu înaintea astăzi*. Deci, zicînd el "astăzi" nu măsura cea trecută, ci ca și cum ar fi început în fiecare zi, se sîrguia în felul acesta, precum se cuvine a se arăta lui Dumnezeu, curat cu inima și gata a se supune voii Lui și nimănui altuia. El zicea în sine: "Se cade sihastrului ca petrecerea marelui Ilie s-o aibă pururea ca oglindă în viața sa".

Deci, așa viețuind Antonie, s-a dus la niște morminte, care erau departe de sat, și poruncind unuia dintre cunoscuții săi, ca după mai multe zile să-i aducă pîine, a intrat într-unul din morminte, apoi a închis ușile, rămînînd acolo singur. Vrajmașul nesuferind, ba încă temîndu-se să nu umple de sihăstrie pustia, venind la dînsul într-o noapte, cu mulțime de diavoli, afît de mult l-au zdrobit cu bătăile, încît din pricina rănilor zăcea jos fără glas. Astfel că bătăile de la oameni nu puteau să-i pricinuiască cîndva vreo muncă asemănătoare.

Însă cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu - căci nu trece cu vederea Domnul pe cei ce nădăjduiesc spre El -, a doua zi a venit cunoscutul lui, aducîndu-i pîine și, deschizînd ușa, îl văzu zăcînd pe pămînt, jos, ca un mort; apoi, ridicîndu-l, l-a dus în biserica satului și l-a pus la pămînt. Mulți din rudeni și cei din sat ședeau lîngă Antonie, ca lîngă un mort. Iar la miezul nopții, Antonie venindu-și în simțire, văzu pe toți dormind, numai pe cunoscutul lui priveghind; deci a făcut semn să vină la dînsul, și l-a rugat să-l ridice iarăși și să-l ducă la mormînt, nedeșteptînd pe nimeni. Atunci a fost dus de bărbatul acela și după obicei ușa închizîndu-se, rămase iarăși singur înăuntru, dar nu putea sta pentru rănilor cele de la diavoli. Deci, zăcînd, se ruga și după rugăciune zicea cu mare glas: "Aici sînt, eu, Antonie, nu fug de bătăile voastre, că măcar de-mi veți face și mai multe, nimic nu mă va despărți de dragostea lui Hristos". Apoi cînta: *De s-ar rîndui asupra mea tabără, nu se va înfricoșa inima mea*.

Deci nevoitorul lui Hristos, astfel cugeta și se ruga. Iar urîtorul de bine și pizmașul vrăjmaș, mirîndu-se că după bătăi a îndrăznit a veni iarăși în locul său, adunîndu-și cîinii săi, a zis către dînșii: "Dacă nici cu duhul desfrînării, nici cu bătăile nu l-am slăbit pe acesta, ci încă se și semețește împotriva noastră, ia să năvălim într-alt fel asupra lui", căci cu înlesnire îi este diavolului a afla diferite chipuri de răutate.

Deci, atunci noaptea au făcut mare zgomot, încît părea că tot locul acela se clătina, iar cei patru pereți ai mormîntului păreau că i-ar fi desfăcut diavolii. Apoi s-a părut că au intrat năluciri de fiare și de tîrîtoare. După aceea s-a umplut locul acela de năluciri de lei, urși, leoparzi, tauri, aspide, scorpii și de lupi. Și fiecare din acestea se pornea după chipul și năravul său: leul răcnea, vrînd a se năpusti asupra lui; taurul părea că îl împunge; șarpele, tîrîndu-se, nu ajungea la dînsul și lupul voia a se porni. Și, în scurt, vederea tuturor celor arătate era înfricoșătoare, iar mînia lor cumplită.

Antonie fiind muncit și împins de ele, simțea cumplită durere trupească, dar fără tulburare veghind cu sufletul, suspina pentru durerea trupului, dar trezindu-se cu mintea, ca și cum bațjocorindu-i, zicea: "Dacă ar fi fost oarecare putere întru voi, ajungea chiar numai unul dintre voi să vină; iar de vreme ce v-a slăbănogit Domnul, pentru aceasta în zadar vă ispițiți cu mulțimea a mă înfricoșa. Semnul neputinței voastre este că v-ați făcut în chipul fiarelor celor necuvîntătoare". Apoi, îndrăznind iarăși zicea către dînșii: "Dacă puteți și ați luat stăpînire asupra mea, nu zăboviți, ci năvăliți asupra-mi, iar dacă nu puteți, pentru ce vă trudiți în zadar? Pecetea noastră și zidul de întemeiere este nădejdea cea întru Domnul nostru". Deci, mult ispitindu-l diavolii, scrișneau asupra lui cu dinții, însă mai vîrtos pe ei se bațjocoreau, iar nu pe Antonie.

Dar Domnul nici întru această ispită n-a uitat pătimirea lui Antonie, ci a venit spre sprijinirea lui. Căci căutînd în sus, a văzut acoperămîntul desfăcîndu-se și oarecare raze de lumină pogorîndu-se către dînsul. Și diavolii numaidecît s-au făcut nevăzuți, iar durerea trupului îndată i-a încetat și locuința iarăși îi era întreagă. Antonie simțînd sprijinirea, răsufli și se ușura de dureri, apoi se ruga vedeniei ce se arătase lui, zicînd: "Unde ai fost Preadulce Hristoase? Pentru ce dintru început nu Te-ai arătat ca să ușurezi durerile mele?" Și glas s-a făcut către dînsul: "Antonie, aici eram, și așteptam să văd nevoința ta; deci, de vreme ce ai răbdat și nu te-au biruit, de acum îți voi fi ție de-a pururea ajutor și te voi face să fii renumit pretutindeni".

După ce le-a auzit acestea, sculîndu-se, s-a rugat și afît de mult s-a întărit, încît simțea că acum are mai multă putere în trupul său, ca mai înainte. Și era atunci aproape de 35 de ani, iar de aici înainte sporind și mai sîrguitor, s-a făcut întru cinstirea lui Dumnezeu. Și mergînd la bătrînul acela, cel mai sus pomenit, îl ruga să meargă împreună cu dînsul, ca să locuiască în pustia cea mai dinăuntru. Dar el n-a voit, din pricina bătrîneților și pentru că nu era pînă atunci un obicei ca acesta.

Deci, Antonie îndată a pornit la munte, însă vrăjmașul văzînd iarăși osîrdia lui și vrînd să-l împiedice de la aceasta, i-a aruncat în cale o nălucire de un disc mare de argint; iar Antonie pricepînd meșteșugul urîtorului de bine, a stat și prin disc văzînd pe diavol, l-a muștrat, zicînd: "De unde s-a aflat în pustie disc? Calea aceasta nu este bătătorită, nici nu este urmă de om care ar fi călcat pe aici, apoi nu putea să se tănuiască de dînsul, fiind prea mare; și de l-ar fi pierdut cineva, dacă s-ar fi întors și l-ar fi căutat, l-ar fi aflat, căci locul era pustiu. Acest meșteșug este al diavolului. Dar nu-mi vei împiedica cu meșteșugul acesta sîrguința mea, diavole, ci aceasta fie cu tine întru pierzare".

Acestea zicînd Antonie, a pierit discul, ca un fum de fața focului. Apoi a văzut nu o nălucire, ci aur adevărat aruncat în cale, pe care ori că vrăjmașul l-a arătat, ori că o putere oarecare a Celui Preaînalt, Care iscusea pe nevoitorul și arăta diavolului, că nici de banii cei adevărați nu se îngrijește; dar nici el singur nu ne-a vestit, nici noi n-am cunoscut, decît că era adevărat aur cel arătat. Iar Antonie s-a mirat de mulțimea aurului, dar sărînd ca peste un foc, astfel l-a trecut, încît nici nu s-a mai întors; ci cu fuga s-a sîrguit să se ascundă și, mai mult sporind sîrguința, a pornit către munte.

Și aflînd o cetățuie pustie și plină de tîrîtoare, din cauza vremii îndelungate, de acea parte a rîului, acolo s-a mutat și s-a sălășluit într-însa. Deci, tîrîtoarele, ca și cum le-ar fi gonit cineva, îndată s-au dus. Iar el ascunzînd intrarea și primind pîine pentru șase luni - căci acest lucru îl fac Tebeii, și de multe ori peste tot anul rămîn nevătămați, avînd înăuntru apă, ca în niște locuri neintrate, - în cetățuie a rămas singur, nici el ieșînd, nici pe cineva din cei ce veneau la dînsul văzînd. Deci, a viețuit el multă vreme așa, nevoindu-se, peste an numai de două ori pe deasupra locuinței primind pîine. Iar cunoscuții cei ce veneau la dînsul, fiindcă îi lăsa pe dinafară, de multe ori zile întregi și nopți, ei auzeau înăuntru ca și cum ar fi fost niște oameni gîlcevindu-se, făcînd zgomot și strigînd: "Du-te din locașurile noastre; de ce ai venit în pustie? Pînă cînd vei întărîta supărările noastre?"

La început socoteau cei dinafară, că sînt oameni care se sfădesc cu dînsul și că aceștia pe scări au intrat la dînsul. Iar după ce s-au uitat pe o găurică oarecare, n-au văzut pe nimeni, atunci socotînd că aceștia sînt diavoli și înfricoșîndu-se, au chemat pe Antonie. Iar el pe aceștia i-a auzit, însă nu se îngrijea de ei. Pentru că adesea veneau la dînsul cunoscuții săi, socotînd că-l vor găsi mort, dar îl auzeau cîntînd: *Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui, și să fugă de la fața Lui cei ce-L urăsc pe Dînsul. Precum se stinge fumul, să se stingă ei; și cum se topește ceara de fața focului, așa să piară păcătoșii de la fața lui Dumnezeu. Și iarăși toate neamurile m-au înconjurat și întru numele Domnului i-am biruit pe ei.*

Deci, aproape 20 de ani a petrecut așa singur deosebit, nevoindu-se, nici ieșînd, nici de cineva adeseori fiind văzut. Iar după acestea, fiindcă îl doreau mulți și voiau a se face următori nevoinței și sihăstriei lui, apoi alți cunoscuți venind și cu sila deschizînd ușa și stricînd-o, a ieșit Antonie ca dintr-o cameră ascunsă, cu taină învățat și de Dumnezeu fiind purtat.

Atunci ieșind din cetățuie, s-a arătat celor ce veniseră la dînsul. De aceea, se minunau văzîndu-i trupul în aceeași stare, nici gras, nici uscat de postiri, ca și cum nu s-a luptat contra diavolilor. Căci într-acest fel era, ca și mai înainte de fugirea în pustie, cum îl știau pe dînsul; iar obiceiul sufletului îl avea curat, căci nu era cuprins de sfială, nici doritor de dezmierdare, nici de rîs și nici de întristare. El nu s-a tulburat văzînd poporul, nici de atîția fiind sărutat nu s-a bucurat, ci era dimpotrivă, ca acela ce era ocîrmuit de judecată.

Pentru aceea pe mulți din cei ce erau de față, care pătimeau cu trupurile, i-a tămăduit Domnul printr-însul, iar pe alții de diavoli i-a mîntuit. Încă și darul de a grăi i se dăduse lui Antonie și așa pe mulți mîhniți îi mîngîia, iar pe alții, care erau învrăjbiți, îi schimba în prietenie, și tuturor le zicea: "Nimic din cele ce sînt în lume să nu se cinstească mai mult decît dragostea lui Hristos".

Apoi, vorbindu-le și sfătuindu-i să-și aducă aminte de bunătățile ce vor să fie și de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, ceea ce s-a arătat spre noi, Carele n-a cruțat pe Fiul Său, ci pentru noi toți L-a dat pe El, a plecat pe mulți să aleagă și să poftască viața monahicească. Și de aceea s-au făcut mînăstiri prin munți, iar pustia s-a locuit de monahi, care au ieșit din lume și s-au scris la petrecerea cea din cer.

Într-o vreme, el avea trebuință să treacă Nilul, ca să cerceteze pe frați, însă rîul era plin de crocodili; făcînd rugăciune, s-a suit pe crocodili, el și frații cei împreună cu dînsul, căci luntre nu aveau și au trecut nevătămați. Apoi, întorcîndu-se în mînăstirea sa, se nevoia cu aceleași cinstite și vitejești osteneli. Deci, vorbind el cele de folosul sufletului, adeseori creștea sîrguința celor ce acum erau monahi, iar pe cei mai mulți din ceilalți îi pornea către dragostea pustniciei și a sihăstriei; și degrabă atrăgîndu-i cu cuvîntul, multe mînăstiri s-au făcut și pe toate acestea, ca un părinte, le povățuia.

Într-una din zile, adunîndu-se și venind la dînsul toți monahii și rugîndu-l să audă cuvînt de învățătură de la dînsul, el zicea acestea către dînșii, în limba egipteană: "Scripturile destule sînt spre învățătură, dar este mai bine a ne îndemna și noi unii pe alții întru credință și a ne mîngîia prin cuvinte. Deci și voi, ca niște fii vorbiți către mine, părintele vostru, cele ce știți, și eu ca acela ce sînt cu vîrsta mai bătrîn decît voi, cele ce știu, iar cele ce prin iscusință le-am deprins, le arăt vouă.

Să fie la toți de obște sîrguința aceasta și începînd a vă nevoi în faptele bune, să nu slăbiți, nici să vă supărați întru osteneli, nici să ziceți: "Am zăbovit atîta vreme întru pustnicie"; ci mai vîrtos, ca și cum abia ați fi început, în fiecare zi sîrguința să o creșteți. Căci viața oamenilor este cu totul scurtă față cu veacurile cele ce vor să fie, încît toată vremea vieții noastre este nimic pe lîngă viața cea veșnică. Iar lucrul cel din lume se vinde cu prețul cel veșnic și lucrul asemenea cu cel asemenea îl schimbă cineva; dar făgăduința vieții celei veșnice cu puțin preț se cumpără. Căci este scris: *Zilele vieții întru dînșii 70 de ani, iar de vor fi întru puteri, 80 de ani și ce este mai mult decît acestea, va fi osteneală și durere.*

Deci, cînd toți acești 80 de ani sau și 100, vom petrece întru pustnicie, nu vom împărăți asemenea 100 de ani, ci în locul celor 100, în vecii vecilor vom împărăți. Și pe pămînt nevoindu-ne, nu pe pămînt vom fi moștenitori, ci în cer avem făgăduințele. Apoi, trup stricăcios lăsînd noi, nesticăcios îl luăm pe dînsul; drept aceea, fiilor, să nu mai obosim, nici să socotim că dacă zăbovim întru pustnicie vreun lucru mare facem, că nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum, pe lîngă slava ce are să se descopere pentru noi, nici căutînd la lume, să socotim că de mari lucruri ne-am lepădat; pentru că, chiar tot pămîntul este prea mic pe lîngă tot cerul. Deci, chiar dacă peste tot pămîntul vom fi stăpînitori și ne vom lepăda de el, iarăși nici un lucru vrednic nu este pe lîngă Împărăția cerurilor; că precum dacă cineva ar fi lepădat o drahmă de aramă, ca să cîștige 100 de galbeni de aur, așa și cel ce este stăpînitor a tot pămîntul și se leapădă de dînsul, puțin lasă și însutit primește.

Și dacă nici chiar tot pămîntul nu este vrednic de ceruri, apoi cel ce lasă puține holde, este ca și cum n-ar fi lăsat nimic. Măcar de ar lăsa casă, sau aur destul, nu i se cade să se fălească sau să trîndăvească; ci într-alt fel sîntem datori a judeca, anume că, dacă nu le vom lăsa pentru fapta bună, însă mai pe urmă murind noi, de multe ori le lăsăm celor ce nu voim, precum a pomenit Eclesiastul. Deci, pentru ce nu le lăsăm pentru fapta bună, ca Împărăția cerurilor s-o moștenim?

Pentru aceasta nimeni din noi să nu aibă vreo poftă de a câștiga ceva; căci ce câștig este a dobândi cele pe care nu le luăm cu noi? Deci, mai virtuos pe acelea să le câștigăm, pe care le putem lua cu noi, care sînt: înțelepciune, dreptate, cumpătare, bărbăție, pricepere, dragoste, iubire de săraci, credință în Hristos, nemîniere, iubire de străini; pe acestea câștigîndu-le, le vom afla acolo mai înainte de noi, făcîndu-ne primire în pămîntul celor blînzi.

Pentru aceea, dintr-acestea fiecare să se încredințeze a nu se împruțina cu sufletul, ci mai ales se va socoti că este ales rob al Domnului și că este dator a sluji Stăpînului; că precum robul nu va îndrăzni să zică: "Fiindcă ieri am lucrat, astăzi nu lucrez", nici numărînd vremea cea trecută, el nu va înceta în zilele cele viitoare, ci în fiecare zi, precum este scris în Evanghelie, aceeași sîrguință arată, ca Domnului său să-i placă și să nu se primejduiască; așa și noi în fiecare zi să stăruim în pustnicie, știind că dacă într-o zi ne vom lenevi, nu ne va ierta pentru vremea cea trecută, ci pentru lenevire se va mînia asupra noastră. Așa și de la Iezechil am auzit. Astfel și Iuda, vînzătorul, pentru o noapte a pierdut și osteneala vremii trecute.

Deci, să ne ținem, o! fiilor, de pustnicie, și să nu ne trîndăvim, că avem într-aceasta pe Domnul ajutător, după cum este scris: Celui ce voiește binele, și Dumnezeu îi ajută spre cele bune. Dar, spre a nu ne împruțina cu sufletul, este bine a cugeta la graiul apostolului, care zice: *În fiecare zi pot să mor*. Și dacă noi am fi ca și cum am muri în fiecare zi, așa vom trăi și nu vom păcătui. Iar cuvîntul cel zis este înțeles astfel: "Ca sculîndu-ne în fiecare dimineață, să socotim că nu vom ajunge pînă seara".

Și iarăși vrînd să adormim, să socotim că nu ne vom scula dimineața, fiindcă după fire este arătată viața noastră și se măsoară în fiecare zi și după purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Așa aflîndu-ne în fiecare zi și așa trăind, nu vom păcătui, nici nu vom avea poftă de vreun lucru, nici nu ne vom învîstieri pe pămînt; ci ca cei ce în fiecare zi așteptăm să murim, vom fi lipsiți, și tuturor toate greșelile le vom ierta, iar poftă deșartă sau altă plăcere întinată, nicidecum nu vom avea; ci ca de la niște lucruri trecătoare ne vom întoarce, nevoindu-ne de-a pururea, și mai înainte văzînd ziua judecării. Căci de-a pururea frica cea mai mare și îngrijirea chinurilor risipește cea mai mare parte a plăcerii și dezmierdării și ridică sufletul care se pleacă spre dînsa.

Deci, începînd și pășind pe calea faptei bune, la cele dinainte, nimeni să nu se întoarcă la cele dinapoi, ca femeia lui Lot; mai ales că Domnul a zis: *Nimeni punînd mîna pe plug și întorcîndu-se înapoi, este îndreptat spre Împărăția cerurilor*. Iar a se întoarce nu este altceva decît că s-a căit și cugetă iarăși la cele lumești. Deci, să nu vă temeți, auzind de fapta bună, nici să vă mirați de numele ei ca de ceva nou, că nu este departe de noi, nici stă afară de noi; ci lucrul este în noi și lesnicioasă este lucrarea, numai dacă vom voi.

Elinii se duc în depărtate călătorii și trec mări, ca să învețe carte, iar noi nu avem trebuință a ne duce pentru Împărăția cerurilor nici peste mări a trece, pentru fapta bună; căci Domnul a zis: *Împărăția cerurilor este înăuntrul vostru*. Deci, fapta cea bună are trebuință de singură voința voastră, fiindcă în noi este și din noi se alcătuiește; pentru că sufletul fiind după fire nematerial, așa se alcătuiește și fapta bună. Ea, după cum s-a făcut, așa rămîne, dacă s-a făcut bine și drept.

Pentru aceasta Isus al lui Navi, poruncind poporului, a zis: *Îndreptați-vă inimile voastre către Domnul Dumnezeul lui Israil*. Iar Ioan a zis: *Drepte faceți cărările voastre*. Pentru că, a fi drept sufletul, aceasta este nematerialitatea lui după fire, cum s-a zidit; și iarăși, cînd se abate și în răzvrătire vine, atunci se zice răutatea sufletului.

Deci, nu este greu lucru: că de vom rămîne după cum ne-am făcut, atunci sîntem în fapta bună; iar dacă vom gîndi cele rele, ca niște răi vom fi judecați. Dacă din afară ar fi trebuit a câștiga lucrul, greu cu adevărat ar fi fost; iar dacă este în noi, să ne păzim pe noi înșine de gîndurile cele întinate, și luînd sufletul ca pe un amanet, să-l păzim Domnului; ca și El să-și cunoască făptura Sa, fiind așa precum l-a făcut. Apoi așa să ne fie nevoița, ca să nu ne tiranizeze mînia, nici să ne stăpînească pofta, căci scris este: *Mînia bărbatului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu, iar pofta zămislindu-se, naște păcatul și păcatul săvîrșindu-se, naște moarte*.

Astfel petrecînd noi, să ne trezim cu întemeiere și, după cum este scris, să ne păzim inima noastră cu toată străjuirea; că avem vrăjmași cumpliți și prea meșteri, pe răii diavoli, și contra lor ne este lupta, precum zice Apostolul: *Lupta noastră nu este împotriva singelui și a trupului, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpîniilor, împotriva stăpînitorilor acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sînt în văzduhuri.*

Deci, mare este numărul lor în văzduh, împotriva noastră și nu sînt departe de noi; apoi între dînșii este mare deosebire, iar pentru firea și deosebirea lor puternic trebuie să fie cuvîntul; deci, de la alții mai mari decît noi trebuie să căutăm o sfătuire ca aceasta; iar ceea ce acum ne silește pe noi, este a cunoaște numai măiestriile lor împotriva noastră.

Mai întîi să cunoaștem aceasta, cum că vrăjmașii nu se numesc "diavoli", adică răi, pentru că așa au fost făcuți ei; căci Dumnezeu n-a făcut nici un lucru rău, ci i-a făcut buni; dar după ce au căzut din cereasca înțelepciune, tăvălindu-se împrejurul pămîntului, pe elini i-au amăgit prin năluciri, iar pentru noi creștinii pizmuindu-ne, toate le mișcă, vrînd să ne împiedice de la înălțarea la ceruri; ca să nu ne suim noi acolo de unde au căzut ei.

Pentru care este trebuință de multă rugăciune și pustnicie, ca luînd cineva prin Duh darul deosebirii duhurilor, să poată cunoaște cele despre ei, adică anume care dintr-înșii sînt mai puțin răi și care mai răi, cum și pentru ce meșteșugiri are sîrguința fiecare dintr-înșii; apoi cum fiecare din ei se răstoarnă și se scoate din om, căci multe sînt vicleniile lor și pornirile bîntuieților lor.

Fericitul apostol și cei ca și dînsul, știind unele ca acestea, zicea pe drept că noi nu știm învățăturile lui; de aceea, din acelea ce ne-am iscusit, sîntem datori a ne îndrepta unii pe alții. Deci, eu din parte-mi, avînd cercare și iscusire ca un fiu al lui, zic că diavoli cînd văd pe creștini, și mai ales pe monahi, fiind iubitori de osteneală și sporind în fapte, întîi îi ispitesc, punîndu-le sminteli aproape de cărările lor, iar smintelile lor sînt gîndurile cele rele.

Dar nu se cade să ne temem de îngrozirile lor, căci prin rugă-ciuni, postiri și prin credința întru Domnul, acelea cad îndată; însă și după ce cad, nu încetează, ci iarăși se apropie cu măiestriile și vicleniile, căci, dacă cu înaltă plăcere nu pot să amăgească inima, năvălesc asupra-ne într-alt fel; de aceea, formînd năluciri, caută a ne înfricoșa: se prefac în chip de femei, de fiare, de tîrîtoare, de mărimi ale trupurilor, de mulțime a ostașilor.

Dar nici așa nu se cade a ne teme de nălucirile acestora, căci nimic nu sînt și repede pier; mai ales dacă cineva se îngrădește cu credința și cu semnul Sfintei Cruci. Apoi sînt îndrăzneți și foarte obraznici, căci dacă o dată se biruiesc, iarăși vin cu alt chip asupra-ne; se prefac în vrăjitori și spun mai înainte cele ce au să se întîmple după cîteva zile și se arată înalți, ajungînd pînă la acoperișuri, și înfricoșători cu mărimea, ca astfel pe cei care n-au putut să-i amă-gească cu gîndurile, măcar prin niște năluciri ca acestea să-i ră-pească pe furiș; iar dacă și acum vor afla sufletul întemeiat cu credință și cu nădejdea pocăinței, după aceea aduc cu ei pe domnul lor.

Apoi, Antonie spunea că ei se arată de multe ori în ce fel a descoperit Domnul lui Iov, zicînd: "Ochii lui sînt ca un chip de luceafăr, din gura lui ies făclii aprinse și se aruncă precum niște scînteii de foc; din nările lui iese fum ca din cuptorul ce arde cu foc de cărbuni și din gura lui iese văpaie".

În acest fel arătîndu-se domnul diavolilor, înfricoșează, după cum mai înainte am zis, mari lucruri făcînd măiestrul și vicleanul, precum l-a mustrat și l-a vădit pe el Domnul, cînd era Iov, zicînd: *Fierul îl socotește paie, arama ca pe un lemn putred, marea ca pe un burete, iar tartarul adîncului ca pe un robît, iar adîncul mării ca pe uscat.* Iar prin prooroc a zis vrăjmașul: *Alergînd, îl voi prinde.* Și iarăși prin Apostol: *Toată lumea o voi lua cu mîna, ca pe un cuib, și ca pe niște ouă părăsite.* Cu unele ca acestea se fălește și făgăduiește să amăgească pe cei binecredincioși.

Dar noi, credincioșii, să nu ne temem de nălucirile lui și să nu luăm aminte la glasurile lui, că minte și nicidecum nu grăiește adevărul. Cu adevărat unele ca acestea făcînd, și îndîrjindu-se ca un balaur, s-a prins cu undița de Mîntuitorul și ca un dobitoc a luat căpăstru în bot și ca un fugar se leagă cu belciug la nări și i s-au pătruns buzele cu acul; apoi este legat de Domnul ca o pasăre, ca să se batjocorească, deși se așază și el și diavoli cei împreună cu dînsul, ca niște scorpii și ca niște șerpi, ca să fie legați de noi creștinii, iar semnul acestui lucru este că noi petrecem viața împotriva lui. Căci cel ce se laudă că va usca marea și lumea o va lua, acum nu poate să oprească pustnicia și nevoița noastră, nici pe mine grăind asupra lui.

Deci, să nu luăm aminte la ceea ce el ar grăi, că minte; nici să ne temem de nălucirile lui, căci și acestea sînt mincinoase și nu este lumină adevărată ceea ce se arată într-însele; dar mai vîrtos se arată începuturile și chipurile focului pregătit lor, în care au să ardă ei și cu acestea ispitesc, ca să înfricoșeze pe oameni, dar numaidecît pier. Ei pe nimeni nu vătămă dintre cei credincioși, dar poartă cu dînșii asemănarea focului ce are să-i primească.

Pentru aceea nici așa nu se cuvine a se înfricoșa cineva de dînșii, că toate meșteșugirile lor, prin darul lui Hristos, întru nimic sînt și se socotesc. Ei sînt vicleni și gata a se închipui și a se schimba întru toate; de multe ori se prefac a cînta și pomenesc cuvinte din Scripturi, iar uneori citind noi, îndată zic și ei aceleași cuvinte, pe care le-am citit noi; de multe ori, dormind noi, ne deșteaptă la rugăciune și aceasta o fac adeseori, nelăsîndu-ne să dormim mai deloc; uneori se arată în chipuri de monahi și ca niște cucernici se prefac a grăi, ca prin chipul acesta să amăgească și de aceea unde pot, voiesc a trage pe cei amăgiți de dînșii; dar nu se cuvine a lua aminte la dînșii, măcar că ne-ar deștepta la rugăciune, sau ne vor sfătui să nu mîncăm nicidecum și chiar de s-ar preface că ne prihănesc și ne ocărăsc pentru ceva, în care ne-ar găsi vină.

Că nu pentru evlavie sau pentru adevăr le fac acestea, ci ca să aducă pe cei proști în deznădăjduire, iar pustnicia s-o facă nefolositoare; apoi, făcînd pe oameni să urască viața monahicească, ca fiind prea împovărătoare și prea grea, să împiedice pe cei ce petrec într-însa.

Deci, proorocul fiind trimis de Domnul, plîngea pentru unii ca aceștia, zicînd: *Vai celui ce adapă pe aproapele cu amestecare tulbură*. Pentru că niște meșteșugiri ca acestea și gînduri sînt răsturnătoare și împiedică de la calea ce duce la fapta cea bună. Iar Domnul însuși, măcar că diavoli grăiau cele adevărate, adică acestea: *Tu ești Fiul lui Dumnezeu*, cu toate acestea le porunca să tacă și-i oprea a grăi; ca nu cumva împreună cu adevărul să semene și răutatea lor și ca pe noi să ne obișnuiască a nu lua aminte niciodată la unele ca acestea, deși s-ar părea că grăiesc adevărul.

Pentru că este necuviincios lucru avînd Sfintele Scripturi și libertate de la Mîntuitorul, să ne învățăm de la diavolul, cel ce nu și-a păzit rînduiala sa, ci altele a cugetat. Pentru aceasta, cînd grăiește din Scripturi, să-l oprești zicînd: *Iară păcătosului i-a zis Dumnezeu: Pentru ce tu povestești dreptățile mele și iei testamentul meu în gura ta?* Căci toate le fac diavoli și le tulbură, spre amăgirea celor proști. Deci, fac sunete, rîd mult și șuieră, iar dacă nu ia aminte nimeni la dînșii, apoi plîng și se bocesc ca niște biruiți.

Domnul Dumnezeu porunca diavolilor să tacă, iar noi, cei ce ne-am învățat de la sfinți, se cuvine să facem ca dînșii și să urmăm bărbăției lor. Pentru că și ei, vîzînd acestea, ziceau: *Cînd a stat păcătosul înaintea mea, eu am amuțit și am tăcut din bunătăți*. Și iarăși: *și eu ca un surd nu auzeam și ca un mut, ce nu-și deschide gura sa; făcutu-m-am ca un om ce nu aude*.

Deci, și noi nici să-i auzim pe dînșii, ca pe unii ce sînt străini de noi, nici să-i ascultăm, chiar de ne-ar deștepta la rugăciune și pentru postire ne-ar grăi; ci la pustnicia noastră mai vîrtos să luăm aminte și să nu ne amăgim de dînșii, care pe toate le fac cu vicleșug. Și nu se cade a ne teme de dînșii, chiar de ni s-ar părea că năvălesc asupra-ne și cu moarte ne-ar îngrozi; căci sînt neputincioși și nu pot nimic, decît numai să ne îngrozească. Deci, acum venind pentru aceasta în mijloc, am zis: "Și acum mai pe larg a vă spune cele despre dînșii, nu se cuvine a pregeta, că întemeiată va fi nouă aducere-aminte".

După ce a venit Domnul, a căzut vrăjmașul și au slăbit puterile lui. Pentru aceasta, deși nimic nu poate, cu toate acestea, tiranul, fiind căzut, nu se liniștește; dar măcar numai cu cuvintele ne îngrozește (iar alt nimic nu poate). Și aceasta fiecare din voi s-o socotească, că numai așa va putea defăima pe diavoli.

Deci, dacă cu niște trupuri ca acestea ar fi fost și ei îmbrăcați, precum sîntem noi, cu puțință ar fi fost lor să zică: "Că fiind ascunși oamenii, nu-i aflăm, ci numai cînd îi aflăm, îi vătămăm". Am putea și noi atunci ascunzîndu-ne, să ne tănuim de dînșii, încuind împotriva lor ușile.

Dar de vreme ce nu sînt într-acest fel, ci ușile fiind încuiate, ei totuși pot să intre și întru tot aerul sînt, ca și diavolul cel întîi al acestora. Ei sînt voitori de rău gata spre a vătămă, după cum a zis Mîntuitorul: *Dintru început ucigaș de om este diavolul, tatăl răutății*. Iar noi acum trăim și mai vîrtos, împotriva lui luptăm; ei sînt fricoși și nimic nu pot, precum am zis: nici un loc nu-i oprește pe dînșii spre a ne bîntui, nici prieteni nu ne socotesc pe noi, ca să ne cruțe, nici iubitori de bine nu ne sînt, ca să ne îndrepteze; ci mai vîrtos sînt răi și ca un nimic le este lor a vătămă pe cei iubitori de fapte bune și cinstitori de Dumnezeu.

Dar, pentru că nimic nu pot, pentru aceasta nu fac nimic, decît numai ne îngrozesc. Căci de ar fi putut, n-ar fi întîrziat, ci îndată ar fi lucrat răul, avînd spre aceasta voia, și mai ales împotriva noastră. Deci, iată cum adunîndu-ne împotriva lor, grăim și știu că sporind noi, ei slăbesc. Dacă ei ar fi avut stăpînire, pe nimeni din noi creștinii nu ne-ar fi lăsat să trăiască; căci urîciune este păcătosului cinstirea de Dumnezeu. Dar de vreme ce nu pot, pentru aceasta mai mult se luptă, căci nimic nu pot să facă dintr-acelea cu care ne îngrozesc.

Apoi și aceea se cuvine a socoti, spre a nu ne teme de dînșii; căci dacă le-ar fi fost lor cu puțință, n-ar fi venit cu mulțime, nici năluciri ar fi făcut, nici ar fi meșteșugit a se închipui, ci ar fi ajuns chiar numai unul a veni și a face ceea ce poate și voiește.

Mai ales, că tot cel ce are stăpînire, nu ucide cu nălucire, nici cu mulțime înfricoșează; ci îndată, precum voiește, își arată stăpînirea; dar diavolii neputînd nimic, ca într-un cerc se joacă, schimbîndu-și chipurile, ca pe copiii înfricoșîndu-ne prin nălucirea mulțimii și prin închipuiri; pentru care mai mult se cuvine să fie vrednici de defăimare, ca niște neputincioși.

Îngerul cel adevărat, care s-a trimis de la Domnul asupra Asirienilor, nu avea trebuință de popoare și de mulțime, nici de nălucirea cea din afară, nici de ciocănituri și de sunete, ci întrebunînd puțină stăpînire, a ucis îndată 185 de mii. Dar diavolii nu pot nimic, ci numai cu nălucirile se ispitesc a înfricoșa. Iar dacă cineva ar gîndi la Iov și ar zice: "Pentru ce diavolul toate împotriva lui le-a făcut? Cum l-a lipsit de averi, pe fiii lui i-a ucis, iar pe Iov l-a lovit cu bubă rea?" Să cunoască iarăși unul ca acesta cum că nu era diavolul cel ce putea, ci Dumnezeu cel ce i-a dat lui putere spre a ispiti pe Iov.

Căci el neputînd face nimic, l-a cerut pe Iov și l-a luat. Încît și de aceea este mai mult defăimat vrăjmașul. Că, deși voiește, nu poate ceva să facă asupra unui om drept, căci de-ar fi putut, nu ar fi cerut. Iar cerîndu-l, nu o dată, ci de două ori, se arată că este neputincios și cum că nimic nu poate.

Și nu este minune dacă pe Iov n-a putut să-l biruie, cînd nici asupra dobitoacelor lui n-ar fi fost pierzător, de nu i-ar fi îngăduit Dumnezeu. Ba încă nici asupra porcilor n-are stăpînire; căci el ruga pe Domnul, precum este scris în Evanghelie, zicînd: *Dă-ne nouă voie să ne ducem în turma de porci*. Și dacă nici asupra porcilor nu au stăpînire, apoi cu mult mai vîrtos nu domnesc peste oamenii cei făcuți după chipul lui Dumnezeu. Deci, de Dumnezeu se cuvine a ne teme, iar pe diavoli a-i defăima ca pe niște neputincioși și nicidecum a ne teme de dînșii. Ci, cu cît mai vîrtos fac ei acestea, cu atît mai mult să ne întindem și noi spre pustnicie; căci mare armă împotriva lor este viața cea dreaptă și credința în Dumnezeu.

Deci, ei se tem de postul sihaștrilor, de priveghere, de rugăciuni, de blîndețe, de liniște, de ne iubirea de argint și de neslăvirea deșartă, de milostenii, de nemîniere și, ca urmare, de buna cinstire cea întru Hristos. Căci pentru aceasta toate le fac, ca să nu fie cei ce îi calcă pe dînșii; că știu ei darul cel dat

credincioșilor asupra lor de la Mîntuitorul, Cel ce zice: *Iată, v-am dat vouă putere a călca peste șerpi și peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului*. Deci, chiar dacă ar spune ei ceva mai mult, să nu creadă cineva nici să ia aminte. Căci de multe ori spun înaintea noastră despre frații care după multe zile vor să vie la noi; și aceasta o fac ei, nu purtînd grijă de cei ce-i aud, ci ca să-i înduplece pe dînșii să creadă lor și atunci de aici înainte avîndu-i supuși, să-i piardă.

De aceea, nu se cade a lua-aminte la dînșii, ci și cînd nu ne spun ceva mai înainte, se cuvine a-i răsturna, căci nu avem trebuință de dînșii; și ce minune este, dacă cei ce au trupuri mai subțiri decît oamenii și pe cei ce au început a călători, ei i-au văzut, apoi aleargă mai înainte să vestească venirea acelora? Aceasta poate s-o facă cineva mergînd pe cal și să alerge ca să spună mai înainte.

Drept aceea, nici pentru aceasta nu se cuvine a ne minuna de dînșii; căci nimic din cele ce se fac ei nu cunosc, decît numai singur Dumnezeu este cel care pe toate le cunoaște mai înainte de facerea lor. Aceștia vestesc acelea pe care le văd, ca niște furi, mai înainte alergînd la toți, ca să spună cele ce se lucrează și se grăiesc de noi; apoi ei însemnează că ne-am adunat și că vorbim împotriva lor. Aceasta fiecare iute alergător poate s-o facă, întrecînd pe cel zăbavnic; și ceea ce zic, astfel este.

Dacă cineva ar începe să călătorească din Tebaida sau din altă oarecare țară, mai înainte de a ști să călătorească, nu știu de va călători; dar văzînd pe unul călătorind, aleargă mai înainte, și mai înainte de a sosi acela, ei vestesc venirea lui și astfel se întîmplă de vine după cîteva zile.

Însă de multe ori cei ce călătoresc, întorcîndu-se înapoi, ei atunci au mințit. Astfel se întîmplă și cînd vorbesc despre apa rîului Nil; căci cei ce au văzut că au fost ploii multe în părțile Etiopiei și știu că dintr-acelea se face revărsarea rîului, mai înainte de a veni apa în Egipt, ei aleargă și spun. Aceasta și oamenii ar fi putut s-o spună, dacă atît de iute ar fi putut să alerge ca aceia.

Precum străjerul lui David, suindu-se la loc înalt, mai mult decît cel ce rămăsese jos vedea mai înainte pe cel ce vine, și el încă mai înainte alergînd, spunea mai înainte decît alții cele ce încă nu se făcuseră; astfel și aceștia (adică diavolii) zic, se ostenesc și însemnează unele întîmplări numai ca să amăgească. Însă dacă purtarea de grijă a lui Dumnezeu într-acea vreme ar voi ceva pentru ape sau pentru cei ce călătoresc, căci este cu putință lui Dumnezeu, atunci diavolii mint și se amăgesc cei ce au luat-aminte la dînșii.

Într-acest chip s-au întărit vrăjirile elinilor și astfel s-au rătăcit dînșii mai înainte de către diavol. Dar acum a încetat rătăcirea; căci a venit Domnul, Care cu toată viclenia lor, chiar și pe diavoli i-a făcut deșești și nelucrători; căci nimic nu cunosc de la ei înșiși, ci ca niște furi, pe cele ce le văd la alții, pe acelea le prihănesc și mai ales sînt văzători ai faptelor, decît mai înainte cunoscători. De aceea, deși uneori numesc adevărate unele ca acestea, să nu se minuneze cineva de dînșii. Pentru că și doctorii, avînd iscusința bolilor, cînd ar vedea într-alții aceeași boală, de multe ori din obișnuință mai înainte spun leacul. Încă și cîrmacii și lucrătorii de pămînt, iarăși din obișnuință văzînd întocmirea aerului, mai înainte spun, că va fi o furtună ori aer liniștit și pentru aceasta nu poate să zică cineva că din dumnezeiasca pronie spun ei mai înainte, ci din observare și din obișnuință.

De aceea și diavolii, dacă cîndva aceleași socotindu-le, le spun, pentru aceasta să nu se minuneze cineva de dînșii, nici să ia aminte la ei. Căci ce folosește celor ce-i aud ca să știe de la ei cele ce au să fie? Sau de ce să aibă sîrguință a cunoaște unele ca acestea, deși cu adevărat diavolul le cunoaște, căci acest lucru nu este făcător al faptei bune, nici al obiceiului celui bun, nu este cu adevărat cunoștință.

Nimeni din noi nu se va judeca pentru că nu le-a știut, nici se ferește că le-a învățat și le-a cunoscut; ci într-acestea fiecare va avea judecată, dacă a păzit credința și dacă a împlinit poruncile lui Dumnezeu curat. De aceea, nu se cade mult a le socoti acestea, ci a ne nevoi și a ne osteni, nu ca să cunoaștem mai înainte, ci, ca bine petrecînd, să placem lui Dumnezeu.

Și trebuie a ne ruga nu să cunoaștem mai înainte, nici să cerem plată pentru nevoință, ci ca ajutor să ne fie nouă Domnul, spre biruință împotriva diavolului. Iar dacă vreodată este nevoie de a cunoaște mai

înainte, să ne curățim la minte; căci eu cred că sufletul care s-a curățit de toate păcatele, după fire poate să se facă văzător și chiar mai multe și mai departe să vadă decît diavoli; căci are pe Domnul în sine, care descoperă lui. În felul acesta, Elisei vedea pe Gheezi și puterile îngerilor stînd lîngă dînsul.

Deci, cînd vin la noi noaptea și voiesc să ne grăiască de cele ce au să fie, sau să zică: "Noi sîntem îngeri", să nu luați aminte, căci mint. Iar dacă vor lăuda pustnicia voastră și vă vor ferici, să nu-i ascultați și nicidecum să vă supuneți lor. Mai vîrtos să vă pecetluiți cu semnul cinstitei Cruci, pe voi și casa voastră și să vă rugați; atunci îi veți vedea făcîndu-se nevăzuți, căci se înfricoșează foarte mult de semnul Crucii Domnului; fiindcă prin ea i-a biruit Mîntuitorul. Iar dacă și mai cu obrăznicie vor sta, săltînd și prefăcîndu-se cu nălucirile, să nu vă temeți, nici să vă speriați, nici ca la niște ființe bune să luați aminte la dînșii.

Pentru că venirea de față a celor buni și a celor răi cu înlesnire și cu puțință este a o cunoaște, fiindcă Dumnezeu a făcut astfel. Pentru că arătarea sfinților îngeri nu este tulburată; căci nu va certa, nici va striga, nici va auzi cineva glasul lor. Ci atît de cu liniște și cu blîndețe se face, încît se aduce bucurie, veselie și îndrăzneală în suflet; căci Domnul este cu dînșii, El este bucuria noastră și a lui Dumnezeu Tatăl este puterea. Iar gîndurile sufletului rămîn netulburate și neînvăluite, încît el făcîndu-se strălucit de ea, vede pe cei ce i se arată; acesta este un dar al luminilor celor dumnezeiești și al celor ce au să fie întrînsul.

Iar dacă, ca niște oameni s-ar înfricoșa de vederea celor buni, care se arată, numaidecît iau frica de la dînșii prin dragoste, precum a făcut Gavriil pentru Zaharia. Asemenea și îngerul care s-a arătat femeilor la Sfîntul Mormînt și cel ce s-a arătat păstorilor, precum s-a zis în Evanghelie: *Nu vă temeți*; căci frica acelor nu este cu spaima sufletului, ci cu cunoștința venirii de față a celor buni.

Deci, în acest fel este arătarea sfinților. Năvălirea celor răi este tulburătoare, cu sunet, vuiet și strigare, ca și cînd s-ar fi făcut vreo pornire a unor tineri nepedepsiți și a unor tîlhari, de la care se face frica sufletului, tulburarea și neorînduiala gîndurilor, mîhnire, urîciune către pustnici, trîndăvie, întristare, pomenirea rudeniilor și frică de moarte; și de aici pofta celor rele, împutînarea de suflet către fapte bune și nestatornicia obiceiurilor.

Deci, cînd cineva din voi va vedea așa ceva, vă veți teme; dacă însă frica se va lua de la voi și în locul ei s-ar face bucurie negrăită și voie bună, cutezare, îmbărbătare, netulburarea gîndurilor și celelalte, cum mai înainte am zis, adică bărbăție și dragoste către Dumnezeu, atunci îndrăzniți și vă rugați, căci bucuria și liniștea sufletului arată sfințenia celui ce vine de față. Așa Avraam, cînd a văzut pe Domnul, s-a bucurat; Ioan cînd s-a făcut glasul închinării din partea Născătoarei de Dumnezeu, Maria, s-a bucurat.

Iar dacă s-ar face tulburare și sunet din afară, nălucire lumească, îngrozire de moarte, să cunoașteți că este năvălirea celor răi. Și aceasta să vă fie vouă semn. Cînd sufletul unora s-ar teme, să știți că este de față venirea vrăjmașilor; căci diavoli nu izgonesc temerea unora ca acestora, precum a făcut marele Arhanghel Gavriil către Maria și Zaharia, și Acela ce S-a arătat la mormînt femeilor; ci, mai cu seamă, cînd îi vor vedea temîndu-se, ei sporesc nălucirile, ca mai mult să-i înfricoșeze, și, de aceea, sărînd asupra lor, îi batjocoresc, zicînd: "Închinați-vă nouă!".

Iată, pe elini așa i-au amăgit, că așa s-au socotit de dînșii zeii, cei cu nume mincinos. Iar pe noi nu ne-a lăsat Domnul să ne amăgim de diavol, căci El prin niște năluciri ca acestea făcute înaintea Lui, l-a certat și i-a zis: *Mergi înapoia Mea, satano; căci scris este: Domnului Dumnezeului tău te vei închina și Lui Unuia vei sluji*. Deci, vicleanul mai mult se defăimează de noi; căci Domnul pentru noi a făcut acestea, ca diavoli de la noi auzind niște glasuri ca acestea, să se răstoarne pentru Domnul, Care pentru aceasta i-a certat. Apoi, nu se cade a ne fâli pentru că scoatem diavoli, nici a ne înălța pentru tămăduiri, nici să ne minunăm de cel ce scoate pe diavoli ori pe cel ce nu-i scoate să-l defăimăm; ci pustnicia fiecăruia s-o învețe cineva și ori s-o rîvnească și s-o urmeze, ori s-o îndrepteze. Pentru că a face semne nu este al nostru, ci al Mîntuitorului.

Pentru aceea El zicea ucenicilor: *Nu vă bucurați că diavolii se supun vouă, ci pentru că numele vostru s-a scris în ceruri.* A se scrie numele în ceruri, este mărturia faptei bune și a vieții voastre. A scoate pe diavoli este darul Mîntuitorului, Celui care l-a dat. Pentru aceea, celor ce nu în fapte bune, ci în semne se făleau și ziceau: *Doamne, au nu cu numele Tău am scos diavoli și întru numele Tău am făcut multe puteri?* Domnul le-a răspuns: *Amin zic vouă, nu vă știu pe voi.* Căci cunoaște Domnul căile necredincioșilor. Dar se cade a ne ruga pentru a lua darul alegerii duhurilor, căci, după cum este scris, să nu credem la tot duhul.

Deci, voiam să tac și nimic din cele pentru mine să nu zic și să vă îndestulați numai cu acestea. Dar să nu socotiți că acestea le zic în zadar, ci să credeți că acestea le povestesc cu iscusință și adevăr; pentru aceasta, deși ca un om fără de minte m-am făcut, dar știe Domnul Cel ce mă aude, curățenia inimii mele, cum că nu pentru sine-mi, ci pentru dragostea și sporirea voastră, spun vouă meșteșugirile diavolilor pe care le-am văzut.

De câte ori m-au fericit pe mine diavolii și eu i-am blestemat pe dînșii în numele Domnului? De câte ori mi-au spus despre apa Nilului și eu le-am zis: "Și ce vă pasă vouă pentru aceasta?". Odată au venit îngrozindu-mă și m-au înconjurat ca niște ostași cu toată înarmarea și cu cai; iar altă dată mi-au umplut casa de fiare și de tîrîtoare și eu cîntam: *Aceștia în căruțe și aceștia pe cai, iar noi întru numele Domnului Dumnezeuului nostru ne vom mări;* apoi prin rugăciune, aceia s-au răsturnat.

Au venit odată pe întuneric, avînd năluciri de lumină, și-mi ziceau: "Am venit să-ți aducem lumină, Antonie". Iar eu închizîndu-mi ochii, mă rugam și îndată s-a stins lumina necredincioșilor. După cîteva luni, au venit grăind și cîntînd din Scripturi, iar eu ca un surd nu-i auzeam. Au cutremurat odată mînăstirea, iar eu mă rugam a rămîne nemișcat cu cugetul.

După aceasta, iarăși venind, băteau din palme, fluierau și jucau, iar eu mă rugam și stăruiam cîntînd, ei îndată au început a plînge și a se tîngui, ca și cum ar fi obosit cu totul. Eu atunci slăveam pe Dumnezeu, Cel ce a surpat și a risipit îndrăzneala și nebunia lor. Iar altă dată s-a arătat diavolul foarte înalt cu nălucire și a îndrăznit a zice: "Eu sînt puterea lui Dumnezeu, eu sînt pronia; ce voiești să-ți dăruiesc ție?". Eu atunci l-am scuipat pe diavol, pomenind pe Hristos; apoi am voit a-l bate. Și mi se părea chiar că l-am bătut.

Deci, îndată cel atît de mare s-a făcut nevăzut, împreună cu toți ai săi, pentru numele lui Hristos. Odată, postind eu, vicleanul a venit ca un monah, avînd cu sine năluciri de pîini, și mă sfătuia, zicînd: "Mănîncă și încetează multele osteneți; om ești și vei slăbi". Iar eu, înțelegînd meșteșugul lui, m-am sculat să mă rog și el, nesuferind, a pierit; apoi ca un fum a ieșit pe ușă, făcîndu-se nevăzut. De câte ori în pustie mi-a arătat năluciri de aur numai ca să mă ating și să-l caut pe dînsul! Iar eu cîntam împotriva lui și acela pieria. De multe ori mă zdrobea cu bătăi, și eu ziceam: *Nimic nu mă va despărți de dragostea lui Hristos;* și după aceasta mai mult se risipeau unii după alții. Și eu nu eram acela ce i-am surpat pe ei, ci Domnul, Cela ce zice: *Am văzut pe satana ca un fulger căzînd din cer.*

Iar eu, fiilor, pomenind graiul apostolului, am întipărit acestea în sine-mi ca să vă învățați a nu vă supăra în pustnicie, nici a vă teme de nălucirile diavolului și ale slugilor lui. Fiindcă m-am făcut fără minte, povestindu-vă, primiți și aceasta spre întemeiere și neînfricoșare și credeți-mă că nu mint.

Odată a bătut oarecine în mînăstire la ușa mea, și ieșind, am văzut pe cineva arătîndu-se lung și foarte înalt. Apoi întrebîndu-l: "Cine ești tu?" El răspunse: "Eu sînt, satana". Eu îi zisei: "Dar ce cauți aici?". Zis-a acela: "Pentru ce mă prihănesc în zadar monahii și toți ceilalți creștini? Pentru ce mă blestemă în tot ceasul?". Eu, zicîndu-i: "Pentru ce și tu îi superi pe dînșii?" El a zis: "Nu sînt eu care îi supăr pe dînșii, ci ei se tulbură pe sineși; căci eu am slăbit. Au n-ai citit că săbiile vrăjmașului au lipsit pînă în sfîrșit și cetățile lui i-au surpat? Nu mai am loc, nici în pustie, nici în cetate, pretutindeni au venit creștini; chiar și pustia asta s-a umplut de monahi. Deci, ei pe sine păzească-se, și să nu mă mai blesteme în zadar".

Atunci, minunându-mă eu de darul Domnului, am zis către dînsul: "De-a pururea fiind mincinos și niciodată spunînd adevărul, acum chiar nevrînd, ai spus adevărat; căci Hristos după ce a venit, te-a făcut neputincios și surpîndu-te, te-a gonit". Iar acela, auzind numele Mîntuitorului și nesuferind aceasta, s-a făcut nevăzut; deci, dacă diavolul însuși mărturisește că nimic nu poate, noi sîntem datori a-l defăima și pe dînsul și pe slugile lui.

Iată cum vrăjmașul, împreună cu cîinii săi, are atîtea viclenii, iar noi învățîndu-ne neputința lor, putem a-i defăima cu chipul acesta. Să nu cădem cu cugetul, nici să gîndim la temere, nici să închipuim întru noi frica, zicînd: ca nu cumva venind diavolul să ne răstoarne; ca nu cumva fără veste sosind să ne tulbure. Nicidecum să nu gîndim unele ca acestea, nici să ne întristăm, ca și cum am pieri; ci mai vîrtos să îndrăznim și să ne bucurăm de-a pururea ca niște mîntuiți și să socotim cu sufletul că Domnul este cu noi și că El i-a biruit și i-a rușinat pe dînșii. Să gîndim de-a pururea că fiind cu noi Domnul, vrăjmașii nimic nu ne vor face. Căci venind ei, cum ne vor afla, în același fel se fac și ei către noi și după cugetele ce se află întru noi, așa și ei aduc nălucirile.

Deci, dacă ne vor afla temîndu-ne și tulburîndu-ne, îndată și ei ca niște tîlhari aflînd loc nestrăjuit, intră la noi și ne înfricoșează. Dacă ne văd înfricoșîndu-ne, mai mare fac temerea întru năluciri și întru îngroziri; atunci printr-acestea se muncește ticălosul suflet. Dacă ne vom afla bucurîndu-ne și gîndind ale Domnului, și socotind că toate sînt în mîna Lui și că nu poate nimic diavolul asupra creștinilor, știind că nicidecum n-are stăpînire asupra cuiva, atunci, văzînd ei sufletul întemeiat cu niște gînduri ca acestea, se întorc rușinați. Astfel vrăjmașul, văzîndu-l pe Iov îngrădit, s-a dus de la dînsul; iar pe Iuda vînzătorul, aflîndu-l lipsit de acestea, l-a robit.

Drept aceea, dacă voim a defăima pe vrăjmașul de-a pururea, să gîndim la cele ale Domnului, ca să se bucure de-a pururea sufletul cu nădejdea; atunci vom vedea ca niște fum jucăriile diavolilor și mai ales îi vom vedea pe ei fugind, decît gonind pe alții. Căci ei sînt, după cum am zis mai înainte, foarte fricoși, așteptînd de-a pururea focul cel pregătit lor. Încă și acest semn să aveți spre neînfricoșare împotriva lor, adică, cînd vreo nălucire vi s-ar face, să nu cădeți mai înainte în frică, ci îndrăznind, întrebați întîi: "Ce este? Cine ești tu și de unde vii?".

Și dacă va fi arătarea sfinților, deplin te va adeveri pe tine, iar frica ta întru bucurie se va preface; iar dacă va fi diavolească, îndată se va slăbi, văzînd cugetul întărit. Căci este semn al netulburării a întreba așa: "Cine ești și de unde vii?". Așa întrebînd Isus al lui Navi, s-a învățat; iar vrăjmașul nu s-a tăinuit de Daniil cel ce l-a întrebat".

Acestea vorbind Antonie, toți se bucurau. Și într-unii creștea darul faptei bune, iar dintr-alții ieșea împușinarea la suflet și părerea înceta. Deci, toți se plecau a defăima bîntuirea cea diavolească, minunîndu-se de darul cel dat lui Antonie de la Domnul, spre deslușirea duhurilor.

Atunci în munți erau multe mînăstiri, ca niște corturi pline de cete dumnezeiești: ale celor ce cîntau, ale celor ce citeau, posteau, se rugau, se bucurau de nădejdea celor ce vor să fie și ale celor ce lucrau ca să facă milostenie; ale celor ce aveau dragoste și împreună glăsuire între dînșii. Deci, se vedea cu adevărat ca o țară, care de sine era împodobită cu cinstirea de Dumnezeu și cu dreptatea. Căci nu era acolo cel ce nedreptătea, sau cel nedreptățit ori prihănit; ci mulțimea de pustnici avea un cuget către fapta bună, încît văzînd cineva mînăstirile și o rînduială ca aceasta a monahilor, ar fi putut să zică: *Cît sînt de bune casele tale, Iacobe, corturile tale Israile, ca niște văi umbroase, și ca niște raiuri, ca niște corturi pe care le-a înfipt Domnul, și ca niște cedri lîngă ape.*

Antonie, după obicei, ducîndu-se întru a sa mînăstire, își întindea nevoița și pustnicia și în fiecare zi suspina aducîndu-și aminte de locașurile cerești; apoi, tot dorul său îl avea către dînsele, văzînd viața oamenilor în fiecare zi. Pentru că vrînd să mănînce și să doarmă, apoi să vină către celelalte nevoi ale trupului, se rușina, socotind sufletul cel nematerial.

De multe ori, vrînd a mânca împreună cu mulți monahi și aducîndu-și aminte de hrana cea duhovnicească, se ducea departe de dînșii, socotind că rușine îi va fi dacă ar fi fost văzut de alții mîncînd. Însă mânca pentru nevoia trupului, de multe ori încă și cu frații, cucernicindu-se de aceștia; dar îndrăznind pentru cuvintele cele de folos, zicea că se cuvine a da toată îndeletnicirea sufletului, mai mult decît trupului.

Apoi se odihnea pentru nevoia trupului puțină vreme, iar toată cealaltă vreme se îndeletnicea mai mult cu lucrurile sufletului și folosul acestuia îl căuta; ca să nu se atragă el jos prin dezmierdările trupului, ci mai vîrtos trupul să se robească de suflet. Căci aceasta este ceea ce a zis Mîntuitorul: *Nu vă îngrijiți cu sufletul vostru, ce veți mânca, nici cu trupul, cu ce vă veți îmbrăca. Și voi nu căutați ce veți mânca sau ce veți bea și nu vă înălțați. Căci acestea toate le caută neamurile și Tatăl vostru știe că aveți trebuință de toate acestea. Însă căutați mai întîi împărăția Lui și toate acestea se vor adăuga vouă.*

După acestea, prigoanele au ajuns Biserica lui Dumnezeu, care au venit atunci pe vremea lui Maximin (305-313). Și adunîndu-se sfinții mărturisitori în Alexandria, lăsînd mînăstirea, le-a urmat și el, zicînd: "Să ne ducem și noi ca să ne nevoim, de vom fi chemați sau să privim pe cei ce se nevoiesc". Deci, avea dorire să mărturisească pe Hristos; de aceea slujea mărturisitorilor și în chinuri și în temnițe, el avea multă sîrguință spre divan; adică îndemna către sîrguință pe ceilalți chemați, care se nevoiau; iar pe cei ce mărturiseau, a-i primi și a-i petrece pînă ce se vor săvîrși.

Judecătorul văzînd netemerea lui și a celor împreună cu dînsul, cum și sîrguința către mărturisire, a poruncit ca nici unul din monahi să nu se arate în divan, nici să petreacă în cetate nicidecum. Deci, toți ceilalți au socotit să se ascundă în ziua aceea, iar Antonie atît de mult a ținut în seamă porunca, încît chiar și-a spălat haina pe deasupra și a doua zi a stat la un loc înalt și s-a arătat strălucit înaintea ighemonului. Toți se minunau de aceasta, iar ighemonul văzîndu-l, pe cînd trecea cu rînduiala lui, că el sta fără frică, arătînd sîrguința creștinilor, căci se ruga să mărturisescă și el, precum am zis mai înainte. Iar după ce a scăpat de scopul lui, s-a mîhnit, căci n-a mărturisit și el; fiindcă Domnul îl păzea, spre folosul nostru și al altora, ca prin pustnicia pe care o învățase din Scripturi să se facă multora dascăl; pentru că numai văzîndu-i petrecerea lui, mulți se sîrguiau în a se face rîvnitori ai petrecerii sale.

Deci, slujea mărturisitorilor după obicei și era legat ca împreună cu dînșii să se ostenească în slujbele lor; iar după ce a încetat prigoana și fericitul Petru a mărturisit credință, Antonie s-a întors iarăși la mînăstirea sa. Și era acolo în fiecare zi, mărturisind cu știință și nevoindu-se cu pătimirile credinței, căci se nevoia cu multă pustnicie mai întinsă și postea de-a pururea; iar îmbrăcămîntea o avea pe dinăuntru de păr și pe deasupra un cojoc pe care l-a păstrat pînă la sfîrșitul său. Trupul niciodată nu l-a spălat cu apă, nici picioarele n-a suferit a le băga în apă fără de nevoie; încă nici dezgolindu-se nu l-a văzut cineva, nici trupul său nu l-a văzut gol nimeni, fără numai acela care l-a spălat, după ce s-a săvîrșit.

Liniștindu-se în chilia lui și punîndu-și în gînd ca să nu iasă din ea multă vreme, nici să primească, a venit un oarecare condu-cător de ostași, cu numele Martinian și a supărat mult pe Antonie, căci avea pe fiica sa bîntuită de diavol; iar după ce a așteptat mult, bătînd în ușa, și i-a zis să se ducă să se roage lui Dumnezeu pentru fiica sa, el n-a voit a deschide, dar arătîndu-se pe deasupra, a zis: "Omule, ce mă tot strigi, sînt om și eu ca și tine; dacă crezi, roagă-te lui Dumnezeu și fiica ta se va tămădui".

Acela crezînd și chemînd pe Hristos, s-a dus și a găsit pe fiica sa izbăvită de diavol. Încă multe ca acestea a făcut Domnul printr-însul, căci zice: *Cereți și vi se va da.* Apoi mulți din cei ce pătimeau, nedeschizîndu-le ușa, ședeau afară din mînăstire, dar crezînd și rugîndu-se, se vindecau de boli.

După ce s-a văzut supărat de mulți care veneau la dînsul și nelăsîndu-l a se duce după socoteala lui, precum voia, temîndu-se ca nu cumva din minunile pe care le făcea Domnul printr-însul, ori el să se mîndrească, ori altceva mai mult decît ceea ce este să socotească pentru dînsul, a chibzuit și a pornit spre Tebaida de sus, la cei ce nu-l cunoșteau; și luînd pîini de la frați, a șezut lîngă țărnișurile rîului, privind dacă ar trece vreun caiac, ca intrînd într-însul, să se ducă cu dînșii.

Socotind el acestea, un glas oarecare de sus s-a auzit către dînsul, zicîndu-i: "Antonie, unde te duci și pentru ce?". Iar el, netulburîndu-se și așteptînd ca după obicei să-l cheme de multe ori, a răspuns, zicînd: "Fiindcă oamenii nu mă lasă să mă liniștesc, pentru aceasta voiesc a mă sui la Tebaida de sus, căci supărări multe mi se fac aici și mai ales că mi se cer de unii lucruri mai presus de puterea mea". Iar glasul a zis către dînsul: "Chiar în Tebaida de te vei duce sau la văcării te vei coborî, mai multă și îndoită osteneală ai să primești; iar dacă voiești să te liniștești cu adevărat, du-te în pustia cea mai dinăuntru". Antonie a zis: "Cine îmi va arăta calea, că sînt neștiutor de aceasta?".

Atunci îndată i-au arătat-o niște saracini, care voiau să călătorească în partea aceea și, apropiindu-se de dînșii, Antonie, îi ruga să-l primească a merge cu ei în pustie; iar aceștia, ca fiind îndemnați dintr-o poruncă a purtării de grijă a lui Dumnezeu, l-au primit cu osîrdie. Călătorind cu dînșii trei zile și trei nopți, au ajuns la un munte foarte înalt, avînd sub el apă limpede dulce și foarte rece, cîmpii din afară și puțini finici, neîngrijiți.

Deci, Antonie, fiind purtat de Dumnezeu, a iubit locul acela, că Acesta era Care îl însemnase și care i-a grăit lîngă țărnicurile rîului; deci, la început primind pîini de la saracinii aceia cu care călătorise împreună, a rămas singur în munte, nefiind nimeni altul împreună cu dînsul; și îndată a și cunoscut locul acela ca pe casa sa. Saracinii aceia văzînd sîrguința lui Antonie, treceau înadins totdeauna pe calea aceea și bucurîndu-se, îi aduceau pîine; apoi avea și puțină mîngîiere cu finicii aceia.

După acestea, înștiințîndu-se frații de locul acela, aducîndu-și aminte ca niște fii de părintele lor, purtau grijă a-i trimite cele de nevoie. Văzînd Antonie că din pricina pîinii se ostenesc unii pînă acolo la dînsul și pătinesc multă trudă, fiindu-i milă de monahi, s-a gîndit în sine și a rugat pe unii, din cei care veneau la dînsul, să-i aducă o sapă și puțin grîu.

Și după ce i s-au adus acestea, înconjurînd pămîntul dimprejurul muntelui și aflînd puțin loc potrivit, l-a lucrat; apoi, avînd cu îndestulare din apa aceea de sub munte, a semănat grîul. Făcînd în fiecare an aceasta, își scotea pîinea de acolo, bucurîndu-se că nu face supărare nimănui pentru aceasta și că în toate se păzește pe sine neîngreunător. După acestea, văzînd iarăși pe unii venind la dînsul, a semănat și puține verdețuri, ca cei ce veneau la dînsul să aibă puțină mîncare după osteneala aceluia drum greu.

La început, fiarele din pustia aceea, venind din pricina apei, îi vătămau de multe ori semănătura și lucrarea de pămînt. Iar el apucînd cam în glumă pe una din fiare, a zis tuturor: "Pentru ce mă păgubiți pe mine, care cu nimic nu v-am păgubit pe voi? Duceți-vă, și de acum, în numele Domnului, să nu vă mai apropiați de cele de aici". Deci dintr-aceia vreme, ca și cum temîndu-se de poruncă, nu s-au mai apropiat de acel loc. El petrecea singur înăuntru muntelui aceluia, îndeletnicindu-se în rugăciuni; iar frații, care îi slujeau lui, l-au rugat ca, venind după multe luni, să-i aducă măslina, legume și untdelemn, căci acum era bătrîn.

Deci, el petrecînd acolo, multe lupte a pătimit, potrivit cu cele scrise, nu împotriva sîngelui și a trupului, ci a celor potrivnici. Căci acolo auzea gîlcevi, glasuri multe și sunete ca niște arme, iar muntele era plin de fiare. Apoi mulți îl vedeau pe el luptîndu-se și rugîndu-se împotriva lor. Pe cei ce veneau la dînsul, îi îmbărbăta, însă el se nevoia plecîndu-și genunchii și rugîndu-se Domnului.

Era cu adevărat vrednic de minune, căci singur fiind într-o pustie ca aceea, nici de diavolii care năvăleau asupra lui nu se temea, nici de atîtea fiare, de cele cu patru picioare și de tîrîtoare care erau acolo, nu se înfricoșa de sălbăticia lor; ci, cu adevărat, potrivit cu cele scrise, nădăjduia spre Domnul, avînd mîntea neclintită și neînvăluită. Dar diavolii fugeau și fiarele cele sălbatice, precum este scris, se împăcau cu dînsul.

Deci, diavolul, precum cîntă David, pîndea pe Antonie și scrișnea la el din dinți, iar Antonie se ruga Mîntuitorului ca să-l păzească nevătămat de violența aceluia, și de multa lui meșteșugire. Deci, priveghind într-o noapte, diavolul a pornit fiarele, și mai toate hienele care se aflau în pustia aceea, ieșind din cuiburile lor, l-au înconjurat, și era singur în mijlocul lor. Căscînd gurile, fiecare îngrozindu-l a-l mușca,

el pricepînd meșteșugul vrăjmașului, a zis către ele: "Dacă ați luat stăpînire asupra mea, sînt gata a fi mîncat de voi, iar dacă ați fost îndemnate de diavoli, nu mai zăboviți, ci duceți-vă, căci eu sînt rob al lui Hristos".

Acestea zicînd Antonie, acelea îndată au fugit, ca de un bici fiind gonite prin cuvîntul lui Antonie. Apoi după puține zile, el lucrînd, căci voia să se ostenească, venind cineva la ușă, trăgea lucrurile pe care le da celor ce veneau la dînsul, pentru cele ce îi aduceau. Iar Antonie sculîndu-se și ieșind, a văzut o fiară care se asemana omului pînă la coapse, iar pulpele și picioarele avîndu-le asemenea asinului. Atunci Antonie s-a pecetluit cu semnul Sfintei Cruci și a zis: "Sînt rob al lui Hristos. Dacă ești trimis asupra mea, iată de față sînt". Iar fiara împreună cu diavolii ei au fugit, încît de iuțeala fugii a căzut și a murit; iar moartea fiarei era căderea diavolilor, căci ei se sîrguiau a le face acestea toate, ca să-l scoată din pustie, însă n-au putut.

Iar odată fiind rugat de monahi ca să se pogoare la dînșii a-i cerceta după atîta multă vreme, cum și locuințele lor, el a mers împreună cu monahii care veniseră la dînsul și aveau cu dînșii o cămilă, care le ducea pîinea și apa de departe, căci era lipsită de apă toată pustia aceea și nu era deloc apă de băut, decît numai în muntele acela, în care se afla mînăstirea lui. Deci, sfîrșindu-li-se pe cale, și arșița fiind prea cumplită, toți erau să se primejduiască. Căci înconjurînd ei locurile și neaflînd apă, nu puteau nici să mai umble înainte, ci zăceau jos și pe cămilă au lăsat-o să se ducă, deznădăjduindu-se mult.

Bătrînul văzînd că toți se primejduiesc, mîhnindu-se foarte mult, a suspinat și despărțindu-se puțin de dînșii, și-a plecat genunchii și întinzînd mîinile la cer, s-a rugat și îndată Domnul a făcut a ieși apă în locul unde a stat să se roage. Astfel bînd toți, s-au înviorat și umplînd burdufurile, au căutat cămila și au găsit-o; căci se întîmplase de se legase funia de o piatră și astfel era ținută. Deci, prinzînd-o și adăpînd-o, au pus pe ea burdufurile cu apă și astfel au călătorit nevătămați.

Iar după ce au venit la mînăstirile cele din afară, toți monahii văzîndu-l, ca pe un părinte îl sărutau. Și el ca niște merinde aducîndu-le din munte, îi ospăta cu cuvintele sale și-i împărtășea de folos sufletesc. Iarăși atunci s-a făcut bucurie în munți, rîvnă de sporire și îndemînare prin credință între dînșii. Se bucura și el văzînd sîrguința monahiilor, cum că și soră-sa care îmbătrînise în feciorie și ea era egumenă a altor fecioare.

După cîteva zile, iarăși s-a întors în muntele său și mulți veneau la dînsul, iar alții care pătimeau, au îndrăznit a merge la el. Deci, el către toți monahii care veneau la dînsul, de această poruncă, adică a crede întru Domnul, a-L iubi și a se păzi de gînduri întinate și de dezmierdări trupești, precum în Pilde este scris; a nu se amăgi cu săturarea pîntecelui, ci a fugi de slava deșartă, a se ruga adeseori, a cînta psalmi înainte de culcare și a învăța pe de rost poruncile din dumnezeieștile Scripturi; apoi a pomeni faptele sfinților, ca urmînd rîvnei acestora să se pună la rînduială sufletul, aducîndu-i-se aminte de poruncile lui Dumnezeu. Și mai ales îi sfătua să cugete adeseori la graiul Apostolului: "*Soarele să nu apună întru mînia voastră*. Și aceasta de obște s-o socotească, că nu numai întru mînie, ci nici într-un alt păcat al nostru soarele să nu apună. Căci este lucru bun și de nevoie, ca nici soarele pentru răutatea zilei, nici luna pentru păcatul de noapte, sau chiar de aducerea aminte să ne pîrască pe noi. Deci ca să se facă de noi binele acesta, drept este a auzi pe Apostolul care zice: *Pe voi judecați-vă și ispitiți-vă*."

Deci, în fiecare zi să ia seama fiecare la faptele sale, cele de zi și cele de noapte. Și dacă au păcătuit, să înceteze, iar dacă n-au păcătuit să nu se fălească, ci să petreacă întru bunătate; și să nu se lenevească, nici să osîndească pe aproapele său, nici să se laude pe sine, precum a zis fericitul Apostol Pavel: *Pînă cînd va veni Domnul, Care vede toate cele ascunse*. Căci de multe ori cele ce greșim uităm și noi nu știm, iar Domnul cunoaște toate.

Lui dînd judecata, unii împreună cu alții să pătimim și unii altora sarcinile să le purtăm; pe noi înșine să ne judecăm și acelea de care sîntem lipsiți, să ne sîrguim a le împlini. Și să vă fie și aceasta spre întemeiere, de a nu păcătui, ca fiecare să însemnăm și să scriem faptele și mișcările sufletului nostru, ca și cum am vrea să le vestim unii altora. Căci negreșit, rușinîndu-ne a fi cunoscute, vom înceta a păcătui și

chiar de a ne aduce aminte de vreun lucru rău. Cine voiește a se vătăma, păcătuiind? Sau cine, după ce a păcătuit, nu minte, voind a se tăinui?

Deci, dacă ne-am vedea unii pe alții, n-am putea să păcătuiim. Așa dacă am vrea să vestim unii altora gândurile și le-am scrie, mai mult ne-am păzi de gândurile cele întinate, rușinându-ne a fi cunoscute. Deci, fie-ne nouă pustnicilor scrisoarea în loc de ochi, ca rușinându-ne de a le scrie și de a fi văzuți, nici să nu gândim cele rele. Și așa închinându-ne, vom putea robi trupul și a plăcea lui Dumnezeu, iar meșteșugurile vrăjmașului a le călca".

Acestea le porunca Antonie celor ce veneau la dînsul; iar cu cei ce pătimeau, împreună pătimea și împreună se ruga și de multe ori îl ascultau pe dînsul. Dar nici fiind ascultat nu se fălea, nici neascultându-se nu cîrtea, ci de-a pururea mulțumea Domnului; pe cei ce pătimeau îi îndemna să fie îndelung răbdători și să știe că tămăduirea nu este a lui, nici a vreunuia din oameni, decît numai a lui Dumnezeu, Celui ce face cînd voiește și cîte voiește. Deci, cei ce pătimeau primeau sfătuirea lui ca o tămăduire, iar cuvintele bătrînului deprinzîndu-le, se îndemneau a nu se împuțina cu sufletul, ci mai vîrtos răbdau îndelung; apoi cei tămăduiți învățau a mulțumi, nu lui Antonie, ci lui Dumnezeu.

Deci, un oarecare cu numele Fronton, care era din palat, avînd boală grea, încît și limba i se mîncase și ochii erau aproape să i se strice, venind în munte, a rugat pe Antonie ca să se roage pentru dînsul; iar el rugîndu-se, a zis lui Fronton: "Du-te și te vei tămădui". Iar el stăruind, rămase cîteva zile la Antonie, care îi zicea: "Rămînînd aici, nu te vei putea tămădui; ieși de aici și ducîndu-te în Egipt, vei vedea semnul ce se va face cu tine". Deci, crezînd acela, a ieșit și nu numai că a văzut Egiptul, dar a încetat boala, și s-a făcut omul sănătos, după cuvîntul lui Antonie, pe care l-a auzit de la Mîntuitorul.

Încă și o fecioară oarecare din Vusira Tripoliei avea o patimă grea și foarte urîtă. Era apoi și la trup slăbănoagă, iar ochii nu-i avea după fire. Părinții acesteia înștiințîndu-se că oarecari monahi merg la Antonie, și crezînd Domnului care a tămăduit pe aceea căreia îi curgea sînge, i-a rugat să meargă cu dînșii și ei, împreună cu fiica lor. Iar aceia primindu-i, părinții bolnavei au rămas cu copila mai jos de munte, la monahul Pafnutie mărturisitorul; iar monahii au intrat la Antonie și i-au povestit despre fecioară, cum i-a întîmpinat; apoi i-au povestit patima fecioarei și cum a călătorit împreună cu dînșii.

Apoi l-au rugat ca să dea voie și aceleia să intre, dar el n-a primit, ci le-a zis: "Duceți-vă și o veți afla pe dînsa tămăduită; căci nu este a mea isprava aceasta, ca om păcătos ce sînt, ci tămăduirea este a Mîntuitorului, Celui ce face în tot locul milă cu cei ce-L cheamă; deci a căutat Domnul spre aceea care se ruga și mie mi-a arătat iubirea Sa de oameni; căci acolo fiind fecioara, îi va tămădui patima". Și s-a făcut minunea, după cum a zis Antonie. Ieșind monahii, au văzut pe părinți bucurîndu-se și pe copilă sănătoasă.

Într-o vreme, doi frați oarecare venind la Antonie pentru sfat, și lipsindu-le apa pe cale, unul dintre ei a murit, iar celălalt era aproape de moarte; deci, nemaiputînd călători, zăcea la pămînt, gata să moară.

Iar Antonie șezînd în munte, chemă pe doi monahi ce se întîmplaseră să fie acolo, și-i ruga, zicîndu-le: "Luați un vas de lut cu apă și alergați pe calea aceea ce vine dinspre Egipt, căci venind doi frați, unul a murit, iar altul trage să moară, dacă nu vă sîrguiți; că aceasta mi s-a arătat mie, rugîndu-mă".

Deci, mergînd monahii, l-au aflat pe unul zăcînd mort și l-au îngropat, iar pe celălalt l-au înviat cu apa și l-au dus la bătrînul, fiind departe cale de o zi. Dacă cineva va întreba: "Pentru ce mai înainte de a se săvîrși fratele, nu a spus Antonie aceasta?" Unul ca acesta zicînd așa, nu judecă drept, că nu era a lui Antonie judecata morții, ci a lui Dumnezeu, Cel ce pentru aceasta i-a descoperit. Iar lui Antonie numai aceasta îi era partea minunii, că, șezînd în munte, avea mintea către Dumnezeu, care i-a descoperit de departe cele viitoare.

Altă dată, șezînd el iarăși în munte și căutînd în sus, a văzut pe un oarecare ducîndu-se la cer și multă bucurie aveau cei ce-l duceau. Apoi, minunîndu-se și fericind pe unul ca acesta, se ruga să se înștiințeze, cine ar fi. Și îndată i-a venit lui un glas că acesta este sufletul lui Amun, monahul din muntele Nitriei, care

ca sihastru a petrecut pînă la bătrînețe în pustnicie. Iar lungimea căii de la muntele Nitriei pînă la muntele unde petrecea Antonie, era de 13 zile.

Deci cei ce erau cu Antonie, văzîndu-l minunîndu-se, l-au rugat să le spună pricina minunării lui. Și au auzit că acum s-a săvîrșit Amun, pustnicul și iubitul său, căci era cunoscut lui, pentru că adeseori venea acolo și multe semne printr-însul se făceau; dintre care unul este și acesta:

Odată, fiind trebuință a trece el rîul, ce se numește Licon, care era plin de apă, a rugat pe un oarecare Teodor, care era cu dînsul, să se depărteze de dînsul, ca să nu se vadă goi unul pe altul, cînd vor trece apa. Apoi, dezbrăcîndu-se Teodor, se rușina de sineși, văzîndu-se gol. Deci, numaidecît fără veste a fost dus de partea cealaltă. Astfel Teodor, fiind și el bărbat cucernic, și apropiindu-se de dînsul și văzînd că l-a întrecut și că nu s-a udat de apă, se ruga să-l înștiințeze cum a făcut aceasta. După ce a văzut că nu voiește să-i spună, îi cuprinse picioarele și îi zise că nu-l va lăsa pînă ce nu îi va spune.

Deci, văzînd Amun sîrguința lui Teodor, mai ales și pentru cuvîntul acesta, pe care vrea să i-l spună, a cerut și el ca nimănui să nu-i spună pînă la moarte. Si așa i l-a vestit: că a fost purtat de oarecine și dus pe cealaltă parte, căci nu a umblat pe deasupra apei și că nu este cu puțință asemenea lucru la oameni, fără numai Domnului, și celor cărora El le va porunci, precum i-a făcut marelui Apostol Petru.

După moartea lui Amun, Teodor a povestit aceasta. Iar monahii aceia cărora le-a spus Antonie despre moartea lui Amun, au însemnat ziua. Apoi, venind niște frați de la muntele Nitriei, după 30 de zile, i-au întreat și au cunoscut că în aceeași zi și în același ceas a adormit Amun, întru care a văzut Antonie ducîndu-se la cer sufletul bătrînului. Deci, foarte mult s-au minunat și aceștia și aceia de curățenia sufletului lui Antonie, cum într-atîta depărtare de cale de 13 zile fiind, îndată s-a înștiințat și a văzut sufletul lui suindu-se la cer.

Și nu numai acesta, ci și un oarecare comite, cu numele Arhelau, venind odată și aflînd pe Antonie singur rugîndu-se, l-a rugat pe el pentru o fecioară, cu numele Policratia, din Laodiceea, minunată și de Hristos purtătoare; căci aceea pătimea de stomac și de o coastă din nevoița cea aspră și era cu totul slăbănoagă cu trupul. Deci, Antonie s-a rugat, iar comitele a însemnat ziua în care s-a făcut rugăciunea. Și ducîndu-se în Laodiceea, a aflat pe fecioară sănătoasă. Apoi a întreat în care zi i-a încetat boala. A adus hîrtia în care a scris vremea rugăciunii și, înștiințîndu-se, a arătat și el îndată scrisoarea.

Toți au cunoscut că atunci a izbăvit-o pe dînsa Domnul de dureri, cînd Antonie se ruga, înduplecînd bunătatea Mîntuitorului pentru dînsa. Încă și pentru cei ce veneau la dînsul, de multe ori spunea cu multe zile mai înainte; uneori încă și cu o lună mai înainte, cum și pricina pentru care veneau.

Unii veneau numai pentru ca să-l vadă, alții pentru boale, iar alții care se munceau de diavoli. Și toți nu socoteau ca trudă, nici ca pagubă osteneala căii. Căci se întorcea fiecare simțînd folos. Deci, unele ca acestea zicîndu-le și văzîndu-le, se ruga ca nimeni să nu se minuneze de el pentru aceasta, ci mai vîrtos de Domnul să se minuneze; căci ne-a dăruit nouă celor ce sîntem oameni neputincioși, a-L cunoaște după putere.

Într-o vreme, pogorîndu-se iarăși la mînăstirile cele de afară, a fost rugat ca să intre în corabie și să se roage împreună cu monahii; atunci el a simțit un miros foarte greu. Iar cei din corabie zicînd: "Este pește ori pastramă stricată în corabie și acestea poate miros greu". El zicea că altă pricină este. Pe cînd el vorbea, un tînăr oarecare, care avînd diavol, intrase mai înainte și se ascunsese în corabie, îndată a strigat; atunci diavolul fiind certat de Antonie în numele Domnului nostru Iisus Hristos, a ieșit. Și omul s-a făcut sănătos, iar toți cei ce erau în corabie au cunoscut că diavolul era reaua mirosire. Încă și altul oarecare din cei străluciți avînd diavol, a venit la dînsul; și era diavolul acela atît de cumplit, încît cel îndrăcit nu cunoștea că venea către Antonie.

Cei ce l-au adus rugau pe Antonie să se roage pentru dînsul; iar lui Antonie făcîndu-i-se milă de tînăr, se ruga și toată noaptea împreună cu dînsul a privegheat. Iar tînărul dimineața deodată sărind asupra lui

Antonie, l-a lovit pe el. Iar cei ce l-au adus mîniindu-se asupra lui, certîndu-l și bătîndu-l, Antonie a zis către dînșii: "Nu vă mîniați asupra tînărului, că nu este el cel ce face acestea, ci diavolul dintr-însul". Deci, certîndu-l, i-a poruncit să iasă dintr-însul și să se ducă în locuri fără de apă. Antonie slăvea pe Domnul și i-a zis: "Dacă el s-a pornit asupra mea, era semn al ieșirii diavolului". Acestea zicînd Antonie, îndată tînărul s-a făcut sănătos și de aceea înțelepțindu-se, a cunoscut unde era, iar pe bătrînul îl săruta, mulțumind lui Dumnezeu.

Încă multe de acestea care s-au făcut printr-însul, cu un glas ne-au spus despre dînsul cei mai mulți din monahi. Dar încă acestea nu sînt atît de minunate pe cît celelalte de aici înainte, care se arată mult mai minunate. Căci odată vrînd el să mănînce, și sculîndu-se să se roage întru al nouălea ceas, s-a simțit rănit cu mintea. Și lucrul era preaslăvit, căci se vedea ca și cum ar fi fost în aer. După aceea se vedeau oarecare vrăjmași cumpliți, stînd în aer și vrînd a-l opri ca să nu treacă. Iar cei ce-l conduceau, se luptau împotriva lor și-i întrebau: "Nu cumva ar fi vinovat cu ceva?".

Deci, vrînd ei să spună că a avut păcate din nașterea lui, cei ce-l duceau pe Antonie ziceau către vrăjmași: "Pe cele de la nașterea lui i le-a șters Domnul, iar de cînd s-a făcut monah și s-a făgăduit lui Dumnezeu, se cade să-și dea seama singur". Atunci cei ce-l pîrau și nu puteau să-l biruiască, i-au făcut neoprită calea.

Și îndată s-a văzut Antonie liber cu totul. Atunci el s-a oprit să mănînce și a petrecut cealaltă parte a zilei și toată noaptea suspinînd și rugîndu-se. Căci se minuna văzînd că împotriva multora ne este nouă lupta, și cu cîte ostenele are cineva să treacă văzduhul acesta. Și spunea că aceasta este ceea ce zice Apostolul: *Sîntem supărați de domnul stăpînirii văzduhului.*

Căci întru aceasta vrăjmașul are stăpînire pentru a se lupta și a se ispiti, ca să oprească pe cei ce trec; pentru care mai ales sfătuia pe Efeseni, zicînd: *Luați toată înarmarea lui Dumnezeu, ca nimic rău în ea avînd pentru noi vrăjmașul, să se rușineze.* Apoi aceasta învățîndu-ne, ne aducem aminte de Apostolul care zice: *Ori în trup nu știu ori afară de trup nu știu, Dumnezeu știe.* Pavel pînă la al treilea cer s-a răpit și după ce a auzit graiuri negrăite, s-a pogorît. Iar Antonie s-a văzut că a ajuns în aer și s-a nevoit pînă s-a arătat liber. Avea încă și acest dar: căci șezînd deosebit în munte, dacă vreodată nu s-ar fi dumirit pentru vreun cuvînt, aceasta făcîndu-se lui de la Pronie, i se descoperea. Deci fericitul era de Dumnezeu învățat și înțelepțit.

După acestea, făcînd el odată vorbire către cineva care venise la dînsul, despre petrecerea sufletului și despre locul ce va avea după petrecerea de aici în noaptea cea viitoare, l-a chemat de sus oarecine, zicînd: "Antonie, sculîndu-te, ieși că ai să vezi ceva". Deci, ieșind, căci știa pe cine este dator să asculte, a văzut pe cineva grozav și înfricoșat stînd și ajungînd pînă la nori; iar pe unii suindu-se ca niște înarmați, și pe acela întinzîndu-și mîinile; pe unii oprindu-se de acela, iar pe alții mai presus de dînsul zburînd și fără de primejdie trecînd; de aceea, fără de grijă se suia. Și pentru unii ca aceștia cel înfricoșat scrișnea din dinți, iar pentru cei ce se agățau de dînsul, el se bucura. S-a făcut apoi glas către Antonie, zicîndu-i: "Înțelege lucrul cel văzut". Și deschinzîndu-se mintea lui, a înțeles că cel înfricoșat este vrăjmașul sufletelor, care pizmuiește pe credincioși; iar pe cei vinovați îi apuca și îi oprea să treacă, dar pe cei ce nu s-au plecat lui, nu putea să-i țină, ca pe unii care mai presus decît el se înălțau.

Aceasta după ce a văzut-o, ca și cum întru pomenire aducînd-o și mai mult se nevoia a spori către cele dinainte, în fiecare zi. Acestea nu de voie le vestea, ci fiindcă zăbovea în rugăciuni și în sine se minuna fiind întreat și supărat de cei ce erau împreună cu dînsul; deci, era silit să le spună, ca un părinte, neputînd să ascundă învățăturile de fiii săi, mai vîrtos fiindu-le și povățuitor, căci știința lui era curată, iar povestirea le era spre folos; învățînd că rodul pustniciei este bun și vedeniile de multe ori se fac mîngîiere a ostenelelor.

El era de obicei suferitor de rele, iar cu sufletul smerit, cugetător, căci pe cei bisericesti foarte mult îi cinstea și tot clerul voia a fi cinstit mai mult decît sine. Înainte episcopilor și a preoților nu se rușina a-și pleca capul și a se smeri; cum și diaconilor, dacă cîndva ar fi venit la dînsul vreunul, spre a vorbi pentru

folosul sufletului, iar întru rugăciune îi da protia (blagoslovenie) lui, nerușinându-se a se învăța și el de la dînsul.

Căci de multe ori îi întreba și ruga pe toți care erau împreună cu dînsul, să asculte învățătură de la dînsul, și mărturisea că se folosește de orice cuvînt bun ar fi zis cineva. Fața lui avea mult și prea slăvit dar de la Mîntuitorul; căci dacă ar fi fost de față împreună cu mulțimea de monahi, și dacă ar fi voit cineva să-l vadă, chiar nefiindu-i cunoscut mai înainte, îndată acela, întrecînd pe ceilalți, alerga la dînsul, ca și cum de vederea lui era atras. Și nu se deosebea cu înălțimea de ceilalți, ci numai cu rînduiala obiceiurilor și cu curăția sufletului.

Netulburat fiindu-i sufletul, netulburate avea și simțirile cele din afară, încît după suflet avea veselă și față; iar din mișcarea trupului simțea și înțelegea așezarea sufletului, după cum se scrie: *Inima veselindu-se, fața înflorește; iar fiind întru mîhnire, se posomorăște*. Așa Iacob a cunoscut pe Laban, că cugetă vrăjmășia și a zis către femeile sale: *Nu este fața tatălui vostru ca ieri și alaltăieri*.

Tot așa Samuil a cunoscut pe David, căci aducători de bucurie erau ochii săi și dinții ca laptele de albi; tot astfel și Antonie se cunoștea. Căci niciodată nu se tulbura, fiind alinat sufletul lui; niciodată nu se mîhnea, fiind vesel cugetul lui. Încă și în credință era statornic și drept-credincios; căci nici cu schismaticii melețiani nu s-a împărtășit vreodată, știind viclenia și depărtarea lor de credința cea dreaptă, din început; nici cu monahii sau cu alți eretici nu a vorbit cîndva prietenește, decît numai cu gîndul de întoarcere către buna credință, vorbind tuturor, să nu se amăgească cu prietenia și cu vorbirea lor; căci vătămare și pierzare pricinu-iește sufletului.

Deci, astfel ura eresul arienilor și porunca tuturor ca nici să nu se apropie de ei, nici reaua lor credință s-o aibă. Odată, venind la dînsul unii dintre cei ce înnebuneau cu eresul lui Arie, el cercetîndu-i și cunoscînd că sînt rău-credincioși, i-a gonit din munte, zicînd că cuvintele lor sînt mai rele decît otrava șarpelui. Iar odată mințind arienii că tot aceleași le cugetă și el, precum le cugetă și ei, el s-a tulburat și s-a mîniat asupra lor.

După acestea, fiind rugat și de episcop și de toți frații, s-a pogorît din munte și, intrînd în Alexandria i-a ocărît pe arieni, zicînd că eresul lor este cel mai de pe urmă și că acesta este mergător înaintea lui Antihrist. Și învăța pe popor că Fiul lui Dumnezeu nu este zidire, nici că s-a făcut din cele ce nu sînt, ci că este dea pururea vecuitor Cuvînt și Înțelepciune a ființei Tatălui. Pentru care și păgînesc lucru este a zice, că a fost vreme, cînd nu a fost; căci de-a pururea Cuvîntul a fost și este împreună cu Tatăl.

De aceea, zicea el, să nu aveți nici o împărtășire cu prea răii-credincioși arieni, că nu are nici o împărtășire lumina cu întunericul. Voi, crezînd bine, sînteți creștini, iar aceia numind "zidire" pe Fiul și Cuvîntul lui Dumnezeu, care s-a născut din eternitate din Tatăl, cu nimic nu se deosebesc de păgîni, slujind zidirii mai vîrtos decît lui Dumnezeu Ziditorul. Și să credeți că chiar toată zidirea se mînie asupra lor, căci pe Ziditorul și Domnul tuturor, prin care toate s-au făcut, pe Acesta îl numără împreună cu făpturile". Deci, toate popoarele se bucurau auzind pe un bărbat ca acesta anatematizînd eresul cel luptător de Hristos al arienilor.

Și toți cei din cetate alergau să vadă pe Antonie, și elinii și chiar cei ce se numesc popi ai lor veneau la biserica creștinească, zicînd: "Ne rugăm să vedem pe omul lui Dumnezeu". Căci toți îl numeau astfel pe dînsul și acolo pe mulți i-a curățit Domnul de diavoli printr-însul și pe cei vătămați la minte i-a vindecat. Mulți încă din elini se rugau ca măcar să se atingă de bătrînul, crezînd că se vor folosi. Deci atîția creștini s-au făcut în acele puține zile, cît a zăbovit el acolo, cîți ar fi văzut cineva într-un an făcîndu-se. Apoi unii din popor, socotind că se tulbură, pentru aceasta depărtau de la dînsul pe toți păgîinii; el netulburîndu-se, zicea, că aceștia nu sînt mai mult decît acei diavoli, cu care ne luptăm în munte.

Iar cînd a pornit să meargă în munte la chilia sa, noi îl petreceam, și cînd am ajuns la poartă, o femeie din urmă striga: "Așteaptă-mă, omule al lui Dumnezeu, căci fiica mea cumplit se muncește de diavol, așteaptă, mă rog, ca să nu mă primejduiesc și eu alergînd". Bătrînul auzind și fiind rugat de noi, a așteptat.

Cînd s-a apropiat femeia, copila a fost pusă jos, iar Antonie rugîndu-se și pe Hristos numindu-L, a ieșit necuratul diavol, iar copila s-a sculat sănătoasă, iar mama ei binecuvînta pe Dumnezeu și toți îi mulțumeau; și el încă se bucura ducîndu-se la casa sa în munte. El era încă foarte înțelept, și lucrul cel minunat era că, neînvățînd carte, era om isteț la minte și priceput.

Deci, odată doi filozofi elini au venit la dînsul, socotind că vor putea să ispitească pe Antonie, care era în muntele cel mai de jos. El pricepînd pe oameni după chipurile lor, ieșind către dînșii, a zis către tîlmaciul acestora: "Pentru ce v-ați ostenit atîta, o! filozofilor, să veniți la un om simplu?". Iar ei zicînd că nu este așa, ci un foarte înțelept, le-a zis: "Dacă ați venit către un nebun, deșartă este osteneala voastră, iar dacă mă socotiți pe mine un înțelept, faceți-vă ca mine, căci se cade cele bune să fie urmate.

Căci și eu dacă aș fi venit la voi, v-aș fi urmat pe voi, iar dacă voi veniți la mine, apoi faceți-vă precum sînt eu, că eu sînt creștin". Iar ei minunîndu-se, s-au dus, că vedeau și pe diavoli temîndu-se de Antonie. Și alții ca aceștia, venind iarăși la dînsul în muntele de jos, socotind că îl vor batjocori că n-a învățat carte, Antonie a zis către dînșii: "Voi ce ziceți, ce este mai întîi, mintea ori cartea? Și care este pricină a celeilalte, mintea a cărții, ori cartea a minții?" Ei răspundeau: "Că întîi este mintea, ea este aflătoare a cărții". Antonie a zis: "Căruia mintea îi este sănătoasă, nu-i este nevoie de carte".

Acest răspuns spăimîntînd pe filozofi și pe cei ce erau de față, s-au dus minunîndu-se că vedeau atîta înțelepciune într-un om simplu; că nu era ca un crescut în munte și îmbătrînit acolo, avînd obicei sălbatic, ci era vesel, blînd și prietenos și avea cuvîntul îndulcit cu sarea cea dumnezeiască, încît nimeni nu-l pizmuia și se bucurau toți care veneau la el.

După aceasta, venind unii care se socotesc la elini că sînt înțelepți și cerînd de la dînsul cuvînt despre credința noastră în Hristos și ispitindu-se cu silogisme să biruiască propovăduirea dumnezeieștii Cruci, vrînd s-o batjocorească, Antonie îngăduind puțin și iertîndu-i pentru necunoștință, le-a zis prin tîlmaci, care știa bine limba lor: "Ce este mai bine, a mărturisi Crucea ori a sluji la zei? Mărturisirea noastră este semn de bărbăție și dovadă a defăimării morții, iar zeii voștri sînt plini de patimi.

Apoi ce este mai bun, a zice că Cuvîntul lui Dumnezeu nu S-a schimbat, ci același fiind, a luat trup omenesc, pentru mîntuirea și facerea de bine a oamenilor; ca apoi, făcîndu-Se părtaș nașterii omenești, să facă pe oameni a se împărtăși firii dumnezeiești celei gîndite? Ori a asemenea în cele necuvîntătoare pe Dumnezeu și pentru aceasta a cinsti pe cele cu cîte patru picioare și pe tîrîtoare precum și închipuiri de oameni? Acestea sînt cinstirile voastre, ale celor înțelepți.

Cum îndrăzniți a ne batjocori pe noi, care zicem că Hristos S-a arătat om? Cînd voi dintr-aceasta, adică din minte hotărînd pe suflet, ziceți că s-a rătăcit și a căzut din înălțimea cerurilor în trup. Apoi ziceți că ar fi nu numai în trup omenesc, ci și în cele cu cîte patru picioare și chiar în cele tîrîtoare se mută; pe cînd credința noastră zice că pentru mîntuirea oamenilor a fost venirea lui Hristos. Dar voi vă rătăciți, vorbind despre sufletul nenăscut și noi credem în puterea și în iubirea de oameni a lui Dumnezeu.

Iar voi ziceți despre suflet că este schimbăcios și de aceea și mintea însăși o numiți schimbăcioasă; cum este icoana, așa trebuie să fie și acela al cărui este icoana. Și cînd despre minte socotiți unele ca acestea, aduceți-vă aminte că și împotriva Tatălui huliți cu mintea. Iar vorbind despre Cruce, voi aduceți vrăjmășia de la cei răi; dar noi răbdăm crucea și nu ne temem de moarte, în orice chip ar fi adusă asupra noastră. Voi băsmuiți rătăcirile lui Osiris și ale Isidei, bîntuierile lui Tifon și fugirea lui Cronos, înghițirea de fii și uciderea de părinți. Acestea sînt cele înțelepte ale voastre și batjocorind Crucea, nu vă minunați de Înviere.

Vorbind de Cruce, aduceți-vă aminte de morții care s-au sculat și de orbii care au văzut, de slăbănogii care s-au tămăduit, de leproșii care s-au curățit, de umblarea pe mare ca pe uscat și despre celelalte semne și minuni care arată pe Hristos nu numai om, ci și Dumnezeu; dar mi se pare că vă nedreptățiți pe voi și nu citiți cu dinadinsul Scripturile noastre; citiți însă și vedeți că cele ce a făcut Hristos îl arată Dumnezeu, Care a venit pentru mîntuirea oamenilor și voi nu credeți.

Dar spuneți-ne și nouă pe ale voastre și ce ați putea zice despre cei necuvântători și despre necuvântarea și sălbăticia lor? Căci, dacă precum aud, ziceți că Persefona este pământ, că Hefaistos a ologit în foc, că Hera este în aer, Apolon în soare, Artemida în lună, iar Poseidon în mare, cu acestea nu cinștiți pe Dumnezeu, ci slujiți zidirii mai virtuos decât Celui ce a zidit pe toate. Dacă - cum ziceți - este bună zidirea, le socotiți împreună cu noi acelea, dar se cădea să nu socotiți făptura ca zei și să nu dați făpturilor cinstea ce se cuvine Ziditorului; ci vedeți-vă pe voi înșivă, că cinstea mai-marelui meșter o dați casei, cea făcută de dînsul, și pe a voievodului la ostaș. Dar ce răspundeți la acestea? Ca să cunoaștem dacă Crucea are ceva vrednic de batjocorire".

Iar ei nedumerind-se și întorcîndu-se înapoi și încolo, Antonie zîmbind a zis: "Acestea au mustrare de la sine; dar de vreme ce voi vă rezemați mai mult pe cuvintele cele doveditoare, și, avînd acest meșteșug, nu voiți a crede fără dovada cea din cuvinte, spuneți-mi mai întîi lucrurile și mai ales cunoștința cea despre Dumnezeu cu de-amănuntul. Cum o putem dobîndi? Prin dovada cuvintelor, ori prin lucrarea credinței? Ce este mai veche: credința prin lucrare ori dovada prin cuvinte?"

Ei au răspuns: "Că mai veche este credința prin lucrare și că aceasta este cunoștința cea cu dinadinsul". Antonie a zis: "Bine ați zis că credința iese din așezămîntul sufletului, iar dialectica iese din meșteșugul celor alcătuite; deci, celor ce le stă de față lucrarea prin credință, acestora nu le este de nevoie sau poate de prisos este dovada prin cuvinte; pentru că ceea ce noi din credință înțelegem, aceasta voi prin cuvinte vă sîrguiți a o întări și de multe ori nu puteți nici a grăi acelea pe care noi le înțelegem. Pentru aceea este mai bună și mai tare lucrarea prin credință, decât silogismele voastre sofisticeste; deci, noi creștinii nu facem taină din înțelepciunea cuvintelor elinești, ci în puterea credinței ce ni se dă de la Dumnezeu, prin Iisus Hristos.

Și cum că adevărat este cuvîntul, iată acum noi neînvățîndu-ne carte, credem în Dumnezeu și cunoaștem prin făpturile Sale purtarea Sa de grijă pentru toate; și cum că credința noastră este lucrătoare, iată acum noi ne rezemăm pe credința în Hristos; iar lupta cu cuvinte sofisticeste și nălucirile idolilor, ce sînt la voi, se surpă și se strică, dar credința noastră se întinde pretutindeni.

Voi făcînd silogisme și sofisticînd, nu întoarceți pe oameni de la creștinism la elinism; iar noi învățînd credința lui Hristos, vă arătăm slăbiciunea voastră, pentru că toți cunosc pe Hristos și că este Dumnezeu și Fiul lui Dumnezeu. Voi prin basmele voastre nu împiedicați învățătura lui Hristos, noi numind pe Hristos Cel răstignit, pe toți diavolii îi gonim, de care voi vă temeți ca de niște dumnezei. Și unde se face semnul Crucii, slăbesc vrăjitoriile și încetează farmecele.

Deci, spuneți-mi unde este acum vrăjitoria voastră? Unde sînt descîntecele egiptenilor? Unde sînt nălucirile magilor? Toate acestea au încetat și neputincioase s-au făcut de cînd s-a ivit Crucea lui Hristos. Oare aceasta este vrednică de batjocorire? Ori mai ales ale voastre cele surpate și dovedite ca nelucrătoare sînt neputincioase? Pentru că și acesta este lucru minunat, că ale voastre niciodată nu au fost prigonite, ci și de oameni prin cetăți se cinstesc, iar ai lui Hristos sînt prigoniți. Totuși mai mult ale noastre decât ale voastre înfloresc și se înmulțesc; și ale voastre lăudate fiind și încuiate, se strică.

Credința și învățătura lui Hristos, care este batjocorită de voi și prigonită de împărați, a umplut lumea. Căci, cînd a strălucit cunoștința de Dumnezeu? Sau cînd întreaga înțelepciune și fapta bună a fecioriei s-a arătat? Cînd s-a defăimat moartea? Negreșit, numai cînd Crucea lui Hristos a venit. Nimeni nu se îndoiește de aceasta văzînd pe mucenici defăimînd moartea pentru Hristos, sau văzînd pe fecioarele Bisericii păzindu-și trupurile pentru Hristos curate și neîntinate.

Sînt destule semnele acestea ca să se arate cum singura credință, cea întru Hristos, este adevărată, pentru cinstirea lui Dumnezeu. Dar voi încă nu credeți, ci căutați adevărul prin silogismele cele din cuvinte, iar noi biruim nu prin cuvintele elinești ale înțelepciunii, precum a zis învățătorul vostru, ci ne plecăm credinței, luînd din ea dovada cuvintelor și a silogismelor. Iată, sînt de față aici cei ce pătinesc de la diavoli - căci erau unii care veniseră la dînsul și erau supărați de diavoli; pe aceia aducîndu-i în mijloc, a zis: "Ori voi cu silogismele voastre sau cu orice meșteșug voiți și cu orice vrăjitorie, chemați pe idoli

voștri și curățiți-i pe dînșii, iar dacă nu puteți, conțeniți lupta împotriva noastră și veți vedea puterea Crucii lui Hristos".

Zicînd acestea, a chemat numele lui Hristos și a pecetluit pe cei ce pătimeau cu semnul Sfintei Cruci de două și de trei ori și îndată au stat oamenii întregi la minte, sănătoși, fiind întregi cu sufletul și mulțumind Domnului. Iar cei ce se numeau filosofi, se minunau și cu adevărat se înspăimîntau de priceperea bărbatului acela și de semnul ce a făcut.

Iar Antonie a zis: "Ce vă minunați de aceasta, nu sîntem noi cei ce facem unele ca acestea, ci Hristos este Cel care le face, întru cei ce cred în El. Deci, credeți și voi și veți vedea că nu avem meșteșug de vorbe, ci de credință, care prin dragostea cea către Hristos se lucrează; pe care dacă o veți avea și voi, nu veți mai căuta prin dovezile cuvintelor, ci veți socoti că este destulă credința cea întru Hristos".

Acestea a spus Antonie către filozofii care voiau să batjocorească propovăduirea Crucii. Iar ei minunîndu-se de acestea, s-au dus, sărutîndu-l și mărturisind că s-au folosit de la dînsul. Deci, a ajuns pînă la împărați vestea despre Antonie. Căci înștiințîndu-se de acestea Constantin Augustul (306-337), cum și fiii lui, Constanțiu (337-361) și Constans (337-350), se rugau a primi răspunsuri de la dînsul. Dar nici scrisorile nu le ținea în seamă dînsul, nici se bucura de trimiteri. Ci același era, precum fusese mai înainte de a-i scrie împărații. Și după ce i s-au adus scrisorile, a chemat pe monahi și a zis către dînșii: "Nu vă minunați că vă scrie împăratul, că este om și el, ci mai cu seamă că Dumnezeu a scris Lege oamenilor și prin Fiul Său a grăit nouă". Deci, voia să nu primească scrisorile spunînd: "Eu nu știu să scriu răspunsuri către niște fețe ca acestea". Dar fiind îndemnat de monahi și zicînd că împărații sînt creștini și nu se cuvine să fie defăimați, a poruncit să se citească scrisorile.

Apoi a scris și răspunsuri, laudîndu-i că ei cred și se închină lui Hristos; deci, îi sfătuia cele către mîntuire și să nu socotească a fi lucruri mari cele de față și mai cu seamă a-și aduce aminte de judecata ce va să fie. Și să stie că numai Hristos este Împărat adevărat și veșnic. Apoi îi ruga pe dînșii să fie iubitori de oameni și să aibă grijă de dreptate și de săraci. Iar împărații, primindu-i răspunsurile, se bucurară.

El era iubit de toți și toți se rugau să-l aibă pe dînsul părinte. În felul acesta fiind cunoscut, s-a întors iarăși în muntele cel dinăuntru, ținîndu-se de pustnicia și nevoița cea obișnuită; și de multe ori șezînd împreună cu cei ce veneau la dînsul, avea vedenii, precum în profeția lui Daniil este scris: apoi și după un ceas vorbea tot aceleași cu frații cei ce erau cu dînsul. Iar ei îl cunoșteau pe dînsul că avusese vedenii. Pentru că și cele ce se întîmplau în Egipt, de multe ori, fiind în munte, le-a povestit lui Serapion episcopul, care vedea pe Antonie, îndeletnicindu-se în vedenie.

Deci, într-o vreme fiind în vedenie, suspina, apoi după cîtva timp, întorcîndu-se către cei ce erau împreună cu dînsul și cutremurîndu-se, s-a sculat și s-a rugat; apoi, plecîndu-și genunchii, a rămas așa mult timp, iar după aceea s-a sculat bătrînul plîngînd. Înfricoșîndu-se cei ce erau cu dînsul, îl rugau să le arate cele văzute de dînsul, supărîndu-l și silindu-l să le spună; atunci el, suspind tare, a spus către dînșii: "O! fiilor, ar fi fost să mor mai înainte de a mi se face vedenia aceasta". Iar ei, iarăși rugîndu-l să le spună cele ce a văzut, el lăcrimînd, a zis: "O urgie are să cuprindă Biserica și are să fie dată oamenilor celor ca dobitoacele necu-vîntătoare.

Am văzut Sfînta Masă a Bisericii și împrejurul ei stînd catîri pretutindeni, dînd cu picioarele celor dinăuntru ca și cum s-ar fi făcut niște azvîrlituri de picioare ale dobitoacelor ce umblă fără de rînduială. Deci, atunci suspinam că am auzit un glas, zicînd: "Se va defăima altarul Meu". Acestea le-a văzut bătrînul și după doi ani s-a și întîmplat năvălirea arienilor și răpirea Bisericilor, cînd și vasele cu sila răpindu-le, făceau să fie purtate de mîini păgînești; cînd și pe păgînii de la prăvălii îi sileau să-i aducă cu dînșii și, fiind ei de față, jucau deasupra Mesei precum voiau.

Atunci toți am cunoscut că azvîrliturile de picioare ale catîrilor vestite lui Antonie înainte, acum arienii le lucrau ca dobitoacele. După ce a văzut această vedenie, a mîngîiat pe cei ce erau cu dînsul, zicîndu-le: "Nu vă mîhniți, fiilor, că precum s-a mîniat Domnul, așa Se va milostivi iarăși și degrabă își va lua

Biserica podoaba sa, va străluci după obicei și veți vedea pe cei izgoniți, așezați iarăși la locurile lor, iar păgîndăteala ducîndu-se și ascunzîndu-se în cuiburile sale; apoi dreapta credință biruind va avea toată libertatea pretutindeni; numai să nu vă uniți cu arienii, că nu este a apostolilor învățătura aceasta, ci a diavolilor și a tatălui lor, învățătura care este stearpă, dobitocească și a minții celei nedrepte, precum este necuvîntarea catîrilor".

Deci acestea sînt lucrurile, minunile și vederile lui Antonie; și se cade a le crede, căci dacă printr-un om s-au făcut atîtea minuni, a Mîntuitorului este făgăduința care zice: *Dacă veți avea credință cît un grăunte de muștar, veți zice muntelui acesta "Mută-te de aici", și se va muta; și nimic nu va fi cu neputință vouă, și iarăși: Amin, amin zic vouă, dacă veți cere ceva de la Tatăl în numele Meu se va da.* Apoi El este Cel ce a zis ucenicilor Săi și tuturor celor ce cred într-Însul: *Pe cei bolnavi vindecați-i, pe diavoli scoateți-i, în dar ați luat, în dar să dați.*

Deci Antonie, a tămăduit pe cei bolnavi, nu poruncind, ci rugîndu-se și amintind numele Domnului, încît tuturor s-a arătat că nu el era cel care făcea ci Domnul, Care prin Antonie se milostivea și tămăduia pe cei ce pătimeau. A lui era numai rugăciunea, pustnicia și nevoița, pentru care șezînd în munte, se bucura prin vedeniile cele dumnezeiești, dar se mîhnea fiind supărat și tras afară în muntele cel de jos.

Chiar judecătorii îl rugau să se pogoare din munte, fiindcă nu era cu putință să se suie ei acolo, pentru că le urmau mulți din cei ce se judecau. Astfel îl rugau să vină numai să-l vadă, dar el se abătea de la căile ce duc către aceștia. Ei însă trimiteau pe cei ce erau vinovați, ca măcar pentru mila acestora să se pogoare. Deci, pătimind necazuri și văzîndu-i pe dînșii tînguindu-se, venea în muntele cel mai de jos. Și nu era nefolositoare osteneala și supărarea lui, că venirea lui se făcea multora spre folos și facere de bine; căci și judecătorilor le folosea, sfătuiindu-i să aleagă dreptatea mai mult decît toate, să se teamă de Dumnezeu și să știe că, cu ce judecată vor judeca, cu aceea se vor judeca. Cu toate acestea iubea viețuirea din munte mai mult decît toate acestea.

Deci, într-o vreme o supărare ca aceasta pătimind de la cei ce aveau nevoie de el, chiar voievodul l-a rugat să se pogoare; apoi venind și vorbind de ajuns cele despre mîntuire, el zicea că nu poate să întîrzie cu dînșii, spunîndu-le: "Precum peștii stînd pe pămînt uscat mor, așa și monahii stînd împreună cu voi și petrecînd, se slăbănogesc; deci se cade a merge, precum pornește peștele spre mare, așa și noi spre munte, ca nu cumva, stînd să uităm cele dinlăuntru". Voievodul auzind acestea de la dînsul și încă multe altele, apoi minunîndu-se, a zis: "Cu adevărat este robul lui Dumnezeu, că de unde are atîta minte, de nu ar fi fost iubit de Dumnezeu?"

Un alt împărat, cu numele Valens (364-378), prigonea pe creștini pentru iubirea ce avea față de arienii cei cu nume rău. Și era atît de crud, încît bătea și pe fecioare și pe monahi îi dezgolea și îi chinuia; Antonie, auzind acestea, a trimis la dînsul o scrisoare, care avea cuprinsul acesta: "Văd o urgie venind asupra ta; încetează de a prigoni pe creștini, ca nu cumva să te ajungă urgia, care acum are să vină peste tine".

Valens primind scrisoarea și citind-o, a rîs și scuipînd-o, a lepădat-o jos, iar pe cei ce a adus-o i-a ocărît, poruncindu-le să vestească lui Antonie acestea: "Fiindcă te îngrijești de monahi, te voi izgoni acum și pe tine". Dar n-au trecut cinci zile și l-a ajuns urgia, că în întîia latură a Alexandriei, care se numește Hereia, a ieșit însuși Valens și Nestorie, eparhul Egiptului, amîndoi fiind pe cai, care erau ai lui Valens și mai blînzi decît toți cei ce se hrăneau la dînsul; deci, neajungînd ei la locul pomenit, au început a se juca caii unul cu altul, după cum erau obișnuiți și numaidecît cel mai blînd, pe care era Nestorie, apucînd cu gura pe Valens și dîndu-l jos de pe calul lui, a căzut peste el și cu dinții i-a zdrobit coapsele, încît cînd a fost adus în cetate, după trei zile a murit.

Atunci, toți s-au minunat, că ceea ce a spus Antonie mai înainte s-a împlinit. Deci, așa dojenind pe cei răi, iar pe cei buni care erau la dînsul atît îi sfătua, încît uita îndată a judeca și ferecea pe cei ce se leapădă și se depărtează de viața aceasta și de grijile lumești. Astfel, pe cei nedreptățiți îi părtinea, încît socotea că nu alții ci el însuși era cel ce pătimea. Deci, el era de folos tuturor, încît mulți din ostași și din cei ce aveau averi multe, se lepădau de greutatea vieții și se făceau monahi.

Cu adevărat era ca un doctor dat Egiptului de Dumnezeu; căci, cine se ducea mîhnit la dînsul și nu se întorcea bucurîndu-se? Cine venea la dînsul plîngînd pe cei morți și nu părăsea îndată plînsul? Cine venea mîniat și nu se schimba îndată în prietenie și iubire? Care sărac necăjit alerga la dînsul și, văzîndu-l, nu defăima îndată bogăția? Care monah, împruțîndu-se cu sufletul și alergînd la dînsul, nu se făcea cu mult mai tare și mai sîrguitor? Care tînăr venind în munte și privind la Antonie, nu se lepăda îndată de desmierdări și nu iubea înțelepciunea? Cine venea la dînsul ispitit de diavoli și nu se izbăvea? Cine era supărat de gînduri și nu se alina cu cugetul? Iscusirea aceasta a lui Antonie era mare, că, după cum am zis mai înainte, avea darul deslușirii duhurilor, cunoștea mișcările lor, și după sîrguința și pornirea pe care o avea cineva, îl cunoștea pe dînsul.

Nu numai că nu-l batjocoreau, ci și pe cei supărați de ei prin gînduri, îi învăța cum să poată răsturna bîntuielile aceloră, povestindu-ne neputințele și vicleniile diavolilor. Deci, fiecare ca și cum s-ar fi pregătit la luptă, se pogora de la el îndrăznind asupra diavolului și a slugilor lui. Iar fecioarele care aveau logodnici, văzînd pe Antonie, pe acea parte de rîu, rămîneau fecioare lui Hristos. Apoi venea la dînsul și de prin părțile din afară, iar aceștia împreună cu toți, folosindu-se, se întorceau ca de la un părinte; dar după ce a adormit el, toți rămîinînd sărmani de părintele lor, se mîngîiau prin pomenirea lui, știind sfătuirile și dojenile lui. Iar în ce fel a fost sfîrșitul vieții lui, cu cuviință este și mie a rosti și vouă celor ce doriți a auzi, că și acest lucru al lui s-a făcut iubit.

După obiceiul său cerceta pe monahii din muntele de jos și, înștiințîndu-se prin descoperire dumnezeiască despre sfîrșitul său, a grăit fraților: "Aceasta este cercetarea cea mai de pe urmă făcută de mine vouă și mă îndoiesc de vă voi mai vedea iarăși în viața aceasta. Că vremea a sosit ca să mă dezleg de aici, că sînt de aproape o sută și cinci ani". Deci, auzind ei acestea, plîngeau, îmbrățișau și sărutau pe bătrîn. Iar el bucurîndu-se, ca și cum dintr-o țară străină ar merge la cetatea sa, le vorbea și le porunceă: "Să nu vă leneviți întru osteneală, nici să vă necăjiți întru pustnicie, ci să trăiți ca și cum în fiecare zi ați fi gata de moarte; apoi să vă sîrguiți, după cum am zis mai înainte, a păzi sufletul de gîndurile cele întinate; să aveți rîvnă către sfinți și să nu vă apropiați de schismaticii melețieni; știți viclenia, răutatea și voința lor cea rea. Nici să aveți vreun prieteșug cu arienii, că și păgînatatea acestora tuturor este arătată. Nici căutînd la judecătoriai cei ce pîrtinesc lor să vă tulburați, că va înceta năluca lor cea stricăcioasă în puțină vreme. Deci, păziți-vă curați și mai cu seamă de aceștia păziți predania părinților și prin urmare credința cea dreaptă, întru Domnul nostru Iisus Hristos, pe care din Scripturi ați învățat-o, și de la mine v-ați adus aminte".

Dar frații silindu-l să rămîna la dînșii și acolo să se săvîrșească, el n-a vrut. Pentru că egiptenii aveau obiceiul ca trupurile bărbaților celor îmbunătățiți, mai ales ale sfinților mucenici, a le învălui și înfășura în giulgiuri, dar nu a le acoperi sub pămînt, ci a le pune pe paturi și a le păstra înăuntru la dînșii, socotind că prin aceasta cinstesc pe cei răposați. Iar Antonie de multe ori ruga pentru aceasta și pe episcopi, să poruncească poporului, așijderea și pe femei le sfătuia, zicînd: "Lucrul acesta nu este legiuit, ci cu totul necuvios; pentru că și trupurile patriarhilor, ale proorocilor pînă acum se păzesc în morminte; și încă și trupul Domnului în mormînt s-a pus și, punînd piatră peste ușa mormîntului, l-a ascuns pînă cînd a înviat a treia zi". Și acestea zicîndu-le, le spuse că păcătuiesc cei ce după moarte nu ascund trupurile celor ce se săvîrșesc; chiar de ar fi și sfinți; căci ce este mai mare și mai sfințit ca trupul Domnului și care totuși s-a pus în mormînt?

Deci mulți ascultîndu-l, puneau trupurile sub pămînt și mulțumeau Domnului, căci bine au fost învățați de dînsul. Aceasta cunoscînd-o și temîndu-se ca nu cumva să nu facă și cu trupul lui astfel, s-a grăbit a ieși, sfătuind și învățînd cele cuviincioase pe monahii cei din muntele acela. Și suindu-se în muntele unde se obișnuise a petrece, după puțină vreme, s-a îmbolnăvit. Chemînd pe cei doi monahi, care fuseseră împreună cu el cincisprezece ani, nevoindu-se și slujindu-i la bătrînețe, ale căror nume erau Macarie și Plotin, a zis către dînșii:

"Eu, o! fiilor, precum este scris, mă duc pe calea părinților, căci mă văd singur chemat de Domnul; iar voi treziți-vă, ca pustnicia voastră cea veche să nu o pierdeți, ci ca și cum ați face început de pustnicie, așa sîrguiți-vă să păziți osîrdia voastră întregă. Că știți pe diavoli cei ce vă bîntuiesc, știți cum sînt de

sălbatici, dar neputincioși cu puterea; deci, nu vă temeți de dînșii, ci mai vîrtos să credeți în Hristos de-a pururea. Apoi, ca și cum fiecare ați muri, așa să viețuiți, luînd-aminte și pomenind sfătuirile pe care le-ați auzit de la mine. Nici o împărțășire să nu aveți cu schismaticii, nici cu ereticii arieni, că știți că și eu mă abăteam și mă feream de aceștia pentru eresul lor cel de Hristos urîtor și rău credincios; ci sîrguiți-vă mai cu seamă de-a pururea a vă împreuna mai întîi cu Domnul, apoi cu sfinții; ca astfel după moarte, întru veșnicele locașuri, ca pe niște prieteni cunoscuți să vă primească și sfinții pe voi. Acestea gîndiți-le, acestea cugetați-le și de aveți vreo purtare de grijă pentru mine, mă veți avea ca pe un părinte al vostru; dar să nu lăsați pe nimeni să ia trupul meu și să-l ducă în Egipt, ca nu cumva să-l pună în casele lor, după cum au obicei, căci pentru aceasta am venit aici în munte.

Știți cum de-a pururea opream pe cei ce fac aceasta și le porunceam să înceteze un obicei ca acesta; deci, voi îngropați trupul meu și sub pămînt ascundeți-l. Apoi să păziți taina între voi, ca nimeni să nu știe locul, afară de voi singuri. Iar eu la învierea morților îl voi lua nesticăcios de la Mîntuitorul. Împărțiți hainele mele și dați lui Atanasie episcopul un cojoc și haina pe care o așterneam, pe care el mi-a dat-o nefolosită, iar la mine s-a învechit. Celălalt cojoc dați-l lui Serapion, episcopul; voi țineți haina cea de păr, și mîntuiți-vă fiilor, fiți sănătoși; că Antonie acum se mută și nu mai este împreună cu voi".

După ce zise acestea și aceia l-au sărutat, ca pe niște prieteni au văzut îngerii care veniră la dînsul și, bucurîndu-se de dînșii, el și-a întins picioarele și zăcînd cu fața în sus, se arăta vesel; după aceea și-a dat sufletul, și s-a dus la Sfinții Părinți. Iar ucenicii lui, precum le dăduse poruncă, înfășurîndu-l și îngropîndu-l, au ascuns trupul lui sub pămînt. Și nimeni nu știe pînă acum unde este ascuns, afară de cei doi ucenici ai lui. Deci, luînd ei cojocul fericitului Antonie și haina cea purtată de dînsul, ca pe un mare odor o păstrau. Căci, văzîndu-le cineva, ca pe însuși Antonie le vedea. Apoi îmbrăcîndu-se cu ele, ca și sfătuirile lui le purtau cu bucurie.

Acesta este începutul pustniciei și al nevoițelor lui Antonie, acesta este și sfîrșitul vieții lui trupești. Acestea sînt încă mici pe lîngă fapta cea bună a aceluia, dar dintre acestea puteți socoti și voi cum era omul lui Dumnezeu, Antonie, din tinerețe pînă la atîta vîrstă, mereu păzindu-și sîrguința pustniciei și a nevoiței.

El nici de bătrînețe nu se biruia, ca să mănînce bucate mai grase, nici pentru slăbiciunea trupului său nu și-a schimbat chipul îmbrăcămîntei sau măcar să-și spele picioarele cu apă. Și cu toate acestea, cu trupul său a rămas nevătămat. Pentru că ochii îi avea nevătămați și întregi, văzînd bine și din dinți niciunul nu i-a căzut, decît numai unii s-au tocit pînă la gingii pentru multa vîrstă; apoi cu picioarele și cu mîinile a rămas sănătos; și pe scurt zicînd, se arăta mai bine și mai sîrguitor decît toți cei ce întrebunțau multe feluri de hrană și multe feluri de haine. Deci, pretutindeni era vestit și de toți era lăudat, și încă dorit de cei ce nu-l văzuseră.

Acesta este semnul faptei bune și al sufletului său iubitor de Dumnezeu. Căci nu din scripturile lui, nici din înțelepciunea cea din afară, nici pentru oarecare meșteșug, ci pentru singură cinstirea de Dumnezeu, nu poate tăgădui nimeni. Căci s-a auzit de el în Spania, în Galia, la Roma, în Africa, el care era ascuns și ședea în munți. Cine dar, dacă nu Dumnezeu, a fost Acela ce pretutindeni face cunoscuți pe oamenii Săi și care de la început a făgăduit aceasta lui Antonie? Căci deși ei pe ascuns și în taină lucrează fapte bune, deși ei voiesc a se tăinui, Domnul ca pe niște luminători îi arată tuturor. Ca astfel cei ce aud să cunoască că este cu puțință a se împlini poruncile lui Dumnezeu și a avea rîvnă către fapta cea bună.

Deci, citiți-le acestea și celorlalți frați, ca să învețe cum trebuie să fie viața monahilor și să se încredințeze că Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos va proslăvi pe cei ce-L proslăvesc, și pe cei ce slujesc Lui pînă la sfîrșit; apoi nu numai întru Împărăția cerului îi duce, ci și aici fiind ascunși și sîrguindu-se a se lepăda și de cele dintr-însa, îi face arătați și vestiți, atît pentru fapta bună a lor, cum și pentru folosul tuturor celorlalți.

Iar dacă va fi trebuință chiar și păgînilor citiți-le, că măcar așa să cunoască cum că nu numai Domnul nostru Iisus Hristos, - care este Fiul lui Dumnezeu, ci și cei ce-i slujesc Lui curat și adevărat și cred cu

bună cinstire în El gonesc pe diavoli, pe care elinii îi socotesc că sînt zei; deci pe aceștia creștinii îi vădesc, că nu numai că nu sînt zei, dar îi gonesc, ca pe cei ce sînt amăgitori și stricători ai oamenilor. Lui Hristos Iisus Domnul nostru, i se cuvine slavă în vecii vecilor. Amin.

ÎNSEMNARE

Afară de această viață, scrisă de marele Atanasie, se află și lucrările Cuviosului Antonie (Socrate, în Istoria sa bisericească, cartea a IV-a, cap. 23, iată ce spune: A venit cineva din cei înțelepți la dreptul Antonie și a zis către dînsul: "Cum rabzi, o! părinte, fiind lipsit de mîngîierea cea din cărți?" Antonie i-a răspuns: "Cartea mea, o! filozofule, este firea celor văzute, și de față îmi este, cînd voiesc a citi cuvintele lui Dumnezeu"), cum și folositoare povestiri despre dînsul; cum a aflat în pustie pe Cuviosul Pavel Tebeul, cum pe alt Pavel, ce se numea smeritul, l-a primit și la calea mîntuirii l-a povățuit. Cum a văzut pe înger în chip de monah, împletind coșnițe, și sculîndu-se la rugăciune și iarăși lucrînd și iarăși rugîndu-se. Cum a văzut pe diavolul întinzîndu-și cursele sale prin lume și a auzit glas spunînd că numai smerenia ne scapă de cursele acelea; și altele vei afla în Pateric despre cuviosul acesta. La sfîrșit și în această povestire se află despre dînsul, cum diavolul, în chip de om, a venit la dînsul, vrînd să se pocăiască; pentru care pricină se scrie astfel:

Marele între părinții cei desăvîrșiți, Cuviosul Antonie, era înainte-văzător și trecînd prin ispitele diavolești, de nimic socotea meșteșugurile lor, nici nu se supăra de dînșii, ci de multe ori vedea cu ochii cei simțitori chiar îngeri și diavoli cum se îngrijesc, îndeletnicindu-se pentru viața omenească, fiecare dintre dînșii nevoindu-se ca să întoarcă pe oameni la a sa parte. Apoi atît de mare și înalt era întru fapte bune, încît dosădea și batjocorea duhurile cele necurate. De multe ori le și depărta, aducîndu-le aminte de surparea lor cea din cer și de chinul ce va să fie lor în focul cel veșnic.

Deci, s-a întîmplat odată un lucru ca acesta: Doi diavoli s-au sfătuit ca să vină la el, zicînd între ei că nimeni nu îndrăznește să se apropie, căci se temea ca nu cumva să fie rănit de dînsul; pentru că venise bătrînul în mare nepătimire și în viața cea desăvîrșită și se întărise cu Sfîntul Duh. Deci, unul din diavoli a zis către celălalt prieten al său: "Frate Zerefer, așa era numele aceluia diavol, oare de s-ar pocăi cineva din noi l-ar primi Dumnezeu întru pocăință? Oare se poate să fie așa sau nu?" Răspuns-a celălalt: "Cine poate să știe aceasta?". Iar Zerefer i-a zis: "Mi se va da voie să merg la Antonie, bătrînul care nu se teme de noi și de la dînsul să mă încredințez de aceasta?".

Celălalt a răspuns: "Mergi, dar te ferește cu dinadinsul, fiindcă bătrînul este înainte-văzător și va cunoaște ispitirea ta și nu va voi să întrebe de aceasta pe Dumnezeu; însă mergi, doar cumva vei cîștiga dorirea". Atunci, mergînd Zerefer la Antonie, s-a închipuit în om și a început a plînge și a se tîngui înaintea lui. Iar Dumnezeu vrînd să arate, cum că nu se întoarce dinspre cei ce voiesc să se pocăiască, ci pe toți cei ce aleargă la El îi primește - prin aceasta dînd chip omului celui păcătos, că diavolul începătorul răutății, de s-ar pocăi cu adevărat, nu l-ar întoarce -, a tănuțit aceasta o vreme de bătrînul, ca să nu cunoască sfatul diavolesc. Drept aceea, vedea cuviosul pe cel ce venise la dînsul ca pe un om, iar nu ca pe un diavol, și i-a zis: "Ce plîngi așa, tînguindu-te din inimă, omule, sfărîmîndu-mi și al meu suflet cu lacrimile tale cele multe?".

Iar diavolul cel viclean a răspuns: "Eu, sfinte părinte, nu sînt om, ci diavol, pentru mulțimea fărădelegilor mele". Iar bătrînul l-a întrebat: "Și ce voiești ca să-ți fac ție, frate?" Și i-a zis diavolul: "De nimic altceva nu mă rog ție, sfinte părinte, fără numai să te rogi lui Dumnezeu cu dinadinsul ca adică să-ți arate ție de va primi pe diavolul întru pocăință sau cu totul nu-i trebuiește Lui? Pentru că de va primi pe acela, apoi și pe mine, cel ce am făcut lucruri asemenea ca acela, mă va primi". Bătrînul i-a răspuns: "Precum voiești voi face, încă să te duci astăzi la casa ta, iar dimineață să vii aici și-ți voi spune ce va porunci Domnul despre aceasta".

Ducîndu-se diavolul, și sosind noaptea, și-a ridicat bătrînul cuvioasele sale mîini spre cer și s-a rugat lui Dumnezeu, iubitorul de oameni, ca să-i arate lui de va primi pe diavolul întorcîndu-se la pocăință. Și îndată îngerul Domnului sfînd înaintea lui, i-a zis: "Așa grăiește Domnul, Dumnezeul nostru: Pentru ce

rogi a Mea stăpînire pentru diavol? Pentru că acela a venit cu vicleșug să te ispitească". Și a zis bătrînul către înger: "De ce nu mi-a descoperit Domnul Dumnezeu, ci a ascuns aceasta de către mine, ca să nu cunosc vicleșugul diavolesc?"

Îngerul i-a zis: "Să nu te tulburi de lucrul acesta, căci este o minune a lui Dumnezeu, spre folosul celor ce greșesc; ca adică să nu deznădăjduiască păcătoșii care fac multe fărădelegi, ci să vină întru pocăință, știind că de către nici unul nu se întoarce Preabunul Dumnezeu, cînd vine la El, chiar cînd acel diavol vrăjmaș ar veni cu adevărat; drept aceea, cînd va veni la tine să te ispitească și te va întreba, să nu te smintești de el, ci să-i zici astfel: "Vezi că iubitorul de oameni Dumnezeu niciodată nu se întoarce de către cel ce vine la El, chiar dacă diavolul ar veni; iată, făgăduiește a te primi și pe tine, numai de vei păzi cele poruncite de El".

Iar cînd te va întreba: "Care sînt cele poruncite de El?", să-i zici că astfel grăiește Domnul Dumnezeu:

"Te știu pe tine cine ești și de unde ai venit ispitindu-mă, căci tu ai răutatea cea veche și nu poți să fii bunătate nouă, fiind începător de mult al răului și acum nu vei începe a face binele. Ci deprinzîndu-te cu mîndria, cum vei putea a te smeri cu pocăință și a face milă?"

Dar ca să nu ai acest răspuns în ziua judecării, căci voiai să te pocăiești și nu te-a primit Dumnezeu, iată și ție îți pune pocăință bunul și milostivul Dumnezeu, numai dacă vei voi, pentru că zice să săvîrșești trei ani stînd la un loc, și întorcîndu-te spre răsărit, ziua și noaptea, să strigi cu glas mare, și să zici astfel: "Dumnezeule, miluiește-mă pe mine, răutatea cea veche". Iar aceasta să o zici de 100 de ori. Și iarăși altă rugăciune: "Dumnezeule, miluiește-mă pe mine, care sînt înșelăciunea cea întunecată"; la fel de 100 de ori să o zici. Și iarăși: "Dumnezeule, miluiește-mă pe mine, urîciunea pustiirii", să o zici de 100 de ori, și astfel să strigi către Domnul neîncetat; căci nu ai alcătuire trupească, ca să te ostenești sau să slăbești. Și după ce vei săvîrși aceasta cu gînd smerit, atunci vei fi primit în rînduiala ta cea dintîi, și te vei număra cu îngerii lui Dumnezeu".

Și de va făgădui demonul a face aceasta, să-l primești întru pocăință; dar știu că răutatea cea veche nu poate fi bunătate. Să se scrie aceasta neamurilor celor mai de pe urmă, ca adică să nu se deznădăjduiască păcătoșii care voiesc să vină întru pocăință, pentru că foarte cu înlesnire se vor încredința oamenii dintr-această pricină a nu se deznădăjdui de a lor mîntuire". Aceasta zicînd îngerul către Cuviosul Antonie, s-a suit la cer. A doua zi a venit diavolul și a început de departe a se tîngui, ca și cum plîngea în chip de om, și, venind la bătrînul, s-a înclinat. Bătrînul dintîi nu l-a văzut, ci în mintea sa îi zicea: "Rău ai venit, mincinosule diavole, scorpie, începătorule al răutăților, răutate veche, șarpe prea viclean".

Apoi sîntul i-a zis: "M-am rugat Domnului Dumnezeului meu, precum ți-am făgăduit, și te primește întru pocăință, de vei primi cele ce prin mine îți poruncește Stăpînul și Atotputernicul". Diavolul a zis: "Și care sînt cele ce a poruncit Dumnezeu să le fac?" Bătrînul a răspuns: "Ți-a poruncit Dumnezeu astfel: Să stai la un loc trei ani nemișcat, privind spre răsărit și strigînd ziua și noaptea: "Dumnezeule, miluiește-mă pe mine răutatea cea veche"; zicînd aceasta de 100 de ori. Și iarăși de 100 de ori să zici: "Dumnezeule, miluiește-mă pe mine, urîciunea pustiirii"; și iarăși de același număr de ori: "Dumnezeule, miluiește-mă pe mine, înșelăciunea cea întunecată". Și cînd le vei face acestea, atunci te vei număra a fi cu îngerii lui Dumnezeu în aceeași slujbă, în care ai fost și mai înainte".

Iar Zerefer îndată lepădînd acel înșelător chip al pocăinței, a rîs tare și a zis bătrînului: "O! călugăre, eu de-aș fi voit a mă numi însumi răutatea veche, urîciunea pustiirii și înșelăciune întunecată, apoi din început aș fi făcut aceasta, ca să mă fi tămăduit. Acum să mă numesc răutate veche? Să nu fie aceea; și cine zice aceasta? Pentru că eu pînă acum sînt minunat întru isprăvi și toți temîndu-se, se supun mie; și oare aș putea ca eu singur să mă numesc urîciunea pustiirii sau înșelăciune întunecată? Nicidecum, călugăre, căci încă stăpînesc pe cei păcătoși și ei mă iubesc; eu în inimile lor sînt și ei umblă după voia mea; iar ca să fiu rob netrebnic și prost prin pocăință nu voiesc, răule bătrîn, nu, nu, să nu fie aceea: ca adică din cinstea cea mare să mă duc într-o necinste ca aceea".

Acestea zicînd și strigînd, diavolul s-a făcut nevăzut. Iar bătrînul, sculîndu-se la rugăciune, a mulțumit lui Dumnezeu, zicînd: "Cu adevărat ai zis Doamne, că răutatea veche nu poate fi bunătate nouă; începătorul răutăților, făcător de bunătăți noi nu se preface. Acestea, fraților, nu în deșert le-am sîrguit a le spune vouă, ci ca să știți bunătatea Stăpînului și milostivirea Sa; căci dacă este gata ca și pe diavol să-l primească prin pocăință, apoi cu cît mai ales pe om, pentru care Și-a vărsat sîngele. Ești păcătos? Pocăiește-te; iar de nu, apoi mai amar decît diavolii în veci te vei chinui în gheena; nu că ai greșit, pentru că toți greșim și nimeni nu este fără de păcat decît numai unul Dumnezeu, ci de vreme ce n-ai voit să te pocăiești și să te rogi Judecătorului mai înainte de sfîrșitul tău; căci precum va afla moartea pe fiecare din noi, astfel ne va și trimite acolo.

De vei muri fără pocăință, slujind diavolului în multe feluri de păcate, cu adevărat te vei osîndi cu dînsul în focul cel veșnic, cel pregătit diavolului și slugilor lui; iar dacă mai înainte de sfîrșit, fugind de păcat, vei plăcea Domnului prin pocăință și prin mărturisire, o! de cîte bunătăți te vei îndulci după sfîrșit; pentru că vei afla pe Judecătorul milostiv, și te vei învrednici fericirii, cu îngerii cei luminați te vei sălășlui, unde este frumusețea cea negrăită a tuturor plăcuților, veselia și bucuria cea pururea fiitoare; pe care fie nouă tuturor, a le dobîndi, întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava, împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Viața celui între Sfinți Părintele nostru Atanasie Mărturisorul, Arhiepiscopul Alexandriei (18 ianuarie)

Chipul cel viu și fără de moarte al faptelor bune care s-a ridicat spre plăcerea lui Dumnezeu, adică Sfîntul Atanasie cel Mare, avea patrie cetatea Alexandria cea preaslăvită din Egipt și părinți creștini drept-credincioși care viețuiau după Dumnezeu. Dar ce fel avea să fie cu dînsul mai pe urmă, s-a arătat chiar în copilăria sa.

Pentru că, jucîndu-se cu alți copii de o vîrstă cu el pe malul mării, făcea cele ce văzuse în biserică, urmînd cu obiceiul copilăresc acelor sfinți slujitori ai lui Dumnezeu și asemănîndu-se lor. Căci copiii cei ce erau cu dînsul l-au hirotonisit episcop, iar el pe unii dintr-înșii i-a făcut prezbiteri, iar pe alții diaconi, și aduceau la dînsul și pe alți copii elini, care erau încă nebotezați. Atunci el îi boteza cu apă din mare, zicînd asupra lor cuvintele de la Taina Sfîntului Botez, precum auzise de la prezbiterul din biserică; apoi adăuga și oarecare învățătură pentru dînșii, pe cît putea înțelegerea copilărească.

În acea vreme, era patriarh în Alexandria cel întru sfinți părintele nostru Alexandru; acesta din împlinire privind de la un loc înalt spre malul mării și văzînd jucăriile copilărești, se mira de cele ce se făceau de dînșii; apoi văzînd botezul ce se făcea de Atanasie, îndată a poruncit ca să prindă pe toți copiii cu episcopul lor și să-i aducă la sine. Deci, i-a întrebat ce făceau în jocurile lor? Iar ei, ca copiii, întîi se temeau, iar după aceea au spus toate, cum pe Atanasie l-au pus episcop și cum acela a botezat pe copiii cei elini. Iar patriarhul, cercetîndu-i cu dinadinsul, se sîrguia să știe pe care i-a botezat, cum îi întreba el înaintea botezului și ce răspundeau aceia; și a cunoscut că se săvîrșiseră toate după legea credinței noastre. Deci, sfătuiindu-se cu clerul său, patriarhul a socotit ca bun Botezul copiilor și adevărat, apoi l-a întărit prin ungerea cu sfîntul mir.

După aceea, chemînd pe părinții lui Atanasie, l-a încredințat lor, ca întru bună învățătura cărții crescîndu-și copilul lor, să-l aducă iarăși la dînsul, și mai ales la Sfînta Biserică a lui Dumnezeu, după ce va crește. Pentru că mai dinainte vedea în el darul lui Dumnezeu și așa s-a și făcut.

După ce Atanasie a învățat carte din destul și la toată filosofia cea din afară s-a deprins, l-au dus părinții la Preasfîntul Patriarh Alexandru, ca și Ana pe Samuil, și în dar l-au dăruit lui Dumnezeu. Atunci patriarhul l-a făcut cleric, în care rînduială s-a luptat cu ereticii, din tinerețe, ca un viteaz ostaș, și a răbdat

multe de la dînșii, încît nu se pot spune toate; dar nici nu se cade a trece sub tăcere cîteva nevoițe mai alese și fapte ale lui.

În acea vreme, Arie tulbura Biserica lui Dumnezeu cu eresul său, care hulea pe Fiul lui Dumnezeu, zicînd că: "A fost o vreme, cînd Fiul n-a fost și cum că dintru ființă s-a făcut". Pentru care pricină s-a adunat soborul cel dintîi, în cetatea Niceei (325), din porunca marelui Constantin; la care a venit și Sfîntul Atanasie, fiind diacon atunci al Bisericii Alexandrenilor, împreună cu Alexandru, episcopul lui. Și ca un fierbinte apărător al sfintei și drepte credințe, Atanasie s-a nevoit mult împotriva lui Arie, împreună cu soborul sfinților părinți, care a blestemat pe Arie și l-a osîndit.

Însă meșteșugărețul acela de eretic, deși a fost biruit și a fost abia viu, dar nici așa din răutate n-a încetat; căci prin ucenici și prin cei de un gînd cu el își vărsa veninul eresurilor sale pretutindeni; căci avînd mulți mijlocitori pentru sine la împărat și, mai ales pe Eusebiu, episcopul Nicomidiei, cu alți episcopi de același eres, prin aceștia își mijlocea milă la marele Constantin, ca adică să fie iertat de surghiun și să se întoarcă în Alexandria. Pentru că Eusebiu încredința pe împărat, cu înșelăciune, cum că Arie nu are nici o învățătură potrivnică, nici nu propovăduiește ceva neunit cu Biserica, ci spunea că din zavistie răbda nevoi de la episcopi și cum că cearta este numai pentru cuvintele cele scolastice, iar nu pentru credință.

Împăratul fiind bun cu inima și fără răutate, neștiind meșteșugirile și vicleșugurile lor cele eretice, a crezut minciuna și a poruncit să nu mai fie întrebare prin cuvinte, ca să nu fie bisericilor dezbinare; deci cu milă a poruncit să se întoarcă Arie la locul său în Alexandria.

Acest rău eretic a ajuns să tulbure de obște Biserica din Alexandria. Greu lucru era acela și dureros dreptcredincioșilor, iar mai ales Sfîntului Atanasie, ca unui înarmat ostaș al lui Hristos și apărător tare al învățăturilor celor drepte ale bune credințe, căci acesta, și cu limba cea de Dumnezeu înțelepțită și cu mîna cea bine scriitoare, gonea lupul acela, prin scrisorile sale și prin propovăduire, văzînd răutatea lui; apoi îndemna pe Preasfințitul său arhiepiscop Alexandru ca să scrie la împăratul, arătînd că slăbiciunea împăratului este pricinuitoare basmelor eretice, fiindcă crede pe Arie, cel ce s-a lepădat de dreapta credință și chiar de Dumnezeu; deci, uitînd împăratul că Arie este lepădat de toți sfinții părinți, îl primește și îl lasă ca să tulbure învățăturile părinților cele neclătinate.

Atunci împăratul, fiind îndemnat de Eusebiu ereticul, a scris către dînșii cuvinte mai aspre, îngrozindu-i prin scoaterea din cinstea lor, de nu vor tăcea. Însă aceasta a făcut-o dreptcredinciosul și bunul împărat nu slujînd mîniei, nici pe arieni iubind, ci avînd rîvnă, deși nu după judecată, că adică bisericile să fie fără dezbinare, cu dreaptă inimă iubind pacea acolo unde nicidecum nu se putea să fie pace; căci cum putea fi erezia cu dreapta credință la un loc?

După aceasta, preasfințitul Alexandru a răposat, iar după dînsul Sfîntul Atanasie a luat scaunul, alegîndu-se de toți cei dreptcredincioși cu un glas, ca un vrednic vas păstrător de mir. Atunci semănătorii de neghină cei ascunși, adică arienii, au tăcut pînă la o vreme, nefăcînd război pe față cu Atanasie. Apoi, îndemnîndu-i diavolul, și-au descoperit vicleșugul și otrava răutății, care se încuibase înăuntrul lor, de vreme ce Preasfințitul Atanasie nu primea la împărțășire bisericască pe Arie cel fără de lege, deși avea scrisori împărătești ca să fie primit.

Drept aceea, a început pretutindeni a ridica învrăjbiri asupra celui nevinovat și a face zavistii cumplite, sîrguindu-se ca să-l gonească nu numai de pe scaun, ci și din cetate, pe cel ce era vrednic de cereștile locuințe. Dar el era nemișcat, cîntînd ca David: *De s-ar rîndui asupra mea tabără, nu se va înfricoșa inima mea*. Iar începător al sfatului celui viclean era Eusebiu, cel mai sus pomenit, care numai numele de dreptcredincios purta, iar cu lucrul era rău credincios și vas al necurăteniei.

Acela, cu cei de un gînd cu sine, intrînd la împăratul, și găsind vreme potrivită, tulbura toate, ca să dea jos pe Atanasie de pe scaun. Căci socotea ereticul că de îl va supăra pe Atanasie, lesne îi va birui și pe ceilalți credincioși, iar învățătura lui Arie o va întări. Drept aceea, a adus asupra dreptului clevetiri nedrepte și a alcătuit pricină mincinoasă, precum ereticilor se părea că este de crezut. Apoi a cumpărat cu bani pe

următorul eresului lui Meletie, adică pe Ision și pe Evdemon cel bogat în viclesug, cum și pe Calinic, prea renumitul în răutate.

Iată greșelile ce se puneau asupra lui Atanasie: Mai întâi zicea că silește pe egipteni ca să dea odăjdii Bisericii Alexandriei, spre îmbrăcarea preoților, adică veșminte de in, catapetesme de altar, perdele și alte podoabe bisericești. Al doilea, că nu este voitor de bine al împăratului și că scrisorile împărătești le defaimă. Al treilea, că este iubitor de argint și că a trimis spre pază un sicriu plin cu aur la unul din prietenii săi. La acestea s-a adăugat a patra pricină, aceea adusă de Ishiran, mincinosul preot al Mariotului; pentru că acel viclean și înșelător, meșter întru răutate, luînd nume de preot fără de obișnuita sfințenie asupra sa și lucrînd multe lucruri de rușine și cumplite, nu numai s-a arătat vrednic de lepădare și de ocară, ci și de nemilostivă pedeapsă.

Fericitul Atanasie, înștiințîndu-se de cele spuse despre dînsul, fiind sîrguitor cercetător al acestora, și ca o piatră de Lidia, precum se zice, a trimis pe Macarie, prezbiterul, la Mariot; ca, cercetînd cu dinadinsul, să știe toate lucrurile cele rele ale lui Ishiran. Iar acesta, temîndu-se de cercetare și de muștrare, a fugit de acolo și mergînd în Nicomidia, la Eusebiu, episcopul, s-a apropiat de Atanasie, strigînd fără rușine asupra lui, clevetindu-l și amar ocărîndu-l; pentru că într-acest fel este răutatea vrăjmașului și cînd nu are adevărată fățarnicie, atunci se ține de minciună și pe față se într-armează asupra adevărului. Iar Eusebiu și cei cu dînsul au socotit pe Ishiran ca pe un preot adevărat, deși era depărtat de Dumnezeu și călcător de sfințitele pravile; apoi îl cinstea pe acela foarte mult, pentru că este firesc ca fiecare să iubească pe cel asemenea cu sine, sau în răutate sau în bunătate.

Drept aceea, ei arzînd de mînie asupra lui Atanasie, din multă urîciune, o! ce plin de mare bucurie au văzut pe Ishiran! Pe acest suflet plin de îndrăzneală îl înteteau cu nădejdea bunătăților și cu treaptă de episcopie făgăduiau a-l cinsti, numai de ar putea ca să alcătuiască vreo năpăstuire și clevetire asupra dreptului, dîndu-i ca plată începătoria peste multe suflete și treapta episcopiei, pentru clevetire și grăire de rău.

El fiind meșter la un lucru ca acela, se încuraja, aruncînd minciuni asupra lui Atanasie, celui nevinovat și zicînd că Macarie prezbiterul, după porunca lui, năvălind tîlhărește asupra bisericii lui Ishiran, l-a scos cu mare mînie din altar, apoi Sfințita Masă a răsturnat-o și a prăvălit-o la pămînt, iar paharul dumnezeieștilor Taine l-a sfărîmat și sfintele cărți cu foc le-a ars. Această clevetire a lui Ishiran primind-o ca un adevăr urîtorii lui Atanasie, și alte clevetiri aruncînd, s-au apropiat de împăratul Constantin, clevetind asupra Sfințului Atanasie, și prin aceea mai ales întăriteau pe împăratul spre mînie, căci ziceau: "Atanasie defaimă scrisorile stăpînirii voastre, nu ascultă poruncile împărătești, neprimind pe Arie la împărțirea bisericească". Împăratul la început s-a tulburat puțin, apoi, socotind lucrul acela, era întru nepricepere; pentru că știa faptele bune ale lui Atanasie, dar și cuvintele celor ce cleveau asupra lui le socotea că sînt vrednice de credință.

Drept aceea, el ținea calea de mijloc, încît nici pe Atanasie nu-l osîndea, nici nu nesocotea cercetările cele pentru dînsul. De vreme ce atunci erau sărbători în Ierusalim și din toate părțile se adunau episcopi, a poruncit acestora ca, adunîndu-se în Tir, să facă cercetare despre marele Atanasie; la fel și despre Arie, să judece dacă este cu adevărat precum învață acela în hotarele sfintei credințe și dacă se ține de învățăturile cele drepte ale adevărului; și dacă a suferit surghiun din zavistie, apoi iarăși să fie primit de cler și de sobor, după aceea să se unească cu celălalt corp bisericesc; iar de vedeau împotrivire și că învață cele îndărătnice, apoi să fie judecat după sfintele legi și să-și ia pedeapsa cea vrednică după faptele sale.

Sosind atunci al 30-lea an al împărăției lui Constantin, în care se adunaseră din diferite cetăți episcopii în Tir, Macarie, prezbiterul, fu adus de ostași cu mîinile legate; iar între ei era și voievodul, vrînd să judece împreună cu episcopii, la fel și alții din alte stăpîniri mirenești; atunci au stat de față și clevetitorii și judecata a început.

Deci, chemară pe Atanasie, pîrît mai întâi pentru îmbrăcămințile cele bisericești și pentru perdele, apoi pentru iubirea de averi cu nedreptate; dar îndată acea clevetire s-a văzut că e mincinoasă și cu încredințare

s-a arătat neomenia lor. Deci, aceasta astfel fiind, a venit în ceasul acela de la împărat o scrisoare la judecată, prin care defăima mult pe clevetitori, iar pe Atanasie îl apăra de pricinile cele nedrepte.

Apoi cu blîndețe și cu prieteșug îl chema la împărat, căci doi prezbiteri din Biserica Alexandriei, Apis și Macarie (nu acesta care se adusese legat la judecată, ci altul cu același nume), venind în Nicomidia, au spus împăratului toate cele despre Atanasie: cum învrăjbitorii au scornit lucruri mincinoase asupra sfîntului bărbat și au făcut sfat viclean. Iar împăratul cunoscînd adevărul și clevetirea care ieșise din zavistie, a trimis o scrisoare către episcopii care se aflau la judecată în Tir; deci, cînd s-a citit scrisoarea la judecata aceea, îndată pe eusebieni i-a cuprins frica și nu știau ce să facă; însă de multă zavistie pornindu-se, nu încetau din sălbăticia lor, nici nu s-au socotit că au fost biruiți și rușinați, ci întorcîndu-se la alte minciuni, cleveteau asupra prezbiterului Macarie, cel adus la judecată și de față se punea și Ishiran; iar martori erau eusebienii, pe care Atanasie mai înainte i-a îndepărtat ca pe niște mincinoși și nevrednici de credință. Apoi, Atanasie vrea ca să se dovedească cu încredințare de este Ishiran preot cu adevărat și pentru pricina aceasta singur făgăduia să răspundă.

Acestea grăindu-le el, judecătorii n-au voit astfel, ci făceau judecata asupra lui Macarie. Și slăbind clevetitorii cu minciuni, era trebuință ca să se facă cercetare la locul acela unde ziceau că s-a făcut de către Macarie risipirea altarului, adică în Mariot. Dar văzînd Atanasie că sînt trimiși în Mariot clevetitorii care erau blestemați, și nesuferind nedreptatea ce se făcea, a zis: "S-a stins dreptatea, adevărul s-a călcat, a pierit dreapta judecată, a fugit de la judecători legiuita cercetare și privirea cu de-amănuntul a lucrurilor; căci nu este cu cuviință ca acel ce voiește să se îndrepte să fie în legături, iar clevetitorilor și vrăjmașilor să se dea dreptate și tot ei să judece pe cel ce-l clevetesc".

Acestea le spunea marele Atanasie pe față și la tot soborul le mărturisea. Deci, văzînd că nimic nu sporește, înmulțindu-se învrăjbitorii și zavistnicii asupra lui, s-au dus în taină la împărat; atunci soborul acela, sau mai bine aș zice acea vicleană adunare, a judecat pe Atanasie în lipsă.

Și făcîndu-se în Mariot cercetare nedreaptă pentru faptul cel spus înainte și făcîndu-se toate după voia și pofta vrăjmașilor, a judecat ca Atanasie să fie scos cu desăvîrșire din scaun, cînd ei înșiși erau vrednici de îndepărtare. Apoi au mers la Ierusalim, unde pe Arie, luptătorul de Dumnezeu, l-au primit la împărțășirea bisericească, aceia care numai cu limba se numeau dreptcredincioși, iar la soborul care a fost în Niceea, cu prefacere au iscălit că primesc cuvintele "de-o ființă".

Dar cei ce țineau credința cea dreaptă cu inima și cu gura, aceia luînd aminte la cuvintele și povestirile lui Arie și cu dinadinsul pe acelea judecîndu-le, au cunoscut înșelăciunea care se tănuia sub ascunderea cuvintelor celor multe și vîinînd pe acela, ca pe o vulpe, l-au văzut ca pe un vrăjmaș al adevărului. Apoi o altă scrisoare a venit de la împăratul, spunînd lui Atanasie să vină la dînsul (căci Atanasie nu ajunsese la împărat); la fel și tuturor clevetitorilor și judecătorilor le porunca ca degrabă să vină înaintea lui.

Această veste a adus multă frică soborului, pentru că se temeau învrăjbitorii, care făcuseră judecată nedreaptă, ca să nu se vădească nedreptatea lor; de aceea cei mai mulți s-au dus la locul lor. Iar Eusebiu și Teognis, episcopul Niceei și ceilalți, pentru unele pricini găsite cu meșteșug, au voit să zăbovească în acel loc nu puțină vreme, iar împăratului i-au răspuns prin scrisori. În acea vreme Atanasie fiind înaintea împăratului, în Nicomidia, s-a apărat cu dreptate și curaj de clevetirea cea privitoare la aur. Dar Eusebiu zăbovind mult, și la împărat voind să vină, împăratul a trimis pe Atanasie cu scrisorile sale în Alexandria, la scaunul lui, dovedind toate clevetirile cele asupra lui ușoare și nedrepte.

Deci, șezînd Sfîntul Atanasie pe scaunul său, fiind și Arie în Alexandria, multă tulburare și gîlceavă se făcea de arieni în popor. Iar fericitul Atanasie, nesuferind să vadă nu numai Alexandria, ci și Egiptul tulburat de Arie, a înștiințat despre toate prin scrisoare pe împărat, îndemnîndu-l să facă izbîndire luptătorului de Dumnezeu și tulburătorului de popor. Atunci a venit în Alexandria fără întîrziere poruncă de la împărat ca să ducă pe Arie legat la judecata împărătească.

Arie fiind dus din Alexandria la împărat, când era în Cezareea, s-a întâlnit cu Eusebiu, episcopul Nicomidiei, cu Teognis al Niceei și cu Maris, episcopul Calcedonului, cei de un gând cu el, și, sfătuindu-se împreună, alte clevetiri au alcătuit asupra lui Atanasie, netemându-se de Dumnezeu, nici crușind pe bărbatul cel nevinovat, ci o dorire avînd, să acopere adevărul cu minciuna, precum zice dumnezeiescul Isaia: *Zămislese osteneală și nasc fărădelege, cei ce și-au pus nădejdea lor în minciună*. Deci, aceia au zis: "Să ne acoperim cu minciuna". Acea sîrguință aveau acei eretici fărădelege, adică să dea jos pe fericitul Atanasie de pe scaunul său, ca mai mare putere să aibă asupra credincioșilor.

Drept aceea, Arie a mers la împărat, vrînd ca să se justifice, iar Eusebiu și cei cu dînsul să ajute nedreptății lui Arie; iar asupra lui Atanasie și asupra adevărului să mărturisească minciună pe față. Deci, când au stat înaintea împăratului, îndată au fost întrebați de sobor ce au făcut în Tir și ce au lucrat acolo, ce fel de judecată au făcut pentru Atanasie.

Iar ei au răspuns, zicînd: "Pentru celelalte greșeli ale lui Atanasie, o! împărate, nu ne mîhnim, ci numai pentru Sfîntul Altar, pe care el l-a risipit și pentru paharul cel cu Sfintele Taine pe care l-a sfărîmat în bucăți; apoi pentru că grîul ce se trimitea după obicei din Alexandria la Constantinopol l-a oprit a se trimite și l-a ținut la sine, de această mîhnire sîntem cuprinși; acestea ne întristează, ele rănesc sufletul nostru. Martor la aceste fapte rele ale lui sînt: Adamatie, Anuvion și Arvestion; iar pentru toate acestea fiind vădit de către episcopi, a fugit de judecata cea vrednică după faptele sale, însă de scoaterea din scaun n-a putut fugi, ci de obște s-a lepădat de tot soborul, ca unul ce a îndrăznit niște lucruri rele ca acestea".

Acestea grăindu-se, împăratul mai întîi tăcînd, se tulbura în sine, apoi neputînd să îmblînzească pe clevetitori, a zis ca Atanasie să fie trimis o vreme în Galia; dar nu pentru că a crezut clevetirea și nici de mînie nu era cuprins, ci ca Biserica să aibă pace, precum cu dovadă mărturisesc cei ce știu rînduiala împărătească. Pentru că vedea împăratul cîți episcopi s-au sculat împotriva lui Atanasie și cîtă gîlceavă era pentru dînsul în poporul Alexandriei și al Egiptului. Deci, vrînd să aline o furtună ca aceea și să potolească tulburarea pricinuită de atîția episcopi, a zis sfîntului să se îndepărteze din cetate cîtăva vreme.

După aceasta, împăratul s-a dus din viață, după 30 de ani de domnie, iar de la naștere avînd 65 de ani. El după moarte a lăsat moștenitori ai împărăției sale pe cei trei fii: Constantin, Constanțiu și Constans, cărora le-a împărțit împărăția; iar celui mai mare fiu, Constantin, i-a dat cea mai mare parte din împărăție. Și pentru că nu era nici unul din fii la sfîrșitul lui, testamentul lui l-a încredințat unui prezbiter, care avea sufletul în taină vătămat de reaua credință a lui Arie.

Și precum ascundea eresul, așa și testamentul împărătesc l-a tăinuit; apoi, fiind de mulți întrebat, dacă împăratul la moartea lui a făcut vreun testament, el n-a spus. Și avea pe ascuns părtași la acest lucru pe oarecare din famenii împărătești. Întîrziind cel mai mare fiu, Constantin, să vină la tatăl său care murise, Constanțiu din Antiohia s-a grăbit și a venit mai înainte de toți. Aceluia preotul i-a dat în ascuns testamentul împărătesc, iar pentru aceasta cerea un dar de la dînsul, ca și el să se apropie de arieni și să le ajute; apoi să mărturisească precum că Hristos nu este Dumnezeu, nici Stăpîn a toate, ci făptură, iar nu făcător.

O! neînțelegere și nebunie! Cel mai sus zis Eusebiu și ceilalți cu dînsul așteptau ca să alcătuiască și să întărească învățătura credinței lui Arie; însă numai dacă noul împărat ar întări surghiunirea lui Atanasie, care, după ei, cu dreptate și foarte bine s-ar fi făcut.

În acea vreme au atras la credința lor pe cel ce era mai mare în palatele împărătești, și de la acela și pînă la ceilalți fameni a intrat boala ereziei lui Arie, care prin firea lor erau lesnicioși spre primirea răului. Apoi și soția împăratului îndărătnicindu-se, s-a umplut de acea vătămare eretică. După aceea, la sfîrșit, chiar împăratul se înșelă de socoteala ariană și s-a ridicat asupra Domnului Hristos, Stăpînul său; încît s-a împlinit cuvîntul dumnezeiescului Ieremia: *Păstorii au făcut păgînatate asupra Mea*; deci, la arătare a poruncit ca să fie primită învățătura lui Arie și așa toți episcopii ca dînsul înțelegeau, iar pe cei ce nu se vor supune, să-i silească a o primi.

În acea mare furtună și tulburare, cîrmacii bisericești (patriarhii) erau aceștia: Maxim al Ierusalimului (333-350), Alexandru al Constantinopolului (327-337), și acesta de care vorbim, adică Atanasie al Alexandriei (328-373), care deși era în surghiun, însă nu lăsase cîrma bisericii, cu cuvîntul și cu scrisul îndreptînd dreapta credință. Iar Eusebiu al Nicomidiei, cu cei ce erau cu dînsul, pentru a sa rea credință, cu osîrdie se nevoia ridicînd război asupra celor dreptcredincioși, pentru că nu era acolo cineva ca să stea împotriva lui Arie; căci mulți dintre stăpînitori se alipiseră de dînsul, iar Atanasie era în surghiun.

Dar Atotînteleptul Dumnezeu a risipit sfaturile lor, tăind răutatea și viața lui Arie, a cărui limbă hulitoare cu cît scotea cuvinte asupra dreptei credințe, cu atît mai mult cele dinăuntru s-au vărsat și zăcea ticălosul aruncat în locurile cele murdare; apoi, cu judecată dreaptă, limba cea neînfrînată a tăcut și vasul cel rău, plin de gunoiul vicleanului, după vrednicie s-a deșertat. Astfel, acel începător de eres lepădîndu-și sufletul și trupul pierind cu ticăloșie, Eusebiu și cei de o răutate cu dînsul au luat singuri toată osteneala pentru apărarea și lățirea eresului, avînd pe famenii împărătești ca pe niște mîini, care le ajutau foarte mult.

Și multă sîrguință aveau, cum ar putea să astupe gura lui Atanasie, ca să nu învețe dreapta credință; însă Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, a înduplecat inima celui mai mare fiu al marelui împărat Constantin, care avea același nume de Constantin, și precum cu anii și cu înfîietatea era cel mai mare dintre frați, așa și cu stăpînirea împărătească mai întîi, avînd stăpînirea cea de sus a Galiei (337-340).

Acela a eliberat pe Sfîntul Atanasie din surghiun și l-a trimis la scaunul Alexandriei, cu scrierile acestea: "Biruiitorul Constantin scrie Bisericii Alexandriei și poporului să se bucure; socotesc că nici unul nu este între voi, care să nu știe faptele marelui propovăduitor al dreptei credințe și învățătorul legii lui Dumnezeu, adică Atanasie, căruia nu de mult i s-a întîmplat ca să vină asupra lui război de obște de la vrăjmașii adevărului și cum i s-a poruncit să petreacă în Galia cu mine, ca să poată o vreme scăpa de nevoia ce se afla asupra capului lui, iar el n-a fost osîndit cu totul la izgonire; dar i-au dat pace, nelăsînd să vină asupra-i nimic din cele fără de voie, deși este răbdător cu adevărat ca nimeni altul, căci cu dumnezeiască rîvnă aprinzîndu-se, orice fel de greutate cu înlesnire putea suferi; chiar fericitul Constantin, tatăl nostru, voia să-l întoarcă degrabă la scaun, însă venind la sfîrșitul vieții lui și neajungînd ca să-și îndeplinească gîndul pentru dînsul, mie, moștenitorul său, mi-a lăsat lucrul acesta, dîndu-mi desăvîrșită poruncă pentru bărbatul acesta; deci, vă poruncesc ca acum, cu toată cinstea și cu luminate întîmpinări, să-l primiți".

Cu o scrisoare împărătească ca aceasta Sfîntul Atanasie a ajuns la Alexandria și l-a primit cu bucurie soborul credincioșilor. Iar cîți erau de credința cea arienească, adunîndu-se între dînșii, iarăși au ridicat asupra lui războaie și tulburări, iar pricinile clevetirii asupra sfîntului le dădeau eusebieni, zicînd că fără judecata soborului s-a întors la scaun și numai după voia sa a intrat în biserică; apoi cleveteau pe fericitul despre o mîină moartă, ca și cum prin aceea ar face farmece și vrăji, fiind singuri ticăloșii cu adevărat vrăjitori și fermecători.

Iar mîina aceea ziceau că ar fi a lui Arsenie, un cleric, ca și cum cu un meșteșug oarecare al lui Atanasie ar fi fost mîina aceea tăiată; și aceasta au adus-o vrăjmașii la auzul împăratului Constanțiu, și cu osîrdie îl rugau ca îndată să osîndească pe Atanasie la veșnicul surghiun; însă împăratul a poruncit ca mai întîi să se facă cercetare pentru acesta: și, de se va afla Atanasie vinovat de păcatul ce s-a zis, atunci după lege să primească judecată.

A trimis pe un bărbat Arhelau, unul din casnicii săi, împreună cu Non, cîrmuitorul din Fenicia, spre încredințată cercetare a lucrului acestuia. Aceia cînd au ajuns în Tir, unde aștepta Atanasie, au amînat cercetarea puțină vreme, pînă ce vor veni din Alexandria clevetitorii cei așteptați, care ziceau că avea fărădelege a lui Atanasie, adică tăierea mîinii lui Arsenie și farmecele, ei înșiși cu ochii lor le-au văzut; însă această amînare a cercetării s-a făcut prin dumnezeiasca rînduială, precum și sfîrșitul va arăta.

Căci Dumnezeu de sus privind pe toți și izbăvind pe cel năpăstuit de cei ce îi făceau strîmbătate, a îndelungat vremea pînă ce Arsenie, despre care potrivnicii cleveteau asupra lui Atanasie, avea să fie în Tir; iar Arsenie acela era unul din clevetitorii Bisericii Alexandriei, citeț cu rînduiala, care făcînd o

fărădelege mare, avea să aibă judecată nemilostivă și pedeapsă, de care temându-se, a fugit, nefiind știut de nimeni multă vreme; iar viclenii potrivnici ai lui Atanasie, fiind isteți întru răutate și neașteptînd ca Arsenie să se mai arate de rușine pentru păcatul cel făcut cu îndrăzneală, au spus că este a lui mîna cea moartă, iar pe Atanasie pretutindeni îl propovăduiau că a făcut o fărădelege urîtă; însă străbătînd vestea prin toate părțile, cum că Atanasie pentru mîna cea tăiată a lui Arsenie suferă judecată, a auzit și acel Arsenie, care se ascundea în locuri neștiute; iar el, milostivindu-se spre părintele și făcătorul său de bine, apoi durîndu-l inima pentru adevărul cel ce cu nedreptate se biruia de minciună, a ieșit din locurile cele ascunse, în care se ascundea și, pe ascuns venind în Tir, lui Atanasie singur s-a arătat deosebit, căzînd la sfintele lui picioare.

Deci, fericitul Atanasie bucurîndu-se de venirea lui, i-a poruncit ca să nu se arate înainte de judecată. Iar urîciunea potrivnicilor prea înrăutățită nu se alina, ci ei nu se săturau de mincinoase clevetiri asupra lui Atanasie, adăugînd mai multă răutate și minciună; căci au momit ticăloșii eretici pe o femeie fără rușine, ca să zică despre Atanasie cum că el, găzduind la dînsa, a silit-o și a făcut fărădelege.

Deci, cînd judecătorii și clevetitorii au stat de față, s-a adus înăuntru femeia aceea plîngînd și jeluindu-se asupra lui Atanasie, pe care niciodată nu-l văzuse, nici nu știa ce fel este la chip; iar ea zicea: "L-am primit pe el în casa mea, pentru Dumnezeu, ca pe un bărbat cinstit și sfînt, dorind să dea casei mele binecuvîntare și iată că cele rușinoase am primit de la dînsul; pentru că fiind miezul nopții, a venit la mine pe cînd dormeam și cu sila m-a batjocorit, nescofîndu-mă nimeni din mîinile lui, căci toți cei din casa mea dormeau cu somn greu".

Astfel, pe cînd ea fără rușine bîrfea și clevetea, un prieten al lui Atanasie, anume Timotei, prezbiterul, stînd cu dînsul dinafară de ușă și auzind clevetirea aceea, s-a pornit cu duhul și fără de veste intrînd înăuntru, a stat înaintea clevetitoareii aceleia, ca și cum era Atanasie, și zicea către dînsa cu îndrăzneală: "Femeie, eu te-am silit întru această noapte, precum tu grăiești? Eu?". Iar ea fără rușine a strigat către judecători, zicînd: "Acesta este nelegiuitul, acesta este vrăjmașul curăției mele, acesta, iar nu altul este cel ce a găzduit la mine; care pentru facerea de bine a mea, cu batjocură mi-a răsplătit".

Acestea auzindu-le judecătorii, au rîs, iar potrivnicii s-au rușinat foarte mult, pentru că s-a descoperit minciuna lor și li s-a făcut rușine și ocară; deci toți mirîndu-se de acea nedreaptă clevetire, n-au socotit lui Atanasie acel păcat. Dar ce au făcut potrivnicii? Pe cea dintîi rușine vrînd s-o acopere, cu a doua clevetire au început a mostra pe sfîntul bărbat pentru farmece, și au adus la mijloc o mîna moartă, lucru urît și de spaimă la vedere și cu acea mîna fără rușine arătau asupra sfîntului, zicînd: "Aceasta o! Atanasie te vădește pe tine, aceasta te prinde și te ține tare, ca să nu scapi de judecată; de aceasta nici cu cuvintele, nici cu meșteșugul, nici cu alt vicleșug nu vei putea să scapi.

Știu toți pe Arsenie, căruia tu cu nedreptate și cu nemilostivire i-ai tăiat mîna aceasta. Deci, spune acum la ce lucru aveai trebuință de aceasta? Și pentru care pricină ai tăiat-o?". Iar el cu glas blînd, precum se cădea unui bărbat următor lui Hristos, Domnul său, Celui judecat oarecînd de iudei, Care nu s-a împotrivit nici nu a strigat, ci ca o oaie spre înjunghiere s-a dus, pe de o parte tăcînd, iar pe de alta cu blîndețe răspunzînd, zicea: "Cine este dintre voi care știe pe Arsenie bine? Sau cine este ca să spună cu adevărit că această mîna este a lui?"

Deci, pe cînd mulți se sculau de pe scaunele lor și ziceau că știu bine pe Arsenie și că aceasta este mîna lui, îndată Atanasie luînd perdeaua, a poruncit lui Arsenie ca să stea în mijloc. Deci, Arsenie a stat în mijlocul judecății aceleia viu și sănătos, avînd amîndouă mîinile întregi. Iar fericitul căutînd spre clevetitori, le-a zis: "Nu este acesta cel cunoscut tuturor alexandrinilor, nu este acesta Arsenie? Nu este acesta căruia voi ziceți că îi este mîna tăiată?". Și a poruncit lui Arsenie ca mai întîi mîna dreaptă, apoi mîna stîngă să-și întindă și Atanasie a strigat, ca și cum chemînd pe cei ce erau departe de adevăr: "Iată, o! bărbaților și Arsenie, iată și mîinile lui care nicidecum nu au cunoscut tăiere; arătați voi pe Arsenie al vostru de-l aveți și spuneți a cui este acea mîna tăiată, care pe voi singuri, ca pe cei ce ați făcut acea tăiere vă osîndiți".

Atunci toți s-au umplut de negrăită rușine și acoperindu-și fețele, au ieșit de la judecată și au rămas numai purtătorii de arme. Iar poporul cel plin de amăgire arienească, văzînd pe episcopi și pe judecători ieșind cu mîhnire, a înconjurat pe Atanasie, dosădindu-l cu cuvinte aspre; numindu-l vrăjitor și fermecător mincinos și multe alte cuvinte scoțînd asupra lui și ocărîndu-l și mîinile ridicîndu-le ca să-l sfîșie și să-lucidă.

Și cu adevărat o făceau și aceea de nu i-ar fi împlînzit Arhelau, omul cel împărătesc, și de n-ar fi răpit pe Atanasie din mijlocul lor. Arhelau, bun cu obiceiul, văzînd nevinovăția lui Atanasie, cum și mulțimea învrăjbitorilor și răutatea lor cea neîmplînzită, l-a sfătuit ca, tăinuindu-se, să fugă și să se ascundă acolo, unde n-ar putea nimeni să-l afle. Deci, luînd pe Atanasie, l-a scos afară din cetate, prin ieșiri ascunse, ferindu-se de poporul care se tulbura. Drept aceea, sfîntul a fugit, iar judecătorii cei nedreți în altă zi adunîndu-se iar fără Arhelau, omul cel împărătesc, au judecat pe dreptul Atanasie, ca pe un desfrînat, vrăjitor și fermecător. Și scriind pricinile osîndirii acestuia, le-au împrăștiat pretutindeni, închizînd cetățile și bisericile prin toate părțile; apoi au ridicat și au mîniat asupra lui și pe împăratul Constanțiu atît de mult, încît acesta făgăduia averi și cinste acelora care i-ar spune lui unde se află Atanasie, viu sau mort, și să-i aducă capul.

Iar el izgonindu-se, nu ca din hotarele stăpînirii grecești, ci ca din toată lumea, și tăinuindu-se într-o groapă adîncă, care altădată a fost fîntînă și acum se pustiise, fiind fără apă și uscată, multă vreme a stat ascuns, neștiind nimeni despre dînsul, decît numai un iubitor de Dumnezeu care-l hrănea acolo. Apoi, începînd unii a-l afla și a doua zi vrînd să-l prindă, căci era urmărit pretutindeni cu multă sîrguință, el prin dumnezeiasca purtare de grijă, ieșind noaptea din groapă s-a dus aiurea; apoi temîndu-se ca să nu-l afle și să-l prindă, s-a dus în locuri necunoscute.

Atunci împărătea la Apus cel mai mic frate, Constans, după moartea celui mai mare frate Constantin, care a fost ucis de ostași în Acvileea, lîngă rîul Alsa. Apoi fericitul Atanasie, mergînd în Europa, la Iuliu, papa al Romei și de însuși împăratul Constans apropiindu-se, toate cele despre sine le-a spus cu deamănuntul.

În acea vreme a fost în Antiohia sinodul episcopilor Răsăritului, care se adunaseră pentru sfințirea bisericii pe care marele Constantin a început a o zidi și a săvîrșit-o Constanțiu, fiul lui, iar atunci se făcea sfințirea; pentru care pricină s-au adunat acolo toți episcopii de la Răsărit, între care erau mulți arieni; aceia cu ajutorul împăratului, adunînd vicleanul lor sobor, iarăși au judecat pe Sfîntul Atanasie, care atunci era în Apus, și au trimis la papa Iuliu, în Roma, scrisori cu clevetiri asupra lui Atanasie și pornind pe papa ca să-l judece și el; iar la Alexandria, în locul lui Atanasie, mai întîi au ales pe Eusebiu din Emesa, bărbat învățat, dar acela n-a voit, știind ce fel de rîvnă are poporul Alexandriei pentru păstorul său Atanasie.

Apoi au pus în scaunul acela pe Grigorie din Capadocia, arian răucredincios, care neajungînd în Alexandria, l-a întîmpinat Atanasie; pentru că papa Iuliu cercetînd cu de-amănuntul clevetirile cele puse asupra lui Atanasie și cunoscînd că sînt mincinoase, a lăsat pe Atanasie la scaunul lui, cu scrisorile sale, prin care amenința foarte tare pe cei care au îndrăznit a-l alunga. Deci a fost primit sfîntul cu bucurie mare de credincioșii Alexandriei.

Potrivnicii înștiințîndu-se despre aceea, fiindcă acum murise povățuitorul lor, Eusebiu al Nicomidiei, s-au tulburat foarte și îndată au îndemnat pe împărat să trimită oaste cu Grigorie din Capadocia, ca să-l pună în scaun. Deci împăratul a trimis cu acel eretic Grigorie, ales deeretici, pe un voievod anume Sirian, și mulțime de soldați înarmați, poruncindu-i să omoare pe Atanasie, iar lui Grigorie să-i dea episcopia.

Pe cînd în soborniceasca biserică din Alexandria se săvîrșea slujba cea de toată noaptea, fiind praznic și tot credinciosul popor cu păstorul său Atanasie priveghea în biserică, cîntînd, a venit Sirian voievodul, cu ostași înarmați ca la război; și înconjurînd biserica, a cruțat pe popor, vrînd numai pe Atanasie a-l căuta spreucidere, dar Dumnezeu acoperindu-l, s-a tănuit de popor și a ieșit din biserică; a scăpat ca peștele din mijlocul mreji și s-a întors iarăși la Roma. Iar răucredinciosul Grigorie, luînd scaunul Alexandriei ca un răpitor, s-a făcut tulburare cumplită în popor, care a ars o biserică ce se numea a lui Dionisie.

Sfântul Atanasie a petrecut în Roma trei ani, cinstindu-se foarte mult de împărat și de către papa Iuliu. Și acolo avea prieten pe Sfântul Pavel, arhiepiscopul Constantinopolului, care la fel era izgonit de pe scaun de către păgîni. Apoi, prin sfatul împăraților Constanțiu și Constans, s-a făcut sobor de către episcopii Răsăritului și ai Apusului în Sardica (Sofia, anul 343), despre mărturisirea credinței, cum și despre Atanasie și Pavel; și erau acolo episcopi din Apus mai mult de trei sute, iar din Răsărit mai mulți de șapte zeci, între care se afla și cel mai înainte pomenit, adică Ishiran, care în acea vreme era episcop al Mariotului.

Drept aceea, episcopii care se adunaseră din Asia, nici nu voiau să se vadă cu cei din Apus, pînă nu vor goni din soborul lor pe Atanasie și pe Pavel iar cei din Apus nici nu voiau să audă de cuvintele lor. Deci, s-au dus îndată cei din Răsărit în țara lor; dar ajungînd la Filipopol, cetatea Traciei, acolo adunînd soborul lor, sau mai bine zis vicleana adunare, au dat anatemei pe față cuvîntul "deoființă". O, răbdarea Ta, Hristoase, Împărate! Adică au blestemat mărturisirea celor ce zic că Fiul este deoființă cu Tatăl. Apoi acea păgînatate a lor au trimis-o pretutindeni, celor care erau sub ascultarea lor.

Despre acestea înștiințîndu-se sfinții părinți, care erau în Sardica, mai întîi au dat anatemei acel sobor eretic și de Dumnezeu hulitor, cum și rău slăvitoarea lor mărturisire; apoi pe clevetitorii lui Atanasie i-au scos din treptele lor, iar hotărîrea sfintei credințe făcută în Niceea întărind-o mai bine, au propovăduit pe Dumnezeu Fiul, că este deoființă cu Dumnezeu Tatăl, în putere și în dumnezeire.

După toate acestea, Constans, împăratul Apusului, prin scrisorile sale, a rugat pe fratele său Constanțiu, împăratul Răsăritului, ca să poruncească lui Atanasie și Pavel să se întoarcă la scaunele lor. Iar Constanțiu neprimind întoarcerea lor, împăratul Constans i-a scris înapoi cu cuvinte mai aspre, zicînd: "De nu mă vei asculta de voie, atunci chiar și nevrînd tu, voi pune pe fiecare dintr-înșii în scaunul lor, pentru că cu putere și cu arme voi veni asupra ta".

Atunci împăratul Constanțiu, temîndu-se de îngrozirea fratelui său, a primit pe Sfântul Pavel, care venise mai înainte, și la scaunul său cu cinste l-a trimis; iar pe Sfântul Atanasie cu scrisorile sale, l-a chemat la sine de la Roma, și vorbind cu dînsul, l-a văzut că este bărbat foarte înțelept și de Dumnezeu insuflat și s-a mirat de înțelepciunea lui cea mare; apoi a făcut multă cinste, întorcîndu-l la scaunul lui cu slavă, și chiar el însuși l-a petrecut și a scris către poporul Alexandriei și către toți episcopii și boierii care erau în Egipt, către Nestorie, Augustalie și către stăpînitorii care erau în Tebaida și în Libia, ca să primească pe Atanasie cu multă cinste și cucernicie.

Fericitul întărindu-se cu acele scrisori împărătești, s-a dus prin Siria, prin Palestina și apoi în Sfînta Cetate a Ierusalimului, unde a fost primit cu dragoste de Preasfîntul Maxim Mărturisitorul, episcopul Ierusalimului; și și-au spus unul altuia primejdiile și ispitele care le-au pătimit pentru Hristos; apoi prea sfîntul patriarh, chemînd pe episcopii Răsăritului, aceia care de frica arienilor s-au învoit la alungarea lui Atanasie, i-a făcut prieteni cu Atanasie și care i-au dat lui vrednica cinste; iar el cu bucurie le-a iertat toate greșelile.

A venit apoi în Alexandria, la scaunul său, cu multă cinstire, întîmpinîndu-l tot poporul cu negrăită bucurie; și adunîndu-se toți episcopii și boierii, la primirea lui, l-au dus înăuntru cu cinste. Aceasta a fost a treia izgonire a Sfîntului Atanasie, după celelalte două și astfel a fost întoarcerea lui la scaun.

După nenumărate osteneli și dureri, răsuflînd puțin, apoi socotind că cealaltă viață a sa o va petrece în odihnă, s-au ridicat asupra lui iarăși învăluirile primejdiilor cumplite; căci, cînd păgînul Magnențiu, voievodul oștilor Romei, s-au sfătuit cu cei de un gînd ai săi și au ucis pe dreptcredinciosul împărat Constans, stăpînul său (anul 350), atunci arienii au ridicat iarăși cornul lor și au pornit război cumplit asupra Bisericii lui Hristos. Deci, iarăși au început asupra lui Atanasie a porni bîntuiețile, prigonirile și răutatea cea veche; iarăși au ieșit împărăteștile porunci și îngrozirile lui Atanasie, înfricoșările pe uscat și pe mare. Pentru că cel mai sus pomenit Grigorie din Capadocia, care mai înainte se alesese de arieni la scaun în locul lui Atanasie, venind în Alexandria, a cutremurat Egiptul, a mișcat Palestina și a umplut tot

Răsăritul de tulburări; apoi au fost alungați luminătorii lumii de la scaunele lor: Sfântul Maxim din Ierusalim și Sfântul Pavel din Constantinopol.

În Alexandria, cele ce s-au făcut, singur Sfântul Atanasie le spune astfel: "Au venit unii din Alexandria, căutînd să ne ucidă și cele de acum au fost mai amare decît cele dintîi; pentru că oastea a înconjurat biserica deodată și, în loc de rugăciuni, erau strigări, răcnete și tulburări"; acestea au fost în sfintele 40 de zile.

Apoi, intrînd Grigorie din Capadocia, pe care-l trimiseseră macedonienii și arienii și-a împlinit răutatea cu care se deprinsese de la cei ce l-au trimis; pentru că după săptămîna Sfintelor Paști, fecioarele erau aruncate în închisori, episcopii erau legați și purtați de ostași, casele sărmanilor și ale văduvelor se jefuiau și se făcea în cetate război desăvîrșit: creștinii ieșeau noaptea din cetate, bisericile se pecetluiau și clericii se primejduiau pentru frații lor; toate acestea erau cu adevărat cumplite, dar după aceea, s-au făcut altele și mai cumplite.

Pentru că, după sfintele 50 de zile, poporul postind, a ieșit la mormîntul Sfântului Mucenic Petru, ca să se roage, căci toți fugeau de Grigorie și de împărtașirea lui. Deci, înștiințîndu-se prea vicleanul acela despre aceasta, a îndemnat asupra lor pe generalul Sebastian, care era maniheu cu credința; iar el cu mulțime de ostași, purtînd săbii, arce și săgeți, s-a repezit în biserică, năvălind asupra poporului; dar a găsit puțini rugîndu-se, căci cei mai mulți se duseseră, fiindcă se întîrziase vremea.

Iar celor ce erau în biserică, acelora le-a făcut mai cumplită muncire: că aprinzînd un foc mare și punînd pe fecioare lîngă foc, le silea să mărturisească că sînt de credința lui Arie și după ce n-a putut să le silească pe acestea, căci le-a văzut cu totul nebăgătoare de seamă de foc și de îngroziri - și fiind nebiruite în dreapta lor credință, le-a dezbrăcat; apoi a poruncit să le bată fără cruțare, iar fețele lor le-au zdrobit cu rănile, încît după multă vreme, abia au putut fi cunoscute de ai lor. Iar pe niște bărbați, 40 la număr, i-a chinuit cu o chinuire nouă, pentru că, tăind toiege de finic, cu ghimpi ascuțiți, le-a jupuit spatele; așa încît trupurile unora le tăiau cu ghimpii cei înfipti, iar alții nesuferind durerile, au murit de răni. Apoi pe toate fecioarele, mai ales pe cele ce le-au chinuit, le-au trimis la surghiun în marele Oasim, iar trupurile cele moarte ale ucișilor creștini drept-credincioși n-au lăsat să le ia ai lor, ci ostașii le-au ascuns într-un loc, socotind în acest chip să se ascundă sălbăcia lor atît de mare. Așa au făcut cei înșelați cu mintea și nebuni; iar cei drept-credincioși bucurîndu-se de pătimitorii lor și de mărturisirea lor cea tare, dar tînguindu-se de trupurile lor cele neștiute, s-a vădit mai mult păgînatatea și sălbăcia chinuitorilor.

După aceasta au trimis în surghiun pe episcopii din Egipt și din Libia: pe Amonie, Mon, Gaie, Filon, Ermi, Paulin, Psinosir, Nilamon, Agaton, Agamfon, Marcu și alt Amonie și Marcu, Dracontie, Adelfie, Agatinodor; iar pe preoții Ierax, Dioscor și alții, atît de mult îi chinuiau cu amar, încît unii au murit pe drumuri, alții în surghiun. Deci, au osîndit la veșnic surghiun mai mult de 30 de episcopi; - căci sîrguința lor era ca a lui Ahab, de ar fi putut din tot pămîntul să scoată și să piardă adevărul. Scriind acestea însuși marele Atanasie singur, a înștiințat despre fugirea sa; iar celelalte le va spune povestirea care va urma.

Constanțiu împăratul, după moartea fratelui său, împăratul Constans, biruind pe Magnențiu, stăpînea Răsăritul și Apusul; și precum în Răsărit așa și în Apus răspîndea erezia arienească, silind pe episcopii apuseni, în toate chipurile, pe unii cu frica, iar pe alții cu îmbunări, cu daruri și cu alte înșelăciuni, spre a se învoi cu erezia lui Arie și să fie părtași la credința lor cea rea. Apoi a poruncit ca să se adune sobor în Mediolan, cetatea Italiei, pentru alungarea lui Atanasie, pentru că așa credeau, că se va întări erezia, cînd Atanasie va fi cu totul lepădat și pierdut dintre cei vii.

Drept aceea, mulți au ajuns la un gînd cu împăratul, unii de frică, alții de cinstea împărătească fiind atrași; iar cei ce erau tari în dreapta credință, s-au ferit de soborul acela; unul ca acela era Eusebiu, episcopul Vercellaei, Dionisie al Mediolanului, Rodan al Tolosaei, Paulin al Treverului și Lucifer al Calavritei; aceștia n-au iscălit alungarea lui Atanasie, socotind că aceasta este lepădarea dreptei credințe. Pentru aceasta ei au fost trimiși la Arimini, în surghiun; iar toți ceilalți episcopi s-au adunat în Mediolan (355) și au judecat pe Atanasie ca să fie alungat.

Nu este cu necuviință ca să povestim aici despre neiscălirea lui Eusebiu și Dionisie, la soborul cel nedrept. Adunându-se în Mediolan vreo 30 de episcopi și neașteptând să vie alți drept-credincioși, au alcătuit singuri soborul, iscăliindu-și numele lor, iar Dionisie al Mediolanului, care nu era de mult ridicat la rânduiala episcopiei, și tânăr fiind de ani, a fost silit ca să iscălească la acel sobor pentru că s-a rușinat de episcopii cei vechi și cinstiți, de aceea a iscălit împreună cu dînșii. După aceasta, dreptcredinciosul Eusebiu al Vercelaei, bătrîn de ani, a venit în Mediolan - după ce se săvîrșise acel sinod numai cu iscăliturile acelor - și-l întrebă pe Dionisie: "Ce se face în acest sinod?" Iar Dionisie spunînd că acum s-a săvîrșit nedreapta judecată asupra lui Atanasie, a mărturisit cu multă jale și căință greșeala sa, că fiind înșelat, a iscălit alungarea lui Atanasie; deci, l-a mustrat pentru aceasta fericitul Eusebiu, ca un părinte pe fiu, căci Dionisie îl avea pe Eusebiu ca părinte duhovnicesc, înfii pentru bătrînețile lui și al doilea pentru că era de mai mulți ani episcop al Vercelaei și era mai presus decît al Mediolanului.

Însă văzînd Eusebiu pocăința lui Dionisie, nu-l lăsa să se mîhnească și zicea: "Eu știu ce să fac pentru ca să se șteargă numele tău din mijlocul lor". Atunci, înștiințîndu-se episcopii arieni de venirea lui Eusebiu, l-au chemat în adunarea lor și i-au arătat judecata cea alcătuită despre lepădarea lui Atanasie cu iscăliturile lor; deci, ei voiau, ca și el să-și pună numele acolo, iar Eusebiu făcîndu-se ca și cum s-ar învoi și ar iscăli la soborul lor, a luat hîrtia și citea numele episcopilor care se iscăliseră, și ajungînd la numele lui Dionisie, a strigat ca și cum se mîhnise, zicînd: "Unde voi pune eu numele meu, sub Dionisie? Nicidecum Dionisie mai sus decît mine să fie! Voi ziceți că Fiul lui Dumnezeu nu poate să fie asemenea cu Dumnezeu Tatăl, atunci de ce ați cinstit pe fiul meu mai mult decît pe mine?"

Deci, nu voia să se iscălească pînă ce numele lui Dionisie nu se va șterge din locul cel mai de sus. Deci episcopii arieni dorind foarte mult să aibă iscălitura lui Eusebiu și vrînd ca să-l mîngîie, au poruncit ca să fie șters numele lui Dionisie. Și chiar Dionisie și-a șters numele de pe hîrtie, cu mîna sa, ca și cum locul cel mai de sus l-ar da bătrînului Eusebiu al Vercelaei, iar el să se iscălească sub dînsul.

Fiind șters numele lui Dionisie, încît nici urmă de literă nu se mai vedea, fericitul Eusebiu s-a lepădat de învoirea cea prefăcută a soborului lor și a mărturisit adevărul, rîzînd de arieni și zicînd:

"Nici eu nu mă voi întina cu fărădelegile voastre, nici pe fiul meu Dionisie nu-l voi lăsa să fie părtaș la răutatea voastră, că nu este cu dreptate a iscăli judecată nedreaptă, spre alungarea nevi-novatului arhieru, oprind aceasta legea lui Dumnezeu și bisericeasca pravilă. Deci, să vă fie tuturor în știre că Eusebiu și Dionisie nu vor mai iscăli judecata voastră cea plină de răutate și de fărădelege. Și mulțumim lui Dumnezeu, care a izbăvit pe Dionisie din cursa voastră, și care ne-a dat o pricepere ca aceasta, ca numele lui care era scris rău, în mijlocul numelor voastre, să fie șters".

Văzînd arienii cum au rîs de ei Eusebiu și Dionisie, și ca să le facă rău, au pus mîna pe ei și, ocărîndu-i, i-au trimis în surghiun pe amîndoi; și atîta rău i-au făcut în surghiun fericitului Eusebiu, încît a murit mucenicește. Auzind Sfîntul Atanasie de toate acestea și cum că ostașii eparhului cu porunca împărătească vin ca să-l prindă, el, înștiințîndu-se printr-o arătare dumnezeiască, a ieșit din episcopie în miezul nopții și s-a ascuns la o oarecare fecioară îmbunătățită, care era sfințită lui Dumnezeu și adevărată roabă a lui Hristos.

Deci, s-a tăinuit pînă la sfîrșitul împăratului Constanțiu și nu știa nimeni de dînsul decît numai Dumnezeu și acea sfîntă fecioară, iar cărțile ce-i trebuiau lui împrumutîndu-le de la alții i le aducea ea, despre care unii spun că ar fi fost Sfînta Sinclitichia. Acolo petrecînd sfîntul, a scris multe scrisori contra ereticilor. Iar poporul Alexandriei căuta pe Sfîntul Atanasie, păstorul lor, bătînd pretutindeni locurile, pentru că se mîhneau de dînsul și cu atîta nevoie îl căutau, încît fiecare și-ar fi pus sufletul pentru a-l afla.

Sfînta Biserică era cuprinsă de multă tînguire, pentru că eresul lui Arie se întărise nu numai la Răsărit, ci și la Apus. Deci, cu împărăteasca poruncă în Italia și în tot Apusul episcopii erau izgoniți de pe scaunele lor, adică aceia care nu au voit să iscălească cum că Fiul nu este deoființă cu Tatăl. În acea vreme a fost izgonit și cel între sfinți Liberiu, care luase scaunul Romei, după fericitul Iuliu, moștenitorul Sfîntului Silvestru, pentru dreaptă credință; iar în locul lui s-a ridicat dintreeretici unul oarecare Felix.

Astfel, o vreme îndelungată strîmtorîndu-se și chinuindu-se pretutindenii Sfînta Biserică de către eretici, a sosit sfîrșitul împăratului Constanțiu, care fiind între Capadocia și Cilicia, în locul ce se numea izvoarele Mopsiei, acolo s-a lipsit de viață și de împărăție. La fel a ajuns judecata lui Dumnezeu și pe Grigore, acel mincinos episcop al Alexandriei, pus de eretici, și a pierit ticălosul cu mare vîlvă, fiind ucis de poporul elinesc, făcîndu-se tulburare pentru un loc oarecare elinesc, care era în Alexandria, și pe care el a vrut să-l ia.

Venind la împărăție Iulian, după Constanțiu, și toate rînduielele și legile lui Constanțiu sîrguindu-se să le răstoarne și scăpînd de izgonire pe toți, s-a înștiințat despre aceasta Atanasie, care se temea ca nu și pe Iulian să-l înșele arienii cu păgînătatea lor; pentru că încă nu se arătase depărtarea lui Iulian și cea desăvîrșită lepădare a lui Hristos. Deci, fiind noapte, a ieșit Sfîntul Atanasie din casa fecioarei, în care se ascunsese, și s-a dus în mijlocul Bisericii Alexandriei. Atunci mare bucurie s-a pricinuit celor dreptcredincioși, căci s-au adunat de pretutindenii ca să-l vadă, clericii și cetățenii, iar tot poporul privea la dînsul cu mulțumire și cu dragoste îl cuprindea. Apoi, prin venirea lui, umplîndu-se de îndrăzneală, îndată pe toți arienii i-au izgonit din Alexandria; iar cetatea s-a încredințat lui Atanasie, păstorul și învățătorul lor.

După aceasta, Iulian cel fără de lege, care mai înainte în taină s-a lepădat de Hristos, acum s-a arătat pe față, pentru că întărîndu-se la împărăție, s-a lepădat de Hristos și înaintea tuturor a hulit sfîntul Lui nume, apoi s-a închinat idolilor, și deschizînd pretutindenii templele, a poruncit să se aducă jertfe necurate zeilor; atunci erau pretutindenii temple și fum, ardere de animale și sînge.

Pentru care lucru fiind muștrat de stîlpii cei mari și învățătorii bisericești, a ridicat asupra Bisericii cumplită prigonire, iar la început asupra Sfîntului Atanasie, pentru că Iulian sfătuindu-se cu cei de un gînd cu sine și întrebînd pe înțelepții vrăjitori, fermecătorii și descîntătorii lui, cum le-ar fi cu puțină ca să piardă lumea creștinătatea, s-a hotărît de toți ca Atanasie să fie ridicat și pierdut de pe pămînt. Pentru că ei ziceau: "De se va dărîma temelie, apoi cu înlesnire și cealaltă parte a credinței creștinești se va risipi".

De aceea, s-a făcut iarăși judecată nedreaptă asupra lui Atanasie, iarăși s-a trimis oaste în Alexandria, iarăși s-a tulburat cetatea și era înconjurată Biserica de mîna celor înarmați, iar pe Atanasie îl căutau spreucidere. Atunci sfîntul iarăși acoperindu-se de Dumnezeu și trecînd prin mijlocul lor, a scăpat din mîinile celor ce-l căutau; apoi noaptea s-a dus la rîul Nil și urcîndu-se într-o corabie ce mergea în Tebaida, l-au ajuns tovarășii lui și cu lacrimi îi ziceau: "Unde te duci iarăși de la noi, părinte? Cui ne lași pe noi, ca pe niște oi ce n-au păstor?". Iar sfîntul a răspuns către dînșii: "Nu plîngeți, fiilor, căci această tulburare pe care o vedem degrabă va înceta". Acestea zicîndu-le, s-a dus în calea sa.

Atunci venea degrabă în urma lui un voievod, căruia i se poruncise de tiranul că unde va ajunge pe Atanasie, acolo să-lucidă. Unul din cei ce erau cu Atanasie văzînd de departe pe voievodul acela în urma lor, plutind cu corabia, și cunoscîndu-l bine, îndemna pe vîslașii săi să vîslească repede, ca să scape de cei ce-i prigoneau. Iar Sfîntul Atanasie așteptînd puțin și cunoscînd ceea ce era să fie, a poruncit vîslașilor să întoarcă corabia iarăși spre Alexandria. Dar ei îndoindu-se, le-a poruncit din nou să îndrăz-nească; deci, întorcînd cîrma și corabia drept spre Alexandria, plu-tea în preajma prigonitorilor. Și cînd voievodul era aproape, barbarii avînd ochii întunecați ca o ceață, nu vedeau și pluteau alături. Iar Atanasie întrebă: "Pe cine căutați?" Ei răspunseră: "Pe Atanasie căutăm; nu l-ați văzut pe el undeva?". Iar el le-a zis: "Puțin mai înainte de voi a apucat plutind cu o corabie, și părea că fuge de un prigonitor al lui; goniți și-l veți ajunge". Și așa sfîntul a scăpat din mîinile ucigașilor și intrînd în Alexandria, pe toți credincioșii i-a umplut de bucurie, însă s-a ascuns pînă la moartea lui Iulian.

Pierind degrabă acel împărat urît de Dumnezeu, a venit după dînsul Iovian (363-364), creștin dreptcredincios; și atunci Sfîntul Atanasie fără temere a șezut pe scaunul său, cîrmuind Biserica. Dar și Iovian la împărăție n-a zăbovit, pentru că numai șapte luni împărățind, a murit în Galatia și s-a suit pe tron Valens (364-378), care era vătămât cu păgînătatea, deci au început iarăși primejdiile asupra Bisericii. Pentru că acel răucredincios împărat, luînd stăpînirea, nu se îngrijea pentru pacea cea de obște, nici de rînduiala oștilor, nici de biruirea vrăjmașilor, ci îndată a început a se sîrgui cum ar înmulți și ar întări

eresul arian; deci, gonia pe arhierii cei credincioși de pe scaunele lor, cei care nu se învoiau cu păgînatatea lui.

Atunci a izgonit mai întîi pe Sfîntul Meletie, arhiepiscopul Antiohiei, apoi și pe acest mare între pătimitori, adică pe Atanasie, căuta să-l prindă. Deci, cînd acel război, care prigonia și surpa Biserica lui Hristos pretutindeni, a venit în Alexandria și cu porunca eparhului voiau să prindă pe Sfîntul Atanasie, fericitul acesta a ieșit în taină din cetate și ascunzîndu-se într-un mormînt, 4 luni a șezut acolo, neștiind nimeni despre dînsul; atunci toată Alexandria mîhnindu-se și tînguindu-se după Sfîntul Atanasie, s-a umplut de multă tulburare de aceasta; căci cu atît de multe și atît de mari necazuri creștinii erau necăjiți de împărații lor, încît ei voiau să ridice armele ca să pornească război.

Înștiințîndu-se de aceasta împăratul și temîndu-se de a lor îndrăzneală și de războiul cel dintre dînșii, a poruncit, chiar și nevrînd, ca Atanasie să-și aibă fără frică scaunul său. Astfel bătrînul Atanasie, bătrînul ostaș al lui Hristos, după ostenele cele lungi și după nevoințele cele multe pentru dreapta credință și după atîtea izgoniri, acum viețuind puțină vreme în liniște și pace pe scaunul său, s-a odihnit întru Domnul și s-a dus către părinții săi, către patriarhi, către prooroci, către apostoli, către mucenici și către mărturisitori; căci s-a nevoit ca ei pe pămînt.

El a fost episcop 46 de ani și a lăsat după sine moștenitor al scaunului pe fericitul Petru, prietenul său și părtașul tuturor primejdiilor sale. Iar el s-a dus ca să ia luminatele cununi și negrăitele răsplătiri ale bunătăților de la Hristos, Domnul său, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, se cuvine slavă și stăpînire și cinste și închinăciune, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

NOTĂ. În această viață a Sfîntului Atanasie se pomenește de Ision, care a continuat eresul lui Meletie. De aceea, trebuie să se știe cine era acel Meletie. Ca nu cineva să-l socotească că este Meletie, patriarhul Antiohiei (360-381), care a fost dreptcredincios și sfînt. Căci Sfîntul Meletie, patriarhul Antiohiei, cu mulți ani mai pe urmă a fost după acel eretic Meletie, care a fost episcop la Licopolis, în Egipt, și în vremea prigonirii a jertfit idolilor. Pentru aceasta a fost scos mai pe urmă de Sfîntul Petru, arhiepiscopul Alexandriei din rînduiala sa, pentru că el, alcătuiind dogme potrivnice credinței celei drepte, pe mulți i-a atras după sine. Ucenicii lui, în loc de creștini, se numeau "meletieni", căci ereticul Meletie cu ucenicii săi ajuta arienilor. Pentru acel Meletie scrie Socrate Scolasticul, în cartea I, cap. III.

În această zi, împreună cu Sfîntul Atanasie se cinstește și pomenirea celui între sfinți, părintele nostru Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, a cărui viață se va povesti la 9 iunie.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Macarie Egipteanul (19 ianuarie)

(Acest Sfînt Macarie a scris o carte cu podoabe duhovnicești, foarte folositoare celor ce vor să se mîntuiască, care cuprinde în sine 50 de cuvîntări sau omilii)

Patria acestui cuvios Macarie era Egiptul, iar satul său se numea Ptinapar. Părinții lui erau de un nume cu cei mai vechi dintre sfinți, strămoșii Avraam și Sara, pentru că Avraam era numele tatălui lui Macarie, avînd treapta de preot, și maica lui se numea Sara. De vreme ce erau neroditori, se depărtaseră de traiul însoțirii, însă cu duhul erau tot uniți.

Ei își înfrumusețau viața cu înfrînarea și cu postul, cu rugăciunile și cu privegherea, cu milosteniile și cu primirea de străini și cu multe alte fapte bune. Dar făcîndu-se prin voia lui Dumnezeu năvălirea neașteptată a barbarilor asupra Egiptului, și averile lor răpindu-se din mîinile aceluia, au sărăcit foarte mult și se gîndeau să iasă din patria lor.

Dar într-o noapte, dormind Avraam, i s-a arătat sfântul patriarh Avraam, cinstit la vedere și luminat cu frumusețe, strălucindu-i hainele ca soarele; deci, acela mîngîindu-l și zicîndu-i să aibă nădejde spre Domnul, l-a sfătuit ca să nu se depărteze cu totul de părțile Egiptului, ci să se mute numai în satul ce se numește Ptinapar, care este în hotarele Egiptului, și să nu se lipsească de unirea cu soția lui, de vreme ce, zicea Sfîntul Avraam, "Dumnezeu voiește să vă binecuvînteze cu rod fericit, precum m-a binecuvîntat și pe mine, care eram străin în pămîntul Canaan, dîndu-mi fiu la bătrînețe".

Preotul Avraam deșteptîndu-se din somn, a spus soției sale Sara vedenia sa. Și amîndoi au dat laudă lui Dumnezeu; apoi nezăbovind, s-au mutat în satul Ptinapar. Nu era departe acel sat de pustia Nitriei, și, precum se vede, dumnezeiasca rînduială a mutat acolo pe părinții lui Macarie, ca astfel fiul lor care avea să se nască, să iubească mai cu înlesnire viața pustnicească.

Petrecînd Avraam cu soția sa în satul Ptinapar, s-a întîmplat că s-a îmbolnăvit rău și aștepta să moară. Dar, într-o noapte, zăcînd pe patul durerii și adormind puțin, a avut o vedenie în acest fel: I se părea că vede pe îngerul lui Dumnezeu ieșind din altar și, apropiindu-se de dînsul, îi zise: "Avraame, Avraame, scoală-te de pe patul tău." Iar el i-a răspuns: "Sînt bolnav, Doamne, și nu pot să mă scol." Iar îngerul luîndu-l de mînă, cu veselie zicea către dînsul, cu glas blînd: "Dumnezeu te-a miluit.

El a izgonit boala de la tine și-ți dăruiește binecuvîntarea Sa, pentru că femeia ta Sara va naște un fiu, numit cu numele "fericirii", care va fi locașul Sfîntului Duh și îngerește pe pămînt va viețui și printr-însul mulți se vor duce la Dumnezeu." Într-această vedenie bolnavul deșteptîndu-se, îndată a simțit că este cu totul sănătos, și sculîndu-se, umbla plin de frică și de bucurie; iar toate cele văzute și grăite de înger în vedenie le-a spus soției sale Sara.

Apoi cum că aceea era adevărată, îl încredința schimbarea lui din durerea cea mare întru desăvîrșita sănătate, și împreună au mulțumit lui Dumnezeu, preamilstivului și de bine dătătorului său. După aceasta, Sara a zămislit la bătrînețe și venind vremea a născut un fiu de parte bărbătească și i-au pus numele Macarie, care se tîlcuiește "fericit" și l-au luminat pe el cu Sfîntul Botez.

Venind copilul în vîrstă desăvîrșită și dumnezeieștile cărți bine deprinzîndu-le, părinții lui, ca și cum uitaseră sfătuiră îngerească din vedenia cea despre dînsul, au voit ca să-l însoțească cu femeie chiar și nevrînd; dar el cu totul se lepăda, dorind să se însoțească cu neîntinata mireasă, adică cu viața cea fericită; însă fiind silit, s-a supus la părinteasca voie, punînd bun sfat în minte.

Și săvîrșindu-se ospățul cel de nuntă, tînărul Macarie fiind dus în casă, s-a prefăcut că e bolnav ca și cum îi venise deodată rău, și neatingîndu-se de a sa mireasă, a ieșit curat din casă, ridicîndu-și către Dumnezeu ochii inimii și către El punînd nădejdea, se ruga cu putere, ca să-i ajute degrabă spre a putea să se dezlege de viața lumească și să se facă monah.

Într-una din zile, s-a întîmplat unora din ai lor ca să meargă la Muntele Nitriei, ca să aducă de acolo nitru (adică silitră); pentru că acolo se află multă de aceasta și de aceea muntele se numește Nitria; deci, a mers cu dînșii și Macarie, după porunca părinților săi, și venind la iezerul Nitriei, s-a abătut puțin din cale, vrînd să se odihnească; apoi a adormit, și în vis i se părea că vede un bărbat minunat, strălucind cu lumina și zicînd către dînsul: "Vezi, Macarie, aceste locuri pustii, privește-le, pentru că se cade ție ca în aceste pustietăți să te sălășluiești". După vedenia aceasta, Macarie deșteptîndu-se, gîndea la cele ce i s-au zis de către cel văzut și nu pricepea ce să fie; pentru că într-acea vreme încă nu erau viețuitori în pustie, afară de marele Antonie și în alt loc în pustia cea mai dinăuntru era Pavel Tebeul, neștiut de nimeni.

Deci, a treia zi, întorcîndu-se din Nitria acasă, a aflat pe mireasa sa bolnavă de friguri, și fiind aproape de sfîrșit, a și murit înaintea ochilor lui și întru feciorie curată s-a dus la veșnica viață. Iar Macarie s-a încredințat lui Dumnezeu și se gîndea la a sa moarte, zicînd în sine: "Macarie, ia aminte și te îngrijește pentru sufletul tău, pentru că se cade și ție ca, după puțină vreme, să lași viața aceasta".

Macarie neîngrijindu-se de nimic pămîntesc, era pururea în casa Domnului, nevoindu-se cu citirea dumnezeieştilor cărţi. Părinţii văzîndu-i o viaţă ca aceea, nu mai îndrăzneau să pomenească de nume femeiesc înaintea feţei lui, ci se bucurau de curăţia vieţii lui. Avraam, tatăl lui, îmbătrînind foarte şi căzînd în boală, era lipsit de vedere, din cauza bătrîneţii şi a bolii, de aceea îi slujea fericitul Macarie cu osîrdie şi cu dragoste; apoi s-a mutat din viaţă bătrînul plin de zile şi s-a dus către părinţii săi.

Trecînd şase luni după mutarea tatălui său Avraam, s-a sfişit întru Domnul şi Sara, maica lui Macarie. El dînd pe părinţii săi obişnuitei îngropări creştineşti, era acum liber de toate; şi a împărţit toate cele rămase de la părinţi la cei ce aveau nevoie de ajutor. Dar era mîhnit că nu avea cui să-şi descopere tainele inimii sale şi să afle sfat bun, unde să se ducă şi de cine să fie povăţuit la viaţa cea plăcută lui Dumnezeu şi se ruga Lui cu osîrdie să-i trimită un povăţuitor bun, care ar putea să-i arate calea mîntuirii.

Sosind pomenirea unuia din sfinţi, căruia după obiceiul părinţilor săi, voia să-i săvîrşească praznicul, el a gătit prînz nu numai pentru vecini, dar mai ales pentru cei săraci şi scăpătaţi. Atunci, stînd în biserică la cîntare, a văzut un monah bătrîn intrînd în biserică, cărunt la păr, avînd barbă pînă la brîu, galben la faţă de pustnicie, foarte cinstit la vedere şi al cărui chip dinăuntru, adică al sufletului, era înfrumuseţat cu podoabele faptelor bune.

Monahul nu era departe de satul acela, şi îşi avea chilia sa pustnicească la un loc liniştit, nearătîndu-se la nimeni; iar într-acea vreme, Dumnezeu rînduind aşa, monahul a venit la biserică ce era în sat, pentru împărtăşirea cu prea curatele Taine. Pe acest monah l-a rugat Macarie ca, după săvîrşirea dumnezeieştii Liturghii, să intre în casa lui, la masa cea de obşte; iar după masă şi după ospătarea de ajuns a tuturor, ducîndu-se fiecare la locul său, Macarie a oprit puţin pe monah şi luîndu-l de-o parte a căzut la picioarele lui şi i-a zis: "Să nu mă opreşti ca dimineaţă să vin la sfinţia ta, pentru că voiesc să te am sfetnic bun în viaţa mea". Bătrînul i-a răspuns: "Să vii, fiule, cînd vei voi". Şi a plecat.

A doua zi s-a dus Macarie la bătrîn şi i-a spus toate tainele inimii sale, cum doreşte cu toată osîrdia să slujească Domnului; şi a rugat pe bătrîn să-l povăţuiască ce se cade să facă. Bătrînul l-a întreţinut în ziua aceea la el cu vorbe folositoare de suflet, şi apunînd soarele, i-a dat puţină pîine cu sare, apoi i-a zis să se odihnească. Stînd singur la rugăciune şi avîndu-şi mintea sus, fiind noapte adîncă, s-a făcut o vedenie şi a văzut un sobor de monahi cu chipuri albe şi avînd aripi, care înconjurînd pe Macarie, ziceau: "Scoală-te, Macarie, şi începe slujba cea poruncită de la Dumnezeu; nu aştepta altă vreme, că bărbatul leneş nu se luptă cu isteţime, iar cel nesîrguitor dobîndeşte preţul celui leneş.

Văzînd acestea dumnezeiescul bătrîn, dimineaţa le-a spus lui Macarie şi liberîndu-l, i-a zis: "Fiule, ceea ce voieşti să faci, fă mai degrabă, că te cheamă Dumnezeu pentru mîntuirea multora; de aceea, de acum să nu te leneveşti la lucrurile cele plăcute lui Dumnezeu". Deci, învăţîndu-l mult despre rugăciune, priveghere şi post, l-a liberat cu pace. Fericitul Macarie întorcîndu-se acasă, a împărţit la săraci toate ale sale, nelăsînd nimic pentru trebuinţa sa.

După puţine zile, liberîndu-se de toate grijile vieţii şi rămînînd singur ca un sărac, s-a dus iarăşi la bătrîn, dîndu-se cu totul Domnului pentru slujirea cea bună. Iar bătrînul primind cu dragoste pe dumnezeiescul tînăr Macarie şi arătîndu-i începuturile vieţii monahiceşti cele liniştitoare şi învăţîndu-l a împleti coşniţe, lucru cuviincios mîinilor monahilor, i-a făcut chilie în alt loc, nu departe de el; pentru că acel părinte dorea să vieţuiască singur în numele lui Dumnezeu şi a dus în acea chilie pe ucenic, dîndu-i cuviincioasele porunci despre rugăciune, despre hrană, şi despre lucrul mîinilor.

Astfel fericitul Macarie a început în numele lui Dumnezeu a alerga pe calea cea sfîntă a vieţii monahiceşti; şi sporind din zi în zi în legea Domnului, s-a întîmplat după cîtăva vreme că a venit în satul acela episcopul părinţilor aceluia şi aflînd despre fericitul Macarie de la locuitorii satului, l-a chemat la el şi cu sila l-a făcut cleric la biserică aceea, deşi era încă tînăr. Dar nu după multe zile supărîndu-se Macarie de slujirea aceasta prin care i se tulbura liniştea, a fugit de acolo şi s-a sălăşluit într-un sat oarecare; şi venind la dînsul un om neînvăţat, dar cucernic, îi slujea luînd lucrul mîinilor lui şi vînzîndu-l, îi aducea hrană. Dar diavolul nesuferind a se vedea învins de monahul cel tînăr, se înarma asupra lui şi lupta cu

multe feluri de meșteșuguri, aducându-i uneori necuviincioase gânduri, iar alteori năvălind asupra lui prin năluciri și înfricoșări; pentru că priveghind el în rugăciunea de noapte, diavolul cutremura casa din temelie, iar alteori închipuindu-se în șarpe și tîrîndu-se pe pămînt, se repezea asupra lui. Iar fericitul Macarie îngrădindu-se cu rugăciune și cu semnul Sfintei Cruci, socotea întru nimic meșteșugirile lui, grăind ca David: *Nu mă voi teme de frica de noapte, de săgeata ce zboară ziua și nici de lucrul ce umblă în întuneric.*

Deci, neputînd vicleanul să biruiască pe cel nebiruit, a aflat asupra lui o meșteșugire ca aceasta: Un bărbat din locuitorii satului acela avea o fiică, pe care un tînăr i-o cerea spre nelegiuită însoțire; dar fiindcă era sărac și neînvățat, de aceea părinții se mîndreau față de tînărul acela, nevrînd să dea pe fiica lor după dînsul. Dar fecioara iubea pe tînăr și aprinzîndu-se de asemenea cu dragoste, s-a unit în taină și s-a aflat fecioara avînd în pîntece; deci întrebînd ea pe acel tînăr ce răspuns ar putea să dea părinților, acela, avînd înlăuntru pe învățătorul răutății, i-a zis: "Spune că sihastrul acela ți-a făcut aceasta".

Ea ascultînd sfatul vicleanului și-a ascuțit limba sa de șarpe asupra nevinovatului monah, căci cînd au cunoscut părinții că fecioara este însărcinată, bătînd-o, au început a o întreba: "Cu cine ai căzut în păcat?" Ea a răspuns: "Cu sihastrul vostru, pe care-l socotiți că este sfînt; căci odată, aflîndu-mă afară din sat și apropiindu-mă de locul unde petrece el, m-a întîmpinat în cale și mi-a făcut silă, iar eu de rușine și de frică, nu l-am spus la nimeni pînă acum".

Prin aceste cuvinte ca de niște săgeți lovindu-se părinții și rudeniile ei, au pornit cu toții asupra sfîntului și au alergat la chilia lui, umplînd văzduhul de strigare și de cuvinte dosăditoare; apoi scoțîndu-l din chilie, l-au bătut mai multă vreme și l-au dus cu dînșii în sat. Aducînd multe vase lepădate, ulcele înnegrite, toarte de ulcioare, și legîndu-le într-o funie, le-au spînzurat de grumajii lui și-l purtau prin sat cu negrăită batjocură, bătîndu-l, împingîndu-l, trăgîndu-l de păr, călcîndu-l cu picioarele și strigînd: "Acest monah a necinstit pe fecioara noastră; apucați-l toți și-l bateți".

Din întîmplare, trecea pe acolo un cinstit bărbat, care văzînd ceea ce se făcea, a zis celor ce-l băteau: "Pînă cînd veți bate fără de vină pe străinul monah, neștiind dacă lucrul este adevărat? Pentru că socotesc că este năpastă, iar nu lucru adevărat". Dar aceia nu-l ascultau și își arătau răutatea lor. Însă iubitorul de Hristos, cel ce pentru Dumnezeu slujea pe Macarie, mergînd în urma celui purtat astfel, se rușina, plîngea și nu putea să-l apere și să scoată pe Macarie din mîinile lor pe care ca niște cîini îl înconjuraseră. Apoi, aceia întorcîndu-se către slujitorul său, se porneau cu dosădiri și cu ocări, zicîndu-i: "Sihastrul căruia îi slujești, iată ce a făcut".

Și l-au bătut pe Macarie cu bețele, pînă ce și-au săturat mînia și iuțimea, încît se tăvălea pe cale aproape mort. Iar părinții acelei fete ziceau: "Să nu-l lăsăm pînă ce nu ne va da garant, că va hrăni pe fecioara noastră, pe care a îngreunat-o". Iar Macarie abia fiind viu, a zis către slujitorul său: "Fii garant pentru mine, omule".

Acesta gata fiind să moară pentru dînsul, s-a obligat astfel; și luînd pe Macarie, abia a putut să-l ducă la chilia lui, neputînd să meargă de bătăile cele cumplite. Tămăduindu-se, puțin după aceasta a început a se nevoi la lucru, zicînd în sine: "Macarie, ai femeie și copii, deci nevoie îți este ca ziua și noaptea să lucrezi, ca să-i hrănești". Și lucrînd coșnițe, le vindea prin mîna slujitorului și trimitea fecioarei prețul ce lua pentru hrană.

Apoi, venind ziua să nască, a ajuns-o dreapta judecată a lui Dumnezeu, pentru că a grăit fărădelege asupra dreptului și nu putea să nască. Pentru aceea a pătimit multe zile și nopți, cu amar strigînd de durerea cea mare, de vreme ce nu putea să iasă dintr-însa pruncul; însă și pe părinții ei îi dorea inima văzînd-o într-o suferință ca aceea și nepricepîndu-se, ziceau: "Ce să fie aceasta?" Iar ea atunci, chiar nevrînd, a spus adevărul, strigînd; "Amar mie, ticăloasa, care sînt vrednică de mii de morți, căci asupra dreptului acestuia am adus clevetire și am mințit că este vinovatul stricăciunii mele; el este nevinovat, iar tînărul care a voit să mă ia, acela mi-a făcut acestea".

Deci, auzind părinții aceasta și toți vecinii au rămas uimiți, pentru că a venit asupra lor rușine și frică și pentru că pe robul lui Dumnezeu, monahul cel nevinovat, l-au chinuit atât de rău; apoi au strigat: "Vai nouă!"

Atunci s-a înștiințat despre aceasta tot satul și toți s-au adunat cu mic cu mare la curtea omului acela și auzeau cele ce se spuneau despre fecioară și cum că sihastrul este nevinovat; deci se ocărau singuri, pentru că toți au pus mâinile cu nemilostivire asupra sfântului. Și s-au sfătuit cu părinții fecioarei să meargă la robul lui Dumnezeu și să cadă cu plîngere la picioarele lui, cerîndu-i iertare; ca nu cumva să-i ajungă mînia lui Dumnezeu pe toți, pentru chinuirea lui cea fără de vină.

Auzind aceasta slujitorul și garantul lui Macarie, a alergat degrabă la sfînt cu veselie și i-a zis: "Bucură-te, părinte Macarie, pentru că bună și luminoasă ni s-a arătat nouă ziua de astăzi, de vreme ce ocară cea dintîi a prefăcut-o Dumnezeu în slavă și eu de acum voi fi liber de garanție, iar tu te-ai arătat fără patimă, drept și preaslăvit pătimitor; căci acea femeie nedreaptă, care a adus năpastă asupra ta, și fiind tu nevinovat te-a clevetit, a ajuns-o judecata lui Dumnezeu și nu poate să nască.

Acum a spus cum că nu tu ești vinovat, ci un oarecare tînăr; deci, toți locuitorii satului, de la mic pînă la mare, vor să vină la tine cu pocăință, ca să proslăvească pe Dumnezeu pentru întreaga înțelepciune și răbdarea ta, și să ceară de la tine iertare, ca să nu vină vreo pedeapsă de la Dumnezeu asupra lor, căci te-au chinuit pe tine".

Auzind acestea smeritul cugetător Macarie, cu greu le-a ascultat, nevrînd cinstea și slava omenească; căci mai cu voie îi era lui necinstea decît să primească cinste de la oameni. Și venind noaptea, s-a sculat și a fugit de acolo și s-a dus întîi la Muntele Nitriei, unde cîndva dormind, a avut vedenia. Acolo a petrecut trei ani într-o peșteră și s-a dus apoi la Muntele Faran, la marele Antonie, care petrecea pustnicește în nevoie, pentru că auzise de dînsul, pe cînd era în lume, și dorea să-l vadă.

Și fiind primit de Cuviosul Antonie cu dragoste, Macarie i s-a făcut ucenic de aproape și a petrecut la dînsul vreme îndelungată, povățuindu-se la desăvîrșită viață întru fapte bune; deci era următor întru toate părintelui său, care a arătat multe nevoie și atât de mult a sporit în viața monahicească, încît a întrecut pe ceilalți frați; pentru care era numit de dînșii "tînăr bătrîn". Căci în anii tinerețelor sale, a arătat viață bătrînească și se lupta ziua și noaptea cu diavoli, care uneori se închipuiau în diferite chipuri și năluciri, ca niște ostași înarmați, călare pe cai.

Apoi îndreptîndu-se spre război, cu sălbăticie năvăleau asupra lui cu chiote, gîlceavă și cu tulburări, fiind fără număr, voiau ca să-l ucidă. Iar uneori în chip nevăzut aduceau gînduri necurate asupra lui și cu toate meșteșugirile se sileau să clatine și să dărîme zidul cel întemeiat de Hristos.

Dar nicidecum n-au putut să vatăme pe luptătorul cel care a luat pe Dumnezeu de ajutor, și zicea ca David: *Aceștia în căruțe și pe cai, iar eu numele Domnului voi chema; că aceia să fie împiedicați și să cadă, iar eu întru Dumnezeu voi avea putere. El va defăima pe vrăjmașii mei, adică pe diavolii cei ce mă supără.*

Într-o noapte, dormind fericitul, l-au împresurat o mulțime de diavoli, deșteptîndu-l și zicîndu-i: "Scoală-te și cîntă cu noi și nu dormi". Iar cuviosul cunoscînd meșteșugirile drăcești, nu se sculă și le răspunse: *Duceți-vă de la mine, blestemaților, în focul cel veșnic, cel gătit tatălui vostru și vouă. Iar ei au zis: "Aduci astfel de hulă asupra noastră, și cu dosădire ne răspunzi nouă?"*

Grăit-a sfîntul: "Care din diavoli scoală pe cineva la slujba lui Dumnezeu sau îl învață la fapte bune?" Iar ei grăind multe și nesuferind ca să fie nebăgați în seamă de dînsul, vîzînd că nu puteau să-l scoale, toți cu mînie s-au pornit asupra lui și au început a-l bate. Iar sfîntul a strigat: "Hristoase, ajută-mi și mă izbăvește de aceștia, că m-au înconjurat ca niște cîini mulți și au deschis asupra mea gura lor". Și îndată mulțimea diavolească a pierit cu sunet.

Iar pe cînd cuviosul aduna din pustie frunze de finic, ducîndu-le în chilie spre facerea coșnițelor, l-a întîmpinat diavolul în cale cu o seceră și voia să-l lovească, dar n-a putut și i-a zis lui: "Multe nevoi rabd eu de la tine, o! Macarie, căci nu pot să te biruiesc; însă toate cele ce tu le faci, le fac și eu: postești tu și eu nicidecum nu mîncînc; priveghezi tu, și eu deloc nu dorm; dar una este cu care mă biruiești pe mine"; deci i-a zis Macarie: "Care este una aceea?" Răspuns-a diavolul: "Smerenia ta; pentru aceea nu pot să stau împotriva ta".

Fericitul Macarie, avînd 40 de ani de la nașterea sa, a luat de la Dumnezeu darul tîmăduirilor și al proorociei, cum și stăpînire asupra necuratelor duhuri; apoi s-a învrednicit treptei preoțești și a fost conducător părinților celor ce viețuiau în schit. Iar pentru hrana și băutura lui cum postea, nu se cuvinea a grăi multe; de vreme ce nici între cei mai lipsiți de grijă monahi nu se putea afla acolo îmbuibare sau mîncăruri mai bune, pe de o parte pentru lipsa cea mare a celor de trebuință, iar pe de alta pentru rîvna cea dumnezeiască a multor părinți care petreceau acolo; căci fiecare urma unul altuia în viața cea pustnicească, iar mai ales se sîrguiau a se întrece.

Despre alte nevoințe ale acestui ceresc bărbat se povestea între părinți cum că neîncetat era întru înălțarea minții către Dumnezeu și cea mai multă vreme se lipea de Dumnezeu cu mintea decît de lucrurile lumii aceștia. Apoi cerceta pe părintele și pe învățătorul său, Antonie cel Mare, și de dînsul mult se povățuia, vorbind cu dînsul cuvinte duhovnicești. În urmă, s-a învrednicit după fericitul sfîrșit al lui Antonie a lua de la cei doi ucenici ai aceluia, ca o bogată moștenire, toiagul cu care își sprijinise trupul său neputincios, din cauza bătrînețelor și nevoințelor pustniciei; iar cu toiagul a luat duhul îndoit, precum Elisei l-a luat de la Ilie și făcea minuni mari, pe care acum este vremea a le povesti.

Un egiptean iubitor de păcate, fiind rănit de pofta păcatului spre o femeie străină, frumoasă la chip, dar neputînd s-o plece spre desfrînare, pentru curăția ei și pentru cinstea și dragostea pe care o avea pentru bărbatul său, s-a dus la un fermecător, rugîndu-l ca să facă pe femeia aceea să-l iubească; ori cu farmecele sale să facă pe bărbatul ei ca s-o urască și s-o gonească; fermecătorul acela a luat multe daruri de la egiptean și a făcut obișnuitele sale meșteșu-giri, sîrguindu-se cu multe farmece ca să înșele pe acea femeie curată, spre desfrînare.

Apoi neputînd să înduplece mintea ei cea nemișcată spre acea faptă rea, a fermecat ochii celor ce căutau la dînsa; și a făcut așa ca tuturor celor ce o vedeau să li se pară că nu este femeie cu față de om, ci animal parte femeiască; deci, intrînd bărbatul în casă, cînd a văzut-o întru asemănare de animal, s-a spăimîntat, și nu pricepea ce este, pentru că vedea că pe patul lui se odihnește un animal. Vorbea cu dînsa și nu putea să audă nici un răspuns, decît numai o vedea mîniindu-se. Însă știa că este femeia lui și a cunoscut răutatea pizmașului, cum că era prefăcută de oameni răi întru asemănare de dobitoc, de care lucru era în mare mîhnire și plîngea.

Chemînd preoți în casa sa, le-a arătat pe femeia lui, dar nici aceia nu puteau cunoaște ce avea: cum și pentru ce s-a prefăcut în animal. Căci și ochii acelora ca niște fermecați vedeau animal; și trecuseră trei zile de cînd i se făcuse ei aceasta și nici un fel de hrană nu primea, pentru că nici ca animalul nu primea fîn, nici ca omul nu putea să mînce pîine. Apoi, bărbatului ei i-a venit în minte s-o aducă în pustie, la Cuviosul părinte Macarie.

Deci, punînd pe dînsa frîul ca pe un animal, s-a dus, luînd după sine pe femeia sa întru asemănare de animal. Pe cînd se apropia de chilia cuviosului, frații ce stăteau afară, au început a cîrți asupra lui, întrebîndu-l pentru ce vrea să intre în mînăstire cu acel animal? Iar el a zis către dînșii: "Am venit aici, ca animalul acesta să cîștige mila de la Domnul cu rugăciunile Sfîntului Macarie".

Și întrebîndu-l monahii: "De ce pătimizește?" Omul a zis: "Acest animal pe care îl vedeți este femeia mea și cum s-a prefăcut nu știu; iată acum sînt trei zile de cînd nici un fel de hrană nu gustă nicidecum". Iar frații auzind acestea, au mers să spună sfîntului, căruia acum i se descoperise și se ruga lui Dumnezeu pentru dînsa.

Frații spunându-i despre acest lucru și arătându-i dobitocul cel adus, sfântul a zis către dînșii: "Voi singuri sînteți dobitoace, de vreme ce aveți ochi răi, iar ea precum este făcută, așa rămîne femeie și nu este schimbată întru altă fire; ci așa se pare ochilor voștri cei înșelați de farmece". Deci, sfințind apă, a turnat pe capul ei, rugîndu-se, și îndată a făcut-o să fie în chipul său cel dintîi; încît toți cei ce căutau la dînsa au văzut-o că este femeie, cu față de om.

Apoi, poruncind să-i dea ei să mănînce, a făcut-o femeie sănătoasă. Și au mulțumit lui Dumnezeu, bărbatul și femeia, cum și toți cei ce vedeau această minune. Apoi, sfântul a învățat pe femeie, ca adeseori să meargă la sfînta biserică și să se împărtășească cu preacuratele lui Hristos Taine; căci pentru aceea, zicea el, a venit asupra ta cea ispită, fiindcă cinci săptămîni au trecut, de cînd ai fost părtaşă dumnezeieștilor Taine. Astfel învățîndu-i și sfătuindu-i pe amîndoi, i-a liberat în pace. Asemenea și o altă fecioară, prefăcută în animal de vrăjitori, aducînd-o părinții ei la sfîntul, a tămăduit-o cu rugăciunea. Iar pe o altă fecioară, plină de răni, prin ungerea cu untdelemn sfințit, a făcut-o sănătoasă.

Deci, mulți supărau pe cuviosul, unii pentru rugăciuni și binecuvîntări și pentru folosirea de învățătură de la dînsul, iar alții pentru tămăduiri; pentru aceea sfîntul și-a săpat o peșteră adîncă în chilie, ca de o jumătate stadie, și se ascundea de cei ce veneau la dînsul fără vreme, cînd îi întreprupeau gîndirea la Dumnezeu și rugăciunea.

Atîta dar avea de la Dumnezeu, încît învia și morți. Un monah oarecare, șezînd în preajma Nilului, s-a lipit de el diavolul mîndriei. Deci, întîi l-a rătăcit de la adevărata credință și l-a adus la cugetarea celor ce se numeau Ierachteni, care ziceau că Mîntuitorul n-a luat trup omenesc, nici că înviază trupul nostru cu care ne-am îmbrăcat și că trei începători sînt: Dumnezeu, materia și răutatea. Astfel a atras la răzvrătirea a 500 de suflete. Și a putut face aceasta căci grăia multe bîrfeli de acest fel către mulți. Apoi și diavoli a scos, după cum se spune de Domnul nostru în Sfintele Evanghelii: *Căci vor da semne și minuni*, încît ar fi fost cu puțință să amăgească și pe cei aleși; căci cu domnul diavolilor, într-adevăr, scotea pe diavoli, pentru pierzarea sufletelor.

Deci, episcopul aceluia loc a venit cu clerul său la părintele Macarie, robul lui Dumnezeu, și rugîndu-l, îi zise: "Vino și ajută-ne; căci dacă pînă trăiești tu nu vom curăți vecinătatea noastră, toți se vor lipi de dînsul și întru pierzare se vor duce". Iar sfîntul a zis către dînsul: "Iată că vin, dar fiind om simplu, ce pot să fac eu?" Episcopul stăruia, rugîndu-l: "Eu așa cred că, dacă va veni Dumnezeu, va împăca Biserica Sa; căci eu de multe ori avînd gînd să vin, am fost împiedicat de treburile eparhiei; iar acum, numai suferind pierzarea poporului, și încă temîndu-mă de osînda lui Dumnezeu, care zice: *Sîngele lor din mîinile voastre îl voi cere*; de aceea am venit la tine, căci Dumnezeu m-a trimis.

Atunci Avva Macarie sculîndu-se, a mers cu dînsul și a venit la amăgitorul acela, pe care, cînd l-a văzut bătrînul, a zis episcopului: "Acesta are un diavol din cei stăpînitori și ai cunoscut că acesta nu este locul meu. Împotriva acestor duhuri nu m-am luptat deloc, căci sînt două cete de diavoli, una este care aduce plăcerile și dezmierdările în trupul omului, iar alta care amăgește sufletele, dar care este foarte lesne de biruit. Aceste duhuri le rînduiește satana la vrăjitori și amăgitori, ca și la începătorii de eresuri". Episcopul a zis: "Este trebuință de rugăciune din adîncul inimii, căci cuvîntul nu are nici o putere".

Deci, i-a poruncit să iasă la dînșii; iar el ieșind, episcopul i-a zis: "Cum de n-ai venit de atîta vreme la noi?" Iar el a răspuns: "Pentru că nu credeți drept". Zis-a către dînsul Sfîntul Macarie: "Dar tu crezi bine?" Iar el a zis: "Foarte bine". Sfîntul i-a zis: "Care este aceea pe care noi nu o cugetăm bine?" El a răspuns: "Fiindcă ziceți că trupul a înviat; și încă mai ziceți că și Dumnezeu a luat asupra-și trup și oase". Bătrînul i-a zis: "Dacă zicem de la noi, rău zicem, iar dacă astfel a grăit adevărul, tu pentru ce grăiești împotriva? Cu toate acestea noi vom spune ție cum credem și dacă te vei îndupleca, bine vei face; iar dacă nu, tu însuși vei primi pedeapsa de la Dumnezeu, pe ale cărui dogme le lepezi". El a zis: "Eu întîi să-ți spun credința mea". Iar sfîntul a zis: "Credința rea nici să nu se numească credință".

Deci, a poruncit episcopului să zică Simbolul credinței și episcopul a zis: *Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl, Atotțiitorul*; și celelalte de aici înainte, cum și alte graiuri de la apostolul. Atunci s-a rușinat ereticul

și neavînd ce să răspundă, a zis către Sfîntul Macarie: "Mie nu-mi grăi credința cea din cuvinte, ci să mergem la morminte și tu să înviezi cu trupul pe unul din cei ce zac acolo și voi crede că bine cugetați, ori eu să scot suflet fără de trup, și să vă rușinez pe voi". Și întorcîndu-se Sfîntul Macarie, a zis episcopului: "Mare este răul, căci și pe Dumnezeu îl ispitim, ca pentru un îndrăcit să se facă atît de mare semn". Zis-a episcopul: "Ba nu părinte, ci pentru o eparhie întregă".

Atunci au mers la morminte și a venit și Ierachtenul să cheme pe diavol. Și mult făcîndu-și rugăciunea lui cea ereticească, nu putea să scoată nici un suflet fără trup din mormînt. Atunci diavolul n-a ieșit ca mai înainte, căci îi sta împotriva Duhul cel Sfînt. Și cînd a văzut că nimic n-a putut face, le-a zis: "Pentru necredința voastră nu poate să iasă". Episcopul a zis: "Dacă am fi fost rău-credincioși, atunci mai vîrtos trebuia să iasă, ca să mustre necredința noastră".

Iar bătrînul rugîndu-se în sine, netăgăduind nimic, a plecat genunchii la pămînt, după ce a stat un ceas la rugăciune; împreună cu toți care erau de față, s-a ridicat, și lovind cu toiajul cel de finic un mormînt, pentru că toiegele monahilor celor de acolo sînt de finic, a înviat un om din mormînt, nu vreunul care a murit de curînd, ci unul mort de mult.

Această minune văzînd-o Ierachteanul, a leșinat și ieșind diavolul dintr-însul, el a căzut la picioarele sfîntului, împreună cu tot poporul care era de față, și cerea să-l ucidă; dar nu i-a lăsat sfîntul, ci l-a luat cu sine în pustie și l-a izbăvit de rătăcire. Apoi, întrebînd pe cel ce a înviat dacă știe pe Hristos, el a zis că n-a auzit despre El nici cînd trăia. Deci, sfîntul botezîndu-l, l-a avut cu sine trei ani și apoi cu adevărată moarte a răposat, încît se potrivea și la el cuvîntul Domnului, că nici acesta n-a greșit, nici părinții lui; ci ca să se arate slava lui Dumnezeu într-însul.

Iar episcopul a întreat pe Sfîntul Macarie dacă s-a suit în inima lui vreun cuget de slavă omenească, cînd a văzut înaintea lui atîta popor, față de o minune atît de mare? El a răspuns: "O inimă care are îndeletnicire a căta spre slava oamenilor, unul ca acesta pe Dumnezeu încă nu l-a cunoscut, și ceea ce face, ca un om o face; iar cel ce s-a învrednicit de insuflarea lui Dumnezeu, întru multă nevoie se află, temîndu-se să nu cadă.

Unul ca acesta numai o credință are, de a ieși din trup, iar slava omenească nici în gînd nu-i vine. Deci, o pildă ca aceasta îți zic: "Închipuiește-ți pe cineva că umblă pe mare și privește spre cer în soare; unul ca acesta dacă ar vedea locul pe unde umblă, s-ar scufunda. Astfel cel ce privește la slava lui Dumnezeu, slava cea de la oameni o nesocotește. Iar dacă împrejurul acesteia s-ar întoarce, cade din aceea și căzînd astfel, se biruiește de multe patimi".

Apoi Cuviosul Macarie a înviat încă și un alt mort, pentru care părintele Sisoe povestea așa: "Am fost în schit cu părintele Macarie și a sosit vremea secerișului; atunci, mergînd la seceriș noi șapte, iată o văduvă aduna spice după noi și plîngea neîncetat; apoi chemînd Macarie pe stăpînul holdei aceleia, l-a întreat: "Ce are această bătrînă de plînge mereu?" Iar el a spus lui Macarie că bărbatul ei luînd de la cineva un zălog, a murit fără veste, nespunîndu-i ei unde a pus ceea ce a luat și voiește stăpînul zălogului aceluia ca s-o ia pe ea în robie cu copiii ei". Și i-a zis Macarie lui: "Să-i spui ei ca să vină la noi, unde ne odihnim la amiază". Cînd a venit văduva aceea, a zis către dînsa bătrînul: "Întotdeauna plîngi astfel?" Ea a spus lui: "Bărbatul meu a murit grabnic; el luase de la cineva niște aur să-l păstreze, dar nu mi-a spus unde l-a ascuns". Zis-a către dînsa bătrînul: "Vino ca să ne arăți mormîntul bărbatului tău".

Deci luînd pe frați, a mers cu dînsa, apoi sosind la mormînt, bătrînul a zis către văduvă: "Du-te la casa ta". Și rugîndu-se, a strigat bătrînul pe cel mort, zicînd către dînsul: "Unde ai pus vistieria cea străină?" Iar el a răspuns din mormînt: "În casa mea am ascuns-o, sub picioarele patului meu". Și a zis lui bătrînul: "Dormi iarăși pînă la ziua învierii".

Iar frații văzînd aceasta, au căzut de frică la picioarele lui. Și le-a zis lor bătrînul: "Nu pentru mine s-a făcut aceasta, pentru că eu sînt un nimic; ci pentru văduvă și sărăcia ei a făcut Dumnezeu lucrul acesta. Însă să știți aceasta, că Dumnezeu voiește ca sufletul să fie fără păcat, și cel ce va cere de la El, va lua".

Apoi, mergînd, a spus văduvei unde se află vistieria. Iar ea luînd-o, a dat-o stăpînului ei și s-a mîntuit de robie pe sine și pe fiii ei; și toți cei ce auzeau aceasta, au preamărit pe Dumnezeu.

Încă și un al treilea mort a înviat Cuviosul părinte Macarie; despre care scrie Rufin prezbiterul, astfel: "Odinioară, în locurile cele de aproape fiind făptuită oucidere, se punea vina asupra unui nevinovat și acela a alergat în chilia sfîntului, însă au mers în urma lui și cei ce voiau să-l prindă ca pe un ucigaș. Și voiau să-l dea la judecata cea legiuită.

Deci, acela se lepăda și se jura că este nevinovat de sîngele celui ucis, iar ei stăruiau făcîndu-l vinovat. Și făcîndu-se de amîndouă părțile multă vorbă și sfadă, i-a întrebat Macarie unde este îngropat cel ucis. Și sculîndu-se, a mers cu dînșii la mormînt; apoi plecîndu-și genunchii, s-a rugat mult și a zis către cei ce stau de față: "Acum va arăta Domnul dacă este acesta cu adevărat vinovat de uciderea despre care ziceți". Și a strigat cu mare glas, chemînd pe nume pe cel ucis, iar el a răspuns din mormînt.

Sfîntul a zis către dînsul: "În numele lui Iisus Hristos, zic ție să ne spui nouă dacă ai fost ucis de omul acesta?" Iar acela cu glas foarte lămurit a răspuns din mormînt, încredințîndu-i că n-a fost ucis de acela, pe care-l năpăstuiesc fără vină. Atunci, toți mirîndu-se de o minune ca aceea, au căzut la pămînt. Apoi, căzînd la picioarele lui, ca iarăși să întrebe pe cel ce zăcea în mormînt, cine l-a ucis. Atunci le-a zis cuviosul: "Despre aceasta nu-l voi întreba, pentru că destul este mie ca să izbăvesc de năpastă pe cel nevinovat; iar a da judecății pe cel vinovat, nu este lucrul meu".

Odinioară a fost adus la cuviosul un tînăr de care se plîngea maică-sa că era îndrăcit; acesta era legat și ținut de doi oameni. El avea în sine pe diavolul îmbuibării, căci mîncă trei pîini mari și bea un vas de apă, nu tocmai mic; însă toate cele mîncate nu erau nimic, căci ca într-un foc se mistuia hrana și băutura într-însul. Deci, acel tînăr, cînd nu-i da maică-sa atît de mult să mănînce, el striga la ea; de aceea plîngea maica lui și ruga pe Cuviosul Macarie ca să miluiască pe fiul ei și să-l tămăduiască de o boală ca aceea.

Cuviosul a început a face rugăciuni cu dinadinsul către Dumnezeu, pentru dînsul; și după întîia și a doua zi, i-a fost mai ușor tînărului și cerea mai puțin să mănînce. Deci, a zis sfîntul către maica lui: "Cît voiești ca să mănînce fiul tău?" Ea a zis: "Zece litre de pîine". Iar sfîntul ocărînd-o, i-a zis: "De ce atît de mult ai cerut, o! femeie?" Deci, șapte zile postind fericitul și rugîndu-se pentru acel tînăr, a izgonit pe diavolul dintr-însul, și l-a făcut ca cu trei litre de pîine să se sature; și apoi i-a poruncit ca nu în deșert să stea, ci să se ostenească lucrînd cu mîinile. Astfel, cu darul lui Dumnezeu, desăvîrșit sănătos a dat pe tînăr maicii lui și i-a liberat cu pace.

Oarecînd cuviosul a ieșit din schit la locul Terinut, și înserînd, a intrat într-un mormînt elinesc să se culce; deci, erau acolo oase elinești vechi și luînd unul, l-a pus căpățîi lui. Diavoli văzînd îndrăzneala lui, s-au mîniat asupra-i și au vrut să-l îngrozească, strigînd cu glas femeiesc: "O! cutare, mergi în baie să te speli?" Și a răspuns alt demon din oasele cele moarte, care zăcea sub capul bătrînului, zicînd: "Un străin am deasupra mea și nu pot să vin". Bătrînul neînfricoșîndu-se, cu îndrăzneală bătea osul acela, zicîndu-i: "Scoală-te și te du, dacă poți". Auzind acestea diavoli, au strigat cu mare glas, zicînd: "Ne-ai biruit cu totul", și au fugit rușinați.

Apoi, umblînd prin pustie, părintele Macarie a aflat o căpățîină de om uscată zăcînd pe pămînt, pe care cînd a întors-o cu toiagul său, se părea că dă oarecare glas căpățîina aceea. Deci, a întrebat-o bătrînul cine este? Și căpățîina a zis: "Eu am fost începător al slujitorilor idolești, care au locuit în acest loc, iar tu ești părintele Macarie, cel plin de Duhul lui Dumnezeu; pentru că tu, cînd te rogi, milostivindu-te spre cei ce sînt în muncă, ei simt oarecare ușurare". Și a zis bătrînul: "Care este ușurarea sau munca voastră, spune mie?" Răspuns-a cu suspinare, zicînd: "Pe cît este de departe cerul de la pămînt, atît de mare este focul în al cărui mijloc sîntem noi de la picioare pînă la cap, cu totul arzîndu-ne; și nu este cu putință cuiva din noi ca să vadă fața altuia, iar cînd te rogi pentru noi, ne vedem puțin unul pe altul și aceasta este pentru noi ușurare".

Acestea auzindu-le bătrînul, a lăcrimat și a zis: "Vai de ziua în care va fi călcat omul poruncile lui Dumnezeu". Și iarăși a întrebat pe căpățîna aceea: "Au, este altă muncă mai mare?" Răspuns-a căpățîna: "Sînt altele cu mult mai adînci sub noi". Și întrebînd bătrînul, a zis: "Cine se află întru acele adînci munci?" Căpățîna a răspuns: "Noi sîntem cei ce n-am cunoscut pe Dumnezeu și acum simțim milostivirea Lui, măcar cît de puțin; iar aceia care cunoscînd pe Dumnezeu, s-au lepădat de El și n-au păzit poruncile Lui, cu mai grele și mai grozave chinuri sînt chinuiți sub noi". Iar Sfîntul Macarie luînd căpățîna aceea, a îngropat-o în pămînt și s-a dus.

După aceasta, cuviosul bătrîn viețuia deosebit, avînd chilie în pustia cea mai mare; și era o mînăstire mai jos de el, într-o altă pustie, avînd monahi mulți. Deci, șezînd bătrînul lîngă cale, a văzut odinioară pe diavolul mergînd în chip de om și avînd o haină lăptoasă; iar la fiecare laț spînzura cîte o tîgvuliță; apoi a zis către el bătrînul: "Unde mergi, răule?" Acela a spus: "Mă duc să tulbur pe frați". Bătrînul l-a întrebat iarăși: "Ce sînt tîgvulițele acestea pe care le porți?" Diavolul răspunde: "Duc gustări fraților". Bătrînul zise: "În toate acestea sînt gustări?" El a răspuns: "Da, pentru că de nu-i va fi plăcut cuiva una, îi dau alta și pe toate la rînd, ca fiecare să aibă cîte una".

Acestea zicînd, s-a dus; iar bătrînul a rămas, păzind calea, pînă se va întoarce. Atunci, văzîndu-l întorcîndu-se, i-a zis: "Ți-a mers bine?" El a răspuns: "Rău, căci unde mi-e bine mie?" Bătrînul îi zise: "Pentru ce?" Acela a răspuns: "Deoarece toți monahii mi s-au făcut potrivnici și nimeni nu m-a primit". Bătrînul zise: "Dar pe nici unul dintr-înșii nu-l ai prieten?" Diavolul răspunde: "Am numai pe un monah care mă ascultă și cînd mă duc la dînsul, se învîrtește ca paiața înaintea mea". Bătrînul l-a întrebat cum este numele monahului aceluia?" Diavolul răspunde: "Teopempt". După aceasta s-a dus.

Sculîndu-se Avva Macarie, s-a dus în cea mai de jos pustie, la mînăstirea aceea. Frații de acolo auzind, i-au ieșit cu ramuri în întîmpinarea lui și fiecare dintr-înșii își gătea chilia, socotind că bătrînul va găzdui la dînsul. Iar el a întrebat: "Cine este Teopempt?". Pe acesta văzîndu-l, a intrat la dînsul în chilie, iar el a primit pe părintele, bucurîndu-se; și cînd au început a vorbi singuri, i-a zis bătrînul: "Cum petreci, frate?" Acela răspunde: "Bine, cu rugăciunile tale". Bătrînul zise: "Nu te supără pe tine oarecare gînduri rele?" Fratele răspunde: "Acum îmi este bine"; pentru că se rușina să-și mărturisească gîndurile sale de rușine. Atunci i-a zis bătrînul: "De mulți ani postesc, nevoindu-mă, și toți mă cinstesc, dar într-acești ani ai bătrîneții mă supără necuratul duh al desfrînării". La aceasta Teopempt a răspuns: "Cu adevărat părinte, și eu sînt foarte mult stăpînit de duhul desfrînării".

Bătrînul cercă și celelalte gînduri pierzătoare ale sufletului aceluia, pînă ce fratele i le-a spus pe toate. După aceasta, cuviosul a întrebat pe frate: "Cum postești?" El răspunde: "Pînă la al nouălea ceas". Grăit-a sfîntul: "Să postești pînă seara, să flămînzești și să înveți pe de rost părți din Evanghelie și din alte sfînte cărți, ca să te îndeletnicești totdeauna în gîndirea lui Dumnezeu; și de-ți va veni gînd rău, să nu-l primești și niciodată să nu te cobori cu mintea în jos, ci totdeauna să ai aminte sus, și-ți va ajuta Dumnezeu".

Așa întărind părintele pe acel frate, s-a dus în pustia sa. Și cînd ținea calea, a văzut iarăși pe acel diavol mergînd, și i-a zis: "Unde mergi?" Diavolul răspunde: "Mă duc să tulbur pe frați". Zicînd aceasta, a trecut alături. Dar cînd s-a întors, i-a zis sfîntul: "Cum sînt frații?" Diavolul răspunde: "Toți mi s-au făcut potrivnici și acela pe care mai înainte îl aveam prieten și mă asculta, nu știu cine l-a răzvrătit și nu mă ascultă nicidecum; căci s-a făcut mai potrivnic decît toți și m-am jurat că nu mă mai duc acolo, decît numai după o lungă vreme". Zicînd acestea, s-a dus, iar sfîntul s-a întors la chilia sa.

Odată au venit la Cuviosul Macarie în schit doi tineri străini, unul bărbos, iar la altul abia începea mustața; aceștia l-au întrebat: "Unde este chilia lui Avva Macarie?" El le-a zis: "Ce voiți de la dînsul?" Ei îi ziseră: "Am auzit despre dînsul și despre viața părinților care sînt în schit; deci am venit să-l vedem". Bătrînul le-a spus: "Eu sînt". Ei s-au închinat lui pînă la pămînt și au zis: "Aici voim să petrecem". Bătrînul văzîndu-i că sînt dintre tinerii bogați, le-a zis: "Nu veți putea să ședeți aci". Cel mai tînăr răspunde: "De nu ne vei lăsa să petrecem aici, atunci ne vom duce aiurea".

Bătrînul a zis în mintea sa: "Pentru ce să-i gonesc, căci se vor sminti? Deci, să-i primesc, pentru că singură osteneala pustiei îi va face ca de voie să fugă de aici". Și a zis către dînșii: "Veniți și vă faceți chiliuțe, dacă puteți". Apoi le-a dat o secure și o coșniță plină de pîine și sare, și ducîndu-i departe, le-a arătat un loc pe o piatră vîrtoasă și le-a zis: "Aici să vă zidiți chiliuța, aducînd lemne din luncă și să sedeați"; pentru că socotea bătrînul, că vor fugi de osteneală. Apoi au întrebato tinerii aceia pe Macarie: "Ce lucrează monahii?" Bătrînul le-a răspuns: "Împletituri". Și luînd mlădițe, începea a împleti din capăt, zicîndu-le: "Așa să faceți coșnițe și să le dați la paznicii bisericești, iar aceia vă vor aduce pîine și sare". Apoi cuviosul s-a dus la dînșii, iar ei cu răbdare mare făceau toate cele poruncite, și n-au venit la părintele lor trei ani.

Aducîndu-și aminte Avva Macarie de dînșii, a zis în sine: "Care să fie oare lucrarea lor de nu vin la mine, să mă întrebe nimic?" Alții de departe vin, iar aceștia care petrec mai aproape n-au venit, căci acei doi frați la nimeni nu mergeau, fără numai la biserică, ca să primească împărtășirea preacuratelor Taine.

Deci, bătrînul s-a rugat lui Dumnezeu, postind o săptămînă, ca să-i arate lui lucrarea lor, și după acea săptămînă s-a dus la dînșii, să vadă cum locuiesc; și bățînd el în ușă, i-au deschis, apoi ei văzînd pe omul lui Dumnezeu, i s-au închinat pînă la pămînt, iar bătrînul făcînd rugăciune, a șezut. Apoi făcînd cel mai mare semn ca să iasă cel mai tînăr, acela a șezut împletind coșnițe; iar în ceasul al nouălea a intrat bățînd cel mai mic și făcînd puțină fierbătură, a pus înainte masă și trei bucăți de pîine.

Pe urmă, a zis bătrînul: "Veniți să mîncăm". Și au mîncat, mulțumind Domnului; după aceea, a adus apă cel mai tînăr și au băut, iar după ce a înserat, a zis părintelui: "Te vei duce părinte de aici?" El le-a răspuns: "Nu, ci aici mă voi odihni". Ei i-au așternut o rogojină într-un colț sub chilie, iar în celălalt s-a odihnit singur pe rogojină și s-a înnoptat. Sfîntul Macarie se ruga lui Dumnezeu să-i arate fapta lui cea bună; deci, s-a desfăcut acoperămîntul chiliuței; făcîndu-se lumină, cei doi frați nu vedeau lumina, ci li se părea că doarme bătrînul; și îmboldind cel mai mare pe cel mai mic, s-au sculat amîndoi, și, închinîndu-se, și-au ridicat mîinile spre cer, rugîndu-se în taină.

Atunci Cuviosul Macarie a văzut pe demoni ca muștele, venind la cel mai mic și unele se așezau pe buzele lui, iar altele pe ochi; dar îngerul lui Dumnezeu, avînd o armă de foc, gonea de la dînsul pe demoni, iar de cel mai mare nici nu putea să se apropie; apoi despre ziuă iarăși amîndoi s-au odihnit.

Iar Cuviosul Macarie s-a făcut ca și cum s-ar fi deșteptat din somn, și toți s-au sculat. Apoi a zis cel mai mare frate: "Părinte, vei voi ca să citim cei 12 psalmi?" Avva a răspuns: "Da". Și a cîntat mai întîi cel mai tînăr și după fiecare stih ieșea lumină de foc din gura lui și se suia la cer. Apoi a început a cînta și cel mai mare, și ieșea din gura lui foc ca o funie ce ajungea pînă la cer. După sfîrșirea psalmilor, bătrînul vrînd să se ducă, le-a zis: "Rugați-vă pentru mine". Iar ei s-au închinat lui pînă la pămînt, tăcînd; și așa se depărtă de dînșii. Și a cunoscut că cel mai mare este desăvîrșit întru bunătăți, iar cu cel mai mic încă se lupta vrăjmașul. Și nu după multe zile, a adormit întru Domnul cel mai mare, iar după dînsul, a treia zi, a murit și cel mai mic. Și cînd veneau unii din părinți la Avva Macarie, îi ducea la chiliuța celor doi frați și le zicea: "Veniți de vedeți locul în care s-au nevoit robii cei mari ai lui Hristos".

Odată, cuviosul rugîndu-se lui Dumnezeu, s-a auzit un glas, care îi zise: "Macarie, încă n-ai venit la măsura celor două femei, care viețuiesc împreună în cetatea cea de aproape". Deci, auzind de aceasta bătrînul, și-a luat toiagul și a mers la cetatea zisă, și găsind casa lor, a bățut în ușă. Atunci, odată a ieșit una dintre ele și l-a primit cu mare bucurie.

Apoi, bătrînul pe amîndouă chemîndu-le, le-a zis astfel: "Pentru voi am suferit atîta osteneală, venind din pustia cea depărtată, ca să înțeleg lucrurile voastre, pe care să mi le spuneți, netăinuindu-le". Femeile i-au răspuns bătrînului: "Crede-ne, sfînte părinte, că noi sîntem păcătoase și trăim cu bărbații noștri, deci ce fel de lucruri cauți de la noi?" Iar bătrînul stăruia rugîndu-le, să-i arate rînduiala vieții lor.

Ele fiind silite, au zis: "Noi nici un fel de rudenie nu avem între noi și s-a întîmplat de s-au însoțit cu noi doi frați, și cu dînșii petrecînd împreună 15 ani într-o casă, cuvînt rău sau necurat n-am zis una către alta,

nici ne-am sfădit cîndva; ci în pace pînă acum viețuim și ne sfățuim cu un gînd, ca lăsînd pe soții cei trupești, să mergem în ceata sfinților feciori, care slujesc lui Dumnezeu, dar n-am putut să înduplecăm pe bărbații noștri să ne lase, deși i-am rugat cu foarte multe lacrimi. Drept aceea, necîștigîndu-ne dorirea, am pus așezămînt între Dumnezeu și între noi, ca nici un fel de cuvînt deșert să nu zicem deloc pînă la moartea noastră".

Acestea auzind Sfîntul Macarie, a zis: "Cu adevărat, nici fecioare, nici femei măritate, nici monah, nici mirean, ci hotărîrea cea bună o caută Dumnezeu, primind-o ca pe însăși fapta și după alegere, trimite fiecăruia pe Sfîntul Duh, care lucrează și îndreptează viața tuturor celor ce vor să se mîntuiască".

În zilele acestui Cuvios Macarie Egipteanul, a strălucit cu fapte bune în aceleași pustietăți și alt cuvios, Macarie Alexandrianul, care era prezbiter în mînăstirea ce se numea Chelie; iar acel loc era în pustie, între Nitria și între schit. Acel fericit Macarie Alexandrianul venea adeseori la Sfîntul Macarie Egipteanul și de multe ori umblau împreună prin pustie, pentru că aveau mare dragoste între ei.

În acea vreme, împărățind rău-credinciosul Valens, arianul (364-378), a fost prigonire mare asupra celor dreptcredincioși pentru că a venit în Alexandria un oarecare Luciu, episcop arian, cu oaste multă, și l-a izgonit de pe scaun pe fericitul episcop Petru, care a fost după Sfîntul Atanasie cel Mare. Apoi a trimis și în pustie, ca să izgonească pe toți sfinții părinți; dar mai întîi a gonit pe cei doi Macarie, pe care, luîndu-i ostașii noaptea și punîndu-i în corabie, i-au dus departe, la un oarecare ostrov, în care era necunoscut numele lui Hristos Dumnezeu, dar unde idolii se cinsteau ca niște zei.

În acel ostrov, la un slujitor idolesc, era o fiică îndrăcită, care simțind venirea Sfîntului Macarie și a celorlalți cuvioși părinți, a alergat înaintea lor, strigînd: "Pentru ce ați venit aici? Căci acest ostrov este vechea noastră locuință". Iar ei făcînd rugăciune, au izgonit pe diavolul dintr-însa și au făcut-o sănătoasă. Aceasta văzînd-o tatăl ei, slujitorul idolilor îndată a crezut în Hristos și s-a botezat; și tot poporul din ostrovul acela a primit sfința credință și lor le-au făcut o sfință biserică.

Dar înștiințîndu-se despre aceasta răucredinciosul episcop Luciu, s-a rușinat că a izgonit din locașurile lor niște sfinți și trimițînd în taină, a întors iarăși la locurile lor pe fericiii Macarie și pe toți ceilalți părinți. Deci, iarăși a primit pe Sfîntul Macarie Egipteanul în pustia schitului, iar pe alexandrianul în locul cel mai de sus pomenit, ce se numea Chelie, și fiecare din părinți s-a dus la locașul său.

Dar, de vreme ce la Cuviosul părintele nostru Macarie Egipteanul veneau mulți de pretutindeni, unii pentru învățătură, iar alții pentru tămăduiri, și o mulțime de bolnavi se adunau la dînsul, de aceea, a fost de trebuință ca să zidească o casă de oaspeți, ca într-însa să se odihnească străinii și bolnavii; pe care casă a și făcut-o. Deci, în toate zilele pe cîte unul din bolnavi ungînd cu sfîntul untdelemn, îl făcea sănătos și-l libera; de aceea nu-i tămăduia pe toți îndată, ca ceilalți zăbovind la dînsul cîteva zile, nu numai trupului, ci și sufletului să-și cîștige tămăduire, ascultînd cuvintele lui cele de Dumnezeu insuflate.

Atunci a pus pe unul din frați să slujească în casa de oaspeți, dar acela fiind îndemnat de diavol, se biruia de patima iubirii de averi și tăinuia de la săraci o parte; iar Cuviosul Macarie îl învăța, zicîndu-i: "Frate Ioane, ascultă-mă și primește învățătura mea, care-ți va fi de folos", iar Ioan nu l-a ascultat pe sfîntul, și n-a încetat din obiceiul cel rău; și a fost că după moartea sfîntului, la 15 sau la 20 de ani, acel frate tot slujea Iudei, care a pus într-însul iubirea de argint, și partea săracilor la sine o trăgea; deci, tot trupul lui s-a umplut de lepră, și nu numai averea cea adunată, ci și sufletul său în ticăloșie și-a pierdut.

Odată, cuviosul mergînd de la schit la Muntele Nitriei, și apropiindu-se, a zis ucenicului său: "Mergi puțin înaintea mea". Mergînd ucenicul, l-a întîmpinat un slujitor idolesc venind și aducînd un lemn mare, iar fratele striga către dînsul: "Ascultă, diavole, unde mergi?" Și întorcîndu-se sjujitorul, l-a bătut așa de tare, încît abia l-a lăsat viu. Și luîndu-și lemnul, a fugit.

Pe cînd fugea el, l-a întîmpinat Avva Macarie, și i-a zis: "Mîntuiește-te iubitorule de osteneală, mîntuiește-te". Iar el mirîndu-se, zise către avva: "Ce lucru vezi la mine, de-mi urezi astfel de cuvinte?".

Răspuns-a bătrînul: "Că te văd ostenindu-te". Iar sjujitorul răspunse: "M-am uimit părinte de cuvintele tale, că te-am cunoscut că ești omul lui Dumnezeu; iar un alt monah m-a ocărît și eu l-am bătut pînă la moarte". Și căzînd sjujitorul idolesc la picioarele sfîntului, îi zise: "Nu te voi lăsa părinte, pînă ce nu mă vei face creștin și monah".

Și mergînd cu Sfîntul Macarie la fratele ce zăcea abia viu, s-a dus la biserica din Muntele Nitriei și văzînd părinții Nitriei pe sjujitorul idolesc cu Cuviosul Macarie, s-au minunat; apoi botezîndu-l, l-a făcut monah și mulți dintre elini s-au făcut creștini. Avva Macarie zise: "Cuvîntul cel rău și pe cei buni îi făcea răi, iar cuvîntul cel bun și pe cei răi îi făcea buni".

Cuviosul fiind în locașul lui Avva Pamvo, i-au zis bătrînii: "Spune un cuvînt fraților, pentru folos". Iar el a început a grăi: "Iertați-mă, că nu sînt încă monah, însă am văzut monahi, pentru că stînd eu în schit în chilia mea, m-a silit gîndul să merg în pustia cea dinăuntru, ca să văd ce este acolo; și m-am luptat cu gîndul cinci ani, temîndu-mă ca nu cumva să fie ispitire de la diavol și, nelăsîndu-mă acel gînd, m-am dus în pustia cea depărtată și am aflat o baltă cu apă și un ostrov în mijloc.

Apoi au venit fiarele pustiei să bea apă și am văzut printre ele și doi oameni goi, iar eu m-am înfricoșat, pentru că-mi părea că sînt duhuri. Ei însă, dacă m-au văzut că m-am înfricoșat, mi-au zis: "Nu te teme, că și noi sîntem oameni". Apoi i-am întreat: "De unde ați venit în pustia aceasta?" Și ei au zis: "Sîntem din viața de obște și, sfătuindu-ne, am venit aici; deci acum sînt 30 de ani de cînd am ieșit din mănăstire. Unul din noi este egiptean, iar altul libian". Și m-au întreat și ei, zicîndu-mi: "Cum este lumea acum? Rîul dă apă la vremea lui? Pămîntul se îndestulează cu obișnuitele roduri?" Și le-am zis: "Da". Apoi i-am întreat, cum pot să fiu monah? Atunci ei mi-au zis: "De nu se va lepăda omul de toate cele ce sînt pe lume, nu poate să fie monah". Eu le-am zis: "Neputincios sînt și nu pot să fiu ca voi". Ei mi-au zis: "De nu poți să fii cum sîntem noi, șezi în chilie și plînge-ți păcatele". Și iarăși i-am întreat: "Cînd vine iarna, nu înghețați? Iar vara nu se ard de soare trupurile voastre?" Ei au răspuns: "Dumnezeu ne-a făcut rînduiala aceasta, ca nici iarna să nu pătîmim de ger, nici vara de arșiță". Pentru aceasta v-am spus vouă fraților, că încă nu m-am făcut monah, ci am văzut monahi.

Fiind întreat de oarecare părinți Avva Macarie, cum a slăbit - căci nu numai cînd postea, ci și cînd mîncea, trupul lui totdeauna era uscat -, le răspunse: "Lemnul acela cu care se întorc vreascurile care ard, se aprinde și el de foc; așa și omul, dacă și-ar adînci mintea în frica lui Dumnezeu, și de înfricoșata întrebare și focul gheenei totdeauna și-ar aduce aminte, atunci frica aceea îi mîncă trupul și îi usucă oasele".

Iarăși l-au întreat pe el frații: "Avvo (părinte), cum ne vom ruga?" Zis-a lor bătrînul: "Nu este trebuință de cuvinte multe, ci numai de a ridica mîinile și a zice așa: "Doamne, precum voiești și precum știi, miluiește-mă". Și de va năvăli războiul păcatelor, se cade a zice: "Doamne miluiește". Acela știe cele ce sînt nouă de folos și va face milă cu noi". Apoi l-a întreat Avva Isaia, zicînd: "Spune-mi un cuvînt de folos, părinte". Zis-a bătrînul: "Fugi de oameni". Iar el a zis: "Și ce este dacă voi fugi de oameni?" Iar bătrînul răspunse: "Șezi în chilia ta și plîngi păcatele tale". Iar lui Pafnutie, ucenicul său, i-a zis: "Să nu asuprești pe nimeni, nici să clevețești pe nimeni; deci, păzindu-le acestea, te vei mîntui". Iarăși a zis: "Să nu te odihnești în chilia fratelui celui ce are minte rea".

Apoi a venit la dînsul un frate oarecare și i-a zis: "Avvo, spune-mi un cuvînt prin care să mă mîntuiesc". Zis-a lui bătrînul: "Mergi la morminte și grăiește de rău pe cei morți". Deci, a mers fratele și grăia de rău, apoi și cu pietre a bătut mormintele; după aceea venind, a spus bătrînului; iar acela l-a întreat: "Nimic nu ți-au spus?" Zis-a el: "Nu". Atunci îi zise bătrînul: "Mergi și îi laudă pe ei".

Deci, a mers și a început cu laude a ferici pe cei morți, zicîndu-le: "Apostoli, sfinți și dreptilor!" Apoi întorcîndu-se, a spus bătrînului că i-a laudat. Iar bătrînul i-a grăit: "Nimic nu ți-au răspuns?" A zis el: "Nu". Bătrînul a zis: "Vezi că nici cînd i-ai grăit de rău nu ți-au spus ceva împotriva, nici cînd cu laude i-ai fericit, nu ți-au zis ție ceva; așa și tu, de vei voi să te mîntuiești, să fii ca un mort, nici ocărîndu-te, să nu te mîinii, nici cinstindu-te să nu te înalți și atunci te vei mîntui".

Apoi spuneau frații despre acest fericit părinte, că de venea cineva din frați la dînsul, ca la un sfînt și om mare, nimic nu vorbea cu dînsul; iar dacă un frate, ca și cum întru nimic socotindu-l, îi zicea; "Avvo, cînd ai fost în lume și furai silitră de o vindeai, nu te băteau cei mai mari ai tăi?" Despre acestea, dacă îi zicea lui cineva, cu acela vorbea cu bucurie, răspunzîndu-i la toate întrebările lui.

Odată au trimis bătrîni din Muntele Nitriei, în schit, la Avva Macarie, zicînd: "Avvo, ca să nu se ostenească toată mulțimea fraților venind la tine, vino tu singur la noi, mai înainte pînă a nu te duce către Domnul". Și mergînd Cuviosul Macarie la Nitria, s-au adunat la dînsul toți și l-au rugat bătrîni să spună un cuvînt fraților; iar el plîngînd, a zis către dînșii: "Să plîngem fraților și ochii noștri să verse lacrimi, care ne curățesc pe noi mai înainte, pînă ce nu mergem acolo, unde lacrimile vor arde trupurile în chinuri". Atunci plîngeau toți; apoi, căzînd cu fețele la pămînt, ziceau: "Roagă-te pentru noi, părinte".

Acest părinte Macarie, cînd era în Egipt, a aflat odinioară un tîlhar în chilia sa, apucîndu-i lucrurile ce avea și era și dobitocul lui legat afară, pe care punea cele ce luase. Iar cuviosul s-a făcut că este străin de casă și ajută străinului a scoate din casă și a le pune pe dobitoc; apoi l-a petrecut cu pace, zicînd întru sine: "Nimic aducînd în lumea aceasta, arătat este că nici nu putem duce ceva de aici. Domnul a dat, și precum El bine a voit, așa a și făcut, bine este cuvîntat Dumnezeu întru toate". Despre acest Cuvios Macarie ziceau părinții că s-a făcut ca un fericit, căci Avva Macarie acoperea neputințele omenești pe care le vedea.

S-a dus odată unul din ucenicii Cuviosului Macarie în cetate, ca să vîndă lucrul mîinilor sale, coșnițele și rogojinile, și l-a întîmpinat acolo o femeie desfrînată, care văzînd frumusețea tînarului, s-a rănit de el și l-a chemat la sine, ca și cum voia să cumpere coșnițele pe care le vindea; iar el necunoscînd gîndul ei cel viclean, a intrat în casă, iar femeia luînd o coșniță, întrebă cu cît voiește s-o vîndă?

Apoi spunînd vorbe desfrînate către dînsul, se ispitea, ca și de demult egipteanca, ca să înșele spre păcat pe Iosif cel curat, iar fratele văzîndu-se în primejdie, pentru că era aproape de căderea în păcat, și-a întors mintea spre cer, zicînd întru sine: "Cel ce ai izbăvit pe proorocul Tău din pîntecele chitului, Hristoase Împărate, și pe mine din marginea pierzării și din moartea aceasta sufletească izbăvește-mă, cu rugăciunile plăcutului Tău, ale lui Macarie, părintelui meu". Și îndată a fost răpit de o mîină nevăzută, precum odinioară Avva a fost luat de îngeri, și în chilia sa s-a dus; iar acolo a aflat pe Sfîntul Macarie rugîndu-se lui Dumnezeu pentru dînsul, ca din primejdia ce era de față, să se izbăvească ucenicul său, pentru că știa ceea ce se făcea și pe cele de departe ca și pe cele de aproape le vedea cu ochii minții, deci, văzînd pe ucenicul său, a zis: "Mulțumire să dăm, o! fiule, iubitorului de oameni Dumnezeu, căci din gura balaurului și din porțile iadului Te-a izbăvit, răpindu-te cu dumnezeiasca Sa putere din căderea în păcat și aducîndu-te în chilie, precum odinioară a adus pe Apostolul Său, Filip".

Astfel rugăciunile cuviosului acestuia puteau mult spre Dumnezeu. Oarecînd, singur fiind răpit prin văzduh, s-a aflat la o mare depărtare; - pentru că ducînd coșnițe de la schit, se ostenise -, apoi a șezut și s-a rugat, zicînd: "O! Dumnezeule, Tu știi că am slăbit". Și îndată s-a aflat lîngă rîul unde voia să meargă.

Dar acum este vremea ca să povestim și despre fericitul sfîrșit al fericitului Cuvios Macarie, despre care Serapion, scriitorul vieții lui, povestește în acest chip: Pentru că vremea morții i-a sosit, deci se cădea și acestuia, om fiind, să slujească datoriei firești; căci era gîrbovit de bătrînețe, viețuind 97 de ani. Însă nu fără știre i-a fost lui sfîrșitul, pentru că de față stîndu-i doi bărbați preacinstiți, i-au zis: "Bucură-te, o! Macarie!"

Și unul dintr-înșii era Sfîntul Antonie, povățuitorul pustiei, iar altul Sfîntul Pahomie, învățătorul vieții monahicești. Aceștia i-au zis lui: "Hristos ne-a trimis, ca bine să-ți vestim sfîrșitul tău cel de bucurie; pentru că de acum peste nouă zile vei trece la viața cea pururea fiitoare, și vom veni și noi în ziua aceea la tine și cu bucurie te vom lua cu noi, ca înaintea scaunului Stăpînului să stai împreună cu noi și să te îndulcești de hrana cea fără de moarte". Apoi zicîndu-i "pace ție", s-au făcut nevăzuți de la ochii lui. Iar dumnezeiescul Macarie chemînd pe ucenicii săi, le-a zis: "Vremea ieșirii mele, o! fiilor, iată a sosit, iar pe voi bunătății Domnului vă încredințez; deci, să păziți rînduielile părintești și predaniile pustniciei".

Apoi, unora, pe care îi ştia că le sînt mai bune faptele, le-a încredinţat îngrijirea pentru cei ce intraseră de curînd în viaţa monahicească, care cu duhovniceasca vîrstă erau încă prunci. Şi punîndu-şi pe dînşii mîinile şi învăţîndu-i din destul, apoi rugîndu-se pentru dînşii, se pregătea de moarte.

Deci, sosind ziua a noua, un heruvim cu mulţime de îngerii stînd înaintea dumnezeiescului părinte, i-a zis: "Scoală-te, urmă-torule al lui Dumnezeu şi mergi cu noi la viaţa veşnică; ridică-ţi ochii tăi împrejur şi vezi cîte cete din cei fără trupuri şi de sfinţi s-au trimis ţie de la Atotţiitorul, ca să te aducă la Sine. Vezi soborul apostolilor, adunarea proorocilor, mulţimea mucenicilor, ceata arhierilor şi a pustnicilor, unirea cuvioşilor şi a dreptilor. Deci, dă-mi sufletul tău, care mi-a fost dat mie de Dumnezeu ca să-l păzesc în trup, iar acum, despărţindu-se din legăturile trupeşti, ca pe o bogăţie să-l iau cu cinste şi trecîndu-l prin puterile cele potrivnice, să-l duc înaintea dumnezeiescului scaun al Stăpînului, ca să se veselească cu toţi sfinţii cei din veac".

Acestea grăindu-le acel înfricoşat heruvim, fericitul Macarie sărutînd pe toţi cei ce erau lîngă dînsul şi pentru dînşii rugîndu-se, şi-a ridicat ochii şi mîinile în sus, zicînd cel mai de pe urmă cuvînt: *În mîinile Tale, Doamne, îmi dau duhul meu*. Şi astfel şi-a dat fericitul său suflet, lăsînd multă plîngere ucenicilor. Apoi, adaugă Serapion şi aceasta, pe care a auzit-o de la Cuviosul Pafnutie, care era unul din ucenicii lui Macarie: că acel sfînt suflet, fiind ridicat de heruvimi şi spre cer suindu-se, unii din părinţi priveau cu ochii sufleteşti spre diavolii cei din văzduh cum stau departe şi strigau: "O! de ce slavă te-ai învrednicit, Macarie".

Iar Sfîntul le răspundea: "Nu, căci încă mă tem, pentru că nu mă ştiu de am făcut vreun lucru bun". Apoi vrăjmaşii cei ce erau în văzduh, strigau: "Cu adevărat ai scăpat de noi, Macarie". Iar el le zicea: "Ba nu, căci îmi mai trebuie ceva ca să scap". Şi fiind acum înăuntrul porţilor cereşti, diavolii plîngînd, strigau: "A scăpat de noi, a scăpat!". Iar el cu mare glas le-a răspuns: "Cu adevărat am scăpat de meşteşugirile voastre, cu puterea Hristosului meu fiind îngrădit". Astfel a fost viaţa, sfîrşitul şi mergerea la veşnica viaţă a Cuviosului părintelui nostru Macarie.

Dar se mai află despre acest cuvios părinte, cuvinte şi povestiri în Pateric şi pe aiurea; deci cel ce va voi, poate să caute acolo; slăvim pe Tatăl nostru şi pe Fiul şi pe Sfîntul Duh, unul Dumnezeu cel slăvit întru Sfinţii săi, în veci. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Macarie Alexandrinul (19 ianuarie)

Cetatea Alexandriei a odrăslit pe un alt Cuvios Macarie, care era mai înainte vînzător de poame, iar Sfîntul Botez l-a primit după 40 de ani de la naşterea sa. După aceasta, lepădîndu-se de lume, s-a făcut monah şi după nevoinţele cele multe şi ostenele mona-hiceşti, s-a învrednicit de treapta preoţească şi a luat egumenia mînăstirii ce se numea Chelia, care era în pustia Egiptului, între Nitria şi schit; şi i-a fost prieten de aproape Cuviosul Macarie Egipteanul, cu care a suferit izgonire în vremea împărăţiei lui Valens, de la Luciu arianul, mincinosul episcop al Alexandriei, şi de multe ori locuia cu acel Sfînt Macarie.

Deci, amîndoi Macarie erau asemenea cu obiceiul şi cu viaţa şi au avut povăţuitor şi învăţător pe marele Antonie, de la care s-au povăţuit spre viaţa cea desăvîrşită în bunătăţi, fiind ucenicii aceluia; însă mai bătrîn cu anii era Cuviosul Macarie Egipteanul, care s-a dus mai întîi către Domnul.

Acest cuvios Macarie Alexandrinul rămînînd după dînsul, a vieţuit cîţiva ani, şi despre el Paladie, episcopul, în Lavsaicon, scrie astfel: "Am văzut pe Sfîntul Macarie Egipteanul, prieten în faptele credinţei, avînd acelaşi nume cu Sfîntul Macarie Alexandrinul, care era prezbiter al locului ce se numea

Chelie, unde am petrecut și eu nouă ani, iar trei ani am viețuit cu Sfântul Macarie, ale cărui fapte și semne ale vieții lui plăcute, singur le-am învățat pe unele, iar pe altele le-am aflat de la cei ce au viețuit cu dînsul mai înainte.

Acela văzînd odată la marele părinte Antonie niște smicele de finic alese, din care făcea împletituri și coșnițe, a cerut de la dînsul un snop din smicelele acelea, dar Sfântul Antonie i-a zis: Este scris *să nu poțfești lucrul aproapelui tău*. Și cînd a zis aceasta, îndată s-au uscat toate mlădițele; care lucru văzîndu-l Antonie, a zis către Macarie: "Iată Duhul Sfînt a odihnit peste tine, și vei fi după mine moștenitor al lucrurilor mele".

După aceasta, diavolul a aflat în pustie pe Sfântul Macarie, foarte slăbit cu trupul, și i-a zis lui: "Ai luat darul lui Antonie, de ce nu-l întrebuințezi și nu ceri de la Dumnezeu hrană și întărire spre călătorie?" Sfîntul îi răspunse: "Puterea și slava mea este Domnul; iar tu nu ispiți pe robul lui Dumnezeu". Atunci diavolul s-a făcut nălucire și sfîntul vedea o cămilă încărcată cu toate felurile de mîncăruri, rătăcind prin pustie, pe care văzînd-o sfîntul, că se apropie de dînsul și cunoscînd că este nălucire, a stat la rugăciune și îndată a înghițit pămîntul nălucirea aceea.

Odată, Cuviosul Macarie Alexandrinul poftise să mănînce struguri proaspeți și buni, care i se trimiseseră de cineva; și vrînd să-și biruiască pofta cu înfrînare, i-a trimis unui alt frate neputincios, care poftise acest fel de struguri. Acela i-a primit cu bucurie, dar vrînd să-și păzească înfrînarea, a trimis altui frate mai neputincios, care poftea acest fel de hrană; dar și acela luîndu-i, a făcut același lucru, deși era foarte flămînd. Și așa strugurii aceia fiind trimiși de la unul la altul, înconjurînd pe mulți frați, au venit iarăși în mîinile Cuviosului Macarie, aducîndu-se întregi de la cel mai de pe urmă frate, ca un mare dar, pentru că nimeni n-a voit să guste dintr-înșii. Atunci cuviosul cercetînd lucrul și aflînd că pe toți frații i-au înconjurat strugurii aceia, s-a mirat, și mulțumind lui Dumnezeu pentru o înfrînare ca aceea a tuturor fraților, n-a gustat nici el nici o boabă dintr-înșii. Și cînd auzea că se face de cineva vreo faptă bună, se sîrguia și el cu dinadinsul s-o urmeze și s-o împlinească cu totul.

Odată, a auzit despre taveniseoți că în tot postul cel mare de 40 de zile n-au gustat nimic din mîncările care se fac la foc. De aceea, și-a pus rînduială, ca șapte ani să nu guste din mîncările care se fac la foc; nici coapte, nici fierte, și n-a mîncat nici pîine, nici fiertură, decît numai poame crude sau niște semințe muiate în apă. Deci, a petrecut într-o înfrînare ca aceasta șapte ani.

A auzit după aceea de alt monah că mîncea cîte o bucată de pîine pe zi. Mare chinuire a trupului era și aceea de care ne povestește Paladie; că o dată zîmbind Macarie, grăia aceasta: "Multe fărîmituri apucam cu mîna din vas, dar pentru strîmtorimea gurii, nu puteam să le scot, și așa vasul acela nu mă lăsa să mănînc cît aș fi voit". Drept aceea, astfel flămînzind, a petrecut trei ani, mîncînd numai patru sau cinci dramuri de pîine pe zi, asemenea și apă după măsura hranei; iar untdelemn 6 litri îi ajungeau de mîncare pe tot anul. Odată, voind desăvîrșit să-și biruiască somnul, 20 de zile și nopți n-a intrat sub acoperămînt, și se ardea ziua de zăduf, iar noaptea răbda răceală, în tot chipul chinuindu-se să nu doarmă.

Cuviosul a voit îndată să vadă grădina și mormîntul care se numea Chipotafion al lui Iani și al lui Iamvri, vrăjitori egipteni, care au fost în vremea lui Faraon, ca acolo să se lupte cu diavoli; pentru că se povestea că la locul acela erau mulțime de diavoli prea cumpliți, pe care cei vrăjitori cu urîtele lor farmece îi adunaseră acolo.

Vrăjitorii aceia erau frați și peste meșteșugul vrăjitoriei lor, aveau cea dintîi cinste la Faraon și puteau mult în tot Egiptul; deci, au zidit la un loc osebit în pustie, o grădină făcută din pietre în patru colțuri, iar într-însa și-au făcut mormînt cu lucru minunat; au pus acolo mulțime de aur, au sădit pomi de tot felul și au săpat un puț mare, pentru că era locul acela de stîncă și umed.

Toate acelea le-au făcut, nădăjduind că după ieșirea lor din trup, să viețuiască acolo în veci cu sufletele lor, iar de bunătățile acelea ca în Rai să se desfăteze. Dar de vreme ce robul lui Dumnezeu, Macarie, nu știa calea spre grădina aceea, mergea după stele și precum cîrmacii trec marea, astfel și el a trecut toată

pustia cu picioarele; însă a luat câte o trestie și, după fiecare stadiu, înfîgea în pămînt o trestie, ca să poată după acele semne, să se întoarcă înapoi; iar după ce în nouă zile a trecut toată acea pustie, s-a apropiat de grădina despre care s-a spus, și sosind noaptea, s-a odihnit puțin de osteneală și a adormit; însă diavolul, care se împotrivesc totdeauna nevoitorilor lui Hristos, adunînd toate trestiile acelea cu care Macarie și-a însemnat calea sa, le-a pus la capul lui, pe cînd dormea el.

Iar bătrînul sculîndu-se din somn, a aflat lîngă sine trestiile, fiind legate în snop. Dar aceasta s-a făcut cu voia lui Dumnezeu, spre mai multă nevoie a robului Său, ca să nu nădăjduiască spre trestii, ci spre mila Lui, care a povățuit cîndva pe Israel, prin stîlp de nor, 40 de ani în acea înfricoșată pustie.

Sfîntul Macarie spunea despre sine, zicînd: "Cînd m-am apropiat de grădină și de acel mormînt, au alergat întru întîmpinarea mea ca la 70 de diavoli, în diferite feluri de asemănări, dintre care unii răcneau, iar alții cu mare mînie scrișeau asupra mea cu dinții, iar alții zburînd ca corbii în fața mea, îndrăzneau a se repezi, strigînd: "Ce cauți aici, Macarie? La ce-ai venit la noi? Au doară am supărat pe cineva dintre voi, monahii? Fii la locul tău cu cei asemenea ție; ai pustia, din care ai izgonit pe prietenii noștri; nouă nu ne este nimic cu tine de obște, pentru ce ai năvălit la locul nostru? Fii îndestulat cu pustia, ca un pustnic, căci acest loc ni l-au încredințat nouă cei ce l-au lucrat; tu însă nu vei putea să petreci aici; pentru ce voiești să intri în această stăpînire a noastră? Aici nici unul dintre oamenii cei vii n-au intrat, din acea vreme de cînd s-a făcut îngroparea fraților, care au auzit aceasta".

Făcînd multă strigare diavolii, Sfîntul Macarie le-a zis: "Voi intra numai să văd și mă voi duce de aici". Diavolii i-au răspuns: "Să ne făgăduiești nouă aceasta numaidecît". Zis-a robul lui Hristos: "O voi face aceasta". Iar diavolii s-au stins. Deci, intrînd în acea grădină, l-a întîmpinat un diavol înfricoșat, cu sabia ascuțită, îngrozindu-l; către acesta Sfîntul Macarie a răspuns: "Tu vii asupra mea cu sabia, iar eu vin asupra ta cu numele Domnului Savaot și cu puterea Dumnezeului lui Israel". Și a fugit diavolul de la dînsul.

Cuviosul, intrînd înăuntru, a văzut toate cele ce erau acolo, cum și puțul în care spînzura o ciutură de aramă, legată cu un lanț de fier și pomi de grădină, care nu aveau nimic, căci se uscaseră de soare, iar zidirea cea minunată a mormîntului era împodobită cu mult aur. Și toate privindu-le destul, a ieșit de acolo fără vătămare și împiedicare, apoi în 20 de zile s-a întors la chilia sa. Într-aceia cale, pe cînd se întorcea, s-a sfîrșit pîinea și apa pe care le purta cu sine, și a început a slăbi; deci, era să cadă de foame și de sete, dar iată i s-a arătat, precum singur a spus mai pe urmă, o asemănare de fecioară, îmbrăcată cu haină albă, care lucea; și a văzut o vadră cu apă curată înaintea lui, departe ca de o stadiu, și fecioara adeseori punînd-o jos îi arăta apa și îl chema să vină să bea. Iar el nu putea s-o ajungă, dar cu nădejdea acelei ape, a mers trei zile după dînsa, ostenind tare, pentru că trei zile acea fecioară i s-a arătat, mergînd înainte.

Apoi i s-a arătat o cireadă de bivolițe (pentru că sînt mulțime de acestea în părțile acelea), dintre care una a stat în preajma bătrînului ostenit, avînd lîngă sine un vițel mic și curgea lapte din ugerul ei; apoi a auzit de sus un glas, zicîndu-i: "Macarie, apropie-te și bea laptele ei". Iar el apropiindu-se, a supt din destul și și-a întărit trupul.

Apoi a spus sfîntul despre sine și aceasta: "Ca să-mi arate Domnul cea mai mare milă a Sa și să învețe nevrednicia mea, ca spre a Lui purtare de grijă să-mi pun nădejdea, a poruncit bivoliței aceleia să meargă după mine, pînă la chilia mea și în toate zilele să mă hrănească în cale. Iar ea fiind slujitoare poruncii Ziditorului, venea după mine și nu lăsa vițelul său la fițele sale, ca numai pe mine să mă hrănească".

Odată acest sfînt și minunat bărbat săpa un puț pentru răcorirea monahilor și erau măracini și vreascuri în locul acela, unde săpa, de unde ieșind o aspidă, l-a mușcat și acea jivină este foarte veninoasă și vătămătoare; iar sfîntul apucînd cu amîndouă mîinile aspidă, de două părți, a rupt-o, zicînd: "De vreme ce nu te-a trimis Dumnezeu meu asupra mea, cum ai îndrăznit a te apropia de mine și a mă mușca?". Însă acea mușcare a aspidei n-a vătămat întru nimic pe cuviosul.

Despre tavenisioți, iarăși auzind fericitul cum că au rînduială de viață prea minunată, schimbîndu-și haina monahicească și luînd pe cea mirenească, s-a dus acolo; și 15 zile mergînd prin pustie, a ajuns la Mînăstirea Tavenisioților, ca un om simplu și a întrebat de arhimandritul Pahomie, bărbatul cel iscusit și înainte-văzător, care era plin de darul proorocesc; însă atunci nu i se descoperise lui de la Dumnezeu despre Macarie; căci intrînd Macarie la Pahomie, i-a zis: "Mă rog ție, părinte, să mă primești în mînăstirea ta, ca să fiu monah". Grăit-a Pahomie lui: "Nu vei putea de acum să fii monah, de vreme ce ești bătrîn și nu poți să te ostenești; sînt alți frați care din tinerețe au deprins iubirea de osteneală monahicească, iar tu, fiind bătrîn, nu vei putea suferi ostenelele; apoi slăbind, te vei duce de aici și de noi vei grăi de rău". Deci, nu l-a primit în ziua întâi, nici în a doua, pînă la a șaptea; iar Macarie răbda, postind. Dar în a șaptea zi, a zis către arhimandrit: "Primește-mă, părinte, și de nu voi posti și de nu voi lucra ceea ce lucrează frații, apoi vei porunci ca să mă izgonească din mînăstire."

Iar Sfîntul Pahomie a spus despre dînsul fraților, ca să-l primească, și erau 1400 de frați; deci au primit pe Macarie în mînăstirea aceea și trecînd puțină vreme, a sosit postul sfințelilor 40 de zile și a văzut bătrînul pe fiecare din frați după puterea sa postind; pentru că unii primeau hrana seara, alții după doua zile, iar alții după cinci zile gustau și alții stăteau toată noaptea rugîndu-se, iar ziua ședeau lucrînd.

Macarie, luînd mlădițe de finic, a stat într-un colț și în toate cele 40 de zile, pînă la Paști, n-a gustat nici pîine, nici apă decît numai foarte puține frunze crude de varză, pe care le mîncea în ziua Duminicii. Și aceasta o făcea ca să se arate altora că mănîncă și ca să nu vină întru înălțarea minții; și stînd în colțul acela, neîncetat lucra cu mîinile și nu s-a odihnit, nici n-a șezut, nici nu s-a culcat; apoi, deși ieșea pentru vreo trebuință de la locul său, îndată venind la loc, nedeschizîndu-și gura sa, în tăcere făcea cu inima rugăciuni către Dumnezeu.

Văzînd aceasta nevoitorii mînăstirii aceleia, s-au mîniat pe părintele lor și au zis către dînsul: "De unde ai adus la noi pe acest om fără de trup, spre înfruntarea noastră? Sau pe dînsul să-l izgonești de aici, sau noi ne vom duce". Cuviosul Pahomie auzind aceasta de la frați, apoi despre pustniceasca lui viață cercetînd și înștiințîndu-se, se ruga lui Dumnezeu ca să-i descopere lui despre dînsul, cine este. Și i s-a descoperit cum că este Macarie.

Atunci Cuviosul Pahomie, luînd de mînă pe Cuviosul Macarie, l-a dus în biserică și, cuprinzîndu-l cu dragoste, i-a zis: "Bine ai venit, cinstite părinte; tu ești Macarie și te-ai tănuit înaintea mea. Eu de mulți ani auzind despre tine, doream să te văd; mulțumesc ție, că pe fiii mei i-ai învățat smerenia, ca să nu se înalțe cu mintea mîndrindu-se precum postirile și nevoințele lor; deci, destul ne-ai folosit pe noi". Apoi s-au înștiințat toți frații și adunîndu-se, cu dragoste i s-au închinat lui și l-au pofit ca să se roage pentru dînșii. După aceea, Cuviosul Macarie, dîndu-le tuturor pace, s-a întors la locul său.

Acest nepătimăș bărbat a spus despre sine și aceasta: "Am dorit odinioară ca să îndreptez mintea mea astfel ca nimic pămîn-tesc gîndind, numai spre Unul Dumnezeu să fie și să nu se despartă de El nicidecum; atunci m-am hotărît spre acea gîndire de Dumnezeu vreme de cinci zile. Închizînd chilia și ograda mea, ca să nu vină nimeni la mine și ca să nu vorbesc cu nimeni, am stat acolo începînd de luni și i-am hotărît minții mele, zicîndu-i:

"Vezi, să nu te pogori din cer; ai pe îngeri, arhangheli și toate cereștile puteri, heruvimi, serafimi, și pe Făcătorul lor Dumnezeu. Deci, fii acolo și nu te coborî la cele de sub cer ca să nu cazi în gînduri pămîntești". Și stînd astfel două zile și două nopți, toată mintea înălțînd-o în sus, atît de mult am întăritat pe diavol, încît, făcîndu-se cu totul văpaie de foc, a ars toate cele ce erau în chilia mea, cum îmi rogojina pe care stam și mi se părea că și eu cu totul voi arde; apoi, înfricoșîndu-mă, și a treia zi neputînd mai mult să-mi țin mintea înălțată la cer, m-am pogorît la gînduri pămîntești, Dumnezeu astfel voind, ca nu cu înălțare de minte să mi se socotească mie".

Despre acest cuvios povestește Paladie, episcopul și aceasta: "Venind la dînsul odinioară, am aflat înaintea chiliei lui un preot oarecare din sat, care avea o boală care se numește cangrenă; acela venise la Cuviosul Macarie pentru tămăduire și nu-l lăsa la sine sfîntul, nevrînd să vorbească cu dînsul; deci, eu am

rugat pe sfântul, zicînd: "Miluiește pe nevoiașul acela și măcar un răspuns să-i dai lui". Iar fericitul mi-a zis: "Nevrednic este de tămăduire, căci de la Domnul este a lui pedeapsă. Iar de vei voi ca să fie tămăduit, apoi să-l sfătuiești ca de acum să înceteze a sluji preoțește".

L-am întrebat pe sfântul: "Pentru ce!". Iar sfântul a răspuns: "Fiind prea desfrînat, el slujea Sfînta Liturghie și pentru aceea se pedepsește; iar de se va teme de Dumnezeu și va înceta slujirea aceea, pe care fără frică o făcea, îl va tămădui Dumnezeu". Iar eu (zice Paladie), cînd am spus despre aceasta preotului, cu jurămînt s-a făgăduit ca să nu mai slujească preoțește.

Atunci Cuviosul Macarie, luîndu-l, i-a zis: "Crezi că există Dumnezeu de care nimic nu se tînuiește?". Răspuns-a preotul: "Astfel cred, părinte, și mă rog ție pentru mine, păcătosul". A zis Macarie: "N-ai putut să te îndreptezi înaintea lui Dumnezeu?". Răspuns-a acela: "N-am putut". Îi zise lui Macarie: "De vei mărturisi păcatul tău și pedeapsa lui Dumnezeu dacă o cunoști, apoi îndreptează-te acum". Iar preotul și-a mărturisit căderea sa în păcat și s-a făgăduit ca să nu mai greșească, nici să slujească ale preoției, ci să fie în rînduiala celor mireni.

Atunci, sfântul și-a pus mîinile pe dînsul și sa rugat lui Dumnezeu pentru el, și în puține zile s-a tămăduit de răni; apoi perii capului lui au crescut și sănătos s-a întors la casa sa, lăudînd pe Dumnezeu și dînd mulțumire marelui Macarie.

Sfîntul Macarie avea chiliile sale în diferite locuri: Una în schit, fiind în pustia cea dinăuntru; alta în Libia, alta în locul ce se numea Chelie și alta în muntele Nitriei. Dintre acestea nici una nu avea nici ușă, nici fereastră, șezînd în sfîntele 40 de zile în întuneric. Și una era mai strîmtă, în care nu putea să-și întindă picioarele; iar alta mai largă, în care vorbea cu cei ce veneau la dînsul. Apoi mulțime fără de număr a tămăduit de duhurile cele necurate.

Paladie pomenește de o fecioară de neam bun, de mulți ani slăbănogită, care fiind adusă din Tesalonic la dînsul, în vreme de 20 de zile, cuviosul ungînd-o cu untdelemn sfînt și rugîndu-se, a tămăduit-o de boală, apoi a trimis-o sănătoasă la cetatea sa; iar aceea multe milostenii a dat mînăstirilor, după tămăduirea sa.

Un tînăr îndrăcit a fost adus la cuviosul, pe al cărui cap punîndu-și mîna dreaptă, iar stînga pe inimă, se ruga lui Dumnezeu; însă tînărul era umflat peste tot ca o bășică, și cum deodată a strigat copilul acela, îndată a ieșit prin toți porii lui apă multă și trupul i s-a așezat în măsura sa, precum era mai înainte; apoi ungînd pe acel tînăr cu sfîntul untdelemn și stropindu-l cu apă sfîntă, l-a dat pe el tatălui său; după aceea a poruncit tînărului ca 40 de zile să nu mănînce carne, nici să bea vin, și astfel l-a făcut sănătos.

Odată au venit asupra cuviosului gîndurile slavei celei deșarte, scoțîndu-l din chilie și îndemnîndu-l ca, cu sfat bun și cu dreaptă pricină, să meargă la Roma, ca să facă bine bolnavilor, pentru că lucra într-însul foarte mult darul asupra duhurilor celor necurate. Multă vreme, neascultînd de acele gînduri, se chinuia luptîndu-se cu dînsele; apoi căzînd pe pragul chiliei sale, și-a pus picioarele afară și a zis: "Trageți și mă tîrîți, o, diavolilor, de puteți, pentru că eu cu picioarele mele nu mă voi duce!". Și zăcînd mult, pînă seara, s-a sculat; însă iarăși aceleași gînduri năvăleau asupra lui.

Atunci fericitul, luînd un coș, l-a umplut cu nisip și punîndu-l pe umerii săi, umbla prin pustie; deci, l-a întîmpinat Teosebie Cosmitor, cel din neamul lui Antiohia, și i-a zis: "Ce duci, avva? Dă-mi mie acea sarcină și nu te osteni". Iar el a răspuns: "Chinuiesc pe cel ce mă chinuiește pe mine(trupul). Căci cînd petrece în deșertăciune și în lenevie, mă chiamă în străinătate". Și astfel, mult chinuindu-se cuviosul, s-a întors în chilie cu trupul obosit, biruindu-și gîndurile.

Ucenicul fericitului Pafnutie povestește că Sfîntul Macarie, șezînd afară, o hienă luînd puiul său, care era orb, l-a adus la sfîntul și la aruncat înaintea picioarelor lui. Sfîntul luînd puiul acela, i-a atins ochii și s-a rugat lui Dumnezeu, și îndată puiul a văzut, iar maica lui, luîndu-l s-a dus. A doua zi, iarăși a venit la fericitul fiara aceea aducîndu-i o piele mare de berbec, pe care sfîntul, văzînd-o, a zis către fiară: "De

unde ai această piele? Nu cumva ai mâncat o oaie a cuiva? Deci, ceea ce este din nedreptate eu nu primesc".

Fiara, plecându-și capul în jos și închinându-se cu genunchii la pământ, punea pielea aceea la picioarele sfântului. Iar el zicea către ea: "Ți-am spus că n-o voi primi, pînă ce nu te vei jura mie, că mai mult nu vei face rău săracilor, mîncîndu-le oile". Iar fiara, plecându-și capul, se înduplecă de cuvintele sfântului și se supuse lor; atunci sfîntul a luat pielea de la fiară și a dăruit-o Sfintei Melania Romana, care cerceta pe sfinții părinți în acea pustie, și a numit pielea aceea harul hienei și este de mirare între bărbații care s-au răstignit lumii - căci fiara a adus dar fericitului, pentru facerea de bine, pentru slava lui Dumnezeu și pentru cinstirea sfinților Lui; pentru că Cel ce a îmblînzit pe leii lui Daniil prorocul, Acela a dat și fiarei pricepere pentru facerea de bine cea cîștigată și a învățat-o să aducă mulțumire.

Despre acest Sfînt Macarie se mai povestește că, din vremea botezului său n-a scuipat pe pământ, pînă la sfîrșitul vieții; și el s-a botezat la 40 de ani de la naștere, iar după botez a viețuit 60 de ani în ostenele și nevoițele vieții monahicești. Cel mai sus pomenit Paladie, venind odată la cuviosul acesta, tulburat de gînduri și de lenevie, precum singur a spus mai înainte despre aceea, grăia: "Ce voi face, Avva Macarie, căci mă supără gîndurile, zicîndu-mi: Nu faci nimic, du-te de aici!" Avva Macarie i-a răspuns: "Zi și tu gîndurilor tale: Eu viețuiesc aici pentru Hristos!".

Acestui Paladie, Cuviosul Macarie i-a spus despre Cuviosul Marcu, că din mîini îngerești primea împărtășania dumnezeieștilor Taine. Aceasta a văzut-o Sfîntul Macarie cu ochii săi, cînd el, slujind Sfînta Liturghie, împărtășea pe frați și zicea: "Niciodată n-am dat dumnezeieștele Taine lui Marcu nevoitorul, ci îngerul din altar îi dădea lui nevăzut; iar eu vedeam numai degetele mîinii celui ce-i dădea".

Acel cuvios Marcu, cînd era tînăr, știa Așezămîntul cel vechi și cel nou pe de rost, și era foarte blînd și înfrînat. Iar într-una din zile, fiind slobod în chilia sa, zice Sfîntul Macarie, m-am dus la dînsul, căci îmbătrînise, și am șezut lîngă ușa chiliei lui și-l cunoșteam că este mai presus de om, precum și era. Ascultam ce face sau ce vorbește bătrînul, iar el, fiind înăuntru singur, se lupta cu diavolul, avînd acum o sută de ani, încît dinții căzuseră și zicea către sine: "Ce mai voiești de acum, răule bătrîn? Iată acum vin ai băut, și untdelemn ai luat, ce mai poțești încă, îmbuibatule, rob al pîntecelui la bătrînețe?" Iar către diavol zicea: "Depărtează-te de la mine, diavole, ai îmbătrînit cu mine în luptă, și mi-ai pricinuit slăbirea trupească!" Aceasta a spus-o Sfîntul Macarie lui Paladie, care a și scris aceasta. □

Iar Rufin, prezbiterul, în viața acestui Cuvios Macarie Alexandrinul adaugă și aceasta: Într-o noapte, diavolul, bătînd la ușa chiliei lui Macarie, i-a zis: "Scoală-te, Avva Macarie, să mergem în sobor la cîntare". Iar el fiind plin de darul lui Dumnezeu, a cunoscut vicleșugul vrăjmașului, și i-a răspuns: "O, mincinosule și urător al binelui! Ce împărtășire și ce prieteșug ai tu cu soborul sfinților?" Diavolul zise: "Au nu știi, o! Macarie, că fără de noi nici o cîntare bisericească, nici o adunare monahicească nu se săvîrșește?

Deci, vino, și vei vedea lucrurile noastre!". Răspuns-a bătrînul: "Certe-te pe tine Domnul, necurate diavol!". Și întorcîndu-se spre rugăciune, a cerut de la Domnul să-i arate de este aceasta adevărat, precum se laudă diavolul. Și fiind vremea cîntării de miezul nopții, s-a dus în sobor și se ruga în sine către Dumnezeu, ca să-i descopere și să-i arate adevărul celor grăite de diavol.

Și iată a văzut prin toată biserica, ca niște copii mici de arapi negri, umblînd degrabă încoace și încolo, că șezînd frații, unul citea psalmii, iar alții ascultau; și ședeau lîngă fiecare frate arapii cei mici, rîdeau și dacă se atingeau de ochii cuiva cu amîndouă degetele îndată adormeau, sau de puneau degetul cuiva la buze, acela îndată căsca, iar înaintea altora umblau în asemănări femeiești; înaintea altora se făceau că lucrează ceva; și orice lu-cruri se vedeau făcînd, diavolii rîdeau înaintea lor, închipuind ceea ce gîndeau monahii în inimile lor. Iar alții, dacă începeau să facă ceva de acestea, erau goniți îndată cu oarecare putere, și aruncați cu capul în jos, încît nu îndrăzneau nici a sta mai mult înaintea unora ca aceluia, nici a merge alături, iar pe alții mai neputincioși, care la rugăciune nu luau aminte, diavolii șezînd pe grumaz și pe spate, îi batjocoreau.

Văzînd acestea Cuviosul Macarie, a suspinat greu și, plîn-gînd, a zis către Dumnezeu: "Vezi, Doamne, și nu tăcea; scoală-te Dumnezeule, ca să se risipească vrăjmașii Tăi și să fugă din fața Ta!". Iar după otpust, a chemat Avva Macarie pe fiecare frate la sine și-l întrebă: ce gîndea la cîntarea bisericească? Atunci a mărturisit fiecare gîndurile lui și s-a arătat aceasta, că gîndul fiecăruia era acela pe care îl închipuiau diavolii înaintea lui, batjocorindu-l.

Dar altceva mai înfricoșat povestea același Cuvios Macarie: în vremea cînd frații se apropiau de dumnezeieștile Taine și întindeau mîinile pentru primirea Trupului lui Hristos - pentru că într-acea vreme nu se împărtășeau cu lingurița, ci Trupul lui Hristos se dădea în mîini, așa cum se primește acum anafora, iar Sîngele Domnului îl bea din Sfîntul Potir -, atunci cuviosul a văzut că unora din frați, arapii le puneau cărbuni de foc în mîini, iar Trupul lui Hristos, ce se da cu mîna preotului, se întorcea înapoi la altar; iar de la cei ce erau vrednici sfintei împărtășiri fugeau diavolii departe, iar îngerul Domnului sta în altar cu preotul și întindea preoteasca mîna spre împărtășirea dumnezeieștilor Taine.

Astfel Cuviosul Macarie, fiind înainte-văzător, vedea pe cei vrednici, pe cei nevrednici și cunoștea gîndurile omenești din lucrurile închipuite de diavoli. Apoi, multe altele spunînd acest cuvios, spre folosul fraților, și îndreptînd pe cei leneși și multe feluri de minuni făcînd, s-a dus către Domnul, viețuind 100 de ani, iar în viața cea fără de sfîrșit cu prietenii săi, cuviosii părinți, slăvește pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfîntul Duh, pe Unul Dumnezeu, în Treime, căruia și de la noi păcătoșii să-i fie slavă, cinste și închinăciune, în veci. Amin.

Sfînta Muceniță Eufrasia fecioara (19 ianuarie)

Aceasta a fost din cetatea Nicomidia, în vremea împărăției lui Maximian (286-305) și era de neam vestit, frumoasă la chip, cu bune obiceiuri și credincioasă roabă a lui Hristos. Fiind prinsă de închinătorii de idoli, a fost silită să aducă jertfă diavolilor, dar nesupunîndu-se, o bătură cumplit, iar ea a răbdat cu bărbăție; apoi a fost dată spre nelegiuire unui om barbar, care luînd-o, a dus-o în casa sa; ea neîncetat se ruga cu mintea Celui preacurat, adică Mirelui său, Domnul Hristos, ca să-i păzească fecioria.

Cînd bărbatul s-a închis cu dînsa în cămară, sfînta l-a rugat să o aștepte puțin, fîgăduindu-i să-i dea o buruiană, pe care dacă o va purta cu sine, nu-l va atinge nici o armă a potrivnicilor - pentru că se zicea că este fermecătoare; iar barbarul i-a zis: "Pe urmă îmi vei da buruiana aceea". Înteapta fecioară răspunse: "Nu este cu putință să fie smulsă buruiana aceea de către femei, ci numai de fecioare nenuntite, pentru că de nu va fi arătată de fecioară curată, apoi nimic nu lucrează". Și a lăsat-o barbarul pînă ce-i va arăta acea buruiană; atunci sfînta ducîndu-se în grădină și adunînd niște buruieni, pe care le-a găsit acolo, i le-a adus. El i-a zis: "Cum voi ști că sînt adevărate cele spuse de tine?" Ea și-a pus buruienile pe grumajii săi și i-a zis lui: "Ia o sabie ascuțită și, repezind-o tare cu amîndouă mîinile, lovește în grumajii mei cît vei putea și, din aceasta vei vedea că nimic nu mă va vătăma sabia ta".

El, crezînd cuvintele ei, a luat sabia și a dus-o la capul sfintei fecioare; apoi, repezind-o tare, i-a tăiat cinstitul ei cap. Atunci, cunoscînd că a fost batjocorit de dînsa, scrîșnea din dinți; dar ce folos, pentru că înteapta fecioară s-a dus curată către Mirele său Hristos, lăsînd minunat model de întregă înțelepciune, voind mai bine să moară, decît să-și piardă fecioria.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Eftimie cel Mare (20 ianuarie)

(Scrisă de Chiril monahul)

Eftimie, cetățeanul cel ceresc, era fiu al împăraților care se numeau Pavel și Dionisia, care erau oameni de bun neam și împodobiiți cu toată fapta bună cea după Dumnezeu; avînd ca patrie și locuință Melitine, Mitropolia cea vestită a armenilor. Deși, fericita Dionisia a trăit destui ani împreună cu bărbatul ei, dar fiind stearpă, nu năștea. Pentru aceea, în mare mîhnire petrecînd amîndoi, multă vreme s-au nevoit, rugîndu-se lui Dumnezeu să li se dăruiască fiu.

Deci, mergînd în apropiere de cetate, la biserica cea sfințită de acolo a sfîntului, slăvitului și bunului biruitor Mucenic Polieuct, a stăruit zile multe în rugăciune, după cum spune cuvîntul de la cei vechi. Și într-una din nopți rugîndu-se ei singuri, li s-a arătat oarecare vedenie, zicîndu-le: "Veseliți-vă, veseliți-vă, pentru că iată v-a dăruit Dumnezeu fiu, numit cu numele veseliei, căci prin nașterea lui, dăruiește Dumnezeu veselie Bisericii Sale". Iar ei însemnînd vremea vedeniei, s-au întors la casa lor; și din vremea zămislirii, cunoscînd ca adevărate cele ale vedeniei, cum s-a născut copilul, l-au numit Eftimie, care se talmăcește veselie, făgăduind a-l afierosi lui Dumnezeu. El s-a născut, precum am aflat, în luna august, în anul al patrulea al stăpînirii lui Grațian (367-383).

Iată că vedenia este adevărată, cei ce citesc să înțeleagă. Pentru că sfintele Biserici 40 de ani fiind întru mîhnire și apărătorii dreptcredincioși prigonindu-se, iar arienii, pe vremea lui Constanțiu (337-361), luptînd împotriva dreptcredincioșilor, ca și pe vremea lui Iulian (361-363) și a lui Valens (364-378), care a împărățit după aceea în Răsărit, atunci Eftimie, cel cu numele veselie, toate supărările sfintelor Biserici le schimba întru veselie.

Neîmplinindu-se a cincea lună, s-a ridicat luptătorul de Dumnezeu Valens și, prădînd barbarii Tracia, el s-a oștit asupra-le. Dar în puțină vreme făcînd bătălia, Valens a pătimit pedeapsa de la Dumnezeu, pentru că în oarecare sat lîngă Adrianopol din Tracia, desăvîrșit fiind biruit și el fugind, barbarii l-au ars împreună cu satul unde era, neîmplinindu-se încă întîiul an de la nașterea lui Eftimie.

După trei ani, tatăl său Pavel și-a sfîrșit viața, iar fericita Dionisia avea un frate bun cuvîntător, care se numea Eudoxiu. Acesta fiind sfetnic și mijlocitor la marele Otreie, care întru acea vreme îndrepta Sfînta Biserică din Melitine, și care a strălucit la sfîntul Sinod din Constantinopol, a adus pe copil la el, împlinind făgăduința și ca o jertfă bine primită, afierosindu-l lui Dumnezeu, după cum mult vestita Ana a adus pe Samuil. Iar preasfințitul episcop Otreie, văzînd pe copil și auzind de la scolasticul Eudoxiu vedenia cea arătată părinților și cum că mai înainte de naștere maică-sa l-a făgăduit lui Dumnezeu, și apoi s-a făcut zămisirea prin rugăciune, minunîndu-se, a zis: "Într-adevăr, s-a odihnit Duhul lui Dumnezeu peste tînarul acesta".

Deci, primindu-l pe copil, botezîndu-l și tunzîndu-l anagnost al bisericii celei de sub dînsul, l-a luat în episcopie, și-l creștea, făcîndu-l ca un fiu al său. Iar pe fericita Dionisia, ca una ce se afla în slujba lui Dumnezeu, a hirotonisit-o diaconiță a preasfîntei Biserici. Deci, Eftimie numărîndu-se în bisericescul catalog, și Teodosie cel Mare (379-395) luînd sceptrul împărăției grecilor, printr-însul a dăruit Dumnezeu grecilor și sfintelor biserici dumnezeiesc dar, plin de toată veselia; căci se cădea a se împlini vedenia arătată părinților pentru dînsul.

Trecînd puțină vreme, și înțelegînd episcopul că a trecut de vîrsta copiilor și că trebuie a se îndeletnici cu învățătura, l-a dat dascălilor, pentru a învăța Sfintele Scripturi. Și erau atunci între anaghoști doi tineri de bun neam, cu întreaga înțelepciune împo-dobiți și cu toată priceperea încuviințați, apoi iscusiți în Dumnezeiasca Scriptură și la învățătura cea din afară, care se numeau Acachie și Sinodie; și care, după multe pustnicești nevoințe, au primit arhieria sfîntei biserici din Melitine, la vremea lor.

Aceștia, primind din mîna episcopului pe Eftimie, l-au învățat desăvîrșita cucernicie și în puțină vreme pe mulți din cei de o vîrstă cu el i-a întrecut cu iubirea de învățătură. Pentru că osîrdia lui era mai presus de vîrstă, încît se minuna Acachie de socoteala minții lui cea luminată. Deci, sfințitul acesta tinerel primea învățătura cea bună și curată, pe care Cuvîntătorul de Dumnezeu Grigorie o numește învățătura de ziuă - cum a zis dumnezeiescul David -, opusă celei de noapte. Apoi, învățînd Dumnezeieștile Scripturi, dorea a fi următor al dumnezeieștilor și îmbunătățiților bărbați, dar se întrista cînd unii cîntau deșertăciuni și se depărtau de la dumnezeieștile cuvinte. Iar pildele lui Acachie, dascălul, urmîndu-le, nicidecum nu făcea pomenire de hrană de multe feluri.

Dar nu dorea nici slavă deșartă, nici nu lipsea gura lui de la doxologia lui Dumnezeu, ci săvîrșea slujba pravilei cu frică și cu umilință la vremea rînduită, aducîndu-și aminte că se cuvine a sluji lui Dumnezeu cu frică și cutremur, iar nu cu rîs și cu șoptire, făcînd sfînta biserică loc de asmodie; căci se cuvine cu cucernicie a intra în biserică cel ce voiește a vorbi cu Dumnezeu prin rugăciune. Iar în vremea liberă se îndeletnicea acasă în rugăciune și în cîntare de psalmi și în citirea dumnezeieștilor cuvinte, petrecînd toată ziua și toată noaptea; știind că cel ce cugetă în legea Domnului ziua și noaptea va fi ca *pomul cel răsădit lîngă izvoarele apelor, care rodul său va da la vremea sa*.

Deci, da lui Dumnezeu rodul cel potrivit al fiecărei vremi, pentru că în vreme de ispită slujea lui Dumnezeu cu dragoste și răbdare, iar în vreme de îndestulare, rodul lui era înfrînarea; apoi venind gînduri asupra lui de dezmiardare trupească, iarăși odrăslea într-însul întreaga înțelepciune. Pentru că de înțelepciune purtînd multă grijă, a păzit nestinsă făclia fecioriei, împodobită cu unt-delemnul milosteniei.

Eftimie astfel nevoindu-se multă vreme, a ajuns la desăvîrșirea faptelor bune; iar iconomia lui Dumnezeu astfel înțelepțindu-l și prin multe din acestea făcîndu-l cunoscut, s-a făcut vestit din început. Fiind crescut precum s-a zis, apoi trecînd prin toate treptele bisericești, episcopul din vremea aceea îl hirotonisește fără de voie preot al preasfintei biserici din Melitine. După aceea, i se încredințează a purta grijă și a fi proestos al mînăstirilor celor dimprejurul cetății. Această grijă i s-a dat lui, fiindcă din copilărie era iubitor de monahi; și fiindcă dorea liniștea la Mînăstirea Sfîntul Polieuct și la a sfinților 33 de mucenici, acolo a petrecut vremea cea multă.

În zilele Sfîntului și Marelui Post se ducea în muntele ce era pustiu atunci, iar acum s-a zidit într-însul o mînăstire minunată, aproape de cetate, care de cei ce locuiesc aproape se numește a "Înălțării". Această pustie o iubea din ziua dumnezeieștilor arătări (Bobotează), pînă la sărbătoarea Paștilor, urmînd filosofia lui Ilie și a lui Ioan. Pentru aceasta, precum s-a zis, i s-a dat în mînă grija și cîrmuirea monahilor celor de acolo, iar această grijă socotind-o împiedicare a faptei bune, urîtorul de slavă și iubitorul de Dumnezeu Eftimie a ieșit din cetate și s-a dus spre Ierusalim, poftind a locui în pustia de acolo.

Acest mare părinte Eftimie, povățuindu-l Sfîntul Duh, a venit în Ierusalim la 29 de ani ai vîrstei sale, închinîndu-se Sfintei Cruci și Sfintei Învieri, cum și la celelalte cinstite locuri; apoi, mergînd la purtătorii de Dumnezeu părinți, cei de prin pustie, și învățînd fapta bună și petrecerea fiecăruia și într-al său suflet pecetluind-o, a venit la lavra Fara, - ce se afla de șase stadii de la sfînta cetate; iubitor de liniște, a rămas într-o chilie pustnicească, afară din lavră, neavînd nimic de ale acestui veac, pentru că a învățat a lucra împletituri, ca să nu îngreuneze pe cineva, ci mai vîrtos dintr-ale sale osteneli să dea celui ce are trebuință. Și el lăsînd toată grija pămîntească, o singură grijă avea, cum să placă lui Dumnezeu întru rugăciune și în posturi.

Însă de toată fapta bună purtînd grijă, ca un bun lucrător de pămînt, tăia spinii patimilor din rădăcină, curățînd gîndurile și toată înălțarea ce se ridică împotriva cunoștinței lui Dumnezeu, împlinind acel glas proorocesc, care zice: *Înnoți-vă ogorul și nu semănați peste spini*. El avea vecin pe un purtător de Dumnezeu ce se numea Teoctist, pe care iubindu-l atît de mult, s-a unit cu dînsul prin dragostea părintească, încît amîndoi s-au făcut de o cugetare și de un obicei, ca și cum ar fi fost un suflet în două trupuri. Și vestind unul altuia scopul cel după Dumnezeu, ieșeau în fiecare an după a șaptea zi a sfintelor dumnezeiești arătări (Boboteaza), spre pustia lui Cutila, ferindu-se de orice întîlnire omenească și dorind în liniște a vorbi cu Dumnezeu prin rugăciune.

Și acolo petreceau pînă la sărbătoarea Stîlpărilor, necurmat trudindu-și trupul și robindu-l, spre a aduce sufletului hrana cea duhovnicească. În aceasta covîrșea marele Eftimie pe toți cu răbdarea, cu blîndețea și cu smerita cugetare a inimii. Pentru că a primit și darul Sfîntului Duh, după cum dumnezeiescul cuvînt a zis: *Spre cine voi căuta? Fără numai spre cel blînd și liniștit și care tremură de cuvintele Mele.*

De aici îndrăzneala lui cea către Dumnezeu îi creștea în fiecare zi. Și făcînd cinci ani în Fara, a ieșit dimpreună cu fericitul Teoctist în vremea în care s-a obișnuit, spre Cutila; și trecînd prin pustie, a venit la un pîrîu înfricoșat, foarte adînc și anevoie de trecut. Aici văzînd locul și înconjurînd rîpele ce se aflau în munte, ca povățuit de Dumnezeu, a găsit o peșteră minunată în rîpa cea dinspre miazănoapte a pîrîului și suindu-se cu osteneală ca pe perete, de-abia a putut a se urca la dînsa.

Apoi, bucurîndu-se ca de un loc pregătit lor de Dumnezeu, au locuit într-însa, hrănindu-se cu buruienile ce se găseau pe acolo. Iar peștera aceea fiind mai înainte locuință de fiare, apoi, domesticindu-se prin dumnezeieștile laude și prin neîncetatele rugăciuni ale cuvioșilor bărbați, a primit sfințire de biserică a lui Dumnezeu. Deci, cînd a binevoit Dumnezeu a-i arăta pe aceștia, a trimis niște păstori ai unuia care se numea Lazariul, spre a-și aduce turmele sale lîngă acel pîrîu.

Acei păstori văzînd pe părinți arătîndu-se sus, în peșteră, atît de mult s-au spăimîntat, încît s-au înfricoșat și au fugit. Părinții simțind temerea aceluia, cu glas blînd și liniștit chemînd pe aceștia, le ziceau: "Nu vă temeți, fraților, sîntem oameni ca și voi, dar pentru păcatele noastre locuim acest loc". Atunci păstorii îndrăznind, s-au suit la dînșii în peșteră și neaflînd nimic de-ale acestui veac lîngă dînșii, s-au dus la ale lor, minunîndu-se și vestind la ai lor; iar de atunci slugile Lazariului le slujeau lor. Apoi și părinții cei de la Fara căutîndu-i, să vadă unde sînt, adeseori veneau la dînșii.

Deci, mai întîi s-au lepădat de lume și au venit la dînșii doi frați, numiți Marin și Luca. Aceștia au fost învățați de marele Eftimie monahicește spre a fi sîrguincioși ai petrecerii celei pustnicești; după aceea, în vremurile cele din urmă, au strălucit la cei dimprejur și au înființat mănăstire. Ei au adus pe Cuviosul Teodosie, care s-a făcut mare începător al vieții de obște a acestei pustii și arhimandrit. Dar în puțină vreme, străbătînd vestea despre Eftimie, mulți se adunau la dînsul și auzind cuvîntul lui Dumnezeu, poșteau a locui lîngă dînsul.

Însă Eftimie fiind urîtor de slavă și iubitor de Dumnezeu și sîrguindu-se a dobîndi fericirea dintîi, împreună cu ceilalți, se depărta de acest lucru, ca de ceva străin și trimitea pe fiecare din cei care se lepădau de lume la fericitul Teoctist, rugîndu-l foarte mult să aibă grijă de ei; iar el ascultînd aceasta, a primit și făcea toate după dorința marelui Eftimie. Deci, la început nu voia a face în locul acela viață de obște, ci lavră, după chipul celor de la Fara.

Dar fiindcă a văzut că nimeni nu poate veni noaptea la biserică, pentru că era precum mai înainte s-a zis, anevoie de umblat prin locul acesta, după suire, a făcut acolo viață de obște, avînd peștera ca biserică, în care liniștindu-se marele Eftimie, era doctor de suflete, vindecînd și mîngîind pe fiecare. Și nici unul din frați nu tăinuia gîndirea minții, dar și el avînd iscusire multă, îi învățase să se împotrivescă oricărui gînd străin, zicînd: "Fraților, pentru ce ați venit a vă nevoi și nu vă îngrijiți de mîntuirea voastră?" Se cuvine în fiecare ceas a ne trezi și a priveghea, pentru că se zice: *Privegheați și vă rugați, ca să nu cădeți în ispită.* Iar aceasta s-o cunoașteți întîi, că se cade a nu avea voie cei ce s-au lepădat de viață, ci a ține smerita cugetare și ascultarea ca cea întîi rînduială; apoi a aștepta de-a pururea și a se îngriji de ceasul morții și de înfricoșata zi a judecării: a se înfricoșa de îngrozirea focului celui veșnic, și a dori slava Împărăției cerurilor.

Și zicea iarăși că monahii se cuvine a se osteni trupește, și mai ales cei tineri, pentru păzirea celor dinăuntru, aducîndu-și aminte de apostolul, care zice: *Noaptea și ziua lucrez, ca să nu îngreunez pe cineva și mîinile acestea mi-au slujit mie, cum și celor ce erau împreună cu mine.*

Este greu celor din lume ca, ostenindu-se în locul lor, să hrănească copiii și femeii, apoi să aducă și pîrgă lui Dumnezeu și să facă bine după putere, apoi, pe lîngă aceasta, li se cer și biruri; iar noi nici cele de

nevoie trupului nu căutăm a le avea din lucrul mâinilor noastre, ci a culege osteneli străine, când mai ales poruncește apostolul: *Cel ce nu lucrează, nici să nu mănânce.*

Acestea învățînd părintele nostru Eftimie, lumina pe frați. Și a poruncit să nu vorbească nimeni în biserică, în vremea pravilei, ba încă nici în trapeză, când mînceau frații; și nu-i plăcea când vedea pe vreun frate în chinovie, mai ales pe unul tînăr, vrînd a se înfrîna mai mult decît obștea; pentru că zicea că înfrînarea cea bună cere a se împărtăși cineva de hrană cît de puțină în vremea mîncării, însă inima a o păzi și a da război în taină patimilor celor ascunse; căci arma monahului este cugetarea, dreapta judecată, smerita cugetare și ascultarea cea după Dumnezeu. Cu niște învățături ca acestea hrînindu-se frații, adunau roduri, după vrednicia chemării.

Cele despre Terevon cel bătrîn, într-un glas mi-au povestit toți părinții cei vechi, dar mai cu de-amănuntul mi-a spus nepotul lui și cel de un nume cu el, vestitul în latura aceasta, adică începătorul saracinilor. Deci, acest bătrîn Terevon, moșul celui tînăr, pe cînd era copilaș, fiind cuprins de boală, i-a paralizat toată partea cea dreaptă, de la cap pînă la picioare, și mulți bani cheltuind tatăl acestuia, care se numea Aspevet, nu i-au folosit nimic.

Acest Aspevet fiind elin, și aflîndu-se sub perși, s-a făcut prieten grecilor, într-un chip ca acesta: la începutul prigoanei ce se făcuse atunci în Persia, pe la sfîrșitul împărăției lui Iezdegerd I, împăratul perșilor (399-421), vrînd vrăjitorii a vîna pe toți creștinii, pe căpeteniile saracinilor cei de sub dînșii i-au pus pretutindeni în cale ca să nu scape la greci nimeni din creștinii cei din Persia. Aspevet fiind atunci căpetenie și văzînd cruzimea și neomenia făcută creștinilor de către vrăjitorii din cetăți, n-a împiedicat să fugă pe unii din creștini; iar mai vîrtos făcea împotrivă, fiind pornit de milostivire, măcar că avea credința elinească de la strămoși. Deci, fiind clevetit la împăratul Iezdegerd, a luat pe fiul său Terevon, care era jumătate paralic, pe toate rudeniile și avuția sa, și a fugit la greci; apoi primindu-i Anatolie, voievodul de atunci al Răsăritului, i-au făcut prieteni grecilor, iar lui Aspevet i-a dat pe mînă conducerea saracinilor din Arabia, care erau supuși grecilor.

Deci, cum s-a sălășluit în Arabia tînărul, avînd o vedenie în vis, a vestit pe tatăl său, iar acesta nelenevindu-se, a luat pe copil cu mulțime de barbari și cu multe slugi; apoi, purtîndu-se de credință, a venit la locul cel înștiințat în vis, unde locuiau cuvioșii bărbați Eftimie și Teoctist.

Frații văzînd mulțimea barbarilor, s-au temut; iar fericitul Teoctist văzînd temerea ucenicilor, s-a pogorît către barbari și a zis: "Cine sînteți și ce căutați?". Ei au zis: "Căutăm pe Eftimie, robul lui Dumnezeu". Cuviosul Teoctist le-a zis: "Pînă sîmbătă nu se întîlnește cu nimeni, căci se liniștește". Atunci Aspevet luînd mîna marelui Teoctist, i-a arătat pe copil chinuindu-se; iar copilul arătînd spre tatăl său, a zis:

"Eu de mai înainte primind boala aceasta în Persia, dar trecînd prin toată știința doftoricească și iscodirea vrăjitoarească, și nicidecum folosindu-mă, ci dimpotrivă, crescînd durerea, am venit în cetatea aceasta, prin dumnezeiască umilință. Apoi într-o noapte mîhnindu-mă, gîndind la această boală, îmi ziceam: "O! Tereve, unde este deșertăciunea vieții și tot meșteșugul doctoricesc? Unde este nălucirea vrăjitorilor noștri și puterea cinstirilor noastre? Unde sînt chemările și facerile de basme ale astronomilor și astrologilor? Unde sînt descîntecele, farmecele și bîrfirile? Iată nici una dintr-acestea n-are tărie, de nu-și va arăta Dumnezeu puterea".

Și acestea gîndind, m-am îndreptat la rugăciune și cu lacrimi rugam pe Dumnezeu, zicînd: "Dumnezeule cel mare și înfricoșat, cel ce ai făcut cerul și pămîntul, cu toată podoaba lor, dacă vei milui neputința mea și mă vei izbăvi din această patimă amară, mă fac creștin, lepădîndu-mă de toată fărădelegea și credința elinească. Și cum am pus acestea în mintea mea, m-am cuprins de somn și am văzut un monah cu barba pînă la mijloc, zicîndu-mi: "De ce pătimești?" Iar eu arătîndu-mi patima, el a zis: "Împlinește cele ce ai făgăduit lui Dumnezeu, și te vei vindeca pe tine". Apoi, zicînd: "Cîte i-am făgăduit lui Dumnezeu, le împlinesc, dacă mă voi vindeca de această patimă". După aceea, mi-a spus: "Eu sînt Eftimie, care petrec în pustia Răsăritului de la Ierusalim, la zece mile de pîrîul cel dinspre apus al căii Ierihonitenilor; deci, de vrei a te vindeca fără zăbavă, vino la mine și te va vindeca Dumnezeu, prin mine". Sculîndu-mă, am

povestit tatălui meu, și atunci lăsînd toate, am venit la dînsul. Și vă rog, să nu ascundeți pe doctorul cel arătat mie de Dumnezeu".

Toate acestea le-a spus fericitul Teoctist marelui Eftimie, care se liniștea acolo și care socotind că este necuvios a se împotrivi dumnezeieștilor vedenii, s-a pogorît la dînșii și rugîndu-se mult și pecetluind cu semnul Sfintei Cruci pe Terevon, l-a făcut sănătos. Iar bărbații spăimîntîndu-se de a sa grabnică și preaslăvită facere de minune, au crezut în Hristos, și căzînd toți la pămînt, se rugau a primi pecetea cea întru Hristos. Iar purtătorul de semne Eftimie, înțelegînd că ei din suflet au crezut lui Hristos, a poruncit a se face o mică scaldătoare într-un unghi al peșterii, care și pînă acum se vede, și chemîndu-i, i-a botezat în numele Tatălui, al Fiului, și al Sfîntului Duh.

Iar lui Aspevet i-a schimbat numele în Petru, căci pe el l-a botezat întîi și după el pe unul Marin, frate al femeii lui, amîndoi fiind împodobiți cu pricepere și îndestulați cu bogăția. Și astfel luminînd și întărind pe Terevon, cum și pe ceilalți, pe care ținîndu-i la sine 40 de zile, a liberat pe acești nepoți ai Sarei, pe care i-a făcut moștenitori ai făgăduinței, prin Botez. Dar Marin, unchiul lui Terevon, nu s-a mai depărtat de mînăstire, ci lepădîndu-se de lume, a rămas acolo toată vremea vieții sale și a bineplăcut lui Dumnezeu mult. Și avînd mulți bani, i-a dat spre a se zidi și a se îmbogăți mînăstirea.

Astfel, în puțină vreme a strălucit în locul acela, încît s-a auzit numele lui în toată Palestina și în eparhiile cele dimprejur. Iar părintele nostru Eftimie, văzînd pe mulți că-l supără pentru tămăduire, și aducîndu-și aminte de liniștea cea mai dinainte, pe care o avea, cînd pustnicea deosebi, se întrista foarte mult și greu suferea; pentru că astfel mulți îl supărau și îl slăveau. Fiind în mîhnire cel numit cu numele veseliei, căuta să fugă pe furiș spre Ruva. Cunoscînd aceasta fericitul Teoctist a pregătit pe frați să-l roage ca să nu-i părăsească; deci, vrînd a-i mîngîia, a făgăduit de astă dată că nu se va depărta.

Dar trecînd puține zile și luînd împreună cu sine pe unul mai tînăr, numit Dometian, fiind cu neamul melitinean, dar îmbunătățit cu viața, a ieșit din chinovie și s-a pogorît la Ruva; apoi trecînd pustia cea dinspre miazăzi, pe lîngă Marea Moartă, a venit la un munte înalt, despărțit de ceilalți munți, ce se chema al lui Marda, și găsim în el un puț cu apă, a zidit chilii; apoi a rămas acolo, hrănindu-se din buruienile ce se vedeau prin munte. Zidind aici mai întîi biserica, ce se păstrează pînă acum și așezînd într-însa jertfelnic, a ieșit de acolo. Apoi a venit în pustia Zifilor, voind a vedea peșterile în care a scăpat David din fața lui Saul și într-acele locuri s-a alcătuit de dînsul o mînăstire; iar pricina alcătuirii acelei mînăstiri se zice că a fost aceasta:

Un fiu al unui sătean, cap al satului, numit Aristovuliad, avînd duh rău, chema pe Sfîntul Eftimie. Tatăl copilului auzind că sfîntul este în ținuturile lor și ale Carpavarihenilor, căutîndu-l, au venit la dînsul. Cum a văzut tînărul pe sfîntul, fiind tulburat de diavol, s-a vindecat; iar diavolul ieșind dintr-însul și vestindu-se minunea, au venit mulți din Aristovuliad și de prin satele dimprejur, care i-au zidit mînăstire.

Și adunîndu-se oarecare frați cucernici, au rămas lîngă dînsul, dîndu-le Dumnezeu cele de trebuință trupului; iar unii din Zifei primind mai înainte eresul cel cu numele nebuniei, prin îndumnezeita lui învățătură, depărtîndu-se de necuratul eres, au anatematizat pe Manent, născătorul acestuia, și învățînd apostoleasca și soborniceasca credință, s-au luminat. Pe lîngă celelalte daruri ce a cîștigat dumnezeiescul acesta Eftimie, a primit și aceasta de la Dumnezeu: căci întîlnindu-se cu fiare mîncătoare de sînge și veninoase, nu se vătăma; iar de aceasta nimeni să nu se îndoiască, știind cu siguranță că Dumnezeu odihnindu-Se și odihnind în vreun om, toate i se supun lui, ca și lui Adam mai înainte de a călca porunca lui Dumnezeu.

Dar nu numai fiarele, ci și cele care sînt ale firii se supun unuia ca acestuia; apoi adevăratele cuvîntul acesta cei ce au despărțit marea și au înfrînt Iordanul, soarele l-au făcut să stea și focul în rouă l-au prefăcut, cum și alte mii de dumnezeiești minuni ce s-au făcut. Deci, Dumnezeu care le-a făcut acestea cu minune, tot El a supus purtătorului de Dumnezeu Eftimie nu numai pe cele simțite, ci și pe cele gîndite (adică duhurile răutății). Pentru că unele ca acestea sînt din dumnezeieștile daruri.

Deci, marele Eftimie văzîndu-se de mulți supărat (pentru că era locuința aproape de sate), a zis lui Dometian, ucenicul său: "Să mergem, fiule, să cercetăm pe Cuviosul Teoctist și pe frați". Și ieșind din mînăstirea cea de lîngă Capartariheni, a venit la sfîntul loc în care în numele lui Dumnezeu s-a zidit sfîntul locaș, ca de trei semne departe de al lui Teoctist, de trei ori fericitul.

Și a iubit locul acesta foarte mult, pentru că era neted, liniștit și îmbunătățit, mai ales că fusese pustiu mai înainte de a se zidi în partea dinspre miazăzi atîtea mînăstiri; pentru că acum toată pustia este făcută de ucenicii lui ca o cetate. Deci, în acest loc a șezut în mare liniște, împreună cu ucenicul lui, într-o peșteră mică, în care acum este racla cinstitelor lui moaște. Iar Cuviosul Teoctist cunoscînd că s-a sălășluit aici marele Eftimie, s-a suit cu sîrguință să-l sărute; apoi îl ruga să se pogoare la locul lui.

Dar el, de dorul liniștii celei de acolo, n-a primit, ci numai în fiecare duminică săvîrșeau slujba împreună.

Auzind Aspevet, care s-a numit Petru, că a sosit în părțile acelea marele Eftimie, a venit la dînsul cu mulți saracini, bărbați, femei și copii, și-l rugau să le spună cuvînt de mîntuire. Iar bătrînul sfînt pe toți (cătore Botez) făcîndu-i "chemați", i-a luat la mînăstirea de jos și botezîndu-i, a rămas împreună cu ei șapte zile; apoi s-a suit cu ei la locul său. Iar Petru aducînd meșteri, au făcut o groapă mare cu două guri, care se păstrează în grădină și au zidit schit; apoi bătrînului sfînt i-au făcut trei chilii și paraclis, adică biserică în mijlocul chiliilor. Și-l rugau cei ce odată erau ca niște lupi ai Arabiei, iar după aceasta s-au făcut oile păstoriei lui Hristos celei cuvîntătoare, a rămînea lîngă dînsul.

Iar iubitorul de pustie Eftimie, n-a primit aceasta, pentru că foarte mult iubea liniștea; deci, luîndu-i la un loc potrivit, le-a zis: "Dacă voiți cu totul a fi aproape de mine, rămîneți aici". Și este locul acela între amîndouă mînăstirile; deci, însemnînd biserica și locașurile împrejur, le-a dat voie a zidi biserică și a rămînea acolo. Apoi îi cerceta adeseori, pînă ce le-a așezat preoți și diaconi. După aceea, au venit și cei ce s-au botezat mai înainte, și au rămas acolo, cum și alții din apropiere venind se botezau la dînsul. Și așa înmulțindu-se ei foarte mult, și în multe cete întinzîndu-se, a rugat marele părinte Eftimie pe Iuvenalie, patriarhul Ierusalimului (422-458), să le hirotonisească episcop; iar patriarhul făgăduind acestea, l-a trimis pe Petru, tatăl lui Terevon, ca unul ce se făcuse vrednic a povățui suflete către mîntuire; și așa s-a hirotonisit în Palestina Petru ca episcop al celor două schituri. Și se vedeau mulțime de barbari venind la marele Eftimie, botezîndu-se și învățîndu-i a se închina lui Dumnezeu. Acestea toate le-am spus despre saracini.

Dar marele Eftimie nu voia să fie viață de obște în locul său, nici lavră, ci cînd venea cineva la dînsul, spre a se lepăda de lume, se trimitea de dînsul la locașul cel de jos, către fericitul Teoctist; asemenea făcea și cu cei ce voiau a aduce ceva. Deci, cînd a binevoit Dumnezeu a se locui schitul lui, a trimis întîi trei frați trupești, din latura Capadochilor, anume Cosma, Hrisip și Gavriil, crescuți în Siria, care erau împodobiți cu toată priceperea duhovnicească; aceștia rugîndu-l a fi cu dînsul împreună, nu i-a primit, pentru că trei lucruri erau cele ce-l opreau: dorul liniștii lui, tinerețea vîrstei lor, și al treilea că Gavriil era famen din naștere. Apoi, a văzut în noaptea aceea pe cineva zicîndu-i: "Primește pe frații aceștia, căci Dumnezeu i-a trimis, și să nu mai întorci pe cineva care voiește a se mîntui". Atunci sfîntul primindu-i, a zis celui mai mare al lor, adică lui Cosma: "Iată eu precum mi-a poruncit Dumnezeu, am făcut. Deci, aceasta păzește-o ca pe fratele tău cel mai tînăr să nu-l lași să iasă din chilie; pentru că nu este drept a vedea față femeiască în lavră, spre a nu da război vrăjmașul. Iar pentru tine socotesc că nu vei zăbovi aici, căci după o vreme, vei păstori biserica din Scitopolis".

După aceștia a primit pe un oarecare, care se numea Domnos, care era nepot al lui Iulian, arhiepiscopul Antiohiei. Iar în acele zile a primit și pe alți frați melitineni, nepoți ai lui Sinodie, care împreună cu Acachie a crescut pe marele Eftimie, adică pe Ștefan, Andrei și Gaian; apoi, și pe alți trei din Rait i-a primit, pe Ioan preotul, pe Talasie, și pe Anatolie. După aceea, a primit și pe un oarecare Chirion, care venise de la Tiberiada, și a fost preot al cinstitei biserici din Scitopolis, a Sfîntului Mucenic Vasile. Pe acești unsprezece primindu-i, a dat voie lui Petru episcopul să le zidească mici chilii și să împodobească biserica; și astfel a așezat lavră, după modelul Farilor.

Apoi, pogorîndu-se Iuvenalie arhiepiscopul în lavră, avînd cu sine pe Pasarion, care era atunci arhimandrit al monahilor și pe luminatul Isihie, preotul și dascălul bisericii, a sfințit biserica lavrei, întru a șaptea zi a lunii mai, în al unsprezecelea indiction, la 52 de ani ai vîrstei marelui Eftimie. Deci, sfințindu-se lavra și avînd preoți pe Ioan și pe Chirion, arhiepiscopul a hirotonisit diacon pe Domețian și Domnos, iar marele Eftimie s-a veselit cu duhul, mai ales văzînd împreună cu patriarhul pe Pasarion și pe Isihie, cuvîntătorul de Dumnezeu, care erau vestiți luminători și în toată lumea străluceau. Dar cel între sfinți Pasarion, încă neîmplinindu-se vremea de șapte luni, a răposat.

Părintele nostru Eftimie începînd a alcătui lavră, și frații cei 12 împreună cu dînsul fiind în multă strîmtorare de cele trupești, iar Domețian din anul întîi punîndu-se econom al lor, - s-a întîmplat că au venit mulțime de bărbați armeni, în număr ca la patru sute, abătîndu-se din cale de la sfînta cetate, spre Iordan, și au venit la lavră; aceasta economisind-o Dumnezeu, ca să se arate fapta bună a lui Eftimie și darul cel dat lui. Pe aceia văzîndu-i bătrînul, a chemat pe Domețian și a zis: "Pune înaintea oamenilor aceștia să mănînce". Iar el a zis: "Nu avem cinstite părinte mîncare ca să se sature zece oameni; deci, de unde am să dau pîini la atîta mulțime". Iar cuviosul Eftimie fiind plin de proorocescul dar, a zis: "Mergi, precum ți-am zis, căci aceasta zice Duhul Sfînt: *vor mînce și le va prisosi*". Deci, ducîndu-se Domețian în chelăria cea mică, care de către unii se chema cămara de pîine - unde erau puține pîini -, n-au mai putut a deschide ușa. Pentru că dumnezeiasca binecuvîntare a umplut chelăria cu pîine pînă sus.

Deci, chemînd pe oarecare din părinți, a scos ușa din țîțni și au ieșit pîinile afară din chelărie; asemenea și pentru vin și unt-delemn aceeași binecuvîntare s-a făcut; deci, au mîncat și s-au săturat, apoi trei luni n-au putut să așeze ușa chelăriei. Pentru că, precum a izvorît vadra cu făină și ulciorul de untdelemn al văduvei celei iubitoare de străini, - cum a zis Dumnezeu prin glasul proorocului, - în același chip și pe dumnezeiescul acesta bătrîn, prin osîrdia iubirii de străini, l-a învrednicit întocmai. Iar Domețian minunîndu-se, s-a aruncat la picioarele învățătorului, rugîndu-se a lua iertăciune, ca unul care a pățimit multe ca om. Și bătrînul ascultîndu-l pe dînsul, i-a zis: "Fiule, cela ce seamănă întru binecuvîntare, asemenea va și secera.

Deci, iubirea de străini să n-o uităm, pentru că prin aceasta, - precum zice apostolul: *neștiind oarecari oameni, au găzduit îngeri*; și cutează, că dacă voi și cei împreună cu voi, pe toți cei ce vin la voi, străini și frați, de o credință, îi veți primi după vrednicie, și le veți sluji, nu va părăsi Domnul locul acesta, de acum și pînă în veac; pentru că o jertfă ca aceasta îi place lui Dumnezeu".

De la minunea cea amintită, a început a se binecuvînta lavra în intrări și ieșiri și în multe feluri; pentru că înmulțindu-se frații, prin conlucrarea lui Dumnezeu și ajungînd pînă la 50, zidind și chilia și săvîrșind Sfînta Liturghie în biserică, economul era nevoit a cîștiga și cele de trebuință; deci, a cîștigat și dobitoace pentru slujirea părinților. Atunci era în lavră un oarecare asian de neam, cu numele Auxențiu, care fiind rugat de econom să ia slujba dobitoacelor, n-a primit, fiind dat pentru acea slujbă; deci, neascultînd, economul a făcut pe preoții Ioan și Chirion să roage pe Auxențiu să primească slujba; dar el n-a primit nici după rugămîntea acestora.

Sosind sîmbăta, economul a spus marelui egumen cele despre Auxențiu, după care trimițînd să-l cheme, i-a zis marele Eftimie: "Ascultă-mă, fiule, și primește slujba". Iar el a răspuns: "Nu pot, cinstite părinte, pentru că sînt trei lucruri care mă opresc a săvîrși aceasta: întîi, neobișnuința și neștiința limbii de aici, al doilea, frica desfrînării, și al treilea, ca nu cumva prin o slujire ca aceasta să nu mai pot șede în chilie liniștit". Marele Eftimie a zis: "Rugăm pe Dumnezeu a nu se vătămă de nici una din acestea; pentru că Dumnezeu nu este nedrept a uita ascultarea ta, mai ales știind că din porunca și frica Lui slujești robilor Săi, după tăria dată de la El; deci, ascultă pe Domnul, care a zis: *Nu am venit a Mă sluji cineva, ci a sluji Eu; și nu fac voia Mea, ci voia Tatălui celui ce M-a trimis*.

Acestea zicînd, iar Auxențiu încăpățînîndu-se, n-a ascultat. Atunci, răstîndu-se preablîndul Eftimie, a zis: "Noi, o! fiule, te-am sfătuit ceea ce socotim a-ți fi de folos, iar tu rămînînd în nesupunere, vei vedea care este plata neascultării". Deci, îndată, Auxențiu fiind cuprins de un cutremur, a căzut la pămînt și părinții cei de față rugau pe marele Eftimie pentru dînsul. Iar bătrînul a zis către dînsii: "Acum înaintea ochilor

voștri s-a împlinit cuvântul dumnezeiesc, care zice: *tot cel rău care ridică cuvinte împotriva, Domnul trimite asupra lui înger nemilostiv*".

Dar fiind mult rugat de părinți, preamilostivul bătrîn, apucînd de mînă pe Auxențiu, l-a ridicat; apoi pecetluindu-l cu semnul Crucii, l-a făcut sănătos. Atunci Auxențiu se ruga de iertăciunea greșelilor trecute și pentru întărirea celor ce vor să fie. Și îi zise sfîntul: "Mare este plata supunerii, de vreme ce Dumnezeu voiește mai bine ascultarea decît jertfa; iar neascultarea moarte lucrează". Și făcînd rugăciunea pentru dînsul, l-a binecuvîntat; și așa Auxențiu a primit slujba cu bucurie și cu osîrdie.

Cuviosul Chiriac sihastrul, cel ce strălucea în lavra cea veche a lui Suca, cu faptele bune după Dumnezeu, și la 70 de ani s-a împodobit în aceeași lavră cu faptele monahicești, lepădîndu-se de lume la tinerețe, în chinovia marelui Eftimie, a petrecut împreună cu moștenitorii lui multă vreme. Apoi, învățînd cu dinadinsul toată petrecerea și viețuirea marelui Eftimie, cele mai multe din povestirile spuse în această scriere mi le-a predat mie, între care și aceasta mi-a povestit:

Că doi frați ai lavrei, anume Maron și Climatie, pregătindu-se după înțelegere, voiau a se duce pe furiș noaptea din lavră, fără binecuvîntarea sfîntului. Dar i s-au descoperit cele despre dînșii; căci a văzut pe diavol punîndu-le frîu și îi atrăgea în cursă purtătoare de moarte; dar îndată i-a chemat și sfătuindu-i, le-a vorbit multe despre răbdare, spunîndu-le că pretutindeni este trebuință de luptă, cu ajutorul lui Dumnezeu ori și unde sîntem; pentru că și Adam fiind în rai, a călcat porunca lui Dumnezeu, iar Iov a păzit aceasta, fiind în gunoi. Apoi la această sfătuire a adăugat, zicînd:

"Că nu se cade a primi gîndurile cele rele, care seamănă întristare ori urîciune, pentru locul în care sîntem și către cei împreună locuitori ori trîndăvie sau mutarea în alte locuri sfătuiesc; ci se cuvine a ne trezi în tot ceasul și a ne abate mintea de la meșteșugurile diavolilor, ca nu prin mutare, să se dezlege canonul nostru; pentru că sadul răsădindu-se adeseori, nu poate rodi, asemenea și monahul nu face rod, mutîndu-se din loc în loc. Deci, dacă cineva încearcă a face bine în locul în care este și nu poate, să nu creadă că în altă parte poate să-l facă; pentru că nu este locul cel ce se arată, ci felul voinței.

Dar, spre adevărarea celor zise, ascultați o povestire a unor bătrîni egipteni, care mi-au povestit-o mie: Era un frate care ședea într-o chinovie a Egiptului și se supăra adeseori; deci, a ieșit din chinovie și s-a dus într-un loc deosebit, gîndind că neavînd cu cine să se tulbure, va înceta de la dînsul patima mîniei; dar într-una din zile umplînd paharul cu apă și punîndu-l jos, s-a răsturnat, apoi umplînd pe al doilea și al treilea, iarăși s-au răsturnat; deci, fratele fiind batjocorit de diavol, s-a mîniat pe pahar și l-a sfărîmat".

Acest cuvînt zicînd, Climatie, prin ispita diavolească, a rîs, iar bătrînul luînd-aminte cu îndrăzneală, a zis: "Te-ai batjocorit nebunește de diavol, frate, și cu nepricepere te-ai pornit. Către plîns te-am chemat și tu acum rîzi; nu ai auzit pe Domnul muștrînd pe cei ce rîd, iar pe cei ce plîng, fericindu-i? Deci, cunoaște că este nebunie monahului a grăi ceva, ori de a se porni afară de cuviință, ori a îndrăzni; pentru că părinții hotărăsc că îndrăzneala este rea și născătoare a tuturor patimilor".

Zicînd acestea sfîntul și întorcîndu-se de la Climatie, a intrat în chilia sa cea mai dinăuntru; iar Climatie căzînd îndată cu fața în jos, era cuprins de tremur și de frică; apoi Domețian minunîndu-se de cuvenita blîndețe a sfîntului părinte, cum și de asprime, adunînd pe unii din părinții cei cinstiți, i-au adus înăuntru, împreună cu Maron, rugîndu-se pentru Climatie.

Atunci marele Eftimie, supunîndu-se rugămintelor părinților, a ieșit și a sculat pe cel ce zăcea acolo; apoi, cu puterea Sfintei Cruci i-a vindecat tremurarea, încetînd și scrișnirea dinților. Deci, făcîndu-l sănătos, a dat și sufletului datoria: "De acum înainte, ia aminte la tine cu dinadinsul și nu defăima dumnezeieștile cuvinte și învățăturile părinților; fă-te cu totul văzător, după cum și despre heruvimi ai auzit; că așa este datoria monahului, ca în tot locul a se privi pe sine-și și neadormit a avea ochiul sufletului către păzirea sa, ca unul ce călătorește în mijlocul curselor deasupra".

Cu asemenea învățături înfruntându-i și sfătuindu-i, iar pe ceilalți întărindu-i și cu pilda înfricoșându-i, i-a liberat în pace.

La anul 54 al vârstei marelui Eftimie, s-a făcut soborul a toată lumea, cel al treilea, din Efes (431). Deci, atunci Sinodie, cel mai sus pomenit, fiind cinstit bărbat și preot al sfintei biserici celei din Melitine, venind spre închinăciune la Sfintele Locuri, a mers la lavră, poftind să vadă pe marele Eftimie; iar acesta avea trei nepoți în lavră, pe Ștefan, pe Andrei, și pe Gaian. Atunci, sărutînd pe bătrîn, i-a povestit cele împotriva păgînului eres al lui Nestorie, care după voia lui Dumnezeu, a ținut puțină vreme scaunul Constantinopolului și a tulburat lumea cu rele învățături. Dar i-a povestit și despre rîvna și dreapta credință a lui Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, și a lui Acachie, episcopul Melitinei, și cum că voiește a se ține sobor a toată lumea în Efes, contra lui Nestorie.

Sfîntul s-a bucurat auzind despre Acachie, care l-a crescut pe dînsul în tinerețe. Deci, fericitul Sinodie binecuvîntîndu-se de dînsul și luînd din lavră pe Ștefan, nepotul său, s-au suit în sfînta cetate și a înduplecat pe arhiepiscop spre a-l hirotonisi. Deci, arhiepiscopul a hirotonisit pe acest Ștefan și pe Cosma Capadocul, ca diaconi ai sfintei biserici a Învierii.

Iar episcopii adunîndu-se la sobor și vrînd a ieși și palestinienii împreună cu arhiepiscopul, marele Eftimie a poruncit lui Petru, episcopul saracinilor, care s-a dus la sobor, a urma în tot chipul lui Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, și lui Acachie, episcopul Melitinei; fiindcă erau drept-credincioși și împotriva păgînătății se nevoiau. Deci, adunîndu-se soborul în Efes și Nestorie rău credinciosul caterisindu-se, Petru, episcopul saracinilor, venind la lavră, toate cele întîmplăte în sobor le-a povestit pe rînd marelui Eftimie, care auzind cele făcute de răsăriteni, s-a întristat foarte mult despre Ioan episcopul Antiohiei, care fiind drept-credincios, s-a amăgit a lua parte cu apărătorii lui Nestorie. Iar Domnos diaconul, întristîndu-se despre unchiul său, se ruga să fie lăsat pînă la Antiohia, spre îndreptarea unchiului său.

Iar marele Eftimie n-a voit a-l lăsa, zicînd: "Nicăieri să nu te duci fiule, că nu-ți folosește. Pentru că, deși unchiul tău este puțin unit cu cei răi, dar Dumnezeu cunoscînd îndreptarea lui, nu voiește ca el să piară, ci puțin mai pe urmă îl va aduce de partea celor ce se mîntuiesc. Deci și tu, o! fiule, dacă vei răbda în locul unde te-a chemat și nu te vei pleca gîndurilor celor ce vor a te depărta de pustie, vei spori în fapte bune după Dumnezeu. Iar de nu mă vei asculta pe mine, înțîia ședere a unchiului tău o vei urma, dacă te vei învoi cu cei răi".

Aceasta a zis cel între sfinți Eftimie. Iar Domnos neascultînd porunca sfîntului părinte, fără de binecuvîntare s-a dus la Antiohia și toate cele mai înainte proorocite de sfîntul le-a pătimit. Însă pe urmă, venind la bătrînul, s-a pocăit, iar arhiepiscopul Iuvenalie a hirotonisit pe Ștefan Melitineanul ca episcop al Iamniei, iar pe Cosma Capadocul hirotonisindu-l preot, l-a făcut păzitor al Sfintei Cruci.

Slujitori ai marelui Eftimie, care au petrecut cu dînsul vreme destulă, le-au spus acestea lui Avva Chiriace, care mi le-a spus mie, zicînd: Nu l-am cunoscut pe dînsul mîncînd ori vorbind cu cineva fără de mare nevoie, afară de sîmbăta și de duminica. Nu l-am văzut pe dînsul cumva dormind pe coastele sale, ci uneori șezînd puțin, iar alteori o frînghie spînzurată într-un colț al acoperămîn-tului chiliei ținînd-o cu amîndouă mîinile, se împărtășea puțin de somn pentru nevoia firii; apoi cuvîntul marelui Arsenie, zicînd pentru somn: "Vino, slugă rea". Pentru că adeverea și aceasta, cum că urma cele ale marelui Arsenie, care cu chip părintesc a crescut și a pedepsit pe Arcadiu (395-408) și pe Honoriu (395-423), împărații; și pentru aceasta s-a numit tată al lor, și în pustia cea din Egipt într-o vreme cu faptele bune a strălucit.

Acestea cu plăcere le-a auzit marele Eftimie de la cinstiții părinți, care din Egipt veneau în multe feluri, povestind petrecerile aceluia, și el auzind acestea, arăta toată sîrguința spre a urma faptelor bune ale aceluia; liniștea lui, tăcerea și smerita cugetare, simplitatea îmbrăcămîntei, depărtarea de mîncare, răbdarea, la toate cum era Arsenie. Deci, rîvna și umilința lui, lacrimile, privegherile cele de toată noaptea, iubirile de pustie, urîrea vorbirii, osîrdia spre rugăciune, milostivirea și înțelepciunea. Fiindcă a

urmat cu toată sîrguința petrecerea aceleia, s-a învrednicit și de darurile ce erau întru acela, de împărtășirea Sfîntului Duh, de strălucirea dumnezeieștii lumini și a darului celui înainte-văzător.

Iar despre darurile cu care covîrșea el, ne arată tămăduirea și puterea asupra duhurilor celor necurate, care pînă astăzi le vedem izvorînd la racla lui. Dar despre darul cel înainte-văzător și de unde au început razele acestuia a le trimite afară și cum s-a arătat prea strălucit luminător, să spunem acum.

Anastasio, un cleric al bisericii Sfintei Învieri, păzitor de vase și horepiscop, ucenic și împreună nevoitor făcîndu-se al celui între sfinți Pasarion, dorea a vedea pe Sfîntul Eftimie; și aceasta spunînd-o lui Fid, episcopul Iopei, și lui Cosma, păzitorul Crucii, s-a pogorît la dînsul, împreună cu ei avînd pe nepotul lui Fid episcopul care și el se chema Fid, fiind anagnost al bisericii Sfintei Învieri, și care a povestit acestea lui Avva Chiriak, celui ce mie mi le-a predat.

Deci, el călătorind și de lavră apropiindu-se, s-a descoperit sfîntului despre dînsii și a chemat pe Hrisip, care era econom al lavrei și i-a zis lui: "Gătește-te, pentru că iată împreună cu fratele tău vine patriarhul". Iar după ce au venit ei, marele Eftimie rîpindu-se cu ochii minții, vorbea cu Anastasio ca și cu patriarhul Ierusalimului. Cei de față erau întru mirare. Iar Hrisip apropiindu-se deosebit, i-a zis bătrînului: "Cinstite părinte, nu este aici patriarhul, că acesta este Anastasio păzitorul de vase. Pentru că ia seama, că poartă haine vopsite, care este cu neputință a le îmbrăca patriarhul Ierusalimului". Iar bătrînul minunîndu-se și fără glas făcîndu-se, a zis: "Crede-mă, fiule, căci pînă cînd mi-ai grăit, îl vedeam pe dînsul purtînd haine albe". Și a zis în auzul tuturor: "Într-adevăr nu m-am amăgit, ci ceea ce Dumnezeu mai înainte a hotărît, aceasta o va săvîrși negreșit; pentru că negrăite sînt darurile Lui".

Terevon saracinul, luînd femeie dintr-al său neam și multă vreme trăind împreună cu dînsul, n-a avut fiu, ea fiind stearpă; pe aceasta aducînd-o la purtătorul de Duh Eftimie, îl ruga, zicînd: "Știu să mă plec cinstite părinte, că te va asculta pe tine Dumnezeu, dacă te vei ruga; pentru că *El face voia celor ce se tem de Dînsul*. Deci, fiindcă atît de multă vreme a trecut și nu m-am putut învrednici a avea fiu, pentru că aceasta era stearpă, te rog cinstite părinte, roagă pe Iubitorul de oameni să ne dăruiască nouă fiu". Bătrînul înțelegînd credința lor, i-a pecetluit de trei ori cu semnul Crucii, atingînd cu mîna pîntecele femeii și a zis: "Mergeți, bucurîndu-vă întru Domnul, pentru că iată vă dăruiește prin iubirea Lui de oameni trei fii, parte bărbătească". Crezînd dar cuvintele sfîntului bătrîn, s-au dus cu bucurie la ale lor; apoi a zămislit cea stearpă și a născut întîi fiu pe Petru, tatăl lui Terevon; și aceasta cu împreună glăsuire cei bătrîni mi le-au povestit, apoi a născut după Petru alți doi fii, după proorocia părintelui purtător de Duh.

Un frate oarecare din lavră, de neam roman și cu numele Emilian, odată într-o noapte ce se lumina spre duminică a fost supărat cumplit de diavolul desfrînării și prin urîte năluciri, i-a tulburat mintea grozav. Deci, în ceasul cîntării de psalmii cei de noapte, Sfîntul Eftimie venind spre biserică, s-a întîlnit cu el la un loc întunecos. Iar bătrînul a mirosit duhoarea diavolească și bănuind a fi o lucrare a diavolului, a suflat, zicînd: "Depărtează-te pe tine Dumnezeu, necuratule duh". Și îndată fratele a căzut, făcînd spume.

Apoi, poruncind sfîntul a se aduce lumină, a zis părinților celor ce s-au adunat: "Priviți acest frate, care din tinerețe pînă acum s-a purtat bine și întru curăția trupului a viețuit; dar puțin rînindu-se cu dezmiardarea trupului, astfel s-a stăpînit de diavol. Pentru aceasta de-a pururea zic vouă: să ne înarmăm pe noi împotriva urîtei năluciri, pentru că cei ce se ispitesc de dezmiardări trupești, chiar neapropiindu-se de trupuri, totuși cu mintea păcătuiesc. Deci, cu toată grija, fiecare din noi să-și păzească judecata minții sale, apoi cu grijă și cutremur să lucreze mîntuirea sa".

Ascultați o povestire de suflet folositoare și foarte adevărată, pe care mi-au povestit-o niște bătrîni egipteni, venind la mine pentru unul ce se socotea sfînt de către toți, iar în partea cea ascunsă a inimii supăra pe Dumnezeu cu învoirea, precum mi se pare, a gîndurilor celor urîte, zicînd astfel: că în cetatea lui venind un înainte-văzător, l-a găsit greu bolnav și pe toți cetățenii plîngînd și zicînd: că dacă acest sfînt se va sfîrși, nu ne este de aici înainte nădejde de mîntuire. Pentru că prin solirea lui, toți ne mîntuim.

Acestea auzindu-le înainte-văzătorul acela, s-a dus cu sîrguință a se binecuvînta de cel socotit sfînt și cînd s-a apropiat, a văzut multă pregătire de lumînări, mulțime mare de clerici, și chiar însuși episcopul așteptînd ca să-l îngroape; apoi intrînd la dînsul, l-a găsit încă răsuflînd și privind cu ochii minții sale, a văzut pe tartorul iadului înfigînd o sulită de foc în inima lui și cu mare chinuri smulgînd sufletul lui.

După aceasta, a auzit glas din ceruri, zicînd: "În ce chip nu m-a odihnit pe mine sufletul lui nici o zi, nici tu să nu încetezi a chinui sufletul lui". Iar acestea le-am povestit ca totdeauna în groază, să fim bine pregătiți la ieșirea sufletului din trup, ca nu cîndva cu iubirea de dezmiardare rîndindu-se, în vremea ieșirii, nesuferit să ne chinuim. Pentru că acest frate, pe care îl priviți spre înțelepciunea noastră și a multor altora, a voit Dumnezeu a se stăpîni de diavol. Ci să rugăm pe Dumnezeu Care l-a pedepsit și nu l-a omorît, să izbăvească zidirea Sa, de bîntuirea necuratului și iubitorului de dezmiardare duh". Deci, rugîndu-se părintele purtător de duh, a ieșit diavolul, strigînd și zicînd: "Eu sînt duhul desfrînării". Și a umplut tot locul de miros ca de pucioasă ce arde. Și de atunci Emilian s-a izbăvit de gîndul lui și s-a făcut vas de alegere.

Apoi, într-acea vreme, fiind secetă pe pămînt și toți tînguindu-se, văzînd că se împlinește proorocescul glas ce zice: *Va fi cerul deasupra capului tău de aramă, iar pămîntul sub tine de fier*; fericitul Teoctist și părinții lavrei marelui Eftimie strîmtorîndu-se, fiindcă gropile nu aveau apă, rugau pe marele Eftimie să mijlocească la Dumnezeu pentru ploaie. Iar el nu voia, zicînd: "Dumnezeu vrea prin această pedeapsă a ne înțelepți pe noi". Acestea fiind astfel, s-a adunat nemărginită mulțime din sfînta cetate și din satele dimprejur, la opt zile după dumnezeieștile Arătări (Botezul), mai ales înștiințîndu-se că marele Eftimie voiește a ieși în pustie după obicei; deci ei ieșind, strigau: "Doamne miluiește", avînd cu ei crucile satelor celor de aproape.

Iar auzind plîngerile și înștiințîndu-se că seceta cea de față este pricina acestora, ieșind la ei a zis: "Ce căutați la un om păcătos? Eu, o! fiilor, pentru mulțimea nelegiuirilor mele nu am îndrăzneală a mă ruga despre aceasta, pentru că însuși Dumnezeu, care ne-a zidit, este bun și iubitor de oameni și îndurările Sale sînt peste toate locurile, dar păcatele noastre ne despart de El. Icoana Lui am întinat-o, robindu-ne poftelor și dezmiardărilor celor multe; în lăcomie și în zavistie petrecem și sîntem vrăjmași, urîndu-ne unii pe alții. Pentru aceasta, El iuțindu-se, a adus asupra-ne această pedeapsă, ca prin ea înțelepțindu-ne și prin pocăință făcîndu-ne mai buni, să ne apropiem cu frică de El și astfel ne va auzi pe noi, precum este zis: *aproape este Domnul de toți cei ce-L cheamă pe El întru adevăr*. Iar ei auzind acestea, au strigat împreună cu un suflet, strigînd: "Însuși cinstite, părinte, roagă pentru noi pe Dumnezeu, pentru că credem că Domnul ascultă rugăciunea ta; *pentru că face voia celor ce se tem de El*".

La aceste cuvinte plecîndu-se marele Eftimie, apoi luînd pe părinții cei de față și poruncind poporului să se roage lui Dumnezeu mult, a intrat în locul de rugăciune, nefăgăduind ceva, ci căzînd cu fața la pămînt, ruga pe Dumnezeu cu lacrimi a milui zidirea Sa și a cerceta pămîntul cu milă și cu îndurare și a-l îndestula. Deci, rugîndu-se el, fără veste a suflat vîntul austru și cerul s-a umplut de nori, s-a vărsat ploaie multă și s-a făcut vifor groaznic.

Atunci sculîndu-se sfîntul și împlinind rugăciunea, a ieșit la dînșii și le-a grăit: "Iată, Dumnezeu a ascultat rugăciunea voastră și ne-a dat cererea și v-a binecuvîntat anul acesta mai mult ca pe ceilalți; deci, luați-aminte cu dinadinsul la voi și prin locurile unde slăviți pe Dumnezeu, Cel ce a adus spre noi mila Sa". Și astfel i-a liberat. După aceea, a început să cadă ploaia repede, încît multe zile n-a putut să se ducă în pustie, apoi s-a binecuvîntat anul acela mai mult decît ceilalți, după cuvîntul părintelui, purtătorul de Duh.

Cuviosul Ioan, episcopul și sihastrul, și Talaleu preotul, care se nevoiau în lavra fericitului Sava, mi-au povestit, zicînd că și fericitul Sava și mulți alți bătrîni se minunau de rîvna cea prea fierbinte a marelui Eftimie pentru dogmele bisericești, măcar că el trăia cu multă smerenie și adeverea că se întoarce de la tot eresul ce se împotriva cuvîntului cel drept slăvitor al credinței, dar mai ales pe cele șase eresuri le ura cu desăvîrșire, adică: ura rătăcirea maniheică și se lupta vitejește contra celor ce cugetau ca Origen, care erau mulți pe atunci, mai ales în locurile dimprejurul Cezareei și care veneau către dînsul cu forme de cucernicie. El răsturna, batjocorînd în tot chipul, credințele greșite, dogmele odrăslite din acestea, fără

Dumnezeu și păgâne. Cît despre unirea lui Arie și a lui Sabelie, asemenea se întorcea și ura viclenia lor, ca și păgînatatea cea deopotrivă, fiind învățat a adora o Unime în Treime și pe Treime într-o Unime; Unime cu Dumnezeirea și cu Ființa, nu cu Ipostasurile (persoanele), iar Treime nu cu ființele, după cum zice Arie, ci cu Ipostasurile, adică cu fețele. O singură Ființă dumnezeiască în trei persoane: Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh, - aceasta propovăduia.

Nu numai atît, dar și în taina cea despre Hristos, lepăda despărțirea lui Nestorie și amestecarea lui Eutihie, mărturisind cu dreaptă credință pe Dumnezeu Cuvîntul, Cel unul din Sfînta Treime cea de o Ființă, - mărturisind că în zilele cele mai de pe urmă s-a întrupat din Duhul Sfînt, din Preacurata și de Dumnezeu Născătoarea Maria; că S-a făcut om, că S-a născut dintr-însa în chip tainic, Domnul nostru Iisus Hristos, Cel împreună slăvit cu Tatăl și cu Duhul Sfînt. Și pe Ipostasul Lui, îl cunoștea alcătuit din două firi, din dumnezeire și din omenire, dar nici o fire simplă, după Eutihie cel cu mintea vătămată; nici în două Ipostasuri (persoane), după Nestorie cel cugetător ca iudeii. Cunoscînd cu dinadinsul deosebirea firii și a Ipostasului, că Ființa însemnează pe cea cuprinzătoare și de obște dumnezeire, iar Ipostasul arată persoana cea deosebită.

Deci, sfîntul acesta credea după Ipostas, că se face unire negrăită în feciorescul pîntece; pentru că în Ipostasul lui Dumnezeu Cuvîntul, a avut însuflețit trupul cel luat din fecioară și nu după sufletul cel înființat mai înainte, nici după trupul cel mai înainte zidit; pentru că nu este altul Hristos și altul Dumnezeu Cuvîntul, după rătăciții născocitori; ci unul este Iisus Hristos, Domnul nostru, singur Fiu născut al lui Dumnezeu, deși se știa deosebirea firilor celor împreunate.

În anul 75 al vîrstei marelui Eftimie, s-a făcut în Calcedon sobor (451), în care adunîndu-se mai toți arhieriei lumii, pentru cele scornite din nou de Dioscor Alexandrinul în Efes, mai înainte cu doi ani, au scos din catalogul preoților pe însuși Dioscor și pe ceilalți eretici; și alcătuiind hotarul credinței, fiind de față în sobor ucenicii marelui Eftimie, - Ștefan, episcopul Iamniei și Ioan, episcopul sarașinilor, fiindcă acum Petru se săvîrșise și după aceea Avxolau murise în urgisire, ca unul ce se învoise cu Dioscor în Efes.

Aceștia luînd hotarul credinței cel alcătuit și glăsuind de sobor, au venit în grabă la marele Eftimie, temîndu-se să nu se urgisească, precum s-a urgisit Avxolau, venind la soborul cel tîlhăresc. Deci, primindu-i pe aceștia părintele nostru Eftimie, și citind hotarul credinței, au primit mărturisirea credinței întru dînsul, ca un cercetător al judecării celei drepte. Străbătînd vestea că marele Eftimie a primit hotarul de credință cel glăsuind în Calcedon, voiau a-l primi toți monahii, de nu i-ar fi oprit Teodosie, care cu forma era monah, iar cu fapta înainte-mergător al lui Antihrist.

Acesta venind în Palestina, a amăgit pe augusta Evdochia, fiind atunci de față, și pe furiș, a atras pe toți monahii, strigînd asupra soborului din Calcedon, că ar fi răsturnat credința cea dreaptă și ar fi întărit dogma lui Nestorie; și astfel, uneltind necuratele sale ucideri, a răpit în chip barbar scaunul patriarhal al Ierusalimului, și oștindu-se asupra dumnezeieștilor canoane, a hirotonisit mulți episcopi. Aceștia făcînd multe războaie și ucideri, au putut stăpîni pe toți, douăzeci de luni. Deci, mai toți cetățenii și monahii pustiei urmau depărtării acestuia de la credință, numai ucenicii marelui Eftimie din toată pustia n-au voit a face aceasta.

Dar Teodosie, ca un cumplit, l-a chemat pe acesta ca pe un vestit; iar marele Eftimie nevoind a intra în sfînta cetate, a trimis la Teodosie pe arhimandriții monahilor, pe Elpidie ucenicul și diadohul marelui Pasarion, și pe Gherontie, cel ce a moștenit pe fericita Melania, rugîndu-l să se unească cu dînsul. Venind aceștia și începînd a-l ruga, marele Eftimie a zis: "Să nu fie a mă atrage la necuratele ucideri ale lui Teodosie ori la reaua lui slăvire". Iar cei veniți cu Elpidie și cu Gherontie, au răspuns: "Dar sîntem datori a ne împărtăși cu dogmele lui Nestorie, care s-au întărit de soborul adunat în Calcedon, pentru cele două firi; căci unde am auzit, în dumnezeiasca Scriptură, ori am primit de la cineva din sfinții părinți, cum că Hristos este în două firi, cum zic ei?".

Marele Eftimie a zis: "Din toate cele ce s-au cercetat și s-a făcut de acest sobor, n-am cinstit ceva; iar cât despre hotarul cel alcătuit de dînsul, nimic nu am a-l prihăni pentru rea slăvire, pentru că laudă credința celor 318 sfinți părinți din Niceea și mărturisește a urma învățătura neclintită și nestrucată". Apoi a învățat a urma sfinților părinți celor 150 din Constantinopol și a celor din Efes, contra lui Nestorie rău-credinciosul. Iar pe Chiril, întîiul șezător al Alexandriei, îl numește luptător și învățător al dreptei credințe. Apoi pe Preasfînta Fecioară de Dumnezeu Născătoare o propovăduiește, zicînd că dintr-însa S-a născut după trup singurul născut Fiul și Cuvîntul lui Dumnezeu.

Deci, recunoaște amîndouă nașterile, adică pe cea veșnică din Tatăl și fără trup și pe cea sub vreme, din Fecioara Maică, cu trup însuflețit; după aceea, recunoaște două firi în Hristos, dumnezeiască și omenească, dar neamestecate, neschimbate, neîmpărțite și nedespărțite. Iar cei ce îndrăznesc a împărți, ori a despărți unirea negrăită și nedespărțită după Ipostas și cei ce zic că prin trup s-a făcut schimbare în Cuvîntul lui Dumnezeu, și care socotesc trupul Celui singur născut a fi de o ființă cu dumnezeirea, cum și cei ce zic că este amestecare a Cuvîntului cu trupul, unii ca aceștia sînt ca și păgînii. Drept aceea și noi cînd auzim despre două firi în Hristos, nu socotim cu totul despărțire în ipostasul lui Hristos cel unul alcătuit; dar mărturisim și deosebirea firilor, după cum zice cel între sfinți, Chiril al Alexandriei.

Zicînd sfîntul acestea, Elpidie le-a primit și a mărturisit pe marele Eftimie, cum că cu dreaptă credință toate le-a zis; și că s-a îndepărtat îndată de împărțirea lui Teodosie. Iar Gherontie în nesupunere a rămas; și astfel a venit la cel ce i-a trimis pe dînșii. Teodosie făcîndu-se stăpînitor al tuturor celor din Palestina, se sîrguia cu cuvinte măgulitoare a stinge această scînteie a dreptei credințe, care singură rămăsese pustie. Dar s-a amăgit și, ca o săgeată căzînd, a dat îndărăt și ca de un sălbatic val de mare, izbîndu-se, de un apărător și pîrtinitor ca acesta al dreptei credințe, s-a risipit. Însă de amăgiri nu s-a depărtat, ci și pe alții în multe feluri i-a trimis, încercîndu-se spre a-i îndupleca.

Văzînd marele Eftimie nerușinarea lui Teodosie și poruncind părinților a nu se împărțăși cu necredința aceluia, s-a dus spre pustie și aceasta cunoscînd-o mulți pustnici, scopului său i-au urmat. Și era într-acea vreme un mare pustnic, care a venit din Licia și se chema Gherasim, care în patria sa avînd petrecerea cea monahi-cească și arătînd multe nevoițe împotriva duhurilor vicleniei; apoi fiind de curînd venit din patria sa, viața cea pustnicească o deprindea în pustia cea de lîngă Iordan.

Deci, acesta împreună cu ceilalți pustnici s-au rănit de reaua învățătură a lui Teodosie; apoi, auzind mai de la toți pustnicii despre darul marelui Eftimie, ce strălucea, au venit către dînsul la Ruva și rămînînd acolo destulă vreme, s-au înduplecat a primi hotărîrea cea așezată la soborul din Calcedon și a se depărta de împărțășirea lui Teodosie împreună cu alți pustnici, cu Petru, cel cu porecla "tornit", cu Marcu, cu Iulon și cu Silvan. Apoi a rămas acolo marele Eftimie, pînă ce a fugit Teodosie.

Acest luminat Eftimie, după doi ani întorcîndu-se de la Ruva la lavră, într-o sfînta duminică aducea jertfa cea fără de sînge lui Dumnezeu; dar Dometian sta de-a dreapta jertfelnicului și ținea ripida cea liturgicească. Deci, prinosul săvîrșindu-se, Terevon saracinul stînd aproape de jertfelnic, avînd mîinile rezemate pe colțul altarului, vede fără veste că pogorîndu-se foc din cer s-a întins deasupra jertfelnicului ca o pînză și a acoperit pe marele Eftimie, cum și pe fericitul Dometian; și a rămas de la începutul doxologiei celei întreit sfînte pînă la sfîrșitul ei. Iar această minune nimeni n-a văzut-o, fără numai cei ce erau înăuntru focului, Terevon și Gavriil, fratele lui Hrisip, care era famen din naștere, și la 25 de ani, atunci se apropiase de Biserică întîi - precum mi-a povestit Avva Chiriac pustnicul, învățînd aceasta cu tot dinadinsul de la Terevon și de la Gavriil.

Deci, de frică, Terevon a fugit înapoi, și de atunci n-a mai gîndit a se rezema pe colțul altarului, după obiceiul ce avea, făcînd aceasta cu îndrăzneală și cu semeție, în vremea Proscomidiei, ci înapoi lîngă ușa sta cu frică și cu evlavie, în vremea slujbei, după porunca ce zice că *se cade a fi cucernici fiii lui Israel și nu defăimători*.

Mi-au povestit părinții, că și acest dar a primit de la Dumnezeu luminatul Eftimie, încît din vederea trupului celui arătat, primea pornirile cele sufletești și cunoștea cu ce gînduri se luptă fiecare și pe care le

biruiește, cum și de care se stăpînește. Asemenea avea darul, cînd aducea dumnezeieștile daruri, de a vedea de multe ori pe îngeri împreună cu dînsul slujind. Și povestea celor de lîngă dînsul deosebi, zicînd: "De multe ori am privit, cînd dădeam fraților dumnezeieștile Taine, pe unii din cei ce se apropiau de împărtășire luminîndu-se, iar pe unii osîndindu-se și cu oarecare chip omorîndu-se, ca unii ce nu erau vrednici dumneze-ieștii lumini".

În fiecare zi mărturisea aceasta fraților, zicînd: *Luați aminte la voi, frați și părinți, și fiecare din voi să se cerceteze pe sine și astfel din pîine să mănînce și din pahar să bea* -, după cum zice Apostolul, - *pentru că cel ce cu nevrednicie face aceasta judecată lui mănîncă și bea*; căci pentru aceasta și preotul care aduce jertfa cea fără de sînge lui Dumnezeu, mai înainte de a face începutul acesteia, tuturor mărturisește și poruncește, zicînd: *Sus să avem inimile*. Apoi, făgăduirea poporului primind-o, cutează a aduce lui Dumnezeu prinosul.

După aceea, mîinile la înălțime întinzîndu-le, aducînd și arătînd tuturor taina cea iconomisită către mîntuirea noastră, cu glas înalt, spre ascultarea a tot poporul, să zică: *Sfintele, sfinților*. Apoi să gîndească: Fiindcă eu sînt om asemenea pătimaș, neștiind ale fiecăruia cele cugetate și făcute, pentru aceea zic și mărturisesc întru Domnul: Dacă cineva se cuprinde de lăcomia pîntecelui, ori de gînduri urîte; dacă cineva se întunecă de ură, ori de pomenire de rău; dacă cineva se tulbură de zavistie, ori de iuțea, dacă cineva este stăpînit de mîndrie, să nu îndrăznească a se apropia de acest dumnezeiesc și preacurat foc, mai înainte de a săvîrși sfințenia, spălîndu-se și curățîndu-se de toată întinăciunea trupului și a duhului, prin pocăința cea cuviincioasă; pentru că sfintele acestea se dau sfinților, nu necuraților. Deci, cîți sînteți astfel, apropiați-vă către Dînsul și vă luminați și fețele voastre nu se vor rușina.

Iar fericita Evdochia amăgindu-se de învățătura lui Teodosie și despărțindu-se de soborniceasca împărtășire, apoi silindu-se cu toată sîrguința a întări și a ierta pe cei învrăjbiți, și împotriva celor drept-slăvitori nevoindu-se, toți monahii sfintei cetăți și ai pustiei se țineau de aceeași rătăcire, măcar că Teodosie fugise și Iuvenalie își dobîndise scaunul său.

Aceasta primind multe feluri de scrisori de la fratele său Valerie și de la ginerele fiicei sale Olivrie, să se depărteze de împărtășirea eutihienilor și să se unească cu soborniceasca Biserică, mai ales pentru cele supărătoare ce i s-au întîmplat, fiindcă atunci ginerele Olivrie fusese ucis în Roma, iar pe fiica și nepoții îi robise în Africa; de aceea, nevrînd să calce soborul său și pentru nepătimirea rudeniei să-și vîndă credința, pornindu-se de dragostea către Dumnezeu, a gîndit să se îndeletnicească mai vîrtos cu bărbații cei de Dumnezeu purtători și să învețe de la dînșii credința cea adevărată.

Deci, a trimis în Antiohia pe fericitul Anastasie horepiscopul, împreună cu alți oameni, la marele Simion Stîlplnicul, care era mare luminător și strălucea în lume, însemnîndu-i prin scrisori judecata minții sale și rugîndu-se a lua de la dînsul sfat plăcut lui Dumnezeu. Iar Sfîntul Simeon i-a răspuns, zicînd: "Să cunoști că diavolul, văzînd bogăția faptelor tale cele bune, a cerut a te cerne ca pe grîu; și acel pierzător Teodosie, făcîndu-se încăpere și uneltă a celui viclean, a înnegrit și a tulburat sufletul tău cel iubitor de Dumnezeu; deci, îndrăznește, că nu s-a stins credința ta. Însă eu m-am minunat tare de aceasta că, avînd izvorul alătura și neștiindu-l, te-ai sîrguit a aduce de departe aceeași apă; deci, ai acolo pe purtătorul de Dumnezeu Eftimie, urmează învățăturile lui și te vei mîntui".

Auzînd acestea fericita Evdochia, nu s-a lenevit; ci spunînd că marele Eftimie nu voiește a intra în cetate, s-a silit a zidi un turn la locul cel mai înalt al pustiei răsăritului, despre apusul lavrei lui, ca de 30 de stadii, vrînd a se îndulci acolo mai des de dumnezeiasca lui învățătură. Și a trimis pe Cosma, pázitorul Crucii, și pe Atanasie horepiscopul, spre căutarea lui, care venind în lavră și negăsindu-l, fiindcă auzise că s-a dus la Ruva, s-au dus către dînsul, avînd și pe marele Teoctist, și rugîndu-l mult și de-abia înduplecîndu-l, l-au adus în turnul cel zidit, în care loc s-a întemeiat locașul lui Sholarie. Ea văzîndu-l pe sfîntul, și închinîndu-se cu bucurie, i-a zis: "Acum am cunoscut că Dumnezeu a cercetat ne-vrednicia mea prin venirea ta de față".

Sfântul bătrîn binecuvîntînd-o, i-a zis: "Ia aminte, fiică, de acum înainte; pentru că fiind răpită de viclenia lui Teodosie, ți s-au întîmplat în Italia cele rele și vrăjmășești, deci, depărtează-te de pricina cea fără de cuvînt și primește celelalte trei sfînte și a toată lumea soboare, adică cel adunat în Niceea împotriva lui Arie, cel adunat în Constantinopol împotriva lui Macedoniu și cel adunat în Efes mai înainte împotriva lui Nestorie; apoi primește hotarul cel glăsuț de soborul a toată lumea, adunat în Calcedon, și depărtîndu-te de împărăția lui Dioscor, unește-te cu Iuvenalie, episcopul Ierusalimului". Zicînd acestea, apoi rugîndu-se și binecuvîntînd-o, s-a dus.

Ea, minunîndu-se de fapta bună a sfîntului bărbat, a împlinit cu lucrul cele de dînsul grăite, primindu-le ca din gura lui Dumnezeu; pentru că intrînd îndată în sfînta cetate, prin înștiințarea lui Cosma și a lui Anastasie, iar preoții unindu-se cu arhiepiscopul, s-au împărțășit cu soborniceasca Biserică și mulțime multă de mireni și de monahi, care se rătăcise prin pilda lui Teodosie, dar care acum s-au întors către soborniceasca împărțășire. Iar din cei doi arhi-mandriți, Elpidie lepădînd amăgirea, s-a unit cu Biserica; însă Gherontie rămînînd în cea mai dinainte împotrivire, fără cuvînt a lăsat în urma sa popor destul, împreună cu doi monahi, Marcian și Roman, care au ieșit din soborul lui Elpidie, rămînînd într-o amăgire, din care cel dintîi a alcătuit viața de obște lîngă Sfîntul Betleem, iar celălalt, lîngă satul Tecca.

Fericita Evdochia chemînd pe frații pázitorului Crucii, în lavra marelui Eftimie, i-a pregătit a se hirotonisi preoți ai Bisericii Sfîntei Învieri. Luînd și pe Gavriil, l-a făcut egumen al cinstitei biserici a Sfîntului întîiului Mucenic Ștefan. Iar Hrisip a lăsat în Sfînta Înviere multe scripturi, vrednice de toată primirea. Apoi, fericița Vasa chemînd pe Andrei, fratele lui Ștefan, episcopul Iamniei, din lavra marelui Eftimie, l-a așezat egumen al muceniei celei zidite de dînsa, adică a Sfîntului Mina.

În anul 82 al vîrstei marelui Eftimie, a venit la dînsul fericitul Sava, rugîndu-l a rămînea lîngă dînsul; iar marele Eftimie primindu-l, l-a dat ucenicului său Domețian, care după aceea chemîndu-l, i-a zis: "Nu este drept fiule, fiind tînar, a rămînea în lavră, pentru că celor tineri mai vîrtos le folosește viața de obște". Căci marele Eftimie se ferea foarte mult a primi în lavra sa tineri fără barbă, pentru ispitele celui viclean; deci l-a trimis la fericitul Teoctist, împreună cu unul din părinți, zicînd: "Primește pe acest tînar și ia aminte de dînsul; căci precum vād, voiește a spori în petrecerea monahicească".

Această proorocie n-a greșit, pentru că fericitul Sava mult s-a silit și s-a auzit numele lui de la marginile locurilor noastre pînă în alte părți, ale cărui laude și isprăvi nu este cu puțință a le scrie în treacăt. Ci, de este plăcut lui Dumnezeu, vom povesti puține despre dînsul în altă parte. Pentru că nici mie nu-mi este iertat a ascunde faptele plăcute lui Dumnezeu și petrecerile lui cele istorisite mie de cuvioșii bărbați; nici nu este drept ca viața păgînilor a se cinsti cu pomenirile, iar cei ce lîngă noi au văzut dreapta credință, să se lase tăcerii și uitării.

În vremea aceea, Leon (457-474), iubitorul de Hristos, luînd împărăția lui Marcian (450-457), un oarecare Timotei, cu porecla Eluros (adică mîță sălbatică), a tulburat cetatea alexandrinilor; căci omorînd în baptisteriu pe Proterie, întîiul șezător al cetății, a răpit scaunul cel patriarhicesc. De atunci, umplîndu-se de gîlceavă toată egipteneasca povățuire, doi pustnici vrednici de pomenire, ieșind din Nitria, au venit în Palestina, atrăgîndu-se către purtătorul de duh Eftimie, din cauza veștii cea dată de dînsul pretutindeni, și au rămas la dînsul fiecare într-o colibă separată; unul era capadocian cu neamul, iar cu numele Martirie, celălalt era Ilie, fiind din Arabia.

Pe acești doi foarte mult iubindu-i Eftimie, cel cu mintea luminată, mai des îi îndemna la vorbire; apoi avînd ochii prevăzători, mai înainte vedea că scaunul Sfîntului Apostol Iacob aveau să-l aibă la vremea sa, fiecare dintr-înșii. Pe aceștia îi lua împreună cu sine în pustia lui Cutila și a lui Ruva, la paisprezece ale lunii ianuarie și petreceau acolo cu dînsul pînă la sărbătoarea Floriilor, avînd cu ei pe pururea pomenitul Gherasim și pe ceilalți pustnici, care veneau în toate duminicile și din mîinile marelui Eftimie se cuminecau cu preacuratele Taine. Dar fiindcă chiliile lavrei erau foarte strîmte și fără îndestulare, pentru că astfel poruncise marele Eftimie a se face acestea, trecînd o vreme oarecare, iar Ilie pogorîndu-se lîngă Ierihon, și-a zidit chiliile afară din cetate, unde acum s-au întemeiat mînăstirile lui cele sfînte și

strălucite. Iar Martirie găsiind o peșteră spre apusul lavrei, ca la 15 stadii, se liniștea într-înșea, unde a și alcătuit o mînăstire prea strălucită.

În anul 83 al vîrstei marelui Eftimie, Iuvenalie, arhiepiscopul, împlinind 44 de ani în patriarhie, a ajuns la sfîrșitul vieții. Iar Anastasie, cel de multe ori pomenit, s-a suit prin alegerea a tot poporul pe scaunul lui Iacob, la începutul lunii iulie. Acesta avînd scaunul și de proorocia marelui Eftimie aducîndu-și aminte, pe Fid, care mai înainte se pogorîse cu dînsul la lavră și auzise proorocia, l-a făcut anagnost și l-a hirotonisit diacon al Sfintei Învieri; apoi l-a trimis cu păzitorul crucii la marele Eftimie, înștiințîndu-l împlinirea proorociei și rugîndu-l a se pogorî și a-l săruta.

Marele Eftimie i-a arătat aceasta, zicînd: "Mie-mi este plăcut, preacinstite părinte, a mă îndulci de-a pururea de a voastră petrecere aici; însă dacă mai înainte vă primeam și nicidecum nu mă supăram, acum covîrșește a mea neputință venirea fericirii voastre. Deci, rog pe a voastră sfințenie a nu se osteni către a mea smerenie. Iar de poruncești a veni, primesc cu bucurie și de vă voi primi pe voi, pe tot cel ce va veni îl primesc, deși nu mai este cu înlesnire a șede a în locul acesta". Acestea auzindu-le arhiepiscopul, a deslușit, zicînd: "Dacă îl necăjesc pe dînsul, nu mă voi duce".

Terevon, fiind căpetenia saracinilor și ducîndu-se la Bostra pentru o nevoie ce i se întîmplase, a căzut într-o ispită. Pentru că, fiind pîrît de un oarecare boier și de cel ce cîrmuia dregătoria cea de acolo, a fost ținut o vreme. Și aceasta cunoscînd-o marele Eftimie, scrie de trei ori fericitului Antipatru, celui ce atunci îndrepta Biserica Bostrenilor și razele cunoștinței de Dumnezeu pretutindeni le trimitea, punînd sîrguință a libera pe Terevon din legături, trimițînd cu scrisori pe Gaian, fratele lui Ștefan, episcopul Iamniei. Iar cel între sfinți Antipatru, primind scrisorile marelui Eftimie, liberînd pe Terevon de toată nevoia și de drum pregătindu-l, l-a trimis la marele părinte; iar pe Gaian ținîndu-l, vrînd a avea lîngă dînsul neamul lui Eftimie, l-a hirotonisit episcop al cetății Midavenilor.

Fericita Evdochia a zidit multe biserici lui Hristos, iar mînăstiri și case pentru scăpătați și bătrîni a făcut cîte nu este cu putință a le număra. Una din bisericile cele zidite de dînsa este în preajma locașului marelui Eftimie, ca la 20 de stadii, numindu-se a Sfîntului Petru. Întru aceasta poruncind a se face o groapă mare în zilele Sfintei Cincizecimi, s-a dus să cerceteze lucrul gropii, și căutînd, a văzut lavra marelui Eftimie lătită, avînd chiliile cele monahicești împrăștiate în pustie; și umilindu-se foarte mult și gîndind la cuvîntul acela al Scripturii, care zice: *Cît sînt de frumoase casele tale, Iacobe, și corturile tale, Israile*, a trimis pe egumenul Sfîntului Ștefan, adică pe Gavriil, către marele Eftimie, rugîndu-l a veni și a dobîndi rugăciunea și învățătura lui. Iar marele Eftimie i-a arătat Evdochiei, zicînd: "Pe mine în trup a mă vedea să nu aștepti. Iar tu, o ! fiică, ce te îngrijești pentru multe? Căci socotesc despre tine că mai înainte de iarnă către Domnul te vei duce. Deci, în vara aceasta să te pregătești de ieșirea din viață, apoi pe mine să nu mă pomenești nici în scris, nici nescris, ci cînd vei merge către Stăpînul tuturor, acolo pomenește-mă, ca, cu pace, și pe mine să mă ia, cînd El voiește și cum voiește a Lui iubire de oameni".

Acestea auzindu-le fericita, s-a întristat foarte, mai ales pentru cuvîntul care a zis să nu mă pomenești în scris, pentru că vrea a-i lăsa cu diată un venit mare. Apoi, cu alergare mergînd spre sfînta cetate, chemînd pe arhiepiscop și povestind cele grăite de marele Eftimie, neîmplinită fiind biserica Sfîntului Ștefan, întîiul mucenic, a pregătit-o de a se sfinți în 15 zile ale lunii iunie; și la acestea mult venit a afierosit, apoi a așezat domn a toată ocîrmuirea pe Gavriil. Deci, se ducea împrejur la toate bisericile cele de dînsa zidite, sfințindu-le și fiecăreia afierosind destul venit. Iar patru luni împlinindu-se după sfințire, cu dreaptă credință și cu plăcere de Dumnezeu așezîndu-se în mîinile lui Dumnezeu, și-a dat duhul, în luna lui octombrie, în douăzeci de zile, în al patrusprezecelea indiction.

În anul al nouăzecilea al vîrstei marelui Eftimie, marele nostru părinte Teoctist s-a îmbolnăvit de o grea boală și a murit, în a treia zi a lunii septembrie, la începutul indictionului al cincilea, bătrîn și plin de zile. Deci, sfințitul Eftimie pogorîndu-se a-l cerceta pe dînsul și văzîndu-l greu bolind, apoi îngăduind cîteva zile după ce și-a sfîrșit alergarea și către Dumnezeu s-a dus de trei ori fericitul, l-a îngropat. Iar arhiepiscopul Anastasie, cunoscînd că fericitul Teoctist s-a săvîrșit și că marele Eftimie șade la îngropare,

după ce s-au coborât moaștele cinstului părinte în pământ, arhiepiscopul săruta mâinile Sfântului Eftimie, zicînd:

"De multă vreme pofteam a săruta mâinile tale; și iată că m-a învrednicit Dumnezeu. Acum te rog, cinstite părinte, mai întîi a te ruga lui Dumnezeu ca proorocia ta cea cu mine împlinită, pînă în sfîrșit a se păzi; iar după aceea, a-mi scrie și a porunci cele ce-ți vor părea". Iar marele Eftimie, cu cuviosul dar dat lui de Dumnezeu, răspundea: "Aceasta eu pe fericirea ta o rog a mă pomeni întru mijlocirile către Dumnezeu". Iar arhiepiscopul a zis: "Aceasta mai vîrtos o cer eu și nu încetez cerînd, pentru că știu lucrarea dumnezeieștilor daruri ce sînt întru tine, și am văzut puterea acestora". Iar bătrînul cu smerită cugetare răspundea: "Iartă-mă, cinstite părinte, și rugat fiind să ai grijă de această mînăstire". Arhiepiscopul zise: "Chiar fericitul Teoctist fiind în viață, tu apărai locul acesta și pentru Hristos, din sălbatic l-ai făcut sfînt, cu puterea darului Sfântului Duh celui dintru tine; deci, acum ție înainte aduc laudă". Acestea zicînd arhiepiscopul și ziua bună luîndu-și de la dînsul, s-a suit la locul său.

Marele Eftimie judecînd pe Marin, unchiul lui Terevon, că este îmbunătățit și vrednic a povățui suflete către dumnezeiasca voie, deci, așezîndu-l egumen al locașului, a venit în lavra sa. Marin rămînînd vreme de doi ani la egumenie, s-a sfîrșit. Și pogorîndu-se marele Eftimie, a pus pe Avva Marin în racla marelui Teoctist; iar pe un oarecare Loghin, vrednic de laudă, l-a așezat egumen al locașului.

Iar după sfîrșitul marelui Teoctist, episcopul Schitopolei, Olimpie, sfîrșindu-se, se hirotonisește Cosma, păzitorul Crucii, episcop al acelei mitropolii și Hrisip ia în mîini slujba păzitorului Crucii, ca proorocia marelui Eftimie pentru aceasta să se împlinească. Pentru care și mie păcătosului mi-a venit a zice stihul acela al Scripturii: *Căci nu va face Domnul Dumnezeu lucrul, de nu-l va descoperi către robii Săi, proorocii*. Deci, fericitul acesta Cosma a strălucit mult în a doua eparhie a palestinienilor, întărind 30 de ani biserica cea de acolo și luminînd-o după putere. Iar fratele acestuia, Hrisip, 12 ani a slujit nevinovat întru păzirea cinstitei Cruci, făcîndu-se minunat scriitor.

Asemenea încă și Gavriil preotul, cum s-a zis, al Sfintei Învieri, și egumenul Sfântului Ștefan, 24 de ani petrecînd, zidindu-și o mînăstire mică în valea cea de la răsărit a cinstului munte al Sfintei Înălțări, se ducea acolo de la a opta zi a dumnezeieștilor Arătări (adică Botezul Domnului) și se liniștea pînă la sărbătoarea Stîlpărilor, după predania Sfântului părintelui nostru Eftimie; și sfîrșindu-se în aceeași mînăstire, în zilele postului Patruzecimei, a fost îngropat acolo, fiind de 80 de ani, și purtător de semne arătîndu-se. Și fiind foarte isteț și iubitor de învățătură, a învățat a grăi drept și a scrie după glasul romanilor, al elinilor și al sirienilor. Acestea s-au zis despre ucenicii marelui Eftimie; iar acum mă întorc să spun despre părintele nostru.

Mi-a povestit Cuviosul Ioan, episcopul și sihastrul, cum și părintele Talaleu preotul, zicînd: "Odată, noi fiind în pustie, ne-a povestit fericitul Sava, zicînd că atunci cînd eram în chinovie, după adormirea fericitului Teoctist, m-am suit împreună cu părintele Loghin, egumenul nostru, la marele Eftimie, în luna lui ianuarie, pentru ca să-l petrecem spre pustie; și osîrdnic văzîndu-mă, m-a luat și pe mine cu el. Apoi, făcînd în Ruva cîteva zile, împreună cu Martirie și cu Ilie, fiind acolo cu noi și cel între sfinți Gherasim, apoi luîndu-mă pe mine și pe fericitul Domețian, marele Eftimie s-a dus spre cea mai dinăuntru pustie; și cînd pe aceasta o treceam, am venit la niște locuri fără apă, hrînindu-mă cu rădăcini de melagri. Iar eu fiind încă neispitit de petrecerea în pustie, am însetat foarte, încît nu mai puteam să umblu; iar marele Eftimie întorcîndu-se și văzîndu-mă leșinînd, s-a milostivit și despărțindu-se de noi ca de o azvîrlitură de piatră, a căzut cu fața la pământ, rugînd pe Dumnezeu și zicînd: "Doamne, Dumnezeul puterilor, dă apă în pământ însetat, potolind setea fratelui". Și după rugăciune, luînd sapa cea mică, pe care o purta pentru rădăcinile melagrilor, s-a apucat a săpa puțin. Deci, cum s-a arătat apă, m-a chemat și mi-a arătat-o; apoi bînd și viindu-mi în mine, am slăvit pe Dumnezeu, care lucrează prin sfinții Săi niște minuni ca acestea".

Pe lîngă altele cîștigate de marele Eftimie, i s-a dăruit lui și aceasta: a cunoaște mai înainte ziua adormirii sale și ce se va întîmpla locului său. Deci, eu nu voi pregeta a descoperi luminat și povestirile părinților privind adormirea lui. Într-a opta zi a dumnezeieștilor Arătări, în care era mai ales obiceiul lui a ieși spre pustie, adunîndu-se cei ce așteptau a-l petrece și cei ce ieșeau împreună cu dînsul, între care erau Martirie

și Ilie, și văzînd că nici n-a rînduit, nici n-a pregătît, precum era obiceiul lui, i-au zis: "Nu ieși mîine, cinstite părinte?" Sfîntul a răspuns, zicînd: "Rămîn săptămîna aceasta și sîmbătă de cu noapte ies". Deci, mai înainte a înștiințat sfîrșitul său. Iar marți a poruncit a se face priveghere de toată noaptea pentru pomenirea Sfîntului nostru Antonie, în care priveghere luînd preoții în diaconion (veșmîntărie) le-a zis: "De acum altă priveghere nu mai fac cu voi în acest trup, pentru că m-a chemat Dumnezeu. Deci, ieșind, trimiteți la mine pe Domețian și adunați la mine dimineața pe toți părinții".

Și toți la dînsul adunîndu-se, el a zis: "Frații mei iubiți, eu merg pe calea părinților mei, poruncile acestea păziți-le: ca început și sfîrșit a toată lucrarea bună, dragostea cea curată prin tot lucrul cîștigînd-o, căci ea este împreună legătură a desăvîrșirii. Pentru că, precum nu se poate mîncă pîinea fără sare, astfel este cu neputință fapta bună fără dragoste. Pentru că toată fapta bună prin dragoste și smerită cugetare se întărește de ispitire și de vreme; adică smerita cugetare înalță, iar dragostea nu o lasă, din înălțime a cădea, de vreme ce s-a spus: *Cel ce se smerește pe sine, se va înălța; iar dragostea niciodată nu cade*. Și mai mare este dragostea decît smerita cugetare. Căci pentru dragostea cea către noi S-a smerit pe Sine Dumnezeu Cuvîntul, făcîndu-Se ca noi. De aceea, sîntem datori neconținut de bunăvoie a ne mărturisi Lui și a-I aduce laude și mulțumiri, mai ales noi cei despărțiți de lucruri lumești; și nu numai pentru datoriile cele pentru El, dar și pentru însăși viața noastră, astfel fugind de tulburarea cea lumească. De aceea, curățenia sufletului, curățenia trupului și dragostea cea curată cu toată sîrguința s-o aducem Lui".

Și acestea spunîndu-le, îi întreba pe dînșii, zicînd: "Pe care voiți a-l avea egumen?" Iar ei cu împreună glăsuire au ales pe Domețian. Atunci marele Eftimie zise: "Aceasta nu este cu putință, pentru că Domețian nu rămîne după mine într-această viață decît numai șapte zile". Și spăimîntîndu-se părinții că, cu îndrăzneală îi înștiința, de mai înainte ce are să fie, au cerut ca egumen pe un oarecare Ilie, econom al mînăstirii, care era ierihonean cu neamul. Iar marele Eftimie îi zice înaintea tuturor: "Iată toți părinții te-au ales părinte al lor și păstor".

Deci, ia aminte de sineți și de toată păstoria. Cunoaște mai întîi aceasta, că Dumnezeu a binevoit a se face această lavră de obște și aceasta se va întîmpla nu după altă vreme". Și a rînduit în care loc trebuia a se zidi chinovia; apoi a spus despre alcătuirea ei și despre primirea de străini, despre sîrguința pentru pravila cîntării de psalmi, și pentru a nu se lenevi de frații cei întru necazuri, cum și de cei mai îngreunați de gînduri, ci a-i deștepta de-a pururea și a-i sfătui. Și acestea le zicea către cel ales ca egumen: "Propovăduiește tuturor, zicînd: "Frații mei iubiți, poarta chinoviei ce o să se zidească să n-o închideți pentru tot omul, căci binecuvîntare vă va dăruia Dumnezeu. Poruncile mele păziți-le nevătămăte, și de voi afla îndrăzneală către Dumnezeu, aceasta va fi întîia cerere pe care o cer de la El, ca eu să fiu cu duhul împreună cu voi, pînă în veci".

Zicînd acestea, i-a slobozit pe toți, afară de Domețian. Deci, rămînînd în diaconion (veșmîntărie) în noaptea sîmbetei, a adormit și s-a dus la părinții săi, bătrîn și plin de zile. Se mai zice despre dînsul că avea chipul îngeresc, deprinderea bună, obiceiul prea blînd, iar înfățișarea trupului său era rotundă, luminoasă, albă și cu ochii frumoși. Dar era scund de statură și cărunț de tot, avînd barba mare, ajungînd pînă la pîntece, și toate mădularele nevătămăte. Pentru că nici ochii, nici dinții lui nu s-au vătămat, ci tare și osîrdnic s-a sfîrșit. Iar săvîrșirea lui s-a făcut în douăzeci ale lunii ianuarie, în indictionul al 11-lea de la zidirea lumii, adică de la care vreme a început, prin mișcarea soarelui, a se număra, anul cincii mii nouă sute șazeci și cincii (5965), iar de la întruparea lui Dumnezeu Cuvîntul din Fecioară, anul patru sute șazeci și cincii (465), după anii cei scriși de sfinții părinți Ipolit, cel vechi, și cunoscut al apostolilor Epifanie Cipriotul și Iron filosoful și mărturisitorul. Iar vremea vieții lui celei în trup este astfel: Din descoperire născîndu-se și de trei ani fiind s-a afierosit lui Dumnezeu, la începutul împărăției lui Teodosie cel Mare (379-395); și trecînd toate treptele bisericesti, a venit la Ierusalim, la 29 (douăzeci și nouă) de ani ai vîrstei sale. Și făcînd în pustie 67 de ani, în vremea lui Leon împăratul (457-474), la 16 ani ai împărăției lui a luat sfîrșit viața lui.

Străbătînd vestea în latura cea dimprejur, s-a adunat mulțime nenumărată de monahi și de mireni; dar nu numai atît, ci și prea-sfîntitul arhiepiscop Anastasie luînd mulțime de clerici și de mireni, împreună cu ostași, au venit la lavră, cu care era împreună Hrisip, Gavriil și Fid diaconul, și pustnicii cei de

pretutindeni au venit împreună, din care unul era și dumnezeiescul Gherasim; și înspăimînta pe toți necurmarea minunilor. Deci, mulțime nemărginită alergînd împreună, se oprea la acel sfințit trup de îngropare și ajungînd la al nouălea ceas, ostașii, poruncindu-li-se de triarh, au împins mulțimea, și astfel de-abia li s-a dat cale dumnezeieștilor părinți să săvîrșească cele legiuite pentru acel străduitor și mult pătimitorul trup cu laudele cele cuviincioase să-l așeze în sicriul cel bogat.

Lipsirea lui Eftimie le era tuturor pricină de multe lacrimi. Iar lui Martirie și lui Ilie mai mare durere li s-a adăugat și amar plîngeau. Dar pe aceia mîngîindu-i patriarhul prin Hrisip, păzitorul Crucii, și cu cele cuviincioase sfătuindu-i, le-a poruncit a veni mai des la dînsul. Iar pe Fid diaconul, lăsîndu-l în lavră, i-a poruncit să înceapă zidirea. La sfînta cetate întorcîndu-se, a trimis material și meșteri la lucru, ca acele fericite moaște ale lui Eftimie să fie puse într-un loc, ce se află bun și potrivit.

Iar Domețian, ucenicul Marelui Eftimie, ca un următor adevărat al vieții lui, slujind peste cinci zeci de ani sfîntului, nu s-a depărtat deloc, ci a șezut lîngă sicriu șase zile; ca unul care n-a prețuit viața cea de aici. Și trecînd săptămîna, Eftimie i se arată lui noaptea, luminat cu vederea, zicîndu-i: "Vino, îndulcește-te de slava cea gătită ție; pentru că iată ne-a dăruit Dumnezeu nouă a avea de obște și petrecerea cea de aici". Domețian venind la pravilă, le-a vestit acestea fraților, și astfel și el întru bucurie și nădejdea bunătăților, ce aveau să fie a părăsit viața. Iar diaconul Fid, sîrguindu-se cu foarte multe mîini de oameni, peștera, care la început avea pe Eftimie, în casă bună și mare a desăvîrșit-o, pe care a împărțit-o jumătate: parte pentru racla marelui părinte și alta avînd racle de preoți, de egumeni, și de alți cuvioși bărbați.

Și de vreme ce toate se săvîrșiseră, lespeda de piatră care era să fie peste mormînt, încuietoearea și celelalte, cîte se cuvin a împodobi biserica, le-a trimis îndată patriarhul de la Ierusalim. După aceea și însuși patriarhul s-a pogorît la lavră și acel trup sfînt al fericitului, cu făclii și cu psalmi încredințîndu-l mîinilor sale, la casa pe care el a înnoit-o, l-a mutat, și în sfînta raclă cu cinste l-a așezat; încît să nu se poată a se deschide cîndva, nici a se lua ceva din moaștele sale iar cei ce veneau acolo cu credință, li se împlineau cererile. Astfel, în șapte zile ale lunii mai s-a făcut mutarea moaștelor; apoi luînd pe Martirie cu sine și pe Ilie, în sfînta cetate iarăși s-au întors și i-a hirotonit preoți, numărîndu-i cu clerul bisericii Sfîntei Învieri.

Iar acum este vremea a povesti de cînd lavra lui Eftimie s-a prefăcut în viață de obște. Dar este nevoie a lua puțin mai de sus cuvîntul, ca astfel deslușit aflîndu-se, să facem povestirea. Trecînd un an după sfîrșitul marelui Eftimie, Leon cel Mare, iubitor de Hristos împărat, și-a săvîrșit viața, lăsînd pe Leon nepotul, care era încă prunc, ca diadoh (urmaș) al împărăției. După ce acesta puțin (474) a viețuit la împărăție, Zenon, tatăl lui, l-a urmat (474-475; 476-491). Apoi acesta, izgonit fiind de un oarecare Vasilisc, care a luat împărăția (475-476), a fugit în Isauria. Iar Vasilisc, apucînd împărăția, a făcut scrisoare înconjurătoare împotriva dumnezeiescului sinod celui din Calcedon. Pe acesta rezemîndu-se partea cea rămasă a dezbinaților din sfînta cetate, și pe oarecare Gherontie, ca arhimandrit lor adăugîndu-l, multe înnoiri împotriva Bisericii a făcut, și nu mai puțin decît cele îndrăznite mai înainte, în vremea lui Teodosie II (408-450).

După aceasta, în al cincilea an, a murit Anastasie, patriarhul Ierusalimului (458-478), începîndu-se acum luna ianuarie. Apoi, Zenon, întorcîndu-se, a prins pe Vasilisc, care încă ținea împărăția, și a cîștigat iarăși conducerea pe care o pierduse (476-491). Atunci a luat scaunul patriarhiei Ierusalimului Martirie (478-486), cel pomenit de cuvîntul meu de multe ori. Acesta, chiar împăratului Zenon și lui Acachie, patriarhul Constantinopolului (472-489), a scris despre cei dezbinați, despre hula acelora și despre eresul cel vrednic de îndepărtat; și lui Fid, diaconul, dîndu-i scrisorile în mîină, nu puține i-a poruncit să spună și din gură.

Iar el, la Iope ajungînd și suindu-se într-o corabie care plutea, a ajuns la marea Parților, întîlnindu-se cu furtună mare și vifor; iar la miezul nopții a pătimit stricare de corabie. Și acum aflîndu-se în primejdie, în mijloc de noian și de neluminare de noapte, văzînd că piere, Dumnezeu dîndu-i un lemn din întîmplare, a înotat deasupra acestuia, și deșteptîndu-se puțin dintr-o primejdie atît de mare, și-a adus aminte de minunatul Eftimie și îndată l-a chemat în ajutor pe acela, încît amîndouă mîinile le întindea și de multe ori numele aceluia îl striga. Deci, lui, celui ce așa de rău se afla, i s-a arătat marele Eftimie venind pe mare și

mergînd pe valuri. Și văzîndu-l, deodată a căzut spaimă peste Fid și apoi l-a rugat să-l scape; iar Sfîntul, cum avea și înaintea obicei, i-a zis: "Nu te teme, eu sînt, Eftimie, robul lui Dumnezeu. Cunoaște dar, cum că nu este calea aceasta înaintea lui Dumnezeu. Pentru că, de nici un folos nu va fi maicii Bisericilor. Pentru aceasta ți se cade a te întoarce înapoi către cel ce te-a trimis pe tine și a-i spune lui despre mine, și nu te îngriji pentru despărțirea celor dezbinați. Pentru că nu va trece multă vreme și în vremea ierarhiei tale, va fi unirea; apoi cei din Ierusalim toți sub un păstor vor fi (care s-a și împlinit). Iar tu către a mea lavră se cuvine a merge și chiliile fraților chiar din temelie a le surpa, și chinovie de iznoavă a zidi, în locul unde ai zidit cimitirul meu. Pentru că nu lavră, ci chinovie îi place mai vîrtos lui Dumnezeu".

Acestea a poruncit Sfîntul Eftimie lui Fid, cu rasa sa pe dînsul înfășurîndu-l. Iar el răpindu-se asemenea lui Avacum și din somn sculîndu-se, într-o clipeală la malul mării s-a întors. O! dumnezeiască economie! Și apoi în sfînta cetate s-a aflat. Astfel dar cu preslăvire la casa sa ajungînd, căci a scos Dumnezeu acea rasă a lui Eftimie, cu care zbură atît de iute, ca cu niște aripi, pe mare. Acestea se cuvine a mai lua-aminte, pentru că urmează altă minune: Căci de oarecare mînă răpindu-se rasa, nevăzută s-a făcut din mijloc.

Deci, venindu-și întru sine Fid și gîndindu-se ce fel de cumplite nevoi îl ajunseseră cu viforul, întreitile învăluiri, noaptea, deznădăjduirea, și cîte rele al acestei furtuni, apoi cum s-a făcut dezlegarea acestei primejdii; după aceea, văzînd pe marele Eftimie, cînd el se îneca, și pe urmă cu rasa înfășurîndu-l și cum purfîndu-l prin văzduh, la casa sa l-a dus cu nesimțire. Acestea gîndindu-le pentru sine și Fid cu spaimă, a zis: "Acum am cunoscut că marele Eftimie este adevărata slugă a lui Dumnezeu și de El trimițîndu-se, m-a scos pe mine din primejdii".

Apoi, Fid a povestit maicii sale acestea. Iar ea cu dulceață ascultîndu-le pentru că iubea nu numai pe fiul, ci și pe Dumnezeu; și îndulcindu-se pentru povestirea celui mîntuit, ea sfătuia pe fiu a împlini toate acestea. Însă după aceea Fid, mergînd la patriarh, i-a vestit și lui toate. Și acela foarte mult înspăimîntîndu-se de povestirea cea mai presus de cuvînt, a zis: "Cu adevărat proroc al lui Dumnezeu este marele Eftimie și multă și nespusă îi este îndrăzneala către El. Pentru că cele despre lavră și înaintea noastră tuturor celor ce sînt martori, mai înainte le-a propovedit, vrînd întru Hristos a se săvîrși". Acestea zicînd, i-a încredințat lui Fid zidirea chinoviei, făgăduind însuși că-i va ajuta la lucru.

Deci, mîini multe de slujitori, de zidari și de meșteri luînd Fid, s-a pogorît la lavră și a zidit chinovia; apoi împrejur a zidit-o și a întărit-o pe dînsa, iar biserica cea veche a făcut-o trapeză și mai din sus a zidit biserica cea nouă. După aceea, a zidit și un turn înăuntrul chinoviei, solid și frumos. Apoi a ajuns în mijlocul chinoviei a fi cimitirul. Și împlinindu-se zidirea chinoviei și împodobirea în trei ani, prin multe mîini și sîrguințe, părinții voiau a o sfinți în aceeași zi întru care s-au mutat cinstitele moaște ale părintelui nostru Eftimie și s-au așezat în cimitirul cel nou. Dar se strîmTORAU că nu aveau apă, pentru că dînd puțină ploaie în cetate, sterna (groapa) nu avea apă; și venind luna mai (în acea pustie abia plouă iarna, precum știau cei de multă vreme), nu se aștepta ploaie.

Pentru aceasta, fiind în nedumerire egumenul Ilie și diaconul Fid, au spus lui Avva Loghin al locașului de jos și lui Avva Pavel, care era egumenul orașului, lui Martirie, să trimită dobitoacele de la amîndouă mînăstirile, ca, împreună cu dobitoacele locașului lor, să aducă apă de la Fara, și se pregăteau să iasă noaptea de la toacă. În acea noapte s-a arătat fericitului Ilie marele Eftimie, zicîndu-i: "Ce fac dobitoacele astăzi?" El a răspuns: "Se duc la Fara, pentru că nu avem apă".

Atunci l-a certat, zicînd: "Pentru ce lenevidu-vă, n-ați rugat pe Dumnezeu, puțin credincioșilor; nu va putea mîna Domnului să vă dea apă, Dumnezeu cel ce din piatră vîrtoasă a scos apă poporului cel nesupus și grăitor împotriva și însetat? Cel ce lui Samson a izvorît apă dintr-o falcă de măgar, nu vă va da și vouă, celor ce aveți trebuință? Cred că vă va da și vouă, dacă veți cere de la El cu credință, deci să nu trimiteți dobitoacele la apă, ci aruncați grija voastră spre Dumnezeu, că astăzi, mai înainte de ceasul al treilea, se vor umplea cele două gropi ale voastre".

Deci, sculându-se și povestid vederea fericitului Fid și tuturor celorlalți, a trimis dobitoacele la locurile lor, și, pe când răsărea soarele, s-a ridicat un nor și s-a revărsat un nor de ploaie numai împrejurul mînăstirii și mai înainte de ceasul al treilea s-au umplut cele două gropi mari, apoi înadată a încetat ploaia. Arhiepiscopul Martirie, cunoscînd minunea făcută, a venit la sfințirea mînăstirii cu multă îndestulare și s-a făcut priveghere cu strălucită lumină; apoi, făcînd slujbă, a pus sub jertfelnic moaștele sfinților bunilor Mucenici biruitori Tarah, Prob, și Andronic. Atunci, fiind a șaptea zi a lunii mai, care era acum la al doisprezecelea an după sfîrșitul lui Eftimie, și trecînd cîtăva vreme, i s-a încredințat diaconului Fid episcopia cetății, care se cheamă a Dorilor.

Un oarecare drumeț străin, fiind primit în mînăstire și ducîndu-se la biserică pentru rugăciune, și privind toate cele dintr-însa, apoi intrînd la miezul nopții la mormîntul sfîntului și văzînd tăblița de argint ce era deasupra lui, cu mîinile necurate a răpit-o, după cum spune cuvîntul, și a fugit noaptea tîlhărește. Dar dintre toți cei din mînăstire nimeni n-a cunoscut furțișagul, ci le erau necunoscute cele întîmplate. Iar dimineața, Procopie, care era portar, și care mai dobîndise de la sfîntul mare vindecare, ducîndu-se de la poartă puțin mai înainte, a găsit pe străin, o! minune! stînd înlemnit înaintea mînăstirii.

Nedumerindu-se și neavînd ce să facă, a descoperit portarului taina, și acela l-a dus la mînăstire, și a făcut minunea să se mărturisească înaintea tuturor fraților care erau martori. Și povestea acel străin astfel: "Că a furat tăblița de argint a moaștelor, pe la miezul nopții, și a ieșit împreună cu dobitoacele; dar mergînd foarte grabnic nu mai puțin decît treizeci de stadii, n-a mai putut trece hotarele mînăstirii". Iar noi luînd tăblița, ne-am minunat de puterea purtătorului de semne părinte. Iar bărbatului aceuia dîndu-i merinde, fiindcă era lipsit, i-am dat liberate.

Deci și eu nevrednicul robul lui, făcîndu-mi-se bine de multe ori de la dînsul sufletește și trupește și văzînd facerile de bine cele ce izvorăsc din racla lui, înspăimîntîndu-mă cu mintea, mă gîndeam la el, cum a trecut viața aceasta omenească și cîte fapte a săvîrșit Sfîntul acesta Eftimie, care, bine plăcînd lui Dumnezeu, a dobîndit un dar ca acesta. Și de aici o dorință prea fierbinte mi-a venit, să învăț și să scriu petrecerea lui cea trupească. Și întrebam cu sîrguință pe părinții purtători de Dumnezeu, cei mai vechi, din pustia aceasta, care s-au înștiințat cu dinadinsul despre Eftimie cel mare și o vreme s-au făcut împreună nevoitori ai întru tot lăuda-tului Sava. Și cîte am putut afla și învăța de la fiecare dintre aceștia, nu numai minunile și petrecerile marelui Eftimie, ci și viețuirea și petrecerea celui între sfinți Sava, fiind în multe feluri de hîrtii, le-am scris acele povestiri amestecate și nepuse în rînduială.

Trecînd puțină vreme și adunîndu-se în Constantinopol sfîntul sobor al cincilea a toată lumea (553), și anatematizîndu-se de dînsul învățăturile lui Origen și ale lui Nestorie, apoi cei ce locuiau mai înainte în lavra cea nouă ajutînd celor ai eresului lui Origen, s-au depărtat de la soborniceasca împărtășire și din lavra cea nouă i-au gonit, în care au locuit drept slăvitorii părinți, după ce s-au dus aceia din lavra fericitului Sava și din alte binecredincioase și fără de prihană mînăstiri. Deci, atunci depărtîndu-mă de chinovie, cu socoteala și epitropia dumnezescului Ioan, episcopul și sihastrul, m-am sălășluit în lavra cea nouă, avînd cu mine hîrțile scrise despre Eftimie și Sava; și am rămas în această nouă lavră, liniștindu-mă doi ani, nedepărtîndu-mă de îndeletnicirea cu acele hîrtii; dar începutul alcătuirii nu mă pricepeam a face, ca un neînvățat cu învățătura din afară și ca un neiscusit în dumneze-ieștile cuvinte și zăbavnic cu limba.

Dar Dumnezeu minunilor, cel ce a înfipt toată limba și celor netrecute le dă trecere, apoi lucrurile cele grele le netezește, și limbile gîngavilor le face a grăi lămurit, a făcut minune și cu a mea smerenie, prin ajutorul lui Eftimie și al lui Sava, slugile Sale, căci eu din nedumerirea cuvintelor, voiam a părăsi hîrțile. Deci, făcînd rugăciuni prea fierbinți, într-una din zile, cum ședeam pe obișnuitul meu scaun și aveam hîrțile în mîini, pe la al doilea ceas din zi, fiind cuprins de somn, mi s-au arătat Cuvioșii părinți Eftimie și Sava cu podoaba cuviincioasă părinților și obișnuită lor, și am auzit pe cel între sfinți Sava zicînd către marele Eftimie: "Iată Chiril al tău are hîrțile în mîini și arată sîrguință prea fierbinte, dar trudindu-se afîta, nu putea face începutul alcătuirii". Iar marele Eftimie a răspuns: "Cum va putea face alcătuire pentru noi, neavînd încă darul de cuvînt rostitor întru deschiderea gurii". Iar cel între sfinți Sava a zis: "Dă-i lui, părinte, darul".

Înduplecându-se marele Eftimie și scoțind din sînul său un alabastru de argint cu miere, apoi scoțind miere din alabastru, mi-a dat de trei ori în gura mea. Iar cele luate în gură prin miere, erau în chip de untdelemn, iar gustul mai dulce decît mierea; și într-a-devăr a fost arătarea dumnezeiescului cuvînt, pentru că zicea: *Cît sînt de dulci gurii mele cuvintele Tale, mai mult decît mierea!* Încît eu deșteptîndu-mă din acea nespūsă vedenie, încă avînd duhovniceasca mireasmă și dulceață pe buze și în gură, am început îndată înaintea cuvîntarea acestei scrieri de față. Și astfel, cu un dar ca acesta, am povestit cuvîntul despre marele Eftimie, silindu-mă și de darul lui rezeșmîndu-mă, și făgăduința a o împlini; cum și cele despre viețuirea și petrecerea lui Sava, cetățeanul cel ceresc, întru al doilea cuvînt.

Rog dar pe amîndoi, pe lîngă darul cel dat, a face și mijlocire pentru mine și a cere curățirea greșelilor mele, ca să fiu păzit, eu, păcătoșul și ticăloșul, atît aici, cît și la învierea ce va să vie, ca să aflu milă înaintea scaunului lui Hristos; Căruia se cuvine slavă, împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Maxim Mărturisitorul și Mucenicul (21 ianuarie)

Pe Cuviosul Maxim cel mare cu numele și cu viața, l-a odrăslit cetatea cea mare a Constantinopolului, născut din părinți de neam mare și dreptcredincioși; și l-au crescut în învățătura cărții din destul, pentru că toată filosofia și teologia a străbătut desăvîrșit; apoi a fost bărbat prea înțelept și slăvit și întru palate împărătești cinstit. Pentru că împăratul Heraclie (610-641) vîzînd înțelepciunea și viața lui cea bună, l-a cinstit pe el cu rînduală de asincrit (boier), chiar nevrînd, și în numărul sfetnicilor săi l-a rînduit; apoi era de toți iubit și cinstit și la toată cetatea împărătească de mare folos.

Întru acea vreme, s-a ridicat eresul monoteiștilor, adică al acelor ce mărturisesc că este numai o voință în Hristos, Dumnezeuul nostru. Acesta s-a născut din eresul ce a fost mai înainte, al lui Eutihie, care spunea cu necuviință că numai o fire este întru Hristos, împotriva mărturisirii celei credincioase, care spune că sînt două firi în Domnul nostru Iisus Hristos cel întrupat, asemenea și două voințe și lucrări deosebite ale fiecărei firi, însă o singură persoană a lui Hristos; pentru că nu în două persoane este despărțit Hristos Dumnezeu, ci are două firi, fără amestecare.

Și erau apărători ai monoteiștilor și răspînditori ai lui Chir, patriarhul Alexandriei, Serghie al Constantinopolului (610-638) și chiar împăratul Heraclie, înșelîndu-se de dînșii cu acel eres, și adunîndu-și soboare, Chir în Alexandria, iar Serghie în Constantinopol, au întărit acel eres și pretutindeni l-au presărat, încît tot Răsăritul l-au vătămăat. Numai Sfîntul Sofronie, patriarhul Ierusalimului, se împotriveau, neprimind credința cea rea a acelor. Și vîzînd fericitul Maxim cum că și palatele împărătești s-au atins de acel eres și chiar pe împăratul l-au vătămăat, apoi, temîndu-se ca nu cumva chiar și el însuși să se vatăme de acel eres, precum se vătămaseră mulți, și-a lăsat dregătoria sa, cum și slava lumii acesteia, și s-a dus într-o mănăstire, care era departe de cetate și se numea Hrisopol, voind să fie lepădat în casa lui Dumnezeu, decît să locuiască în locașurile păcătoșilor; și s-a făcut acolo monah.

După cîtiva ani, pentru viața lui cea îmbunătățită, a fost ales părinte al mînăstirii aceleia. După aceea, patriarhul Serghie a îndemnat pe împăratul Heraclie ca să scrie mărturisirea nedreptei lor credințe, cea plină de eresul monoteiștilor, și a numit-o pe aceea împăratul Ekthesis (638), adică "alcătuire", și a poruncit ca toți să creadă astfel pretutindeni; deci, Biserica lui Hristos era tulburată foarte mult.

Sfîntul Maxim, vîzînd tulburarea ce se făcea Bisericilor în Constantinopol și prin tot Răsăritul și peeretici întărindu-se și în-mulțindu-se, iar credința cea dreaptă împușînîndu-se și clătînîndu-se de furtuna prigonirii, tînjea cu duhul, plîngea și suspina. Auzind că în Apus eresul acela se leapădă cu totul, pentru că Severin, episcopul Romei, n-a primit acea alcătuire împărătească, iar Ioan, cel următor după dînsul la scaunul Romei, a dat-o anatemei sobornicește, fericitul Maxim și-a lăsat mînăstirea sa și s-a dus în părțile

Apusului, avînd scop să meargă la Roma cea veche, deoarece la Ierusalim era cu neputință, din cauza arabilor, care năvăliseră a-tunci asupra Palestinei.

Deci, s-a dus la Roma, ca una ce era atunci dreptcredincioasă, binevoind să petreacă cu cei dreptcredincioși. Mergînd acolo, s-a dus pe la episcopii din Africa, care se întîmplau prin cetățile din calea lui, și vorbind cu dînșii, îi întărea în credință și-i învăța cum să scape de meșteșugirile potrivnicilor și să se izbăvească de vînarea lor cea cu rău meșteșug; iar către alții, care erau departe, trimitea scrisorile sale învățătoare și sfătuitoare despre dreapta credință, ca să se păzească cu dinadinsul de eresul acela.

Într-acea vreme a murit Serghie, patriarhul Constantino-polului, și după el a venit Piros (638-641 și 652), care ținea de același eres, asemenea a murit și acel Piros Alexandrinul, iar după dînșii, i-a sosit sfîrșitul și împăratului. Dar mai înainte de sfîrșitul său, văzînd împăratul că mulți sfinți arhierei și de Dumnezeu înțelepți părinți leapădă și nu primesc alcătuirea lui, ci încă și anatemei o dau, s-a rușinat foarte și a scris iarăși pretutindeni, adevărînd că nu este mărturisirea sa aceea, ci a lui Serghie, patriarhul care a fost înainte, că singur acela scriind-o, l-a silit să iscălească. Apoi, murind împăratul Heraclie, a venit după dînsul Constantin, fiul lui (641), dar și acela a murit, împărățind numai patru luni, căci a fost otrăvit în taină de mama sa vitregă. După dînsul, vitrega lui mamă, anume Martina, a pus pe fiul său Heraclion pe scaun (641), prin mijlocirea patriarhului. Dar după șase luni ale împărăției lui Heraclion, s-au sculat asupra lui boierii și prinzîndu-l, i-au tăiat nasul, asemenea și maicii lui, Martina, și i-au trimis pe amîndoi în surghiun cu necinste.

După aceasta au ales la împărăție pe fiul lui Constantin și nepotul lui Heraclie, cu numele Constans (641-668), care și el a avut fiu pe Constantin, care s-a numit "bărbos". Împărățind Constans, patriarhul de atunci al Constantinopolului, cel de un gînd cu Martina, despre care se vorbea în popor că împreună cu dînsa au omorît cu otravă pe Constantin, fiul lui Heraclie și tată al lui Constans, împăratul cel pus din nou; atunci patriarhul Piros temîndu-se foarte și dezbrăcînd de la sine rînduiala patriarhiei, a fugit de voia sa în surghiun, în Africa; iar după dînsul a venit Pavel la scaun în Constantinopol, care de asemenea era eretic monotelit. Mai pe urmă s-a vătămât și împăratul de acel eres și s-a făcut mare ajutor și răspînditor al acelui eres.

Cuviosul zăbovind în părțile Africii, s-a dus acolo Piros, patriarhul Constantinopolului, cel care fugise de la scaunul său, și străbătînd cetățile, înșela pe cei dreptcredincioși cu a sa rea credință; și mult ar fi vătămât acolo Biserica lui Hristos, de n-ar fi avut potrivnic pe Cuviosul Maxim, cu care adunîndu-se în toată vremea, se întărea cu credință; și a fost nevoie să se adune episcopii din Africa în Cartagina, ca să asculte întrebările amîndurora, pentru că aceasta dorea și Grigore, patriarul părților aceluia.

Deci, făcîndu-se sinodul și întrebarea, înțelepțitul de Dumnezeu Maxim a biruit pe Piros, dovedindu-i din dumnezeieștile cărți și din dogmele Sfinților Părinți, arătîndu-i că în Hristos Dumnezeu, precum sînt două firi, așa sînt și două voințe și că lucrările sînt într-o persoană nedespărțită. Drept aceea, Piros fiind biruit, s-a lipit de cei dreptcredincioși și a fost primit de Biserică cu dragoste și cu cinste ca patriarh.

Atunci Piros a alcătuit și o cărticică cu mărturisirea credinței celei drepte și s-a dus în Roma, la episcopul Teodor, cel care a venit după Ioan, și acolo l-a primit cu cinste, ca pe un patriarh dreptcredincios al Constantinopolului. Deci, auzindu-se în Constantinopol, cum că Piros s-a alăturat la cei dreptcredincioși, adunarea eretică se tulbura cu zavistie despre aceasta și, alcătuiind cuvinte mincinoase, a adus în popor acest zvon: că episcopii din Africa și episcopul Romei cu sila l-au făcut pe Piros să fie cu dînșii la un gînd. Ajungînd acel zvon la împăratul, acesta îndată a trimis pe un boier în Italia, anume Olimpiu, care era eretic, ca să întoarcă pe Piros iarăși la mărturisirea monotelitelor.

Ajungînd Olimpiu în Italia și intrînd în cetatea Ravenna, a chemat la dînsul pe Piros din Roma și iarăși l-a făcut să se țină de eresul cel dintîi. Iar el, întorcîndu-se la ale sale rătăciri, s-a făcut vrednic ca să se dea anatemei de către sfinții părinți, împreună cu cei de un gînd cu el, lucru care s-a și făcut mai pe urmă.

În acea vreme, împăratul Constans, fiind îndemnat de Pavel ereticul, patriarhul Constantinopolului, a scris, în septembrie 648, precum mai înainte Heraclie, moșul său, alcătuirea (mărturisirea) credinței sale, plină de eresuri, numind-o "Tipos" (normă) și a trimis-o pretutindeni, poruncind ca așa să se creadă. Și ajungând aceea la Roma, episcopul Teodor sfârșindu-se, a urmat Martin fericitul (649-653); iar împăratul dorea ca episcopul cel nou pus să-i primească "Tipos"-ul lui, cel scris despre credință.

Dar acela îl lepăda, zicînd: "De ar voi toată lumea să primească acea nouă învățătură potrivnică credinței celei drepte, eu nu voi primi, nici nu mă voi depărta de acea evanghelică și apostolică învățătură și de predaniile sfinților părinți, chiar de aș pătimi și moarte". Iar Sfintul Maxim Mărturisitorul, fiind atunci în Roma, a făcut pe fericitul Martin ca să adune sinod numai decît și acea scrisoare împărătească, ce se numea "Tipos", s-o anatematizeze sobornicește, ca pe o eretica și potrivnică Bisericii lui Hristos. Și așa a și făcut. Episcopul Romei, chemînd pe episcopii săi, 105 la număr, între care era și Maxim, și punînd înainte rătăcirea lui Chir, Serghie, Piros și Pavel, împreună cu împărăteasca scrisoare ereticească, au dat-o anatemei; și au scris la toți credincioșii din toată lumea, întărindu-i întru dreapta credință și arătîndu-le eretica rătăcire și poruncindu-le cu tot dinadinsul să se ferească de ea.

Auzind de aceasta împăratul, s-a umplut de mînie și de iuțime negrăită și a trimis în Italia pe un om al său, anume Teodor Caliop, poruncindu-i să-l prindă pe episcopul Martin, acuzîndu-l că se unește cu saracini, îndemnîndu-i asupra împărăției grecești, ca să se scoale cu război împotriva împăratului; mai zicea că nici credința învățată de părinți n-o păzește drept, ba încă și pe Preacurata Maică a lui Dumnezeu o hulește.

Ajungînd omul împărătesc la Roma, aducea pricinile acelea asupra episcopului înaintea tuturor. Dar fericitul Martin, deși de nici o pricină de acelea nu era vinovat, se dezvinovătea de clevetirile cele nedrepte, zicînd: "Cu saracini nici o unire n-am avut vreodată, decît numai că am trimis milostenie la frații cei dreptcredincioși, care la saracini petrec în sărăcie și în nevoi. Iar pe Preacurata Maică a lui Dumnezeu, de n-o cinstește cineva și n-o mărturisește și nu i se închină ei, acela blestemat să fie, în veacul de acum și în cel ce va să fie. Iar credința cea sfîntă dată de Sfinții Apostoli și de Sfinții Părinți nu noi, ci cei ce socotesc cele potrivnice o atacă nedrept".

Dar omul împărătesc, neascultînd justificările papei Martin, la toate vinovat îl făcea, adăugînd la sfîrșit și aceasta, că nu după dreptate s-a suit la scaun; apoi, într-o noapte, neștiind nimeni, a prins pe episcop cu putere ostășească și l-a trimis la împărat, care, după aceea l-a surghiunit în Cherson, unde s-a și sfîrșit.

Nu cu multe zile mai înainte de prinderea episcopului, Cuviosul Maxim cu împărătească poruncă a fost prins în Roma, cu ucenicul său Anastasie, și l-au dus la Constantinopol; pentru că știa împăratul cu al cui sfat și îndemnare a fost adunat sinodul acela spre blestemarea monoteliților și a scrisorii lui. Cuviosul ajungînd la Constantinopol pe apă, au venit la dînsul oamenii cei trimiși de împărat, care luîndu-l fără de rușine, fiind desculț și fără îmbrăcăminte, purtînd legături, îl țirau pe uliță, urmat de ucenicul său. Ducîndu-l pînă la o temniță întunecată, l-au închis acolo, nelăsînd pe ucenicul lui să fie cu dînsul, ci separat l-au închis în temniță.

După cîteva zile, cuviosul a fost dus la cercetare în palatul împărătesc. Șezînd acolo toată suita fără împăratul, cînd a venit Cuviosul înaintea lor, toți spre dînsul au căutat cu ochi răi, arătînd mînie și amărăciune. Atunci a poruncit a-l judeca unul din dregători, bărbat limbut, care știa bine a alcătui cuvinte mincinoase și dreptatea întru nedreptate a o întoarce și pe adevăr a-l vătămă, pricepîndu-se la aceasta mai mult decît toți. Că ce fel de răutate și nerușinare n-a arătat! Ce fel de îngroziri și dosădiri n-a adus asupra lui! Nici de bătrînețile cele cinstite nerușinîndu-se - căci atunci fericitul avea mai mult de 70 de ani de la nașterea sa -, nici temîndu-se de darul care se arăta în fața sfîntului, nici cruțîndu-i obiceiul cel blînd și cu bună rînduială. Ci acel om nedrept, multe grăind asupra celui nevinovat și nici cît de puțin urmînd dreptății și înțelegerii celei sănătoase, ci numai singur meșteșugul său cu mult viclesug arătîndu-l, mare nerușinare și nebunie a arătat; deci, împotriva cuvintelor celor drepte ale cuviosului bărbat și a celor blînde și cu bună înțelegere nu putea să răspundă drept, ci toate cuvintele sale fără de socoteală și fără de rînduială se vedea că le grăiește.

Pe cînd se biruia înrăutățitul, cele ce erau grăite asupra celui nevinovat și prin care mincinoșii voiau să arate a lor nedreptate, ucenicul acestui Cuvios Maxim, adică Anastasie, care a fost slujitor la Biserica Romei, le-a scris cu de-amănuntul; iar noi aici din cele povestite puține vom pomeni.

Drept aceea, cînd acel om fără de lege a stat înaintea feței sfîntului, îndată a început cu mai aspre cuvinte a întărîta pe cel fără de răutate și a-l înfricoșa cu îngroziri, numindu-l "nedrept" și "vînzător de patrie", vrăjmaș al împăratului și toate cele urîte zicîndu-le.

Deci, întrebat fiind de sfîntul pentru care pricină grăiește unele ca acelea asupra lui și cu ce fel de vînzare îl învinuiește, acela clevetiri născocind, mărturii mincinoase a pus de față și asupra cuviosului bîrfea că cele mari le-ar fi vîndut barbarilor, adică: Alexandria, Egiptul și Pentapoli, "pe care, luîndu-le, zicea el, de la hotarele noastre, la saracini le-ai alăturat, ca cel ce ești prieten și binevoitor al lor". Iar sfîntul adeverea că mincinos este lucrul ce se grăiește și vrednic de rîs, zicînd: "Ce unire am eu cu cei ce iau cetățile, fiind monah, și ce împărtășire am cu saracini, fiind creștin! Oare nu mai mult doresc eu cele de folos cetăților creștine?"

Acel nerușinat clevetitor la alte minciuni s-a întors, arătînd și cu glasul fără de rînduială făcea strigare și clevetea, că adică fericitul Maxim hulește pe împăratul Răsăritului, spunînd că mai luminați sînt împărații Apusului, și punea de față martori mincinoși. Iar cuviosul greu suspinînd, a zis: "Mulțumesc Dumnezeuului meu că sînt în mîinile voastre și cu niște pricini nedrepte ca acestea sînt cercetat ca prin acestea greșelile mele cele de voie și prihana vieții mele să se curățească. Dar prin scurte cuvinte să răspund la ale voastre clevetiri: Vă întreb mai întîi, de la mine însumi ați auzit cele ce ziceți despre hula asupra împăratului, sau altcineva v-a spus vouă?". Iar aceia ziceau că au primit de la alții, care le-au auzit din gura sa. Cerînd sfîntul să se aducă aceia înainte și de față să mărturisească, ei au răspuns că acum nu mai sînt între cei vii, căci au murit.

Atunci sfîntul le-a zis: "Dacă spuneți că au murit cei ce au auzit hula din gura mea, apoi pentru ce cînd aceia erau vii, nu m-ați adus la cercetare? Pentru că astfel și voi v-ați fi scăpat de ostenele cele multe și eu aș fi suferit pedeapsă pentru lucrul cel adevărat; ci de crezut este că nu sînt adevărate cele spuse de voi asupra mea. Aceia n-au pus înaintea ochilor lor pe Dumnezeu Care cearcă inimile omenești. Să nu văd fața Domnului meu, nici creștin să mă numesc, de am gîndit cîndva acea mincinoasă faptă, care se spune de voi, sau de am grăit-o înaintea cuiva sau am auzit-o de la cineva". După aceasta, aduseră pe un oarecare Grigore, martor mincinos, care spunea că a auzit el în Roma de la Anastasie, ucenicul lui Maxim, că pe împărat îl numea popă, și aceasta a aflat acel Anastasie de la învățătorul său, Maxim.

Sfîntul Maxim, stînd împotriva lui Grigorie cu îndrăzneală, a vădit clevetirea lui cea mincinoasă; "căci pe cînd era Grigorie în Roma, atunci avea vorbă cu noi, zice Maxim, ca să primim dogma ce se numea "Tipos" și la aceea noi am răspuns împotriva, socotind cele folositoare sufletelor noastre; iar cele ce le ziceți voi acum, de acelea nu știu, pentru că nici ucenicul meu n-a grăit cîndva unele ca acestea, Dumnezeu este martor. Însă știu că atunci, nu ucenicului meu, ci chiar lui Grigorie am grăit astfel:

"Pentru dogmele credinței se cuvine a cerceta și a așeza legi mai mult preoților, decît împăraților, de vreme ce acela le este încredințat ca și pe împărat să-l ungă, mîinile să-și pună și pîine cerească să aducă, înaintea altarului să stea și toate celelalte dumnezeiești Taine ce li s-au încredințat lor, să lucreze. Acestea le-am grăit atunci, pe care și acum le grăiesc; de aceste cuvinte ale mele nici însuși Grigorie nu se va lepăda a-și aduce aminte; și de s-ar lepăda, apoi s-ar lepăda de sineși. Despre aceasta fiecare să mă judece sau nevinovat judecății să mă facă".

Deci, neștiind ce să facă cei ce și-au pus nădejdea spre cuvinte mincinoase, au scos pe dreptul afară și au adus înăuntru pe ucenicul lui, Anastasie, pe care cu cuvinte înfricoșate și cu aspre îngroziri înfricoșîndu-l, îl sileau ca să zică ceva asupra învățătorului său și-l îndemneau să spună cum că învățătorul lui chinuia în Roma pe Piros, cînd se întreba cu dînsul despre credință. Iar Anastasie întărea: "învățătorul meu nu numai nici un rău n-a făcut lui Piros, ci foarte mult îl cinstea pe el".

Acestea grăindu-le Anastasie, au început a-l bate cu palme peste obraz și peste cap, vrînd să biruiască adevărul cu nedreptate, apoi l-au trimis să-l închidă în temniță. Pe Sfîntul Maxim, iarăși l-au chemat, neîndestulîndu-se cu cea dintîi clevetire, ci voiau o cercetare cu ocară asupra lui, prin altă clevetire, ca să biruiască pe cel nebiruit. Iar clevetirea era aceasta: Că el ar fi fost următor al dogmelor lui Origen și cu dînsul s-ar fi unit întru toate. Dar îndată sfîntul biruind cu lesnire acea mincinoasă clevetire a lor, ca fiind neputincioasă, a spus că Origen este despărțit de Hristos și de partea creștinilor și că cel ce îi urmează lui și basmelor lui, acela judecată de la Dumnezeu va lua.

Apoi iarăși îl întrebau despre Piros și pentru ce s-a deosebit el de patriarhul Constantinopolului, nevrînd ca să primească împărțășire cu dînsul? Și cu alte întrebări cercetîndu-l, i-au pus înainte acel împărătesc "Tipos", de care sfîntul se mîhnea; deci, ziceau ei că se cade a avea "Tipos"-ul acela în mare cinste, ca pe o dogmă mare și neschimbată a credinței. Iar sfîntul pe acela biruindu-l, cu multe dosădiri a fost ocărit de dînșii; văzîndu-se pe ei întru toate cuvintele biruiți de Cuviosul Maxim, și în cursele lor vînați, lăsînd sfatul, s-au dus degrab la împărat, spunîndu-i despre bărbăția cea nebiruită a lui Maxim, că este nebiruit în cuvinte și nimeni nu poate să-l înduplece pe el ca să fie la un gînd cu ei, chiar de ar voi cineva să-l și chinuiască. Deci, au pus pe cuvios iarăși în temniță.

După puțină vreme, alții au venit la dînsul, crezînd că dacă adeseori se vor întreba cu dînsul și prin cuvinte aspre îl vor înfricoșa, cu înlesnire vor putea să-l înduplece spre a lor credință. Și cei ce veniseră spuneau că ei sînt trimiși de patriarh, și au început a întreba pe sfînt: "De care Biserică te ții, de a Bizanțului, de a Romei, de a Antiohiei, de a Alexandriei sau de a Ierusa-limului? Iată toate aceste Biserici cu părțile cele ce se află sub ele, cu noi se unesc; drept aceea de ești și tu fiu al soborniceștii Biserici, apoi să fii cu noi, ca nu înstrăinată viață întru izgoniri începînd, să pătîmești rău".

La acestea fericitul bărbat a răspuns: "Hristos Domnul a spus că sobornicească Biserică este cea dreaptă și mîntuitoare mărturisire a credinței; pentru aceea pe Petru cel ce bine a mărturisit, l-a numit "fericit" și pe a lui mărturisire a făgăduit Domnul să zidească o Biserică, a tuturor. Dar vreau să știu mărturisirea voastră, prin care toate Bisericile, precum ziceți voi, s-au unit și nici eu nu voi să mă deosebesc, de este bine alcătuită acea mărturisire".

Atunci au răspuns trimișii: "Deși nu ni s-a poruncit nouă despre aceasta să grăim cu tine, însă zicem: Două sînt întru Hristos lucrările, după deosebirea firilor, iar una lucrarea pentru unirea amînduror firilor într-o persoană". Iar sfîntul a zis: "Două lucrări ziceți că s-au unit într-o lucrare, prin unirea firilor într-o persoană; apoi aici afară de cele două lucrări, o a treia lucrare amestecată aduceți la mijloc". "Ba nu, ziseră aceia, ci două lucrări grăim, iar una pentru unirea firilor". Zis-a sfîntul: "Singuri alcătuiți o credință nestatornică și pe Dumnezeu nu într-o ființă Îl mărturisiți a fi. Despre aceasta nu pot grăi eu, nici n-am învățat de la Sfinții Părinți a mărturisi așa; iar vouă celor ce aveți putere, faceți ceea ce vă place".

Ei, neputînd la aceasta să răspundă ceva împotriva, i-au zis lui: "Cel ce nu se supune, să fie anatema și să sufere moartea cea hotărîtă lui". Iar sfîntul cu blîndețe și cu smerenie a răspuns: "Ceea ce a voit Dumnezeu pentru mine, aceea acum să fie spre slava numelui Lui celui sfînt". Iar aceia ducîndu-se la cei ce i-au trimis, le-au spus cele grăite de cuviosul și sfătuindu-se împăratul cu patriarhul, precum odată Pilat cu iudeii asupra Domnului, au trimis pe sfîntul în surghiun, într-o oarecare cetățuie, ce se numea Vizia, care este în Tracia; la fel și pe Anastasie, ucenicul lui, îndată l-au trimis la surghiun, într-o latură mai îndepărtată a împărăției grecești, la un loc foarte rău, care în limba barbară se numea Perveris. La fel au făcut și altui ucenic al cuviosului, care se numea tot Anastasie, și a fost cîndva în Roma slujitor, și care a scris mai pe urmă viața acestui Cuvios Maxim. Deci, l-au trimis în Mesemvria, cetatea Traciei.

În acea vreme au adus la Constantinopol pe fericitul Martin, episcopul Romei, și, după multă chinuire, l-au trimis la Cherson, în surghiun. Dar mai înainte de ducerea lui la Cherson, fiind încă în Constantinopol, a murit Pavel, patriarhul Constantinopolului; iar după Pavel a venit iarăși Piros, cel mai sus pomenit, dar și acela murind după patru luni, a venit la patriarhie Petru, care ținea același eres al monoteiștilor.

Apoi, trecînd multe zile, împăratul și patriarhul Petru au trimis la sfîntul niște bărbați cinstiți, pe Teodosie, episcopul Cezareei Bitiniei, și pe doi boieri, pe Petru și pe Teodosie, ca să-l înduplece la credința lor. Aceia pînă multe feluri de cuvinte înaintea cuviosului, pe de o parte amăgindu-l, pe de alta îngrozindu-l; apoi șezînd ei și poruncind sfîntului să șadă (și era acolo și episcopul Viziei), Teodosie episcopul a zis către cuviosul: "Cum petreci, Maxim?". Iar el a răspuns: "Așa precum mai înainte de veci a știut și a hotărît Domnul, să fie lucrarea vieții mele, care se ține cu purtarea de grijă a Lui". Teodosie a zis: "Deci, ce a hotărît Dumnezeu mai înainte de veci, despre faptele fiecăruia din noi?"

Sfîntul a grăit: "Dumnezeu a știut mai înainte gîndurile noastre, cuvintele și faptele, care sînt în puterea noastră și mai înainte a rînduit și a hotărît, ce avea să vie asupra noastră, care nu sînt în puterea noastră, ci în dumnezeiasca Lui voie". Teodosie episcopul zise: "Care sînt în puterea noastră și care nu sînt?". A grăit Sfîntul Maxim: "Cel ce toate le știe, stăpînul meu, întreabă pe robul său?". Episcopul zise: "Cu adevărat n-am știut și voiesc a învăța; ce deosebire este între cele ce sînt în puterea noastră și între cele ce nu sînt și cum unele sînt știute mai înainte de Dumnezeu și altele rînduite mai înainte?"

Cuviosul Maxim a zis: "Toate lucrurile cele bune și cele rele ne sînt nouă în voie, dar pedepsirile și certările ce ni se întîmplă sau cele potrivnice aceloră, nu sînt în puterea noastră; pentru că nu avem putere în fața durerii ce ne muncește, nici pentru sănătate, ci numai în pricinile acelea care aduc ori durere, ori sănătate; și precum neînfrînarea este pricina bolii, iar înfrînarea este pricinuitoare a sănătății celei bune, așa și paza poruncilor lui Dumnezeu este pricină de cîștigare a împărăției cerului, iar călcarea aceloră este pricinuitoare a focului gheenei".

Episcopul a zis: "Pentru ce te muncești cu această izgonire, fără să fi făcut ceva vrednic de o primejdie ca acesta?" Grăit-a sfîntul: "Mă rog lui Dumnezeu ca prin această primejdie certîndu-mă, să-mi ierte mie cele făcute prin călcarea sfîntelor porunci". Episcopul zise: "Au nu pentru ispitirea multora se aduc primejdiile?". Grăit-a sfîntul: "Ispitiți se fac sfînții, ca arătate să fie tuturor faptele cele bune și tainuite ale lor, precum au fost Iov și Iosif; căci Iov a fost ispitit spre arătarea bărbăției ce era într-însul, dar neștiută de nimeni; iar asupra lui Iosif a venit ispita, ca să fie arătată întreaga lui înțelepciune și înfrînarea care face pe om sfînt; și fiecare din sfînți, chiar fără de voie de au pătimit în această lume, pentru aceea au pătimit, ca, prin primejdiile ce se aduc asupra lor de la Dumnezeu, să calce ca pe un șarpe pe mîndrul și răul diavol; căci la fiecare sfînt răbdarea este lucrul ispitirii".

Episcopul Teodosie zise: "Cu adevărat bine ai zis și spre folos și așa fi voit ca pentru unele lucruri ca acestea să vorbesc totdeauna cu tine; dar de vreme ce eu și stăpînii mei prea cinstiți pentru alte pricini am venit la tine, atîta depărtare de loc, ne rugăm ție să primești cele ce ți-am adus și să veselești toată lumea". Grăit-a sfîntul: "Care sînt acelea, stăpîne, și cine sînt eu și de unde cu a mea învoire să fie la toată lumea spre veselie?" Episcopul zise: "Astfel mă jur pe adevărul Domnului meu Iisus Hristos, că cele ce-ți grăiesc eu ție, cum și stăpînii mei cei prea încuviințați, acelea le-am auzit din gura stăpînului nostru, patriarhul și a binecredinciosului nostru împărat".

Sfîntul Maxim zise: "Spuneți, stăpînilor mei, cele ce voiți și cele ce ați auzit". Teodosie răspunse: "Împăratul și patriarhul voiesc ca prin noi să afle de la tine pentru ce nu te unești cu scaunul Constantinopolului?" Grăit-a Maxim: "Știți înnoirile ce s-au făcut și care s-au început din Alexandria, prin scrisoarea lui Chir, care a fost patriarh acolo, adică cele nouă capitole primite și întărite de scaunul Constantinopolului și alte schimbări și știrbiri de la sinoadele sfînților, care s-au făcut la cei întîi șezători ai Bisericii Constantinopolului, Serghie, Piros și Pavel, și care înnoiri sînt știute de toate Bisericile; pentru pricina aceasta nu se împărtășește robul vostru cu Biserica Constantinopolului. Să se ridice din Biserică smintelile, puse de bărbații care s-au spus mai înainte, și să se lepede împiedicarea. Iar voi să călătoriți pe calea Evangheliei cea netedă și curată de toate eresurile și, aflînd eu Biserica Bizanțului așa precum era înainte, atunci și eu mă voi afla într-însa, precum am fost mai înainte, și voi merge la împărtășirea aceea fără nici o îndemnare omenească; dar cît timp vor fi într-însa smintelile eretice și smintitorii arhieriei, pînă atunci nici un fel de cuvînt sau lucru nu mă va pleca să mă împărtășesc cu dînșii vreodată".

Episcopul Teodosie întrebă: "Ce rău mărturisim noi de te înstrăinezi de împărtășirea noastră?" Răspuns-a Cuviosul Maxim: "Fiindcă ziceți că este o lucrare a Dumnezeirii și a omenirii Mîntuitorului. Se cuvine să credem sfinților părinți, care zic: A celor ce este lucrarea una, a aceloră este și firea una. Și voi pe Sfînta Treime, nu Treime o mărturisiți, ci pătrime, ca și cum ar fi întruparea de o fire cu Cuvîntul și s-ar depărta de aceeași rudenie a firii omenești, pe care o are cu Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu cu noi.

Apoi, despărțindu-se de rudenia asemănării, s-a făcut alt Ipostas, de o fire cu Cuvîntul, precum și Cuvîntul este de o fire cu Tatăl și cu Duhul și se mărturisește astfel nu Treime, ci pătrime. Iar cînd socotiți lucrarea și ziceți că una este voia Dumnezeirii lui Hristos și a omenirii, îi micșorați despărțirea bunătății Lui; pentru că fiecare fire își are lucrarea sa, iar dacă ar voi să facă cuiva bine, n-ar putea, fiindu-i luată lucrarea bunătății; căci fără lucrarea cea firească, nici un lucru nu va putea a face ceva și a lucra; încă și despre trupul lui Hristos mărturisiți că este în două firi și o voie, și cu voia este făcător al tuturor veacurilor și a toată făptura, împreună cu Tatăl și cu Fiul și cu Sfîntul Duh, iar cu firea este creat; sau mai bine zicînd: Cu voia este fără de început, de vreme ce voia lui Dumnezeu este fără de început, precum și Dumnezeu nu are început, iar cu firea Sa are trup din nou creat.

Deci, a mărturisi astfel nu numai fără de minte este, ci și fără Dumnezeu. Pentru că nu ziceți că este numai o voie întru Hristos, adică cea dumnezeiască, iar la dumnezeiasca voie nici un început sau sfîrșit nu poate să se zică, precum nici la Dumnezeire; dar încă luați de la Hristos Domnul toate însemnările și închipuirile, pentru care să cunoaștem Dumnezeirea Lui și omenirea; încît nici una nici două voințe sau lucrări într-însul să nu se zică că sînt; nu este una, de vreme ce o despărțiți în două; nu sînt două, de vreme ce le amestecați într-una". Unele ca acestea și altele mai multe - precum Anastasie, ucenicul lui, scrie despre acestea pe larg -, grăind sfîntul către dînșii, ei au început a-și cunoaște rătăcirea lor.

Apoi a zis episcopul: "Să primești "Tipos"-ul cel trimis de împărat, nu ca pe o dogmă adevărată a credinței, ci ca pe o dezlegare a celor de îndoire; pentru că nu cu dogmatizare, ci cu dezlegare s-a scris". Grăit-a Sfîntul Maxim: "Dacă Tipos-ul nu este dogmă hotărîtoare, cum că una este voia și lucrarea Domnului nostru, apoi pentru ce în deșert m-ați dat barbarilor și neamurilor celor ce nu știu pe Dumnezeu? Pentru ce sînt osîndit ca să petrec aici, în Vizia, și pe acei de o slujbă ai mei, pe unul la Perveris, iar pe altul la Mesemvria i-ați izgonit?". Deci pomenit fiind sinodul local din Roma, adunat de fericitul episcop Martin spre caterisirea monoteliților, Teodosie episcopul, a zis: "Nu este tare acel sinod, de vreme ce nu a fost cu împărătească poruncă".

Cuviosul a grăit: "Nu este dreaptă credința dacă sinoadele sînt întărite numai cu porunci împărătești. Ascultă sinoadele care împotriva unei ființe, cu împărătești porunci se săvîrșeau, la care pe Dumnezeu Fiul l-au dogmatizat, cu hulă, a nu fi de o ființă cu Dumnezeu Tatăl, adică: cel dintîi în Tir, al doilea în Antiohia, al treilea în Seleucia, al patrulea în Constantinopol, în vremea lui Eudoxie arianul, al cincilea în Niceea, al șaselea în Sirmium, iar după multe vremi, al șaptelea în Efes, la care întîiul șezător era Dioscor. Toate acele sinoade se adunau după porunci împărătești, însă toate sînt lepădate și date anatemei, de vreme ce într-însele erau alcătuite dogme potrivnice lui Dumnezeu. Pentru ce dar nu lepădați acel sinod care a izgonit pe Pavel de Samosata și l-a dat anatemei?"

Sinodul acela era pe vremea lui Dionisie, papă al Romei, a lui Dionisie Alexandrinul și a lui Grigore, făcătorul de minuni, care era începătorul acelu sinod; iar sinodul acela se săvîrșea fără de poruncă împărătească, însă este tare și nelepădat. Pe acele sinoade Biserica credincioșilor le știe că sînt drepte și sfînte, ca unele ce dogmele cele drepte le-au arătat a fi drepte. Și cu adevărat, precum știi sfîntia ta, și pe alții îi înveți cum că în fiecare țară creștinească se țin de două ori pe an sinoade locale, spre apărarea mîntuitoarei credințe și spre îndreptarea celor ce trebuie să fie îndreptate, cum poruncesc canoanele, însă de porunci împărătești nu pomenesc".

După vorba cea multă din amîndouă părțile, gura cea de Dumnezeu înțeleptită și de Dumnezeu grăitoare a Cuviosului Maxim, și limba lui cea de Duhul Sfînt mișcată au biruit pe potrivnici, încît aceia ședea tăcînd cu capetele plecate și cu ochii lăsați în jos. Apoi, umilindu-se, au început a plînge și sculîndu-se, s-au închinat sfîntului, la fel și el s-a închinat lor; și făcînd rugăciune cu bucurie, s-au învoit la mărturisirea

cea dreptcredincioasă a Cuviosului Maxim și cu dragoste au primit-o pe dînsa; astfel, precum el a făgăduit a crede și a mărturisi, la fel a voit a aduce și pe împăratul la aceeași credință.

Pentru ca toate acestea să fie întărite, a sărutat dumnezeiasca Evanghelie, cinstita Cruce și sfînta icoană a Mîntuitorului și a Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu. Vorbind apoi din destul despre cele folositoare și unul altuia dîndu-și sărutare întru Domnul și în pace, Teodosie episcopul s-a întors la Constantinopol cu boierii. Deci, vestind împăratului despre toate cele grăite și făcute, acesta s-a mîniat foarte; iar episcopul Teodosie și amîndoi boierii temîndu-se de mînia împărătească, iarăși s-au întors la eres. Apoi iarăși a fost trimis Pavel patriciul la Vizia, ca să aducă de acolo pe Cuviosul Maxim la Constantinopol, însă cu cinste. Deci, fiind el adus acolo, i s-a dat să găzduiască în mănăstirea Sfîntului Teodor.

A doua zi, împăratul a trimis la Cuviosul doi boieri, pe Epifanie și Troil, urmîndu-le lor mulți bărbați dregători, cu oaste și cu slugi; apoi cu mîndrie și cu slavă lumească a venit cu dînșii cel mai înainte pomenit, episcopul Teodosie, pe care Cuviosul Maxim îl aștepta și nădăjduia împlinirea făgăduinței lui; căci făgăduise nu numai el a crede drept, ci și pe împărat a-l aduce la dreapta credință. Dar acela a mințit, ca mai bine să placă împăratului pămîntesc, decît Împăratului ceresc și sfîntei Lui Biserici. Apoi toți șezînd și pe cuviosul silind să șadă, a început vorba Troil, patriciul, zicînd: "Stăpînul a toată lumea, împăratul, ne-a trimis la tine să grăim cele plăcute împărăției celei de Dumnezeu întărite; însă mai întîi să ne spui nouă, vei împlini porunca sau nu?".

Cuviosul Maxim a zis: "Să aud mai întîi, stăpîne, ce-mi poruncește împărăția sa și-ți voi răspunde cele ce se cuvin; căci, cum voi putea să răspund la ceva despre care nu m-am înștiințat". Iar Troil stăruia, zicînd: "Nu-ți vom spune ce ți-am adus pînă ce mai întîi nu ne vei răspunde că te vei supune împăratului". Deci, cuviosul bărbat vâzînd că îi stau asupra cu tărie, căutînd cu supărare și cu aspre cuvinte și cerînd de la dînsul răspuns dacă se va supune la împărăteasca voie, el a răspuns, zicînd: "De vreme ce nu voiți să-mi spuneți mie, robului vostru, ce este plăcut stăpînului nostru împăratul, zic aceasta, pe care o aude însuși Dumnezeu, îngerii Lui, și voi toți: orice îmi va porunci împăratul de acest fel, adică ceea ce este vremelnice și degrab trecător, însă nu potrivit lui Dumnezeu și nevătămător de veșnică mîntuire a sufletului, la aceea cu bunăvoină mă plec".

Acestea zicînd sfîntul, îndată Troil patriciul sculîndu-se, voia să iasă afară zicînd: "Eu mă voi duce pentru că văd că acesta nu face voia împăratului." Și îndată s-a ridicat gîlceavă și tulburare în poporul care venise acolo. Episcopul Teodosie a zis către dînșii: "Spuneți-mi mai întîi împărăteștile porunci și veți înțelege răspunsul lui, pentru că nu se cuvine să ne ducem nezcîndu-i nimic, nici neauzînd ceva de la dînsul".

Atunci Epifanie patriciul a zis cuviosului: "Aceasta îți spune împăratul prin noi: de vreme ce tot Răsăritul și toți cei de la Apus sînt răzvrățiți împotriva noastră, și tulburătorii care s-au înmulțit caută la tine și pentru tine toți ridică meșteșuguri, nevrînd să se unească în credință cu noi; deci, să sfarme Domnul prin umilință inima ta, adică să te împărtășești cu noi, primind "Tipos"-ul cel alcătuit de noi, iar noi primindu-te cu dragoste, te vom duce în biserica cea mare cu cinste și cu slavă și ne vom împărtăși cu tine, cu preacuratele și de viață făcătoarele Taine ale Trupului și Sîngelui lui Hristos. Apoi te vom numi și te vom propovădui că ești părintele nostru și va fi bucurie nu numai în cetatea noastră, cea iubitoare de Hristos, ci și în toată lumea; pentru că știm cu adevărat aceasta: cînd tu te vei împărtăși cu această sfîntă Biserică a Constantinopolului, se vor apropia de noi toți, care pentru tine și învățătura ta s-au rupt de la noi".

Sfîntul Părinte Maxim, întorcîndu-se, a zis cu lacrimi către episcopul Teodosie: "Toți așteptăm, stăpîne, ziua cea mare a judecății; știi cele ce s-au așezat și întărit de noi pe Sfînta Evanghelie, pe făcătoarea de viață Cruce și pe sfînta icoană a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și a Maicii Lui, Celei fără de prihană, a Preacuratei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria".

Episcopul, plecîndu-și fața în jos, cu umilit glas a răspuns: "Și ce pot face eu, cînd într-alt chip a voit dreptcredinciosul împărat?" Părintele Maxim zise: "Apoi de ce te-ai atins de Sfînta Evanghelie și de cei ce erau lîngă tine, dacă în voi nu era gîndul întărit, adică să puneți în lucru cele grăite? Cu adevărat toate

cereștile puteri nu mă vor pleca să fac ceea ce cere împăratul; pentru că ce răspuns voi aduce, nu zic lui Dumnezeu, ci însăși conștiinței mele, dacă pentru slava și cinstirea omenească, care cu adevărat nu este nimic, m-aș lepăda de credința cea dreaptă, care mîntuiește pe cei ce o iubesc?"

Zicînd sfîntul acestea, toți s-au sculat îndată plini de mînie și de iuțime și repezindu-se la dînsul, au început nu numai a-l ocări, ci apucîndu-l, îl băteau cu mîinile, îl întindeau, îl trăgeau înapoi și încolo și fiecare se întindea să-l lovească; și poate l-ar fi ucis chiar acolo, de nu i-ar fi oprit episcopul Teodosie și de n-ar fi potolit tulburarea lor. După ce au încetat a-l bate și a-l întinde, au început a-l scuipa, și scuipară pe omul lui Dumnezeu peste tot de la picioare pînă în cap, încît toate hainele lui erau întinate. Episcopul le-a zis: "Nu se cădea să fie astfel, ci numai a auzi de la dînsul răspuns și a-l spune împăratului; pentru că lucrurile care se află sub canoane într-alt chip se judecă".

Deci, abia i-a înduplecat episcopul ca, încetînd gîlceava, iarăși să șadă; și astfel cu nenumărate cuvinte rele și cu negrăite dosădiri ocărînd pe sfîntul au șezut. Atunci, Epifanie patriciul cu multă asprime și mînie a zis către Sfîntul: "Spune-ne nouă, răule bătrîn și îndrăcit, pentru ce ai zis unele ca acestea? Oare ca niște eretici ne socotești pe noi, cetatea noastră și pe împăratul nostru? Cu adevărat mai buni creștini sîntem decît tine și pe Domnul nostru Iisus Hristos îl mărturisim, căci are o voie dumnezeiască și omenească și suflet înțelegător; căci toată firea care are minte cu adevărat, are și voie și lucrare; pentru că vieții firească îi este mișcarea și minții firească îi este voia și știm pe Domnul avînd puterea voinței, nu numai dumnezeiască, ci și omenească; mai ales că pe cele două voințe și lucrări ale lui nu le lepădăm".

Părintele Maxim a spus: "Dacă crezi astfel în Biserica lui Dumnezeu, apoi pentru ce mă silești să mă împărtășesc chipului care pe toate cele grăite acum de voi le lepădă cu totul?" Zis-a Epifanie: "Acela s-a făcut ca dezlegare a celor grele de înțeles, ca să nu se vatăme popoarele de niște cuvinte ca acelea". Grăit-a Părintele Maxim: "Aceasta este potrivnică, căci tot omul se sfințește prin mărturisirea credinței". Troil patriciul a zis: "Tipos"-ul nu lepădă cele două voințe în Hristos, ci poruncește a tăcea, ca toți cu pacea să se unească".

Părintele Maxim a zis: "A trece sub tăcere cuvîntul, este a-l lepăda, fiindcă grăiește Sfîntul Duh prin proorocul: *Nu sînt graiuri, nici cuvinte, a căror glasuri să nu se audă*. Pentru aceasta, de nu se grăiește vreun cuvînt, cuvîntul acela nu este adevărat". Troil zise: "Ai în inima ta precum voiești, nimeni nu te oprește". Grăit-a Sfîntul Maxim: "Pe a tuturor mîntuire nu a hotărît-o Dumnezeu în inima unui om, zicînd: *Cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda și Eu de el înainte Tatălui Meu cel din ceruri*. Iar dumnezeiescul Apostol ne învață, zicînd: *Cu inima se crede întru dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mîntuire*. Drept aceea, dacă Dumnezeu și dumnezeieștii prooroci, cum și Apostolii, poruncesc să mărturisim cu cuvintele și cu glasurile taina credinței, care aduce la toată lumea mîntuire, apoi nu este de folos ca să punem asupra acelei mărturisiri tăcere, ca să nu se împruțineze mîntuirea oamenilor".

Epifanie, cu glas mînios, a zis: "Ai iscălit la soborul care s-a ținut la Roma?" Sfîntul i-a răspuns: "Am iscălit". Epifanie a zis: "Și cum ai îndrăznit a iscăli și a anatematiza pe cei ce mărturisesc astfel, o fire și o minte? Cu adevărat prin judecata mea te vom duce în cetate și te vom pune legat în tîrg, vom chema desfrînații și pe tot poporul, ca toți să te bată peste obraz și să scuipe în fața ta".

La aceasta sfîntul a răspuns: "Fie precum ai zis, dacă noi am anatematizat pe cei care mărturisesc că sînt întru Domnul nostru Iisus Hristos două firi și două firești voințe și lucrări, care cu firea cea dumnezeiască este adevărat Dumnezeu și cu firea cea omenească este adevărat om. Citește cărticica cu faptele acelui sinod și, de veți afla cele ce ați zis, să faceți ce vreți voi; căci eu și cei cu mine slujitori și toți cei iscăliți am anatematizat pe cei care, ca Arie și Apolinarie, zic că o voie și o lucrare este întru Domnul și nu mărturisesc pe Domnul Dumnezeu nostru, dintru care și întru care este și are puterea voinții și a lucrării, care săvîrșește mîntuirea noastră".

Prietenii lui Epifanie și ceilalți care veniseră cu patricii aceia, ziceau între ei: "De-l vom asculta pe acesta, apoi astăzi nu vom mîncă, nici vom bea, ci să ne sculăm și să prînzim; apoi mergînd să spunem

împăratului și patriarhului cele ce le-am auzit; pentru că acest ticălos, precum vedem, s-a dat pe sine satanei". Deci, sculându-se, s-au dus să prânzească și era înaintea prăznuirea Înălțării Cinstitei Cruci și privegherea de toată noaptea sosea; drept aceea, prinzind aceia, s-au dus în cetate cu mînie.

A doua zi de dimineață, a venit Teodosie patriciul la Cuviosul Maxim și toate cărțile care le avea sfîntul le-a luat, zicînd cuvintele împărătești: "N-ai voit cinste, mergi dar la izgonire de care ești vrednic". Și l-a dat pe el ostașilor, care l-au dus mai întîi în Selimbria, unde a zăbovit două zile. În acea vreme, un ostaș din Selimbria s-a dus în gloate și ridicînd pe popor asupra bătrînului zicea: "A venit la noi un monah care hulește pe Preacurata Născătoarea de Dumnezeu".

Voievodul chemînd pe clericii cei mai întîi ai cetății Selimbria, pe prezbiteri, pe diaconi și pe monahii cei mai cinstiți, i-a trimis la fericitul Maxim, ca să afle de la dînsul dacă sînt adevărate cele grăite despre el, că hulește pe Maica lui Dumnezeu. Deci venind ei, s-a sculat cuviosul și li s-a închinat pînă la pămînt, cinstind fețele lor. La fel și ei s-au închinat sfîntului și au șezut toți. Atunci un bătrîn din cei ce veniseră, foarte cinstit, cu multă blîndețe și cu cinste a grăit către sfîntul: "Părinte, de vreme ce unii ne-au spus despre sfinția ta, cum că nu mărturisești pe Doamna noastră, Preacurata Fecioară, Născătoare de Dumnezeu, a fi de Dumnezeu Născătoare, deci, jură-te pe Preasfînta și cea deoființă Treime, ca să ne spui adevărul, și vei scoate îndoiala din sufletele noastre, ca să nu ne vătămăm cu nedreptate, îndoindu-ne despre tine".

Cuviosul Maxim întinzîndu-se pe pămînt în chipul Crucii, și iarăși sculîndu-se, mîinile spre cer ridicîndu-și, a strigat cu glas mare și cu lacrimi: "Cela ce nu mărturisește pe Doamna noastră, cea întru tot cîntată, și pe cea mai sfîntă și fără de prihană, și decît toate mai cinstită, cum că cu adevărat este adevărată Maică a lui Dumnezeu, cel ce a făcut cerul și pămîntul, marea și toate cele ce sînt într-însele, să fie anatema de la Tatăl și de la Fiul și de la Duhul Sfînt, de la Treimea cea deoființă și mai presus de fire și de la toate puterile cerești; cum și de la ceata sfinților apostoli și a proorocilor și de la mulțimea cea fără de sfîrșit a mucenicilor, și de la tot duhul cel drept, care întru credință s-a sfîrșit acum și pururea și în vecii vecilor".

Acestea auzindu-le, toți au lăcrimat și l-au binecuvîntat, zicînd: "Dumnezeu să te întărească, părinte, și să te învrednicească a-ți săvîrși alergarea ta, fără împiedicare". Apoi s-au adunat acolo mulțime de ostași ca să audă cuvintele cele folositoare, ce vorbeau părinții între ei; dar unul din casnicii voievodului, văzînd oastea aceea ce adunase el, se folosi de cuvintele sfîntului, și cîrtea pentru izgonirea lui; deci a poruncit ca îndată să-l apuce de acolo și să-l ducă ca la două stadii, pînă ce se vor pregăti aceia care aveau să-l ducă în Perveris, la surghiun; iar clericii aceia l-au pus pe sfîntul cu mîinile lor pe dobitoc și, cuprinzîndu-l cu plîngere, i-au dat pace; apoi s-au întors în cetatea lor, iar sfîntul a fost dus în Perveris și în temniță acolo l-au închis.

Trecînd multă vreme, iarăși împăratul a trimis ca să-l aducă în Constantinopol pe Cuviosul Maxim de la surghiun, cum și pe amîndoi ucenicii lui. Și, sosind ei cu corabia în cetate, apunînd soarele, au venit doi dregători cu zece ostași și, scoțîndu-i din corabie goi și desculți, i-au despărțit și deosebi pe fiecare în străjuia. Iar după cîteva zile au fost duși în palat și lăsînd pe amîndoi ucenicii afară cu străjerii, l-au dus pe bătrîn singur înăuntru, unde suita ședea afară, împăratul cum și multă adunare de oameni cinstiți; după aceea l-au pus în mijlocul boierilor ce ședeau. Atunci i-a zis lui cu mînie, cel mai mare boier: "Creștin ești?" Răspuns-a bătrînul: "Cu darul lui Hristos Dumnezeu sînt creștin". Iar boierul, umplîndu-se de multă mînie, i-a zis: "Nu grăiești drept". Răspuns-a sfîntul: "Tu zici că nu sînt creștin; iar Dumnezeu știe că eu sînt și rămîn creștin neschimbat". Boierul a zis: "Dacă ești creștin, apoi de ce urăști pe împăratul?". Grăit-a sfîntul: "De unde o știi aceasta? Căci ura este o patimă tainuită a sufletului, ca și dragostea". Boierul a zis: "Din cele făcute de tine, la toți s-a făcut arătat, că și pe împăratul și cetatea lui le urăști, pentru că tu singur ai vîndut saracinilor Egiptul, Alexandria, Pentapoli, Tripoli și Africa".

Sfîntul a zis: "Care sînt dovezile cele încredințate?" Și aduseră pe unul Ioan, care a fost odinioară slujitor al lui Petru, cînd acesta era voievod în Numidia din Africa, și a zis acel Ioan: "Mai înainte cu 22 de ani, moșul stăpînului nostru împăratul, a poruncit fericitului Petru ca să aducă oastea în Egipt împotriva săracinilor, iar Petru întru toate crezîndu-ți ție, ca robul lui Dumnezeu, a scris către tine, cerînd sfat

folositor; iar tu ai scris către dînsul cum că nu este plăcut lui Dumnezeu a ajuta împărăției lui Heraclie și moștenitorului lui".

Sfîntul a zis către dînsul: "De grăiești adevărul și ai scrisoarea lui Petru către mine și pe a mea către Petru, arată-le, ca să se citească și să-mi iau pedeapsa cea vrednică după lege". Grăit-a Ioan: "Eu nu am scrisorile voastre, nici nu știu de ați scris unul către altul, ci în oaste toate acelea se grăiau în acea vreme". Sfîntul a zis: "Dacă toate cetele de ostași spun aceasta, apoi cum numai tu singur clevețești asupra mea? Au doară m-ai văzut pe mine undeva sau eu pe tine?". Răspuns-a Ioan: "Niciodată nu te-am văzut". Și întorcîndu-se sfîntul către suită, a zis: "Oare cu dreptate este a aduce niște clevetitori ca aceștia întru mărturisire? Judecați drept, pentru că cu ce judecată veți judeca, cu aceea vă va judeca Domnul pe voi și cu ce măsură veți măsura, va măsura vouă Dumnezeu, judecătorul cel drept al tuturor".

Apoi s-a adus Serghie Maguda și a zis: "Acesta este al nouălea an de cînd mi-a grăit mie fericitul Toma, cel ce venise din Roma. Mă trimitea papa Teodor la Grigorie, patriciul părților Apusului, care se rupsese de la împărăția grecească - ca să-i zic să nu se înfricoșeze de puterile grecești; căci Maxim, sluga lui Dumnezeu, a văzut în vis că în ceruri spre răsărit și apus erau mulțime de îngeri, dintre care cei ce erau spre răsărit strigau: "Constantine auguste, tu vei birui". Iar cei ce erau spre apus strigau: "Grigorie auguste, tu vei birui. Și mai luminos era glasul apusenilor, decît al răsăritenilor". Spunînd acestea Maguda boierul, a strigat către sfîntul: "Iată Dumnezeu te-a trimis în cetatea aceasta ca să fii ars".

Sfîntul a răspuns: "Mulțumesc lui Dumnezeu, Cel ce curăță păcatele mele cele de voie prin pedeapsa cea fără de voie; dar amar lumii de sminteli, pentru că este nevoie să fie sminteli, însă amar omului aceluia prin care vine sminteala. Nu se cade a grăi niște cuvinte mincinoase ca acestea înaintea credincioșilor, nici se cuvine să fie fără de pedeapsă cei care grăiesc și fac cele plăcute oamenilor, care astăzi sînt și mîine nu mai sînt".

Acestea se cădeau a le grăi într-aceea vreme cînd Grigorie era viu, și cu dreptate era ca să aducă aici pe patriciul Petru, pe Avva Toma și pe fericitul papa Teodor; atunci înaintea tuturor aș fi zis patriciului Petru: "Spune-mi, stăpîne patriciule, oare mi-ai scris cîndva mie ceea ce mărturisește sachelarie al tău sau eu ți-am scris ție?" De asemenea și fericitului papa i-aș fi zis: "Spune, stăpîne, ți-am spus eu cîndva vreun vis? Și chiar de m-ar fi vădit papa pentru vis, apoi tot vina lui ar fi fost, iar nu a mea; căci vedenia visului este un lucru fără de voie și legea judecă numai acele lucruri care ies din voia cea stăpînitoare de sine".

Se mai aduceau și alte clevetiri și pricini nedrepte asupra celui nevinovat și sfînt bătrîn, dar mai ales despre hulirea împăratului, zicîndu-se că el și ucenicul ar fi hulit pe împărat în Roma; însă sfîntul toate clevetirile acelea în nerăutatea sa le biruia cu cuvinte smerite, înțelepte și de Dumnezeu insuflate, arătîndu-și nevinovăția sa. Și au adus separat pe ucenicul Anastasie și l-au silit să spună ceva de rău asupra învățătorului său; dar după ce acela n-a voit să grăiască nedreptate asupra dreptului, l-au bătut tare cu palmele, apoi au trimis pe fiecare în temniță la locul său.

După aceasta, a doua zi seara, Troil patriciul și Serghie Eratas, stolnicul împărătesc, au venit la cuvios; apoi șezînd și poruncind și sfîntului să șadă, i-au zis: "Spune-ne nouă, ce vorbă ai avut cu Piros în Africa și în Roma și cu ce fel de dovezi l-ai înduplecat să-și blesteme dogma sa și s-o primească pe a ta?". Sfîntul răspunse: "De-ar fi citit cărțile mele lîngă mine, în care am scris vorbele și întrebările pe care le-am avut acolo cu Piros, vi le-aș arăta pe toate cu de-amănuntul, dar de vreme ce cărțile au fost luate de la mine, de aceea vă voi spune numai aceea ce-mi voi putea aduce aminte".

Deci, sfîntul grăia ceea ce putea să-și aducă aminte, și le-a spus acestea: "Eu n-am nici o dogmă a mea, ci cele de obște ale Bisericii sobornicești, pentru că n-am adăugat nici un cuvînt nou, care să se numească dogma mea". Apoi l-au mai întreat: "Nu te împărtășești cu scaunul Constantinopolului?" Grăit-a sfîntul: "Nu mă voi împărtăși".

Aceștia au zis: "Pentru ce?". Sfîntul răspunse: "Deoarece a lepăda cele patru sfinte sinoade prin cele nouă capitole ce le-au alcătuit în Alexandria și din alcătuirea scrisă de Serghie patriarhul, în această carte, cum

și prin "Tipos"-ul, care nu de mult s-a adus de față, iar pe cele ce le-au dogmatizat, pe acelea le-au lepădat prin Tipos și s-au blestemat singuri pe sine de atâtea ori. Deci cei ce singuri de la sine sînt blestemați și lepădați de sinodul ce a avut loc în Roma și de preoție sînt înstrăinați, aceia ce fel de taină săvîrșesc? Apoi ce duh vine asupra acelora care se hirotonisesc de unii ca aceia?" Zis-au lui: "Apoi, ce, tu singur te vei mîntui, iar ceilalți toți vor pieri?"

Grăit-a lor sfîntul: "Cînd toate popoarele se închinau în Babilon chipului de aur, cei trei sfinți tineri n-au osîndit pe nimeni la pierzare; pentru că nu căutau la faptele altora, ci numai pe ei singuri se păzeau, ca să nu cadă din buna credință cea adevărată. Asemenea și Daniil, cel aruncat în groapa cu lei, n-a osîndit pe aceia care nu se rugau lui Dumnezeu, după porunca lui Darie; ci cugeta și se îngrijea despre sine și voia mai bine să moară, decît să greșească lui Dumnezeu și să se mustre de conștiința sa pentru călcarea legii lui Dumnezeu. Deci, să nu-mi dea și mie Dumnezeu, să judec pe cineva, nici să zic: numai eu mă voi mîntui. Însă pe cît pot, voiesc mai bine a muri, decît să-mi tulbur conștiința mea, greșind cu ceva înaintea dreptei credințe".

Zis-au lui cei ce veniseră: "Ce vei face cînd romanii se vor uni cu bizantinii? Căci aseară au venit de la Roma doi clerici și dimineață, în ziua duminicii, se vor împărtăși cu patriarhul din preacuratele Taine." Cuviosul răspunse: "Chiar dacă toată lumea ar începe să se împărtășească cu patriarhul, eu nu pot să mă împărtășesc cu dînsul, pentru că știu că Duhul Sfînt, prin Apostolul Pavel, a dat anatemei chiar pe îngeri, dacă ar fi propovăduit într-alt chip, aducînd ceva nou în credință". Aceia i-au zis: "Cu adevărat, este de trebuință ca două voințe și hotărîri să mărturisim în Hristos?" Sfîntul răspunse: "Este cu adevărat de trebuință să cinstim dreapta credință, pentru că nici o ființă nu este fără acea firească lucrare. Căci Sfinții Părinți arătat grăiesc, că nu este, nici nu se cunoaște fire fără lucrarea ei din sine; drept aceea, dacă nu este și nici nu se cunoaște firea fără lucrare, atunci cum se poate ști că Hristos este adevărat Dumnezeu și om cu firea?".

Atunci au zis: "Știm că așa este adevărat, însă să nu mîhnești pe împăratul, care pentru împăcare a alcătuit "Tipos"-ul acela, nu ca să ia ceva din acele ce se cunosc în Hristos, ci ca să aducă pace Bisericii, poruncind ca să nu se mai vorbească de acele lucruri care fac dezbinare".

Omul lui Dumnezeu, aruncîndu-se la pămînt, a răspuns cu lacrimi: "Să nu se mîhnească bunul și iubitorul de Dumnezeu împărat asupra prostimii mele; căci nu pot să mîinii pe Dumnezeu, tăcînd asupra acelora care ne-a poruncit să le grăim și să le mărturisim; pentru că dacă după dumnezeiescul apostol, El este care a pus întîi în Biserică pe apostoli, al doilea pe prooroci, al treilea pe dascăli, apoi printr-înșii El singur a grăit; iar din toată Scriptura, din Așezămîntul cel vechi și cel nou, de la sfinții învățători și de la sinoade învățăm a ști cum că are puterea a voi și a lucra acestea: prin dumnezeirea și prin omenirea sa, adică Iisus Hristos, Domnul și Dumnezeuul nostru, Cel ce S-a întrupat. Pentru că nimic nu-i este cu neajungere dintr-acelea, prin care ca un Dumnezeu, sau dintr-acelea prin care, ca un om se cunoaște, afară de păcat. Și dacă este desăvîrșit după amîndouă și de nimic nu are lipsă; apoi, cu adevărat, toată taina cea pentru El o înjosește acela care nu-L mărturisește, că este o singură ființă cu osebirile, care i se cuvin ei, după amîndouă firile".

Acestea și multe altele zicînd sfîntul, i-au lăudat înțelepciunea lui cei ce veniseră, și nu aveau ce să-i răspundă. Deci a zis Serghie: "Pentru aceasta toți se întristează, o! părinte, căci spre tine mulți căutînd, se despart de împărtășirea cu Biserica Bizanțului".

Sfîntul a zis: "Și cine este unul ca acela care ar dovedi despre mine că aș fi poruncit cuiva să nu se împărtășească cu Biserica Bizanțului?" Serghie a răspuns: "Însăși aceea este, că tu nu te împărtășești și așa pe foarte mulți îi întorci de la împărtășire". Zis-a omul lui Dumnezeu: "Nimic mai greu și mai de mîhnire nu este, decît cînd pe cineva îl muștră conștiința și nimic nu este mai liber, decît cînd nu defaimă pe cineva". Iar Troil știind că în tot Apusul chipul cel împărătesc este anatematizat, a grăit către dînsul: "Bine este că înțelegerea împăratului nostru este necinstită?".

Sfântul a răspuns: "Să-i ierte Dumnezeu pe aceia care au sfătuit pe stăpînul împărat să alcătuiască acel "Tipos" și pe cei ce s-au învoit la "Tipos". Zis-a Troil: "Cine a sfătuit și cine s-au învoit?" Răspuns-a cuviosul: "Cei ce sînt în Biserică înainte-șezători, aceia au îndemnat și boierii s-au învoit; și astfel, răutățile vătămătorilor asupra celui nevinovat și străin de toate eresurile sînt aflate. Însă să sfătuiți pe împărat la aceasta, ca să urmeze moșului său, fericitul întru pomenire, împăratul Heraclie; pentru că el, cînd a știut că mulți părinți nu primesc acea alcătuire și eresul care se afla într-însa îl vădesc și-l leapădă, s-a curățit de prihana aceea, trimițînd pretutindeni scrisorile sale, care adevereau că alcătuirea nu este a lui, ci a lui Serghie, care a fost patriarh; astfel să facă și împăratul acesta și va fi slobod de toată prihana". Iar ei tăceau, clătînd capetele, apoi au zis: "Nu sînt toate lesnicioase, nici nu pot să fie astfel precum zici, părinte". Și după vorba cea multă, dîndu-și pace, s-au dus.

După aceea, trecînd o săptămînă, în cealaltă sîmbătă, au dus pe sfînt în palatul împărătesc, cu cei doi Anastasie, ucenicii săi. Mai întîi a fost dus Anastasie, ucenicul lui dintîi, iar celălalt Anastasie, care a fost apocrisiarh al Bisericii Romei, a rămas afară. Intrînd Anastasie înăuntru, unde ședeau cu suita doi patriarhi - Toma al Constantinopolului, adică cel care într-aceia vreme era patriarh, și un altul -, îndată au intrat și clevetitorii, care alcătuiseră multe minciuni asupra Cuviosului Maxim și cereau ca Anastasie să mărturisească că adevărate sînt cuvintele lor.

Iar el cu multă îndrăzneală a vădit minciuna lor, grăind fără temere înaintea patriarhilor și a suitei. Cînd l-au întreat: "Ai anatematizat "Tipos"-ul cel împărătesc?". El a răspuns: "Nu numai l-am anatematizat, ci și o cărticică am scris asupra lui". I-au zis boierii: "Nu mărturisești că rău ai făcut?". El a răspuns: "Să nu mi ajute Dumnezeu a zice că rău am făcut, ceea ce după rînduiala bisericească am făcut bine". Și de alte multe lucruri fiind întreat, el răspunzînd precum îi ajuta Dumnezeu, l-au scos afară și l-au adus pe Maxim, cuviosul bătrîn, înăuntru, căruia Troil patriarhul i-a zis: "Vezi, părinte, să grăiești adevărul, că Dumnezeu te va milui; căci cînd vom veni la întrebarea cea legiuită, de se va afla adevărată o pricină din cele aduse asupra ta, după lege vei fi chinuit".

Răspuns-a bătrînul: "Am grăit acum și iarăși grăiesc că atunci ar fi cu puțință ca una dintr-acele pricini să fie dreaptă, cînd lui satan i s-ar putea zice că este înger luminat. Dar de vreme ce satana nu este astfel și nu poate să fie, fiind depărtat, pentru aceea și pricinile acelea nu pot să fie drepte, cînd sînt mincinoase. Însă ceea ce voiți să faceți, faceți; eu pe Dumnezeu cu dreaptă credință cinstindu-L, nu mă tem de strîmbătate". Troil i-a zis: "Au doară n-ai anatematizat "Tipos"-ul?". Bătrînul a răspuns: "Nu o dată ți-am spus că l-am anatematizat". Troil a zis: "De ai anatematizat "Tipos"-ul, apoi și pe împăratul l-ai anatematizat".

Cuviosul a răspuns: "Eu pe împărat nu l-am anatematizat, ci hîrtia cea străină de credința cea dreaptă". Troil a zis: "Unde l-ai anatematizat?". Răspuns-a Sfîntul Maxim: "La sinodul cel local ce a fost în Roma, în Biserica Mîntuitorului și a Preasfîntei Născătoarei de Dumnezeu". Atunci i-a zis eparhul: "Te vei împărtăși cu Biserica aceasta sau nu?". Sfîntul a răspuns, zicînd: "Nu mă voi împărtăși". Eparhul a zis: "De ce?". Sfîntul a răspuns: "Pentru că a lepădat sinoadele cele credincioase". Eparhul a întreat: "Dacă Biserica noastră a lepădat sinoadele, apoi cum acelea se află în sinaxarul lunilor?". Sfîntul a zis: "Ce folos de lume și de pomenirile aceluia, dacă dogmele lor sînt lepădate?". Eparhul a zis: "Vei putea să dovedești că Biserica de acum a lepădat dogmele sfîntelor sinoade de mai înainte?" Bătrînul a răspuns: "De-mi veți da voie și îmi veți porunci, apoi cu înlesnire voi dovedi".

Tăcînd toți, a zis către dînsul boierul: "De ce iubești pe romani, și pe greci îi urăști?". Sfîntul a răspuns: "Poruncă de la Dumnezeu avem să nu urîm pe nimeni; iubesc pe romani ca pe cei de o credință cu mine și iubesc pe greci căci sînt de aceeași limbă ca și mine". Boierul a zis: "Cîți ani spui că ai tu?". El a răspuns: "Am 75 de ani". Acela i-a zis: "De cîți ani este cu tine ucenicul tău?". Sfîntul a răspuns: "De 37 de ani". Atunci un cleric a strigat: "Răsplătească-ți Dumnezeu de trei ori ce ai făcut fericitului Piros". Iar sfîntul n-a răspuns nimic aceluia cleric. Și multe întrebări și cercetări făcîndu-se, nici unul din patriarhii care ședeau acolo n-a grăit nimic. Și cînd se întindea cuvîntul pentru sinodul ce a fost în Roma, un oarecare Demostene a strigat: "Nu era drept sinodul acela, fiindcă l-a adunat Martin, episcopul cel lepădat". Maxim, omul lui Dumnezeu, a răspuns: "Nu este lepădat Martin, ci prigonirea pătimită".

După aceasta, trimițând pe sfânt afară, se sfătuiau ce să facă cu dînsul; deci, s-au sfătuit cei fără de omenie chinuitori, ca și cum fiind cu iubire de oameni, să-l dăruiască cu viață, dar chinuri să-i dea mai grele decît moartea; de aceea l-au dat în mîinile eparhului cetății. Acela luînd pe Cuviosul Maxim cu ucenicii lui și în curte ducîndu-l mai întîi pe sfîntul bătrîn, dezbrăcîndu-l și întinzîndu-l la pămînt, cu vine tari a poruncit să-l bată, necruțîndu-i bătrînețile, nelegiuitul chinuitor, nici rușinîndu-se de cinstea lui, nici umilindu-se, văzînd trupul lui cel chinuit de nevoințele pustnicești. Și cu atîta asprime l-a bătut, încît s-a roșit pîgînul cu sîngele lui, iar trupul lui s-a sfărîmat, încît nici un loc nu i-a rămas neatins de răni.

Apoi, fiara cea sălbatică, întorcîndu-se la ucenicii cuviosului cu mînie, de asemenea i-a jertfit pe amîndoi. Și bătuți fiind ei, crainicii strigau: "Cei ce nu se supun poruncii împărătești și întru nesupunere petrec, vrednici sînt să pătimească unele ca acestea". Și astfel abia suflînd, i-au aruncat în temniță.

A doua zi, pe sfîntul și cuviosul bărbat, cu cel mai întîi ucenic Anastasie din temniță, iarăși în curte l-au adus abia viu, cu totul plin de răni, încît se înduioșa oricine văzînd un bătrîn cinstit, un sfînt pustnic, un învățator și mărturisitor de Dumnezeu cu totul însîngerat și de cumplite bătăi rănit, de la picioare pînă la cap, neavînd asemănare. Însă nu s-au umilit de dînsul acei împietriți la inimă, ci mai cumplită chinuire i-au făcut, pentru că scoțîndu-i limba cea de Dumnezeu grăitoare, care izvora rîuri de înțelepte învățături și îneca credințele cele eretice, au tăiat-o fără milostivire, vrînd astfel ca să pună tăcere gurii celei de Dumnezeu grăitoare.

Aceeași au făcut-o și ucenicului său, Anastasie cel dintîi, și iarăși în temniță i-au închis pe ei. Și Cel ce a făcut oarecînd limba pruncilor spre lauda numelui lui Hristos Domnul și mutului i-a dat bună grăire, Acela și acestor robi ai Săi, credincioși adevărați, adică Cuviosului Maxim Mărturisitorul și Mucenicul, la fel și ucenicului său, Cuviosului Anastasie, le-a dat mai presus de nădejde a grăi și fără limbă, mai bine și mai limpede decît înainte de tăierea limbilor. Înștiințîndu-se despre aceasta ticăloșii eretici, o! cîți s-au rușinat și, spre mai mare zavistie pornindu-se, mîna lui cea dreaptă cu cuțitul i-au tăiat-o și la pămînt i-au aruncat-o; la fel au făcut și Sfîntului Anastasie, ucenicului său, i-au tăiat mîna. Iar pe ucenicul celălalt, Anastasie, apocrisiariul Bisericii Romei, l-au cruțat, fiindcă a fost cîndva scriitor la împărați.

După aceasta, pe Cuviosul Maxim cu ucenicul scoțîndu-i din curte, îi țirau prin tot tîrgul cu batjocură, arătînd la tot poporul mîinile și limbile lor cele tăiate și cu glasuri fără rînduială făcînd strigare și rîs. Iar după acea chinuire fără omenie și batjocură necinstită, i-au trimis separat la izgonire mai depărtată, pe fiecare din acești trei, fără purtare de grijă pentru dînșii, fără hrană și fără haine, goi și desculți.

Deci, multe nevoi și necazuri a răbdat pe cale Cuviosul Maxim, încît de durerile cele mari, cu nici un chip nu putea să fie dus nici pe dobitoc, nici în căruță; și împletind ostașii un coș în chip de pat și, punînd într-însul pe bătrînul cel bolnav, astfel abia a putut fi dus cu multă osteneală în surghiun. Deci, trecîndu-l într-o țară oarecare a sciților din Europa, care se numea Alania, în cetatea Shimara, l-au închis în temniță. Iar Cuviosul Anastasie, ucenicul lui, care a răbdat cu dînsul tăierea limbii și a mîinii, acela pe cale a murit, de multe osteneli și dureri; iar sfîntul lui suflet a trecut la Dumnezeu, în viața cea fără de moarte. Apoi Cuviosul Maxim, după izgonirea aceea petrecînd încă trei luni lîngă cei vii, cu rea pătimire a fost încuiat în temniță și nu avea de la nimeni ajutor la bătrînețile sale, nici miluire iubitoare de oameni de la cineva; ci cînd a voit Domnul să-i facă sfîrșitul durerilor și necazurilor și la acea veșnică veselie, în cerești împărății să-l scoată din temniță, l-a mîngîiat mai întîi pe pămînt, prin oarecare dumnezeiască arătare, spunîndu-i ziua și ceasul cel mai de pe urmă al sfîrșitului lui.

Fericitul răbdător de chinuri, de multă bucurie umplîndu-se, deși totdeauna era gata spre ieșire, însă atunci mai mult se pregătea. Și venindu-i vremea și ceasul cel dorit, cu veselie și-a dat sufletul său în mîinile lui Hristos Dumnezeu, pe Care din tinerețe L-a iubit și pentru Care atîta a pățimit. Astfel mărturisitorul lui Hristos și mucenicul a trecut din cele de aici și a intrat întru bucuria Domnului său și a fost îngropat în acea cetate.

După îngroparea sfîntului, s-au văzut la mormîntul lui trei făclii, care cu minune luminau ca văpaia negrăitei străluciri și locul acela îl luminau. Căci cela ce în viața sa era lumină lumii, acela și după moarte

nu înceta a lumina. Încă și acum luminează prin chipul vieții sale celei îmbunătățite și mult chinuite și al răbdării celei mari după Dumnezeu. Și erau acolo trei făclii ca un încredințat semn, care atunci se vedea, cum că un plăcut ca acesta al Preasfintei Treimi este sălășluit întru luminile cele neînserate, întru împărăția lui Dumnezeu, unde cu dreptii strălucește ca soarele, îndulcindu-se la lumina Sfintei Treimi.

După sfârșitul Cuviosului Maxim, a rămas între cei vii, întru osebită surghiunie, celălalt ucenic Anastasie. Acela a scris cu de-amănuntul viața, nevoințele și pătimirile părintelui și învățătorului său, foarte pe larg, din care s-a adunat pe scurt, cât este destul spre folosul nostru și spre preamărirea lui Dumnezeu, Celui slăvit între sfinți, a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh, Căruia și de la noi păcătoșii să-I fie cinste, slavă și închinăciune, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Sfântul Mucenic Neofit (21 ianuarie)

În cetatea Niceea din Bitinia era un om, anume Teodor, care avea soție cu numele Florentia, amândoi creștini temători de Dumnezeu și păzitori cu dreapta credință de poruncile Lui; aceea a născut fiu parte bărbătească și l-au numit Neofit, apoi, luminându-l cu Sfântul Botez, l-au crescut creștinește. Crescând copilul cu anii și cu priceperea, și apropiindu-se de 10 ani, și începând a învăța carte, s-a sălășluit într-însul darul lui Dumnezeu, care *din gura pruncilor săvîrșește laudă*, pentru că *Sfântul Duh, unde voiește, suflă*; și s-a făcut copilul făcător de minuni, încît avea obiceiul, cînd plecau copiii din școală la casele lor, acest fericit copil Neofit lua cu sine pe copiii cei săraci, cu care învăța, și hrana pe care la prînz o lua de la părinți o împărțea celor de-o vîrstă cu el, iar el rămînea flămînd.

Mergînd la poarta dinspre răsărit, a însemnat acolo cu degetul său o cruce și se închina, rugîndu-se lui Hristos Dumnezeu, care a fost răstignit pe Cruce pentru noi; iar copiii cei săraci, împreună ucenicii ai lui, săturîndu-se din prînzul lui, veneau la dînsul, unde el se ruga la poarta dinspre răsărit; și era acolo în zid o piatră, pe care Neofit fericitul lovind-o cu mîna, ieșea apă, ca din izvor, și beau ucenicii lui. Aceasta o făcea sfântul prunc în toate zilele, hrănind cu prînzul pe cei de-o seamă cu el și adăpîndu-i cu apă scoasă din piatră, cu minune. Și-i îndemna să nu spună nimănui ceea ce se făcea, și ei nespunînd, nimeni nu știa în anul acela de acea facere de minuni a lui, nici părinții lui, fără numai acei copii săraci.

În anul al doilea, maicii lui, Florentia, care era foarte iubitoare de Dumnezeu, i s-a descoperit de la Dumnezeu în vis că fiul său scoate apă din piatră, după asemănarea lui Moise, și adapă pe copiii cei însetați; iar ea sculîndu-se, se ruga lui Dumnezeu să-i arate mai cu încredințare despre fiul ei Neofit; dar iată, a zburat din înălțimea cerului un porumbel alb, strălucind cu lumină negrăită, care șezînd pe patul lui Neofit, a vorbit către dînsul cu glas omenesc: "Sînt trimis de la Mîntuitorul, că să-ți păzesc patul tău fără prihană".

Auzind aceasta maică-sa, de mare spaimă a căzut moartă. Deci, s-a aflat îndată prin toată cetatea Niceei cum că Florentia, femeia lui Teodor, a murit deodată; și s-a adunat în casa aceea mulțime de lume, bărbați și femei, vecini și cunoscuți, și nu înțelegeau ce i s-a întîmplat de a murit astfel. Iar Teodor, bărbatul ei, era într-aceea vreme la un sat și trimițînd îndată după el, i-au spus despre moartea cea grabnică a soției lui; iar el rupîndu-și hainele de supărare, a alergat acasă degrabă, tînguindu-se, dar în poartă întîmpinîndu-l Neofit, i-a zis: "De ce te întristezi, tată, că maica mea n-a murit, ci a adormit tare". Și mergînd cu tatăl, a luat de mîna pe maică, zicîndu-i: "Scoală-te, maica mea, că ai dormit destul". Ea, sculîndu-se ca din somn, a cuprins pe fiul său și l-a sărutat cu dragoste. Văzînd aceasta poporul, ce se adunase acolo, a preamărit pe Dumnezeu, iar Florentia a spus bărbatului său toate cele ce a văzut în vis și la arătare.

Și într-aceea vreme s-a aflat și despre minunea aceea cum că Neofit scotea apă din piatră și erau toți în mare mirare, iar mulți dintre elinii cei ce erau acolo, auzind unele ca acestea, și mirîndu-se de darul lui

Dumnezeu cel minunat care era în tînărul Neofit cel curat și neprihănit, au crezut în Domnul nostru Iisus Hristos. Iar porumbelul acela se arăta totdeauna șezînd lîngă patul sfîntului și vorbind omenește.

Odată a zis către dînsul: "Ieși, Neofite, din casa tatălui tău și vino după mine"; și sculîndu-se acest dumnezeiesc tînăr, a sărutat pe părinții săi și s-a dus în urma porumbelului; iar porumbelul, ducîndu-l pînă la Muntele Olimpului, a zburat dintr-o crăpătură de piatră într-o peșteră ce se afla acolo, unde sfîntul, intrînd după dînsul, a găsit un leu mare și i-a zis: "Ieși de aici și caută-ți altă peșteră, căci Domnul mi-a poruncit să locuiesc aici". Leul, auzind acestea, a lins cu limba picioarele lui și s-a dus. Deci, locuia sfîntul în peștera leului, fiind hrănit de înger.

După un an, prin porunca lui Dumnezeu, s-a dus iarăși la părinții săi, în cetatea Niceea, fiind ei aproape de sfîrșit, și dîndu-le cea mai de pe urmă sărutare și trimițîndu-i înaintea spre Dumnezeu, a împărțit averea ce rămăsese după dînșii la săraci, și s-a întors iarăși în Muntele Olimpului, la petrecerea sa; și a stat acolo pînă ce a împlinit 15 ani de la nașterea sa, lăudînd pe Dumnezeu totdeauna ca un înger, iar hrana primind-o din mîna cea îngerească.

Într-acea vreme împărațeau la Răsărit și la Apus tiranii Dioclețian (284-305) și Maximian (286-305), iar în țara Bitiniei erau ighemoni Deciu și Uar; iar Biserica lui Hristos era prigonită prin toată lumea de păgîinii închinători la idoli. Venind Deciu în cetatea Niceea, striga ca toți cetățenii dimprejur să se adune și să aducă jertfe zeilor și a fost așezată ziua acelei necurate prăznuiri cînd veniseră în Niceea și împărații din casa Bitiniei.

Deci, cînd a sosit acel diavolesc praznic și se aduceau jertfe idolilor de tot poporul, atunci îngerii lui Dumnezeu, luînd pe Sfîntul Neofit din Muntele Olimpului, l-au pus în mijlocul tîrgului Niceei, cu fața preaslăvită ca a lui Moise altă dată, și a strigat sfîntul cu mare glas: "M-am aflat celor ce nu mă cunosc și m-am arătat celor ce nu întrebau de mine, ca să se arate rătăcirea și înșelarea necuratei credințe". Iar poporul care prăznuia, fiind împreună și ighemonul Deciu, vîzînd pe tînărul luminat stînd în mijlocul lor și strigînd cu mare glas, s-a mirat și-l întrebau cine și de unde este. Dar el îndată a fost cunoscut de cetățeni că este Neofit, fiul lui Teodor și al Florentiei. Deci, ighemonul Deciu i-a poruncit să aducă jertfe împreună cu dînșii.

Sfîntul, cu îndrăzneală deschizîndu-și gura, a zis către dînsul: "Nelegiuitule și băutorule de sînge, ce faci ducînd la pierzare atîtea suflete de oameni? Oare nu știi că pentru toate acestea, care le tragi la diavoleasca jertfă, vei fi schingiuit cu înfricoșată pedeapsă și te vei munci în veci în focul gheenei?" Ighemonul Deciu, pentru mustrarea aceea pornindu-se spre mînie, a poruncit ca, dezbrăcînd pe sfîntul tînăr, să-l spînzure de un lemn legat de mîini și să-l bată tare cu vine de bou; apoi să-l pună în oțet amestecat cu sare. Sfîntul răbdînd cu bărbăție, striga cu glas tare către poporul ce era de față, zicînd: "Bărbaților, cei orbiți cu nedumnezeirea și cuprinși cu nevederea, pocăiți-vă și vă izbăviți de întunericul acela; veniți la adevărata lumină a lui Hristos Dumnezeu și vă luminați cu Sfîntul Botez, ca să cîștiगाți viața cea veșnică".

Ighemonul, auzind niște cuvinte ca acestea ale sfîntului tînăr, s-a umplut mai mult de mînie și a poruncit ca să-l spînzure iarăși pe lemn și cu unghii de fier să-i strivească oasele. Sfîntul Neofit, fiind chinuit astfel, nu zicea nimic altceva decît: "Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă"; și stînd înaintea lui unul din sfetnicii ighemonului, i-a zis: "De ce te îndrăcești, Neofite, împotrindu-te poruncii împărațesti? Făgăduiește să aduci jertfe zeilor și îndată vei scăpa de aceste chinuri cumplite". Sfîntul a zis: "Eu Dumnezeului ceresc Îi aduc jertfe de laudă, iar idolilor celor fără de suflet și celor ce locuiesc într-înșii, niciodată nu mă voi închina". Și a poruncit slujitorilor ca mai cumplit să-l strujească peste tot trupul, schimbîndu-se chinătorii, încît i se vedeau oasele goale. Iar sfîntul, întru acele chinuri de Dumnezeu întărîndu-se, cînta: *De voi merge prin mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, căci Tu cu mine ești, Doamne.*

Văzînd ighemonul că nimic nu sporește, a poruncit să înceteze a-l chinui și să-l pogoare de pe lemn, apoi îl mîngîia, zicînd: "Văzîndu-ți tinerețele tale și crușîndu-ți sănătatea, mai mult nu te voi chinui, ci te

îndemn ca să te închini zeilor noștri, că degrab se vor trimite de la împăratul doftori preaînțelepți, care îndată vor putea să te tămăduiască de rănilile acelea". Iar mucenicul a zis: "Eu am doctor pe Stăpînul meu, Domnul Iisus Hristos, pentru care rabd și spre care nădăjduiesc". Și a poruncit ighemonul ca să-l închidă în pivniță legat.

A doua zi, ighemonul a mers în palatul împărătesc și a spus împăraților despre Neofit: "Pe un tînăr al unui creștin ieri legîndu-l, l-am chinuit, pentru că nu voiește să se închine zeilor; iar el nu are grijă de chinuri, ci neîncetat cheamă pe Hristos al său". Împăratul a poruncit să-l ardă de viu pe tînăr și nu numai pe tînărul acela, ci și pe toți cei ce mărturisesc pe Hristos. Și a ieșit Deciu ighemonul din palat, iar cu dînsul era și Uar fruntașul, mergînd la locul ce se chema plimbarea lui Hercule. Acolo au pus chipurile împăraților și a poruncit Deciu să aducă înaintea sa din temniță pe tînărul Neofit; deci, adus fiind sfîntul, a zis către dînsul ighemonul: "Neofite, apropie-te și jertfește zeului Hercule și vei fi de toți zeii bine primit, cum și împăraților și nouă". Iar sfîntul a zis: "Eu mă rog Dumnezeului meu Iisus Hristos, ca să mă aflu Aceluia bine primit și iubit".

Apoi, prin porunca chinuitorului, a aprins cuptor spre arderea Sfîntului Neofit, pe care aruncîndu-l într-însul, au astupat gura cuptorului trei zile și trei nopți, ca adică nici oasele ucenicului să nu rămînă, iar Sfîntul Mucenic Neofit răcorindu-se în mijlocul focului prin roua cea dumnezeiască, ca la un loc de odihnă se veselea, cîntînd: *Domnul mă paște, nimic nu-mi va lipsi. În locul pășunii, acolo m-a sălășluit.* El acolo nu s-a vătămat, precum altă dată și cei trei tineri, care au fost aruncați în cuptorul Babilonului.

După acele trei zile, slujitorii chinuitorului au mers să destupe cuptorul și să lepede cenușa, căci li se părea că cuptorul este stins și mucenicul cu totul ars; dar destupîndu-l, deodată a ieșit o văpaie mare din cuptor și a ars mulțime de păgîni, care veniseră acolo. Iar sfîntul cu glas mare a strigat: "Bine ești cuvîntat, Doamne, Dumnezeul meu, care m-ai păzit întreg și nebiruit în chinuri, care m-ai izbăvit de meșteșugirile chinuitorilor și focul în rouă mi-ai prefăcut, apoi ai ars cu văpaia pe cei vrednici de văpaia cea nestinsă în veci; deci mă rog Ție, Stăpîne, să nu mă rușinezi pe mine, robul Tău, pînă la sfîrșit, pînă ce voi săvîrși nevoița mea cu ajutorul Tău".

Atunci a ieșit sfîntul din cuptor întreg, neavînd nici o vătămare de foc și l-au prins pe el păgînii slujitori, care scăpaseră de arderea focului, mirîndu-se ei de o minune ca aceea; ticăloșii o numeau vrăjitorie, singuri fiind plini de vrăjile diavolești, pentru că îi orbise răutatea lor și nu puteau să cunoască puterea lui Hristos. După aceasta au osîndit pe sfîntul la mîncarea fiarelor, pregătind chiar și priveliștea și, legînd pe sfîntul de un par, au slobozit asupra-i un urs, iar acela răcnind, mergea la sfîntul și apropiindu-se, a stat, dar căuțînd la dînsul, îndată s-a întors la locul său; deci, s-a mirat de aceasta ighemonul și toți cei ce veniseră la priveliște. Apoi sloboziră o ursoaică, care numai de două ori în an era adusă la priveliște, de vreme ce era foarte cumplită și ucidea pe mulți; aceea alergînd, s-a închinat la picioarele sfîntului, cinstind pe plăcutul lui Dumnezeu, și s-a dus la locul ei.

Astfel săvîrșindu-se priveliștea aceea, păstorii aduseseră la ighemon un leu foarte mare și sălbatic, despre care ziceau: "L-am prins în pustie de cinci zile și nu i-am dat hrană deloc". Iar ighemonul, bucurîndu-se, a poruncit să aducă pe leul acela înăuntrul priveliștii, unde sfîntul mucenic sta legat gol. Și toți se mirau de acel leu, căci era foarte mare și fioros.

Alegînd leul la sfîntul, a stat și l-a privit, și plecîndu-și capul, scotea lacrimi din ochi și lîngea picioarele sfîntului, pentru că acela era leul pe care Sfîntul Neofit aflîndu-l la Muntele Olimpului, în peștera cea de piatră, l-a trimis aiurea, iar el s-a sălășluit chiar în peștera aceluia. Deci, cunoscîndu-l sfîntul, i-a poruncit să se ducă în peștera sa cea dintîi în Olimp, pe care o lăsase sfîntul, poruncindu-i să nu vatăme neam de om niciodată; iar leul închinîndu-se mucenicului, s-a dus răcnind înfricoșat și a sfărîmat ușile priveliștii, apoi a trecut degrabă prin popor, încît toți se repezeau la fugă, temîndu-se de groaza fiarei; dar leul, nevătămînd pe nimeni, a fugit în pustie, la locul cel dintîi, după porunca sfîntului.

Muncitorul, umplîndu-se de frică și de spaimă și neștiind ce să mai facă, a poruncit ostașului să străpungă cu țepi de fier tot trupul mucenicului, pînă cînd îi va ieși duhul; și văzînd că după toată dureroasa

străpungere sfântul nu a murit, ci sta cu vitejie și fără frică, un barbar care sta acolo, fiind cu chip ca de fiară și rău la obicei, acela având în mâini o suliță, s-a repezit la sfântul, l-a lovit cu sulița în piept și l-a străpuns. Astfel Sfântul Mucenic Neofit, ca un miel fiind înjunghiat, și-a dat sufletul său în mâinile Domnului, în 21 de zile ale lunii ianuarie, viețuind de la nașterea sa 15 ani și patru luni; iar acum moștenind viața cea fără de sfârșit, slăvește pe izvorul vieții, Hristos Dumnezeu, Cel împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh slăvit, în veci. Amin.

Sfinții Mucenici Valerian, Candid, Achila și Evghenie, care au pățimit în Trapezunt (21 ianuarie)

Acești sfinți și buni biruitori mucenici au pățimit în timpul împărăției lui Dioclețian și Maximian, din partea lui Lisie. Mai întâi au fost prinși cei trei: Valerian, Candid și Achila, în Munții Trapezuntului. Prigonirea cumplită stînd asupra-le, și-au lăsat casele și averile lor, cum și toată lumea cea deșartă, și ieșind în munți, rătăceau, voind mai bine să locuiască cu fiarele, decît cu cei de Dumnezeu urîți și închinători la idoli. Și după ce au prins pe acești trei, în țara Laziei, într-o cetățuie ce se numea Pina, păgînii i-au trimis în surghiun, într-o temniță strîmtă, ce era acolo. Apoi, după o vreme, i-au adus la Trapezunt și i-au pus înaintea lui Lisie. Acolo fiind întrebați despre credința lui Hristos, și silindu-i la jertfă idolească, după ce sfinții nu s-au supus, mai întâi dezbrăcîndu-i, i-au bătut cu vine; apoi i-au spînzurat și cu unghii de fier i-au strujit, și cu făclii aprinse i-au ars. Dar dumnezeiasca putere întărea pe sfinții răbdători de chinuri, și nevăzut le ajuta lor în chinuri și pe chinuitori atît de mult i-au înfricoșat, încît au căzut cu fețele la pămînt, ca morții; iar Lisie, văzînd acestea, s-a spăimîntat și a poruncit să-i ducă în temniță.

Nu după multe zile a prins și pe Sfântul Evghenie, și foarte tare l-au bătut pentru mărturisirea lui Iisus Hristos. Apoi, mergînd Lisie în capiștea idolească, a fost dus și Evghenie mucenicul, care intrînd înăuntru și rugîndu-se lui Dumnezeu, îndată au căzut idolii și ca praful s-au sfărîmat; apoi, după porunca tiranului, legîndu-l slujitorii cu frînghie de mâini și de picioare pe Sfântul Evghenie și întinzîndu-l la pămînt, l-au bătut mult cu bețe groase; după aceea, spînzurîndu-l gol, cu unghii de fier i-au strujit trupul și cu făclii l-au ars, apoi cu oțet tare, amestecat cu sare, i-au udat rănile lui. După aceea, pe toți acești patru sfinți mucenici i-au aruncat într-un cuptor înfocat, din care ieșind fără vătămare, prin tăiere de sabie s-au sfârșit; și astfel și-au sfârșit sfinții mărturisirea lor.

Viața și pătimirea Sfintei fecioare și mucenițe Agnia (21 ianuarie)

(Scrisă de Sfântul Ambrozie al Mediolanului)

Sfînta Muceniță Agnia s-a născut în Roma cea veche, din părinți creștini, și a fost crescută de dînșii într-o buna credință; iar în anul al treisprezecelea al vieții sale, prin moartea cea vremelnică a scăpat de aici și viața cea nesfîrșită a aflat-o; deci pe singur Dătătorul de viață l-a iubit și de Acela din tinerețe s-a lipit. Tînără era cu anii, dar bătrînă cu înțelegerea cea desăvîrșită, tînără cu trupul, iar în sufletul ei era înțelepciunea căruntețelor; era frumoasă la față, dar mai frumoasă cu credința. Aceasta cu dragostea dulcelui ei Iisus, Celui ce s-a născut din curată Fecioară, rănindu-se, fecioria sa a logodit-o Lui și afară de El pe nimeni altul n-a voit să-L aibă sieși logodnic.

Fiind de bun neam și prea frumoasă, prin frumusețea sa a atras la sine ochii și inima oarecărui tînăr, care era fiul lui Simfronie, eparhul cetății; încît cînd se întorcea de la școala fecioarelor, văzînd-o acela, îndată

s-a robit spre dragostea ei; și degrabă întrebînd și aflînd casa părinților ei, multe daruri a început a-i trimite ei și multe îi făgăduia, voind să-i fie mireasă și să se u-nească cu dînsul prin nuntă. Iar Sfînta Agnia toate darurile acelea le lepăda ca pe niște gunoaie, întru nimic socotindu-le și spunînd că ea este logodită Mirelui Celui mai bun, de la Care are darurile cele înalte și mai scumpe și Aceluia mireasă fiind, nu poate să-l lase pe El și să-și schimbe dragostea și credința ei.

Dar tînărul, din zi în zi cu mai mare dragoste se apropia de dînsa și se zicea despre el că este mai cinstit și mai bogat decît alți tineri de bun neam; dar socotind că fecioara mai mari daruri voiește de la dînsul, i-a trimis mai multe și mai scumpe decît cele dintîi, adică pietre și mărgăritare, podoabe și haine de mult preț; și el însuși le-a adus la dînsa, rugînd-o pe de o parte singur, iar pe de alta prin cunoscuți, prieteni și vecini, ca pe nimeni mai mult decît pe el să nu cinstească, știindu-i numele cel bun al său, bogățiile, casele și moștenirile cărora ea poate să fie stăpînă, de va voi să se logodească cu el.

Atunci, pe față a început a-i grăi lui sfînta: "Du-te de la mine aprinzătorule al văpăii păcatului, pătimașule ne iubitor al curăției și mîncarea cea pregătită morții celei veșnice; depărtează-te de la mine, de vreme ce te-a întrecut pe tine alt iubitor al meu, care fără de asemănare mai mari frumuseți mi-a dăruit și cu inelul credinței Sale m-a logodit, dar tu nici cu neamul, nici cu dragostea nu poți să te asemeni Lui.

Acela a pus pe mine podoaba cea scumpă a înfrumusețării celei duhovnicești, dreapta mea și grumazul meu le-a înveselit cu pietre de mai mult preț, a pus în urechile mele cercei de mărgăritare fără de preț și m-a încins cu mărgăritare de lumină strălucitoare. El a pus semn în fața mea, ca astfel pe nici un iubitor să nu-l voiesc decît pe El. M-a îmbrăcat cu haină țesută cu aur și cu nenumărate podoabe m-a înfrumusețat, și arătîndu-mi și o comoară fără de preț, a făgăduit ca să mi-o dea mie, de voi păzi credința către El; deci nu pot să caut spre altcineva, ca să nu necinstesc pe iubitul meu cel dintîi, nici nu pot să-L las pe Acela cu care, prin legătura dragostei tare sînt legată, al Cărui bun neam este mai înalt, puterea mai mare, podoaba mai frumoasă, dragostea mai dulce, tot dorul covîrșind, Cel care a pregătit mie acum cămara, al Cărui glas este dulce.

Acum a plecat din gura Lui lapte și miere, acum cu brațele Sale cele curate m-a cuprins pe mine, inima Lui cu inima mea acum S-a unit și sîngele Lui a înfrumusețat fața mea, Cel a Cărui Maică este o Fecioară nenuntită, Căruia îngerii Îi slujesc și soarele și luna de frumusețea Lui se minunează, care prin porunca Lui morții înviază, prin atingerea Lui bolnavii se tămăduiesc și ale Cărui bogății niciodată nu se îpuținează și vistierile nu-L ispitesc. Aceluia Unul îi păzesc credința și Lui cu toată osîrdia mă încredințez; și cînd Îl am pe Acela tovarăș, fecioară rămîn, iubindu-L, fără prihană sînt, și atingîndu-mă de El, curată rămîn; nici nu voiesc să fac după nuntă fii, ci mă duc unde nu este durere și roadele bune în toate zilele se înmulțesc".

Auzind acestea nebunul de tînăr, mai mult s-a cuprins cu nesățioasa dragoste către dînsa și bolind cu inima, din rănirea de dragoste a căzut în grea boală de jale și de mîhnire; deci, pe pat zăcînd și din adîncul inimii cu greu suspinînd, și-a arătat la doctori rana inimii sale. Iar tatăl lui, cînd a auzit acestea, cercetînd pricina bolii, îndată a trimis la fecioară și la părinții ei, dorind să o logodească ca mireasă fiului lor. Iar ea s-a lepădat ca și întîi, zicînd: "Nicidecum nu mă voi lepăda de Cel mai înainte logodnic al meu".

Dar eparhul cu mînie întreba cu dinadinsul: cine este cel ce voiește să se asemene cu fiul său și să-mi defăimeze casa? Atunci cineva din cei ce stăteau de față i-a spus că Agnia este din tinerețe creștină și de vrăjile creștinești atîta este înșelată, încît pe Hristos, pe care creștinii Îl au ca Dumnezeu, Îl socotește că îi este ca și logodnic. Acestea auzindu-le eparhul, s-a bucurat, de vreme ce putea, fiind judecător, ca pe cea nevinovată de pedeapsă să o judece pentru necinstirea zeilor săi și nădăjduia ca, cu puterea sa, să o silească spre însoțirea cu fiul lui.

Drept aceea, îndată trimițîndu-și slugile, a adus-o înaintea judecății sale păgînești. Unde mai întîi cu momiri, apoi cu îngroziri se ispitesc și se nevoia să o întoarcă de la Hristos și de la fecioara cea făgăduită Lui. Însă fecioara lui Hristos nici de momire nu se înșela, nici de îngrozire nu se înfricoșa; ci, fiind îmbărbătată cu mintea, de cel ce o înfricoșa și de cel ce o momea își bătea joc.

Văzînd Sofronie eparhul o bărbăție ca aceea a fecioarei, spre părinții ei s-a întors și cu ei despre logodnic a vorbit foarte mult. Dar de vreme ce erau de bun neam, necutezînd ca să le facă lor silire, îi sfătuia ca cu adevărat să îndemne pe fiica lor spre nuntă; dar ei se lepădau, zicînd: "Noi, o! eparhule, nu putem a o îndemna, căci precum din copilăria ei îi știm gîndul, aceasta niciodată nu o vom face, nici de la scopul său cîndva nu se va întoarce". Atunci eparhul iarăși punînd înainte pe fecioara la judecată și multe vorbindu-i despre dragostea trupească și de însoțire, cînd a părăsit tot cuvîntul cel amăgitor și momitor, la sfîrșit a zis: "Din două una să-ți alegi ție: sau să te unești cu nunta fiului meu, sau zeiței Vesta, dacă dorești fecioria să-ți păstrezi, întru veșnică slujbă să te dai; căci niște fecioare ca acestea îi trebuiesc ei".

La aceste cuvinte ale aceluia, fericita Agnia a răspuns: "Dacă pe fiul tău, care este răzvrătit de nebuna poftă, dar ca om are minte și poate vedea, umbla și gusta bunătățile lumii acesteia, eu însă nu pot, pentru Hristos al meu, nici măcar a căuta spre dînsul, apoi cum aş putea să cinstesc pe idolul cel surd, mut, neînsuflețit și nepriceput? Și, ca să nu fac strîmbătate Atotputernicului Dumnezeu, capul meu nu-l voi pleca la piatra cea nesimțită, știind cu încredințare că nu este alt Dumnezeu afară de Acela Care a făcut cerul și pămîntul, prin Fiul Său, Domnul nostru Iisus Hristos, Care pentru noi S-a întrupat și a treia zi a înviat; Care acum la ceruri împărățește cu împărăție fără de sfîrșit. Acestuia eu îi slujesc și mă închin ca unui Dumnezeu adevărat și viu. Iar pe zeița ta cea mincinoasă și pe necurații voștri zei îi blestem".

Acestea auzindu-le eparhul Sofronie, i-a zis: "Îți cruț tinerețile tale și hulele pe care le-ai zis contra zeilor noștri le iert ție, că te văd că nu ai înțelegere desăvîrșită; deci, cruță-te și tu singură pe tine și nu mînia pe zei".

Iar Sfînta Agnia a zis: "Pentru ce tinerețile mele ca nedesăvîrșite și nepricepute le socotești; ce ți se pare că-mi trebuie vreo milă de la tine? Deci, să știi că credința se păstrează nu în ani și în vîrsta trupului, ci întru înțelegere, căci Dumnezeu Atotputernicul laudă mai mult mintea decît anii și binevoiește înțelegerea mai mult decît anii. Iar zeii tăi, întru a căroră urgisire nu dorești a fi eu, lasă-i ca singuri să se mînie asupra mea, singuri să-mi grăiască și să-mi poruncească, ca să-i cinstesc și să mă închin lor". Zis-a eparhul: "Una din două să-ți alegi: sau cu alte fecioare, spre lauda casei tale, să jertfești zeiței Vesta, sau să mergi în casa de desfîrnare spre veșnica ocară a numelui tău, la femeii fără de rușine".

Atunci Sfînta Agnia cu îndrăzneală a răspuns: "De-ai fi știut cine este Dumnezeul meu, n-ai fi grăit unele ca acestea; iar eu văd puterea Dumnezeului meu Iisus Hristos și întru nimic socotesc îngrozirile tale, nădăjduind cu neîndoire că nici zeilor tăi nu voi jerfi și nici fecioria mea cea curată nu se va întina; pentru că am păzitor al trupului meu pe îngerul lui Dumnezeu și pe Domnul meu Iisus Hristos, Unul născut Fiul lui Dumnezeu, pe care tu nu-l știi încă; Acela îmi este zid nesurpat, străjer neadormit și apărător neîncetat; iar nu ca zeii tăi, care sînt de aramă, din care mai bine se fac căldări pentru trebuințe omenești, sau de pietre, care se aștern pe drum; iar Dumnezeu nu în piatră locuiește, ci scaunul Lui este cerul, nu în aramă sau în oricare altă materie scumpă, ci întru împărăția cea de sus, unde de toată zidirea este lăudat și închinat. Iar tu cu cei asemenea ție, de nu te vei întoarce de la închinarea de idoli la adevăratul Dumnezeu, apoi împreună cu zeii tăi, care în foc se varsă și în foc se toarnă, în focul cel veșnic te vei chinui".

Atunci eparhul, mîniindu-se foarte tare, a poruncit să dezbrace pe sfînta și s-o ducă goală în casa de desfîrnare, iar crainicul striga astfel: "Agnia, rău credincioasa fecioară, care a hilit pe zei ca o desfîrnată, se dă în casa de desfîrnare". Și fiind dezgolită sfînta fecioară spre batjocură, Dumnezeu nelăsînd pe aceea care nădăjduia spre El, nici lăsînd să fie rușinată și batjocorită mireasa Sa, îndată a făcut să crească perii capului ei atît de mari, încît tot trupul ei cu totul l-a acoperit, ca o haină prea frumoasă, încît nimeni nu putea să-i vadă goliciunea ei.

Apoi, intrînd în casa cea de păcat, a văzut pe îngerul lui Dumnezeu, pe păzitorul cel gata al fecioriei sale, care atît de mult a luminat-o pe ea cu o negrăită lumină, încît pentru mărirea slavei, nu puteau să caute la dînsa ochii celor fără de rușine și necurați; pentru că strălucea cămara aceea ca soarele, cînd strălucește întru puterea sa; și cu cît încerca cineva cu mai iscoditori ochi să caute la dînsa, cu atît se întunecau ochii lui de chipul cel nevăzut; iar cînd a început a se ruga fecioara, a văzut înaintea sa o haină albă, țesută nu

de mâini omenеști, ci de mâini îngerești, cu care îmbrăcîndu-se și văzînd-o potrivită staturii sale, a zis: "Mulțumesc Ție, Doamne al meu, Iisuse Hristoase, că rînduindu-mă în rîndul roabelor Tale, această haină mi-ai dăruit mie".

Atunci casa păcatului era ca o casă de rugăciune și locul petrecerilor diavolești se făcuse sălășluire a casei lui Dumnezeu, desfrînarea cea necurată s-a făcut cămară frumoasă, unde mireasa lui Hristos, cu îngerul ce i se arătase ei, lăuda și cînta pe Dumnezeu. Și veneau mulți răzvrățiți cu mintea și aprinși cu pofta; dar temîndu-se de slava aceea ce înconjură pe fecioară și cunoscînd dumnezeiasca putere ce apăra fecioria ei, se înțelepteau și închinîndu-se, ieșeau de acolo.

Apoi, însuși tînărul acela, începătorul răului, a venit cu prietenii săi, plin de patima desfrînării, vrînd să facă silă sfîntei fecioare și văzînd că cei care intraseră și ieșiseră mai înainte de dînsul nimic au sporit, îi batjocorea, numindu-i neputiincioși și mișei; deci, a intrat singur cu îndrăzneală, în cămara în care se ruga sfînta, și văzînd cereasca strălucire, n-a dat cîinste slavei Domnului, ci fără de rușine, s-a repezit la mireasa lui Hristos; și mai înainte de a se atinge el cu mîna de dînsa, îndată a năvălit asupra lui diavolul, și aruncîdu-l tare la pămînt, l-a sugrumat și l-a lăsat fără de suflet. Iar tinerii cei ce veniseră cu dînsul, văzînd că el zăbovește mult acolo, socoteau că el săvîrșește lucrul păcatului; unul din cei mai iubiți prieteni ai lui vrînd să-l laude, a intrat acolo, dar găsindu-l fără suflet, a început a striga cu mare glas: "Bărbați romani, ajutor! Iată, fermecătoarea aceasta cu vrăjile sale a omorît pe fiul eparhului".

Alergînd îndată mulțime de popor și văzînd ceea ce se făcuse, unii o numeau fermecătoare, alții nevinovată; însă tatăl celui mort, auzind de aceasta, a mers degrabă în popor și văzînd pe fiul său zăcînd fără de suflet, cu tînguire a zis către dînsa: "O! fără de omenie și mai rea decît toate femeile, pentru ce ai omorît pe fiul meu? Au n-ai putut cu altul oarecare să-ți arăți puterea meșteșugul vrăjilor tale? Vai, mie, ce-ai făcut? Spune-mi cum l-ai ucis pe el?"

Sfînta, cu blîndețe, i-a răspuns: "Acela a cărui voie poftea s-o împlinească fiul tău, adică cel din început vrăjmaș al neamului omenesc, care are putere asupra desfrînațiilor și netemătorilor de Dumnezeu și mai ales asupra batjocoririlor de fecioare, acela l-a ucis pe el; pentru că toți cei care mai înainte de el au intrat sînt vii și sănătoși, de vreme ce au dat cîinste Dumnezeului tuturor, Cel ce a trimis pe îngerul Său să mă îmbrace în această haină a milostivirii și să-mi păzească întreaga fecioria mea, cea din scutece făgăduită lui Hristos. Deci, văzînd toți luminarea cea îngerească, se închinau și ieșeau fără vătămare, iar fiul tău fiind fără rușine și vrînd să se atingă de mine, îndată l-a dat pe el îngerul cel dumnezeiesc satanei, spre această amară și necinstită moarte, pe care o vezi. Și iată, nu cu ale mele farmece, precum ție ți se pare, ci cu puterea și cu porunca îngerului lui Dumnezeu este omorît".

Eparhul a zis către dînsa: "Ca să mă încredințez că nu cu farmece ai făcut-o, roagă pe îngerul tău ca să învieze pe fiul meu". Răspuns-a sfînta: "Deși sînteți nevrednici în necredința voastră de o minune ca aceasta, dar pentru că a venit ceasul ca puterea Domnului meu Iisus Hristos să fie arătată și preamărită, ieșiți toți de aici ca să fac obișnuitele rugăciuni Dumnezeului meu".

Deci, cînd se ruga cu fața la pămînt, plîngînd, atunci îngerul Domnului arătîndu-se, a ridicat-o pe ea și a înviat pe tînărul cel mort. Ieșind afară, a început a striga cu glas mare: "Unul este Dumnezeu în cer și pe pămînt și pe mare, Dumnezeu creștinesc și alți zei nimic nu sînt, fără numai înșelăciune a rătăcirii, aducînd și lor și altora pierzanie veșnică". Acestea auzindu-le și văzîndu-le mulți din popor, au crezut în acea zi 160 de oameni și, mergînd, s-au botezat. Dar acestora, puțin mai pe urmă, necredincioșii le-au tăiat capetele, împreună cu al tînărului celui înviat.

Pentru o minune ca aceasta s-au tulburat slujitorii idolilor și vrăjitorii, apoi făcînd gîlceavă și tulburare mare în popor, strigau către judecător: "Scoate în mijlocul nostru pe vrăjitoare, ucide pe fermecătoarea aceasta, care nu numai trupul ucide, ci și sufletele și inimile bărbătești". Sofronie, văzînd o minune ca aceasta, era întru nepricepere și voia să elibereze pe sfînta, însă se temea de răscularea asupra lui a slujitorilor idolilor. Și ca să nu fie izgonit din patrie, a lăsat pe omul său, cel cu numele Aspazie, pentru

împăcarea tulburării poporului, iar el singur s-a dus mîhnit, căci n-a putut ca pe sfînta fecioară, după învierea fiului său, s-o libereze.

Aspazie, luînd puterea, a poruncit ca în mijlocul cetății să facă un foc și să arunce pe Sfînta Agnia spre ardere. Și fiind aruncată sfînta, îndată s-a despărțit văpaia în două părți, făcîndu-i în mijloc loc și răcoare, iar asupra celor ce stăteau împrejur, focul se întindea și-i ardea. Popoul văzînd pe fecioară nearsă, socotea că aceea nu are putere dumnezeiască, ci vrajă.

Deci, întărtîndu-se gîlceava, cu glasuri de hulă strigau tare. Sfînta muceniță în mijlocul focului, ridicîndu-și mîinile în sus se ruga: "Slavă Ție Atotputernice, de toți închinat și slăvite Părinte al Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care m-ai izbăvit de mîinile oamenilor celor necurați și de spurcăciune ai păzit sufletul și trupul meu curat. Iată și acum cu cereasca rouă a Sfîntului Duh se răcorește mie locul acesta, văpăile se despart și toată puterea focului se duce asupra slujitorilor celor care se sîrguiesc să mă ardă. Bine Te cuvîntez, Dumnezeule, Cel Prealăudat, căci în mijlocul văpăii, fără temere îmi dai cale spre Tine, aceasta, care acum o cred și o văd. De aceea, ce am nădăjduit, aceea am primit și dorirea mi-am cîștigat. Acum pe Tine Te mărturisesc cu inima, pe Tine cu toată dorirea Te-am dorit; iată, la Tine merg, Dumnezeul Cel viu și adevărat, Care cu Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Tău, și cu Sfîntul Duh, locuiești și împărățești în toți vecii. Amin".

Săvîrșindu-și rugăciunea și focul stingîndu-se, Aspazie, nesuferind tulburarea poporului, a poruncit să înfigă sabia în grumazii sfîntei. Și astfel Mucenica lui Hristos Agnia, roșindu-se cu sîngele său, s-a dus la nunta Mirelui Celui fără de moarte. Iar părinții ei, luînd cu bucurie cinstitul trup al Sfîntei Agnia, fiica lor, l-au dus la un sat al lor, nu departe de cetate, pe calea ce se numea Nomentana, unde mulți din credincioși se adunau la rugăciune, mai ales noaptea, de frica necredincioșilor, care și acolo și pe cale pîndind, mare răutate făceau.

Odată năvălind fără de veste, pe mulți i-au rănit, aruncînd cu pietre și pe toți i-au gonit și numai o fecioară a rămas, anume Emerentiana, care era de o vîrstă cu Sfînta Agnia. Aceea umplîndu-se de îndrăzneală, ocăra pe tîlhari, zicîndu-le: "Pentru ce, împietriților, ucideți cu pietre pe oamenii cei nevinovați? Ce pricină ați aflat într-aceștia care pe unul Dumnezeu laudă și vouă multe bunătăți vă mijlocesc cu rugăciunile lor?" Iar ei, mîniindu-se, au ucis-o cu pietre. Și astfel, rugîndu-se la mormîntul Sfîntei Agnia, și-a dat duhul său Domnului. Și îndată s-a făcut cutremur mare, fulgere și înfricoșate tunete și cea mai mare parte din ucigași au căzut morți, uciși de sus. Și într-acea vreme cu îndrăzneală mai mult se făcea rău credincioșilor celor ce mergeau la mormîntul muceniței lui Hristos.

Părinții Sfîntei Agnia, mergînd noaptea cu prezbiterii, au spălat cinstitul trup al Sfîntei Emerentiana, fiind sîngerat, și l-au îngropat aproape de Sfînta Agnia. Iar ei neîncetat erau la mormîntul iubitei lor fiice, în toate nopțile priveghind și plîngînd. Într-o noapte au văzut o ceată de fecioare, mergînd pe lîngă dînșii, cu hainele țesute cu aur, frumos împodobite și cu slavă cerească luminate, iar în mijlocul lor au văzut pe sfînta lor fiică, Agnia, de asemenea strălucitoare, avînd de-a dreapta sa un mielușel mai alb decît zăpada. Aceea spunînd către prietenele sale să stea și să aștepte puțin, a zis către părinți: "Nu mă plîngeți pe mine ca pe o moartă, ci mai ales vă bucurați cu mine, căci cu fecioarele acestea am luat luminoase locașuri și pe Cel pe Care L-am iubit cu toată inima pe pămînt, cu Acela m-am unit acum în ceruri". Acestea zicînd, s-a făcut nevăzută.

După mulți ani, sosind împăratul Constantin cel Mare, fiica acestuia boala cu trupul, cuprinsă fiind de bube de la cap pînă la picioare și nu era loc neatins pe trupul ei, încît nici doctorii nu puteau să-i ajute cu ceva. Și sfat bun luînd, a mers noaptea la mormîntul Sfîntei Mucenițe Agnia și acolo cu neîndoită credință rugîndu-se cu lacrimi, a adormit și a văzut în vedenie pe Sfînta Agnia zicînd către dînsa: "Îndrăznește, Constantio, și crede în Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mîntuitorul tău, prin care acum te tămăduiești de rănile tale".

Deșteptîndu-se din somn Constantia, s-a simțit atît de sănătoasă, ca și cum niciodată n-ar fi bolit. Și întorcîndu-se la palatul ei, a spus tatălui său și fraților, cum a tămăduit-o Sfînta Agnia și s-a făcut bucurie

mare în casa împărătească, încît toată cetatea se bucura, slăvind pe Dumnezeu de cea minune preaslăvită; și mulți mergînd la mormîntul sfintei mucenițe, primeau multe tămăduiri.

După aceea, Constantia, fiica împăratului, a rugat pe tatăl ei să zidească o biserică în numele Sfintei Mucenițe Agnia, la mormîntul ei, unde rînduindu-și viața, a petrecut în feciorie cu multe altele de neam bun și slăvite fecioare, pînă la sfîrșitul ei. Și astfel s-a făcut mînăstire de fecioare lîngă biserica fecioarei și miresei lui Hristos, Sfînta Agnia întru cinstea și lauda ei și întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Celui împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, slăvit în veci. Amin.

Sfîntul Apostol Timotei, unul din cei șaptezeci (22 ianuarie)

(Culeasă din dumnezeiasca Scriptură și după Metafrast)

Pe Sfîntul Apostol Timotei l-a odrăslit latura Licaoniei și a învățat carte în vestita cetate Listra, care nu s-a preamărit atît cu îndestularea roadelor pămîntești, pe cît cu această de Dumnezeu sădită mlădiță tînără, deși nu era din prea bună rădăcină; căci precum un trandafir bine mirositor iese din spini, tot astfel Timotei a odrăslit din tată necredincios elin, care era renumit în păgîneasca sa rea credință; și atît de vestit în răutate, pe cît mai pe urmă fiul lui l-a întrecut cu bunătățile și cu obiceiurile cele bune.

Maica sfîntului, ca și bunica lui, erau evreice de neam, dar amîndouă sfinte și drepte, împodobite cu fapte bune, precum despre dîsele mărturisește Sfîntul Apostol Pavel, zicînd: "Doresc să te văd, aducîndu-mi aminte de lacrimile tale, ca să mă umplu de bucurie, luînd pomenire de credința cea nefățarnică, care este întru tine și care s-a sălășluit mai înainte în bunica ta Loida și în maica ta Eunike; deci, încredințat sînt că și întru tine va fi așa" (II Timotei, 1, 4-5).

Dar fiind încă copil fericitul Timotei, și nu atît cu bucatele, cît cu cuvîntul Domnului hrînindu-se de maica sa, s-a abătut cu totul de la rătăcirea cea păgînească și iudaicească și a alergat la Sfîntul Pavel, la trîmbița bisericească cea de Dumnezeu glăsuitoare, într-un chip ca acesta: cînd Sfîntul Apostol Pavel a venit în Listra cu Barnaba, ucenicul și apostolul lui Hristos, precum spune dumnezeiescul Luca în Faptele Apostolilor, au mers și în cetățile Licaoniei, în Listra și în Derbe, și în cele dimprejurul lor, iar prin venirea sa acolo, a făcut o mare minune; căci a tămăduit un șchiop din pîntecele maicii sale, numai cu cuvîntul, lucru pe care văzîndu-l popoarele, s-au mirat foarte, zicînd: Dumnezeu asemănîndu-se oamenilor, s-a pogorît la noi.

Înștiințîndu-se că nu dumnezei, ci apostoli și propovăduitori ai Dumnezeului Celui viu se numesc ei, minciñoșilor zei le sînt potrivnici și spre aceasta sînt trimiși, ca să întoarcă pe oameni de la înșelăciunea diavolească spre adevăratul Dumnezeu, care nu numai pe cuvioși, ci și pe morții din morminte poate să-i scoale, atunci mulți s-au întors de la rătăcire către dreapta credință. Între dînșii era și maica acestui fericit Timotei, care petrecea în văduvie după bărbatul său. Ea a primit cu bucurie în casa sa pe Sfîntul Apostol Pavel, l-a găzduit cu toată îndestularea și i-a dat pe Sfîntul Timotei, fiul său, răsplătindu-i ca un dar pentru minunea făcută de dînsul în cetatea lor și pentru luminarea dreptei credințe. Atunci era copil, încă tînăr cu anii, dar foarte îndemînat și de bună credință, pentru primirea seminței cuvîntului lui Dumnezeu.

Deci, luîndu-l Sfîntul Pavel și văzîndu-l blînd și cu minte bună, apoi, văzînd mai înainte de a fi darul lui Dumnezeu, l-a iubit mai mult decît părinții cei trupești; dar, de vreme ce atunci era încă copil tînăr și neputînd să călătorească cu dînsul, l-a lăsat acasă, punîndu-l lîngă dascăli iscusiți, ca să învețe de la dînșii dumnezeiasca Scriptură, de care lucru scriind Pavel către dînsul, îi aducea aminte: *Din tinerețe știi Sfintele Scripturi*. Fiind urmărit de poporul iudeu, a fost dat afară din cetate și s-a dus în alte cetăți.

După câțiva ani, când Sfântul Pavel a ieșit din Antiohia să cerceteze pe frații din toate cetățile în care propovăduise mai întâi cuvântul lui Dumnezeu, luând pe Sila, a venit în Litra, unde era Sfântul Timotei, și văzându-l că venise în vîrstă și sporise în toată fapta bună, apoi că era bine mărturisit de toți creștinii de acolo, l-a luat cu sine la apostolie și l-a făcut împreună călător, nedezlipit la toate ostenele și călătoriile sale și împreună slujitor întru Domnul. Dar când a voit să iasă din cetate, ca să nu smintească pe niște iudei, care erau mulțime mare prin locurile acelea, l-a tăiat împrejur, după legea lui Moise, nu pentru vreo trebuință de mîntuire, deoarece avea darul cel nou, Sfântul Botez, în locul tăierii împrejur, ci ca iudeii să nu se smintească de dînsul, deoarece toți știau că s-a născut din tată elin.

Deci, ieșind de acolo Sfântul Pavel, umbla prin cetăți și prin sate, învățînd și binevestind împărăția lui Dumnezeu și luminîndu-i pe toți cu lumina dreptei credințe, căruia ca o stea a soarelui, cel de la al treilea cer răsărit, îi urma dumnezeiescul Timotei, primind lumina cea neînserată, adică învățătura buneii vestiri a lui Hristos, și deprinzîndu-se la obiceiuri bune și la viață îmbunătățită, precum mărturisește despre dînsul iarăși apostolul Pavel, zicînd: "Iar tu ai urmat învățaturii mele, vieții, așezămîntului, credinței, îndelung răbdării, dragostei, îngăduinței, izgonirilor și pătimirilor" (II Timotei, 3, 10-11).

Astfel, Sfântul Timotei a scos toate bunătățile din vasul alegerii, adică de la Pavel, și a primit apostoleasca sărăcie pentru Hristos, ca să nu cîștige pentru el nimic, nici aur, nici argint, nici altceva de pe pămînt; ci a trece din loc în loc și a propovădui Evanghelia împărăției. Apoi, s-a deprins a răsplăti bine pentru rău, căci fiind ocărit, el binecuvînta, prigonit fiind, el răbda, hulit fiind, mîngîia, în toate punîndu-se înainte pe sine, ca o slugă a lui Dumnezeu. Deci, s-a făcut următor adevărat învățătorului său, Sfîntului Pavel. Drept aceea, Sfîntul Pavel, văzînd pe ucenicul său sporind într-atîtea fapte bune, l-a făcut mai întâi diacon, după aceea preot, apoi episcop, deși era tînăr de ani.

Apoi, prin punerea mîinilor apostolești, fiind slujitor al tainelor lui Hristos, s-a făcut următor prea osîrdnic al durerilor și ostenelelor apostolești, pătimind împreună și slujind celor mai mari apostoli, întru buna vestire a lui Hristos, pe care nici tinerețile, nici slăbiciunea trupului, n-au putut vreodată să-l împiedice de la nevoița care era de față. Ci în toate avea răbdare, după cum mărturisește despre dînsul învățătorul său Pavel, care scriind către Corinteni, în epistola întâi, zice: *De va veni Timotei, luați aminte, ca să vie la voi fără de frică, pentru că are lucrul Domnului, ca și mine; deci, nimeni să nu-l defăimeze.* Apoi, lăudîndu-l, a scris: *Am trimis la voi pe Timotei, care îmi este fiu iubit și credincios întru Domnul, care vă aduce vouă aminte de căile mele.*

Dar și în alte scrisori ale sale îl numește frate al său, zicînd: *Pavel, legatul lui Iisus Hristos, și Timotei, fratele.* Și iarăși: *Pavel, apostolul lui Iisus Hristos, cu voia lui Dumnezeu, și Timotei fratele.* Și încă: *Trimis-am pe Timotei, fratele nostru, slujitorul lui Dumnezeu și ajutorul nostru în bună vestirea lui Hristos, ca să vă întărească și să vă mîngîie în credința voastră.*

Acestea și multe altele se află ca mărturii în epistolele lui Pavel, spre lauda Sfîntului Timotei, pentru care acela nu se înălța, ci viețuind în smerita cugetare și pază, prin post și prin ostenelele cele de-a pururea, atît de mult se trudea, încît chiar învățătorul lui, văzîndu-i nevoițele și postul, îi era milă de el foarte mult, pentru că, văzîndu-l trudit, îl îndemna să nu bea apă, ci să primească puțin vin pentru stomacul său și pentru multele neputințe, de care, deși neîncetat trupul îi era cuprins, dar sufletul lui cel bun îi era sănătos și petrecea liber de toată vătămarea.

Deci, Timotei umbla prin toate marginile lumii cu învățătorul său, pentru că adesea propovăduia cuvîntul lui Dumnezeu în Efes, Corint, Macedonia, Italia, Spania, încît este drept a zice despre dînșii: *În tot pămîntul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor.* Și era Sfîntul Timotei ascuțit la minte, grabnic la răspunsuri, retor ales în propovăduirea cuvîntului lui Dumnezeu, dascăl preadulce în împlinirea Sfîntelor Scripturi, păstor prea vrednic în ocîrmuirea bisericească și în apărare, dar mai ales a cîștigat îndestulat dar, căci din îndoiz izvor a scos învățătura.

Dar nu numai pe Pavel îl avea învățător, ci și de la iubitul ucenic a lui Hristos învăța, de la Ioan; căci fiind trimis de Domițian, împăratul Romei (81-96), în exil în insula Patmos, Timotei a fost în locul acestui

Sfânt Ioan, episcop al cetății Efesului, unde nu după multă vreme a pățimit, pentru mărturisirea lui Iisus Hristos, astfel:

Era odată un praznic vestit în Efes, ce se numea Catagoghion, în care închinătorii de idoli, bărbați și femei, luînd asemănări de fețe neobișnuite, purtînd în mîini ciomege și idoli, înconjurau ulițele cetății fără de rușine și cu glasuri fără de rînduială, strigînd, pe cei ce-i întîlneau ca tîlharii se repezeau asupra lor, și ucideau pe mulți și făceau alte fărădelegi; cu care ticăloșii socoteau că aduc slujbă necuraților zei ai lor.

Acestea văzînd dumnezeiescul Timotei, și cu focul rîvnei celei dumnezeiești aprinzîndu-se, a intrat cu îndrăzneală într-acea privesc de Dumnezeu hulitoare, propovăduind pe Unul adevăratul Dumnezeu, pe Domnul nostru Iisus Hristos, arătînd înșelăciunea și rătăcirea zeilor lor și altele cîte erau din destul spre încredințare, spunînd cu limbă slobodă. Iar ei, întru întunericul închinării de idoli umblînd, n-au cunoscut, nici n-au înțeles cele grăite de apostol, ci repezindu-se cu un suflet asupra lui cu ciomegele ce aveau în mîini, l-au bătut cumplit pe sfânt și cu toată nemilostivirea și neomenia, pe pămînt tîrîndu-l și călcîndu-l, l-au chinuit pînă la moarte.

Creștinii după aceea venind și văzîndu-l încă puțin suflînd, l-au dus afară din cetate și după ce a murit, i-au îngropat cu cinste trupul lui, la locul ce se numea Pion, adică "gras". Iar după multă vreme, cinstitele și sfintele lui moaște, după porunca împăratului Constanțiu (337-361), fiul marelui Constantin, s-au dus din Efes în Constantinopol, de Sfîntul Artemie mucenicul și au fost puse în biserica Sfinților Apostoli, alături de dumnezeiescul Apostol Luca și cu Andrei, cel întîi chemat. Dumnezeu binevoind astfel, ca celor ce în viața aceasta toate de obște le-au fost, obiceiurile, învățătura și propovăduirea Evangheliei, de obște la fel și mormîntul după moarte să le fie, de vreme ce și odihna lor în ceruri este una, întru împărăția Domnului nostru Iisus Hristos, care împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh împărățește, în veci. Amin.

Sfîntul Mucenic Anastasie Persul **(22 ianuarie)**

(După Metafrast)

Cînd Sfînta Cetate Ierusalim a fost luată de Hosroe, regele Persiei, iar acele sfinte locuri unde a petrecut Hristos Domnul nostru și a suferit pătimirile cele de voie, răstignirea, moartea, îngroparea și învierea, atunci a fost robit de păgînii barbari, mîntuitorul lemn al Crucii Domnului, fiind prădat și dus în Persia cu multe dobînzi. Atunci a început a răsări în Persia slava lui Hristos ca soarele, prin minunile ce se făceau de către făcătorul de viață lemn al Crucii, care în robie fiind, sufletele omenești le robea lui Dumnezeu și ca o undiță vîndu-le, le atrăgea spre Hristos, prin cunoștința adevărului umilindu-le și prin dragostea cea dumnezeiască aprinzînd inimile acelora. Atunci a venit la cunoștința lui Hristos și Sfîntul Mucenic Anastasie, despre care ne este acum vorba.

Acesta din naștere era pers, din satul Rasnun, care este între hotarele ce se numeau Razeh. Numele lui din păgînatătea persană era Magundat, fiu al unui vrăjitor, anume Vava, care în părțile acelea era vestit învățător al meșteșugului vrăjitoresc, la care și pe fiul său l-a învățat desăvîrșit, încă din tinerețe. Apoi, venind Magundat în vîrsta bărbătească, a fost rînduit în oaste cu mulți alți tineri și petrecea în cetatea împărătească cea de la scaun, slujind lui Hosroe, regele Persiei.

Auzind de slava și puterea lemnului Crucii, care a luminat toate laturile Persiei și le-a înfricoșat cu minuni înspăimîntătoare, încît toți ziceau că Dumnezeu creștinesc a venit în Persia, a început a cerceta cu dinadinsul, pentru că deodată i s-a aprins sufletul în taină cu focul acela pe care Hristos a venit să-l arunce pe pămînt; și nu s-a odihnit acest frumos tînar umblînd și pe mulți întrebînd, dorind să știe cu încredințare cum este acest lemn, care are atîta putere spre facerea de minuni. Cînd i s-a spus de credincioși, că aceea este Crucea pe care Hristos Domnul, Fiul lui Dumnezeu, care acum se mărturisește și se cinstește de

creștini, că S-a răstignit pe ea pentru mîntuirea neamului omenesc, atunci mai mult s-a aprins cu dorința cea dinăuntru, să cunoască desăvîrșit pe Fiul lui Dumnezeu.

Și a făcut multe întrebări, iar din răspunsuri lua avînt pentru mai multe cercetări, sîrguindu-se să se încredințeze: Cum S-a pogorît Dumnezeu din cer? Cum S-a făcut om? Pentru ce a fost osîndit pe Cruce? De cine? Și oare S-a întors iarăși la cer, de unde S-a pogorît?

Auzind de la creștini despre dumnezeiasca Taină care se povestea lui, adică a întrupării lui Hristos, urechile lui au primit cu dragoste sămînța drepte credințe; iar sufletul său încet creștea spicele credinței și spre urmarea lui Hristos se îndemna. Deci, avea Magundat un frate după trup, asemenea ca și el, și erau amîndoi în ceata unui slăvit voievod, anume Sain. Acesta fiind trimis cu oaste de regele Persiei la război, în stăpînirea grecească, apoi ajungînd la Calcedon, slăvita cetate creștinească, și Magundat slujind în ceata lui cu fratele, au mers acolo.

Tăbărînd asupra perșilor, dreptcredinciosul Heraclie, împăratul grecesc, Sain, voievodul persan, cu cetele sale, degrab s-a întors înapoi; iar Magundat deosebindu-se de ceată și pe fratele său cel după trup lăsîndu-l, voia ca mai degrabă la creștini să slujească sărac și neștiut, decît în moștenirea sa bogat și cinstit, între cei ce nu știu pe Dumnezeu.

La început, venind în Hierapolis, a aflat acolo un om pers de neam, dar cu credința creștin, cu meșteșugul zlătar (argintar), și lîngă el sălășluindu-se, învăța lucrul aceluia. Astfel își întindea mîinile la lucru, iar mintea o avea așintită la Hristos Dumnezeu, arzînd de dragostea Lui. Și ruga pe învățătorul său ca să-l ducă la Sfîntul Botez, însă nu-și cîștiga cererea pentru că botezul lui era mutat pentru altă vreme, de frica ce aveau de perși.

Intrînd cu învățătorul adeseori în sfînta biserică la rugăciune, vedea pe pereții bisericii cu zugrăveli închipuite patimile și chinurile sfinților mucenici și întreba pe învățător ce este aceea. Iar el îi spunea nevoințele și faptele sfinților: cum au răbdat cu bărbăție pînă la sînge pentru Hristos, iar sufletele pentru El cu osîrdie și-au pus, cum au răbdat de la chinuitori pentru Hristos și de ce fel de răsplătiri s-au învrednicit în cer. El pe toate acelea ascultîndu-le cu luare aminte, se mira și se spăimînta; dar mai mult se aprindea inima lui cu rîvna cea dumnezeiască. Deci, petrecînd în Hieropolis cîtăva vreme, a gîndit să se ducă la Ierusalim, ca să primească acolo Sfîntul Botez.

Mergînd în Sfînta Cetate a Ierusalimului, Magundat, care s-a numit mai pe urmă Anastasie, a petrecut la un oarecare iubitor de Hristos, cu meșteșugul argintar, aceluia i-a descoperit toată durerea inimii sale, cum că voiește să se unească cu Hristos prin Sfîntul Botez. Iar el l-a dus pe dînsul la Sfîntul Ilie, prezbiterul bisericii celei mari a Învierii lui Hristos. Fericitul Ilie, primindu-l cu dragoste, a spus despre dînsul preasfînțitului patriarh Modest, și cu binecuvîntarea aceluia a botezat pe Magundat persul, numindu-l întru Sfîntul Botez Anastasie, și l-a ținut la sine opt zile. Deci îl întreba ce fel de viață voiește să-și aleagă, mirenească sau monahicească? Iar fericitul Anastasie nu numai cu cuvintele adeverea, ci și cu obiceiul cel blînd arăta cum că dorește chipul și viața monahicească.

După opt zile, dezbrăcînd hainele cele albe luate la Botez, l-a dus prezbiterul într-una din mînăstirile Ierusalimului, în anul al zecelea al împărăției lui Heraclie (610-641); și a fost încredințat unui înțelept și îmbunătățit bătrîn, care după aceea degrabă a fost părinte mînăstirii aceleia, de la care a învățat nu numai limba grecească, psaltirea și citirea celorlalte cărți, ci și la multe sfînte nevoințe care se cuvin în viața monahicească s-a povățuit degrabă; pentru aceea era și iubit de toți, mai ales de povățuitorul său, care din început văzînd deplina săvîrșire a vieții monahicești a acestuia, l-a tuns în chipul monahicesc al său, îmbrăcîndu-l în chipul îngeresc.

Și era Sfîntul Anastasie monah îmbunătățit, smerit, cugetător, blînd, iubitor de osteneală, făcînd toată slujba mînăstirească, în bucătărie, în pitărie, în grădină și în alte ascultări, cu nelenevire; dar nici soborul bisericesc și pravila n-o lăsa cîndva. Și era întotdeauna cu mîinile îndeletnicindu-se la lucru, iar cu gura spre mărirea lui Dumnezeu.

Apoi, citea dumnezeieștile Scripturi, viețile sfinților părinți, iar mai ales pătimirile sfinților mucenici. Și când le citea pe acelea, uda cu lacrimi cartea, arzînd cu inima și încredințînd acea pătimire cu răbdarea ce avea, ca și cum pătimea cu dînșii și se arăta că este următor al rîvnei lor, sfîrșitul lor fericindu-l; și minunîndu-se de bărbăția lor, ruga cu osîrdie pe stăpînul Hristos, ca să-l învrednicească să pătimească aceleași chinuri pentru El și să meargă ca apoi să se numere în ceata mucenicească.

Iar vrăjmașul sfinților, cel ce ura înmulțirea faptelor bune ale lui, a început a-i aduce în minte ceea ce avea mai înainte în Persia, adică bogățiile, slava, meșteșugul vrăjitoriei cel părintesc, cinstea și dregătoria ostășească și alte deșertăciuni; vrînd ca prin acelea să-i surpe casa lui cea sufletească și din mînăstire, să-l despartă de viața cea dimpreună a sfinților părinți; însă el cu ajutorul lui Dumnezeu, pe care îl avea turn de tărie în fața vrăjmașului, cu rugăciunile și cu povățuirea duhovnicescului său părinte - căruia totdeauna își mărturisea gîndurile sale -, a petrecut nemișcat și de ispitele vrăjmașului nebiruit.

Deci, petrecînd Cuviosul Anastasie în mînăstirea aceea șapte ani și adunînd multă duhovnicească vistierie de fapte bune, a fost chemat de Domnul spre cununa mucenicească printr-o vedenie ca aceasta: Venind prealuminatul praznic al Învierii lui Hristos, în seara sîmbetei celei mari, s-a odihnit puțin după osteneala cea de peste zi, și adormind i se părea că stă pe un munte înalt, de care se apropia un bărbat purtător de lumină, ținînd un pahar de aur împodobit cu pietre de mare preț, plin cu vin, și i l-a dat lui, zicîndu-i: "Primește și bea". Și luîndu-l, îndată l-a băut și s-a umplut sufletul lui de negrăită dulceață; căci în somn încă a înțeles el că acela este semnul cel dorit al sfîrșitului mucenicesc la care era chemat de Domnul.

Deșteptîndu-se din somn plin de veselie și de bucurie, a alergat în biserică, la soborniceasca cîntare a Învierii lui Hristos. Apoi, luînd și pe duhovnicescul părinte și povățuitorul său, a căzut la picioarele lui, cu lacrimi udîndu-le, ca să se roage pentru dînsul către Stăpînul tuturor, că aproape este ziua ducerii lui din viața aceasta. Și zicea: "Știu, sfinte părinte, cîte osteneli ai suferit pentru mine și cît de adeseori am mîniat milostivirea ta cea părintească; prin tine au văzut ochii mei lumina cea adevărată și prin tine m-am liberat de întunericul cel rău. Deci, nu înceta a ruga pe preabunul Dumnezeu, pentru mine, robul tău".

Grăit-a lui părintele: "De unde te-ai încredințat, fiul meu, că în aceste zile te vei despărți de noi, pentru altă viață?" Iar Anastasie i-a spus vedenia cea din vis cu multă umilință. Și întărea că, cu adevărat, în acele zile are să moară, ori cu moartea cea de obște a tuturor, ori cu alta oarecare. Însă se temea să spună dorirea sfîrșitului său celui mucenicesc pentru Hristos, ca să nu-l oprească bătrînul și să nu-i stingă văpaia rîvnei cea după Hristos și să se lipsească de cununa mucenicească. Iar părintele îl mîngîia mult cu cuvinte de dragoste.

Deci, făcîndu-se ziuă și săvîrșindu-se dumnezeiasca Liturghie, Cuviosul Anastasie s-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine, și a mîncat cu frații la masa cea de obște; iar în noaptea următoare adormind puțin de cu seară și deșteptîndu-se degrab - deoarece dorința cea negrăită dinlăuntru a muceniei nu-l lăsa să se odihnească -, și sculîndu-se în taină, a ieșit din mînăstire, neluînd nimic cu sine, afară de hainele cele monahicești cu care era îmbrăcat.

După ieșirea din mînăstirea sa, Sfîntul Anastasie s-a dus mai întîi la Diospolul Palestinei, de acolo la muntele ce se numea Garizim, pentru rugăciuni; apoi trecînd și în alte cinstite locuri, a venit în Cezareea Palestinei și a petrecut acolo în biserica Preacuratei Născătoarei de Dumnezeu Fecioare.

După aceea, s-a dus pentru închinăciune la biserica Sfintei și prealăudatei mării Mucenițe Eufimia, care este zidită în aceeași Cezaree. În acea vreme perșii stăpîneau Palestina și locuiau în-tr-însa. Deci, s-a întîmplat fericitului, pe cînd mergea pe lîngă casa unui pers, ca să vadă făcîndu-se de perși meșteșugul vrăjitoresc; și umplîndu-se de rîvnă dumnezeiască, a intrat la dînșii, zicîndu-le cu mînie: "Pentru ce singuri vă rătăciți și trageți și sufletele altora în rătăcire, înșelîndu-le?" Iar ei mirîndu-se de îndrăzneala lui, l-au întrebat, zicînd: "Cine ești tu, cel ce grăiești acestea?" El le-a răspuns: "Am fost și eu într-o rătăcire ca aceasta a voastră, că aveam acel prea urît meșteșug și eram iscusit în farmece".

Spunînd aceasta, sfîntul muștra nedumnezeirea lor, arătîndu-le cu multe cuvinte cît este de urît lui Dumnezeu și vătămător de suflet oamenilor meșteșugul și înșelăciunea vrăjilor; apoi le spunea cunoștința sa adevărată și întoarcerea spre Dumnezeu, îndemnîndu-i, ca și ei avîndu-l pe el pildă, să cunoască de asemenea adevărul și lepădîndu-se de farmece, să se întoarcă cu pocăință la Hristos Dumnezeu.

Dar ei nu numai că nu voiau să asculte cuvintele sfîntului, ci îl și rugau foarte ca să nu ocărăscă acel meșteșug al perșilor și să nu-l dea spre defăimare poporului. El lăsîndu-i, s-a dus în calea sa, sîrguindu-se către sfînta biserică a întru tot lăudatei mucenițe, apoi mergînd puțin de la dînșii, l-au văzut ostașii perși care ședeau la porțile curții pe lîngă care trecea sfîntul; acei ostași vorbeau între dînșii persienește și ziceau despre dînsul: "Acesta este iscoadă".

Sfîntul pricepînd bine vorba lor, fiind însuși pers, căutînd cu mînie la dînșii, le-a zis: "Ce graiți voi? Nu sînt iscoadă, ci sînt rob al Domnului meu Iisus Hristos, mai bun decît voi, fiindcă m-am învrednicit a sluji Aceluia, Care pentru păcătoși a voit a Se coborî din cer; înțeleg vorba voastră, căci și eu am fost odată în aceeași slujbă ostășească, în care sînteți voi acum". Ei sculîndu-se, l-au prins și au spus despre dînsul mai marelui lor, care era în curte; iar el ieșind și întrebîndu-l: cine și de unde este, a poruncit să păzească pe sfîntul în temnița cea mai mare, în care fiind închis trei zile, n-a gustat nici hrană, nici băutură; pentru că nimic nu voia să primească din mîinile păgînilor, ci se hrănea cu așteptarea patimilor dorite pentru Hristos.

Într-acea vreme a venit în Cezareea Palestinei un boier persan, cu numele Marzavan, și aflînd de cuviosul cel închis, a poruncit să-l aducă legat înaintea sa la cercetare; și fiind adus sfîntul, Marzavan se îndeletnicea cu alte lucruri, iar Cuviosul Anastasie sta legat de o parte; dar era acolo și un creștin care-l cunoștea pe sfînt, pentru că îl văzuse în biserica Preacuratei Născătoare de Dumnezeu Fecioare; apoi creștinul s-a apropiat de dînsul și-l întrebă în taină pentru ce este prins, legat și adus la judecată?

Sfîntul i-a spus dorința inimii lui, că voiește să pătimească și să moară pentru Hristos, și acela auzind, a fericit pe cuviosul pentru gîndul lui cel bun, și-l întărea cu cuvinte dumnezeiești, îndemnîndu-l să nu se teamă de chinuri, nici să se înfricoșeze de moarte, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos; ci să răspundă cu tărie și cu îndrăzneală la întrebările lui Marzavan, avînd în minte cuvintele zise de Domnul în Evanghelie: *Cel ce va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui.*

Deci, Cuviosul Anastasie fiind pus înaintea boierului Marzavan, nu s-a închinat lui, nici i-a dat cuviincioasa cinste, căci era obicei la perși să-și plece genunchii înaintea boierilor lor, spre cinste; iar sfîntul n-a făcut aceea, deci, prin neînchinarea și prin căutarea cea fără de temere, a arătat bărbăția și mărimea sa de suflet cea dinăuntru. Iar Marzavan căutînd mult la dînsul, l-a întreat, zicînd: "Cine, și de unde ești tu și cum te numești?"

Sfîntul răspunse cu îndrăzneală: "Sînt creștin și de voiești să știi și nașterea mea, sînt pers, din părțile Razei, din satul Raznun; am fost vrăjitor și ostaș, dar am lăsat întunericul și am venit la adevărata lumină; numele îmi era întîi Magundat, iar creștinește mă numesc Anastasie". Marzavan îi zise: "Lasă rătăcirea aceea și te întoarce la credința ta dintîi că-ți voi da cai, bani și multe alte bunătăți". Iar sfîntul căutînd spre cer, a zis: "Să nu-mi fie mie a mă lepăda de Tine, Hristoase Împărate". Zis-a lui Marzavan: "Îți este plăcută ție îmbrăcăminte aceea pe care o porți?"

Fericitul răspunse: "Această îmbrăcăminte îmi este iubită, fiindcă este îngerească, și mai cinstită îmi este mie aceasta decît ție boieria ta". Marzavan, mîniindu-se, i-a zis: "Diavol ai, că nu grăiești altceva, decît numai ce te învață el". Sfîntul îi răspunse: "Cînd eram în rătăcirea și păgînatatea perșilor, atunci aveam diavol; dar acum am locuitor în mine pe Hristos, Mîntuitorul meu, Cel ce izgonește pe diavoli tăi". Marzavan îi zise: "Nu te temi de împăratul, care, cînd va auzi cele despre tine, va porunci să te răstignească?" Sfîntul răspunse: "De ce să mă tem de un om stricăcios ca tine, care dacă va ucide trupul, sufletul nu poate să-l prindă cu nici un fel de cursă".

Marzavan, nesuferind să audă niște cuvinte ca acestea, a poruncit să pună pe dînsul lanțuri de fier, unul pe grumaji, iar altul la picioare, și să-l ducă la tăietorii de piatră, ca împreună cu alții să care neîncetat piatră. Acolo, fericitul pătimitor a răbdat multe și nenumărate necazuri; pentru că unii din părțile lui și din același sat Rasnun, fiind cunoscuți prieteni și vecini ai lui, dar văzînd cele ce i se făceau, se rușinau și socotind ca și cum lor li se făcea necinstea aceea, ocărau pe sfîntul, zicînd: "De ce ai făcut aceasta? Pentru ce ai necinstit neamul cel bun de demult, făcîndu-te creștin și atîta necinste ai adus cu noi? Cu lanțuri ești legat și la tîlhăreasca pedeapsă osîndit, care lucru ochii noștri nu suferă să-l vadă; nimeni cîndva din părțile noastre nu s-a făcut creștin și acum tu ne-ai făcut batjocură".

Cu niște cuvinte ca acestea ocărîtoare, păgîinii își puneau mîinile pe cel nevinovat cu nemilostivire, bătîndu-l, trăgîndu-l de barbă și haina de pe dînsul rupîndu-i și nu numai niște supărări ca acestea îi făceau lui, ci îi puneau pe spate pietre grele, care de patru inși abia puteau a se purta; și așa cu lanțuri la grumaji și la picioare ferecat, apoi cu pietre greu însărcinat, se ostenea plăcutul lui Dumnezeu.

Această răutate în toate zilele i se făcea lui de la perșii cei cunoscuți. Însă el toate acelea cu bucurie le răbda, pentru numele lui Iisus Hristos. După aceasta, boierul Marzavan iarăși a poruncit ca să aducă înaintea sa pe sfîntul și i-a zis: "De ai fost cu adevărat fecior de vrăjitor și știi meșteșugul vrăjilor, spune-ne ceva din vrăji, ca și noi să știm despre a ta pricepere". Răspuns-a sfîntul: "Să nu-mi facă Dumnezeu parte ca să iasă din gura mea ceva de acest fel; nu voiesc să-mi spurc mintea cu pomenirea vrăjilor, nici gura cu vorbele".

Boierul i-a zis lui: "Pentru ce petreci în creștinătate, întoarce-te la credința ta cea dintîi, căci să știi că voi spune despre tine regelui Hosroe". Răspuns-a sfîntul: "Fă ce voiești; socotesc că ai scris la dînsul și ai luat răspuns de la el". Zis-a boierul: "N-am scris încă, ci acum voi să scriu și ce-mi va porunci despre tine, aceea voi face". Iar Sfîntul Anastasie a răspuns: "Scrie toate răutățile ce voiești despre mine; eu sînt creștin, și iarăși îți spun, sînt creștin".

Marzavan a poruncit ca pe sfînt să-l întindă la pămînt și să-l bată pînă ce va voi să facă ceea ce i se poruncește lui. Și cînd voiau slujitorii să lege pe mucenic de mîini și de picioare, ca să-l întindă spre bătaie, el a zis către dînșii: "Lăsați-mă slobod; nu se cade să mă legați și să mă țineți, căci nu fără de voie rabd pentru Hristos al meu, ci de bunăvoie, și doresc să pătimesc pentru El atît de mult, cît cineva însetează de apă rece în vreme de arșiță". Acestea zicîndu-le, și-a făcut semnul Crucii și s-a întins cu fața la pămînt spre bătaie; și au început a-l bate cumplit cu bețe. Apoi sfîntul a zis către cei ce-l băteau: "Încetați puțin și dezbrăcați de pe mine îmbrăcămîntea cea monahicească, ca să nu rabde necinste chipul cel sfînt, și așa gol trupul meu băteți-l; însă să știți că bătăile ce mi se dau de voi, ca niște jucării le socotesc; pentru că eu chiar și în bucăți de aș fi sfărîmat, niciodată nu mă voi lepăda de Domnul nostru Iisus Hristos". Deci, bătut fiind pe trupul gol, răbda cu bărbăție, sfînd la chinuri nemișcat, de nimeni ținut, fără numai de singură voia sa pentru Dumnezeu, prin care și firea sa își biruia.

Atunci se mira boierul și toți cei ce erau acolo de răbdarea lui, că mult bătîndu-se, nu s-a mișcat cu trupul, nici a strigat, nici a gemut; pentru că mintea lui cu totul era la Dumnezeu, pentru care pătimea. Deci, poruncind boierul ca să înceteze de la bătaie, pe sfîntul iarăși îl înfricoșa cu împăratul, zicînd: "Voi scrie la împăratul și va porunci ca să te pedepsească cu moarte". Zis-a lui sfîntul: "Scrie ce voiești". Iar boierul a zis: "Au nu te temi de împăratul?" Răspuns-a sfîntul: "De ce să mă tem de împăratul tău, au doară el nu este asemenea om muritor ca și tine? Au doară nu va vedea stricăciunea așa ca și tine? Deci, pentru ce îmi poruncești ca să mă tem de cel ce este tină, asemenea ca tine? Au nu este mai bine a mă teme de Dumnezeul meu Iisus Hristos, Cel ce a făcut cerul și pămîntul, marea și toate cele dintr-însele și Care este nestricăcios în veci".

Mirîndu-se mîndrul Marzavan de răspunsul mucenicului, a poruncit ca iarăși să-l ducă în temniță și după puține zile iarăși scoțîndu-l, l-au adus înaintea lui cu blîndețe, nădăjduind ca prin lingușitoare cuvinte să-l înmoaie; și a zis către sfîntul: "Adu-ți aminte de meșteșugul tău cel vrăjitoresc și jertfește zeilor, ca să nu mori rău, lipsindu-te de această văzută lumină".

Cuviosul a răspuns: "La care zei îmi poruncești să jertfesc? Soarelui, lunii, focului, mării, munților, dealurilor și celorlalte stihii pămîntești? Să nu-mi facă parte Dumnezeu meu ca să mă închin cîndva idolilor voștri, pentru că pe toate acelea Hristos, Fiul lui Dumnezeu, le-a zidit spre slujba și trebuința noastră a oamenilor, a creaturii celei înțelegătoare; iar voi rătăciții, slujiți diavolului și ființelor celor cu patru picioare și la cealaltă făptură văzută, ca și cum acelea nu au fost făcute pentru ale noastre trebuințe, ci noi pentru ale lor am fi făcuți. Și nu se cade să-i numiți pe ei dumnezei, căci voi sînteți zidiți după chipul lui Dumnezeu și nu știți pe Dumnezeu, Ziditorul nostru, căci de ați cunoaște pe Hristos, Cel ce v-a creat pe voi, apoi v-ați întoarce la lumina cea adevărată și v-ați izbăvi de stăpînirea diavolilor".

Acestea și mai multe grăind sfîntul, s-a mirat Marzavan și toți cei ce-l auzeau. Apoi văzînd Marzavan că nici cu îmbunările, nici cu îngrozirile nu-l poate birui, l-a trimis iarăși în temniță, pînă ce-i va veni poruncă de la împărat ce să facă cu dînsul. Astfel, era ținut noaptea în temniță, iar ziua îl scoteau ferecat în lanțuri la lucru, ca să care piatră cu ceilalți legați.

Deci, s-a dus știrea despre Sfîntul Anastasie și în mînăstirea unde a fost tuns monah și auzind toți părinții și frații despre dînsul, cum că pentru Hristos pătîmește, s-au umplut de negrăită bucurie; dar mai ales duhovnicescul lui părinte și învățător, care, ca și cum împreună cu iubitul său ucenic legat fiind, într-al lui chip i se părea că pătîmește. Dar de vreme ce aceea nu putea fi, ca adică să meargă la dînsul, egumen fiind, a trimis pe doi frați cu a sa mîngîietoare scrisoare, ca în taină mergînd la dînsul, să-l întărească spre a răbda cu bărbăție. Iar el, împreună cu ceilalți părinți, ziua și noaptea se rugau la Dumnezeu pentru dînsul, să-i dea tărie, ca să rabde pînă la sfîrșit pentru numele Lui și să fie biruitor și purtător de cunună în ceata sfinților mucenici.

Cuviosul Mucenic Anastasie în temniță fiind, nu înceta ziua și noaptea a preamări pe Atotputernicul Dumnezeu. Și avea cu sine legat și pe altul, pe un tînăr din slugile lui Marzavan, osîndit pentru o faptă rea, cu care împreună era legat cu un lanț de grumaz și cu altul de picioare. Deci, îi era foarte greu sfîntului, de vreme ce, cînd se scula la rugăciune la miezul nopții, era nevoie ca să deștepte, chiar nevrînd, pe împreună legatul său, care-l socotea ca păcat făcut împotriva aproapelui, căci pe cel obosit cu aceeași greutate prin cărarea pietrelor și adormit, îl deșteaptă.

Deci, de multe ori vrînd să facă rugăciunile cele de miezul nopții, nu îndrăznea să se scoale pe picioarele sale, ca să nu-și deștepte prietenul și să-i taie odihna și astfel piciorul său, lîngă piciorul aceluia ținîndu-și, grumajii săi spre grumajii lui aplecîndu-și, își săvîrșea obișnuitele rugăciuni către Dumnezeu. Acolo erau și alți legați șezînd deosebit, între care era și un evreu de neam cinstit și bun la obicei; acela văzînd pe Sfîntul Anastasie, ziua ostenindu-se cu cărarea pietrelor, iar noaptea petrecînd întru laudă lui Dumnezeu, se mira, zicînd întru sine: cine este omul acesta și cum voiește să-i fie sfîrșitul?

Într-o noapte, sfîntul rugîndu-se la Dumnezeu, după obiceiul său, iudeul acela zăcînd la pămînt, nu dormea, și deodată văzînd o lumină în temniță, și-a întors ochii către sfîntul și a văzut bărbați îmbrăcați în haine albe, luminoase și strălucind ca soarele, care pe sfîntul mucenic înconjurîndu-l, părea îmbrăcat cu aceeași strălucire; ieșind de la aceia o strălucire mare, ce lumina toată temnița cu negrăită lumină, pe care nimeni altul din cei închiși nu putea s-o vadă, pentru că toți dormeau, fără numai singur evreul acela, care nu dormea; el privea aceea cu dinadinsul și zicea întru sine cu multă mirare: "Dumnezeule sfinte, aceștia sînt îngeri". Apoi spre bărbații aceia mai cu dinadinsul privind, i-a văzut avînd omofoare și ținînd în mîini cruci; deci, zicea întru sine: "Episcopi sînt aceștia?" Iar privind mai mult spre sfîntul, a văzut pe un tînăr mai luminos, stînd înaintea lui Anastasie cu o cădelniță de aur, plină cu cărbuni de foc, în care punînd tămîie, tămîia pe mucenicul.

Aceasta văzînd-o legatul acela, care nu dormea, deșteptă cu mîinile pe celălalt legat, care dormea aproape de sine, care era creștin și fusese eparh al Scitopolei, vrînd ca și acela să vadă acea minune ce se arăta; dar nu putea să-și miște picioarele sau mîinile, că era mai cu totul amorțit de înspăimîntarea chinului sau din voia dumnezeiască, ca să economisească ceva mai ascuns. Apoi abia deșteptîndu-l pe acela, a întrebat cel ce se deșteptase din somn ce este și pentru ce l-a deșteptat pe el. Iar evreul arătîndu-i ceea ce se vedea, îi zicea: "Vezi ce este?" Dar abia zicînd acel cuvînt, îndată vedenia nu s-a mai văzut. Și a spus evreul acela

credinciosului toate cele văzute, cu multă plăcere sufletească și cu umilința inimii. Preamăriră, deci, pe Hristos Dumnezeu.

După aceasta boierul Marzavan, luînd scrisoarea de la regele său Hosroe, a trimis la Cuviosul Mucenic Anastasie, zicîndu-i: "Iată îți poruncește ție regele ca numai un cuvînt să zici: nu sînt creștin, și îndată vei fi liber ca să mergi oriunde vei voi, sau la creștini sau la monahi, sau în pietre, ori la cea dintîi rînduială ostășească". Răspuns-a mucenicul lui Hristos, grăind: "Să nu-mi fie mie a mă lepăda de Hristos al meu, nici cu mintea, nici cu cuvîntul".

Apoi, iarăși boierul a trimis pe un casnic al său la sfînt, zicîndu-i: "Știu că te rușinezi de mulți, dar mai ales de cunoscuții tăi, și nu voiești ca înaintea lor să te lepezi de Hristosul tău; însă de vreme ce porunca împărătească stă asupra-ți și care nimeni nu se cade să n-o asculte, de aceea, dacă vrei, numai înaintea mea și a altor doi sfetnici ai mei să zici: mă lepăd de Hristos, și îndată te vei libera; pentru că ce pagubă va fi ție, cînd numai cu gura îți vei adevăra lepădarea, iar inima ta neunindu-se cu gura, vei crede în Dumnezeul tău?" Răspuns-a mucenicul: "Să nu-mi fie mie aceea nici înaintea ta, nici înaintea altora, ca să mă lepăd de Domnul meu, nici la arătare, nici în taină, nici în vis și nici va putea cineva să mă silească la acestea, orice mi-ar face".

Ducîndu-se acel om de casă la boier și cele auzite de la mucenicul spunîndu-i, a poruncit boierul ca să-l aducă înaintea sa, și i-a zis: "Iată, a poruncit împăratul ca în fiare legat să te trimit la dînsul în Persia". Sfîntul Mucenic Anastasie a răspuns: "De vei voi să mă liberezi, apoi, eu singur, fără de fiare voi merge la împăratul vostru; pentru că ce trebuință este ca să mă pui în fiare pe mine, cel ce de voie rabd și voiesc a răbda pentru iubitul meu, Stăpînul Hristos".

Văzînd boierul că cu nici un chip, nici cu momiri, nici cu îngroziri nu poate să întoarcă pe mucenic de la creștinătate la păgînatatea l-a rînduit cu alți doi legați, care erau așijderea creștini și osîndiți pentru o pricină nedreaptă, ca după cinci zile să-i trimită în Persia, la judecata împăratului; deci sfîntul a fost dus iarăși în temniță. Într-aceea vreme a sosit praznicul Înălțării cinstitei și de viață făcătoarei Cruci a Domnului. Și era în cetatea aceea un bărbat cinstit și dregător, creștin cu credința și cu faptele; acela apropiindu-se de boierul Marzavan, l-a rugat ca să libereze din temniță pe Anastasie monahul, pentru praznic, ca împreună cu creștinii să săvîrșească acea prăznuire. Marzavan, cinstind pe cetățeanul cel de frunte, a poruncit să fie după cererea lui, și eliberă pe Sfîntul Anastasie din temniță în ziua aceea, însă fiind tot în lanțurile cele de fier.

Deci, luîndu-l acel dreptcredincios bărbat, l-a dus la biserică, la dumnezeiasca Liturghie, și a fost bucurie mare tuturor creștinilor și prăznuire îndoită, văzînd pe pătimitorul cel pus în fiare grele pentru Hristos Domnul, Cel ce pe Cruce a pătimit, apoi înconjurîndu-l, vărsau lacrimi fierbinți de bucurie și sărutau lacrimile lui cu dragoste, bărbații și femeile, fericindu-i pătimirea lui pentru Hristos. Iar după săvîrșirea Sfîntei Liturghii, bărbatul care dorise pe sfîntul, l-a dus în casa sa, cu cei doi monahi, care erau trimiși de la mînăstire în taină, ca să mîngîie pe mucenicul și să-l îngrijească de hrană; ospătîndu-i pe aceia și venind vremea, l-a dus pe Sfîntul Anastasie în temniță.

Sfîntul, după cinci zile, cu cei doi legați pomeniți mai înainte, a fost dus ferecat în Persia, petrecîndu-l mulți creștini cu lacrimi de durere. Și-l petreceau și acei doi monahi, dintre care unul s-a întors la mînăstire, iar altuia i se poruncise de egumen, ca să meargă la fericitul Anastasie pentru slujire și ca să-i vadă sfîrșitul. Apoi, întorcîndu-se, să spună nevoința pătimirii lui și mucenicescul sfîrșit.

Fiind dus în Persia, Sfîntul Cuvios Anastasie a fost pus în temniță, în cetatea ce se numea Vithsalia, între alți mulți legați, între care erau mulți osîndiți pentru oarecare fapte rele, iar alții robiți și cei mai mulți între dînșii, creștini. Monahul care venise cu dînsul, găzduia la Cortaci, fiul lui Iesdin; iar Iesdin era cel dintîi econom împărătesc, dar creștin tăinuit.

După cîteva zile, regele Hosroe a trimis pe unul din judecători să cerceteze pe Sfîntul Anastasie, și venind judecătorul, îl întreba: "Cine și de unde ești? Și pentru care pricină, lăsînd credința persană, te-ai făcut

creștin?" Iar mucenicul lui Hristos, Anastasie, îi răspundea prin tълmăci, pentru că nu voia să mai vorbească în persană, îngreșându-se de necurata lor credință și de limbă. Și le zicea: "Voi ați rătăcit cinstind pe diavoli, în loc de Dumnezeu; am fost și eu altădată în aceeași rătăcire a voastră, dar acum cred și mă închin Atotputernicului Stăpîn Iisus Hristos, Care a zidit cerul și pămîntul, marea și toate cele dintr-însele, și știu cu adevărat că credința voastră este o înșelăciune diavolească, care vă duce la pierzare".

Judecătorul i-a zis lui: "Ticălosule, oare pe Hristos, pe Care voi Îl cinstiți, nu L-au răstignit iudeii? Deci, cum ai rătăcit, lăsînd credința ta, și te-ai făcut creștin?" Sfîntul a răspuns: "Adevărat grăiești că de evrei a fost răstignit Hristos al meu; dar pentru ce nu grăiești și aceea, că, cu voia Sa dumnezeiască, pentru mîntuirea noastră a voit a Se da spre răstignire; El fiind ziditor a toate, din cer S-a pogorît pe pămînt și S-a întrupat, prin împreună lucrarea Sfîntului Duh, din Preacurata și Preabinecuvîntata Fecioara Maria, și S-a răstignit de voie, că să mîntuiască neamul omenesc din înșelăciunea diavolească, iar voi cinstiți pe diavol și vă închinați soarelui, lunii, focului și altor zidiri, iar nu Ziditorului".

Zis-a lui judecătorul: "Pentru ce grăiești vorbe multe și deșarte, iată regele îndată îți va da cinste, brîu de aur, cai buni și averi multe, ca să fii între senatorii cei slăviți ai lui; numai să te întorci la credința ta cea dintîi".

Sfîntul Anastasie a răspuns: "Eu darurile regelui vostru, bogăția, cinstea, slava și toate care sînt vouă iubite și dorite, de mult le-am defăimat și le-am urît. Deci, urîte îmi sînt ca niște lepădături și gunoaie, iar viața monahicească alegînd-o și iubind-o, mă hrănesc cu nădejdea veșnicilor bunătăți pe care, cu darul lui Hristos Dumnezeuul nostru, nădăjduiesc să le cîștig, de aceea această cinstită rînduală monahicească și această mantie îmi sînt mie vestitoare ale bunătăților. Deci, cum să defaim cele ce nădăjduiesc și pentru care am toată osteneala și sîrguința, înșelîndu-mă darurile de la împăratul cel vremelnic care degrab va pieri?"

Acestea auzindu-le judecătorul, a spus regelui. Iar regele umplîndu-se de mînie, a poruncit ca a doua zi să chinuiască pe sfîntul din temniță. Deci mai întîi l-au bătut cu toiege fără milă, apoi i-au sfărîmat fluierile picioarelor între doi butuci grei, sărind niște bărbați pe amîndouă capetele butucului, pus deasupra. Astfel chinuindu-l mult și neplecat văzîndu-l, a poruncit iarăși să-l arunce în temniță, apoi singur s-a dus la rege să-i spună cele ce se făcuseră.

Străjerul temniței era creștin tăinuit și slujea legaților care pătimeau pentru Hristos, ajutîndu-i pe cît putea; acela și monahul care s-a zis mai sus, intrînd în temniță la sfînt, mîngîiau pe pătimitorul și-l întăreau; atunci au intrat și alți oameni credincioși, între care erau și fiii aceluia mai înainte zis Iesdin, economul împărătesc, tăinuitul creștin. Aceia căzînd la picioarele mucenicului, îi sărutau lanțurile și-l îndemneau să se roage Domnului pentru dînșii.

Sfîntul, fiind smerit, îi depărta de la sine, socotindu-se că este păcătos și nevrednic, el avînd trebuință de rugăciunile și ajutorul altora. Iar aceia luînd ceară, o lipeau de lanțurile lui, întipărindu-le într-însa și aceea o aveau spre binecuvîntarea lor și spre tămăduirea de multe feluri de boale; apoi trimiteau ceara aceea unul de la altul, ca un dar de mare preț. Iar după puțină vreme, trimițîndu-se iarăși același judecător de împărat, a mers în temniță la mucenicul lui Hristos, și cercetînd, l-a aflat că nicidecum nu se supunea la voia împărătească, și l-a bătut iarăși cu toiege fără cruțare. Dar și a treia oară, după cîteva zile, la fel s-a făcut.

Apoi același judecător venind, a bătut pe sfîntul și a adăugat și altă chinuire mai cumplită, adică i-a legat o piatră mare de picior și l-a spînzurat de o mînă; și astfel a fost spînzurat sfîntul răbdător de chinuri, două ceasuri. Apoi, l-a aruncat în temniță și deznădăjduindu-se de întoarcerea lui, s-a dus la rege, spunîndu-i despre bărbăția cea nebiruită a mucenicului și sfătuindu-l ca degrabă să-l piardă cu moarte, ca nu cumva mai mult să se necinstească și să se înfrunte împărăția persană de un creștin; apoi, după cincisprezece zile, a judecat regele pe Anastasie la moarte, cu mulți alții care erau legați în temniță.

Mai înainte cu o zi de sfârșitul său, Sfântul Anastasie șezînd în temniță și înainte văzîndu-și sfârșitul cum că este aproape, a zis către cei doi legați, care au venit cu dînsul din Cezareea: "Eu, fraților, cu mulți din cei ce sînt aici mă voi sfîrși dimineată și voi trece din viața aceasta, iar voi între cei vii veți rămîne și nu după multe zile vă veți libera, căci acest păgîn rege degrab va fi ucis". Atunci, făcîndu-se ziuă, a venit judecătorul acela cu ostași și au scos din temniță pe cei legați, fiind cu Sfântul Anastasie ca la 70 de bărbați; iar unii dintre legați au fost lăsați în temniță, între care erau și cei doi, cărora sfîntul le proorocise grabnica liberare și uciderea regelui, apoi pe cei scoși la moarte i-au dus afară din cetate, la malul rîului, și acolo pe fiecare apucîndu-l cu funia de grumaji, cu amar i-au sugrumat.

După sugrumarea fiecăruia, ziceau către Sfântul Anastasie: "Ce voiești, să pieri îndată, ca și aceștia? Nu este mai bine să te supui voii împărătești și să fii viu, apoi să iei de la împărat daruri, cinste și slavă?" Iar sfîntul ridicîndu-și ochii spre cer, mulțumea lui Dumnezeu și zicea către dînșii: "Eu doream ca să fiu sfărîmat în bucăți de voi, pentru Hristosul meu, iar această moarte îmi este ușoară; și mulțumesc Domnului meu, că prin această puțină pătimire îmi va face parte ca să trec la acea mare și negrăită slavă a sfinților mucenici". Și astfel, Sfîntul Cuvios Anastasie, după toți legații, cu bucurie a luat moarte prin sugrumare, sfîrșindu-se în 22 de zile ale lunii ianuarie.

Și ca să fie arătată regelui moartea lui Anastasie, ostașii i-au tăiat sfîntul lui cap și l-au dus la rege; iar trupul l-au aruncat spre mîncarea cîinilor, împreună cu trupurile celorlalți sugrumați. Însă cîinii mîncînd cu nesaț trupurile celorlalți, de trupul sfîntului nu numai că nu s-au atins, dar se vedea că-l și străjuiau, ca să nu se atingă altcineva. Iar străjerul temniței voind să ia cinstitul trup al sfîntului mucenic, nu l-au lăsat ostașii, care păzeau de departe, căci mulți dintre dînșii erau evrei cu credință.

Dar sosind noaptea, monahul cel mai sus pomenit, trimis din mînăstire la Sfîntul Anastasie să-i vadă sfârșitul, luînd slugi de la fiii lui Iesdin, mulțime de aur și giulgiuri subțiri curate, s-a dus la locul unde zăcea nevătămat trupul sfîntului, între trupurile altora mîncate de cîini; și umplînd de aur mîinile străjerilor, s-a apropiat de sfîntul trup al mucenicului lui Hristos, asupra căruia se vedea și o stea luminoasă, răsărită din cer; și luîndu-l, l-a dus într-o mînăstire mică, a Sfîntului Mucenic Serghie, care nu era departe de acolo, și au îngropat într-însa cu cinste mult pătimitorul trup al răbdătorului de chinuri al lui Hristos, adică pe Anastasie; și a stat singur în mînăstirea aceea pînă la uciderea regelui Hosroe.

După moartea aceluia, au fost lăsați liberi cei doi legați, cărora Sfîntul Anastasie le proorocise aceasta în temniță, înaintea sfârșitului său; și s-au împlinit proorociile sfîntului amîndouă: despre grabnica ucidere a împăratului Hosroe și despre liberarea legaților acelora. Iar fratele despre care am spus de multe ori că a fost trimis de la mănăstire să slujească sfîntului, după ce a îngropat pe sfînt în mînăstirea Sfîntului Serghie, a așteptat vreme potrivită ca să călătorească fără primejdie. După 10 zile de la îngroparea sfîntului, a venit alt împărat, bun și iubitor de oameni, care văzînd și auzind pe unii din ostași vorbind elinește, s-a mirat.

Asemenea s-a înspăimîntat și de aceea că a văzut monah în Persia și întrebîndu-l de unde este și cum a venit în părțile acelea, acela a povestit cu de-amănuntul toată pricina; pentru aceea ostașii au luat în mare evlavie pe monah, primindu-l în corturile lor cîteva zile; apoi, voind să se ducă în Armenia, l-au luat cu dînșii și de acolo, aflînd pe mulți care se duceau la Ierusalim, s-a însoțit cu aceia. Și după doi ani, a ajuns în mînăstirea sus pomenită, aducînd cu sine colobionul monahicesc, adică mantia Cuviosului Anastasie, și a povestit egumenului și tuturor fraților cîte le-am scris mai sus despre Sfîntul Anastasie.

La sfârșit a spus și această minune pe care a săvîrșit-o mantia sfîntului, zicînd astfel: "În mînăstirea în care am îngropat sfintele moaște, era un monah tînăr, care avea un diavol rău; iar egumenul luînd mantia Sfîntului Anastasie, a îmbrăcat cu dînsa pe cel îndrăcit și îndată a făcut grabnică tămăduire, precum fuge întunericul de lumină, așa a fugit diavolul de la cel ce pătimea, nesuferind sfințenia mantiei mucenicului".

Auzind acestea, toți au preamărit pe Dumnezeu, Cel ce a întărit pe robul Său la o nevoie mucenicească ca aceea. Atunci egumenul a trimis în Persia pe acel frate și pe alții împreună cu dînsul și au adus de acolo cu cinste moaștele mucenicului lui Hristos și ale iubitului ucenic al său, în mînăstirea sa; acolo se

săvârșeau de dînsul multe minuni și tămăduiri de boli, pentru slava lui Hristos, Dumnezeu nostru, Cel împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh slăvit în veci. Amin.

Viața și pătimirea Sfîntului Sfințitului Mucenic Clement, Episcopul Ancirei, a Sfîntului Mucenic Agatanghel și a celor dimpreună cu dîșii (23 ianuarie)

(După Metafrast)

După ce au trecut de la nașterea Domnului nostru Iisus Hristos 250 de ani - în vremea împărăției lui Valerian (253-259) -, cetatea de scaun a Ancirei, din părțile Galatiei, a odrăslit pe acest Sfînt Mucenic Clement, ca pe o ramură aleasă de vie, plină de mulți struguri ai duhovniceștilor daruri, de prea bun neam. Părinții lui nu erau de o credință. Tatăl său era elin, slujitor păgînatății idolești, iar maica sa era creștină, născută din părinți creștini, crescută în dreapta credință creștinească și în buna învățătură. Numele ei era Sofia, care fără de voie s-a însoțit cu bărbatul cel necredincios, căci părinții ei așteptau împlinirea cuvintelor apostolești, care zic: "Bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă".

Dar n-a fost așa precum se așteptau ei, căci el aflîndu-se în adîncul păgînatății și cuprinzîndu-se de întunericul închinării idolești, nu voia nici să se uite spre lumina lui Hristos, ba se sîrguia încă în tot chipul, să atragă la păgînatate și pe soția sa, Sofia. Ea, de asemenea, se îngrijea să-l povățuiască pe calea adevărului, îndemnîndu-l ziua și noaptea, arătîndu-i calea cea mîntuitoare; dar nimic n-a sporit, împietrindu-se inima lui. Deci, Sofia se ruga lui Hristos, ca El să fie milostiv către dîșii și să le facă parte, ca deși uniți cu trupurile, să se despartă, de vreme ce nu au amîndoi un duh.

Iar Domnul nostru Iisus Hristos, ascultînd rugăciunile roabei Sale, și milostivindu-Se de dînsa, a liberat-o degrab de jugul necredinciosului bărbat; căci ca pe un netrebnic și împietrit cu inima, lepădîndu-l cu totul, i-a poruncit lui să se ducă din acestea de aici. Deci, a murit acela, lăsînd după dînsul întîiul născut, fiu mic în scutece, prunc de parte bărbătească, pe care fericita maică Sofia îl hrănea mai mult cu dreapta credință, decît cu laptele, și l-a adus la Hristos, luminîndu-l cu Sfîntul Botez și i-a dat numele Clement, care în limba grecească, înseamnă "mlădiță de vie". Deci, cuviincios i-a dat lui numele acela, ca o proorociță, înainte văzîndu-l că este o stîlpare a viței celei adevărate a lui Hristos, care avea să aducă mulți struguri prin sufletele omenești. Apoi, i-a proorocit că va fi mărturisitor ales al preasfîntului nume al lui Iisus Hristos și își va vărsa sîngele său și își va pune sufletul său pentru El și se va săvârși ca un pătimitor și mucenic al lui Hristos.

Deci, îl învăța pe el sfintele cărți și obiceiurile cele bune și la toată fapta bună îl povățuia. Crescînd copilul cu anii și cu înțelepciunea, și acum fiind aproape de 12 ani, Sfînta Sofia, s-a apropiat de fericitul său sfințit, pe care cunoscîndu-l mai înainte, încă pe patul durerii zăcînd și dorind ca fiul ei să fie moștenitor, nu atît al bogăției celei materiale, pe cît al celei nemateriale și duhovnicești, al faptelor bune, îl învăța ca o maică, cuprinzîndu-l și sărutîndu-l și zicîndu-i:

"Fiul meu preaiubit, cel ce din scutece ai fost orfan de tatăl tău, dar n-ai sărăcit, pentru că tată îți este ție Hristos Dumnezeu, Cel ce te îmbogățește cu darurile Sale. Eu, fiule, te-am născut cu trupul, iar Hristos Dumnezeu te-a născut cu duhul; deci, pe Acela să știi că-ți este tată, Aceluia să te știi că ești fiu și te păzește ca nu în zadar să fii înfiat lui Dumnezeu; slujește lui Hristos Domnul, în Hristos pune-ți nădejdea ta, căci Acela cu adevărat este mîntuirea noastră și viața cea fără de moarte; Acela din cer S-a pogorît la noi, ca pe noi cu El să ne ridice; Acela ne-a făcut fii iubiți ai Lui și ne-a îndumnezeit. Acelui Stăpîn cine-I slujește, scapă de toate cursele diavolului, calcă pe balaur și pe scorpie și biruiește toată puterea cea potrivnică; că nu numai va rușina pe necurații împărați, pe boierii și pe tiranii cei ce se închină idolilor și diavolilor, ci și templele celor ce se cinstesc de dîșii le va sfărîma".

Apoi, în vorba aceea maica, vărsînd lacrimi din ochi și umplîndu-se de dumnezeiescul dar, a început proorocește a-i spune înainte cele ce aveau să fie: "Rogu-mă ție, zicea dînsa, fiule iubite, rogu-mă ca un dar să-mi faci, pentru toate durerile și ostenele mele cele pentru tine, fiindcă sosește o vreme cumplită și aproape este prigonirea cea cu mare mînie și îngrozire; iată ai să fii dus, precum zice Domnul nostru, înaintea boierilor și împăraților pentru El. Această cinste să-mi faci, o! fiule, ca să suferi pentru Hristos cu îndrăzneală și cu bărbăție și să păzești tare și nemișcată mărturisirea Lui; iar eu nădăjduiesc spre Hristosul meu, o! inima mea, că degrab îți va înflori cununa mucenicească, spre cinste și spre mîntuirea mai multor suflete.

Deci, gătește-ți inima ta spre nevoiță mucenicească, ca nu nepregătit să te afle vremea nevoițelor; să știi că de folos este, ca să fii lămurit prin primejdii, ca aurul în ulcea și să nu te temi; căci vremelnică este pătimirea, dar veșnică răsplătirea. Degrab trece necazul, dar bucuria în veci rămîne, puțină este aici necinstea, dar veșnică este la Dumnezeu slava. Îngrozirile tiranilor și bătăile sînt într-o zi, mînia împăraților împărătești batjocorită se face, și se vestejește slava lor; focul cel gătit de dînșii asupra mucenicilor lui Hristos se stinge, slava lor rugina o mîncă și puterea lor piere.

Deci, nimic din acestea să nu te despartă de Hristos Dumnezeu, ci privește spre cer și de acolo, de la Dumnezeu, așteaptă-ți bine răsplătirea bogăției celei mari și veșnice. Teme-te de mărirea Lui, spăimîntează-te de judecata Aceluia, cutremură-te de ochiul Lui cel atotvăzător; căci celor ce se leapădă de El, focul cel nestins le este gătit și viermele cel neadormit; iar cei ce cunosc slava dumnezeirii Lui, nicidecum nu cad; pe aceia veselia cea negrăită, bucuria și mîngîierea îi așteaptă cu sfinții mărturisitori.

Aceasta, o! fiul meu preadulce, să-mi fie răsplătire de la tine pentru durerile mele, pe care le-am suferit prin nașterea ta, pentru ostenele cele de la creștere, ca mărturisitor al Domnului să te săvîrșești tu, cel ce ai ieșit din pîntecele meu; atunci mă voi numi maică de mucenic și mă voi preamări întru suferințele fiului care pentru Hristos va pătimi. Deci, sîrguiește-te a pătimi pentru Cel ce a pătimit pentru noi, ca de multe bunătați să te învrednicești de la El, și eu prin tine mă voi învrednici de aceleași cu toți sfinții. Iată, eu, o! fiul meu, sînt lîngă ușile sfîrșitului meu și această lumină nu-mi va răsări dimineața, iar tu lumină îmi ești întru Hristos și viața mea întru Domnul.

Pentru aceea mă rog ție, o! fiul meu, ca să nu mă rușinezi întru a mea nădejde, pe care o am în tine, ci ca, după cuvîntul apostolului, să mă mîntuiesc pentru nașterea de fii. Te-am născut, fiule, ca să pătimesc întru tine, ca și singur în trupul meu; sîngele cel luat din mine fără de cruțare să-l verși, ca pentru acela și eu să iau cinste. Dă-ți trupul la bătăi, ca printr-însele și eu să mă veselesc înaintea Domnului nostru, ca și cum singură aș fi pătimit pentru Dînsul. O femeie evreică, oarecînd șapte fii a adus lui Dumnezeu prin mucenicie și într-acele șapte trupuri ale fiilor săi cu singur sufletul său pătimind, a rămas nebiruită.

Iar tu singur destul îmi vei fi spre slava Domnului meu, de te vei nevoi cu tărie întru credință. Iată mă duc de acum de la tine și voi merge înaintea ta la Dumnezeu. Cu trupul mă duc, iar duhul meu nu se va despărți de tine, ca împreună cu tine să mă învrednicesc a privi la scaunul lui Hristos, luîndu-mi înaintea Lui, prin pătimirile tale și prin nevoițele tale, cunună. Căci și rădăcina pomului cea ascunsă sub pămînt se rouează prin aceeași rouă, prin care se rouează și ramurile cele ce se văd pe pămînt".

Astfel, fericita maică înaintea sfîntului său sfîrșit, învățînd pe fiul său cel iubit, cuprinzîndu-l și sărutîndu-i capul, ochii, fața, gura, pieptul și mîinile, zicea: "O! fericită sînt eu acum că sărut chip mucenicesc". Și după mai multe cuvinte ca acestea, plecîndu-se pe grumajii lui, și-a dat sufletul său în mîinile Domnului și a adormit cu pace.

Maica lui Clement murind cu moarte firească și fiind îngropată cu cinste, el a rămas copil cu totul orfan, avînd numai pe Dumnezeu tată și cuvintele mamei lui păzindu-le cu dinadinsul în inima sa. Iar Dumnezeu de obște al tuturor fiind purtător de grijă, Cel ce se îngrijește de orfani și de săraci, fericitului Clement ca unui mic copil i-a dat altă maică; pentru că era în aceeași cetate o femeie de bun neam, cinstită și bogată, cu numele tot Sofia, ca și mama lui, prietenă maicii lui Clement; acea Sofie viețuia după Dumnezeu,

silindu-se la rugăciuni ziua și noaptea, și fiind fără fii, a luat pe acest fericit copil ca pe un fiu, adică pe Sfântul Clement, și ca pe un fiu al său copil îl iubea, având toată grija de el.

Într-acele vremi s-a făcut o foamete foarte mare în Galatia și lepădau păgînii elini pe copiii lor pe drumuri, neavînd cu ce să-i hrănească, căci și ei singuri de foame se sfîrșeau. Atunci Sfântul Clement aduna pe acei copii în casa Sofiei, maicii sale de-a doua, și din averile ei îi hrănea, îi îmbrăca, îi învăța și la Sfântul Botez îi aducea; deci, a făcut hrănitore de săraci și școală în casa Sofiei, încît era maică a mulți copii întru Dumnezeu, mai bună decît cei ce i-au născut pe ei trupește; pentru că-i hrănea pe ei duhovnicește, crescîndu-i întru creștineasca credință.

Iar Sfântul Clement, în anii cei tineri ai vîrstei sale, cîștigînd înțelepciune de bărbat desăvîrșit, a început din tinerețe a-și omorî trupul său cu postul și cu înfrînarea, viețuind monahicește; căci din mîncările ce se făceau, de la carne se înfrîna și se hrănea numai cu semințe și băutura îi era apă, întru care lucru se asemana sfinților trei tineri, ale căror trupuri deprinzîndu-se cu postul, nevătămate au rămas de focul cel îndoit, adică cel dinăuntru, al poștei firești și cel din afară al cuptorului celui arzător. Atunci, într-acele părți nefiind mulți creștini, fericitul Clement era între dînșii ca un dumnezeiesc luminător, care la mulți răsărea lumina cunoștinței de Dumnezeu. Însă acum venise vremea ca lumina cea luminoasă să fie pusă în sfeșnic; căci Sfântul Clement, prin faptele bune luminînd, avea să se suie la treapta preoției, ca astfel pe mai mulți luminîndu-i, să-i povățuiască la calea mîntuirii.

Deci, prin dumnezeiasca purtare de grijă și voie și prin alegerea cu un glas al tuturor creștinilor celor din Galatia, a fost pus mai întîi citeț, apoi diacon și prezbiter; iar după doi ani a fost ridicat la treapta episcopiei, deși era tînăr, avînd numai 20 de ani. Și s-a făcut ca al doilea Daniil, care, fiind tînăr, a întrecut cu înțelepciunea și cu faptele cele bune pe cei bătrîni și a arătat cum că bătrînețile nu în numărul anilor se cinstesc, ci în viața cea îmbunătățită și întru înțelepciune.

Sfântul Clement, luînd dregătoria episcopiei, nu numai pe copiii pe care îi adunase îi învăța carte, ci era învățător și celor bătrîni, aducîndu-i pe elini la creștinătate și botezîndu-i și în toate zilele înmulțind Biserica lui Hristos. După aceasta a început a se împleti cununa mucenicească, care s-a început astfel. Tiranul Dioclețian, luînd împărăția Romei (284-305), în anul dintîi al stăpînirii sale, a trimis scrisori în toate părțile stăpînirii Romei, pe la boierii și la voievozii săi, ighemoni și la domni, și pe la marii cetăților, poruncindu-le ca să ucidă și să piardă cu diferite chinuri pe toți cei ce cheamă numele lui Hristos.

În acele scrisori ale sale îngrozea pe acei dintre boieri și dintre voievozi, care n-ar împlini cu osîrdie porunca lui privitoare la pierderea creștinilor. Deci, însemna asupra unora felul chinului și al morții, iar celor sîrguitori spre a chinui, le făgăduia bogății și cinste. Atunci toți de prin țări și cetăți, împărăteștii slujitori, pe de o parte temîndu-se de îngrozirea împărătească iar pe de alta vrînd ca fiecare să-i placă și să ia de la dînsul cinste, arătau multă sîrguință, ca să piardă de pe pămînt numele creștinesc.

Într-acea vreme în părțile Galatiei a venit un antipat, Dometian, care căuta cu dinadinsul, după poruncă împărătească, pe creștini spre ucidere. La acela a fost clevetit de cei necredincioși Sfântul Clement, episcopul Ancirei, cum că oprește închinarea la zeii cei mari și că aduce la Hristos al său pe mulți. Atunci Dometian a poruncit îndată ca, prinzîndu-l pe Clement, să-l aducă la sine; și-l ispitea mai întîi cu momitoare și amăgitoare cuvinte, ca să-l atragă pe sfînt la a sa păgînatate, zicîndu-i: "Clevetirile cele despre tine aduse la noi, socotesc că nicidecum nu sînt adevărate. Pentru că fața ta și chipul tău cinstit, cum și obiceiul cel blînd te arată că ești om ales, de bun neam, înțelept și cunoscător, iar cele zise despre tine de unii sînt nebunii copilărești. Deci, singur spune-ne cele despre tine, pentru că de la tine singur mai cu înlesnire vom ști adevărul, de ne vei grăi nouă ceva din înțelepciunea ta". Sfîntul episcop a grăit către dînsul: "A noastră înțelepciune și cunoștință este însăși Înțelepciunea, Hristos, Fiul și Cuvîntul lui Dumnezeu Tatăl, Care a zidit toate și de la Care noi, chiar grăirea și înțele-gerea o avem".

Zis-a tiranul: "Iată fără nădejde ne-ai mîhnit pe noi, începînd a grăi acestea ci te sfătuiesc ca, lepădînd acele cuvinte nefolositoare, să aduci jertfe zeilor noștri, știind că pe toți cei ce defaimă pe zei, îi așteaptă chinuri, iar pe cei ce-i cinstesc și se închină lor îi așteaptă cinste; pentru care pe noi înșine să ne ai spre

pildă, căci prin cinstirea aceloră ne-am suit la o dregătorie mare ca aceasta și le mulțumim pentru facerea de bine a lor, cinstind pe cei ce-i cinstesc pe ei, și chinuind pe cei ce nu vor să se închine lor".

La aceste cuvinte ale antipatului sfântul rîzînd, a zis: "Noi, o! antipate, din cuvintele tale înțelegem cele potrivnice, pentru că ale voastre daruri le socotim ca o deșertăciune, cinstea ca o necinste și dregătoria cea mare ca o robie; și iarăși, necinstea, îngrozirile, chinurile, ca o dulceață și mîngîiere le avem, căci prin ele ne unim cu Dumnezeu. Acestea tu știindu-le, să nu nădăjduiești că ne vei întoarce de la dreapta credință, nici cu făgăduirea cinstei și a darurilor și nici cu îngrozirea chinurilor".

Niște cuvinte ca acestea ale sfântului au pornit spre mînie pe Dometian, care căufind mai mînios asupra sfântului, i-a zis: "Eu, precum văd, te-am făcut mîndru, vorbind cu blîndețe către tine. Și nu este de mirare, precum am auzit despre tine că petrecînd totdeauna cu copii, asemenea ca dîșii ai înțelegere copilărească; dar acum de nu vei milostivi pe zei cu jertfe, să știi că te voi pedepsi cu moarte, însă nu cu o moarte ca aceea de care nădăjduiești, adică să mori repede; ci, mai întîi vei suferi multe feluri de chinuri, apoi vei muri cumplit, cu cea mai grea pedeapsă, și vei pieri în așa fel ca să fii și altora spre pildă; ca și alții să se învețe prin înfricoșata ta pierzare!".

Sfântul Clement a răspuns: "Deoarece mi-ai adus aminte de copii, apoi să știi că eu am avut sîrguință a să învăț pe copii înțelepciunea aceea pe care n-o au nici bărbații care sînt mai bătrîni și mai înțelepți între voi; căci adevărata înțelepciune a lui Dumnezeu se tăinuiește de cei înțelepți și cunoscători ai lumii acesteia și se descoperă pruncilor; drept aceea, mă laud și-i adevăresc că aduc jertfe înțelegătoare și cuvîntătoare Dumnezeului meu, iar nu ca ai voștri jertfitori, care aduc pîraie de sînge și prin care fără de minte cinstiți pe zeii voștri. Iar eu, cînd îmi voi vărsa sîngele pentru Dumnezeul meu, îl voi auce ca jertfă Lui, însă prin aceasta, în parte voi răsplăti Domnului meu pentru vărsarea sîngelui Său pentru mine; căci Hristos, Împăratul meu, m-a răscumpărat cu cinstitul Său sînge".

Zicînd acestea mucenicul, cu multă îndrăzneală, antipatul lepădîndu-și blîndețea sa mincinoasă, și-a arătat amărăciunea și nebunia sa firească și a poruncit ca să-l spînzure gol pe sfântul de un lemn și să strujască trupul lui.

Deci, făcînd aceasta, slujitorii strigau asupra mucenicului, a nu defăima împărăteștile porunci; apoi făcînd adînci brazde pe trupul sfântului, ca pe o holdă, și căzînd de pe dînsul mai multe părți ale trupului, se vedeau toate cele dinăuntru încît și ochilor, care vedeau acea înfățișare, le era greu de suportat; dar el nu s-a mișcat cu mintea, nici nu și-a schimbat fața, nici n-a scăpat vreun cuvînt nesuferit, nici glas de durere n-a grăit, nici n-a gemut, fiind chinuit atît de greu, ci era mai tare și mai îmbărbătat decît cei ce priveau la niște chinuri ca acele ale lui, și se vedea chiar, că-l durea mai puțin decît pe chinuitorii lui.

Apoi, cu mare vitejie mulțumea dătătorului de nevoie, lui Hristos Dumnezeu, și privind spre ceruri cu fața veselă zicea: "Slavă Ție, Hristoase, lumina și viața mea, suflarea și bucuria mea; mulțumesc Ție, o! Dătătorule de viață, că m-ai învrednicit de o mîntuire ca aceasta, acum se va veseli sufletul meu în calea mărturiilor Tale; dulce îmi este toată osteneala pentru dragostea Ta, Ție se cuvîne slavă, că mă întărești cu răbdarea; că mîna ta cea atotputernică ai întins-o spre mine, păcătosul, izbăvindu-mă din mînia antipatului, de mîinile chinuitorilor mei, că singur ești scăparea tuturor celor întristați".

Astfel rugîndu-se sfântul, chinuitorii săi au slăbit și au rămas în nelucrare; iar antipatul, văzînd pe cei ce slăbiseră, a zis către mucenic: "Socotești că prin răbdarea ta m-ai biruit și că după un ceas s-au ostenit slujitorii?" Sfântul răspunse: "Eu nu socotesc așa, ci cred și nădăjduiesc spre Hristos, care este în mine, că El a biruit, biruiește și va birui pe tot potrivnicul".

Atunci antipatul a poruncit la alți slujitori să înconjure pe ucenic și să-i zdrobească trupul mai rău decît cei dintîi; și au chinuit astfel pe pătimitorul cel nebiruit multă vreme, pînă ce și aceia au slăbit și au ajuns ca morții. Antipatul privind la ei, și pe de o parte mirîndu-se, iar pe de alta rușinîndu-se pentru slăbiciunea slujitorilor săi, a poruncit să pogoare pe mucenic de pe lemn; iar sfântul era în așa chip, încît a-l vedea era

de spaimă și nici a-l atinge cu mâinile nu se putea; pentru că era cu totul zdrobit, încît se vedeau numai oasele singure sîngerate și abia se cunoștea că este om.

Antipatul, văzînd că nu sporește nimic cu chinurile, a început iarăși a vorbi către mucenic cu cuvinte blînde, dar el precum se cădea ostașului celui viteaz al lui Hristos, grăind către chinuitor multe împotrivă, l-a pornit iarăși spre mînie. Și a strigat Domețian, zicînd: "Cu adevărat omul acesta este sfadnic, bateți-l peste față și peste gură; căci acele părți ale trupului îi sînt încă întregi și pentru aceea grăiește cu îndrăzneală; deci, ca să fie asemenea cu restul trupului bateți-l fără de cruțare. Și l-au bătut slujitorii pe sfîntul peste față și peste gură cu palmele, încît a căzut la pămînt de loviturile cele tari; dar și zăcînd la pămînt, l-au bătut cu pietre peste gură, fără milă, sfărîmîndu-i și dinții.

Mucenicul, bucurîndu-se, zicea: "O! antipate, îmi faci mai mult cinste, decît mă chinuiești; căci și pe Domnul meu Iisus Hristos L-au lovit peste gură și l-au bătut peste obraz și eu nevrednicul de aceleași m-am învrednicit acum. Ștefan, întîiul mucenic, fiind ucis cu pietre, și eu cu acelea m-am împodobit; mi se face răcorire în chinuri, căci mă văd pe mine căci sînt următor patimilor Hristosului meu, și îmi par ușoare toate durerile, că mă învrednicesc de mare cinste cu cei mai mari și mai buni decît mine, făcîndu-mă părtaș patimilor".

Tiranul, mirîndu-se de o mărire de suflet ca aceea a mucenicului, a poruncit să-l ducă în temniță, apoi, părăindu-i-se că nu va putea să meargă singur, fiind atît de zdrobit, căci tot trupul îi era o rană, a poruncit slujitorilor să-l ducă de mîini și de picioare, iar sfîntul gonind pe cei ce voiau să-l ia și să-l ducă, s-a sculat singur cu puterea lui Hristos, cîntînd și zicînd: "*Iar untdelemnul păcătosului să nu ungă capul meu*". Antipatul auzind aceasta, a zis către cei ce ședeau cu dînsul: "O! cîtă răbdare și putere este în omul acesta! Astfel s-ar cădea să fie ostașii noștri împărătești, ca să fie mai presus de toate primejdiile; nu mi de cade ca să-l mai judec din nou, ci îl voi trimite la împăratul Dioclețian, că numai singur acela va putea să-l biruiască, fiind iscusit în tiranii; căci totdeauna scornește astfel de chinuri și ucideri, încît toată cetatea Romei se cutremură de judecățile lui".

După puține zile, sfîntul tămăduindu-se, cu darul lui Hristos, și însănătoșindu-se fiind în temniță, antipatul l-a trimis la Roma, la împăratul Dioclețian, scriind toate cele despre dînsul. Iar sfîntul fiind dus de ostași, cînd ieșea din cetate, se ruga la Dumnezeu, zicînd: "O! Dumnezeule, Împărate al cerului și al pămîntului, și a toată lumea; Cel ce singur toate le împlinești și de nici un loc nu te depărtezi, în mîinile Tale dau cetatea aceasta, păzește-o pe ea, precum și sufletele cele ce sînt într-însa și cred întru Tine. Ferește Biserica nevătămată, ca să nu risipească cîinii și lupii turma Ta cea mică, care este într-însa; să nu pierzi, nici să împruținezi oile Tale cele cuvîntătoare, ci mai ales înmulțește-le pentru slava numelui Tău celui sfînt, și pe mine să nu mă deosebești cu totul de cetatea aceasta; ci în cale și întru nevoie, fiind cu mine, iarăși să mă întorci aici; Cel ce ai întors pe Iacob la casa tatălui său și l-ai izbăvit din mîinile lui Isav și oasele lui Iosif din Egipt ai poruncit poporului tău ca să le scoată și să le aducă și să le pună în mormîntul părinților; astfel mă rog Împărăției Tale să economisești a mă întoarce iarăși în patria mea, ca să se preamărească numele Tău în vecii vecilor".

Astfel rugîndu-se, îl duceau în cale. Și ducînd pe sfînt la Roma, l-au pus de față înaintea păgînului împărat și se mira împăratul, văzînd luminoasa față a mucenicului și tăria lui cea trupească; apoi nu voia să creadă scrisoarea lui Domețian, prin care îl înștiința, că niște pătimiri ca acelea a răbdat creștinul acela, pentru că-l vedea cu trupul sănătos, vesel la față, ca și cum niciodată n-ar fi răbdat vreo primejdie. Și-l întreba: "Tu ești vestitul Clement, care ai răbdat atîtea chinuri?".

Apoi a poruncit să pună în jurul sfîntului, multe feluri de materii amăgitoare și înfiorătoare: de o parte argint și aur mult, scrisori împărătești, care dădeau mucenicului mari dregătorii, haine de mult preț, toată bogăția și podoaba; iar de altă parte unelte de chinuri, mîini de fier și unghii, paturi de fier, brice ascuțite, cărbuni aprinși, căldări, coifuri înfocate, țepi, roate, lanțuri grele și mulțime de unelte de chinuire fără de număr. Unele ca acestea împăratul punînd înainte și spre mucenicul căutînd, i-a arătat cu mîna aurul și darurile cele bogate, zicîndu-i: "Acestea, zeii noștri le dăruiesc ție, dacă cunoscîndu-i pe ei, vei începe a-i cinsti cu închinăciuni și cu jertfe".

Sfântul și-a întors ochii de la acelea, ca de la niște lucruri proaste, necurate, rele și nevrednice de vedere, apoi a zis cu suspinare: "Să fie acelea cu zeii voștri spre pierzare". Iar împăratul cu groază căutînd, a arătat cu mîna spre uneltele de chinuire, zicînd către sfînt: "Acestea sînt pregătite celor ce nu cred în zeii noștri".

Viteazul mucenic al lui Hristos i-a răspuns: "Dacă tiraniile tale, precum ți se pare, sînt înfricoșate, apoi ce socotești de chinurile acelea, pe care le-a gătit Dumnezeu în iad celor ce nu cred în El? Deși se văd darurile voastre a fi luminoase, minunate și cinstite, pentru cei ce cugetă cele pămîntești, cu mult mai mari însă sînt cele ce se dau în ceruri și pe care le-a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc, *pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit, și la inima omului nu s-au suit*.

Aurul și argintul sînt lucruri neroditoare aflate de oameni spre împodobirea cea din afară, care prin foc și prin fier se prefac, de rugină și de frecare se mîncă, de tîlhari se jefuiesc și de hoți se fură; hainele cele luminoase sînt lucrul viermilor, mîncarea moliilor, sau lînă luată cu sila de pe dobitoacele cele necuvîntătoare; iar de cei ce le fac pe ele, de aceia se cuvine mai mult a ne mira, decît de voi care vă împodobiți cu acelea; căci prin meșteșug făcînd cineva un lucru din materie, îl preface, dar numai lucrătorii, ca niște proști, se trec cu vederea, iar cei ce se împodobesc cu lucrul lor, aceia se mîndresc și se înalță, de la dobitoace împrumutîndu-și slava.

Iar bunătățile bunului nostru Dumnezeu sînt neîmprumutate de la nimeni și sînt ale Lui adevărate și neschimbate și cu a Lui voie, iar nu cu meșteșug omenesc; acelea au slavă nemăsurată și luminare veșnică, încît nici de schimbarea vremii celei lungi nu se tem, nici moliile nu le mîncă, nici rugina nu le strică și nici în vecii cei fără de sfîrșit nu pot să se învechească".

Dioclețian a zis: "Rău înțelegi; drept aceea mă sîrguiesc ca să te aduc la cunoștința zeilor și de aceea vorbesc cu tine cu blîndețe, îndemnîndu-te să nu nădăjduiești spre omul cel muritor, căci Hristos, pe care voi îl cinstiți, acela de la iudei multe chinuri răbdînd, mai pe urmă a fost ucis și a murit; iar zeii noștri sînt nemuritori și niciodată n-au pătimit ceva".

Sfîntul a răspuns: "Adevărul grăiești, împărate, că zeii voștri sînt nemuritori și nepătimași, căci cum puteau să moară, nefiind vii niciodată? Și cum puteau să pătimească ceva, fiind nesimțitori? Și să știi aceasta, că prin tăiere, prin batere, prin cioplire s-au făcut, de mîini omenești; pentru că zeii voștri cei de piatră, cu fierul și cu ciocanul au fost bătuți, cei de lemn, cu toporul și cu cuțitul tăiați; cei de aur și de argint, prin foc vărsați; cei de aramă și de fier, făuriți cu ciocanul; și alte multe fără de cinste bătăi și dosădiri au luat, însă au rămas nesimțitori; deci, fără de moarte sînt, ca cei neviețuitori, și se sfărîmă ca cei ce n-au fost niciodată, iar Domnul meu și Dumnezeu Iisus Hristos, după firea omenească a voit să moară cu trupul, ca să mîntuiască lumea și însăși moartea s-o calce cu puterea Sa dumnezeiască și făcînd-o aceasta, a înviat a treia zi, și nouă viață ne-a dăruit".

Dioclețian, auzind vorba cea liberă și îndrăzneată a sfîntului, s-a mîniat foarte și a poruncit ca, legîndu-l gol de o roată, să-l întorcă și să-l bată cu toiege de fier. Deci, întorcîndu-se roata, cînd sfîntul era deasupra, îl băteau cu toiege, iar cînd era jos, unde într-adins locul era strîmt, acolo de roată se freca, încît și oasele într-însul se sfărîmau și carnea, care crescuse după cele dintîi chinuri, s-a rupt.

Astfel multe ceasuri fiind chinuit, mucenicul lui Hristos se ruga, zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, ajută-mi și ușurează-mă în chinuri, luîndu-mi cumplitele dureri, căci spre Tine nădăjduind, m-am dat la rănire. Ajută-mi, precum altă dată ai ajutat pe Apostolul Tău, Sfîntul Pavel, și-mi vezi trupul meu rănit cu amar. Căci doresc să fiu întreg și sănătos, spre slava și mărturisirea Sfîntului Tău nume și spre primirea celor mai multe chinuri pentru Tine. Spre rușinarea și neslăvirea păgînilor, întărește-mă întru numele Tău, căci spre Tine nădăjduiesc, dătătorule de viață al meu".

Astfel sfîntul rugîndu-se, roata a stat nemișcată și cei ce o întorceau au slăbit, iar sfîntul, cu nevăzută mîna dezlegîndu-se, stătea întreg cu tot trupul și sănătos. Unele ca acestea văzîndu-le mulți din poporul care se adunase acolo, strigau cu mirare: "Mare este Dumnezeul creștinilor!". Iar Sfîntul Clement fiind cu

adevărat viță a viei lui Hristos, mai înainte însemnând cu duhul strugurii cei gândiți, ce erau să iasă din nevoințele lui cele mucenicești, cu mare glas înălța laudă lui Dumnezeu, zicînd:

"Mulțumesc Ție, Dumnezeule, Tatăl Cel ceresc, că mi-ai dăruit să pățimesc în această cetate mare, pentru Unul născut Fiul Tău, Cel ce a pățimit pentru noi și Și-a vărsat preascump Sîngele Său pentru răscumpărarea noastră, pe Care Petru L-a propovăduit, Pavel L-a vestit, cel de un nume cu mine, Clement L-a preamărit și Onisim L-a mărturisit. Ei au murit, pătimind pentru Dînsul, iar acum se proslăvesc în ceruri și se cinstesc de mulți pe pămînt și încă după aceasta se vor cinsti de mai mulți, mai mult decît împărații pămîntești, iar împărații cei credincioși se vor închina lor".

Acestea le grăia sfîntul, spunînd mai înainte vremea cea viitoare, în care închinarea de idoli se va stinge, ca un întuneric, iar credința lui Hristos va răsări ca soarele și va lumina toată lumea. Aceste cuvinte ale sfîntului au ars ca o săgeată pe păgînul împărat Dioclețian, pornindu-l spre mai mare mînie, căci nu luase întru nimic aminte la minunea ce se făcuse cu puterea lui Dumnezeu. Ci orbit fiind de răutate, se sîrguia spre chinuirea cea tiranică, poruncind să-l bată cu fiare groase peste gură pe sfînt și să-i sfărîme dinții.

Dar sfîntul, și în bătaia aceea, nu înceta a grăi, întărîtînd pe tiran, deși slujitorii îl îngrozeau, poruncindu-i să tacă, dar ca arama, care cu cît se bate mai mult, cu atît dă mai mare sunet, așa și mucenicul lui Hristos, cu cît îl îngrozeau, sfărîmîndu-i cu fierul dinții și gura, cu atît striga cu mai mare glas, grăind cele ce erau spre slava lui Dumnezeu și spre înfruntarea mîndrului tiran. Apoi, ostenindu-se și Dioclețian și slăbind de mînie, a poruncit ca, legîndu-l pe mucenic peste tot trupul cu lanțuri de fier, să-l arunce în temnița de rînd a poporului.

Deci, șezînd sfîntul în temniță, a venit la dînsul după ceasul de seară, mulțime de popor, bărbați și femei, bineînțelegătoare, care fuseseră cu fiii lor la privese și văzuseră bărbăția lui; aceia căzînd cu un suflet la picioarele lui cele sfinte, cereau Sfîntul Botez. Iar sfîntul mulțimea lui Dumnezeu că se înmulțea numărul mărturisitorilor Lui, după atîta prigonire cumplită și învățîndu-i îndată despre sfînta credință în Hristos, i-a botezat pe toți, de la mic pînă la mare, pentru că în temnița aceea era apă destulă, și cîntau cu bucurie: *Fericiți, căroră s-au iertat fărădelegile și căroră s-au acoperit păcatele.*

Dar la miezul nopții, o lumină mare a străbătut din cer spre temnița aceea și toți, căutînd în sus, au văzut pe un tînăr frumos, strălucind cu haina ca fulgerul, zburînd cu aripi întinse și pogorîndu-se spre sfîntul mucenic. Apoi, apropiindu-se de el, i-a dat în mîini o pîine curată și un pahar de vin și îndată s-a făcut nevăzut, încît toți stăteau cu spaimă, mirîndu-se de ceea ce vedeau. Sfîntul Clement, cunoscînd că acela este Trupul și Sîngele lui Hristos, a făcut obișnuitele rugăciuni și a împărțit la toți cei botezați împărțășirea Tainelor celor dumnezeiești, tocmai cînd se lumina de ziuă.

Și veneau la dînsul în toate zilele credincioșii, aducînd cu ei pe alții la Sfîntul Botez. Așa se înmulțea turma lui Hristos, iar temnița se făcuse ca o biserică în care se înălțau laude lui Dumnezeu, lucru pe care văzîndu-l străjerii, au spus împăratului. Deci, într-aceia noapte, venind ostașii din porunca împăratului au prins pe toată mulțimea credincioșilor care se adunaseră la sfîntul, și i-au scos afară din cetate, ca pe oi la junghiere; apoi întreba pe fiecare mai înainte la tăiere: "Te vei lepăda de Hristos, ca să rămîi viu?"

Nu era însă nici unul care să se înfricoșeze de moarte, căci toți voiau să moară pentru Domnul; și au fost tăiați atunci pentru Hristos o mulțime de bărbați, femei și copii, afară numai de un tînăr, care a scăpat din mîinile celor ce-i tăiau, nu temîndu-se de moarte, dar voind să pătimească mai mari chinuri pentru adevăratul Dumnezeu. Numele tînărului acestuia era Agatanghel, despre care se va spune îndată.

După aceasta Dioclețian, aducînd înaintea judecății sale pe Sfîntul Clement și cercetîndu-l mult, l-a chinuit cumplit. Mai întîi l-a bătut tare cu vine de dobitoc, multă vreme, apoi spînzurîndu-l, îl strujea cu unghii de fier, pînă ce i s-au golit oasele, fiindu-i tot trupul strujit. Și a zis sfîntul către tiran: "Acest trup pe care îl strujești nu este cel ce a ieșit din pîntecele maicii mele, că acela de mult este strujit cu totul de către Dometian antipatul, iar într-acesta nou m-a îmbrăcat Ziditorul Hristos; dar de vreme ce vă sîrguiți a-

I struji, apoi cred Hristosului meu, că mă va îmbrăca iarăși în acest trup, pentru că El poate aceasta, căci nu lipsește olarului tina ce-o găsește din destul pentru trebuința lui".

Apoi, tiranul a poruncit să-i ardă coastele cu făclii. Sfântul răbda toate cu bucurie, pentru Iisus cel preadulce. Și mirându-se Dioclețian de răbdarea și de tăria mucenicului, a zis către ai săi: "Pe mulți am chinuit dintre ticăloșii creștini, dar pe nici unul n-am văzut așa de nebiruit; deci, îl voi trimite în Nicomidia, la Maximian, ca pe un lucru nou și niciodată văzut și auzit, ca să se minuneze de trupul lui cel nebiruit de chinuri; căci mi se pare, că nici el n-a văzut niciodată un om așa de puternic la minte și tare cu trupul!".

Atunci a poruncit că să-l pună legat în corabie și să-l ducă în Nicomidia, la judecata celuiilalt împărat, Maximian, scriindu-i despre toate cele ce a răbdat Clement de la dînsul, în Roma, și despre cele suferite de la Dometian în Ancira. Deci, ieșind sfântul din Roma, îl plîngeau creștinii cei credincioși; unii îi sărutau mîinile și picioarele, alții se ungeau cu sîngele lui și nu puteau să se despartă de dînsul, încît cu sila de-abia l-au lăsat să intre în corabie, făcînd rugăciune lui Dumnezeu pentru dînșii și pentru el.

Intrînd sfântul în corabie, cel de mai sus pomenit Agatanghel, care a scăpat noaptea din mîinile ostașilor, cei ce au ucis cu săbiile turma lui Hristos, afară din cetate, acela apucînd mai înainte, a intrat pe ascuns în corabie și aștepta pe Sfântul Clement. Și cînd a fost adus, a căzut la picioarele lui cele sfinte, spunîndu-i că este botezat de dînsul. Apoi l-a înștiințat despre pierderea credincioșilor și despre fuga sa; că pentru aceea a venit la dînsul, ca împreună cu el să pătimească toate chinurile și să moară pentru Hristos Domnul.

Sfântul Clement s-a bucurat de fericitul Agatanghel și de o osîrdie ca aceea a lui, cum și de dragostea către Hristos Dumnezeu, socotind venirea lui la sine ca venirea îngerului lui Dumnezeu. Apoi a dat mulțumită tuturor și a cerut de la El întărire și ajutor, ca să dea tînărului copil bărbăție și putere să rabde pînă la sfîrșit și să se învrednicească de cununa cea mucenicească.

Plecînd sfinții, petreceau în rugăciuni ziua și noaptea, dar nu aveau hrană nicidecum, și nici nu se îngrijea de aceasta Sfântul Clement, pentru că zicea: "Eu avînd în inima mea ca pîine pe Iisus Hristos, nu voi flămînzii, și avînd ca apă vie darul lui Hristos, nu voi înseta în veci". Văzînd ostașii pe Clement cu Agatanghel nemîncînd, nici bînd multe zile, s-au milostivit și le-au dat lor pîine și apă, iar ei le-au mulțumit de acel lucru bun; dar hrană și băutură de la dînșii n-au luat, spunîndu-le că ei sînt hrăniți de Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, pentru că îngerul Domnului, noaptea le aducea hrană din cer și îi întărea.

Mergînd multe zile, au sosit la insula ce se numește Rodos, și ieșind mulți din corabie în cetate, ca să-și cumpere bucate, a rugat sfântul pe oaspeții cei rămași ca să-i libereze că să meargă în biserica creștină să se împărtășească cu dumnezeieștile Taine ale Făcătorului de viață, adică cu Trupul și Sîngele lui Hristos, pentru că era în ziua aceea duminică. Iar episcopul insulei aceleia, iubitorul de Dumnezeu, Fotin, auzind despre Sfântul Clement, a venit cu clerul său și cu alți creștini și au rugat pe mai marele ostașilor ca, dezlegînd din lanțuri pe Clement, să-l libereze la dînșii, cu ucenicul Agatanghel, pentru un timp oarecare; făgăduindu-le ca fără zăbavă, să-l aducă iarăși în corabie.

Deci, au eliberat pe Sfântul Clement după rugămintea episcopului, și l-au dus pe sfînt într-o biserică mică, deoarece creștinii pe timpul acela erau în insulă puțini; apoi poruncind episcopul ca să se facă citire din dumnezeieștile cuvinte ale Evangheliei, a deschis un cleric cartea și a început a citi cuvintele acestea: *Să nu vă temeți de cei ceucid trupul, dar sufletul nu pot să-l ucidă*. Acestea auzindu-le sfinții, și-au ridicat ochii în sus cu suspinuri, iar creștinii cei ce stau în biserică uitîndu-se la dînșii au plîns, așa că au umplut biserica de lacrimi.

Apoi a rugat episcopul pe Sfântul Clement ca să săvîrșească dumnezeiasca Liturghie și cînd slujea el, unii din clerici, asemenea și din popor, care erau vrednici, au văzut pe disc că era un cărbune foarte mare, din care ieșea o negrăită lumină ce lumina pe sfîntul și pe cei ce stau înainte; iar prin altar au văzut pe sfinții

îngerii zburînd în văzduh; dar cei ce au văzut o minune ca aceea, au căzut cu fețele la pământ și nu îndrăzneau să se uite la sfînt, iar după săvîrșirea sfintei slujbe, a luat Fotin, episcopul, în casa sa pe sfinți. Deci, pe mulți bolnavi îi aducea și îi apropia de Sfîntul Clement, nu numai din credincioși, ci și din necredincioși, și pe care mucenicul lui Hristos, cu rugăciunea și cu semnul Crucii, îi tămăduia.

Pentru aceea, mulțimea de elini au început a mărturisi, la arătare, pe Hristos, că este adevăratul Dumnezeu și au dorit Botezul. Iar ostașii văzînd că mult popor se adună la Sfîntul Clement, s-au temut ca să nu ia de la dînșii pe cel legat și lor să le facă rău. Iar pentru aceea l-au dus în corabie și iarăși l-au pus în lanțuri, dar l-au petrecut credincioșii cu multe lacrimi și cu tînguiri, nevrînd să se despartă de el; apoi, dînd sfinților sărutarea cea mai de pe urmă și legăturile lui Clement sărutîndu-le, s-au întors, ostașii silindu-se ca să plece mai iute de acolo; suflînd vîntul spre ajutor, au trecut repede Marea Egee și au sosit în Nicomidia.

Maximian, păgînul împărat din Nicomidia, primind scrisoarea de la Dioclețian și pe mucenic văzîndu-l, s-a mirat de răbdarea cea mare a lui și de bărbăția cea nebiruită, apoi, temîndu-se să-l întrebe pe el singur, ca să nu fie rușinat de dînsul, l-a dat lui Agripin ighemonul, spre cercetare, iar el singur se prefăcea a se îndeletnici cu alte lucruri împărătești. Deci, Agripin punînd înaintea judecării sale pe sfinți, a zis lui Clement: "Tu ești Clement?". Răspuns-a sfîntul: "Eu sînt robul lui Hristos". Iar ighemonul a poruncit să-l bată cu palme peste gură, zicîndu-i: "Pentru ce nu te numești rob al împăratului, ci al lui Hristos?".

Sfîntul, fiind bătut, a zis: "S-ar cădea și împăraților voștri să fie robi ai lui Hristos, și le-ar fi în pace împărăția lor și toate limbile sub picioare le-ar supune lor Hristos al meu". Iar ighemonul uitîndu-se la Sfîntul Agatanghel, i-a zis: "Tu cine ești, că nu este scris despre tine ceva în scrisoarea lui Dioclețian". Iar Agatanghel, privind spre cer, a zis: "Și eu sînt creștin, și m-am învrednicit de numele creștinesc prin acest slujitor al lui Dumnezeu, Clement". Zis-a ighemonul: "Deci, acela este vinovat al rătăcirii tale și morții celei cumplite". Și a poruncit ca pe Sfîntul Clement spînzurîndu-l gol, să-i chinuiască trupul lui, iar pe Agatanghel asemenea, să-l bată tare cu vine. Dar Sfîntul Clement în chinuri fiind, se ruga către Dumnezeu pentru Agatanghel, ca să-l întărească întru pătimiri.

După chinurile acelea, a poruncit tiranul ca pe amîndoi să-i arunce în temniță. Și erau în temniță o mulțime de alți legați, pentru multe feluri de pricină. Aceia văzînd rugăciunea sfinților cea cu dinadinsul către Dumnezeu, și văzînd că îngerii lui Dumnezeu au cercetat și mîngîiat pe robii lui Hristos, s-au umilit foarte mult; și, căzînd la picioarele lui Clement, se rugau ca să-i aducă la Dumnezeul lui; deci, s-a întîmplat acolo, după rînduiala lui Dumnezeu, că era apă destulă pentru Botez. Atunci, învățîndu-i pe ei Sfîntul Clement, i-a botezat pe toți, și deschizînd temnița cu rugăciunea, i-a eliberat pe ei, zicîndu-le: "Ieșiți, fraților, și vă mîntuiți din mîinile păgînilor; iar Domnul nostru Iisus Hristos să vă păzească pe voi".

A doua zi, înștiințîndu-se Agripin ighemonul despre liberarea celor legați, s-a supărat pe sfinți foarte rău, și pregătind priveliștea, i-a dat spre mîncare fiarelor; însă acelea n-au vătămat pe sfinți, ci se gudurau ca cîinii cei de casă, pe lîngă stăpînii lor. Atunci a poruncit ca să înfierbînte niște țepi și să le înfigă prin degetele lor pînă la coate; și aceasta făcîndu-le, le-a dat amară durere mucenicilor. Iar poporul care privea la ei, nesuferind o chinuire ca aceea, striga asupra ighemonului cu mînie, ca să libereze pe cei nevinovați.

Ighemonul, mai mult mîniindu-se, a poruncit ca alte țepi înfocate să înfigă în subțiorile lor, pînă la umere. Atunci poporul, nesuferind, a luat pietre și a aruncat asupra ighemonului, strigînd cu mare glas: "Mare este Dumnezeul creștinilor". Ighemonul, temîndu-se de gîlceavă și de tulburarea poporului, a fugit în casa sa. Apoi, sfinții mucenici, neîndrăznind nimeni să-i oprească, s-au dus la muntele ce se numea Piramis, unde obișnuiau elinii să aducă jertfă zeilor lor; și acolo, în templul idolesc șezînd, au sfărîmat pe idoli cu rugăciunea și au izgonit de acolo pe diavoli.

După cîteva zile, înștiințîndu-se despre dînșii ighemonul, cum că sînt acolo, s-a dus cu jertfitorii și cu ostașii săi, și acolo bătînd tare cu bețe groase pe sfinții mucenici, iar oasele lor fărîmîndu-le, i-au băgat în saci, pe fiecare separat, punînd pietre cu dînșii; apoi cosîndu-i i-au aruncat din munte în mare. Atunci,

prăvălindu-se sfinții spre prăpastia muntelui, au căzut în mare și s-au înfundat în noianul cel adânc, încât toți îi socoteau ca pieriți.

Unii din credincioși, înștiințându-se despre înecarea sfinților, umblau pe mal, așteptând ca marea, care, după obicei, aruncă pe morți, să arunce și trupurile sfinților mucenici; și iată văzură doi saci plutind pe mare; deci urcându-se într-o luntre, au mers acolo, apoi dezlegându-i, au aflat pe sfinții răbdători de chinuri, vii și sănătoși, ca și cum nimic nu pătimiseră, și au preamărit pe Dumnezeu. Apoi, s-au odihnit pe mal în noaptea aceea și îngerii lui Dumnezeu cercetând pe sfinți, i-au întărit pe ei cu hrană. Și făcându-se ziuă, au mers Sfântul Clement și Sfântul Agatanghel în cetate, și stînd în mijlocul târgului, spuneau popoarelor măririle lui Dumnezeu. Apoi, ridicându-și mîinile în sus, ziceau către Dumnezeu: "Mulțumim, Ție, Doamne, Iisuse Hristoase că n-ai părăsit pe cei ce nădăjduiesc spre Tine, ci ne-ai izbăvit de cumplitele chinuri; și n-ai veselit pe vrăjmașii noștri, ci ai preamărit întru noi numele Tău cel sfînt".

Deci, erau acolo doi orbi, unul avînd o mîină uscată, iar altul slăbănog, pe aceia îndată i-a tămăduit prin punerea mîinilor sale. Aceasta văzînd poporul, a început a aduce la dînșii pe bolnavii lor și pe cei ținuți de duhuri viclene și toți se tămăduiau, cu rugăciunile și prin atingerea mucenicilor; deci, se slăvea de popor cu mare glas numele lui Iisus Hristos.

Acestea văzînd Agripin, ighemonul, s-a mirat foarte mult și era întru nepricepere; apoi, ducîndu-se, a spus împăratului despre toate cele ce se făcuseră și se mira și împăratul foarte mult, căci cei ce se credeau pierduți în mare, s-au aflat vii. Și înștiințându-se că Sfântul Clement este din Ancira de neam, a poruncit să-l trimită pe mucenic în patrie, zicînd: "Cetatea care l-a născut și l-a crescut, aceea să-l aibă și să-l pedepsească, precum voiește". Deci, a scris despre dînsul lui Curichie, ighemonul Ancirei, și luîndu-i ostașii pe amîndoi legați, i-au dus în Ancira.

Intrînd Sfântul Mucenic Clement cu bucurie în patria sa, zicea: "Slavă Ție, Dumnezeule, că ai văzut smerenia mea; slavă Ție, Hristoase, că m-ai învrednicit a mai vedea cetatea în care m-am născut". Și i-au pus pe dînșii înaintea lui Curichie ighemonul. Iar el întrebîndu-i, i-a pus la chinuri pe dînșii; mai întîi cu scînduri de fier înfocate au ars coastele lor, apoi pe Sfântul Clement l-au legat de un stîlp și l-au bătut fără milă, încît și carnea lui a căzut. Iar pe Sfântul Agatanghel spînzurîndu-l, l-au strujit cu unghii de fier; apoi îi întrebau, batjocorîndu-i: "Nu simțiți dureri în trupurile voastre?"

Răspuns-a Sfântul Clement cu apostoleștile cuvinte, zicînd: *De se și strică omul cel dinafară, dar cel dinlăuntru se înnoiește*. Și a poruncit chinuitorilor, ca luînd un coif de fier foarte tare încins, să-l pună pe capul Sfîntului Mucenic Clement; și făcîndu-se aceasta, ieșea fum grozav din nări, din urechi și din gura sfîntului. Iar el răbdînd durerea cea negrăită a strigat către Domnul său, zicînd: "Izvorule cel nedeșertat, apa cea vie, ploaia cea mîntuitoare, tămăduiește-mă cu roua darului Tău; ne-ai scos pe noi din apă, izbăvește și de foc pe robii Tăi".

Astfel sfîntul rugîndu-se, îndată s-a răcit coiful acela de fier, lucru care văzîndu-l ighemonul Curichie, s-a înspăimîntat și nepricepîndu-se ce să le mai facă, i-a trimis în temniță și i-a scris împăratului Maximian, spunîndu-i despre ceea ce s-a făcut. Iar fericita Sofia, a doua maică a lui Clement, a venit în temniță noaptea, cu multă bucurie și cu lacrimi, veselindu-se de un fiu ca acela, care s-a arătat ales pătimitor al lui Hristos; și sărutînd rănile și legăturile amîndurora, a spălat și a șters sîngele lor, apoi, le-a legat rănile cu pînze curate și de toate cu de-amănuntul întrebă pe Sfântul Clement, unde, cum a pătimit și de la cine? Și le-a adus lor și hrană, apoi i-a întărit pe ei; și în toate noapțile venind, slujea legaților lui Hristos.

După cîtăva vreme, venind porunca de la împărat, ighemonul Curichie a trimis pe sfinții mucenici în altă cetate, ce se numea Amisia, la alt chinuitor mai cumplit, anume Dometie, care era slujitor împărătesc. Iar fericita Sofia a petrecut pînă departe pe sfinții mucenici, fiind cu copiii aceia, pe care Sfântul Clement i-a hrănit în vreme de foamete, în casa ei și i-a ținut la sine în loc de fii. Dintre aceștia unii, nevrînd să se despartă de sfinții răbdători de chinuri, au mers cu dînșii, legîndu-se cu dragostea cea către ei; iar pe drum i-au înjunghiat ostașii, avînd poruncă de la împăratul, care se înștiințase despre acei copii.

În Amisia sfinții răbdători de chinuri au fost aruncați de către Dometie într-o groapă cu var nestins, fiind vineri în ceasul al doilea din zi; și după ce a înnoptat, a venit o lumină din cer prea strălucită, care a luminat împrejur locul acela toată noaptea, iar sîmbătă, la al treilea ceas, s-au aflat vii și sănătoși.

Aceasta văzînd-o doi ostași, au crezut în Hristos și pe față au mărturisit că sînt creștini; pentru care, în aceeași sîmbătă s-au răstignit de păgîni, în ziua de șapte septembrie, iar numele lor erau: Fangon și Eucarp. Iar Sfinților Clement și Agatanghel a poruncit chinuitorul ca să le jupoaie pieile de pe spate și cu toiege să-i bată multă vreme, apoi, punîndu-i pe paturi de fier înroșite în foc, a poruncit să-i ardă cu pucioasă și cu smoală. Iar sfinții fără de vătămare, ca pe un pat moale împărătesc cu somn dulce au adormit, și au văzut în vedenie pe Hristos Domnul, venind cu mulțime de sfinți îngeri la dînșii, zicîndu-le: "Nu vă temeți, Eu sînt cu voi". Și deșteptîndu-se, au spus unul altuia vedenia cu bucurie. Astfel pe paturile acelea au fost din destul arși. Iar cînd a văzut Dometie că nu se vatămă nici de foc, nepricepîndu-se ce să le mai facă, a poruncit ca să-i ducă iarăși în temniță.

Petrecînd sfinții multă vreme în temniță, au fost iarăși trimiși la împăratul Maximian, care atunci petrecea în Tars. Acolo mergînd ei, însetaseră pe drum, dar mai ales ostașii cei ce-i duceau pe ei slăbeau de sete, pentru că pămîntul acela era pustiu și fără apă; deci, cu rugăciunea au scos din pămînt uscat izvor de ape vii, și bînd toți, s-au răcorit, și cîtă apă le trebuia pe cale, au luat și ostașii.

Într-aceeași cale Sfîntul Clement rugîndu-se lui Hristos Dumnezeu, ca adică în toată vremea vieții sale să fie chinuit pentru numele Lui cel sfînt, a avut o descoperire de la Dumnezeu; că împreună cu anii cei trecuți ai muceniei sale, pînă la sfîrșitul cel mai de pe urmă, are să petreacă 28 de ani neîncetate pămîiri, de care lucru s-a bucurat foarte mult sfîntul; căci cu dragostea cea negrăită a lui Hristos, Dumnezeul său, fiind cuprins, dorea ca pentru El în chinuri cumplite să petreacă lungă vreme și să moară de mii de ori.

Fiind duși sfinții înaintea lui Maximian împăratul, acesta se mira că erau vii pînă atunci și de atîtea chinuri nebiruți, întrebîndu-i, și aflîndu-i neînduplecați, a ars un cuptor înfocat ca altă dată Nabucodonosor în Babilon, și a aruncat într-însul pe ostașii lui Hristos. Dar petrecînd sfinții în acel cuptor o zi și o noapte, s-au găsit vii și întregi. Acea minune văzînd-o, mulți din popor au crezut întru Hristos. Apoi au aruncat în temniță pe sfinți și au petrecut într-însa patru ani; pentru că nădăjduia păgînul împărat, că supărîndu-se prin nevoia cea mare a temniței, mai cu înlesnire se vor pleca la păgîneasca lor credință.

Deci, împlinindu-se cei patru ani în temniță și împăratul judecînd că sînt nevrednici de cercetarea sa împărătească, iar cu fapta rușinîndu-se de vitejia sufletelor lor cea nebiruită, i-a încredințat unui ighemon, anume Sacherdon, foarte cumplit, care pe mulți creștini a pierdut cu înfricoșate chinuri, ca să silească pe legați la închinarea zeilor. Acesta luînd pe Sfinții Mucenici Clement și Agatanghel și nesporind cu cuvintele cele înșelătoare și groaznice, a poruncit ca pe cei legați să-i bată de niște lemne, și să le strujească trupul atît de cumplit, încît le-au strujit spatele și pieptul pînă la oase, și se vedeau numai oasele goale, căci carnea toată căzuse; și socotind tiranul că vor muri, îndată a poruncit să-i dezlege și să-i ducă în temniță.

Dar văzînd pe sfinți, că stau pe picioarele lor și la temniță mergeau singuri, s-a rușinat foarte, slăbind cu trupul de mînie și de rușine, încît abia se ducea pe mîinile slugilor sale la divan acasă; iar sfinții mergînd la temniță, cădeau de pe trupurile lor bucăți de carne cu sînge, iar credincioșii adunîndu-le de pe cale, ca o mare vistierie, cu cinste le păstrau la ei.

Înștiințîndu-se împăratul despre slăbiciunea lui Sacherdon, a rîs și a zis: "Iată slăvitul Sacherdon, care a biruit pe mulți creștini, acum este biruit de doi". Și sta de față într-aceea vreme înaintea împăratului, un boier, anume Maxim. Acela l-a rugat pe împărat ca să-i dea pe mîini pe cei doi mucenici, pentru că se lăuda ca din două să facă una, sau să-i silească la jertfe, sau cu chinuri să-i omoare. Și poruncindu-i împăratul, a luat pe sfinți la sine, dar n-a început îndată a-i chinui, ci vorbind multe zile prietenește cu dînșii, îi îndemna să se închine zeilor lor; iar odată, chemîndu-i la el, le-a zis: "Bucurați-vă, o! bărbaților pe care vă iubesc zeii cei fără de moarte ca pe niște fii și se îngrijesc de voi, pentru că de multe ori mi-au

spus în vis despre voi și pe față mi-au arătat, că vă veți întoarce la dînșii, de aceea au oprit pe chinitorii voștri să nu vă piardă, pentru că așteaptă întoarcerea voastră, care acum este aproape; căci în noaptea trecută, marele între zei, Dionisos, arătându-se, mi-a zis: "Să aduci pe acei doi bărbați la mine". Deci, iată, o! bărbaților, templul lui Dionisos deschis, altarul împodobit și jertfele gata; veniți să-i aduceți jertfe!".

Sfinții au răspuns: "Minți fără de rușine, o! judecătorule; căci zeii tăi, precum sînt muți la arătare, astfel nici în vis nu pot să grăiască ceva. Care Dionisos ți-a grăit ție? Căci aici la voi sînt doi idoli lui ai Dionisos: unul de piatră, iar altul de aramă, și de ți-a grăit cel de piatră, apoi noi îi proorocim, că degrab va veni vremea în care, sfărîmîndu-se bucăți, ori în zidul cel de piatră ce se zidește, vor fi puse ale sale pietre, sau în foc aruncîndu-se, în var se vor preface; iar de ți-a grăit Dionisos cel de aramă, acela va fi prefăcut în căldări și în alte vase mai necinstite".

Niște cuvinte ca acestea nesuferind Maxim să le audă, a început a-i chinui cumplit. Chinuirea era în acest fel: unelte ascuțite de fier, țăpuși, cuțite, piroane, sulite și cîte a putut să afle mai ascuțite, le-a înfipt în pămînt foarte dese, cu ascuțișul în sus, și care erau înalte ca de un pas de picior. Pe acelea punînd pe Sfîntul Clement gol, cu fața în sus, a poruncit să-l bată deasupra cu bețe; iar Sfîntului Agatanghel, topind plumb mult, i l-a turnat pe cap. Și fiind bătut Sfîntul Clement cu bețe, pe piept și peste tot, de la cap pînă la picioare, tot trupul a fost străpuns cu uneltele acelea ascuțite, și i-au străbătut alte fiare prin inimă, altele prin piept, altele prin măruntaie, iar altele trecînd printr-însul se vedeau vîrfurile deasupra.

După bătaia cea cumplită, poruncind tiranul să scoată din acel loc pe mucenic, mulți abia au putut cu mare nevoie să-l smulgă de acolo; deci, se uimea Maxim de o răbdare ca aceea și că atîtea chinuri nu pot să întoarcă pe mucenici către zei, nici să-i omoare, pentru că Dumnezeu Cel Preaînalt păzea într-înșii suflarea lor în legătura trupească, spre mărirea numelui Său celui Sfînt și spre înfruntarea păgînilor; de aceea aruncară pe sfinți iarăși în temniță.

Înștiințîndu-se despre aceea împăratul Maximian, a judecat pe sfinți la veșnica închisoare, pînă ce singuri vor muri acolo. Încă și un boier, anume Afrodisie, de neam pers, aflînd de toate chinurile cele cumplite asupra creștinilor, a cerut voie la împăratul, ca să-i poruncească, să ia pe acei mucenici, ca să-i piardă, și luîndu-i, i-a dus în casa sa, apoi, punîndu-le înainte masă îndestulată spre ospățare, îi silea să mănînce și să bea cu dînsul și să se veselească. Iar aceia i-au zis: "Noi ne hrănim cu cereasca hrană și băutură de care cel ce mănîncă și bea, nu flămînzește, nici nu însetează niciodată, ci petrece în veci, veselindu-se". Iar Afrodisie, socotind spre ocară lui aceea, i-a zis: "Mîine voi găti vouă altă cină de care doriți, adică moartea cea mai cumplită".

Făcîndu-se ziuă, a poruncit Afrodisie ca să aducă două pietre de moară, să le spînzure de grumajii sfinților, și să-i poarte prin toată cetatea, spre batjocură. Atunci mulți din cei fără de minte luînd pietre aruncau spre tîrîți, iar cei mai mulți, mirîndu-se de pătimirile lor, îi socoteau că sînt fără de moarte și credeau în Hristos. După aceasta, prin judecata împăratului, au fost închiși în temniță veșnic, ca prin închisoarea cea lungă chinuindu-se, să piară. Și au petrecut sfinții în legăturile temniței mulți ani, pînă ce s-a apropiat săvîrșirea cea de 28 de ani, a vremii pătimirii, despre care i s-a vestit Sfîntului Clement, prin descoperire dumnezeiască, cînd l-a dus în Tars, la împăratul. Mulți din sfinții mărturisitori, începînd nevoiea mucenicească, și-au sfîrșit alergarea, iar acești doi pătimitori încă pătimeau.

După Maximian împăratul (286-305), a luat împărăția Maximin Daia (305-313), și vărsîndu-se mult sînge creștinesc fără cruțare, iar străjerii temniței supărîndu-se pe Clement și pe Agatanghel că atît de mult sînt ținuți în temniță, au mers la împăratul Maximin, zicîndu-i: "Ce poruncești asupra celor doi închiși, care de mulți ani chinuindu-se de împărați și voievozi cu toate chinurile cele mai cumplite, n-au murit, și pînă acum sînt în legături? Căci, deși fără căutare și îngrijire omenească, totuși sînt sănătoși și la fețe sînt bine, încît noi îi socotim că sînt fără de moarte".

Împăratul Maximin, mai întîi a hulit pe zeii săi cu felurite cuvinte necinstite, că n-au putut să scoată din vremelnica viață pe cei doi vrăjmași ai lor, care se luptau cu ei. Apoi, întrebînd despre dînșii cine și de unde sînt și înștiințîndu-se că sînt din părțile Galatiei, din cetatea Ancira, îndată a poruncit să-i trimită

acolo lui Luciu, care într-acea vreme era ighemon în Ancira, cetatea Galatiei. Înștiințându-se sfinții despre aceea, s-au bucurat foarte, căci mult dorea Sfântul Clement, ca în patria sa să-și săvârșească alergarea nevoiței, pentru care rugase pe Stăpînul Hristos și și-a cîștigat cererea.

Deci, fiind duși sfinții în cetatea Ancira, i-au pus înaintea lui Luciu ighemonul, spre cercetare, dar el nu îndată a început a-i întreba pe ei, ci mai întîi, i-a pus într-o închisoare strîmtă, bîgîndu-le picioarele în obezi și lanțuri de fier punîndu-le pe grumaz, pe mîini și pe tot trupul; apoi și pietre grele legîndu-le, nu puteau nici a se mișca cu trupul, nici a-și întinde picioarele.

A doua zi, aducînd pe Sfântul Mucenic Agatanghel la judecată, la început îl amăgea pe el cu momiri, atrăgîndu-l către a sa rea credință, dar văzîndu-l neînduplecat cu mintea, a început a-l chinui; deci, a înfipt în urechile lui piroane de fier înfierbîntate în foc și străbătînd creierii lui, i-a venit mare întunecare, apoi fum a ieșit din gura și din nasul lui și cu făclii i-a ars coastele, după aceea, cu sabia i-a tăiat sfîntul lui cap.

Iar cinstitul trup al mucenicului luîndu-l cea mai sus pomenită, fericita Sofia, a doua maică a lui Clement, și învelindu-l cu pînză curată și cu aromate, l-a pus în peștera în care creștinii aveau o biserică mică; căci pentru prigonirea cea cumplită de la păgîni nu puteau credincioșii să-și aibă biserica lor în loc sfînt; de aceea, în peșteră își făcuseră biserică și acolo făceau slujbele lor lui Dumnezeu. Sfântul Mucenic Agatanghel a pătimit de la diferiți tirani, de la doi împărați, adică Dioclețian și Maximian, iar de la ighemonii Agripin, Curichie, Dometie, Sacherdon, Maxim, Afrodisie și Luciu, și a sîrșit nevoița pătimirii sale în cinci zile ale lunii noiembrie.

Înștiințându-se Sfântul Clement despre sîrșitul mucenicului și împreună pătimitorului său, Sfântul Mucenic Agatanghel, s-a umplut de negrăită bucurie, că l-a trimis pe el Dumnezeu înaintea sa. Și zăcînd cu fața la pămînt, fiind însărcinat de greutatea legăturilor, multă mulțumire a dat pentru Sfântul Agatanghel, că l-a învrednicit a-și sîrși alergarea, credința a-și păzi, toate chinurile cu bărbăție a le răbda, și în ceata sfinților mucenici, celor ce la cer dănuiesc, a se număra. Apoi se ruga și pentru sine, ca să poată pînă la sîrșit a răbda și a sfărîma capul vrăjmașului celui viclean și cu bucurie a trece la sîrșitul ceresc cel dorit.

După uciderea Sfîntului Agatanghel, Luciu, tiranul, a poruncit ca pe Sfîntul Mucenic Clement în toate zilele să-l chinuiască în temniță, iar chinuirea era astfel: cu toiege ascuțite bătea pe mucenic peste obraz și peste cap, dîndu-i cîte o sută și cinci zeci de lovituri în toate zilele. Iar aceasta s-a făcut sfîntului, de la cinci zile ale lunii noiembrie pînă la cinci ale lunii ianuarie; deci, ziua era bătut tare, încît și temnița aceea toată se roșea cu sîngele lui, iar noaptea cercetîndu-l darul lui Dumnezeu prin sfinții îngeri, îl vindeca de toate rănile acelea; și erau păgînii întru mare nepricepere, căci în fiecare zi venind și sănătos aflîndu-l, se mirau și mai amar îl băteau, rănindu-i capul și fața cu multele lovituri, pînă la 150, cît era rînduit.

Apropiindu-se praznicul dumnezeieștilor Arătări a Domnului, a venit de la împăratul în cetatea Ancira alt ighemon, anume Alexandru, în locul lui Luciu, căruia i se poruncise să meargă la împăratul.

Sosind noaptea în care avea să fie privegherea praznicului dumnezeieștilor Arătări, fericita Sofia aducînd la sine creștini, luînd pe slugi, pe copilele și pe copiii crescuți, au mers în temniță la Sfîntul Clement. Iar Dumnezeu a ajutat scopul credincioșilor, căci a adormit tare pe străjeri și numai unul nu dormea, dar acela era creștin tăinuit, care a deschis temnița celor ce veniseră; deci, intrînd înăuntru credincioșii, cu Sofia cea cu mintea bărbătească, au dezlegat pe sfînt din legături și luîndu-l, l-au dus în biserica cea din peșteră, și cu bucurie au prăznuit, mulțumind lui Dumnezeu.

Făcîndu-se ziuă, Sfîntul Clement a săvîrșit dumnezeiasca Liturghie, și toți s-au împărtășit cu dumnezeieștile Taine din sfintele mîini ale păstorului lor. Și a făcut arhiereul lui Dumnezeu multă învățătură poporului, în care a proorocit despre moartea sa, că degrab va fi ucis, apoi le-a zis: "Să nu vă temeți, fraților, că nimeni din voi nu va pieri, nici va pătimi ceva, nu vor răpi lupii pe nici unul, fără numai eu cu doi clerici, căci îmi voi pune sufletul pentru Arhiereul cel mare Hristos, care și-a pus pentru noi sufletul Său".

Încă a proorocit și aceasta, că degrab va înceta prigonirea, apoi că închinarea de idoli se va stinge și va înflori sfânta credință, pentru că cerescul Împărat va ridica pe pământ un împărat, care, luminându-se cu Sfântul Botez, va lumina toate părțile stăpînirii Romei și o nouă Romă va ridica și va răsări pretutindeni dreapta credință. Aceasta proorocind sfințitul mucenic turmei sale celei cuvîntătoare și înveselind sufletele lor, au mers la casa maicii Sofia, care pe tot poporul de la biserică l-a luat la sine, și le-a făcut ospăț mare; apoi a fost Sfântul Clement în casa ei pînă la 23 de zile ale lunii ianuarie.

Într-acea vreme, ighemonul Alexandru cercetînd lucrurile și ocîrmuirile poporului, s-a spus despre Clement, episcopul creștin, cum că noaptea a ieșit din închisoare și a făcut cercetare despre dînsul. Apoi, sosind ziua duminicii, a mers arhiereul lui Dumnezeu, Sfântul Clement, în biserica cea din peșteră, să săvîrșească dumnezeiasca Liturghie și s-au înștiințat despre dînsul păgînii, care au spus ighemonului. Iar el îndată sculîndu-se, a mers cu ostașii, care, intrînd înăuntru, au aflat pe Sfântul Clement stînd înaintea dumnezeiescului Păstor și aducînd jertfa cea fără de sînge. Și a poruncit ighemonul unuia din ostași ca scoțînd sabia să lovească pe arhiereu peste grumaji.

Deci, lovindu-l ostașul, a căzut capul Sfîntului sfințit Mucenic Clement pe dumnezeiescul prestol și peste darurile cele puse înainte, apoi s-a roșit cu sîngele lui jertfa cea fără de sînge și tot Sfîntul Altar. Iar poporul credincios era într-o mare frică și spaimă, însă nu pentru dînșii, ci pentru păstorirea lor aveau jale și, ridicîndu-și glasurile, se tînguiau. Ighemonul a ieșit îndată afară, nefăcînd poporului nici un rău, numai pe doi clerici i-a tăiat în altar cu Sfîntul Clement, iar numele lor sînt: Hristofor și Hariton, diaconii. Atunci fericita Sofia luînd cinstitul trup al iubitului său, care-i era fiu cu numele, iar cu fapta duhovnicesc părinte și păstor, l-a îngrijit cu lacrimi și cu bucurie. Deci plîngea că s-a lipsit de el pe pământ și se bucura că, săvîrșindu-și pătîmirea, a trecut la Hristos Domnul.

Apoi, Sofia l-a îngropat cu cinste, împreună cu amîndoi diaconii, cu tot poporul creștin care era acolo, aproape de mormîntul Sfîntului Mucenic Agatanghel, în biserica din peșteră, în 23 de zile ale lunii ianuarie. Astfel Sfîntul sfințit Mucenic Clement a sfîrșit nevoița cea lungă a pătîmirii sale, răbdînd 28 de ani în nenumărate și negrăite chinuri pentru Hristos.

Despre dînsul zice Nichifor Callist, istoricul grec, astfel: "De la zidirea lumii, pe toți cei ce pentru Dumnezeu au pătîmit chinuri, ori în ce fel de chin, prin foc, prin fier, prin pietre, prin lemne și cei ce cu fiarele s-au luptat și prin închisori mult timp s-au chinuit și prin diferite feluri de morți, în pământ, în apă și în văzduh s-au sfîrșit, și cei ce au fost pierduți de ger și de arșiță mare, și ori cu ce alte chinuri și pedepsiri s-au lipsit de viață, pe toți aceia i-au întrecut Sfîntul Clement împreună cu Sfîntul Agatanghel, prin pătîmirile lor cele multe. De la unsprezece tirani, în diferite cetăți au pătîmit. În Ancira, de la Dometian, antipatul Galatiei; în Roma de la împăratul Dioclețian; în Nicomidia de la ighemonul Agripin, iarăși în Ancira, de la voievodul Curichie; în Amisia de la Dometie, slujitorul împărătesc; în Tars de la împăratul Maximian; apoi, iarăși acolo de la Sacherdon ighemonul și de la boierul Maxim, după aceasta de la Afrodisie senatorul; și iarăși în Ancira, de la boierul Curichie, și în sfîrșit de la ighemonul Alexandriei.

Pentru că toți cei ce erau atunci chinuitori, îl trimiteau pe dînsul de la unul la altul, ca pe o minune nemaiauzită și văzută; căci, atît de mulți ani și prin atît de multe și diferite feluri de chinuri cumplite, a fost nebiruit și nemișcat, cu Agatanghel ucenicul său, întărindu-l Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, pentru slava numelui Său celui sfînt, căruia dimpreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, de la toată zidirea se cuvîne toată slava, cîntea și închinăciunea, în veci. Amin.

Sfântul Paulin Milostivul, Episcopul Nolei (23 ianuarie)

(Din Patericul Sfântului Grigore Dialogul)

Plăcutul lui Dumnezeu Paulin era de neam din părțile Acvitaniei; în viața mirenească a fost unul din sfetnicii senatori ai Romei, dreptcredincios și temător de Dumnezeu, având ca soție pe Tarasia, asemenea lui în credință și în faptele bune. Neavând copii firești, lua copii săraci și pe aceia în loc de fii avându-i, îngrijeau de dînșii hrânindu-i și frica lui Dumnezeu învățându-i; apoi au sporit din zi în zi în toate faptele bune, făcând multe milostenii la săraci, pe urmă și singuri au voit să fie săraci pentru Dumnezeu.

Vînzînd averile lor cele mari, și pe toate împărțindu-le la cei ce le trebuiau, viețuiau în sărăcia cea de bună voie, ca unii din săraci, spre dumnezeiasca purtare de grijă punîndu-și nădejdea. Deci, sărăcind ei acum cu totul, a venit un sărac cerînd milostenie, și nu avea la dînșii mai mult decît o pîine; atunci a poruncit fericitul Paulin soției sale ca și pe cea mai de pe urmă pîine s-o dea săracului. "Se va îngriji - zicea dînsul -, Dumnezeu de noi; iar noi să nu cruțăm a da celui ce ne cere pentru Dumnezeu".

Tarasia, însă, nu a dat-o, ci a ținut-o pentru a sa trebuință, fiindcă nu avea ce să pună înaintea la masa lor într-acea zi. Și iată a intrat la fericitul Paulin un trimis de la oarecare prieten al său bogat, spunîndu-i că i se trimite de la dînsul, pe mare, o mulțime de bucate; dar o corabie ce era mai pe urmă cu bucate s-a scufundat și a pierit în adîncul mării. Aceasta auzind-o Paulin, a zis către soția sa: "Vezi, că de ai fi dat săracului pîinea cea mai de pe urmă, nu s-ar fi cufundat în mare cea mai de pe urmă corabie cu bucate; căci pentru zgîrcenie, averile multora le pierde Dumnezeu".

Apoi, cu averile, pierzînd și slava lumească și toată deșertăciunea lumii acesteia, au ieșit din Roma în părțile Campaniei, fiindcă își lăsaseră acolo puțină avere pentru hrana lor; și în cetatea ce se numea Nola, viețuiau lângă mormîntul Sfântului Mucenic Felix, slujind Domnului, și de lume tăinuindu-se; dar nu putea să se tăinuiască mult timp fapta cea bună a lui Paulin, și pentru aceea a fost luat cu sila la scaunul Bisericii Nolei și, fără de voie, a primit vrednicia episcopiei; deci, povățuia turma sa cu sfințenie și cu dreptate, ca un credincios ocîrmuitor înțelept, pe care l-a pus Domnul peste slugile Sale; pentru că-i hrănea pe ei nu numai cu hrană sufletească, învățîndu-i pe fiecare, povățuindu-i la calea adevărului, ci și de hrana trupească și de toate trebuințele oilor sale cuvîntătoare se îngrijea; pe săraci și pe scăpătați, pe sărmani și pe văduve hrânindu-i și îmbrăcîndu-i, și pe cei robiți răscumpărîndu-i pentru libertate.

În anii aceia s-a făcut, prin voința lui Dumnezeu, năvălirea vandalilor asupra pămîntului Italiei, pe care prădîndu-l de tot, au venit și în părțile Campaniei, unde este cetatea Nola, și acolo multe cetăți și sate pustiind, au venit și în eparhia lui Paulin, unde au prădat mulțime de popor și în țara lor l-au dus pe mare în Africa. Într-acea vreme fericitul Paulin, episcopul, pe toate cele ce le-a avut în episcopie le-a împărțit spre răscumpărarea celor robiți, și spre hrana celor ce sărăciseră de năvălirea barbarilor și acum nu-i rămăsese lui nimic. Ostașii vandalilor fiind cumpliti și fără de omenie, chinuiau pe creștini ca să spună comorile cele ascunse în pămînt. Sfântul Paulin pătimea cu inima împreună cu ei, strigînd către Dumnezeu: "Doamne, fă ca pe mine pentru aur și argint să mă chinuiască, că Tu știi unde am ascuns bogăția mea, adică în mîna robilor Tăi, săracilor și scăpătaților".

Odată a venit la dînsul o văduvă săracă, plîngînd: "Fiul meu este rob de vandali și aud despre dînsul că se află în Africa, la ginerele lui Riga, împăratul vandalilor; deci, mă rog sfinției tale, pentru el, singură nădejdea hranei mele și toiagul bătrînețelor". Iar omul lui Dumnezeu, cu toată sîrguința căutînd de va afla ceva ca să dea celei ce cerea și neaflînd nimic, a zis către văduva cea săracă: "Femeie, nu am nicidecum ce să-ți dau, fără numai pe mine singur să mă iei, că iată întru a ta stăpînire mă dau ca un rob, deci, să mă vinzi pe mine și să-ți răscumperi fiul sau pe mine în robie să mă dai pentru fiul tău".

Ea auzind acestea din gura unui astfel de bărbat, socotea aceasta că este batjocură, mai mult decât milă; dar acest sfânt a încredințat-o pe femeie, că nu batjocură, ci adevărul grăiește; și a sfătuit-o ca, crezând cele grăite, să nu se înfricoșeze luînd pe episcop în robie pentru libertatea fiului ei.

Deci, au mers amîndoi în Africa și mergînd la vandali, sta la poarta boierului, ginerele împăratului, la care era fiul acelei văduve și, ieșind boierul din casă, văduva a căzut înaintea lui, rugîndu-l cu plîngere, ca să elibereze pe fiul ei. Iar bărbatul acela fiind mîndru nu numai că n-a voit să-l elibereze pe fiul ei, dar nici să-i asculte cererea. Atunci văduva, arătînd pe slujitorul lui Dumnezeu, Paulin, a zis: "Iată pe omul acesta îl dau în locul fiului, numai să faci milă să-l liberezi pe fiul meu, căci unul născut îmi este".

Iar el, cu fața blîndă căutînd spre om, l-a întrebat, zicînd: "Ce meșteșug știi?" Răspuns-a lui Sfîntul Paulin: "Nu știu nici un fel de meșteșug, fără numai a lucra la grădină, aceasta știu bine". Acestea auzindu-le boierul s-a bucurat, căci un om ca acela îi trebuia, și a dat pe fiul văduvei, pe care ea luîndu-l, s-a întors la locul său; iar Sfîntul Paulin, rămînînd în robie, a luat sub îngrijire grădina și lucra ostenindu-se, iar stăpînul lui a început a veni adeseori în grădină, și pentru oarecare lucruri se întreba cu grădinarul său; văzîndu-l înțelept și cunoscător, vorbea cu el despre toate, apoi de multe ori lăsîndu-și pe casnicii și prietenii săi, se îndulcea de cuvintele aceluia foarte mult.

Într-o zi, stăpînul vorbind cu el, Sfîntul Paulin a zis către dînsul în taină: "Păzește-te acolo unde voiești să mergi, căci se cade ție să te îngrijești pentru luarea împărăției vandalului, căci împăratul acesta, socrul tău, va muri deodată de moarte grabnică, iar tu de te vei duce, apoi altul fără de tine va lua împărăția". Acestea auzindu-le boierul de la grădinarul său, nicicum n-a tăcut, ci mergînd, a spus despre aceea împăratului; căci sfîntul îi era foarte credincios lui, de vreme ce mai mult decât pe toți îl iubea. Iar împăratul îndoindu-se, a zis: "Voi să văd pe bărbatul acela de care spui". Iar ginerele împăratului a zis: "Acum îi voi porunci, ca să-ți aducă la prînz verdețuri din grădină și-l vei vedea pe el".

Deci, șezînd împăratul să prînzească, a intrat la dînsul Paulin aducînd verdețuri la masa împărătească, după porunca stăpînului său, iar împăratul văzîndu-l, odată s-a cutremurat și chemînd pe stăpînul lui, adică pe al său ginere, taina pe care voia s-o ascundă i-a arătat-o lui, zicînd: "Sînt adevărate cele ce ai auzit de la omul acela pentru că noaptea aceasta am văzut în vis niște boieri șezînd pe scaune și făcînd judecată asupra mea, dar ședea și acesta în mijlocul lor și cu judecată mi s-a luat toiagul și puterea pe care dintîi o luasem". Deci, l-a întrebat pe el cine este. "Pentru că eu pe acest bărbat nu-l socotesc să fie vreun om din cei proști, de vreme ce în mare vrednicie l-am văzut pe el".

Atunci ginerele împăratului luînd pe fericitul Paulin de o parte, l-a întrebat pe el cine este. Și a răspuns către dînsul omul lui Dumnezeu, zicînd: "Robul tău sînt, pe care pentru fiul văduvei m-ai luat". Iar el cu dinadinsul întreba ca să-i spună, nu ce este acum, ci ce a fost în țara sa. Și-l sfătua cu multe jurăminte ca să nu ascundă înaintea lui taina sa, să-i arate adevărul. Iar omul lui Dumnezeu supărîndu-se și neputînd să calce jurămintele, i-a spus despre sine că este episcop; iar stăpînul lui auzind de aceasta, foarte mult s-a temut și cu smerenie i-a zis: "Cere de la mine ce voiești, astfel încît cu mari daruri să te întorci la pămîntul tău". Și a zis către dînsul plăcutul lui Dumnezeu Paulin: "O facere de bine de la tine doresc, pe care poți s-o faci, adică: ca pe toți robiții din țara mea aduși aici, să-i lași liberi la locul lor".

Îndată, prin sîrguința boierului aceluia, prin toată Africa au fost cercetați creștinii cei robiți din pămîntul Campaniei, și i-au adus la Sfîntul Paulin. Atunci a fost eliberat cu cinste sfîntul păstor cu toate oile păstoriei sale cele cuvîntătoare și cu multe alte daruri și cu hrană îndestulătoare; apoi au mers cu corăbiile în țara lor, cu veselie și cu bucurie. Iar nu după multă vreme, a murit Riga, împăratul vandalilor, după cum proorocise sfîntul; iar în locul lui a luat împărăția ginerele său. Astfel Sfîntul Paulin vînzîndu-se pe sine singur în robie, multe popoare a scos din robie la libertate, urmînd lui Hristos Domnul, Cel ce a luat chipul de rob și a izbăvit neamul omenesc din robia diavolului.

Viețuind Sfîntul Paulin, după ieșirea din robia vandalilor, ani îndelungați, iar turma cea încredințată lui, ca un păstor bun bine păscînd-o, și-a pus sufletul său pentru oi, apoi dînd multe milostenii la frații cei

săraci, și necruțându-se pe sine singur, a trecut către începătorul păstorilor, Hristos, Domnul său, de la care acum însutit primește, și viață veșnică moștenește, slăvindu-L pe El, în veci. Amin.

Viața Cuvioasei Maicii noastre Eusebia, care s-a numit și Xenia (24 ianuarie)

(După Metafrast)

Viețile și laudele sfinților se aseamănă cu lumina stelelor; căci precum stelele sînt întărite cu așezarea pe cer și toată partea cea de sub ceruri o luminează, încît acelea care se văd de indieni, nu se ascund nici de sciți, apoi pămîntul și marea le luminează și îndreptează corăbiile ce plutesc, ale cărora nume deși nu le știm, pentru mulțimea lor, totuși de luminoasa lor podoabă ne minunăm; astfel este și cu luminarea sfinților.

Deși sînt închise moaștele lor în morminte, însă puterile lor, în partea cea de sub cer, nefiind împrejur mărginite cu hotarele pămîntești, ne minunăm de viața acelor și de slava cu care preamărește Dumnezeu pe plăcuții Lui, precum a preamărit și pe această plăcută a Sa, Cuvioasa Xenia, a cărei viață minunată, spre luminarea și chipul celor ce voiesc să slujească cu dragoste lui Dumnezeu, prin scrisoare, s-a dat neamului celui mai de pe urmă de către cei vechi, într-acest chip.

A fost în Roma cea veche un bărbat slăvit și vestit, unul din cei mai mari senatori, care era creștin dreptcredincios și avea numai o fiică, pe care o păzea ca pe lumina ochilor, anume Eusebia; acesteia sosindu-i vîrsta de nuntă, un boier asemenea cu cinstea de senator, a poftit pe părinții Eusebiei ca să-i dea pe fiica lor spre însoțire fiului său. Părinții sfătuindu-se, au logodit pe Eusebia cu acel tînăr de bun neam, care era asemenea cu cinstea și cu bogăția, și au hotărît ziua în care avea să se săvîrșească legiuita nuntă; iar fecioara, fiind plină de dumnezeiasca dragoste, dorea ca Mirelui Celui nestricăcios, Care este mai frumos cu podoabă decît fiii omenești, lui Hristos Domnul, să se facă mireasă, prin veșnica sa feciorie; acea dorire a sa o tănuia înaintea părinților, pentru că știa, că de i-ar fi cunoscut gîndul ei, apoi nici c-ar fi voit aceasta să audă, cu totul ar fi oprit-o, cu dragostea amăgind-o, și cu porunca silind-o spre însoțire; de vreme ce avînd pe aceea singură fiică moștenitoare a tuturor bogățiilor lor, doreau să se mîngîie de a ei însoțire și de fii. Fericita Eusebia avea două roabe credincioase ale ei, care din copilărie crescuseră cu dînsa și care slujeau ei cu toată osîrdia și dragostea. Deci, luîndu-le pe ele deosebi, le-a zis: "Voiesc să vă spun un lucru tăinuit, dar mai întîi vă jur pe Domnul Dumnezeu, să nu spuneți nimănui cele ce veți auzi de la mine, pentru că scopul și dorirea inimii mele voiesc să v-o descopăr; deci, păziți ca nimeni din cei dimprejur să nu știe taina mea, și voi mai bine să vă învoiți cu mine, ca și voi să vă mîntuiți sufletele voastre și să ajutați ticăloșiei mele".

Iar roabele i-au zis: "Toate cîte vei porunci nouă, stăpîna noastră, le vom face, mai ales că și sufletelor noastre are să le fie de folos înțelegerea ta; deci, gata sîntem, ca mai bine să murim pentru tine, decît să spunem cuiva ceva, despre cele ce ai să ne grăiești". Iar fecioara le-a zis: "Știți că părinții mei vor să mă mărite, iar mie nici prin minte nu mi-a venit cîndva să cuget aceea, adică să mă gîndesc la nuntă, și foarte greu îmi este lucrul acesta pe care părinții mei s-au sfătuit să-l facă; pentru că este viața aceasta numai umbră, fum și vis. Deci să mă ascultați pe mine, să luăm de obște viață curată, și de va fi voia Domnului cu scopul meu, și voi de vă veți uni cu sfatul meu și veți păzi cele ce vă spun, apoi ce se va cădea nouă să facem, vom chibzui; dar să mă credeți că de ar ști despre aceasta părinții mei și ar voi ca cu sila să mă îndemne la nuntă, apoi chiar de m-ar da focului, sabiei sau fiarelor, nicidecum nu vor putea să mă întorcă de la scopul meu, ajutîndu-mi Dumnezeu".

Auzind acestea, amîndouă roabele au zis: "Voia Domnului să fie, căci și noi ne învoim cu scopul tău; și mai bine dorim ca și tine, stăpîna noastră, să murim cu tine decît să te vădim". Unele ca acestea auzind

fericita Eusebia de la slujnicele sale, a preamărit pe Dumnezeu; și avînd cele trei fecioare dragoste întocmai către Hristos, gîndeau în toate zilele cum ar face, ca dorirea lor să poată ajunge întru săvîrșire; deci se rugau lui Dumnezeu să le dea sfat bun.

Iar din ziua aceea în care s-a dat pe sine întru dragostea Domnului, Eusebia sfătuindu-se la viață curată pe ascuns de părinți, prin mijlocirea celor două roabe ale sale, împărțea la cei ce aveau trebuință, aurul, argintul și toate lucrurile cele ce erau de preț. Încă au mai împărțit acele roabe și simbriile lor pe care le aveau, pregătindu-se pentru sărăcie, pentru dragostea lui Hristos; apropiindu-se ziua nunții, fericita Eusebia sfătuindu-se cu roabele sale, și-a schimbat noaptea îmbrăcămintea din chipul cel femeiesc în cel bărbătesc și luînd niște aur pentru trebuință, a ieșit din casă, neștiind nimeni, întîmplîndu-se ușile deschise.

Și însemnîndu-se cu semnul Crucii, a zis către Hristos Dumnezeu: "Tu fii cu noi, Fiul lui Dumnezeu, și arată-ne calea în care vom merge, căci pentru dragostea Ta lăsăm casa și pe toate din ea, și voim mai bine să ne înstrăinăm și în necazuri să viețuim, pe Tine dorindu-Te și pe Tine căutîndu-Te". Astfel ieșind din casă, s-a rugat cu lacrimi, plîngînd și bucurîndu-se; apoi Sfînta Eusebia zicea pe cale către roabele sale: "Voi de acum să-mi fiți surori și eu mai vîrtos voi sluji vouă în toate zilele vieții mele, dar, o! stăpînele mele, să defăimăm toate pentru Dumnezeu, și să nu căutăm nimic pe pămînt, decît numai să mîntuim sufletele noastre; să fugim de grijile cele deșarte ale vieții și vătămatoare de suflet, și să credem Domnului, care a zis: *Toți cei ce-și vor lăsa pentru numele Meu, tată, mamă, casă, sau țarini, vor lua însutit și vor moșteni viața cea veșnică*. Astfel, surorile mele, să ne mîntuim sufletele noastre".

Despre acestea grăind sfînta către dîsele, s-au dus la mare și găsind o corabie care avea să plece spre hotarele Alexandriei, au dat chiria și s-au așezat într-însa, apoi, fiind și vîntul prielnic, în puține zile au ajuns la Alexandria; iar de acolo plecînd, s-au dus într-o insulă Cos de la Halicarnas, cetatea Cariei, fiind departe la cincisprezece mii de pași; căci alergau pretutindeni, voind să afle un loc necunoscut, ca nu cîndva să fie găsite de părinți. Deci, petrecînd în aceea insulă mai fără frică, și-au schimbat chipul cel bărbătesc în femeiesc și găsind o casă mică într-un loc deosebit, viețuiau acolo, mulțumind lui Dumnezeu, Căruia se rugau de-a pururea să le trimită un om duhovnicesc, care ar putea să le îmbrace în rînduiala monahicească și să aibă grijă de sufletele lor.

Sfînta Eusebia sfătuia pe prietenele sale, zicîndu-le: "Mă rog vouă, surorile mele, pentru Domnul să păzim taina noastră, adică să nu spunem nimănui patria noastră și scopul pentru care am plecat din casa părintească, și care îmi este numele meu, ca nu cumva, după nume și după patria mea, de unde am plecat, cercetînd părinții mei să afle. Deci, vă jur pe Dumnezeu, ca toate acelea să le păziți pînă la sfîrșitul vieții mele și să nu spuneți nimănui nimic despre cele ce s-au făcut și se vor face de noi. Și de va întrebă cineva de numele meu, să spuneți că mă numesc Xenia, care se îlcuiește "străină"; că acum, precum mă vedeți, mă înstrăinez, lăsîndu-mi casa și părinții, pentru Dumnezeu; și de acum înainte, nici voi să nu mă mai numiți Eusebia, ci Xenia, deoarece nu am aici cetate stătătoare, ci înstrăinîndu-mă cu voi împreună, în viața aceasta, caut pe cea viitoare".

Sfînta zicînd acestea către roabele sale, ele au făgăduit să păzească toate cele poruncite lor, și de atunci sfînta, mireasa lui Hristos, era numită Xenia, în loc de Eusebia. Odată plecîndu-și genunchii împreună cu surorile, au început a plînge și a grăi: "Dumnezeule, fă cu noi, străinele și săracele, mila Ta cea mare, precum ai făcut cu toți sfinții Tăi, și ne trimite, Stăpîne, un om plăcut Ție, prin care am putea să ne mîntuim și noi, smeritele".

Pe cînd se rugau astfel, Sfînta Xenia cu surorile, ieșind din casa în care locuiau, văzură un bătrîn cinstit, cărunt la păr, venind de la țărni, îmbrăcat monahicește, a cărui față era ca un înger, și alergînd la dînsul sfînta fecioară a căzut la picioarele lui, plîngînd și zicînd: "Omule al lui Dumnezeu, să nu treci cu vederea cele înstrăinate în țara îndepărtată, să nu te întorci de către nevoiașele cele sărace, nici să te îngrețosezi de rugămintele păcătoaselor; ci te aseamănă Sfîntului Apostol Pavel și ne fii nouă povățuitor și învățător, precum acela a fost Sfîntei Tecla; adu-ți aminte de răsplătirea dreptilor, gătită de la Dumnezeu, și mă mîntuiește împreună cu aceste două surori".

Auzind acestea slujitorul lui Dumnezeu, s-a pornit pe lacrimi și a zis către dînsa: "Ce voiești să vă fac?" Ea a răspuns: "Să ne fii părinte și învățător după Dumnezeu și să ne arăți unde am putea să ne mîntuim; pentru că sîntem străine și nu știm unde să ne ducem, că ne rușinăm a ne arăta la oameni". Iar el a zis către dînsa: "De unde sînteți și care este pricina, de sînteți așa singure?" Sfînta răspunse: "Sîntem din țara îndepărtată, robule al lui Hristos, și ne-am sfătuit ca să plecăm împreună din patria noastră și să venim în aceste locuri; apoi ne-am rugat lui Dumnezeu, ziua și noaptea, să ne trimită un om, prin care am putea să ne mîntuim și acum Dumnezeu ne-a arătat pe cuvioșia ta, care poți să miluiești neputințele noastre".

Sfîntul bătrîn a grăit: "Credeți-mă surorilor, că și eu sînt străin aici, precum mă vedeți, vin de la Sfintele Locuri, unde m-am închinat, și mă întorc în patria mea". Roaba lui Hristos îi zicea: "Din ce parte ești, cuvioșia ta, stăpînul meu?" El a răspuns: "Eu sînt din părțile Cariei, din cetatea Milasa". Mireasa lui Hristos i-a zis iarăși: "Rogu-mă sfinției tale, să ne spui vrednicia ta, că mi se pare că ești episcop?" Bătrînul zise către dînsa: "Iartă-mă soră, sînt un om păcătos și nevrednic de chipul monahicesc, dar cu mila lui Dumnezeu sînt prezbiter și egumen al unei mici adunări de frați, în mînăstirea Sfîntului și preaslăvitului Apostol Andrei, iar numele meu este Pavel".

Auzind acestea roaba lui Hristos, a lăudat pe Dumnezeu, zicînd: "Slavă Ție, Dumnezeule, că m-ai ascultat pe mine săraca și mi-ai trimis om, să mă mîntuiască, împreună cu aceste două surori, precum ai trimis Sfîntei Tecla pe Sfîntul Pavel." Apoi a zis către bătrîn: "Rogu-mă ție, robule al lui Dumnezeu, să nu ne treci cu vederea pe noi străinele, ci fii părintele nostru după Dumnezeu". Grăit-a lor fericitul Pavel: "V-am spus că și eu sînt străin și nu știu ce bine să vă fac aici, dar de voiți să mergeți în cetate, apoi nădăjduiesc că Domnul va face milă cu voi și mă voi îngriji de voi după puterea mea". Fecioarele căzînd la bătrîn, cu lacrimi au zis: "Așa, robul lui Dumnezeu, ia-ne cu tine și vom merge oriunde ne vei porunci, numai să faci milă cu noi străinele și să ne fii povățuitor spre viața cea veșnică".

Luînd cu sine robul lui Dumnezeu pe acele sfinte fecioare, au venit în cetatea Milasa, și au găsit acolo niște case la loc liniștit și aproape de biserică, pe care Sfînta fecioară Xenia, cumpărîndu-le cu aurul ce luase de acasă, a zidit o biserică nu mare, în numele Sfîntului și marelui Mucenic Ștefan, și în scurtă vreme a așezat și o mînăstire mică de fecioare, făcîndu-le mirese ale lui Hristos.

Acolo se îngrijea de dînsa Sfîntul Pavel egumenul, de ale cărui mîini a fost tunsă Xenia, împreună cu amîndouă roabele sale, în rînduiala monahicescă. Și nimeni n-a cunoscut, pînă la sfîrșitul ei, de unde era acea fecioară, nici pentru care pricină a plecat din patria sa, și care este adevăratul ei nume, pentru că se numea Xenia, adică străină. Iar Cuviosul Pavel spunea celor ce-l întrebau despre acele fecioare: le-am luat din insula Cos și le-am adus aici. Deci, toți le socoteau că sînt de acolo, de aceea și mînăstirea se numea "Cos", după numele insulei aceleia.

Dar nu după multă vreme a adormit întru Domnul, Chiril, episcopul acelei cetăți și a fost ales la pe scaun în locul lui, Cuviosul Pavel, egumenul mînăstirii Sfîntul Andrei. Acela primind vrednicia de episcop, și mergînd în mînăstirea de fecioare a sfințit pe Xenia diaconiță, ca pe una ce era cu adevărat vrednică de aceasta. Căci în trup fiind, avea viață îngerească, și cu toate că era crescută întru multe dulceți și desfătări, fiind fiică de senator, însă la atît de aspră viață s-a deprins, încît pe o cale nouă, neobișnuită, se vedea că se suie spre pustniceasca desăvîrșire.

De înfrînarea ei se temeau diavolii și de postul și nevoința ei biruindu-se, nu îndrăzneau nici a se apropia de dînsa: pentru că mînca uneori a doua zi, alteori a treia zi, iar de multe ori și toată săptămîna petrecea fără hrană. Și cînd era să primească hrană, nici verdețuri nu mînca, nici linte, nici vin, nici untdelemn, nici poame de grădină, nici orice alte mîncări de cele bune, afară numai de puțină pîine, udată cu lacrimile sale. Și luînd din cădelniță cenușă, își presăra pîinea sa; aceasta o făcea în tot timpul vieții sale, împlinind cuvîntul prorocesc: *Cenușă cu pîine am mîncat și băutura mea cu plîngere am amestecat*. Și se sîrguia în tot timpul ca să-și tăinuiască înfrînarea aceasta chiar de surorile sale; numai acele două roabe ale ei împreună viețuitoare o priveau în taină ce face, și singure urmau vieții ei celei îmbunătățite.

Atîta rîvnă era într-însa, încît de cu seară, pînă în timpul cîntării Utreniei, sta toată noaptea, ridicîndu-și mîinile în sus, rugîndu-se, și așa în toate serile era văzută de surori în taină, iar uneori plecîndu-și genunchii de cu seară, pînă la timpul cîntării Utreniei, și pînă dimineața se ruga, cu multe lacrimi, și astfel întotdeauna slujea Domnului, iar aceasta o făcea cu smerenie, încît mai jos decît toți se socotea pe dînsa. Dar cine va putea spune celelalte fapte bune ale ei? Ce fel de cuvinte vor fi de ajuns, să spună toate isprăvile ei? Ce vom zice de blîndețea ei? Pentru că nu a fost văzută mîniindu-se cîndva, nici a întinat viața ei vreo deșartă slavă și îngămfare. Fața ei era smerită, cu mintea înțeleaptă, căutătura neîmpodobită, trupul chinuit cu pustniceștile osteneli și inima ei pașnică, nici o tulburare avînd.

Apoi ce bunătăți nu erau într-însa? Priveghere de-a pururea, înfrînare mare, smerenie nespusă și dragoste nemăsurată; pe cei din nevoi ajuta, cu cei ce pătimeau, împreună pătimea, spre păcătoși se milostivea, iar pe cei rătăciți îi povățuia la calea pocăinței. Despre hainele ei nici nu se poate grăi, pentru că purta niște zdrențe și chiar de aceea se socotea pe dînsa că este nevrednică. Și toată viața ei era întru umilință și întru vărsarea lacrimilor celor neîncetate; și mai degrab puteai să vezi izvoarele apelor în vreme de arșiță secînd, decît ochii ei încetînd de lacrimi, care, de-a pururea, spre iubitul mirele său Hristos izvorau ca pîraie de lacrimi; dorind ca să-L vadă pe El față către față și cu David grăia: *Cînd voi veni și mă voi arăta feței lui Dumnezeu, feței preadulcelui Mirelui meu, făcutu-s-au lacrimile mele pîine ziua și noaptea.*

Iar cînd s-a apropiat fericitei Xenia, pururea pomenită și nevinovată mireasă a lui Hristos, vremea ducerii ei din vremelnica viață, a sosit pomenirea Sfîntului Efrem, care a fost altădată în cetatea aceea episcop; și a mers fericitul episcop Pavel cu tot clerul său în satul care se numește Levchin, pentru că acolo era biserica Sfîntului episcop Efrem, și într-însa erau cinstitele lui moaște.

În acest timp Cuvioasa Xenia, chemînd pe toate surorile sale în biserica mînăstirii, a început a grăi către dînselle: "Stăpînele mele și surori, știu cîtă dragoste mi-ați arătat, cum ați suferit și mi-ați ajutat mie, străine; și acum mă rog vouă, să arătați dragostea voastră și să mă pomeniți pe mine săraca, păcătoasa și străina, întru rugăciunile voastre, milostiv făcînd mie pe Dumnezeu, ca să nu mă împiedice păcatele mele, ci cu rugăciunile voastre să trec la Hristosul meu, că iată acum sfîrșitul meu s-a apropiat și în durere îmi este sufletul și în necaz foarte; căci nepregătită am să ies din trupul meu. Iar părintelui nostru, episcopul Pavel, nefiind aici, voiesc să-i spuneți în locul meu cînd va veni, că așa a zis săraca Xenia: "Pentru Dumnezeu, cinstite părinte, pomenește străinătatea mea; că tu m-ai povățuit și m-ai adus în viața aceasta; deci roagă-te pentru mine, ca să nu mă rușineze Domnul întru a mea nădejde".

Acestea auzindu-le toate surorile, au început a plînge și a zice: "Stăpîna noastră și povățuitoarea sufletelor noastre, cum ne lași pe noi în sărăcie și în nevoi? Cine ne va povățui de acum pe calea vieții? Cine ne va învăța sau cine se va mai ruga pentru lenevirea noastră? Nu, stăpînă, într-o vreme ca aceasta să nu ne lași pe noi; adu-ți aminte că tu singură ne-ai adunat pe noi în această ogradă a ta, îngrijește-te de sufletele noastre, stăpînă, și te roagă lui Dumnezeu, ca să-ți prelungească viața încă o bucată de vreme pentru noi săracele, ca să ne povățuiești la mîntuire".

Apoi au început și cele două roabe a cădea la picioarele ei și cu amar a zice: "Ne lași acum pe noi, stăpîna noastră, fără noi te duci de aici? Dar, ce vom face noi? Ce vom lucra într-o țară străină noi, nemernicele? O! vai de noi săracele, nevoiașele și străinele, că n-am avut grijă de noi și pentru aceasta vrei să ne lași pe noi singure, doamna noastră? Adu-ți aminte de necazurile pe care le-am îndurat cu tine, adu-ți aminte de străinătatea noastră și a ta, întru care părtașe ți-am fost ție; adu-ți aminte că întru toate cu osîrdie ți-am slujit, adu-ți aminte și te roagă lui Dumnezeu pentru noi, ca să ne ia și pe noi cu tine, stăpîna noastră".

Deci, făcîndu-se multă tînguire, a început și însăși Cuvioasa Xenia, plîngînd a zice: "Știți, surorile mele, că mai înainte de timp striga Apostolul Petru, zicînd: *Nu va zăbovi Domnul nostru făgăduința, precum unii o socotesc zăbovire; ci îndelung rabdă spre noi, nevrînd ca să piară cineva, ca toți să vină la pocăință. Și va veni ziua Domnului ca un fur!* Deci, acestea știindu-le, surorile mele, să nu ne lenevim într-această puțină vreme, ci să ne trezim, să aprindem candelile noastre, să luăm untdelemn în vasele noastre, să ne pregătim a ieși întru întîmpinarea Mirelui, de vreme ce nu știm în ce ceas ne va chema pe noi Domnul, că iată secerișul a sosit și lucrătorii sînt gata și numai porunca Stăpînului o așteaptă".

Aceasta grăindu-le sfînta, și toate plîngînd și căzînd la picioarele ei, cuvioasa ridicîndu-și mîinile ei spre cer, cu multe lacrimi s-a rugat, zicînd așa: "Dumnezeule, cel ce ai acoperit pînă astăzi străinătatea mea, ascultă-mă pe mine săraca și păcătoasa roaba Ta, fii milostiv roabelor Tale acestea, surorile mele, ferește-le și păzește-le de toate meșteșugurile diavolești, spre slava și lauda sfîntului Tău nume. Rogu-mă Ție, Dumnezeul meu, adu-Ți aminte de aceste două surori ale mele, care împreună cu mine s-au înstrăinat pentru dragostea Ta și precum în această viață vremelnică nu s-au despărțit de mine, așa și întru Împărăția Ta, nu ne despărți pe noi, ci împreună ne învrednicește în cămara Ta".

Astfel rugîndu-se, a poftit pe toate surorile să iasă o vreme, și s-o lase pe ea singură să se liniștească puțin. Deci, ieșind toate din biserică, s-a închis singură ea, iar cele două roabe ale ei stînd înaintea ușii, priveau înăuntru pe ascuns și o vedeau cum plecîndu-și la pămînt genunchii săi, se ruga; apoi în chipul Crucii, cu fața la pămînt, a făcut rugăciune, și stînd ea astfel multă vreme, îndată a strălucit o lumină în biserică, ca un fulger la vedere, și bună mireasmă a început a ieși din biserică, iar ele intrînd degrabă înăuntru și voind să o ridice de la pămînt, au aflat-o adormită întru Domnul, în 24 zile ale lunii ianuarie, într-o zi de sîmbătă, și în ceasul al șaselea din zi.

Apoi, ieșind cele două surori plîngînd, au chemat pe altele, zicînd: "Maicile și surorile noastre, veniți să ne tînguim pentru sărăcia cea de obște; veniți să plîngem de căderea cea prin moarte a stîlpului nostru, ne-am lipsit de cinstita maica noastră și am rămas singure; Sfînta Xenia, maica noastră, a murit".

Intrînd toate în biserică, au văzut-o că se mutase din cele de aici, și făcură plîngere și tînguire foarte mare. Iar iubitorul de oameni Dumnezeu, vrînd să arate tuturor ce fel de comoară ascunsă era pe pămînt, a arătat un semn mare și prealuminat pe cer, pentru că în ceasul acela în care Cuvioasa Xenia și-a dat cuviosul său suflet în mîinile Domnului, pe la amiază, văzduhul fiind înseninat și curat, s-a arătat pe cer, deasupra mînăstirii celei de fecioare, o cunună de stele foarte luminoasă avînd în mijlocul său o cruce, strălucind mai mult decît soarele; și a fost văzut semnul acela de toți. Iar cetățenii cei din Milasa, împreună cu episcopul lor Pavel, fiind încă în satul Levchin, și văzînd semnul cel de pe cer, se mirau și întru nepricepere se întrebau ce este aceasta. Iar fericitul episcop Pavel, înțelegînd cu duhul, a zis către toată mulțimea poporului: "Maica Xenia a adormit și pentru dînsa este semnul minunii". Și îndată, sfîrșind Liturgia, s-a întors în cetate cu tot poporul care fusese la praznic și aflară cetățenii, precum le-a spus lor episcopul, pe Sfînta Xenia moartă.

Deci, s-a adunat la mînăstirea de fecioare mare mulțime de bărbați și de femei cu copii, atrași de semnul cel văzut pe cer, și strigau, zicînd: "Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, că mulțime de sfinți Ți-au plăcut Ție în taină! Slavă Ție, Cuvîntul lui Dumnezeu, Cel ce Te-ai întrupat și de bunăvoie Te-ai răstignit pentru noi păcătoșii, că ai arătat tuturor comoara Ta cea mare, care pînă acum aici era tainuită! Slavă Ție, Stăpîne, că pe a Ta cetate, Milasa, ai învrednicit-o ca să fie cămară și vistierie a comorii Tale acesteia, care a ținut întru sine pînă acum pe acest mărgăritar prea scump, de mare preț, pe sfînta Ta mireasă, pe care ai luat-o în cămara Ta cea cerească, iar curatul și sfîntul ei trup l-ai lăsat cetății Tale spre pază!".

Astfel, toți plîngînd și privind spre cununa și crucea care se vedeau pe cer, tot poporul cel iubitor de Hristos, dar mai ales partea femeiască, cuprinzîndu-se de rîvnă, cu mare glas striga către Sfîntul episcop Pavel: "Să nu ascunzi slava cetății noastre, cuvioase episcop, nici să taci laudele noastre, să nu ascunzi pe mărturisitorul cel arătat nouă de Dumnezeu. Arată făclia cea luminoasă, care pînă acum a fost sub obroc, și în taină a luminat. Arat-o la toți, ca să vadă toți potrivnicii noștri, și să cunoască la ce fel de stăpîn slujim. Să vadă elinii și să se rușineze. Să vadă iudeii taina Crucii și să cunoască că Acela pe care ei L-au răstignit, este Dumnezeu. Să vadă toți cei ce vrăjmășesc asupra Crucii lui Hristos și să se tînguiască. Să vadă cum și după moarte preamărește pe robii Săi, Stăpînul îngerilor, să vadă toți cu ce slavă se încununează de la Dumnezeu Xenia, mireasa Lui, ea, care de oameni se socotea că este străină neștiută și roabă; să vadă toți de ce fel de dar și cinste s-a învrednicit cetatea noastră cea săracă".

Deci, poporul cu episcopul și cu prezbiterii s-au apropiat de cinstitul trup al Sfintei Xenia și punîndu-l pe pat, precum se cade, au aprins multe lumînări și tămîie, iar episcopul împreună cu prezbiterii au luat patul pe umerii lor și cîntînd, s-au dus în mijlocul cetății. Și se mirau toți de minunea cea preaslăvită, ce se

fața, căci, cînd mergeau cu patul pe care era dus trupul sfintei, mergea deasupra patului și cununa cea cu crucea arătată pe cer; iar cînd au pus patul în mijlocul cetății, a stat și cununa deasupra patului. Și s-au adunat și din satele de prin împrejurimi mulțime de popor fără de număr, văzînd acel semn prea luminat pe cer, și s-a umplut cetatea de adunarea poporului, încît era într-însa mare strîmtoare. Iar fericitul episcop Pavel, cu poporul, tot în noaptea aceea spre duminică, a petrecut-o lîngă sfînta, priveghind și cîntînd pînă la ziuă. Și multe tămăduiri se făceau de la moaștele ei, pentru că toți, de orice boală erau cuprinși, numai cît se atingeau de patul sfintei, îndată dobîndeau tămăduire.

Sosind ziua Sfintei Duminici, au acoperit cu pînze curate cinstitul trup al Cuvioasei Xenia și cîntînd deasupra gropii, au dus-o pînă la locul ce se cheamă Sichinie, care este la intrarea cetății dinspre miazăzi; căci mai înainte de mutarea sa, sfînta a poftit ca acolo să-i pună trupul ei. Și vedea iarăși tot poporul că trupul ei ducîndu-se cu patul, mergea și cununa cea de stele cu crucea cea văzută pe cer, urmînd patului; și iarăși cînd se oprea patul, sta deasupra și cununa aceea. Apoi, făcîndu-se îngroparea, au împărțit oamenii între ei în mici bucăți, pînzele cele subțiri, ce au fost pe cinstitele moaște și le păstrau la dînșii cu credință, spre tămăduirea a diferite boli.

Deci, ungînd episcopul cu mir sfîntul trup al Cuvioasei Xenia, după obicei, l-a pus în mormînt nou, și desăvîrșindu-se cinstita îngropare, îndată cununa de stele care strălucea pe cer s-a făcut nevăzută. Și multe tămăduiri se dădeau de la mormîntul sfintei, tuturor celor ce cu credință se apropiuau. Iar nu după multă vreme, a murit și una din roabele Cuvioasei Xenia, apoi după dînsa și cealaltă degrab s-a dus la veșnica viață, și le-au îngropat pe amîndouă la picioarele sfintei lor stăpîne.

Cînd era să moară cea de-a doua, au venit la dînsa toate monahiile, și jurînd-o, o rugau, să le spună toate faptele Cuvioasei Xenia; iar ea văzîndu-se că este acum spre sfîrșit, le-a spus cu de-amănuntul toate cele despre sfînta: din care părinți și de unde a fost și pentru care pricină a fugit de acasă și din patria sa cu amîndouă roabele sale; apoi, cum și-a tănuit numele ei, pentru că numele ei din naștere era Eusebia, și l-a schimbat în Xenia, de vreme ce se înstrăina pentru dragostea lui Dumnezeu; și toți s-au înștiințat despre viața cea neștiută a miresei lui Hristos, Xenia.

Astfel, această cuvioasă a plăcut lui Dumnezeu, căci, deși de lume era străină, dar cerului era locuitoare. Văzută era în trup, dar s-a asemănat cu îngerii cei fără de trup. S-a dezbrăcat de trup, ca de o haină și a călcat pe diavolul, ca pe un balaur. A socotit lumea aceasta precum gunoaiile și și-a păzit ca pe o neprețuită comoară fecioria sa neprihănită. S-a logodit cu dragostea lui Hristos, s-a încununat cu credința, și ceea ce a nădăjduit, aceea a cîștigat; iar acum se bucură în cămara Mirelui său Celui fără de moarte. Și cu rugăciunile sale mult ajută credincioșilor, pentru că moartea n-a omorît puterile ei, nici facerile de bine ale ei nu le-a hotărnicit într-un loc; pentru că multe fapte bune a făcut pentru Hristos; de aceea și Hristos ne arată multă milostivire nouă, dacă cerem sfintele rugăciuni ale iubitei Sale mirese.

După moartea ei, trecînd cîtăva vreme, a murit și Cuviosul Pavel episcopul, duhovnicescul părinte al Sfintei Xenia, plăcînd și acela lui Dumnezeu desăvîrșit; căci cu rugăciunile lui se goneau diavolii, și toate boalele se tămăduiau; și a fost îngropat în biserica Sfîntului Apostol Andrei, unde a fost mai înainte egumen, iar sufletul său cel sfînt a stat înaintea lui Dumnezeu, întru slava sfinților. Cu a căruia caldă folosire către Dumnezeu și cu rugăciunile Cuvioasei Eusebia, care s-a numit Xenia, și cu ale amîndurora sfintelor roabelor ei, Domnul să ne învrednicească și pe noi milei Sale, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Viața celui între Sfinți Părintele nostru Grigorie de Dumnezeu cuvântătorul, Patriarhul Constantinopolului (25 ianuarie)

(Adunată pe scurt după Grigorie prezbiterul, ucenicul său, și după Rufin)

Patria Sfântului Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu (Teologul), era a doua parte a Capadociei, cetatea Nazianz, de unde se numește și Nazianz. Părinții lui erau de bun neam și cinstiți, tatăl său avea același nume de Grigorie, iar maica lui se numea Nona. Însă tatăl său era mai înainte în necredință, fiind născut de părinți necredincioși, din tată elin și din maică evreică, și amîndurora le urma în parte, atît cu rătăcirea elinească, cît și cu necredința iudeilor, precum este credința cea rea a ipsistarilor.

Iar maica Sfântului Grigorie, fericita Nona, era creștină drept-credincioasă, născută din părinți creștini, crescută din scutece întru dreapta credință și în frica de Dumnezeu, care este începutul înțelepciunii; ea era bine învățată, iar prin judecățile lui Dumnezeu a fost însoțită cu bărbat necredincios, ca să-l aducă și pe acela la sfînta credință și să se sfințească bărbatul necredincios, după cuvîntul apostolului, prin femeia credincioasă, care lucru s-a făcut.

Fericita Nona, sfătuind totdeauna pe bărbatul său cu cuvinte de Dumnezeu înțelepțite și cu dinadinsul rugîndu-se lui Dumnezeu pentru dînsul, l-a dus la creștinătate. Cu ajutorul lui Dumnezeu, i s-a făcut bărbatului ei o vedenie în vis ca aceasta: i se părea cîntînd cuvinte din psalmul lui David, pe care niciodată nu le avea în gura sa, decît numai le auzea cîndva de la soția sa, care adeseori se ruga; el nici nu știa cum să se roage și nici nu voia aceasta. Iar cuvintele care se cîntau de dînsul în vis, erau acestea: *Veselitu-m-am de cei ce mi-au zis: În casa Domnului vom merge*. Cu cîntarea aceea a simțit în inimă o mare plăcere; apoi, deșteptîndu-se, se veselea și a spus soției sale. Iar ea înțelegînd că singur Dumnezeu cheamă pe bărbatul ei la Sfînta Biserică, a început mai cu dinadinsul a-l învăța credința creștină și a-l povățui la calea mîntuirii.

Într-acea vreme, s-a întîmplat că Sfîntul Leontie, episcopul Cezareei Capadociei, care mergea la sfîntul sobor a toată lumea, cel din Niceea, să vină în cetatea Nazianz; la acela a dus Sfînta Nona pe bărbatul ei. Deci, a fost botezat Grigorie chiar de mîinile arhierelui. Iar după primirea Sfîntului Botez, a început viața cea curată și plăcută lui Dumnezeu, precum se cade creștinului celui adevărat și desăvîrșit.

Atît de mult a sporit în dreapta credință și în fapte bune, încît mai pe urmă a fost ales episcop al scaunului vacant din cetatea Nazianzului, de care lucru se va spune mai pe urmă. Cu un bărbat ca acesta viețuind fericita Nona în cinstită însoțire și dorind ca să aibă copii de parte bărbătească, înălța rugăciuni cu dinadinsul Dătătorului tuturor bunătăților, ca să-i dăruiască măcar un fiu; pe care l-a făgăduit mai înainte de zămislire, ca altă dată Ana pe Samuil, ca să-l dea spre slujba lui Dumnezeu, Care i l-a dăruit. Iar Domnul, care face voia celor ce se tem de El și ascultă rugăciunile lor, a împlinit cererea dreptcredincioasei femei și în vis, prin descoperire dumnezeiască, înainte i-a arătat pe pruncul ce avea să se nască dintr-însa. Și a văzut Nona înainte de nașterea fiului, ce fel va fi el, cum și numele lui l-a știut.

Deci, după o vreme, a născut un copil parte bărbătească, și l-a numit după numele tatălui său, Grigorie, precum în vis i se înștiințase înainte. Apoi a dat mare mulțumire lui Dumnezeu și purtării Lui de grijă a încredințat pe pruncul cel născut, dăruindu-l lui Dumnezeu. Nu l-a botezat îndată, pentru că era în acele vremuri un obicei, ca cei mai mulți creștini să amîne Botezul pînă la vîrsta la care Hristos Domnul nostru s-a botezat în Iordan de la Ioan, adică pînă la 30 de ani. Mai pe urmă însă acel obicei, pentru pricini bine socotite, a fost înlăturat de acest Sfînt Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, Vasile cel Mare, de Grigorie de Nissa și de alți mari părinți. Deci, pruncul cel născut, adică Sfîntul Grigorie, nu a fost botezat îndată; ci după obiceiul cel vechi, ce era între creștini, s-a amînat botezul lui pînă la vîrsta anilor Domnului nostru Hristos.

Crescînd pruncul în casa părinților, cînd a venit la vîrsta de copil, îndată a învățat carte și crescînd cu anii, creștea și cu înțelepciunea, pentru că era, după numele său: isteț la minte, deștept și sîrguitor în învățături, încît întrecea pe cei mai vîrstnici decît el; căci nu îi erau împiedicare anii cei copilărești la înțelegerea lucrurilor pe care le învățau cei în vîrstă. Iar obiceiul lui cel bun în copilărie se arăta bătrînesc; pentru că jucăriile și glumele copilărești și tot felul de priveliști, le-a urît cu totul, îndeletnicindu-se la cele mai bune, și mai vîrtos la învățatură; cheltuindu-și vremea, nu în deșertăciune. Și după ce a venit mai în vîrstă, dreptcredincioasa maică îl învăța dreapta credință cu multe învățături, spunîndu-i că el este rod al rugăciunii; căci cu rugăciuni osîrdnice l-a cerut de la Dumnezeu și că, chiar mai înainte de zămislire, l-a făgăduit la slujba Domnului.

Deci, bunul tînăr punea cuvintele cele de maică în inima sa și i se lumina sufletul în credință, în nădejde și în dragoste către Hristos, adevăratul Dumnezeu. Iar întreaga înțelepciune sufletească și curăția trupească a iubit-o foarte mult și și-a pus în gînd, ca să-și păzească cu dinadinsul fecioria sa pînă la sfîrșitul său; iar la aceasta a fost povățuit, pe de o parte de învățăturile cele multe ale maicii sale iubite, iar pe de alta de o vedenie din vis ce i s-a arătat lui în anii tinereții, despre care singur mai pe urmă a povestit.

Pentru că, dormind odată, i se părea că vede stînd aproape de sine două fecioare, îmbrăcate în haine albe, amîndouă frumoase la vedere, și amîndouă de vîrstă și de ani potrivite, însă amîndouă neînfrumusețate cu podoabele cele din afară; pentru că nu cu aur, nici cu argint, nici cu mărgăritare, nici cu pietre de mare preț și mărgele scumpe, nici cu haine noi de mătase, nici cu brîie de aur nu se împodobeau, nici se mîndreau cu frumusețile feței, nici cu potrivirea sprîncenelor, nici cu răsfirarea părului, nici cu altele de acestea, cu care fecioarele cele lumești se sîrguiesc a vîna ochii tinerilor, spre a fi plăcute acelor, ci cu haine albe curate fiind îmbrăcate și încinse cu cinste, avînd acoperite cu mahrame subțiri, nu numai capetele, ci și fețele lor, privind cu ochii în jos și roșindu-se cu obrazii de rușine feciorească; apoi erau pline de curățenie, buzele erau ca floarea trandafirului roșu și cu tăcere multă arătîndu-se. Iar el văzîndu-le, a simțit mare bucurie în inima sa și socotea că nu sînt dintre pămînteni, ci din cei ce covîrșesc firea omenească.

Acelea văzîndu-l că se bucură foarte mult de vederea lor, l-au cuprins cu dragoste. Apoi, întrebîndu-le el: "Cine sînteți și de unde ați venit?" Cea dintîi i-a spus că este curăția, iar a doua s-a numit înfrînarea și spunea că stau înaintea scaunului Împăratului slavei Hristos și de frumusețile cereștilor fecioare se îndulcesc. Și-i ziseră: "Fii de un gînd cu noi, unește mintea ta cu mintea noastră, ca pe tine strălucit să te înălțăm la cer, în lumina cea aleasă, și aproape de lumina cea fără de moarte a Treimii să te punem". Acestea zicîndu-i, s-au înălțat la cer, precum cu niște aripi zburînd în sus. Iar tînărul Grigorie le petrecea cu ochiul plin de dragoste, pînă ce au intrat în cele cerești, apoi deșteptîndu-se, și-a simțit inima sa plină de negrăită plăcere și veselie. Și dintr-acea vreme s-a aprins cu duhul, spre paza cea cu osîrdie a fecioriei sale, pe care cu multă înfrînare se sîrguia a o păzi, fugind de toată hrana dulce, de beții, și de îmbuibări.

După nașterea Sfîntului Grigorie, fericita Nona a mai născut și alt fiu, anume Chesarie, și o fiică, Gorgonia, pe care i-a crescut tot în dreapta credință și învățatura cărții. Iar fericitul Grigorie vrînd să se deprindă desăvîrșit cu frumoasa vorbire retorică, filosofia scolastică, și cu toată înțelepciunea elinească cea din afară, s-a dus mai întîi în Cezareea Capadociei, și acolo petrecînd cu cei mai aleși și mai învățați dascăli, s-a deprins în puțină vreme din destul la învățături; mai întîi că era foarte isteț la minte, și al doilea, avea multă sîrguință, și s-a ostenit peste măsură. Iar după ce a stat destulă vreme în Cezareea Capadociei, a plecat în Palestina, unde erau într-acea vreme vestite învățături și avea acolo dascăl pe Fespesie retorul. Apoi s-a dus în Alexandria, adunînd de la mulți bărbați comoara înțelepciunii și cu înțelepciunea îmbogățindu-se.

După aceasta, vrînd să meargă în Atena, s-a suit într-o corabie cu oameni necredincioși. Plutind el pe noianul mării, s-a ridicat o mare furtună, încît toți plîngeau deznădăjduindu-se de viața lor și de moartea cea trupească; atunci Grigorie temîndu-se de moartea cea sufletească, plîngea, de vreme ce nu era botezat, ci era numai catehumen; și își aducea aminte de minunile lui Dumnezeu ce s-au făcut demult cu trecerea lui Israil prin Marea Roșie, apoi de mîntuirea proorocului Iona din pîntecele chitului; și se ruga lui Dumnezeu cu tînguire, ca să-i izbăvească de înecare. Această primejdie provenită din învăluirile mării, s-

a descoperit părinților lui în vis, care îndată stînd la rugăciune, vărsau lacrimi fierbinți către Dumnezeu, cerînd ajutor pentru fiul lor ce înota în mare.

Dumnezeu, păzind pe robul său Grigorie spre folosul altora și pregătindu-l spre întărirea Bisericii, a împlînzit acea sălbatică învăluire, a certat furtuna și valurile și s-a făcut liniște pe mare. Și toți cei din corabie, văzîndu-se mai presus de nădejde mîntuiți de înecare și scăpați ca din ghearele morții, au preamărit pe Hristos Dumnezeu; pentru că știau, că prin chemarea numelui Celui Atotputernic și cu rugăciunea lui Grigorie s-a alinat marea. Apoi, un tînăr din cei ce împreună pluteau, care era cunoscut și iubit de sfînt, a văzut noaptea, în vremea furtunii, pe maica lui Grigorie, fericita Nona, umblînd pe mare, apucînd corabia, cînd se afunda, și tîrînd-o la uscat; și a spus la toți acea vedenie, după ce s-a făcut alinare și toți au mărturisit că este ajutător Dumnezeu lui Grigorie; au mulțumit și au crezut în El.

Tatăl lui Grigorie, rugîndu-se în Nazianz pentru fiul său Grigorie, iar după rugăciune adormind, i s-a arătat iarăși altă vedenie, și anume: a văzut un diavol pregătind pierzarea lui Grigorie pe mare, iar Grigorie l-a apucat cu mîinile și l-a biruit pe diavol. Dintr-această vedenie a cunoscut tatăl mîntuirea lui Grigorie de înecare și a dat lui Dumnezeu mulțumire, împreună cu soția sa.

Grigorie, după aceea plutind fără primejdie, a ajuns la Atena, și acolo petrecînd în învățătura cea din afară, a fost la toți de mirare, pentru ascuțimea minții sale și pentru viața cea plină de înțelepciune. Apoi, nu după mult, a mers la Atena și Sfîntul Vasile, pentru învățătura înțelepciunii. Și erau amîndoi, Grigorie și Vasile, adevărați prieteni și împreună viețuitori. Una le era lor casa și hrana, unul le era duhul și aceleași obiceiurile, ca ale unor frați de o mamă. Deci, erau amîndoi cinstiți în Atena, căci în puțină vreme au întrecut pe dascălii lor și ucenicii s-au făcut dascăli dascălilor lor.

În acel timp Constanțiu, fiul marelui Constantin, împărățea peste Roma și peste greci (337-361), iar Iulian care mai pe urmă a fost împărat (361-363) și depărtat de la Dumnezeu, învăța cu ei filosofia, la Atena. De aceea, adeseori zicea Grigorie: "O! cît de mare răutate hrănește pămîntul Romei și al grecilor!", pentru că vedea mai înainte ceea ce avea să se întîmple.

Deci, petrecînd Grigorie și Vasile ani destui în Atena, și trecînd toată învățătura desăvîrșit, chiar și mai presus de toată înțelepciunea atenienilor, Vasile s-a dus în Egipt, la părinții insuflați, ca să învețe înțelepciunea cea duhovnicească, precum scrie în viața lui. Iar Grigorie a fost ținut de atenieni prin rugăminte și puțin după Vasile stînd acolo, a auzit că tatăl lui a fost ales episcop în Nazianz.

Deci, nezăbovind, s-a întors de acolo în patria tatălui său, după treizeci de ani de la nașterea sa și a primit Sfîntul Botez chiar din mîinile tatălui său, dar voia ca îndată să se lepede de lume, să se ducă în pustie; însă oprindu-se de tatăl său, petrecea lîngă dînsul, acasă. Și și-a pus rînduială ca niciodată să nu se jure, nici să cheme numele lui Dumnezeu în deșert, și a păzit aceasta pînă la sfîrșitul vieții sale; neîncetat stătea la citirea dumnezeieștilor cărți, apoi, în gîndirea de Dumnezeu petrecînd ziua și noaptea, de multe ori vedea pe Hristos în vedenie.

După aceea, tatăl său cu sila l-a sfințit ca preot și încă voia ca să-l facă și episcop, dar Sfîntul Grigorie neprimind o vrednicie și cinste ca aceea, și liniștea monahicească dorind-o, a fugit în taină și a mers la prietenul său, Sfîntul Vasile; care și el era acum preot și avea în Pont o mînaștire cu o mulțime de monahi și care a scris din Pont către Grigorie, cu dragoste chemîndu-l la sine. Deci, iarăși amîndoi, ca mai înainte în Atena, au început a viețui împreună, unul pe altul avînd ca model de fapte bune și unul altuia urmînd. Deci, au scris împreună pustnicescul așezămînt al monahilor, petrecînd acolo Sfîntul Grigorie cu Sfîntul Vasile, vreme destulă.

Murind Chesarie, fratele lui Grigorie, plîngeau părinții foarte mult după dînsul. Atunci a scris tatăl către Grigorie cu lacrimi, îndemnîndu-l să se întoarcă la dînsul, să-i ajute la bătrînețe; iar fericitul Grigorie, pe de o parte voind a asculta pe tatăl său, iar pe de alta, văzînd nevoia Bisericii, căci atunci Biserica era foarte tulburată de eresul lui Arie, de care și tatăl lui Grigorie, fiindcă era neînvățat, se vătămase în parte,

a mers iarăși din Pont în Nazianz și ajuta pe bătrînul său tată în lucrurile bisericești și în rînduiele casei, spunîndu-i despre rătăcirea lui Arie și întărindu-l în dreapta credință.

După moartea împăratului Constanțiu, fiul lui Constantin, luînd împărăția Iulian, s-a împlinit despre dînsul proorocia lui Grigorie; căci mare răutate a făcut nelegiuitul acela, lepădîndu-se de Hristos și ridicînd prigonire asupra Bisericii Lui. Aceluia se împotriva Sfîntul Grigorie cu multe și înțelepte scrisori ale sale, văzîndu-i rătăcirea și pierzătoarea înșelăciune idolească, cum și basmele elinești cele mincinoase. Nu mult după aceea, murind acel rău călcător de lege, după dînsul a luat împărăția dreptcredinciosul creștin Iovian (363-364), iarăși a înflorit credința lui Hristos.

Iar după Iovian, urmînd la împărăție Valens arianul(364-378) și pe mulți vătămîndu-i cu credința cea rea, a tulburat Biserica lui Hristos; pentru că acum și arhiepiscopul Eusebiu, fiind neiscusit în Scriptura cea dumnezeiască, a început a se clătina cu mintea, îndoindu-se de dreapta credință. De aceasta Sfîntul Grigorie a scris către dînsul, sfătuiindu-l să roage pe Sfîntul Vasile, ca să se întoarcă din Pont în Cezareea, spre a fi ajutor împotriva celor răucredincioși. Deci, a scris Sfîntului Vasile, sfătuiindu-l prietenește și rugîndu-l ca, nepomenind mînia cea mai dinainte a lui Eusebiu asupra lui, să meargă în Cezareea, și să ajute celor fără de ajutor, iar Biserica cea clătinită de arieni, iarăși să o întărească. Astfel, Sfîntul Grigorie, făcînd pace între Eusebiu arhiepiscopul și Sfîntul Vasile, prin scrisorile sale, a ajutat Sfîntului Vasile la întoarcerea în Cezareea Capadociei. Deci, îndată, prin venirea aceluia, arienii au fost rușinați, încît unii au tăcut, iar alții au fugit. Iar arhiepiscopul Eusebiu se bucura de Sfîntul Vasile și, în dragoste cu dînsul viețuind, s-a sfințit; iar în locul lui a fost ridicat la scaun de cei dreptcredincioși, marele Vasile, chiar nevrînd. Iar cei răucredincioși neîngăduind aceasta și cu zavistie pornindu-se, au făcut ca cetatea Tiana să se despartă de Cezareea, pentru că în Tiana era episcop Antim, care se făcuse că este dreptcredincios, dar cu fapta era eretic.

Acela cu alți episcopi, de un gînd cu sine, deosebindu-se de Vasile, s-a făcut mitropolit al Tianei; și a făcut ca partea aceea a Capadociei să se despartă în două; s-au făcut apoi multe certuri acolo pentru despărțirea eparhiei. Văzînd Sfîntul Vasile luate din eparhia sa cîteva cetăți și sate, a socotit astfel: era între Cezareea și între Tiana o cetate mică, Sasima, în aceea Sfîntul Vasile voia să așeze noul scaun de episcopie și să pună acolo un bărbat drept-credincios; pentru că nădăjduia ca astfel să potolească și certurile, și sufletele multora întru dreaptă credință să le păzească. Însă neavînd bărbat iscusit, a trimis la Sfîntul Grigorie prietenul său, rugîndu-l să primească sfințirea episcopiei la scaunul cel din Sasima; pentru că nimeni nu era mai bun acolo, să întărească dreapta credință, precum era el.

Sfîntul Grigorie i-a scris, lepădîndu-se de ea cu totul; dar Vasile scriind de multe ori către dînsul și necîștigîndu-și dorirea, s-a sculat și a mers singur în cetatea Nazianz, unde, sfătuiindu-se cu bătrînul Grigorie, episcopul Nazianzului, adică cu tatăl lui Grigorie, Vasile și bătrînul Grigorie, au silit pe Grigorie fiul, să primească sfințirea arhierescă; deci, a fost pus cu sila episcop al cetății Sasimei. De care lucru înștiințîndu-se Antim, mitropolitul Tianei, care trăgea Sasima spre hotarul său, a dus acolo putere de oaste, ca să nu lase pe Grigorie la scaun și străjuia drumurile venirii lui. Sfîntul Grigorie venind acolo și înștiințîndu-se despre răutatea lui Antim și despre puterea ostașilor, s-a dus într-o mînăstire, unde slujea bolnavilor; apoi s-a sălășluit în pustie, la dorita lui liniște.

După cîtăva vreme însă, iarăși prin părinteasca rugăciune s-a întors în Nazianz, pentru că părinții lui îmbătrîniseră și le trebuia la bătrînețe ajutor de la dînsul, fiindcă ei nu mai aveau alți fii, afară de acesta singur, pentru că Chesarie, celălalt fiu al lor, murise; precum despre aceea mai înainte s-a pomenit. Asemenea și fiica Gorgonia acum trecuse din cele de aici, și acolo îngropară pe sora lor. Sfîntul Grigorie cu cuvinte alese a cinstit-o; și rămăsese singur la părinți, ca o lumină a ochilor, și nu era cu puțință ca să nu asculte pe părinții lui, ci era dator să le slujească la bătrînețile lor, și apoi, sfințindu-se ei, să-i dea obișnuitei îngropări.

Întorcîndu-se iarăși Sfîntul Grigorie din pustie în Nazianz, Grigorie, tatăl lui, slăbind acum cu bătrînețea, a voit ca, în viață fiind, să așeze pe fiul său Grigorie ca episcop al Nazianzului; pentru care nu numai cu îndemnări și cu rugăminte, ci și cu jurăminte silea pe fiul său; iar el de grija pentru bisericile rînduielei,

nu se lepăda, supunându-se la porunca tatălui său, dar scaunul episcopiei nu voia nicidecum să-l primească. "Nu este cu putință mie, o! părinte, neplecat fiind tu din viața aceasta, ci fiind viu, ca să primesc scaunul tău". Iar tatăl nemaisupărându-l pentru luarea scaunului, ci numai grija pentru Biserică punând asupra lui, i-a zis: "Viu fiind eu, o! fiul meu, să fii toiaș bătrâneților mele, iar după ducerea mea, vei face precum îți va fi plăcerea!"

Nu mult după aceasta s-a sfârșit Grigorie, episcopul Nazianzului, tatăl Sfântului Grigorie, având pe scaunul episcopiei 45 de ani. Deci a viețuit 100 de ani de la nașterea sa, și a fost îngropat cu cinste, venind și Sfântul Vasile cel Mare la îngroparea lui. Și a rămas între cei vii numai Nona, maica Sfântului Grigorie, prietenul lui Vasile; dar nu după multă vreme și aceea s-a odihnit întru Domnul, asemenea fiind de o sută de ani.

Îngropînd Sfântul Grigorie pe ai săi sfinți părinți, s-a ușurat de grija pentru dînșii; apoi, vrînd să scape și de tulburare, de vreme ce îl silea poporul ca, după tatăl său, el să primească scaunul episcopiei, s-a dus în taină în Seleucia și petrecea lîngă biserica Sfintei celei dintîi Mucenițe Tecla. De acolo, fiind chemat cu rugămintea prietenească a marelui Vasile, a primit grija pentru casele de străini și de bolnițe; pentru că Sfântul Vasile zidind case spre odihna celor ce nu aveau unde să-și plece capul, aduna pe săraci și bolnavi, văduvele, sărmanii și străinii acolo, și de hrana cea rînduită lor îngrijindu-se, a încredințat iubitului său prieten grija pentru dînșii. Și era Sfântul Grigorie hrănitorul săracilor, sprijinitorul bolnavilor și odihnitorul străinilor.

Într-acea vreme fiind tulburată Biserica lui Dumnezeu de eresul arienilor, încă de mulți ani, ca o hidră cu nouă capete, vătămă pe mulți; iar acum se mai ivise și eresul lui Macedonie, hulitorul împotriva Sfântului Duh. Pentru că arienii mărturiseau pe Tatăl că este Dumnezeu necreat mai înainte de veci, iar pe Fiul creat, nu de o ființă cu Tatăl; iar macedonienii mărturiseau pe Fiul întocmai cu Tatăl și huleau pe Sfântul Duh. Unii dintr-înșii numindu-L a fi făptură, nu Dumnezeu, și nu-L preamăreau pe El; deci îi numea Sfântul Grigorie semiarieni, ca cei ce cinsteau pe Fiul, iar pe Sfântul Duh nu-L cinsteau. Și se înmulțea acel eres mai mult în Constantinopol.

Apoi, cu sfatul de obște al Sfântului marelui Vasile și al altor mulți credincioși și episcopi, Sfântul Grigorie, ca un bărbat înțelept și puternic la cuvînt, a fost îndemnat să meargă la Bizanț, pentru biruirea învățaturii celei eretice și pentru apărarea dogmelor celor drepte ale sfintei credințe. Dar mai înainte de a merge la Bizanț, Sfântul Vasile cel Mare îmbolnăvinduse, s-a sfârșit; și așa s-a stins luminătorul a toată lumea. Pentru care Sfântul Grigorie, plîngînd mult și cu cuvînt frumos cinstindu-l, a luat calea ce era înaintea lui și ajungînd la Bizanț, cetatea cea împărătească, l-au primit drept-credincioșii cu bucurie. Acolo a aflat Biserica lui Hristos împuținată și numărul credincioșilor lesne de numărat; de vreme ce, cea mai mare parte a cetății se dusesse pe urma eresului și toate bisericile lui Dumnezeu cele mari și frumoase le țineau ereticii; numai una mică și veche, a Sfintei Anastasia, nebăgată în seamă de dînșii, era lăsată dreptcredincioșilor.

Drept aceea, Sfântul Grigorie îndată înarmîndu-se împotriva ereticilor cu praștia cuvîntului lui Dumnezeu - precum odinioară David împotriva Filistenilor -, biruia întrebările și dogmele lor, pe care le rupea ca pe niște pînze de păianjen; și în toate zilele întorcea pe mulți de la credința cea rea către dreapta credință; apoi, cu cuvintele cele înțelepte și insuflate de Dumnezeu, în puțină vreme a înmulțit atît de mult Biserica lui Hristos, încît nu era cu putință a se număra. Iar numărul ereticilor se împuțina din zi în zi și se împlinea ceea ce se scrisese în Sfînta Scriptură despre casa lui David și a lui Saul: casa lui David se înălța și se întărea, iar casa lui Saul slăbea.

Neîncetînd răutatea arienilor și a macedonenilor, s-a ridicat un eretic nou din Siria, cu numele Apolinarie, care înțelegea rău întruparea Domnului, propovăduind-o a fi neadevărată, ca și cum Hristos n-ar fi luat suflet, și că în loc de suflet, avea dumnezeirea. Apoi, fiind bun vorbitor ereticul acela și iscusit în înțelepciunea elinească, pe mulți a înșelat cu eresul său; iar ucenicii lui străbăteau pămîntul, vînd pe cei neînvățați și atrăgîndu-i la pierzare, ca cu o undiță. Iar bunul nevoitor, Sfântul Grigorie, avea iarăși mare nevoie, luptîndu-se cu ereticii aceia și cu cei căzuți din dreapta credință, învățîndu-i, rugîndu-i, și pe

unii păzindu-i în credință, iar pe alții ridicându-i din cădere. Iar ucenicii lui Apolinarie, înconjurând poporul, cleveau pe Sfântul Grigorie, ca și cum Hristos ar fi despărțit în doi fii; apoi, mereu semănând o clevetire ca aceea, a pornit pe popor spre mînie și răutate împotriva Sfântului Grigorie, pentru că și picăturile de apă picînd, adeseori, găuresc piatra.

Deci, cei ce nu puteau să priceapă meșteșugul cuvintelor eretice și să înțeleagă adîncul tainelor lui Hristos, lupii și ereticii erau crezuți și cinstiți, în locul păstorilor și bunilor învățători; iar păstorul cel ce învăța adevărul, se socotea ca un lup și eretic. Și făcînd gîlceavă, aruncau pietre asupra sfîntului, ca și altădată iudeii asupra Sfîntului întîiului Mucenic Ștefan, căci Dumnezeu a acoperit pe plăcutul său. Dar neîndestulîndu-se cu răutatea lor, l-au prins ca fiarele și l-au adus înaintea judecării eparhului cetății, ca pe un tulburător și pricinuator de gîlceavă și de zavistie.

Dar sfîntul, nefiind vinovat de nici o răutate, ci fiind blînd și smerit cu inima, într-atîta primejdie și năvălire de popor, zicea către Dumnezeu: *În numele Tău, Hristoase, de voi merge chiar prin mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești.* Iar eparhul știindu-i nevinovăția și văzînd răutatea omenească cea nedreaptă, l-a lăsat liber; și a ieșit mucenicul fără răni și fără bătaie, ca un purtător de cunună, fără lovituri, avînd totuși voință să pătimească pentru Hristos.

Cu niște nevoițe ca acestea și cu lupta cea mare cu ereticii, strălucind Sfîntul Grigorie, s-a făcut cunoscut tuturor; dar înțelepciunea lui era slăvită pretutindeni, și a fost chemat de toată Sfînta Biserică cu un nume nou "Teologul", adică "Cuvîntătorul de Dumnezeu", asemenea celui mai vechi cuvîntător, adică Sfîntului și iubitului Ioan, ucenic al lui Hristos. Această numire de "Cuvîntător de Dumnezeu", măcar că se dă de obște tuturor celor mai mari învățători și arhieriei, pentru că toți au predicat cu dreapta credință Sfînta Treime; însă Sfîntului Grigorie i s-a dat într-un chip mai ales, adică să se numească "Cuvîntător de Dumnezeu", spre semn de biruință asupra acelor atît de mari și de mulți eretici; și de atunci au început toți a-l chema "Cuvîntător de Dumnezeu".

Deci, era foarte iubit de cei dreptcredincioși și toată mulțimea voia să-l aibă patriarh. Chiar și Petru, patriarhul Alexandriei, care a luat scaunul după marele Atanasie, a scris acestui mare Sfînt Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, încredințîndu-i scaunul cetății lui Constantin (379-381) ca unui păstor vrednic și ca celui ce multe osteneli a suferit pentru Biserica lui Hristos. Dar îndată i s-a făcut împiedicare de oamenii cei răi în acest chip.

Era în Constantinopol unul din filosofii elini, anume Maxim, de neam egiptean, meșter în răutate, tare viclean și înșelător. Acela venind la fericitul păstor Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, a lepădat nedumnezeirea elinească și fiind botezat, s-a unit cu Sfînta Biserică; dar viețuia cu vicleșug, acoperindu-se fățărniceste cu cucernicia, ca și cu o haină de oaie, iar înăuntru era lup; care lucru a fost descoperit mai pe urmă. Iar arhierul lui Dumnezeu Grigorie, neștiindu-i vicleșugul lui și întoarcerea de la păgînatate spre creștinătate socotind-o dreaptă, l-a făcut locuitor sub un acoperămînt cu el; el însă, urmînd lui Iuda, a gîndit să se depărteze de părintele și învățătorul său și să ridice război asupra lui și luînd ajutor al scornirii sale pe un prezbiter oarecare, netemător de Dumnezeu și iscusit a țese vicleșuguri. Cu acela a început cu vicleșug a se îngriji în taină cum ar putea să răpească scaunul patriarhiei Constantinopolului. Dar de vreme ce la un lucru ca acesta era trebuință nu de puțin aur, adică cu plată și cu daruri să înduplece pe mulți la împlinirea gîndului său, de aceea pentru aur se îngrijea mai întîi, și cu sporirea satanei și-a cîștigat dorința în acest chip.

A venit în Bizanț un prezbiter din insula Tasos, aducînd aur mult; voia să cumpere pentru o zidire oarecare lespezi de marmură, care se aduceau de la Procones; pe acela înșelîndu-l cu mari făgăduințe, au luat aur destul, să le ajungă pentru săvîrșirea vicleșugului scornit și au trimis în taină la Alexandria multe și mari daruri lui Petru patriarhul, episcopilor și clericilor de lîngă dînsul, rugîndu-l foarte mult să-i trimită la Bizanț pe episcopii săi și prin ei să ridice pe Maxim la scaunul patriarhiei. Petru amăgindu-se cu darurile, ca și cum ar fi uitat de scrisoarea sa mai înainte către Sfîntul Grigorie, s-a învoit îndată la rugămintea lor și nezăbovind episcopii cei trimiși de dînsul, au venit din Egipt în Constantinopol, nespunînd nimănu scopul lor, nici păstorului, nici clericului, nici la vreunul din boieri; iar în vremea

cîntării Utreniei, au intrat în biserică cu Maxim (Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu, fiind cuprins de boală trupească în acea vreme) și voiau să-l sfințească pe Maxim ca arhiepiscop.

Înștiințîndu-se aceasta îndată la toți, degrabă s-au adunat prezbiterii, clericii și popor mult, nu numai credincioși, ci și eretici, pentru că toți, mirîndu-se de acea răutate tănută și de hirotonia cea fără de rînduială, s-au aprins de mînie, și strigau contra episcopilor ce veniseră, oprindu-i cu totul de la acel lucru nedrept cu adevărat. Iar ei cu rușine ieșind din biserică, au intrat în casa unui om, și acolo, făcînd sfințirea cea fără de lege, au propovăduit pe Maxim ca patriarh al Constantinopolului (380-381), avînd ajutor pe unii din clerici și mireni, din care unii din greșeală erau despărțiți de Biserică, alții pentru plată, iar alții prin făgăduință de daruri și de cinstire erau înșelați; se țineau lîngă Maxim, întărindu-l în ascuns. Iar cei mai mulți și mai cinstiți cetățeni aprinzîndu-se, defăimau cu negrăite ocări și dosădiri pe Maxim; dar și pe Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu îl prihăneau că a primit pe un om ca acela să viețuiască în casă cu dînsul și că de prieteșugul său l-a învrednicit.

Sfîntul răspundea către dînșii, zicînd: "Nu vă mîniați asupra mea, o! bărbaților, că bine i-am făcut aceleia, nevăzîndu-i mai înainte răutatea lui; pentru că nu sîntem vinovați de aceasta, cînd nu cunoaștem mai înainte răutatea cuiva. Pentru că lucrul lui Dumnezeu este ca să știe tainele omenești cele dinăuntru. Iar pe lîngă aceasta, au nu prin lege ni se poruncește ca să deschidem părintește și cu dragoste mila noastră, la cel ce vine? Căci, zice Domnul: *Pe cel ce vine la Mine, nu-l voi scoate afară*. Mare lucru mi-a fost dat să văd, căci de la elineasca închinare de idoli, Maxim a fost adus la Botez și în loc de slujitor al lui Heracles, s-a făcut slujitor al Sfîntei Treimi, și se arăta îmbunătățit, deși cu fățarnicie, precum acum s-a vădit fățarnicia și răutatea lui; și nu este al nostru lucru ca să cercetăm tainele acestea; pentru că nu intră în omeneștile gîndiri, nici știm ce va să fie, fără numai cînd Dumnezeu ni le va descoperi. Noi numai la față căutăm, iar Dumnezeu în inimă".

Cu niște cuvinte ca acestea potolindu-se poporul, cu mai multă dragoste s-a lipit de Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu. Iar Maxim luîndu-și soborul episcopilor celor din Egipt, care-l puseseră arhieru, s-a dus la dreptcredinciosul împărat Teodosie cel Mare (379-395), fiind el atunci cu oastea în Tesalonic, de care apropiindu-se, cerea scaunul Constantinopolului. Căci de vreme ce ticălosul nu avea putere de la bisericăștile rînduiei, s-a gîndit să aibă prin poruncă împărătească stăpînirea ocîrmuirii bisericăști, vrînd mai ales să domnească decît să păstorească.

De aceea, dreptcredinciosul împărat, cu mare mînie și îngrozire a izgonit de la dînsul pe Maxim și pe episcopii care veniseră cu dînsul. Și au plecat toți în Alexandria, unde Maxim a început a face răutate. Căci cu mult aur umplînd mîinile clericilor Bisericii din Alexandria, cu îndrăzneală și fără rușine zicea către patriarhul Petru: "Sau să mijlociți scaunul Constantinopolului sau, de nu, de la al tău nu mă voi depărta". Și săpa groapa patriarhului prin viclene meșteșugiri și ar fi săvîrșit răutatea sa, de nu s-ar fi înștiințat despre aceea eparhul Alexandriei. Acela temîndu-se ca să nu se ridice vreo tulburare în popor, a izgonit cu necinste pe Maxim din cetatea Alexandria.

Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu, fiind cuprins în Bizanț de o boală trupească, s-a lepădat de grija pentru ocîrmuirea Bisericii Bizanțului, voind să se ducă la casa sa părintească din Nazianz. Și a făcut către popor cuvîntul cel de pe urmă, învățînd să păzească credința fără de prihănire și să facă lucruri bune. Iar poporul înțelegînd că vrea să se ducă, și-a ridicat glasul și toți plîngeau, zicînd cu o gură: "O! părinte, plecînd de la noi, duci cu tine și pe Sfînta Treime; căci, fără de tine nu va fi întru această cetate dreaptă credință".

Un glas ca acesta și plîngerea poporului auzind Sfîntul Grigorie, a părăsit scopul său și a făgăduit să petreacă cu ei pînă ce va fi venirea episcopilor. Pentru că era așteptare ca, adunîndu-se episcopii, să aleagă la patriarhie un bărbat vrednic. Deci, pe acela îl aștepta sfîntul, căci dacă ar fi văzut pe scaun un păstor drept-credincios, putea să se ducă întru ale sale.

În vremea aceea, dreptcredinciosul împărat Teodosie avea război cu barbarii, pe care biruindu-i, a venit în Constantinopol cu bucurie. Atunci țineau Biserica cea sobornicească arieni, avînd patriarh pe Demofil

(370-379). Iar credincioșii, precum mai înainte s-a zis, aveau o biserică mică și veche, a Sfintei Anastasia. Deci, chemînd împăratul pe Demofil, îl îndemna, ca să primească mărturisirea cea dreaptă, iar de nu, apoi să se depărteze de la locul său. Iar Demofil împietrit fiind cu inima, a preferat să se lipsească de scaun, decît să se depărteze de la credința lui cea rea.

Atunci împăratul a dat Sfîntului Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu și adunării celei dreptcredincioase, soborniceasca biserică, pe care arienii de patruzeci de ani o țineau, cum și celelalte biserici. Și cînd arhiereul lui Dumnezeu a vrut să intre în biserică cu clerul și poporul, mulțimea arienilor înarmîndu-se ca la război, stăteau lîngă biserică, oprind intrarea credincioșilor; iar pe sfînt îl îngrozea cu moartea, apoi a momit un tînăr îndrăzneț și voinic, ca, apropiindu-se în taină de Grigorie, să-i înfigă sabia în pîntece.

Atunci s-a făcut tulburare și gîlceavă de arieni; și cu adevărat ar fi făcut acel rău sfîntului, dacă n-ar fi venit împăratul și n-ar fi dus singur în biserică pe sfîntul arhiereu. Deci, poporul celor drept-credincioși, cu mare bucurie și veselie a înălțat glasuri de laudă și slavă lui Dumnezeu, vîrsînd lacrimi de bucurie, ridicînd și mîinile în sus, căci bisericile după atîția ani, iarăși și-au dobîndit a lor sfîntenie; iar către împărat striga cu o gură să pună pe scaunul patriarhiei pe Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu. Iar sfîntul neputînd singur să strige împotriva strigării poporului, cu mare glas, căci nu avea tărie din pricina bolilor trupești, a strigat printr-un oarecare cleric: "O! fiilor, acum este vremea de mulțumire și de laudă lui Dumnezeu, Unul în Treime, pentru că ne-a ajutat, ca iarăși să primim a noastră biserică; pentru aceasta acum să preamărim bunătatea Lui cea multă; iar pentru scaunul patriarhiei, vom rîndui mai pe urmă altă vreme". Un răspuns ca acesta al arhiereului auzindu-l poporul, a încetat de a mai striga; și după săvîrșirea Sfintei Liturghii, s-au dus laudîndu-l pe Dumnezeu, iar arienii au tăcut rușinați.

Binecredinciosul împărat Teodosie, foarte mult cinstea pe Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu, ca pe un tată al său; dar el se ducea mai rar la împăratul, aducîndu-și aminte de cuvintele lui Solomon, care zic: *Rar adu-ți piciorul înăuntru la prietenul tău, ca nu cumva săturîndu-se de tine, să te urască*. Iar sîrguința sfîntului era ca de-a pururea să învețe pe popor, să cerceteze pe cei bolnavi și să-i tămăduiască, să ajute năpăstuiților, să sprijinească pe cei neputincioși și să-și curețe turma sa de vătămările eretice. Ieșea uneori la sat, iubind liniștea și tămăduind puțin prin odihnă bolile sale cele dese, ca trupul lui să nu slăbească de celelalte ostenele. Apoi, stăpînind mari averi bisericesti, nici un ban nu și-a oprit sieși și nici nu cerceta pe iconomii bisericesti, cît au adunat și cît au cheltuit; pentru că lucrul acela nu-l socotea că este al episcopului, ci al boierilor. Pe toți îndemna să-și păzească conștiința curată pentru Dumnezeu.

Apoi, slăbind de ostenelele cele de-a pururea și de bătrînețe, s-a îmbolnăvit odată și zăcea la pat; de care lucru înștiințîndu-se poporul, au venit să-l cerceteze, iar el șezînd în pat, întreba: "Ce voiți, fiilor? Care este pricina venirii voastre la mine?". Iar aceia, închinîndu-se, îi aduceau mulțumire pentru ostenelele lui cele multe; căci a curățat cetatea de eresuri și a întors iarăși la dreapta credință sfintele biserici, pe care de mulți ani le țineau arienii; că atît de mult bine a făcut tuturor, prin învățătură și prin păstoresca grijă cea pentru toți; iar după aceea îi ziceau: "Acum, o! părinte, de te vei duce la Dumnezeu, să te rogi pentru turma ta, pentru binecredinciosul împărat și pentru toată Biserica". Dar sfîntul spunîndu-le că boala sa nu este spre moarte și învățîndu-i după obicei, i-a slobozit.

Ieșind aceia, a rămas un tînăr, care stînd la picioarele sfîntului, cu lacrimi și cu tînguire îl ruga, să-i ierte greșeala. Iar sfîntul întrebîndu-l care este greșeala lui, tînărul nu răspundea nimic, ci numai se tînguia și cerea iertăciune. Iar unul din cei ce sta înaintea lui a zis: "Acesta este ucenicul tău, o! părinte, care prin îndemnarea ereticească a vrut să înfigă sabia în pîntecele tău, dar Hristos te-a apărut; deci, acum iată se căiește și cere iertăciune".

Sfîntul a zis tînărului: "Domnul nostru Iisus Hristos să-ți fie milostiv, o! iubite, și să-ți ierte greșeala, dar de acum să fii al nostru; lasă-ți eresul și apropie-te de Hristos Dumnezeu și slujește Aceluia cu credință". Și astfel a liberat cu iertăciune pe tînărul acela; de care lucru înștiințîndu-se toată cetatea și minunîndu-se de bunătatea lui, cu mai multă dragoste s-au aprins de dînsul.

După aceasta, au început a se aduna episcopii în Bizanț, pe de o parte pentru alegerea patriarhului cetății împărătești, iar pe de alta ca eresurile, prin al doilea sinod din toată lumea, să le dea anatemei. Și adunându-se episcopi credincioși, 150, printre care era începător Sfântul Meletie antiohianul; atunci, Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu, chiar și nevrînd, fiind bolnav și plîngînd, a fost pus pe scaunul patriarhiei, rugîndu-l împăratul și tot poporul. Apoi nu multe zile trecînd, preasfințitul Meletie, patriarhul Antiohiei (360-381) îmbolnăvindu-se, s-a dus către Domnul.

Atunci au venit îndată episcopii din Egipt și din Macedonia și nu îngăduiau așezarea lui Grigorie, de vreme ce fără de dînșii este ales, și ziceau că nu după lege este punerea lui, că nu de patriarhul Alexandriei, ci de al Antiohiei este pus; pentru că scaunul Alexandriei, după al Romei era întîi, și pe acela trebuia să se așeze patriarhul Constantinopolului; deci, se făcuse multă neînțelegere și gîlceavă între episcopi, unii zicînd că după dreptate este punerea lui Grigorie, iar alții împotrivindu-se; și așa episcopii se gîlceveau unul cu altul.

Sfântul Grigorie, văzînd cearta care era între episcopi pentru el, le-a ținut în sobor o cuvîntare, zicînd: "Eu, păstori sfințiți și cinstiți, n-am poftit să am începătoria acestei Biserici a Constantinopolului; cu toate că această Biserică a crescut și s-a întărit cu ale mele sudori și osteneli, era destul să dăruiesc acelea lui Dumnezeu, și de la El să aștept răsplată; totuși dragostea turmei celei cuvîntătoare și judecata arhierilor cea de obște m-au silit să primesc scaunul; acum însă aud pe mulți că nu mă voiesc pe mine. Deci, să știți, că nu caut nici bogății, nici scaun înalt și cinste și nici că doresc a mă numi patriarh al Constantinopolului; iată, fără de mîhnire, voi ieși din episcopie; iar voi sfătuiți-vă și faceți cele plăcute vouă; mie de mult îmi este plăcută pustia, pentru că cei ce mă lipsesc de scaun, nu mă lipsesc de Dumnezeu".

Zicînd acestea, a ieșit, lăsînd casa patriarhală, și s-a sălășluit într-una mică, care era departe de biserică, fugind de gîlceavă și de întrebările celor ce veneau la dînsul. Apoi, mulți din popor alergînd la dînsul, îl rugau să se milostivească spre turma sa, să n-o lase, căci a crescut-o și a înmulțit-o cu atîtea osteneli și sudori; și-i ziceau: "Dă, o! părinte, darul tău iubiților tăi fii, pentru care multă vreme te-ai ostenit, dăruiește nouă și rămășița zilelor tale, ca după moartea ta, să avem trupul tău noi cei ce sîntem luminați prin învățăturile tale". Iar sfîntul, ca un părinte iubitor de fii, se înduioșa cu inima și nu știa ce să facă; numai se ruga lui Dumnezeu, ca să rînduiască cum e mai bine pentru turma sa.

Adunîndu-se mai mulți episcopi, și mai mare neunire și gîlceavă făcînd, fericitul Grigorie, stînd în mijlocul soborului, a zis: "Bărbați și împreună păstori ai sfintei turme a lui Hristos! Urît și cu totul trist ar fi dacă învățînd pe alții pace, înșivă să ridicați război unii către alții; căci pe alții învățați a se uni într-un cuget, iar voi înșivă sînteți neuniți; deci, vă rog pentru însăși Preasfînta și cea deoființă Treime, să vă uniți unii cu alții în bine și cu pace, iar de sînt eu pricinuitoare de dezbinare, nu sînt mai cinstit decît prorocul Iona, deci, aruncați-mă în mare și va înceta dintre voi furtuna tulburărilor; căci voiesc a pătimi orice ați voi, deși sînt nevinovat, pentru unirea voastră într-un cuget. Din scaun scoateți-mă, din cetate goniți-mă, numai adevărul și pacea, precum zice Zaharia, iubiți-le; fiți sănătoși, sfinți păstori, și a pomeni ostenelile mele să nu încetați".

Acestea zicîndu-le, ei s-au rușinat, umilindu-se de cele zise. Iar sfîntul, ieșind din sinod și gîndind să se întoarcă în patria sa, s-a dus la împăratul, să ceară voie a se duce întru ale sale, apoi i-a zis: "Pentru ale tale faceri de bine, pe care le-ai făcut Bisericii, o! împărate, să-ți răsplătească Hristos, în ziua răsplătirii; iar darul pe care acum îl poftesc de la tine, preaputernicule stăpîne, să nu te îndoiești a mi-l dăruia. Nu poftesc averi, nici mă rog pentru rudeniile mele, nici voiesc acoperămînturi de mult preț; ci doresc încetarea ostenelilor mele, ca să înceteze și zavistia multora și să aibă pace episcopii, prin sîrguința ta; alinează războiul arhierilor, cel ce ai potolit îndrăznirea barbarilor; pe stăpînirea ta cea purtătoare de biruință s-o împodobești prin aceasta, ca adică episcopii să aibă pace și unire între ei; și o vor avea aceasta, de voi fi eu liberat la patria mea. Această dăruire o poftesc; acest dar desăvîrșit să-l arăți mie".

Deci, s-a minunat împăratul de cele grăite de sfîntul și a lăcrimat; la fel și boierii cei ce erau cu împăratul, pentru că toți erau cuprinși de mare dragoste către dînsul și nu voiau să-l libereze. Iar el pe de o parte

punând înainte bătrânețile și bolile cele de-a pururi, iar pe de alta dezbinările cele ce se făceau pentru dînsul între episcopi, și mult rugînd pe împărat, l-a înduplecat ca să nu-l oprească, ci să-l libereze unde voiește; ca celelalte zile ale vieții sale să le săvîrșească în pace, odihnindu-se puțin de ostenele cele multe. Deci, fiind eliberat, i-a sărutat pe toți și, pace dînd oilor sale, ieșea din cetate, tot poporul petrecîndu-l și cu mare tînguire plîngînd. Apoi, episcopii care iubeau pe Sfîntul Grigorie și plîngeau după dînsul au ieșit din cetate, lăsînd soborul și s-au întors fiecare la locul său, între care era Grigorie de Nissa, fratele marelui Vasile, Amfilohie al Iconiului, Evloghie al Edesei, Eladie al Cezareei, Otreie al Melitinei și mulți alții. Iar soborul cel ce a rămas în Constantinopol a pus pe scaunul acela pe Nectarie.

Sfîntul Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, mergînd în țara Capadociei, s-a sălășluit în satul părintesc, care se numea Arianz, și se odihnea acolo, fiind foarte slab; totuși nu înceta ostenele cele pentru Dumnezeu, pentru că aflîndu-și patria sa, Nazianzul, vătămăta de eresul lui Apolinarie, a curățit-o prin multe sfătuirii și scrisori. Și fiind rugat de cetățeni ca să primească scaunul cel părintesc, n-a voit, ci pe un preot oarecare, anume Eulalie, bărbat drept-credincios și îmbunătățit, l-a pus episcop; iar el se liniștea în satul Arianz, unde viețuind cîțva vreme, și multe scrieri folositoare lăsînd, întru adînci bătrînețe a trecut la viața cea neîmbătrînită, în 25 de zile ale lunii ianuarie, și a fost îngropat cu cinste în cetatea Nazianz.

După mulți ani, cinstitele lui moaște le-a mutat dreptcredinciosul împărat Constantin VII Porfirogenetul (913-959) din Nazianz în Constantinopol și le-a pus în biserica Sfinților Apostoli, spre ajutorul și apărarea cetății și spre mărirea lui Hristos Dumnezeu, Celui împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh slăvit, în veci. Amin.

Sfîntul Ierarh Betranion, Episcop al Tomisului - Dobrogea (sec. IV) (25 ianuarie)

Acest venerabil episcop tomitan era de origine capadocian. El a ocupat scaunul Episcopiei Tomisului, Constanța de azi, prin anul 360, dovedindu-se un devotat păstor al turmei lui Hristos și aprig apărător al credinței ortodoxe niceene. Ducea o viață ascetică de sfințenie și se împotriva cu dîrzenie să nu pătrundă arianismul în hotarele eparhiei sale, care se întindea între Dunăre și Marea Neagră.

Despre acest episcop sfînt au scris doi vestiți scriitori bisericești - Sozomen și Teodorit al Cirului. Astfel Sozomen vorbește de vizita împăratului arian Valens (364 - 378) la Tomis, în anul 369, pe cînd se întorcea dintr-o expediție împotriva goșilor. Autorul spune în a sa "Istorie bisericească" că împăratul a intrat în biserica episcopală și a cerut episcopului Betranion să între în comuniune cu arienii pe care îi simpatiza și să slujească împreună cu ei. Marele episcop a apărut dreapta credință și "a vorbit împăratului cu îndrăzneală despre hotărîrile celor 318 Sfinți Părinți de la Sinodul I de la Niceea (325) împotriva lui Arie, pe care nu le putea călca".

Apoi, bunul păstor al turmei lui Hristos s-a retras cu credincioșii săi într-o altă biserică din Tomis, lăsînd pe împărat singur. Împăratul, mîniindu-se, a încercat să-l exileze, dar îndată a revenit de teamă să nu se răscoale "sciții" din Dacia Pontică. Aceiași înfruntare avea s-o pătimească Valens după cîțiva ani în Cezareea Capadociei, din partea Sfîntului Vasile cel Mare (□ 379), care era bun prieten și probabil părinte duhovnicesc al Sfîntului Betranion.

Sozomen își încheie relatarea sa cu următoarele cuvinte: "Iată în ce chip a înfruntat Betranion zelul împăratului, el fiind, de altfel, bărbat destoinic și renumit prin viața sa virtuoaasă, precum mărturisesc și sciții înșiși". Teodoret, episcopul Cirului, spune și el: "Iar Betranion, fiind împodobit cu tot felul de virtuți și încredințindu-i-se sarcina de arhiereu peste cetățile din Sciția (Dacia Pontică), și-a înflăcărat cugetarea cu rîvnă și a înfruntat stricarea învățăturilor dreptei credințe și fărădelegile comise de Valens împotriva dreptcredincioșilor..."

Fericitul episcop Betranion a încurajat mult viața ascetică și nevoința sihaștrilor de prin peșteri mici și bisericuțe rupestre, după obiceiul sihaștrilor din Capadocia. El va fi călăuzit în copilărie, spre nevoința monahală, pe tânărul Ioan Casian și pe prietenul său Gherman și tot el, probabil, a înălțat o bazilică pe cripta cu moaștele celor patru martiri de la Niculițel, ale cărei ruine împreună cu "martirionul" au fost descoperite în anul 1971. În timpul păstoriei sale existau în Eparhia Tomisului câteva așezări monahale renumite, cu călugări cărturari și teologi.

Sfântul Betranion este considerat de unii teologi autorul "Scri-sorii Bisericii Goției (Daciei Traiane) către Biserica din Capadocia...", care a însoțit moaștele Sfântului Sava Gotul, martirizat de goți la 12 aprilie 372, cerute de Sfântul Vasile cel Mare în patria de origine. El a contribuit cu guvernatorul Daciei Pontice, Iunius Soranus, la transportarea moaștelor Sfântului Mucenic Sava Gotul din Dacia la Cezareea Capadociei.

Cu puțin înainte de anul 381, Sfântul Episcop Betranion și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu și este cinstit de Biserica Ortodoxă ca sfânt, la 25 ianuarie.

Viața Sfântului Xenofont, a soției lui, Maria, și a fiilor lor, Ioan și Arcadie (26 ianuarie)

(După Metafrast)

Sfântul Xenofont era unul din cei mai de frunte boieri ai Constantinopolului, bogat cu averile cele din afară, dar mai bogat cu cele dinăuntru, adică cu credința, binecuvântarea și cu paza cea osîrdnică a tuturor poruncilor lui Dumnezeu, slăvit pentru dregătoria și neamul său bun, dar mai slăvit pentru obiceiurile și pentru lucrurile cele bune; pentru că, pe cât era de înalt cu slava, pe atât era de smerit cu mintea, neînălțându-se cu inima, neîndoindu-se pentru vremelnica slavă a lumii acesteia, ci își ascundea lui comoară în cer, trimițând acolo înainte bogățiile sale, prin mâinile săracilor.

Apoi avea ca soție pe Maria, următoare a tuturor faptelor lui celor bune, și în toate de un obicei cu dînsul, cu care viețuind Xenofont cu cinste, plăcea lui Dumnezeu, umblînd în toate poruncile și îndreptările Domnului, fără de prihană. Cu ea a născut doi fii, pe Ioan și pe Arcadie. Și i-au crescut în învățături bune, nu numai în înțelegerea cărții, ci și în frica lui Dumnezeu, care este începutul înțelepciunii, învățîndu-i la toată fapta bună; pentru că doreau, ca nu numai averilor lor să-i aibă moștenitori, ci mai ales să fie următori vieții lor celei plăcute lui Dumnezeu. Apoi, i-au trimis în Berit, cetatea Feniciei, ca să învețe elineasca înțelepciune, căci în aceea vreme era acolo o vestită învățătură.

Deci, acolo petrecînd la învățătură cîtăva vreme, s-a întîmplat că s-a îmbolnăvit Xenofont foarte rău, și aștepta să moară. Iar Maria nenădăjduind ca el să fie mai mult între cei vii, a trimis în Berit la fiii săi, scriindu-le despre boala cea grea a tatălui lor și poruncindu-le ca degrabă să vină acasă pînă ce tatăl lor nu se duce din cele de aici, și astfel să se învrednicească de pîrinteasca binecuvîntare cea de pe urmă și să fie și ei la îngropare. Ei, silindu-se, au venit degrabă, și văzîndu-i tatăl lor, s-a veselit și i s-a ușurat boala de bucurie. Apoi, poruncindu-le ca să șadă lîngă patul său, a început a-i învăța, zicîndu-le: "Eu, fiii mei, precum mi se pare, mă apropiu de sfîrșitul vieții mele, iar voi, dacă mă iubiți pe mine, tatăl vostru, să faceți cele ce vă învăț: întîi să vă temeți de Dumnezeu și viața voastră s-o îndreptați după ale Sale sfînte porunci. Căci cele ce vă grăiesc vouă acum, nu din deșartă slavă vă grăiesc, ci ca să vă îndemn la fapta bună; pentru că de veți avea viața mea ca pildă, socotesc că nu vă va fi de trebuință alt învățător; căci învățătura cea din casă prin cuvinte și închipuită prin fapte mai folositoare este decît învățătura cea din afară.

Deci, știți cum am viețuit pînă acum, în toată cucernicia și dreptatea inimii mele, cum de toți am fost cinstit și iubit, nu pentru dregătoria cea mare, ci pentru blîndețile și bunele obiceiuri; pentru că pe nimeni n-am năpăstuit cu ceva, nici am ocărît pe cineva, nici am clevetit, nici am urît, nici m-am mîniat în zadar, nici am vrăjmășit pe cineva, ci pe toți i-am iubit, cu toți am viețuit în pace, nu am părăsit bisericile lui Dumnezeu seara și dimineața; n-am defăimat pe sărac, nici pe străin, nici pe mîhnit, ci pe fiecare cu cuvîntul și cu lucrul l-am mîngîiat, pe cei ce sînt în temniță i-am cercetat totdeauna; apoi pe mulți robiți am răscumpărat și liberi i-am lăsat, și precum am pus pază gurii mele ca să nu grăiesc ceva rău și viclean, așa și ochilor mei le-am pus așezămînt ca să nu caute la frumusețe străină, nici să o poftască pe dînsa.

Păzindu-mă pe mine Dumnezeu, n-am cunoscut altă femeie, afară de maica voastră; dar și cu dînsa numai atîta am fost împreună pînă ce v-am născut pe voi, iar după naștere, ne-am sfătuit ca să ne deosebim și ne-am păzit pînă acum în curăția trupească pentru Domnul.

Deci, urmați, o! fiilor, vieții părinților, urmați credinței, răbdării și blîndeților noastre și așa viețuiți, ca să placeți lui Dumnezeu, căci vă va învrednici pe voi Dumnezeu să trăiți mulți ani. La săraci să dăruiți milostenie, pe văduve și pe sărmani să-i ajutați, pe bolnavi și pe cei din temniță să-i cercetați și pe cei năpăstuiți și cu nedreptate osîndiți să-i izbăviți; și să aveți pace cu toți. Prietenilor voștri să fiți credincioși, iar vrăjmașilor bine să le faceți, nerăsplătindu-le rău pentru rău.

Către toți să fiți buni, blînzi, iubitori și smeriți; curăția voastră cea sufletească și trupească s-o feriți neprihănită. Bisericilor lui Dumnezeu și mînăstirilor bine să le faceți, pe preoți și pe monahi să-i cinstiți, că pentru aceia Dumnezeu arată milostivire la toată lumea. Iar mai ales să nu uitați pe cei ce rătăcesc pentru Dumnezeu în pustietăți, prin munți, în peșteri și în prăpăstiile pămîntului, ci să le dați cele de trebuință. Pe cei săraci să-i hrăniți din destul, că nu vă veți lipsi. Căci știți aceasta: casa mea niciodată nu s-a lipsit de cele trebuincioase, deși multe se puneau înaintea săracilor.

Rugați-vă adeseori și la învățăturile săracilor luați aminte. Maicii voastre să-i dați cuvenita cinste, și s-o ascultați, totdeauna voia făcîndu-i, și niciodată porunca Domnului să n-o lepădați; cu slugile să fiți milostivi, iubindu-i ca pe fii; pe cei bătrîni în libertate să-i lăsați, dîndu-le hrană și cele trebuincioase lor pînă la sfîrșit; precum m-ați văzut pe mine făcînd, așa și voi să faceți, căci vă veți învrednici cinstei și slavei sfinților. Și să vă aduceți aminte de acestea totdeauna, că degrab va trece lumea aceasta și slava ei întru nimic va fi. Fiilor, poruncile Domnului și ale mele să le păziți, iar Dumnezeul păcii să fie cu voi".

Acestea auzindu-le Ioan și Arcadie, au plîns și ziceau: "Să nu ne lași pe noi, tată, ci te roagă lui Dumnezeu ca să-ți faci parte să mai petreci puțin cu noi; căci știm că de-L vei ruga, ca un milostiv te ascultă Dumnezeu. Și de foarte multă trebuință este nouă celor tineri viața aceea, ca desăvîrșit să ne povățuiești pe noi la lucruri bune și singur să rînduiești pentru viața noastră, precum se cade". Iar tatăl suspinînd și lăcrimînd, a zis: "De cînd m-a cercetat Dumnezeu cu această boală și m-am culcat pe pat, mult m-am rugat de aceasta și mă rog lui Dumnezeu ca pentru tinerețile voastre să-mi dea mie ca puțin să mai petrec aici, pînă ce vă voi vedea în toate desăvîrșiți".

În noaptea următoare i s-a făcut lui Xenofont încredințare, prin vis, cum că Dumnezeu îi poruncește ca încă să mai fie în viața aceasta; și a spus despre aceasta soției sale și fiilor, și toți s-au bucurat, slăvind pe Dumnezeu. Apoi, a început bolnavul cu încetul a veni la sănătate, și a zis fiilor săi: "Fiilor, mergeți ca să vă sfîrșiți învățătura voastră, și sfîrșind-o, degrabă să vă întoarceți ca să vă însoțesc cu nunta cea legiuită". Punîndu-i pe ei în corabie, cu toate cele de trebuință, i-au pornit iarăși la Berit (Beirut).

Plecînd ei și vîntul suflînd ușor, deodată s-a ridicat un vînt puternic, care a produs o furtună fără de veste, apoi corăbierii, dînd drumul la pînze, se purta corabia de furtună și se afunda cu valurile, încît toți cei din corabie se deznădăjduiau de viață și fiind în primejdie, frica morții îi cuprinsese; și plîngeau amîndoi frații, Ioan și Arcadie, rugîndu-se lui Dumnezeu și zicînd: "Stăpîne, Preabunule, a toată făptura Ziditorule, să nu treci cu vederea făptura Ta, adu-ți aminte de lucrurile bune ale părinților noștri și pentru aceea nu ne lăsa și nu face ca mai înainte de vreme să murim în anii cei tineri ai înfloritelor frumoase tinereți, să nu ne înece viforul apelor, nici să ne înghită adîncul mării; adu-ți aminte de mila Ta și de îndurările Tale, caută

din înălțimea slavei Tale sfinte și vezi primejdia noastră, ascultă suspinul și strigarea noastră; cu inima frântă și cu duh smerit ne rugăm, întinde nouă dreapta Ta cea atotputernică și ne păzește din gheara morții; nu ne da la moarte pentru numele Tău, ci fă cu noi după mila Ta și după mulțimea milostivirii Tale. Izbăvește-ne de înecare, spre slava Ta; pentru că nu morții te vor lăuda, nici toți cei ce se pogoară în iad, ci noi cei vii preamărim numele Tău cel înfricoșat."

Deci, văzînd corăbierii că nu încetează învăluirea cea mare, ci mai mult se ridică și nu puteau să se izbăvească de înecare, au intrat într-o corăbioară mică, (ca și cum ar fi vrut să ajute cu ceva corabiei ce se primejduia) care era deasupra acoperită; apoi de afundare netemîndu-se, plutea încotro o purtau valurile, așteptînd ca undeva la mal să fie aduși. Iar tinerii cei ce rămăseseră în corabie, Ioan și Arcadie cu slugile lor, văzînd fuga corăbierilor și pierderea corabiei, pentru că acum se spărgea și se umplea de apă, se deznădăjduiau cu totul de viață; deci, s-au dezbrăcat de hainele de pe ei, pentru a înota mai cu înlesnire, ca nu cumva afundîndu-se, în noian să piară.

Așteptînd desăvîrșită despărțire și moarte, cu umilite glasuri strigau cu tînguire către părinții lor cei ce erau departe, acasă, ca și cum ar fi fost acolo, zicînd: "Fii sănătos prea iubite tată, fii și tu prea iubită maică; nu ne veți mai vedea pe noi, nici noi pe voi, nu ne vom mai îndulci de pămînteștile bunătăți în casă împreună cu voi". Apoi, ziceau unul către altul: "Vai, iubite frate, vai lumina ochilor mei, cît de cu amar ne despărțim! Unde sînt acum rugăciunile părinților, unde este facerea lor de bine către săraci, unde sînt îndurările și milosteniile lor cele făcute pentru monahi, au doară nici una din rugăciunile aceloră nu s-a suit pentru noi la Dumnezeu? Sau suindu-se, nimic n-a putut, biruind-o mulțimea păcatelor noastre, pentru care nu sîntem vrednici a trăi.

Vai nouă celor ce nu de mult am plîns pentru tatăl nostru, care era să moară, iar acum avem să fim pricinuitori părinților noștri de plînsul cel nemîngîiat și de tînguirea cea nesfîrșită. O! tată, cel ce te-ai îngrijit cu dinadinsul de creșterea și de cîrmuirea vieții noastre, iată de acum nici morți nu ne vei mai vedea pe noi. O! maică, nădăjduiai ca să vezi nunta fiilor tăi, pregătind cămară frumoasă înainte de vreme, acum nici mormîntul fiilor tăi nu vei vedea. Durere este cu adevărat părinților, ca să-și vadă pe fiii lor murind și să-i îngroape. O! dulci părinți ai noștri, mare este durerea voastră, lipsindu-vă de fiii voștri și nevăzînd nici moartea lor și nici avînd înștiințare de sfîrșitul lor. Voi nădăjduiați ca în bătrînețe fericite de noi să fiți îngropați, iar acum nici noi nu ne învrednicim îngropării de către voi".

Apoi, unul pe altul cuprinzîndu-se și dîndu-și cea mai de pe urmă sărutare unul altuia, ziceau: "Mîntuiește-te, frate și mă iartă". Iar către Dumnezeu strigînd iarăși, ziceau: "O! Împărate și Stăpîne a toate, ce fel de moarte ne-ai dat nouă, - din care de nu se va putea cu negrăitele judecățile Tale, să ne izbăvim, apoi chiar murind noi să nu ne despartim, ci un val să ne acopere pe noi amîndoi, și un pîntece al fiarei mării să ne fie amîndurora mormînt". Apoi, ziceau și către slugile lor: "Mîntuiți-vă, bunilor frați și prieteni, mîntuiți-vă și ne iertați și pe noi".

Deci, spărgîndu-se corabia cu totul, s-a apucat fiecare din-tr-înșii de cîte o scîndură ce s-a întîmplat și așa i-au dus apele osebiți unul de altul, dar cu darul lui Dumnezeu toți au scăpat de înecare și de moarte, dar în diferite țări au fost duși; slugile de valuri s-au aruncat la uscat în Tir, Ioan la un loc ce se numea Melfitan, iar Arcadie în Tetrapirghia; și fiecare dintr-înșii, neștiind despre izbăvirea de înecare a fratelui său, nu atîta se bucura de a sa viață, pe cît se întrista de moartea fratelui său.

După ieșirea din mare, Ioan gîndea întru sine: "Unde mă voi duce acum? Mă rușinez, fiind gol, să mă arăt înaintea oamenilor; mă voi duce într-o mînăstire, unde locuiesc monahi cucernici, și acolo lui Dumnezeu Celui ce m-a mîntuit de moarte, voi sluji în sărăcie și în smerenie, mai bine decît în bogăția lumii acesteia, căci socotesc că pentru aceea nu ne-a ascultat Dumnezeu în corabie, cînd ne-am rugat către Dînsul, de vreme ce părinții noștri voiau să ne unească în căsătorie și să ne lase nouă bogății; și atunci am fi pierit întru deșertăciunea lumii acesteia, decît în mare; deci, cele mai bune rînduindu-ne Atotvăzătorul, a trimis un vifor ca acesta asupra noastră și precum El a voit, așa a și făcut; pentru că El fiind bun, știe toate cele spre folosul nostru, iar noi nimic din cele ce au să fie nu știm, pe cînd El toate le știe și face precum voiește, pregătind fiecărui suflet mîntuire".

Apoi, ridicându-și mâinile spre Dumnezeu, se ruga, zicînd: "Dumnezeul meu, Cel ce m-ai mîntuit din valurile mării și din primejdia morții, mîntuiește și pe robul tău Arcadie, fratele meu, izbăvește-l de moartea cea amară, precum m-ai izbăvit și pe mine cu mila Ta; și de l-ai păzit viu și la uscat l-ai scos, apoi deschide-i lui mintea ca să gîndească și să voiască viața monahicească și-l învrednicește ca să-Ți placă Ție; mîntuiește și pe tinerii care au fost cu noi, ca nici unul dintr-înșii să piară în mare, ci pentru mîntuirea tuturor să preamărească sfîntul Tău nume". Și iarăși, mergînd, se ruga: "Doamne, Iisuse Hristoase, Unule născut, Cuvinte al Tatălui, caută spre rugăciunea robului Tău și îndreptează pașii mei spre lucrarea poruncilor Tale, povățuiește-mă spre a Ta sfîntă voie; căci știi, Stăpîne, că alt ajutor afară de Tine nu am în ceasul acesta".

Deci, mergînd destulă cale, a aflat o mînăstire și a bătut la poartă, iar portarul deschizînd, l-a văzut pe el gol, și dezbrăcîndu-se de haină, i-a dat să se îmbrace; apoi ducîndu-l în chilia sa, a pus pe masă pîine și linte și, după scularea de la masă, i-a zis lui monahul, care era portar: "De unde ești, frate?" Iar el a răspuns: "Sînt străin și sărac, mîntuit de înecare, pentru că pe mare, spărgîndu-se corabia și pierind, m-am apucat de o scîndură și mă purtam pe valuri; dar Dumnezeu cu rugăciunile voastre m-a păzit viu și am fost scos în părțile acestea".

Monahul portar auzind aceasta, s-a umilit de dînsul și a proslăvit pe Dumnezeu, care a mîntuit pe cei ce nădăjduiesc spre El. Și a grăit către Ioan: "Unde voiești să mergi, frate?" Zis-a Ioan lui: "Unde va voi Dumnezeu; aș voi să fiu monah, de ar trece cu vederea păcatele mele milostivul Stăpîn și de m-ar învrednici să iau jugul Lui cel bun". Grăit-a lui monahul: "Cu adevărat, fiule, bun□ lucru dorești și fericit vei fi, de vei sluji Lui Dumnezeu cu toată osîrdia". Zis-a Ioan lui: "Deci, mă rog ție, părinte, să-mi spui, oare aș putea ca să petrec aici cu voi?" Răspuns-a monahul: "Îngăduiește puțin, pînă ce voi spune despre tine părintelui nostru, adică egumenului, doar cumva i se va descoperi lui de la Dumnezeu despre tine, și ceea ce îți va porunci, aceea vei face, și te vei mîntui".

Deci, mergînd portarul la egumen, i-a spus cu de-amănuntul toate cele despre tînăr, iar egumenul a poruncit ca să-l aducă la sine; și văzînd pe tînărul, a cunoscut într-însul dumnezeiasca chemare și viața lui cea bună, apoi i-a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeuul tatălui și al maicii tale, Cel ce te-a mîntuit din mare și te-a adus aici". Și învățîndu-l pe el mult despre mîntuitoarea viață monahicească, l-a însemnat cu semnul Crucii, și a poruncit ca să rămîină în mînăstire; apoi în scurtă vreme l-a tuns în chipul monahicesc cel îngeresc. Și se nevoia fericitul Ioan cu rugăciunea, cu postul și cu toate ostenele mînăstirești întru ascultări. Dar se mîhnea neîncetat pentru fratele său Arcadie, căci îl socotea mort și afundat în mare.

Iar Arcadie, asemenea, prin rînduiala lui Dumnezeu, păzindu-se viu, a ieșit la pămînt în Tetrapirghia și, căzînd cu fața la pămînt, se ruga lui Dumnezeu, zicînd:

"Doamne, Dumnezeuul lui Avraam, Dumnezeuul lui Isaac, Dumnezeuul lui Iacov, Dumnezeuul tatălui nostru, mulțumesc Ție că m-ai izbăvit de învăluire și de viscol și m-ai scos din moarte la viața cea neașteptată și pe uscat ai pus picioarele mele. Ci precum pe mine m-ai mîntuit de înecare, Preamilostivule, astfel mîntuiește și pe robul tău, fratele meu Ioan, rogu-mă Ție, păzește-l cu milostivirea Ta, să nu-l înece valurile și viforul și să nu-l înghită adîncul; auzi-mă Doamne, căci bună este mila Ta, și mă învrednicește a vedea fața fratelui meu; adu-ți aminte de faptele tatălui nostru și să nu pogori pe Ioan în cele mai dedesubt adîncuri ale mării, nici să dai pe tînărul copil la moartea cea mai înainte de vreme și neașteptată; dă-mi parte ca să-l văd și să mor".

Astfel grăind, a plîns mult, încît a și slăbit de plîngere. După aceasta, sculîndu-se, a mers în satul ce se întîmplase aproape, unde, luînd de la un iubitor de Hristos, care l-a întîmpinat pe el, o haină veche, s-a acoperit, apoi cerînd puțină pîine, a mîncat și și-a întărit trupul cel slăbit. Apoi a mers la biserica ce era acolo, iarăși rugîndu-se pentru fratele său cu lacrimi, după aceea, s-a culcat pe un scaun ce era lîngă biserică și a adormit; atunci, îndată a văzut în vis pe fratele său Ioan, zicînd către dînsul: "Frate, Arcadie, de ce plîngi astfel cu amar pentru mine și-ți zdrobești inima ta? Iată, eu cu darul lui Hristos sînt viu; deci, nu fi mîhnit pentru mine!".

Iar Arcadie, deșteptându-se, și, crezînd că vedenia cea din vis este adevărată, s-a umplut de bucurie și mulțumea lui Dumnezeu, apoi gîndea în sine ce va face, zicînd: "Să mă duc la părinți? Dar, nefiind fratele meu cu mine, le voi face mîhnire prin venirea mea, sau iarăși la școală să mă întorc, și sfîrșind învățătura filosofiei să mă duc la părinți? Însă nu-i voi înveseli, căci văzîndu-mă numai pe mine singur, cu amar se vor tîngui. Deci, ce voi face, nu știu; îmi aduc aminte că tatăl meu totdeauna fericea foarte mult viața monahicească, care este liniștită și apropiată de Dumnezeu; mă voi duce într-o mînăstire și mă voi face monah".

Astfel gîndind Arcadie în sine și făcînd rugăciune, s-a dus la Ierusalim și acolo, la Sfintele Locuri, unde a lucrat Domnul mîntuirea lumii, închinîndu-se, a ieșit de acolo, vrînd să intre în orice mînăstire și s-ar întîmpla în cale. Și mergînd, a întîmpinat un monah cinstit, împodobit cu căruntețile, cu viața sfîntă și înainte-văzător, la acela alergînd, i-a căzut la picioare și, sărutîndu-le, i-a zis: "Roagă-te pentru mine, sfînte părinte, căci de multă mîhnire și necaz sînt plin". Iar bătrînul i-a zis: "Fiule, să nu te mîhnești, căci fratele tău, pentru care te întristezi, este viu ca și tine, cum și toți cei ce au fost cu voi în corabie, păziți fiind de Dumnezeu, s-au mîntuit de înecare și în mînăstire au intrat la călugărie, iar Ioan, fratele tău, acum a primit începătura monahicească și va veni vremea cînd cu ochii tăi îți vei vedea fratele, pentru că rugăciunea ta este auzită".

Arcadie, auzind acestea de la marele bătrîn, sta uimit, mirîndu-se de proorocia sfîntului. Apoi, iarăși căzînd la picioarele lui, zicea: "Precum nu ți-a ascuns Dumnezeu nimic din cele pentru mine, astfel și tu nu mă lepăda din fața ta, rogu-mă ție, ci, precum știi, mîntuiește săracul meu suflet și mă du la rînduiala monahicească". Bătrînul i-a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeu; urmează după mine, fiule". Și l-a dus în lavra Sfîntului Hariton, care în limba siriană se numea Suchia; acolo l-a tuns și i-a dat chilie, în care mai înainte, unul din părinții cei mari s-a nevoit 50 de ani.

A petrecut Arcadie cu bătrînul acela, mai înainte-văzător, un an, povățuindu-l în viața monahicească și deprinzîndu-l la război împotriva nevăzuților vrăjmași. Iar după anul acela, s-a dus în pustie, lăsînd în chilie pe Arcadie singur, căruia i-a făgăduit că după trei ani se va vedea cu dînsul. Iar Arcadie luînd porunca de la bătrînul, fără de lenevire o săvîrșea, ziua și noaptea slujind lui Dumnezeu.

Trecînd doi ani după înecarea corabiei, și Xenofont neștiind ce s-a întîmplat pe mare fiilor lui, a trimis pe una din slugile sale la Berit, să vadă pe Ioan și pe Arcadie și să afle toate cele despre dînsii cu încredințare, dacă sînt sănătoși și dacă vor săvîrși curînd învățătura lor; pentru că se mirau tatăl și mama că fiii lor de atîta vreme niciodată nu i-au înștiințat despre ei, nici au cercetat prin scrisoare pe părinții lor. Iar sluga mergînd în Berit și înștiințîndu-se că n-au venit în cetatea aceea fiii lui Xenofont, stăpînul său, gîndea în sine, zicînd: "Nu cumva sfātuindu-se s-au dus la Atena? Și a mers la Atena spre căutarea lor, dar, neaffîndu-i nici acolo și nici auzind de dînsii undeva, s-a întors tulburat iarăși spre Bizanț.

Odihnindu-se la o gazdă în cale, a stat acolo și un monah să se odihnească, și întrebîndu-l pe el, spunea că merge la Ierusalim, ca să se închine la Sfintele Locuri. Iar sluga lui Xenofont privind cu dinadinsul spre monah, a început a-l cunoaște că era unul din cei ce au mers cu fiii stăpînului în Berit, și i-a zis: "Nu cumva ești sluga stăpînului Xenofont, care ai mers cu Ioan și Arcadie la Berit?" Iar monahul a răspuns: "Eu sînt cu adevărat, și tu îmi ești prieten, de vreme ce sîntem slugi ai aceluiași stăpîn". Sluga i-a zis: "Ce ți s-a întîmplat de te-ai îmbrăcat în chipul monahicesc și unde sînt stăpînii noștri, Ioan și Arcadie, spune-mi, te rog? Pentru că multă osteneală am suferit căutîndu-i și nu i-am aflat".

Monahul suspinînd greu, și ochii de lacrimi umplîndu-și, a început a-i spune: "Să știi cu adevărat, o! prietene, că stăpînii noștri s-au înecat în mare, ca și toți cei ce erau cu dînsii; iar eu, precum mi se pare, numai singur m-am mîntuit de înecare și am voit mai bine să mă tănuiesc în viața monahicească, decît să mă întorc acasă și să aduc veste rea stăpînului nostru, stăpînei și tuturor casnicilor; și astfel sînt monah și mă duc la Ierusalim, să mă închin". Iar sluga auzind acestea, și-a ridicat glasul și a început a plînge cu amar și cu jale a striga, bătîndu-se în piept și zicînd:

"O! amar mie, stăpînii mei, ce s-a întîmplat vouă! Ce aud de voi! Cum ați pățimit, cît de cumplit sfinșit v-a ajuns, cine va spune tatălui și maicii voastre acestea, ce fel de ochi vor suferi să pri-vească lacrimile părintești, suspinarea maicii și plîngerea, tînguirea și strigarea cea mare să o audă! Vai mie, stăpînii mei cei buni! A pierit nădejdea noastră; pentru că noi nădăjduiam că, mergînd pe urma părinților, veți veseli pe frații noștri, veți îndestula cu facerile voastre de bine pe cei ce au trebuință, veți odihni străinii, veți milui săracii, veți împodobi bisericile lui Dumnezeu și veți da mînistirilor cele trebuincioase. Dar acum, o! vai mie, toate nădejtile acelea sînt nimic și nu știu ce voi face: De mă voi întoarce la stăpînul meu, nu voi îndrăzni să-i spun o veste atît de tristă, căci cînd voi spune tatălui și maicii că fiii lor s-au înecat în mare, oare auzind acestea, nu vor cădea îndată morți, slăbind de durerea inimii? Deci, nu mă voi mai întoarce, ca nu prin o veste rea ca aceasta, adusă de mine, să moară mai înainte de vreme și să fiu stăpînului și stăpînei pricinuitor de moarte".

Așa plîngînd sluga aceea și nevrînd să se întoarcă la Xenofont, oamenii care se întîmplaseră acolo, străini și locuitori, l-au rugat să înceteze din plîns; apoi l-au sfătuit să se întoarcă la stăpîn și să-i spună; ca nu cumva să te blesteme dacă nu vei spune, și vei pieri fără veste, și atunci nu va fi ție mîntuire. Ascultînd sluga sfatul lor, s-a întors în Bizanț, și intrînd în casa stăpînului său, ședea uitîndu-se în jos, întristat la față; și fiind tulburat, tăcea.

Doamna Maria, auzind că s-a întors sluga lor care fusese trimisă la fii, degrab l-a chemat la dînsa și l-a întrebat: "Cum se află fiii noștri?" Sluga răspunse: "Sînt sănătoși". Grăit-a stăpîna: "Unde sînt scrisorile de la dînșii?" Sluga răspunse: "Le-am pierdut pe drum". Atunci inima ei a început a se tulbura și a zis către slugă: "Te jur pe frica lui Dumnezeu, să-mi spui adevărul, pentru că mi s-a tulburat foarte mult sufletul și a slăbit tăria mea". Iar el ridicîndu-și glasul, plîngea cu amar și a început a spune adevărul: "Vai mie, stăpîna mea, amîndoi luminătorii noștri au pierit în mare; pentru că s-a spart corabia și toți s-au înecat". Stăpîna, auzind acestea, s-a arătat mai presus de fire, nădăjduind spre Dumnezeu cu tărie; pentru că în loc să cadă îndată la pămînt de jale și să se tînguiască cumplit, tăcînd puțin, a zis cu mirare: *Bine este cuvîntat Dumnezeu, Cel ce a rînduit ca acestea să fie așa; precum I-a plăcut, așa a și făcut; fie numele Domnului binecuvîntat de acum și pînă-n veac*. Iar către sluga ce venise a zis: "Să taci, să nu spui nimănui de aceasta, pentru că Domnul a dat, Domnul a și luat, El știe cele ce ne sînt de folos".

Apoi, trecînd trei ceasuri și fiind acum spre seară, a venit Xenofont de la palatele împărătești, cu slavă mare, mergînd și urmînd mulți înaintea lui, apoi intrînd în casă și eliberînd pe oamenii care veniseră cu dînsul, a stat să mănînce pîine, căci mîncea numai o dată pe zi și aceea spre seară.

Pe cînd stătea el la masă, Maria, soția lui, a zis către dînsul: "Stăpîne, știi că a venit sluga de la Berit?" Xenofont a răspuns: "Bine este cuvîntat Dumnezeu". Apoi a zis: "Unde este sluga care a venit?" Grăit-a soția: "Este obosit și se odihnește". Xenofont zise: "Mi-a adus scrisoare de la copii?" Ea a răspuns: "Lasă acum, stăpîne, să mîncăm bucate, iar dimineața vei vedea scrisoarea; căci are să ne spună și din gură multe de la dînșii". Iar Xenofont a zis către dînsa: "Să mi se aducă îndată scrisoarea ca s-o citesc, să aflu dacă fiii noștri sînt sănătoși, iar cele ce are sluga să grăiască din gură, să le spună dimineață".

Dar doamna Maria, neputînd să-și ție jalea inimii, s-a umplut cu totul de lacrimi, nu putea de plîns să răspundă nimic. Xenofont văzînd-o plîngînd așa, s-a mirat și a întrebat-o: "Ce este aceasta, Marie, doamna mea, de ce plîngi așa? Au doară bolesc fiii noștri?" Iar ea abia a răspuns, zicînd: "Mai bine ar fi fost dacă ar fi bolit, dar iubiții noștri fii au pierit în mare". Xenofont suspinînd și lăcrimînd, a zis: "Fie binecuvîntat numele Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh, în veci. Amin; nu te mîhni soția mea, căci cred că nu va lăsa să piară cu totul fiii noștri, și nădăjduiesc că milostiva Lui purtare de grijă nu va voi să mîhnească căruntețile; că nici eu n-am îndrăznit vreodată să mîhnesc bunătatea Lui; să ne rugăm toată noaptea aceasta de milostivirea Lui și să nădăjduim că Dumnezeu ne va descoperi pe fiii noștri de sînt vii sau nu".

Sculîndu-se îndată, s-au închis în casa lor de rugăciune și toată noaptea aceea au petrecut-o cu multe lacrimi și cu credință neîndoită, rugîndu-se lui Dumnezeu. Dar începînd a se lumina de ziuă, s-au culcat să se odihnească, fiecare deosebit pe așternuturi aspre de pînă, apoi li s-a arătat la amîndoi o vedenie în vis:

li se părea că văd pe amîndoi fiii lor stînd înaintea Domnului nostru Iisus Hristos, în mare slavă: Ioan avea un scaun pregătit, sceptru și cunună împărătească cu mărgăritare de mare preț și împodobită cu pietre scumpe; iar cununa lui Arcadie era de stele, avînd o cruce în dreapta și un pat luminat așternut spre odihnă.

Deșteptîndu-se ei din somn, au spus unul altuia vedenia, și înțelegînd că fiii lor sînt între cei vii și acoperiți de mila lui Dumnezeu, s-au mîngîiat foarte; și a zis Xenofont către soția sa: "Doamnă Marie, socotesc că la Ierusalim sînt fiii noștri, deci, să mergem acolo și să ne închinăm la Sfintele Locuri, poate cumva vom afla și pe fiii noștri".

Așa sfătuindu-se dînșii, Xenofont și Maria s-au gătit de drum; și poruncind rînduitorilor casei toate cele pentru casă și pentru averi și făcînd multe milostenii, au luat cu dînșii aur destul, pe cît le era de trebuință și pe cît putea să le fie destul, pentru împărțirea milosteniilor și spre facerea de bine la Sfintele Locuri; apoi au luat drumul spre Ierusalim. Ajungînd ei acolo, au înconjurat Sfintele Locuri, rugîndu-se și făcînd milostenii, apoi au început a înconjura toate mînaștirile dimprejurul Ierusalimului, căutîndu-și fiii, dar nu i-au aflat nicăieri.

Deci, s-au întîmplat lor undeva în cale, de au întîmpinat pe unul din slugile lor, care fusese în corabie cu fiii lor, fiind acum monah; cuprinzîndu-l, l-au sărutat și căzînd, i s-au închinat, asemenea și monahul acela căzînd înaintea lor, li s-a închinat și zicea: "Mă rog pentru Domnul nu vă plecați mie, că nu se cuvine, fiindu-mi mie stăpîni, ca să vă plecați slugii voastre". Și Xenofont i-a zis: "Cinstim și ne închinăm chipului celui sfînt monahicesc, iar tu de aceasta să nu te mîhnești; ci te rugăm să ne spui unde sînt fiii noștri, spune-ne pentru Domnul, spune". Iar monahul lăcrimînd, a zis: "Spărgîndu-se pe mare corabia, fiecare din noi apucînd cîte o scîndură am înotat cum puteam prin vifor, purtîndu-ne în multe părți; și nu știu după aceea de a scăpat cineva de la înecare, sau nu, ci numai eu cred că am fost scos la uscat în părțile Tirului".

Acestea auzindu-le Xenofont și Maria, au eliberat pe monah în drumul său, dîndu-i milostenie, ca să se roage pentru dînșii și pentru fiii lor. Apoi s-au dus în părțile Iordanului, vrînd să se roage acolo și să împartă aurul ce rămăsese. Deci, mergînd pe drumul care era înaintea lor, după rînduiala lui Dumnezeu, au întîmpinat pe sfîntul bătrîn mai înainte-văzător, care l-a îmbrăcat pe Arcadie, fiul lor, în chipul monahicesc; și căzînd la picioarele sfîntului părinte, cereau rugăciuni la Dumnezeu pentru dînsul. Și i se descoperise de la Dumnezeu acelui sfînt bătrîn toate cele despre dînșii; apoi făcînd rugăciuni, a zis către dînșii: "Cine a adus pe Xenofont și pe Maria? Nimeni, numai dragostea cea către fii, dar nu vă mîhniți, pentru că sînt vii fiii voștri; și Dumnezeu v-a descoperit vouă în vis slava cea pregătită lor în cer; deci, mergeți lucrătorii viei Domnului unde vă duceți acum, săvîrșind acolo rugăciunea voastră, cînd vă veți întoarce în sfînta cetate, veți vedea pe fiii voștri". Acestea zicînd, s-au despărțit; Xenofont cu Maria s-au dus la Iordan, iar mai înainte-văzătorul bătrîn a mers la sfînta cetate și în biserica Învierii lui Hristos a stat aproape de Golgota și se odihnea.

Șezînd acolo sfîntul bătrîn, iată că tînărul monah Ioan, fiul lui Xenofont, de la Mînaștirea Melfitanului, a venit la Ierusalim pentru închinăciune și, văzînd pe sfîntul bătrîn, i s-a închinat pînă la pămînt. Iar bătrînul cu dragoste primindu-l și binecuvîntîndu-l, i-a zis: "Unde ai fost pînă acum, fiule Ioan, că iată tatăl tău și maica te caută și tu ai venit căutînd pe fratele tău". Iar Ioan se mira, că toate le știa acel bătrîn și, cunoscîndu-l că este mai înainte-văzător, a căzut la picioarele lui și i-a zis: "Rogu-mă ție, părinte, spune-mi pentru Domnul, unde este fratele meu, că foarte mult slăbește sufletul meu, dorind ca să-l văd și foarte mult m-am nevoit, rugîndu-mă lui Dumnezeu, ca să-mi spună despre dînsul, de este viu sau nu, și n-a binevoit Domnul să-mi descopere pînă acum, fără numai prin tine, voi afla, o! sfînte părinte".

Răspuns-a lui bătrînul: "Șezi lîngă mine și vei vedea degrabă pe fratele tău". Șezînd ei puțin, iată celălalt monah tînăr Arcadie a venit, obosit cu trupul, uscat la față și ochii lui abia se puteau vedea, de postul cel nemăsurat și de înfrînare. Apoi, închinîndu-se la Sfintele Locuri, a văzut pe bătrînul său șezînd și degrabă alergînd, a căzut la picioarele lui, zicînd: "O! părinte, ai părăsit holda ta, iată acum al treilea an de cînd n-ai

cercetat-o și mulți spini și pălămidă au crescut fără tine, și ai să te ostenești puțin, pînă ce o vei curăți pe ea".

Bătrînul i-a zis: "Să știi, fiule, că am cercetat-o din zi în zi, și cred în Domnul, că nici spini nu are, nici pălămidă, ci grîu copt, vrednic de masa Împăratului împăraților; dar șezi lîngă mine". Deci, a șezut Arcadie; iar bătrînul tăcînd puțin, a zis către Ioan: "Din ce loc ești, frate?" Iar Ioan a zis: "Eu, părinte, sînt om sărac și străin, numai cu dorirea inimii mele, cerînd mila Domnului și a sfințelor tale rugăciuni". Iar bătrînul i-a zis lui: "Adevărat, așa este; dar să-mi spui neamul tău, cetatea moștenirii tale și viața ta, ca să se preamărească numele Domnului". Și a început Ioan să spună toate pe rînd: că este de neam din Constantinopol, fiu al unui boier, și a avut un frate, Arcadie, cu care era trimis la învățătură; pe mare făcîndu-se furtună, s-a spart corabia și toți s-au înecat, afară de el".

Arcadie, ascultînd pînă aici povestirea lui, și cu dinadinsul căuțînd la el, a cunoscut pe fratele său; și din fireasca dragoste, neputînd suferi mai mult povestirea aceea, ce i spunea, a strigat zicînd: "Cu adevărat, părinte, acesta este Ioan, fratele meu". Grăit-a bătrînul: "Știu și eu, dar am tăcut, ca singuri să vă cunoașteți". Atunci au căzut unul la altul pe grumaji, apoi, cuprinzîndu-se cu bucurie și cu lacrimi, s-au sărutat. Și sculîndu-se, au preamărit pe Dumnezeu, cel ce i-a învrednicit a se vedea vii unul pe altul, fiind în sfîntul chip monahicesc și într-o viață bună ca aceea, după Dumnezeu.

După două zile, au venit Xenofont și Maria de la Iordan, apoi rugîndu-se la Golgota și închinîndu-se purtătorului de viață Mormînt al Domnului nostru, mult aur au dăruit la acel sfînt loc, pentru slava lui Dumnezeu. Văzînd acolo și pe sfîntul bătrîn, mai înainte-văzător, l-au cunoscut pe dînsul, și la picioarele lui căzînd, cereau binecuvîntare, iar după rugăciune au zis către bătrîn: "Pentru Domnul, părinte, împlinește-ți făgăduința ta și ne arată pe fiii noștri".

Atunci stăteau lîngă bătrîn amîndoi fiii lor, Ioan și Arcadie, dar le poruncise bătrînul să nu grăiască nimic mai înainte, nici în față să nu caute, ci în jos, ca să nu fie cunoscuți. Însă fiii cunoșteau pe părinții lor, bucurîndu-se cu inima, dar părinții pe fii nu puteau să-i cunoască, pe de o parte că erau în rînduială monahicescă, iar pe de alta, că se veștejise frumusețea feței lor, de înfrînarea cea mare. Și a grăit sfîntul bătrîn către Xenofont și Maria: "Mergînd la gazda voastră, să ne puneți la masă, ca venind cu ucenicii mei, să primim hrană împreună cu voi și după aceea vă voi spune despre fiii voștri unde sînt".

Bucurîndu-se foarte mult părinții, căci le-a făgăduit sfîntul părinte că le va arăta pe fiii lor, au mers degrab și au gătit masă bună. Deci, a zis bătrînul către ucenici: "Să mergeți unde găzduiesc părinții voștri și să vă țineți, să nu grăiți nimic, pînă ce nu voi porunci eu". Deci, i-au zis lui amîndoi frații: "Precum poruncești, părinte, așa să fie". Iar bătrînul le-a zis iarăși: "Să ne împărtășim de ospăț și la vorbă să stăm cu dînșii, că nu va fi spre vătămarea mîntuirii voastre, ci spre folos; credeți-mă pe mine că orice fel de osteneală veți suferi pentru fapta bună, la măsura tatălui vostru și a maicii nu veți ajunge".

Mergînd în casa lui Xenofont, au șezut și din masa cea pusă înainte mîncau împreună, vorbind cuvinte folositoare. Deci, ziceau fericitul Xenofont și Maria către bătrînul: "Sfînte părinte, cum viețuiesc copiii noștri?" Iar bătrînul a răspuns: "Bine se odihnesc, pentru mîntuirea lor". Iar părinții au răspuns: "Dumnezeu, cel ce rînduiește mîntuirea tuturor, să le dea și lor ca să fie adevărați lucrători ai viei lui Hristos". Și iarăși Xenofont a zis către acel bătrîn: "O! părinte, cît de buni sînt acești ucenici ai tăi! O! de ar fi și copiii noștri ca aceștia; căci foarte mult au iubit sufletele noastre pe acești monahi tineri, că de cînd i-am văzut, s-a veselit inima noastră, ca și cum am vedea pe fiii noștri".

Deci, a grăit bătrînul către Arcadie: "Fiule, să ne spui unde te-ai născut, cum ai trăit, și de unde ai venit în locurile acestea?" Iar Arcadie a început a spune, zicînd: "Eu, părinte, și acest frate al meu sîntem de neam din Bizanț, fii ai unui boier din cei mai de frunte din palatul împărațesc; sîntem crescuți în dreapta credință și ne-au trimis părinții la Berit, ca să învățăm elineasca înțelepciune, dar plutind noi, s-a spart corabia de învăluire și de vifor, și fiecare dintre noi, apucînd cîte o scîndură din corabia ce s-a sfărîmat, am plutit unde ne ducea repeziciunea valurilor; dar cu dumnezeiasca milostivire, ne-am păzit vii și la uscat ne-a aruncat marea". Apoi, el încă grăind aceasta, cunoscură părinții că aceștia sînt fiii lor și îndată

strigară: "Aceștia sînt fiii noștri, aceștia sînt rodul pîntecelui nostru, aceștia sînt luminătorii ochilor noștri". Și căzînd pe grumajii lor, îi sărutau cu dragoste și plîngeau de bucurie; atunci au lăcrimat și toți sculîndu-se, au dat slavă și mulțumire lui Dumnezeu, mărind purtarea de grijă minunată a lui Dumnezeu pentru dînșii.

Apoi, Xenofont cu soția sa au rugat pe sfîntul bătrîn ca să-i tundă în rînduiala monahicească. Deci, părintele cel mai înainte-văzător a tuns pe Xenofont și pe Maria cu mîna sa și i-a învățat rînduiala monahicească. Apoi le-a poruncit bătrînul, ca nu împreună, ci fiecare deosebit să petreacă; și după puțină vreme, s-au despărțit toți, doamna Maria a fost dată într-o mînăstire de fecioare, Ioan și Arcadie, sărutînd pe părinții lor, s-au dus cu bătrînul în pustie, iar Xenofont, trimițînd oameni în Bizanț, a vîndut casa și toate averile și le-a împărțit la cei ce aveau trebuință, iar pe robi i-a eliberat. Apoi în pustie aflînd o chilie, se liniștea.

Toți au plăcut lui Dumnezeu desăvîrșit și de mari daruri s-au învrednicit de la El; Ioan și Arcadie au strălucit între viețuitorii pustiei ca niște luminători și viețuind ani destui, mai înainte și-au văzut sfîrșitul lor și către Domnul au trecut. Cuvioasa Maria a făcut multe minuni: orbi a luminat, diavoli a izgonit și prin fericit sfîrșit a trecut de la cele pămîntești la cele cerești; iar Cuviosul Xenofont, așijderea a luat de la Dumnezeu darul facerii de minuni și al mai înaintei vederi, și proorocind înainte, spunea cele ce vor să fie, și de mari taine era văzător; după aceea, a trecut să vadă cele ce ochiul nu le-a văzut și să se sature cu vederea de fața lui Dumnezeu.

Astfel Cuviosul Xenofont, fericita Maria și sfinții lor fii, Ioan și Arcadie, cei ce cu osîrdie au iubit pe Dumnezeu, bine au slujit Domnului prin viață dreaptă și de Dumnezeu plăcută, și în ceata sfinților sînt numărați de preasfîntul Stăpîn Hristos, Mîntuitorul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh se cuvine slavă, cinste și închinăciune, în veci. Amin.

Pe Sfîntul Ioan, fiul lui Xenofont și al Mariei, fratele lui Arcadie, unii îl socotesc că este Ioan Scărarul, precum în cartea aceluia la început se vede, pentru că cel ce țilcuiește viața Sfîntului Ioan Scărarul, scrisă de Daniil monahul din Rait, zice despre dînsul așa: "Aici nașterea și cetatea sfîntului o acopere scriitorul". Iar unii zic că el este fiul lui Xenofont și că fratele lui este Gheorghe Arselaitul, care s-a numit din naștere Arcadie; însă acesta nu și-a schimbat numele, pentru că se numea Ioan Xenofont era în Constantinopol.

Aducerea moaștelor Sfîntului Ierarh Ioan Gură de Aur, Patriarhul Constantinopolului (27 ianuarie)

(Traducere din grecește)

Iarăși praznic strălucit și pricinuitor de bucurie, iarăși sărbătoare mult luminoasă a cuprins Biserica noastră, care pierde iarna mîhnirii și gerul păcatului; iarăși prăznuim pomenirea dascălului și a părintelui celui cu gura de aur, a cărui vestire, ca și a fericitorilor apostoli, a străbătut cu adevărat toate marginile lumii, și a umplut toate cetățile; ba chiar toate țările s-au săturat de graiurile lui cele preastrălucite și aurite. Iată a sosit privighetoarea cea mult glăsuitoare, prevestind taina cea mare a Învierii celei de obște, ca pe dumnezeiasca primăvară; iar prin tăcerea lui de puțină vreme arată înnoirea cea nemărginită a vîrstei celei după Hristos și a tinereților celor duhovnicești.

A venit iarăși gura de aur, care, după puțină tăcere, grăiește acum cu adevărat cuvinte mai dulci decît fagurele de miere, mai scumpe decît pietrele cele neprețuite și cu adevărat mai trebuincioase decît aurul. Limba care grăia cîndva măriri darului, fiind lovită de duh ca de un arcuș, și ca pana scriitorului ce scrie iscusit, și pe Dumnezeu cel întrupat îl vestește nouă. Iată marele stîlp al Bisericii, turnul buneii credințe,

cel neclătinat, și luminătorul cel ne-stins, care a fost prigonit mulți ani pentru Hristos, și ascuns pentru pizma vrăjmașilor, acum s-a arătat, după 30 de ani și a strălucit mai mult decât soarele cel simțit.

Acum iarăși a venit după îndelungate și amare izgoniri, sau mai bine să le zic dulci; căci pentru Hristos le-a pătimit. A venit iarăși la turma sa, după strălucita moarte și a intrat în cetate cu cinste și cu dreptate, de la care cu nedreptate a fost izgonit mai înainte.

Dar să povestim de la început după rînduială, istoria întoarcerii, ca mai mult să vă bucurați și să vă veseliți. Și să arătăm cine au fost pricinuitoarii prin care s-a făcut aducerea sfințelor moaște ale Hrisostomului, cum și cînd s-a făcut. Căci despre petrecerea lui cea minunată, cum și despre ispitele ce a pătimit în acea nedreaptă izgonire, am scris deplin în ziua a treisprezecea a lunii noiembrie, și ajung acelea să înțeleagă fiecare cum era minunatul Hrisostom în fapta cea bună.

După fericita lui moarte, dumnezeiescul lui suflet s-a dus în ceruri, bucurîndu-se, iar mult pătimitorul și mucenicescul lui trup a fost îngropat în Comane, de cei împreună călători cu dînsul, adică de ucenicii și prietenii lui; care împreună au călătorit cu dînsul în izgonire, care ca niște recunoscători și mulțumitori către dascălul lor, nu s-au lenevit, ci s-au dus la Roma, unde era episcop într-aceea vreme Sfîntul Inocențiu (401-417), iar împărat Onoriu (395-423), fratele lui Arcadie (395-408), cărora le-au povestit de la început toate muncile și nedreptățile ce le-a pătimit Sfîntul Ioan de la împărăteasa Eudoxia și de la episcopii cei nesfințiți. Aceia au dat mulțime de aur la doi bărbați netrebnici ca să ucidă pe cel numit "gură de aur" și decât aurul mai cinstit.

Dar Dumnezeu, ca un drept judecător, n-a lăsat a se săvîrși oucidere ca aceasta nedreaptă. Asemenea le-a povestit și cîte semne s-au întîmplat în împărăteasca cetate după izgonirea cea nedreaptă a sfîntului, adică cutremurul cel mare, care a surpat palatul cel împărătesc și mai toată cetatea; înfricoșata grindină ce a căzut acolo și a făcut atîta pagubă și pierzare cetății; apoi a spus despre statuia de argint a nelegiuitei Eudoxia, care s-a sfărîmat, cum și despre dumnezeiescul foc, care a ieșit din scaunul sfîntului și a vătămat biserica; și cum de acolo focul s-a întors prin minune asupra palatului împărătesc și pînă la trei ceasuri din zi a ars de tot casa aceea mare și prea frumoasă. Atunci tot poporul s-a mîhnit și a strigat, zicînd: "Cu dreptate este a se prăpădi toată cetatea, de vreme ce a fost izgonit acela, care o cîrmuia și o păzea".

Pe lîngă acestea, au povestit încă și reaua pătimire, luările în batjocură, chinurile care le-au pricinuit acei ucigași și fără de omenie ostași care l-au dus în surghiun, unde l-a primit tot Răsăritul, ca pe un înger al lui Dumnezeu. Apoi au povestit cum i s-au arătat lui cu minune, slăviții Apostoli Petru și Ioan, precum și toate celelalte care au urmat în surghiun, pînă la fericita lui adormire.

Acestea auzindu-le romanii s-au întristat, dar apoi s-au bucurat. S-au întristat zic, că acei ostași răi și fără de omenie au pricinuit sfîntului atîtea chinuri, răutăți, ocări și batjocuri, de care toată lumea s-a îngrozit, dar s-au și bucurat că sfîntul, în toate acele chinuri grele și cumplite, a rămas neplecat și neclintit; și a ieșit biruitor strălucit și neînfrînt. Iar mai vîrtos papa și împăratul cu totul s-au aprins de dumnezeiasca rîvnă și au scris amîndoi scrisori, cu multă asprime, muștrînd nelegiuirea lui Arcadie.

Apoi, papa i-a trimis o înfricoșată afurisenie, zicînd astfel: "Sîngele dreptului Ioan strigă către Dumnezeu asupra ta, împărate Arcadie, precum de demult sîngele lui Abel a strigat asupra lui Cain, ucigătorul de frate; căci în vremea de pace ai ridicat prigoană asupra Bisericii, izgonind pe păstorul și arhiereul ei cel adevărat, cu care împreună chiar pe Hristos Dumnezeu, vai! L-ai izgonit și ai vîndut turma lui Hristos năimiților arhierei, și nu adevăraților păstori!"

Dar eu nu mă întristez pentru Sfîntul Ioan, căci fericitul și de trei ori fericitul Ioan, pentru isprăvile lui cele mari și pentru nenumăratele chinuri, pe care nu pe bună dreptate le-a răbdat, a luat moștenire în împărăția lui Dumnezeu, cu apostolii și cu mucenicii; ci mă mîhnesc pentru pierzarea ta, căci, pentru ca să faci voia unei femei rele și nebune, ai lipsit lumea de învățăturile cele cu miere curgătoare și de viață făcătoare ale lui Ioan de trei ori fericitul.

Pentru aceasta și eu preaumilitul, căruia mi s-a încredințat scaunul Romei, te canonisesc pe tine și pe femeia ta și vă îndepărtez de la Sfînta Împărtășire a dumnezeieștilor Taine ale lui Hristos. Și care va îndrăzni a vă împărtăși pe voi, să fie caterisit și neiertat; iar dacă voi veți sili pe cineva ca să vă împărtășească, defăimînd această apostolească poruncă și așezămînt, să fiți ca vameșii și ca păgînii cu adunarea necredincioșilor și să stea păcatul vostru înainte, iar în ziua dreptei judecări să vă luați pedeapsa cea cuviincioasă; căci nici una din cele ce sînt ale voastre, nu vor putea să vă ajute, nici averile voastre, nici slava, nici stăpînirea și nici însăși vrednicia împărătească.

Iar pe Arsachie (404-405), pe care l-ați pus pe scaunul Sfîntului Ioan, pe acesta îl caterisim împreună cu toți aceia care s-au împărtășit cu dînsul. Căci în chip prea nelegiuit a luat vrednicia arhieriei, el nevrednicul. Iar pe Teofil, nu numai îl caterisim, ci îl și afurisim, să fie anatematizat și străin de Hristos. Acestea, precum le legăm noi pe pămînt, să fie legate și în ceruri, precum se zice în Sfînta Evanghelie".

Acestea a scris sfințitul Inocențiu. Iar împăratul Onorie a scris și el altă scrisoare, zicînd astfel: "Frate Arcadie, nu știu ce lucrare potrivnică și drăcească te-a plecat să te încredințezi unei femei rele și răzvrătite, care te-a îndemnat să faci niște lucruri ca acestea, pe care nici un alt împărat creștin dreptcredincios nu le-a făcut niciodată; și pentru care te osîndesc și te prihănesc toți preacuvioșii episcopi cei de aici, că ai scos pe marele arhieru al lui Dumnezeu, fără judecată, fără socoteală și fără rînduială, din scaunul lui, și l-ai omorît cu chinurile pe care i le-au dat robii tăi cei răi, în nedreptul surghiun, unde l-ai trimis.

Apoi pe arhieriei și slujitorii pe care ți i-a trimis de aici Biserica romanilor, pentru cinstea ta, spre întărirea și adevărarea dreptei judecări, afîta i-ai defăimat, încît i-ai și închis în temniță, le-ai luat banii ce aveau de cheltuială, încît ei se primejduiau să moară și de foame. N-ai băgat în seamă cît de puțin poruncile apostolești, ci pe cei cuvioși și sfinți, cu necinste i-ai scos din scaunele lor, și cu nedreptate i-ai osîndit, în depărtate surghiuniri și în grele munci, iar pe cei nevrednici i-ai hirotonisit; deci, sîrguiește-te frate, nu cu cuvintele, ci cu lucrurile a cinsti pe Dumnezeu și pe oameni prin îndreptarea greșelilor tale; știind că rugăciunile preoților întăresc și îndreptează împărăția noastră".

Arcadie, primind scrisorile și înțelegînd puterea cuvintelor lor, s-a rănit foarte mult de săgețile certării și ale canonisirii; iar somnul cel adînc al trîndăviei, care era asupra lui, scuturîndu-l, căci se deșteaptă sufletele cele trîndave de certările cele mai aspre, întîi a pedepsit pe acei care au făcut rău arhierilor romani, pe unii i-a bătut, iar pe alții i-a omorît și a spînzurat pe lemne trupurile lor. Iar pe rudeniile Eudoxiei, care au ajutat la scoaterea sfîntului din scaun, i-a scos din dregătorii și le-a luat toate averile.

Încă nici spre a sa femeie nu s-a milostivit nicidecum, ci cu mîinile sale a bătut-o fără milă și a închis-o într-o casă de desfrînare și de necinste, poruncind ca nimeni să nu meargă la dînsa să o cerceteze și să i se facă vreo mîngîiere, astfel că dînsa, din nemăsurată mîhnire și rușine, a căzut în boală grea. Apoi, prinzînd pe Mina, Teotechi și pe Ishirion, nepoții lui Teofil, pe Severian al Gabalilor și pe Archie al Beriei, - care se întîmplaseră a fi într-acea vreme acolo în cetate, i-a legat și i-a trimis cu mare defăimare la papa Inocențiu, scriindu-i și o scrisoare cu multă smerenie pentru dezvinovățirea lui, zicînd unele ca acestea:

"Eu, o! arhieru al lui Dumnezeu, nimic n-am știut din cele cîte s-au lucrat contra arhierilor trimiși de la voi. Și după ce m-am înștiințat, am omorît pe aceia care i-au nedreptățit pe ei. Nici de scoaterea marelui Ioan n-am fost vinovat, ci ticăloșii episcopi, care arătînd niște canoane oarecum bisericesti, au primit păcatul asupra necuratelor lor suflete și, crezînd lor, am dat acea nedreaptă hotărîre, pentru care aceia mai mult decît noi sînt vinovați. Deci, trimit cuvioșiei tale pe răul Acachie, pe Severian și pe rudeniile răului Teofil și îi voi scrie și lui ca și acela să vină cu sila acolo, cît mai degrabă, cînd îi vei pedepsi după măsura celor îndrăznite și lucrate de dînșii; iar pe noi ne iartă, prin pîrinteasca ta iubire de oameni ce ai asupra noastră și să nu ne mai lipsești de sfințita împărtășire a Preacuratelor și de viață făcătoarelor Taine. Căci și pe Eudoxia cu necinste am pedepsit-o și greu am bătut-o, din care cauză a căzut în grele boli și zace la pat. Deci, nu ne pedepsi mai mult, cinstite pîrinte, că nici Stăpînul nu osîndește de două ori pentru un

păcat; mai ales cînd ne pocăim din toată inima noastră; se cuvine dar, după nemărginita milostivire a lui Dumnezeu, să ne ierți și cuvioșia ta".

Apoi a scris și fratelui său Onorie, deosebit, ca să mijlocească pe lîngă papa și să-i trimită iertare.

Deci, primind papa scrisorile lui Arcadie, s-a veselit foarte mult pentru smerenia împăratului și a scris către preacinstitul Proclu, ucenicul Sfîntului Ioan Gură de Aur, care era atunci episcop al Cizicului, să meargă la Constantinopol, ca să dezlege pe împărați de afurisenie și să-i împărtășească cu dumnezeieștile Taine; apoi, să țină loc de patriarh, ca un episcop, pînă ce va cerceta despre Atic cu de-amănuntul. A scris deosebit iarăși și către Arcadie, înștiințîndu-l că a primit pocăința lui și că îi va mijloci iertăciune; apoi să poruncească să scrie numele Sfîntului Ioan în sfințitele table, și să trimită pe Teofil la Tesalonic, unde avea de gînd să meargă și papa, pentru oarecare pricină.

Niște porunci ca acestea primindu-le împăratul și avînd dorința ca să împlinească fără lipsă toate cîte a scris papa, îndată a scris o înfricoșată scrisoare lui Teofil, zicînd așa: "Toate marginile lumii le-ai tulburat, cel ce ești decît toți oamenii mai cumplit; tu, vicleanule, ai luat de la sine-ți stăpînire satanicească și n-ai băgat în seamă nici legile bisericești, nici stăpînirea împărătească, de care nu vei scăpa tu, necuvioase; deci, scoală-te îndată, fără de nici o pricinuire de boală trupească și purcede la Tesalonic, ca să te judece episcopul Romei".

Teofil, primind scrisoarea împărătească și văzînd poruncile cele înfricoșate ale stăpînitorului, s-a cutremurat foarte. Dar n-a putut să meargă acolo unde i-a scris, căci Dumnezeu a trimis celui cumplit o boală foarte cumplită, chinuindu-se de împietrirea udului; și mărturisea fapta cea rea pe care a făcut-o sfințitului pătimitor Ioan Hrisostom, pentru care cu dreptate se pedepsea cel nedrept, pînă cînd cel rău și nelegiuit și-a dat sufletul. Și nu numai atît, ci și alții care s-au unit la surghiunirea Sfîntului Ioan, chinuindu-se în multe feluri de boale trimise de la Dumnezeu și cumplit muncindu-se, rău au murit; iar mai vîrtos ticăloasa Eudoxia a căzut în boala sîngelui, chinuindu-se cumplit, încît a cunoscut, nemernica, că pătimea pentru cele lucrate de dînsa asupra Sfîntului Ioan. Pentru aceea, chemîndu-l cu glas jalnic, a dat înapoi via văduvei și celelalte, pe care cu nedreptate le luase; și în astfel de chinuri a murit.

Dar nici după moarte n-a rămas fără pedeapsă, căci îi sălta mormîntul și se clătina, făcînd spaimă neasemănată celor ce priveau. Care clătinare și cutremur a ținut 33 de ani, pînă cînd s-au adus din surghiun sfintele moaște ale sfîntului. Și a lăsat Eudoxia patru fete și anume: Pulcheria, Fulchia, Arcadia și Maria, cum și un fiu, cu numele Teodosie. Arcadie trăind la împărăție 14 ani, s-a săvîrșit cînd era de opt ani Teodosie cel Mic. Iar surorile lui nu s-au măritat și Pulcheria ocîrmuia împărăția, pînă cînd a venit tîrnărul în vîrsta cea legiuită.

Deci, făcîndu-se împărat Teodosie cel Tînr (408-450), în Constantinopol era arhiepiscop Sfîntul Proclu (434-446), ucenicul Sfîntului Hrisostom, care a îndemnat pe împărat și i-a dat multe sfaturi duhovnicești, ca să trimită oameni cucernici în Comane și să aducă sfintele moaște ale Sfîntului Ioan Gură de Aur, părintele său cel duhovnicesc, spre mîngîierea cetății, și pentru ca să înceteze și cutremurarea mormîntului, căci pînă atunci mormîntul Eudoxiei încă tremura.

Ascultînd împăratul Teodosie sfătuirea cea folositoare a patriarhului, a trimis oameni îndemînatici și cucernici, pentru acest lucru, care nu în puține zile ajungînd în Comane și sosind la biserica Sfîntului Mucenic Vasilisc, au întreat pe locuitorii cei de acolo ca să le arate mormîntul sfîntului și să ia moaștele. Iar ei auzind că se lipsesc de o vistierie neprețuită ca aceasta peste măsură s-au întristat și s-au amărît; însă n-au îndrăznit a se împotrivi poruncii împărătești, ci i-au dus la mormîntul fericitului.

Apoi, ridicînd piatra, ca să scoată afară, toate sfintele moaște, au stat nemișcate, o! minune, și n-au putut atîția oameni să le miște din loc. De aceea s-au întors trimișii la împărat, propovăduind în toată cetatea această minune. După aceea, împăratul și toți cei mai cucernici ai cetății au făcut mai întîi rugăciuni de obște către Domnul ca să-i învrednicească, ca un milostiv, de cel dorit.

Iarăși a trimis apoi împăratul cu multă evlavie pe aceeași soli, ca să aducă pe sfântul; către care a scris și o rugăciune în chip de epistolă într-acest fel: "Către dascălul cel a toată lumea și patriarhul Ioan Hrisostom, scrie împăratul Teodosie. Eu socotind, nu din necredință, ci din nepedepsirea și neluarea aminte a mea că cinstitele moaște se află ca și trupurile celorlalți oameni, neîmpărtășite de dumnezeiescul dar, am trimis să le aducă cum s-ar întâmpla, fără cuviincioasă evlavie; pentru aceasta, cu dreptate n-am dobândit aceea, pentru ce m-am sîrguit. Deci, acum iarăși scriu către sfințenia ta, ca și cum ai fi viu, această rugăciune, cerînd să ne ierți pentru necunoștința cea mai dinainte și să binevoiești a veni cu pace într-ale tale, ca să te primească cu multă dorire și osîrdie fiii tăi, căci dorim foarte mult iertarea păcatelor prin rugăciunile tale cele bine primite".

Deci, luînd trimișii cartea cea de rugăciune, au plecat la drum. Ajungînd la locul unde erau moaștele sfântului, au făcut precum le-a poruncit împăratul și prăvălind piatra de pe mormînt, au văzut iarăși o altă minune: adică a ieșit din mormînt o lumină negrăită cu multă strălucire și o bună mireasmă neasemănată, în care sfântul nu se arăta ca un mort, ci strălucit la față, plin de veselie. Apoi, îndată s-a dat de bunăvoie și fără de împiedicare l-au ridicat. Atunci s-au făcut multe minuni către cei ce l-au sărutat cu credință, iar mai ales era acolo un om șchiop, în mijlocul mulțimii celei adunate, care cu multă osteneală făcînd loc, a apropiat de picioarele lui haina sfântului și îndată s-a tămăduit.

Punînd sfintele moaște în sicriul poleit cu aur, pe care îl aduseseră, au pornit la drum cu sîrguință; petrecîndu-l cu cîntare de psalmi, cu făclii și cu tămîieri, iar cînd era să se apropie de o cetate sau de vreun sat, ieșea spre întîmpinare tot poporul; și astfel îl petrecea fiecare cetate, spre cealaltă, pînă ce au ajuns la Calcedon. Auzindu-se în cetatea împărătească de venirea sfintelor moaște, toți au alergat, tineri și bătrîni, cu multă dorire, ca să-l întîmpine precum se cădea. Și s-a umplut toată marea de corăbii, încît se părea ca un pămînt uscat. Deci, a mers și patriarhul Proclu cu împăratul, avînd osebită corabie, împodobită și plină de aromate binemirosoare pentru mult pătimitoare și mult cinstitele moaște.

Atunci s-a făcut furtună mare și toate caiacele și luntrele s-au risipit, unele la un loc, altele în alt loc, precum le mîna vîntul; numai corabia aceea pe care o aveau pregătită pentru sfintele moaște, n-a putut vîntul s-o zbuciume, nici s-o abată într-altă parte, ci alerga împotriva valurilor, ca și cum ar fi fost însuflețită și cu simțire; și o! minune, că alergînd spre pămînt, s-a dus la via văduvei și a stat acolo așteptînd sfintele moaște. Zic despre văduva aceea, pentru care părintele văduvelor și părtinitorul sărmanilor cel prea cald, a băut paharul umilinței, care pe aceia care îl beau, îi face părtași ai fericirii celei cerești.

Vezi, o! omule, cum pietrele și lemnele sprijină și ajută păstorului celui cuvîntător? Vezi cum chiar cele nesimțitoare și necuvîntătoare prihănesc fapta cea necuvîntătoare și nedreaptă a celor cuvîntători, care au făcut-o asupra celui drept? Dar acestea s-au întîmplat astfel cu dumnezeiască și negrăită economie; că iată iarăși s-a făcut liniște adîncă în mare, că iarăși s-a umplut marea de corăbii și de caiace, ca și mai înainte. Iar cînd aceia care aduceau cinstitele moaște au ajuns la locul unde era via văduvei, corabia cea împotmolită și pregătită pentru sfântul, a plecat de la sine, în chip minunat, și chema în chip negrăit sfintele moaște. *Mare ești Doamne și minunate sînt lucrurile Tale!*

Apoi, punînd cinstitele moaște în corabia cea pregătită, împăratul avea dorire a merge la palatul împărătesc, dar precum se vede, n-a voit Sfântul Hrisostom, fiindcă Helespontul cel repede curgea împotriva lor. De aceea s-au dus la biserica Sfântului Apostol Toma, care se numește Amantiu, precum a economisit dumnezeiasca pronie. Deci, intrînd în biserică sfintele moaște, împăratul și-a luat de pe cap coroana cea împărătească, pentru smerenie și, închinîndu-se, a sărutat frumosele și evangheliceștile picioare ale marelui Ioan și le-a udat, ca și păcătoasa pe ale lui Hristos, cu prea fierbinți lacrimi, cu plîngeri din inimă și cu tînguiri; apoi cerea milă și iertare pentru maica sa, zicînd astfel:

"Iartă, o! sfinte al lui Dumnezeu, fărădelegea care te-a nedreptățit, milostivește-te spre dînsa, o! preamilostivule; și precum cînd ai trăit tu, ai împrăștiat și ai izgonit departe de fiii tăi patima pomenirii de rău, cu toată puterea, astfel și acum, urmînd pilda nepomenirii de rău, iartă fărădelegea maicii mele; și ca semn că te-ai milostivit spre dînsa și ai iertat-o, fă să înceteze tremurarea mormîntului".

Astfel s-a rugat binecredinciosul și preacucernicul împărat Teodosie. Iar cuviosul i-a ascultat rugăciunea lui, și ca o vistierie și dascăl al milostivirii s-a milostivit spre cea nemilostivă și a oprit cutremurul mormântului ei. Deci, au făcut priveghere de toată noaptea în biserica aceea, preamărind pe Domnul și pe sfântul Lui.

Apoi l-au dus în biserica cea mare pe sfântul, în dumnezeiescul scaun, au făcut și acolo asemenea doxologie, ca și mai înainte; apoi au pus în careta împărătească cinstitele și sfintele moaște și s-a suit în caretă și patriarhul Proclu. Iar împăratul, clericii, tot sfințitul sobor și toată suita mergeau înainte cu lumînări și cu tămîieri. Iar toată cheltuiala a făcut-o împăratul cu neasemănată dărnicie, dând la toată mulțimea făclii cu îndestulare. Și era adunată toată cetatea, încît umplea toate drumurile, ulițele, casele, fiind ca albinele mulțime nenumărată. Iar aerul, de mulțimea aromatelor, tămîierilor și a mirurilor ce se vărsau, era atît de bine mirositor, încît se arăta ca un rai. Și atîta cinste i-au făcut, încît, precum spun alții, altă dată nu s-a făcut altui om, nici vreunui împărat, nici vreunui patriarh sau altuia dintre sfinți.

Deci, cu astfel de cinste l-au dus la sfînta biserică a Sfinților Apostoli, ca pe un alt apostol al lui Hristos, împăratul mergînd înainte, preoții lăudîndu-l și boierii binecuvîntîndu-l, iar popoare nenumărate închinîndu-se, și bucurie aducînd la toată lumea. Și nu numai oamenii, ci și rîndurile sfinților și cetele îngerilor socotesc că s-au adunat și împreună au petrecut cinstitele moaște ale aceluia care era de o rîvnă și de un cuget cu dînșii. Iar cînd au așezat pe sfîntul în scaunul cel arhieresc, toți au strigat cu mare glas către bunul păstor, zicînd: "Ia-ți scaunul tău, sfînte".

Atunci, nepomenitorul de rău Ioan, deschizîndu-și gura cea de aur izvorîtoare și mișcîndu-se buzele cele de miere curgătoare, o! minunile Tale, Hristoase, Împărate, a strigat: "Pace tuturor, dragoste și milă să fie la tot poporul și Eudoxiei iertare!". Cine a văzut, sau cine a auzit din veac o minune mai înfricoșată ca aceasta? Trup mort după 33 de ani, care avea dezlegate organele, să sloboadă glas deslușit și bine grăitor! Cu adevărat, dreptii în veci sînt vii, deși cei fără de minte socotesc ieșirea lor pedepsire.

Acest mîntuitor glas, care ca din cer a ieșit din gura cea de foc purtătoare și cu totul aurită, a unit Biserica, care era dezbinată mai înainte; pe cei rău credincioși i-a povățuit la credința cea dreaptă, pe cei binecredincioși, mai întemeiați i-a făcut, iar pe cei ce vrăjmășeau și urau pe sfîntul, în dragoste negrăită i-a prefăcut. Și ca să zic pe scurt, pe toți i-a adunat și într-o glăsuire și unire i-a adus. Apoi, au pogorît sfintele lui moaște și le-au pus în mijlocul bisericii, ca să le sărute tot poporul, spre sfințirea sufletelor lor. Și atîta se înghesuiau și se călcau unii pe alții, și o! minune, că nimeni nu s-a vătămat din acea înghesuire; căci cum ar fi fost cu dreptate să se vatăme, cei ce se înghesuiau pentru credința către sfîntul?

După ce au săvîrșit cîntarea de laudă, împăratul și patriarhul au ridicat pe sfîntul, l-au dus în Sfînta Sfîntelor și l-au pus în părțile de-a dreapta, în 27 ale lunii ianuarie. După așezarea cinstitului trup, au adus niște oameni cucernici pe un bolnav, care avea mîinile și picioarele veștejite, care nicidecum nu se mișca; că atît de subțiri și de neputincioase erau, încît se vedeau ca niște trestii, fiind numai pielea și oasele; și îndată ce s-a apropiat de mormînt, mai înainte de a ruga pe sfîntul, s-a tămăduit minunat și umbla fără împiedicare și cu mîinile lucra.

Această veste a străbătut în toată cetatea, numai într-o zi, și se adunau toți bolnavii și își luau sănătatea cea dorită, slăvind pe Dumnezeu; apoi, mulțumind sfîntului, se întorceau bucurîndu-se. Și nu numai atunci, ci și pînă astăzi, toți care se apropie de mormîntul lui cu credință, de orice boală ar avea, cu sufletul sau cu trupul, îndată capătă dorita vindecare.

Astfel preamărește Dumnezeu pe robii Săi și aici în lumea aceasta și în ceea ce va să fie îi face moștenitori ai Împărăției Sale. Pe care, făcă-se ca noi toți s-o dobîndim întru Hristos, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Efrem Sirul (28 ianuarie)

(După Metafrast)

Minunatul Efrem a răsărit din pământul sirienilor. Și fapta bună din pruncie alegînd-o, se silea de-a pururea a fugi de vorbirile cele vătămătoare ale celor de o vîrstă. El citea neîncetat, mai vîrtos sfințele cărți, iar sîrguința, îndeletnicirea și cugetarea întru acestea îi erau lui Efrem mai plăcute decît toată dulceața. Încît și el împreună cu prorocul zicea: *Cît sînt de dulci gîtlejului meu cuvintele Tale, mai mult decît mierea.*

De atunci a avut tovarășe fapta bună și sîrguința în osteleni. Căci care faptă cu dinadinsul nu s-a săvîrșit de dînsul? Nu postul? Nu privegherea? Nu culcarea pe jos? Nu blîndețea? Nu necîștigarea? Nu, peste atîta bogăție de bunătați, și smerita cugetare? Încă și de darul cel învățătoresc a fost împărtășit. Apoi și pînă acum prin cuvintele sale, vorbește cu noi, îndemnîndu-ne, mîngîindu-ne și sfătuiindu-ne. Din care putem folosi nu numai cuvîntul credinței cel drept, ci și ne deșteptăm spre cîștigarea faptei bune. Iar de nădejdea cea către Dumnezeu și de dragostea cea către aproapele, atîta grijă a avut Efrem, încît el însuși cînd a vrut să se ducă din viață, zicea astfel:

"Nicidecum în toată viața mea n-am ocărît pe Domnul și cuvînt nebun din buzele mele n-a ieșit. În toată viața mea n-am blestemat pe nimeni. Și nicidecum nu m-am sfădit cu vreunul din cei dreptcredincioși".

Avea încă și lacrimi neîncetat în ochii lui, încît mai cu înlesnire puteau izvoarele cele de-a pururea curgătoare să-și înceteze curgerea, decît Efrem Sirul lacrimile. Și împreună cu lacrimile ieșeau și suspinurile, arătînd focul cel dinlăuntru aprins al umilinței, pe care mai luminat îl va pricepe cineva citind scrierile aceluia. Căci el se afla pretutindeni filozofînd despre judecata și a doua venire a lui Hristos, înfricoșatul divan avîndu-l înaintea ochilor și ziua aceea în minte întipărend-o; apoi pe sine osîndit socotindu-se și foarte cu jale tînguindu-se. În astfel de cugetări ale minții îndeletnicindu-se Efrem, pururea se nevoia după cîntătorul de psalmi, fugind de gîlceava cea lumească și în pustie sălășluindu-se. Apoi, din loc în loc se muta pentru a sufletelor zidire și folos, fiindcă era mișcat de duhul dumnezeiesc.

Odată își lăsă patria și aceasta fiindu-i poruncit ca dumnezeiescului Avraam, a ajuns la cetatea Edesa, pe de o parte, pentru închinăciunea sfințelor moaște, care erau întru dînsa, iar pe de alta, pentru întîlnirea cu un oarecare bărbat dintre cei cuvîn-tători, ca să ia model de viață de acolo. Acest lucru îl cerea de la Dumnezeu, adesea, zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, Stăpîne al tuturor, învrednicește-mă ca, intrînd în cetatea Edesa, să mă întîlnesc cu acel bărbat, care va fi puternic a-mi grăi cele spre folosul sufletului". Astfel rugîndu-se, cînd a ajuns la porțile cetății, era îngrijorat: cum adică se va apropia de acel bătrîn, ce va afla de la dînsul și ce folos va dobîndi?

Deci, călătorind astfel cu ațintirea minții, o femeie îndată îl întîmpină și aceasta era desfrînată. Negreșit al lui Dumnezeu lucru era acesta; căci pentru cele bune, de multe ori le rînduiește tainic pe cele potrivnice. Deci, sfințitul Efrem, astfel întîlnind pe desfrînata, stătea uimit oarecum, căutînd către dînsa, mîhnindu-se și pătîmind întru sine cu sufletul, că nu i s-a împlinit cererea după rugăciune, ci cu totul potrivnic. Iar ea văzîndu-l, iarăși privea la dînsul cu ochi necuvioși. Și fiindcă astfel multă vreme se priveau unul pe altul, vrînd s-o rușineze și întru sfîiala ce se cuvine femeilor a o aduce, i-a zis: "Pentru ce nu te rușinezi, o! femeie, privind la mine cu ochii ațintiți?" Și aceea zise: "Dar mie așa mi se cade a privi la tine, că din tine și din a ta coastă sînt luată. Iar ție ți se cade a te uita nu către noi, ci în pământ, din care ai și fost luat".

Acestea auzindu-le Efrem a mulțumit și femeii, pentru folosul ce a avut din vorbele ei, și lui Dumnezeu cu fierbințeală îi înălța mulțumire; care chiar prin cele fără de nădejde de multe ori poate face lucruri bune.

Deci, după ce au trecut zile destule, în cetatea Edesei dumnezeiescul Efrem era, locuind aproape de dînsul, o desfrînată care s-a făcut organ de răutate al vicleanului. Și printr-însa, ca prin șarpele cel dintîi, năvălea asupra dreptului. Deci, de vreme ce s-a întîmplat, că dumnezeiescul Efrem fierbea niște bucate, acea femeie deschizînd fereastra care era în perete, se plecă cu nerușinare, apoi cu obrăznicie căutînd la cuviosul, îi zise: "Binecuvintează, părinte". Iar el cu blîndețea cea cuviincioasă lui și cu graiul îi zice: "Domnul să te binecuvinteze". Și aceasta iarăși cu rîs necuvios a zis: "Dar ce lipsește bucatelor tale?". Iar acela a zis: "Trei pietre și puțin noroi, ca fereastra aceasta să se astupe". Aceea cu obrăznicie a zis: "Pentru că te-am cinstit, aceasta a făcut întru tine mîndrie? Eu voiesc a dormi împreună cu tine, iar tu de prima dată mă deznădăjduiești?".

Însă precum aceea avea graiuri satanicești, astfel și el cu mult mai vîrtos n-a fost lipsit de cuvinte duhovnicești, căci a zis: "De voiești împreună cu mine a dormi, trebuie s-o faci unde-ți voi zice eu". Iar aceea, dacă a auzit cuvîntul, a și întreat de locul unde voiește a dormi. "Nu într-alt loc, a zis el, decît chiar în mijlocul cetății voi dormi cu tine". Iar ea a zis: "Dar nu ai sfială și rușine de bărbații ce ne vor vedea dormind în mijlocul cetății?". Deci, femeia aceea dorind să vîneze sufletul cel pătimăș, n-a voit a cunoaște ceea ce zice Solomon: *Că ochii Domnului Celui Preaînalt de milioane de ori mai luminați sînt decît soarele; căci caută peste tot căile oamenilor.*

Atunci sfîntul a răspuns îndată: "Dacă ochii oamenilor i-ai judecat că sînt puternici a rușina sufletul și a-l opri de la fapta cea rea, dar oare de ochii lui Dumnezeu, care văd toate cîte se lucrează în ascuns și întru arătare, nu ne vom teme și nu ne vom spăimînta cu mult mai vîrtos?". Acestea destule au fost ca să înduplece pe desfrînata a se depărta de vicleana poftă către dînsul și să se căiască de cele dintîi fapte rele ale ei. Căci îndată apropiindu-se și căzînd la pămînt, cerea iertăciune de dobitoceasca și neînfrînata ei pornire.

Apoi, făcînd adevărată pocăință, a luat povățuitor și dascăl pe Sfîntul Efrem în calea cea către mîntuire. Iar el fiind gata a sluji unei cereri ca aceasta, o sfătui cele cuviincioase, spre a nu merge iarăși, după cum zice dumnezeiescul Ieremia, în urma gîndurilor inimii celei rele; apoi s-a îngrijit a o aduce într-o mînaștere femeiască, spre a face fapte bune. Și în scurt, pe aceea care a voit a-l împie-dica din calea cea dreaptă, el mai vîrtos întorcînd-o de la calea cea rea, a avut ca rod al dreptății întoarcerea ei spre calea mîntuirii.

Astfel, dumnezeiescul Efrem întîlnindu-se cu două femei desfrînate, pe una a folosit-o, iar de la cealaltă însuși a primit folos sau, mai adevărat să zic, de la amîndouă, fiindcă ajutorul dumnezeiesc a folosit tuturor. De acolo fiind povățuit către Cezareea Capadociei, de darul care îl purta de sus, a văzut pe marele Vasile, glasul Bisericii și izvorul dogmelor. Pe care Efrem văzîndu-l, cu multe cuvinte a început a-l lăuda. Căci cu ochiul cel prea binevăzător al sufletului a văzut o porumbiță asemenea cu razele soarelui șezînd pe umărul cel drept al acestuia, fiind strălucită și vorbind la ureche lui Vasile. Apoi, învățîndu-se în taină prin acea cinstită porumbiță cele pentru Efrem, l-a cunoscut cine este și pentru ce a venit; de aceea se și împărtășesc unul cu altul de vorbire și se îndulcesc de bunătățile care erau întru dînșii.

Dar să ne întoarcem iarăși către dumnezeiescul Efrem și ale acestuia să le povestim. Căci nici un gînd care să nu-i folosească în lucrarea faptei bune nu avea și cum că îndestulător i s-a dat de la Dumnezeu talentul învățătoresc pe care sfîntul cu covîrșire l-a împărtășit în adîncul sufletelor credincioșilor de-a pururea. Și aceasta chiar el o însemnează, zicînd: Încă fiind tînăr, era ca o viță îngreuiată de mulți struguri, din limba lui crescută, la mare înălțime ridicată și pe spatele a tot pămîntul întinsă; și toată pasărea odihnindu-se într-însa, zbura împrejur și din struguri mîncă. Iar vița cu cît strugurii i se culegeau și pe păsări cu îndestulare le ospăta, cu atît mai mult cu rodul se înmulțea. Și aceasta însuși o zicea despre sine.

Încă și alții din cei ce s-au învrednicit a vedea unele ca acestea, o mărturisesc despre Efrem. Odată, a spus unul dintre ei că a văzut o mulțime de îngeri pogorîndu-se de sus și avînd în mîini o carte, scrisă și înăuntru și afară, și făcea cercetare despre vederea ce se arătase, cine oare ar fi putut lua cartea? Unii

dintr-înșii puneau înainte pe Efrem, iar alții pe altul dintre aceia cîți cu adevărat săvîrșeau viața cucernică și înțeleaptă în acea vreme. Iar la urmă toți s-au învoit că lui Efrem i se încredințase cartea.

Deci, deșteptîndu-se cel ce a avut vedenia, a ajuns la biserică și a aflat într-însa pe Efrem cu învățături prea bune și decît mierea mai dulci, ospătînd pe cei ce erau de față. Iar acela, după vrednicie mulțumește lui Dumnezeu. Dintr-aceia vreme, atît de mult i-au fost lui Efrem curgerile cuvîntului și necurmarea gîndurilor, încît nici limba nu putea sluji din destul grăbniceii vorbelor; încît chiar el a zis odată către Dumnezeu: "Stăvilește, o! Stăpîne, valurile darului Tău". Căci făcîndu-se adîncul dăscăliei ca un noian, nu-l lăsa, spre a nu învăța. Iar cuvintele cu nimic altceva nu le întrerupea decît numai cu rugăciunea, și pe aceasta cu lacrimile.

Noaptea apucîndu-l priveghind, se trezea iarăși la lumină, fiindcă se temea de stăpînitorul întunericului, ca nu cumva să-l prindă cu somnul, fiind împiedicat; și de aceea priveghea pentru năvălirea aceluia, căci cît de puțin somn îi era destul, gustîndu-l numai, nu spre sațiu, ci numai de nevoie, ca să-i ție trupul, care la cele multe sudori și osteneli se întindea; și așa făcea să fugă din ochii lui somnul. Și multe alte fapte îi erau lui iubite, dar mai ales culcarea pe jos, aspra petrecere și chinuirea de tot felul a trupului și necăjirea.

Apoi, a adunat atîta bogăție, încît martori pentru dînsul chiar gura sa o iau și graiurile lui cele mai de pe urmă, decît care nimic nu este mai vrednic de credință sau mai adevărat. Acestea sînt în acest chip: "Efrem n-a avut niciodată pungă, nici toiag, nici traistă, nici argint, nici aur. Nici vreo avere pe pămînt n-am cîștigat, zice el, fiindcă am ascultat pe Bunul Împărat, care în Evangheliile ucenicilor Săi poruncește: *Nimic pe pămînt să nu cîștigați*. De aceea nu am avut nici un lucru cu patimă de acest fel".

Astfel a supus toate, cel rîvnitor cu adevărat și următor al ucenicilor celor dintîi; iar în smerita cugetare, zdrobirea inimii și smerenie, cine era atît de mare, fierbinte și tare? Căci cenușa, ca pîinea o mînca și băutura cu plîngere o amesteca și de laude se ferea foarte mult; pe cei ce-l laudau, nu numai că nu-i primea, dar se arăta chiar supărat asupra lor, dar precum este cineva asupra celor care-l iau în rîs și-l defaimă; el se rușina și privea la pămînt, culoarea feții o schimba uneori, cu sudori era asudată și cu totul fără de glas petrecea, ca și cum rușinea i-ar fi oprit glasul.

Aceasta încă era deosebirea smeritei lui cugetări: căci cînd era să moară, unele ca acestea cu certare poruncea: "Să nu cîntați la moarte pe Efrem, să nu-i faceți cuvînt de laudă, să nu-l îngropați cu haine de mare preț, să nu puneți deosebi trupului meu mormînt, căci am făgăduit lui Dumnezeu a mă sălășlui împreună cu cei străini, căci străin sînt eu și nemernic ca toți părinții mei".

Iar despre iubirea de oameni, despre hrănirea săracilor și despre milostivirea către cei săraci multă grijă avea el și mult dorea folosirea aceluia și de la sine nu avea ce să le dea; ci cu înțelepciunea limbii și priceperea deschizînd inima și mîna multora din bogați, cum și vistieriile, printr-înșii dădea cu îndestulare celor ce aveau trebuință. Căci cuvîntul lui nu era numai ca să moaie sufletele și să le pornească spre milă, ci și însăși vederea și blîndețea lui mișcau sufletele altora spre umilință. Acestea erau astfel, ca măsură pentru toată fapta bună ce strălucea într-însul. Iar ceea ce acum cuvîntul pune înainte, se cade să spun, căci este înveselitoare.

Apolinarie, cel ce a grăit multă nedreptate și a izvodit toate spre răsturnarea credincioaselor dogme, încredințase unei femei scrierile sale, care femeie slujea voiei aceluia și dezmiardărilor lui. Deci, de aceasta înștiințîndu-se Efrem, care avea trebuință de înțelepciune, s-a prefăcut în chipul unuia din cei ce cugeta ca Apolinarie, și se apropia către păzitoarea cărților, prefăcîndu-se că-i aduce binecuvîntare și că se împrietenește cu acea femeie, pe cînd lipsea Apolinarie. Și de vreme ce femeia se încredințase acum cu totul cum că Efrem este ucenic al lui Apolinarie și din ceata păgînătății lui, s-a rugat ei ca să i se dea lui scrierile dascălului, "ca să pot, zicea el, să mă lupt cu ereticii". Iar ea amăgindu-se prin acest înțelept meșteșug, i-a dat în mînă cărțile, rugîndu-l a le înapoia grabnic.

Deci, Sfîntul Efrem, amăgind ca și Iacov pe Isav și luînd dreptul de întîi-născut, cu vitejie a țintit pe pierzătorul. Căci, deschizînd cărțile și pe fiecare din file despărțindu-le, și cu clei de pește ungîndu-le pe

toate, și una cu alta împreună lipindu-le, și ținându-le mult timp cu mâna și strângându-le, încît toate una să le facă, cu lipirea uneia de alta, așa că nici una de alta să nu poată să se dezlipească sau să se rupă, le-a dat înapoi femeii. Iar ea luîndu-le și necercetîndu-le, nici deschizîndu-le, și văzînd că erau bine pe din afară, s-a mulțumit cu aceasta. Deci, a ținut cîtva timp cărțile la dînsa; apoi a chemat pe Apolinarie la vorbă cu credincioșii, după sfatul dumnezeiescului Efrem, care știa necuvioasele cărți ce lucrase acela.

Deci, Apolinarie era chemat ca să vorbească cu viteazul apărător al cuvîntului. Însă Apolinarie, fiind obosit și de bătrînețe și de răutățile cele multe, el s-a lepădat de vorbă, iar către ale sale cărți îndată a căutat și pe acestea a poruncit să i le aducă, "că acestea, zicea el, îmi vor sluji mult". Pentru aceasta, luînd una din cărți, încerca a o deschide. Iar după ce a văzut că nu se dezlipește nici o filă, a cerut altă carte, care asemenea era lipită. Atunci, în multă nedumerire căzînd, și de mîhnire umplîndu-se cu sufletul, cum și de rușine, s-a risipit sinodul, iar mai pe urmă chiar și Apolinarie rău a pierit.

Astfel era Efrem cu rîvnă pentru Hristos, încît în sufletul lui se sădise fapta cea bună și se socotea ca un izvor ce curge cu multe feluri de ape, sau ca o livadă împodobită cu multe feluri de flori și de trandafiri, sau ca alt cer pe pămînt cu mulțimea stelelor, și pretutindeni înfrumusețat. El era ca un rai care înflorea și strălucea de-a pururea și niciodată nu se veștejea; iar de șarpele cel veșnic clevetitor al mîntuirii noastre, cu totul era neatins și necălcat.

Însă acum, către sfîrșit, trebuie să spun și povestirile cele despre Efrem. Pentru aceea este de nevoie a povesti sfîrșitul aceluia, și mai ales a spune îndestularea darului celui unit cu dînsul. Căci, atunci cînd avea să se ducă, cu cea de pe urmă durere a poruncit celor ce erau de față ca să nu-l îngroape cu haină de mare preț. Unele ca acestea poruncind către cei ce stau împrejur, un oarecare dintre dînșii - și acesta era din cei mai străluciți, gătind o haină de mare preț și scumpă, socotea a înfășura trupul lui Efrem după moarte.

Auzind aceasta, sfîntul care boala foarte rău, s-a mîhnit, că și osîrdia lui i s-a nesocotit. Pentru aceea omul acela rănindu-se de diavol, chiar lîngă patul sfîntului, în mijlocul tuturor celor ce-l priveau, se tînguia, sucindu-și mîinile și întorcîndu-și ochii, apoi curgîndu-i spume din gură, făcea și alte lucruri ce sînt ale îndrăcirii, prin socoteala dumnezeieștii economii, acestuia i-a dat pedeapsă, căci a defăimat părinteasca poruncă.

Deci, cel ce prevedea cele ascunse și grăia cu duhul cel dumnezeiesc, a înțeles că boala era rodul păcatului. Atunci dumnezeiescului Efrem făcîndu-i-se milă și mărturisirea primind-o, cu rugăciunea și cu punerea mîinilor l-a izbăvit de diavol, poruncindu-i a-i împlini făgăduința, după poruncă. Deci, într-acest chip sfîntul chip Efrem, la sfîrșitul vieții, cu atît de mare minune dojenind pe cei ce erau de față și sfătuindu-i din destul la lucrarea faptei bune, a trecut către locașurile cele cerești și de acolo către strălucirea, care pe unii ca aceștia îi așteaptă întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia se cade slavă, cinste și stăpînire, împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Viața Sfîntului Ierarh Efrem, Episcopul Periaslavului (28 ianuarie)

(Culeasă din Patericul de la Pecersca)

După fericitul Varlaam, care era fiu de boier, acest fericit Efrem, fiind slăvit și de bun neam, iar domnului Iziaslav fiind foarte iubit, și ținînd toți la dînsul, a plecat din casa domnească la Cuviosul părintele nostru Antonie, în peșteră; rugîndu-se ca să-l numere, în locul slujbei de voievod, cu slugile Împăratului ceresc, punînd pe dînsul sfîntul chip îngeresc al monahiceștii rînduiei. Iar Cuviosul Antonie învățîndu-l pentru mîntuirea sufletului, l-a dat fericitului Nikon, ca să-l tundă monah. Iar el făcîndu-i porunca, a tuns pe fericitul Efrem, și l-a îmbrăcat în haină monahicească.

Dar despre necazul ce a ridicat diavolul, vrăjmașul și urătorul binelui, asupra Cuviosului Efrem, precum și asupra fericitului Varlaam, s-a scris în viața Cuviosului Antonie și a lui Nikon. Pentru că domnul întunericului fiind biruit de acea sfântă turmă, care se aduna în peștera cea întunecoasă, și înțelegând că de atunci avea să se preamărească acel loc, plîngea de a lui pierzare diavolească.

Deci, diavolul a început, cu meșteșugirile sale cele rele, a ațîța inima voievodului Iziaslav asupra cuvioșilor, ca să risipească acea sfântă turmă. Dar, nicidecum nu a putut, ci singur s-a gonit cu rugăciunile cuvioșilor și a căzut în groapa care și-a făcut-o el. Căci și cel ce a tuns pe acest fericit, adică Cuviosul Nikon, a fost dus la voievod și de acela a fost ocărit. Atunci, chiar egumenul, adică Cuviosul Antonie, cu frații din peșteră, s-au izgonit prin mînia voievodului, însă degrab, prin mijlocirea doamnei către voievodul Iziaslav, dar mai ales prin rugăciunea cereștii împărătese, a Prea-sfintei Născătoare de Dumnezeu, către Împăratul slavei Hristos Dumnezeu, monahii s-au întors în peștera lor, ca niște viteji de la război, biruind pe luptătorul lor, diavolul; și erau întotdeauna în peșteră, lăudînd și binecuvîntînd pe Dumnezeu.

Apoi, Cuviosul părintele nostru Efrem, văzînd că pentru tunderea lui a pornit vrăjmașul o tulburare ca aceea asupra sfintei turme, s-a înarmat în peșteră foarte tare asupra lui, prin viața cea plăcută lui Dumnezeu, prin rugăciuni și post și prin priveghere de toată noaptea. Deci, supunîndu-se întru toate la învățătura părintelui și povățuitorului său, Cuviosului Antonie, mare rîvnă avea să urmeze faptele lui. Pentru aceea, precum Antonie a călătorit din Rusia la Sfîntul Munte, asemenea și Cuviosul părintele nostru Efrem ardea cu duhul de Sfintele Locuri, ca și acolo fiind văzător al vieții Sfinților Părinți celei întocmai cu îngerii, să se îndemne spre îmbunătățirile lor osteneli, prin dragoste.

Deci, se ruga Cuviosului Antonie să-i dea binecuvîntare, ca să meargă în țara grecească. Iar el nevrînd ca să-l lipsească de plata străinătății, l-a liberat cu binecuvîntare și cu rugăciune, după cum altă dată Noe a trimis porumbița din corabie, ca să aducă ramura de măslin.

Atunci Cuviosul părintele nostru Efrem, luînd ca două aripi de plumb binecuvîntarea părintească și rugăciunea, a pornit pe calea ce îi era înainte și, sosind la Constantinopol, a privit pretutindeni, cercetînd locașurile oamenilor cerești și ale îngerilor celor pămîntești; apoi, săturîndu-se cu îndestulată duhovnicească hrană, prin cuvinte de suflet folositoare și prin învățătura acelor sfinți părinți, a zăbovit acolo cîtăva vreme. Și atrăgîndu-l dragostea părintească înapoi iarăși, ca să nu se mai întoarcă în corabia sa cea gîndită fără vreo ramură de măslin, a scris tipicul Sfintei Mînăstiri a Studiiților, și în Mînăstirea Pecersca l-a adus; pentru care a trimis la dînsul fericitul Teodosie, fiind egumen al Cuviosului Antonie. Iar după întoarcerea de la Sfintele Locuri, a viețuit în Mînăstirea Pecersca timp puțin, unde a dat pildă de multe fapte bune, spre folosul sufletesc; încît toți mulțumeau lui Dumnezeu pentru dînsul. Într-acea vreme a murit fericitul Petru, episcopul Periaslavului; deci, prin dumnezeiasca bunăvoire, și cu sfatul tuturor, după voirea marelui domn Vsevolod Iaroslavici, cuviosul părintele nostru a fost ales episcop al Periaslavului, prin ajutorul preasfințitului mitropolit Ioan al Kievului.

Astfel, luînd vrednicia arhieriei, a început în episcopia sa a avea mare sîrguință, socotind acest lucru mai cinstit și mai iubit decît toate, ca adică să înmulțească lauda preasfințitului nume al lui Dumnezeu; iar Dumnezeu i-a ajutat lui în chipul acesta: căci, în puțini ani a întemeiat o biserică de piatră, mare și prea frumoasă, în cinstea Sfîntului Arhanghel Mihail, pe care a făcut-o scaun al episcopiei Periaslavului. Asemenea, a zidit și o altă biserică de zid Sfîntului Teodor, în poartă, cum și Sfîntului Apostol Andrei, întîiul chemat, lîngă poartă; și a împodobit cetatea Periaslavului cu diferite feluri de zidiri bisericesti, toate de piatră, cum nu mai fuseseră pe acolo. Dar toate acestea după multă vreme întru neființă au venit; căci voind Dumnezeu, a dat tot pămîntul Rusiei pentru păcatele noastre, spre pedepsirea păgînului împărat al sciților, Batie, și astfel a căzut soarta pe preaslăvita cetate a Periaslavului.

Apoi, a fost acest cuvios emblema episcopiei sale, și la mutarea cinstitelor moaște ale cuviosului părintelui nostru Teodosie al Pecerscăi. Deci, viețuind bine și cu dumnezeiască plăcere, a luat sfîrșit vremelnicei vieți, iar cu sufletul s-a suit la scaunul Stăpînului, cel nefăcut de mînă; unde să ne învrednicească și pe noi a fi ca oile adunate de glasurile rugăciunilor păstorești, ale Cuviosului părintelui

nostru Efrem; ca împreună cu dînsul să preamărim pe Începătorul păstorilor, Iisus, și pe Dumnezeu Tatăl și pe Sfîntul Duh, întru nesfîrșirii veci. Amin.

Cuviosul Efrem, făcătorul de minuni (28 ianuarie)

În zilele binecredincioșilor și marilor domni, a sfinților răbdători de chinuri ai Rusiei, Boris și Gleb, erau în Rusia trei frați de la o mamă: Efrem, acesta a cărui pomenire se face, Gheorghe și Moise, de neam din pămîntul unguresc; și toți slujeau la marii domni Boris și Gleb, în rînduiala boierească. Sfîntul Boris, fiind ucis la rîul Altii, boierul Efrem nu s-a întîmplat a fi acolo, iar Gheorghe, fratele lui, împreună cu Sfîntul Boris, fu ucis, de vreme ce venise peste stăpînul său și-i tăiară capul. Iar al treilea frate, Moise, fiind la uciderea aceluia, cu fuga sa fu mîntuit de moarte; apoi, mai pe urmă, a pățimit mai mult decît oarecînd Iosif de la Pentefri, pentru curăția lui, și s-a făcut monah sfînt la Kiev, în Sfînta Mînăstire Pecersca, precum se scrie în viața lui.

Acest fericit Efrem, după uciderea binecredinciosului domn Boris, în locul acela unde se făcuse cea nedreaptă ucidere, a mers tînguindu-se; și căuțînd trupul fratelui său, nu l-a aflat, fără numai capul, pe care, luîndu-l, l-a păstrat pînă la sfîrșitul său.

Apoi, lăsîndu-și dregătoria și casa, s-a dus la cetatea Torjna, și aflînd un loc foarte frumos aproape de cetatea aceea, pe malul rîului Tverului, a întemeiat acolo o biserică în numele stăpînilor săi, marilor domni, a sfinților răbdători de chinuri Boris și Gleb. Și adunînd mulțime de monahi, a zidit mînăstire, și s-a făcut arhimandrit; apoi, ostenindu-se în post și în rugăciune, a plăcut lui Dumnezeu și s-a mutat către El în anul 6523 (1015 d. Hristos). Iar după moarte se săvîrșeau multe minuni la mormîntul lui și se făceau tămăduiri bolnavilor; precum se fac și acum tămăduiri celor ce merg cu credință la mormîntul său, întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Celui slăvit împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Aducerea cinstitelor moaște ale Sfîntului Sfințitului Mucenic Ignatie, purtătorul de Dumnezeu (29 ianuarie)

Sfîntul Ignatie de Dumnezeu purtătorul sau Teoforul, fiind dus în Roma, din porunca împăratului Traian (98-117), precum se scrie în viața lui, și de fiare fiind mîncat pentru Hristos, au rămas oarecare oase ale lui, care credincioșii, cei ce erau atunci acolo, mai întîi le-au pus cu cinste în Roma, la un loc însemnat; apoi, în vremea împărăției aceluiași Traian, le-au adus în Antiohia, spre apărarea cetății, spre tămăduirea bolnavilor, spre veselia a toată turma lui, și spre slava lui Hristos Dumnezeu, pentru Care a pățimit cu osîrdie. Despre care, cel ce va voi ca să știe toate, să caute în viața lui, în 20 de zile ale lunii decembrie.

Cuviosul Lavrentie Închisul, din Pecersca (29 ianuarie)

După ispitirea cuvioșilor închiși din Pecersca, Isac și Nichita, s-a aflat nevoindu-se în aceeași sfîntă mînăstire, fericitul Lavrentie, care asemenea a îndrăznit, ca un bun ostaș al lui Hristos, a se lupta cu vrăjmașul cel de suflet pierzător, ce se ostășea; și dorea foarte mult ca în închisoare să se roage lui Dumnezeu, gîndind de-a pururea că pentru cea viață grăiește Dumnezeu: *Iar tu, cînd te rogi, intră în*

cămara ta, și închizîndu-ți ușa ta, roagă-te Tatălui tău în ascuns și Tatăl tău Cel ce vede în ascuns, îți va da ție la arătare.

Însă cuvioșii părinți îl opreau cu totul de a face aceasta în Sfînta Mînăstire Pecersca, care mai mult decît altele suferea război de la înșelătorul vrăjmaș; căci îi aduceau aminte, cum acolo a biruit vrăjmașul pe Isac și pe Nichita, care s-au luptat cu dînsul în singurătate, și pe care abia prin multe rugăciuni ajutătoare i-au ridicat.

Atunci Lavrentie, cerîndu-și iertăciune, s-a dus în mînăstirea Sfîntului marelui Mucenic Dimitrie, care se zidise de Domnul Iziaslav, și acolo se nevoia monahicește în închisoare. Deci, a început a viețui cu nevointă și de mîntuirea sa avea multă sîrguință, tinzînd în toate zilele spre mai mari osteneli, omorîndu-și toate patimile cu înfrînarea și tăindu-le cu sabia cea duhovnicească, adică cu graiul rugăciunii. Apoi, toate săgețile viclene cele aprinse stingîndu-le, cu apa lacrimilor, cu darul lui Dumnezeu, nu numai că era străin de rănirea diavolească, ci a luat dar de la El a tămădui cu minuni felurite răni și neputințe între oameni, cum și a izgoni diavolii.

Deci, la acest fericit între alții, a fost adus din Kiev spre tămăduire, un om cuprins de un diavol foarte cumplit, fiind purtat de zece oameni. Iar fericitul dorind ca să fie proslăvită patria sa cea duhovnicească, adică sfînta Mînăstire Pecersca, a poruncit ca să ducă pe acel om acolo. Atunci îndrăcitul a început a striga: "La cine mă trimiți? Căci eu nici nu îndrăznesc a mă apropia de peșteră, pentru sfinții ce sînt într-însa; iar în mînăstire sînt 30 de monahi locuitori, de care mă tem, și cu ceilalți am război".

Acestea mărturisindu-le cel îndrăcit pentru darul sfîntei Mînăstiri Pecersca, a poruncit iarăși fericitul, ca să-l ducă acolo cu sila, ca de cele grăite dînșii mai mult să se încredințeze. Deci, cei ce-l duceau, știind că niciodată îndrăcitul nu fusese într-o mînăstire și pe nimeni nu știa într-însa, îl întrebă: "Care sînt aceia de care te temi tu?". Pentru că atunci erau 118 toți frații din Mînăstirea Pecersca; iar îndrăcitul a numărat pe nume 30 și a zis: "Aceștia toți cu un cuvînt pot să mă izgonească". Și iarăși îi ziseră cei ce-l aduceau: "Noi voim ca în peșteră să te închidem".

Iar el le-a răspuns: "Ce folos îmi este ca să mă lupt cu morții? Pentru că aceia acum au mai multă îndrăzneală către Dumnezeu, a se ruga pentru monahi și pentru cei ce merg la dînșii; dar de voiți să vedeți războiul meu, duceți-mă în mînăstire; căci afară de acei 30, precum v-am spus, cu toți ceilalți mă pot lupta". Și a început a arăta puterea sa, grăind evreiește și după aceea latinește, apoi grecește și, cu un cuvînt, în toate limbile, pe care niciodată nu le auzise omul acela, încît se temeau foarte mult cei ce-l duceau, mirîndu-se de schimbarea limbii și de felul vorbirii lui.

Dar, mai înainte de a intra în mînăstire, a fugit din om necuratul duh și a început cel tămăduit a înțelege bine; iar cei ce erau cu el, s-au bucurat și intrară cu acela în sfînta biserică, cea făcătoare de minuni a Pecerscâi, pentru ca să dea laudă lui Dumnezeu. De care lucru înștiințîndu-se egumenul, a mers cu toți frații acolo în biserică, iar cel tămăduit nu știa pe egumen, nici pe vreunul din cei 30, pe care îi numise. Atunci l-a întreat: "Cine te-a tămăduit?" Iar el căutînd spre icoana cea făcătoare de minuni a Preasfînțitei Născătoare de Dumnezeu, a zis: "Cu aceea m-au întîmpinat cei 30 sfinți părinți și astfel m-am tămăduit". Deci, numele tuturor acelora le pomenea, deși în față nu cunoștea pe nici unul. Atunci toți împreună au dat slavă lui Dumnezeu și Preacuratei Maicii Lui, cum și fericitorilor plăcuților Lui.

Astfel s-a preamărit acest sfînt loc, prin iconomia lui Dumnezeu cea vestită, prin Sfîntul Lavrentie cel închis; care despărțindu-se de frații Pecerscâi, ca Barnaba de Pavel, mai mult rod și mai multe fapte bune a făcut, asemenea cu îngerii, în multe chipuri, în Mînăstirea Iziaslavului.

Apoi s-a întors iarăși în sfînta Mînăstire Pecersca, unde, după sfîrșitul său cel plăcut lui Dumnezeu, ca ceilalți închiși de mai înainte - care au intrat prin poarta cea strîmtă în viața cea veșnică -, este pus cu cinste în peștera în care pînă acum sînt nestrucate moaștele lui cele făcătoare de minuni, într-o cinste

Celui ce vede în taină și răsplătește la arătare, adică a lui Dumnezeu Celui lăudat în Treime, Căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

**Soborul Sfinților Părinților noștri
și marilor dascăli și ierarhi Vasile cel Mare,
Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur
(30 ianuarie)**

(Alcătuită de Ioan, episcopul Evhaitei)

Pricina praznicului acestuia a fost în acest chip: în zilele împărăției lui Alexios I Comnenul (1081-1118), care a luat împărăția după Nichifor Botaniates (1078-1081), s-a făcut împărțire și prigonire între bărbații cei pricopsiți în învățături și îmbunătățiți. Căci unii cinsteau mai mult pe marele Vasile, zicând despre dînsul că este înalt la cuvinte, ca unul ce a cercetat și a ispitit firea lucrurilor prin sine, și cum că era atît de mult îmbunătățit, încît puțin îi lipsea de a-l asemăna pe el cu îngerii.

Căci nu făcea pogorămînt legii, nici ierta cu lesnire, ci era greu la obicei și aspru, neavînd la sine nici un lucru pămîntesc. Iar pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur îl micșorau, ca și cum ar fi fost în oarecare chip potrivit marelui Vasile, fiindcă era lesnicios și atrăgător către pocăință. Erau însă alții care înălțau pe dumnezeiescul Hrisostom, ca și cum ar fi fost în învățături mai cu pogorămînt omenesc și cum că mai cu înlesnire povățuia pe toți, și îi chema către pocăință. Deci, îl cinsteau mai mult decît pe marele Vasile și decît pe Grigorie atît pentru mulțimea cuvintelor celor de miere curgătoare, cît și pentru iscusința cugetărilor.

Alții iarăși cinsteau mai mult pe dumnezeiescul Grigorie, ca cel ce a întrecut în înțelepciune și în învățătură elinească pe toți dascălii cei vestiți și pe elini, cum și pentru frumusețea cuvintelor și înflorirea lor. Deci, ziceau, cum că înțeleptul Grigorie biruia pe toți și cum că acestuia i se cădea înțîietatea. Atunci, prin o pricină ca aceasta a celor învățați s-a întîmplat de s-a despărțit mulțimea poporului. Și unii se ziceau Ioaniteni, alții Vasiliteni, iar alții Grigoriteni. Deci, astfel sfădindu-se cei înțelepți și zicînd între dînsii multe feluri de cuvinte, de trei ori fericiții aceștia dascăli au voit să-i împace, ca să nu se mai sfădească în deșert.

Pentru aceea, după cîțiva ani, s-au arătat sfinții ierarhi, mai întîi cîte unul deosebit, apoi și cîte trei împreună, nu în vis, ci aievea la arătare, lui Ioan, mitropolitul cetății Evhaitenilor, care era om îmbunătățit și preaînțelept, după cum și scrierile lui îl arată. Și toți trei au zis către dînsul cu un glas:

"Noi, precum vezi, una sîntem la Dumnezeu și nu este între noi nici o sfadă sau împotrivire, ci fiecare în vremea sa pornindu-se de dumnezeiescul Duh, am scris învățăturile spre mîntuirea cea de obște și folosul oamenilor; și acelea pe care le-am învățat noi înșine, le-am dat și altora spre înmulțirea talantului nostru și nu este între noi vreunul întîi sau al doilea, ci dacă veți vorbi de unul, cei doi urmează.

Deci, sculîndu-te, poruncește acelora care se separă, sfădindu-se, să nu se despartă, luptîndu-se pentru noi, căci pentru aceasta și noi ne-am sîrguit cît am fost vii, și după mutarea noastră, ca să împăcăm lumea și să o aducem într-o unire. Deci, împreunîndu-ne într-o zi, cînd ți se va părea ție că este de cuviință, fă nouă praznic cuviincios. Apoi, spune și celorlalți care vor fi mai pe urmă, cum că noi sîntem una la Dumnezeu și noi negreșit vom mijloci înaintea lui Dumnezeu cele pentru mîntuire, pentru cei ce ne vor săvîrși praznicul pomenirii noastre". Aceștia zicînd, i se părea că sfinții se înălțau la cer, strălucind cu lumină nemărginită și chemîndu-se unul pe altul pe nume.

Deci, sculîndu-se acel minunat om, adică arhierul evhai-tenilor, a făcut precum i-au poruncit lui sfinții, potolind mulțimea și pe toți aceia care se sfădeau mai înainte. Aceștia au crezut cele spuse de el, că era om vestit, și pentru învățătura lui cea mare, și pentru fapta cea bună, căci a lăsat predanie Bisericii spre a se face praznicul acesta.

Astfel, Sfântul episcop Ioan, găsim în luna ianuarie prăznuindu-se toți cei trei sfinți ierarhi, adică la întâia zi pe Vasile, la 25 pe dumnezeiescul Grigorie și la 27 pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, i-a unit la 30 pe toți, împodobindu-se pomenirea lor cu canoane, cu tropare și laude, precum li se cădea lor, și fiind aceasta cu voia sfinților, nu au nici o lipsire în laude. Căci nici mai înainte, nici mai pe urmă n-a alcătuit renumitul acesta Ioan mai multe tropare, decât acestea.

Sfinții aceștia cu chipul trupului lor erau astfel: dumnezeiescul Ioan "Gură de Aur" (Hrisostom) era de statură scund, cu capul mare, cu trupul drept și subțire, cu nasul plecat, alb la față și cam palid, având pleoapele ochilor adâncite și luminile lor mari. Apoi, i se arăta multă veselie în față, cu fruntea lată și mare, cu urechile cam plecate, cu barba mică și rară, cu părul galben, amestecat cu cărunț, iar fălcile lui erau adâncite înăuntru, de multă postire și nevoiță.

Apoi, este de nevoie a zice despre dînsul, că a întrecut pe toți înțelepții elinilor cu cuvintele și mai ales cu iscusința, înlesnirea și frumusețea vorbirii; și atât de bine a tâlcuit dumnezeiasca Scriptură și a săvîrșit evangheliceasca propovăduire, încît dacă n-ar fi fost sfântul acesta, îndrăznesc a zice că ar fi fost de trebuință să mai vină încă o dată pe pămînt Stăpînul Hristos. Iar spre fapte bune atât de mult s-a suit, încît pe toți i-a întrecut, fiind izvor al milosteniei și al dragostei, rîvnitor de obște cu iubirea de frați și cu învățătura lui; și a trăit 63 de ani, pascînd Biserica lui Hristos șase ani. Apoi s-a săvîrșit în Comane, surghiunit de Eudoxia, împărăteasa, și de episcopii cei pizmăreți.

Sfântul Vasile cel Mare era la statura corpului foarte înalt, uscățiv și slăbănog la față, negricios și palid, cu sprîncenele lungi, încovoiate și ridicate în sus, asemănîndu-se omului îngrijit, avînd nasul plecat, cu fața cam zbîrcită, adîncit la pleoapele ochilor, păros la trup, barba cărunță pe jumătate și destul de lungă. Acesta a întrecut mult în cuvinte, nu numai pe cei din vremea lui, ci și pe cei vechi; pentru că s-a ostenit la învățătură foarte mult, și deprinzînd toate învățăturile științei, din fiecare a cîștigat biruință. Asemenea încă s-a iscusit și în filosofia cea practică și prin aceasta a sporit spre privirea celor înalte. S-a suit la scaunul arhiepiscopal al mitropoliei Cezareei Capadociei, cînd era de 37 de ani, ocîr-muind Biserica opt ani; apoi, s-a dus către Domnul, fiind în scaunul arhiepiscopatului său.

Sfântul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu sau Teologul, era la statura corpului său potrivit, puțin cam palid, nasul lătăreț, sprîncenele potrivite, căutătura veselă și blîndă, la ochiul cel drept avea un semn de la o lovitură, barba nu-i era lungă, dar deasă și potrivită și pe margini se arăta cam afumată. Pleșuv de ajuns, cu părul alb. Marele Grigorie întrecînd cu strălucirea vieții pe cei ce au sporit în fapte, la atîta înălțime a cuvîntării de Dumnezeu s-a suit, încît toți se biruiau de înțelepciunea lui, atît în cuvinte cît și în dogme; pentru aceasta a cîștigat numirea de "Cuvîntătorul de Dumnezeu". El a ocîrmuit Biserica Constantinopolului 12 ani și a trăit 80. Cînd s-a făcut patriarh, a aflat în cetate numai o biserică a dreptcredincioșilor și cînd a lăsat scaunul, a lăsat numai una eretică. Și mergînd la Arianz, moșia sa, unde, cugetînd pururea la Dumnezeu și făcîndu-se cu totul strălucită oglindă a Lui, s-a sfîrșit cu pace.

Dar de vreme ce de trei ori fericiții aceștia, atît de mult s-au ostenit pentru mîntuirea noastră, se cuvine și noi să prăznuim pomenirea lor și să le mulțumim pe cît putem. Căci ei de nimic altceva n-au purtat grijă, nici altceva au cugetat, decât numai un scop au avut, ca să întărească buna credință; apoi o nevoiță au avut spre a lucra fapta bună, îngrijind și sîrguindu-se fără pregetare, cu lucrul și cu gîndul, pentru mîntuirea sufletelor. Pentru care atît de rău au pătimit propovăduind credința cea adevărată în toată lumea, iar nouă tuturor de obște ne-au făcut bine. De aceea și noi sîntem datori să cinstim pe făcătorii noștri de bine, și să le mulțumim după putere, fiindcă după datorie nu putem.

Deci, să cinstim cu cuvinte pe cei trei cuvîntători, deși mă tem și mă sfîesc, neaflînd cuvinte cuviincioase și potrivite sfinților; pentru că pricina este mare și nu pot, nu numai pe cîte trei, dar nici măcar pe unul să-l laud după cum se cuvine și de care toată lumea nu era vrednică. Deci, cum va ajunge buna grăire cea lumească să laude pe cei mai presus de lume, care au împodobit toată lumea și au izbăvit-o ca și cei 12 văzători ai Cuvîntului și de Dumnezeu propovăduitori? Care dacă nu s-ar fi ostenit atît de mult cu sfințele lor scrieri, nu s-ar fi scăpat întreaga lume de slujirea la idoli, cea de mai înainte înrădăcinată, nici de

eresurile cele în multe chipuri; căci sfînta și preaînțeleapta Treime, nedespărțita și cea mai presus de ființă, a iconomisit ca ei să viețuiască într-acele vremuri ale eresurilor.

Acești cerești oameni și pămîntești înger, trâmbițele adevărului, preaînțelepții retori, tunetele Dumnezeirii celei nezidite, s-au sîrguit să smulgă și să risipească pe ocăritorii drepte credințe și cu praștia cuvintelor lor au gonit departe pe lupi de la Biserica dreptcredincioșilor. Aceștia cu înțelepciunea lor au surpat zidurile cele rele ale vrăjmașilor și au smerit toată înțelepciunea care se ridica împotriva cunoștinței de Dumnezeu, schimbînd și prefăcînd totul spre bine, netezind și îndreptînd pe cele strîmbe, cum și toată asprimea și nedreptatea.

Treimea aceasta pămîntească ne-a învățat a ne închina Treimii cerești, precum se cade, și neamestecată a o mărturisi în acest chip, precum li s-a descoperit lor adevărul credinței, zicînd: Dumnezeu nenăscut este Tatăl, Dumnezeu născut este Fiul, și Dumnezeu purces este Duhul Sfînt. Sînt trei Persoane, dar un singur Dumnezeu, cu preaslăvire. Nu sînd trei dumnezei, doar un Dumnezeu, căci una și aceeași este Dumnezeirea. Precum din soare ies raze, care n-au nici o deosebire, așa sînt cele trei persoane, care fac aceeași ființă.

Astfel, ne-au învățat să credem și să mărturisim despre Sfînta Treime, cei trei preasfințiți arhiepiscopi; și au întărit dogmele cele drepte cu învățături preaînțelepte, în prigoane, primejdii și războaie, pînă la moarte fiind prigoniiți, ba încă și după moarte. Deci, adunați-vă toți cîți v-ați folosit de la dînșii, veniți toată vîrsta și firea, bărbați și femei, preoți și monahi, tineri și bătrîni, să mulțumim făcătorilor noștri de bine, să laudăm pe dascălii și propovăduitorii bune credințe, să binecuvîntăm cei săraci pe cei îmbogățitori, cei din primejdii pe cei izbăvitori, cei cuvîntători pe cuvîntătorii de Dumnezeu, cei necăjiți pe mîngîietori, sărmanii pe părinți, bolnavii pe doctori, străinii și lipsiții pe iubitorii de străini.

Pe scurt, să zic, toți deodată adunați-vă să mulțumim celor ce s-au făcut tuturor toate, ca pe cei mai mulți să-i dobîndească. Dar să lăsăm altora să le povestească înțelepciunea lor, științele, posturile, privegherile și celelalte fapte bune și numai aceasta să o zic, care mă face și mai mult să mă minunez, adică sîrguința cea covîrșitoare și grija care o aveau ca să mîntuiască sufletele oamenilor, robii lui Dumnezeu Celui iubitor de oameni și următorii Lui cu toată virtutea. Căci de aceasta se îngrijeau mai mult, cunoscînd că prin fapta aceasta păzește omul asemănarea cu Dumnezeu.

Căci nu este mai mare și mai minunată ispravă decît a se păzi cineva într-această amăgitoare lume pe sine fără de prihană; dar mai vrednic de laude, este acela care se sîrguiește a mîntui și pe aproapele. Căci cu acest milostiv chip se face următor Stăpînului care S-a dat pe Sine la moarte, ca să libereze pe om din robia vrăjmașului. Iar în ce fel au mîntuit pe mulți oameni acești dascăli preaînțelepți, ascultați:

Dumnezeu a făcut lumea aceasta pentru oameni, și aceștia au tîlcuit firea celor ce sînt, adică a tuturor făpturilor pe care le-a făcut Atotputernicul Dumnezeu și prin cunoștința lor s-au făcut înțelepți, încît au cunoscut oamenii pe Ziditorul. Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu prin frumusețea și mărimea lor, iar dascălii tîlcuiesc luminat cerurile și pămîntul, adică lumea cea văzută și cea nevăzută, cum este așezarea și rînduiala ei și care este pricina de le-au făcut pe ele Dumnezeu și altele asemenea.

Astfel, se potrivește să zicem graiul psalmistului: *În tot pămîntul a ieșit vestirea lor și la toate marginile lumii au ajuns cuvintele lor.* Ne-a dat preabunul Dumnezeu Testamentul cel Vechi și cel Nou spre mîntuirea noastră și aceștia au primit cu mulțumire poruncile Lui, pe care cu iubire de osteneală le-au păzit ziua și noaptea, cugetînd întru dînsele, și pe sineși făcîndu-se case curate ale Duhului Sfînt; apoi ne povățuiesc și pe noi să petrecem întru dînsele, precum Dumnezeu ne-a poruncit și ne îndreptează, împodobindu-ne obiceiurile cu bună rînduială, și aducîndu-ne de mîna spre cele mai înalte. Dumnezeu S-a întrupat pentru noi, și sfinții aceștia ne tîlcuiesc și ne fac cunoscută taina iconomiei Lui, și ne fac să înțelegem prin oarecare chin preaînțeleapta taină a unirii acesteia.

A trimis pe Sfinții Apostoli să propovăduiască în lume cunoștința lui Dumnezeu, să gonească întunericul închinăciunii de idoli, să lumineze pe neamuri și către Dumnezeu să le întoarcă; s-au trimis și sfinții

aceștia să propovăduiască lumii adevărata credință, să izgonească dintr-însa întunericul relei credințe, să se lupte cu ereticii și să-i biruiască, să izbăvească pe oameni de învățăturile cele de suflet pierzătoare, să le vestească dogmele cele drepte și Sfintele Scripturi să ni le tâlcuiască, apoi, către mîntuire și pocăință să ne povățuiască; care lucru îndoit s-a făcut, precum cel ce a luat cei cinci talanți și a cîștigat cu dînșii alți cinci talanți.

A preamărit pe apostoli cu minuni, de care și acești sfinți n-au fost neîmpărtășiți, precum poate fiecare să se înștiințeze în istoria vieții lor. Domnul a învățat toate neamurile prin apostolii Săi; dar cine a rămas neîmpărtășit de cuvintele acestor sfinți? Pe cine n-au învățat și nu învață pînă acum preaînțelepții aceștia? Nu atîta cu filozofești și geometricești științe, pe cît cu firești și bune sfătuirii povățuiesc minunații aceștia. Căci de vreme ce lumea nu a cunoscut pe Dumnezeu cu înțelepciunea, ei totuși au voit să mîntuiască cu propovăduirea pe cei ce credeau întru El.

Dar pe urmă, fiindcă lumea n-a cunoscut pe Dumnezeu prin propovăduire, precum se cădea, bine a voit să mîntuiască, prin înțelepciunea acestora, pe cei ce vor crede învățăturilor lor. Astfel cu adevărat și mulți s-au mîntuit prin dogmele lor și prin cugetările lor cele preaînțelepte, iar cu frumusețea cea firească a bunei făpturi și cu dulceața cuvintelor lor au adus la pocăință pe mulți.

Pe aceștia îi avem noi oamenii, după Dumnezeu, făcători de bine și păzitori. Aceștia sînt stîlpii cei neclintiți ai credinței noastre, peste care înțelepciunea lui Dumnezeu și-a întărit casa ei, pe care porțile iadului, adică ereticii cei rău credincioși și fără de minte, n-au putut nicidecum s-o clintească. Aceștia sînt, după Sfinții Apostoli, dascăli ai lumii. Pe aceștia îi serbăm și noi astăzi, săvîrșind pomenirea lor cu bucurie și cu credință. Nu precum o prăznuiesc robii pîntecelui, cu băuturi și beții, nu cu multe feluri de bucate și cu benchetuiuri; ci precum poftesc aceia, și precum scripturile lor poruncesc, adică, să ne îngrijim de mîntuirea sufletelor noastre, păzind cîte ne-au poruncit de-a pururea pomeniții în scris, urmînd vieții lor, faptele bune și nevoințele lor. Și făcînd cele după puterea noastră, să păzim mîntuitoarele porunci ale Domnului, precum le-au păzit ei; căci atunci cînd îi prăznuim cum se cuvine pe sfinți, atunci și pe Dumnezeu Îl slăvim și pe sfinți îi cinstim, atunci și ei se bucură de noi, slăvindu-se și cinstindu-se.

O! luminători preastrăluciți în toată lumea și decît tăria aceasta mai cinstiți! O! fericită treime, închipuirea, asemănarea și strălucirea Preasfintei Treimi, care v-ați preamărit de Ea, ca cei ce pe Aceasta ați propovăduit-o. Căci pentru dragostea lui Hristos, toate dumnezeieștile Lui porunci le-ați păzit, trupurile voastre cu înfrînare le-ați omorît, pe voi înșivă de toate patimile v-ați curățit, vase cinstite ale Sfîntului Duh v-ați făcut, oglinzi prea strălucite ale lui Dumnezeu v-ați lucrat, cu Dumnezeu prin gîndire v-ați unit, la săvîrșirea faptei bune v-ați suit și ca bărbați desăvîrșiți, la măsura vîrstei lui Hristos ați ajuns.

Oile cele cuvîntătoare ale lui Hristos bine le-ați păscut, sufletele voastre pentru ele le-ați pus și de vreascurile eretice le-ați curățit, pe eretici departe de la ele i-ați alungat, primejdii și izgoniri pentru adevăr ați suferit, pe diavolul și pe slugile lui i-ați biruit, și la fugă i-ați luat. Ne aducem aminte de primejdiile voastre, pe care, pentru buna credință le-ați pătimit, cinstim izgonirile voastre cele nedrepte, care pentru dreptate le-ați suferit, slăvim mucenicia cea grea a pătimirii voastre celei fără de sînge; binecuvîntăm celelalte osteneli și dureri, care ați luat asupra-vă, cu Răsăritul și cu Apusul luptîndu-vă, ca să învățați pe toți.

Încă avem și scripturile voastre cele sfinte, tablele cele de Dumnezeu scrise, ca un al treilea testament, pe care Dumnezeu, prin inimile voastre l-a glăsuț; avem luminarea minții, hrana sufletelor, desfătarea ochilor, dulceața cea de obște și îndulcirea tuturor sfinților, moștenirea cea bine norocită și bogăția cea fericită, care am luat-o de la voi și o păzim ca pe o vistierie de mare preț, ca să treacă cu diadohisire (urmare) și să rămînă din neam în neam pomenirea voastră veșnică și slava voastră să se păzească în lumea nemuritoare.

Ne rugăm și cerem de la voi, sfinților, să vă aduceți aminte de noi, netrebnicii robii voștri, ca bine primite să fie rugăciunile noastre, să păziți Biserica în pace, precum ați lăsat-o, să ne învredniciți a dobîndi și noi acea negrăită veselie și prea dorita bucurie a întru tot lăudatei și mai presus de ființă Treimi; ca împreună

cu voi să slăvim pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul cel Sfânt, pe unul Dumnezeu, Căruia se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, totdeauna, acum și pururea și în vecii cei nesfârșiți. Amin.

Sfântul Sfințit Mucenic Ipolit și cei împreună cu dînsul (30 ianuarie)

Aceștia au fost în vremea împărăției lui Claudiu (41-54), fiind ighemon unul cu numele Vicarie și Ulpiu romanul, Chensorin era întâi sftenic, cu dregătoria magistrului; și fiind tîrît și întreat, a mărturisit pentru Hristos; de aceea l-au aruncat în temniță. Apoi, multe minuni făcea dînsul cu puterea lui Hristos, încît și un mort a înviat; care lucru văzînd toți ostașii, care se întimplaseră acolo, au crezut în Hristos; drept aceea, le-au tăiat și capetele lor, fiind 20 la număr.

Apoi, au adus și pe fericita Hrisia fecioara la întrebare, ca pe una ce era creștină; și pe care spînzurînd-o, cu vine de bou au bătut-o și cu foc i-au ars coastele ei, și au aruncat-o în temniță; iar după cîteva zile scoțînd-o, cu pietre i-au fărîmat falcile ei și cu ciocan de plumb au bătut-o pe spate. Apoi, legînd o piatră de grumajii ei, au aruncat-o în adîncul mării; și astfel sftinta fecioară și-a sftișit patima sa cea pentru Hristos. Iar fericitul Savin a fost bătut pe trup cu ciocan greu, spînzurat pe un lemn și ars cu făclii, și răbdînd niște chinuri ca acestea, și mulțumind lui Dumnezeu, și-a dat duhul.

De acestea, înștiințîndu-se marele Ipolit arhiereul, a mers în Roma, la ighemon, și a muștrat sălbăticia și neomenia aceluia, numindu-l băutor de sînge. Iar pe Hristos Dumnezeu l-a mărturisit cu îndrăzneală; deci, a fost bătut de slujitorii ighemonului peste ochi, și alte chinuri i-au dat păgînii, apoi mai pe urmă, legîndu-i mîinile și picioarele, l-au aruncat în mare; și astfel împlinindu-și mucenicia, s-a făcut moștenitor Împărăției lui Dumnezeu.

Sfinții doctori fără de arginți Chir și Ioan și Sftinta Muceniță Atanasia, cu cele trei fiice ale ei (31 ianuarie)

Sfîntul Chir, plăcutul lui Dumnezeu, avusese nașterea și creșterea sa în părțile Egiptului, în cetatea Alexandriei, cea zidită de Alexandru Macedon; el era slăvit cu meșteșugul de doctor și se tămăduiau de către el bolile trupești, neluînd plată, iar cu cuvintele sale cele de Dumnezeu insuflate și cu chipul vieții sale celei îmbunătățite tămăduia sufleteștile neputințe ale oamenilor.

Pentru că, intrînd la cei bolnavi, le spunea, nu de la Galin și de la Hipocrate, ci din așezămintele sfinților prooroci și apostoli, să se ferească de vătămările păcatelor, care se fac pricinuitoare bolilor trupești; căci boala sufletului este mai grea decît toate bolile trupului, și cînd acela bolește cu păcatele, de multe ori se întimplă că și trupul cade în boală mai grea, dîndu-i Dumnezeu pedeapsă pentru păcate.

Astfel sfîntul învățînd pe bolnavi, încă și cuvîntul lui Dumnezeu propovăduindu-l, pe mulți elini i-a adus la cunoștința adevăratului Dumnezeu și i-a făcut creștini, îngrijind sufletele și trupurile aceluia, cu doctorie prealeasă.

Într-acea vreme Dioclețian (284-305), păgînul împărat, a ridicat prigoni asupra creștinilor. Deci, a fost clevetit Sfîntul Chir, slăvitul doctor alexandrin, la ighemonul Alexandriei, că este creștin și învață pe mulți credința creștinească; ighemonul a poruncit îndată să-l prindă. Dar Sfîntul Chir, înștiințîndu-se de aceasta, a fugit din cetate și din părțile Egiptului și a mers în Arabia. Aceasta a făcut-o, nu temîndu-se de chinuri și de moartea cea pentru Hristos, ci ascultînd cuvintele lui Hristos: *Cînd vă vor izgoni pe voi din*

cetatea aceasta, fugiți în cealaltă; apoi, încă vrînd ca să ajute celor de aproape și dorind ca mai bine să se pregătească spre pătimirea pentru Domnul său, întru rînduirea monahicească. Deci, mergînd în Arabia, îndată a luat asupra-și îngerescul chip al monahilor. Dar mai ales, după rînduiala lui Dumnezeu, a fost mergerea lui în Arabia, ca și acolo pe mulți să-i aducă la Hristos, izbăvindu-i de pierzare idolească și apoi la calea mîntuirii să-i povățuiască.

Deci, a lăsat meșteșugul său cel doctoricesc, pentru că a luat de la Dumnezeu darul facerii de minuni, și acum nu cu doftorii și cu ierburi, ci cu rugăciuni și cu cuvîntul tămăduia toate bolile; iar pentru niște faceri de minuni ca acestea, se preamărea numele lui Iisus Hristos; iar mulțime mare de închinători de idoli lăsîndu-și rătăcirea lor, se întorceau la Hristos, adevăratul Dumnezeu.

Sfîntul Ioan era de neam din Edessa, creștin binecredincios și cinstit în rînduiala ostășească. Atunci ridicînd Dioclețian prigonire asupra creștinilor, și-a lăsat rînduiala cea ostășească și slava acestei lumi, patria, casa, neamul și bogăția, pe care, socotindu-le a fi toate gunoaie, s-a dus la Ierusalim, unde, petrecînd cîtăva vreme, a auzit despre Sfîntul Chir și despre minunile ce le făcea; căci străbătuse vestea despre dînsul pretutindeni și dorea foarte mult să-l vadă și să viețuiască împreună cu acel om plăcut lui Dumnezeu.

Drept aceea a mers mai întîi în Alexandria, căutînd pe cel dorit, dar neaflîndu-l acolo, cu dinadinsul întreba despre dînsul unde este. Și înștiințîndu-se că este în Arabia, a mers acolo cu sîrguință și, găsindu-l, s-a lipit de dînsul cu tot sufletul; apoi, s-a făcut singur văzător al minunilor aceluia, și următor al vieții lui celei îmbunătățite.

Într-acea vreme a fost prinsă, spre chinuire pentru Hristos, o femeie iubitoare de Dumnezeu, anume Atanasia, cu cele trei fiice ale ei, ale căror nume sînt: Teoctista, Teodosia și Eudoxia, și le-au dus în cetatea Canon, în care era un ighemon cu numele Sirian. De care lucru auzind Sfîntul Chir și cu Ioan, se temeau ca să nu cadă de la credința în Hristos acele fecioare tinere, care puteau să se înșele nu numai de îngrozirea chinurilor, ci și lesnicios, cu momirile, puteau a fi ademenite, în tînăra lor vîrstă; căci Teoctista, cea mai mare dintre ele, era abia de 15 ani, iar cealaltă, Teodosia, de 13 ani, iar cea mai de pe urmă, Eudoxia, era numai de 11 ani.

Dar Sfîntul Chir se îndoia și despre maica lor Atanasia, ca nu și ea pentru fiice să se plece la păgînatate, nevoind să vadă pe fiicele sale cumplit chinuindu-se și vîrsîndu-se sîngele lor fără cruțare; pentru că este știut lucru, că pe mame le doare inima pentru copiii lor.

Astfel, sculîndu-se s-a dus în cetate ca să întărească în mărturisirea în Hristos pe fecioare și pe maica lor și să le facă temătoare de Dumnezeu și îmbărbătate la chinuri. Apoi Sfîntul Ioan a urmat Sfîntului Chir, ducîndu-se amîndoi la cetatea Canon, la Atanasia, cea ținută în legături cu fiicele, pe care le întăreau cu felurite cuvinte de Dumnezeu insuflăte, pentru dragostea lui Iisus Hristos, încît cu osîrdie să-și pună sufletele pentru El.

Dar îndată a aflat de aceasta ighemonul Sirian, pentru că ducîndu-se unul din păgîni la dînsul, i-a spus acestea: "Doi oameni oarecare s-au arătat în cetatea noastră, unul în îmbrăcămintea monahicească și altul în cea ostășească și sfătuiesc pe fecioarele cele prinse să nu se închine la zeii noștri, ci să petreacă în credința lor necurată, nici să se supună poruncilor împărătești; apoi, le învață să cinstească pe un oarecare Iisus și Aceluia să-I dea dumnezeiască cinste, nebăgînd seamă de moarte".

Auzind aceasta Sirian, s-a umplut de mînie și a poruncit să-i prindă pe amîndoi și să-i aducă înaintea sa. Deci, au prins pe Sfînții Chir și Ioan și i-au pus la cercetare înaintea păgînului judecător Sirian. Iar el, văzîndu-i, le-a zis:

"Voi, ticăloșilor vrăjmași ai zeilor noștri, vă sîrguiți să amăgiți pe fecioare și să înmulțiți creștineasca credință, cu toate meșteșugirile, spre defăimarea împăratului; dacă ați fost pînă acum nebuni, apoi, măcar acum lepădînd deșarta voastră credință cea plină de toate vrăjile, cu rugăciuni și cu jertfe să milostiviți pe

zei spre voi, ca nu numai să scăpați de chinurile cele pregătite vouă, ci să vă învredniciți și de cinste de la noi; iar de nu, aveți să cunoașteți nu numai mînia lui Sirian și a lui Dioclețian, dar chiar a zeilor pe care îi huliți și care, măcar că sînt huliți, acum vor fi izbăvitori cumpliți ai necinstirii lor".

La acestea Sfinții Chir și Ioan au răspuns, zicînd: "Nouă ne este obiceiul, ca puține să grăim; deci, să știi cu adevărat, că noi nu poftim vreodată nici cinstea voastră cea deșartă, nici de Hristos nu ne vom lepăda, oricît am pătimi pentru El".

Atunci Sirian, aprinzîndu-se de mai multă mînie, a scrîșnit din dinți și a zis către dînșii: "Se cădea vouă, necuraților, ca să fiți mulțumiți cu iubirea de oameni a judecătorului, dacă mai este la voi înțelegere, și lepădîndu-vă de rătăcirea voastră, să scăpați de groaznica certare; dar de vreme ce nu văd la voi decît mîndrie, nesupunere și deșartă înălțare de minte, de aceea nu este nevoie de multe cuvinte, ci se cuvine să ne apucăm de lucru; pentru că așa veți lua și plata cea dorită vouă și chiar nevrînd, vă veți supune poruncii împărătești".

Zicînd aceasta, a poruncit să aducă pe acele fecioare cu maica lor și a început a chinui în multe feluri pe Sfinții Mucenici Chir și Ioan, bătîndu-i cu bicele, sfărîmîndu-i cu toiegele, arzîndu-i cu făclii și mădularele cele arse udîndu-le cu oțet și cu sare. Apoi, frecîndu-le cu pînze aspre de păr, le udau picioarele cu smoală fiartă; și au pus asupra lor toate scornirile chinurilor, nelăsînd nici o tiranie; pe de o parte ca să le izbîndească îndrăznirea lor și să le zdrobească bărbăția, iar pe de alta să înfricoșeze pe fecioarele cele tinere și pe maica lor, care priveau la acea cumplită chinuire. Dar nimic n-a sporit chinuitorul urîtor de Dumnezeu, pentru că nici bărbăția sfinților răbdători de chinuri n-a putut s-o clinească, nici pe fecioare și pe maica lor să le înfricoșeze.

Deci, poruncind să dezlege pe sfinți, a început la fel a chinui pe Sfînta Atanasia și pe fiicele ei, și rău chinuindu-le, s-a umplut de mare rușine, deoarece partea femeiască cea neputincioasă în pătimire cu nimic nu se deosebea de bărbații cei tari și nebiruiți, adică de Sfinții Chir și Ioan, pentru că aceeași dragoste și credință pe care o aveau aceia spre Hristos, aceleași chinuri le pătimeau pentru El și aceeași bărbăție o aveau - întărindu-le Dumnezeu -, și pătimeau ca în trupuri străine, nebagînd în seamă chinurile; pentru că priveau spre iubitul Mirele lor Hristos Dumnezeu, Care căuta din înălțimea slavei spre pătimirea miresele Sale și le da ajutor.

Deci, dezlegînd chinuitorul pe sfintele mucenițe, le-a osîndit la tăierea de săbii; iar ele mergînd la moarte, se veseleau ca de nuntă, și s-au tăiat sfintele lor capete, adică al fericitei Atanasia și ale celor trei fiice ale ei, al Teoctistiei, al Teodosiei și al Eudoxiei.

După uciderea Sfintelor Mucenițe, Sfinții Chir și Ioan au fost aduși iarăși la cercetare, iar tiranul a întins vorbă lungă, ca și cum se îngrijea de sănătatea lor, apoi arătîndu-le daruri și punînd de față și chinurile, îi îngrozea cu cea de pe urmă pedeapsă. Dar, după ce a văzut că în zadar se ostenește, a dat asupra lor răspunsul cel mai de pe urmă:

"Lui Chir învățătorul și lui Ioan cel de o credință cu dînsul, care au defăimat porunca împărătească și n-au voit să aducă jertfe marilor zei, poruncim ca după legea împărătească, să li se taie capetele".

Luîndu-i ostașii, le-au tăiat capetele în același loc unde și-au pus sufletele pentru Domnul sfintele fecioare cu maica lor, în 31 de zile ale lunii ianuarie; iar creștinii cei tăinuți luînd sfintele lor trupuri, în ascuns le-au îngropat cu cinste, în biserica Sfîntului Apostol și Evanghelist Marcu, în osebite morminte, adică într-unul pe Sfinții Mucenici Chir și Ioan, iar în altul pe Sfînta Atanasia cu fiicele ei. Iar după mulți ani, în vremea împărăției dreptcredinciosului împărat Teodosie cel Tînăr (408-450), Sfîntul Chiril, patriarhul Alexandriei (412-444), prin dumnezeiască poruncă, a dus moaștele Sfinților Mucenici Chir și Ioan, în satul ce se numea Manutin, spre izgonirea de acolo a diabolilor celor mulți spre slava lui Hristos Dumnezeu nostru. Amin.

Cuviosul Nichita Zăvorîtul (Închisul) din Pecersca, episcopul marelui Novgorod (31 ianuarie)

Sînt unii ostași viteji, care nu în ceată s-au obișnuit a face război, ci cîte unul se reped asupra vrăjmașului lor; pe care, deși de multe ori îi lasă Domnul să cadă, ca să nu se înalțe, însă văzînd lupta și bărbăția lor mai dinainte, nu-i lasă pînă în sfîrșit, ci îi ridică și nebiruiți îi pune în față. Din unii ca acei ostași viteji ai lui Hristos s-au aflat în sfînta Mînăstire Pecersca, Cuviosul Isachie, închisul, cum și acest fericit Nichita, despre care vrednicul de laudă Policarp, înștiințîndu-se de la Sfîntul Simeon, mărturisește astfel:

În zilele Cuviosului egumen Nikon, a fost un frate în sfînta Mînăstire Pecersca, anume Nichita; acesta a început a se ruga egumenului să-l binecuvînteze, ca să se nevoiască în singurătate. Iar egumenul îl oprea, zicîndu-i: "O! fiule, nu-ți este de folos, tînăr fiind, să șezi degeaba; mai de folos îți este să șezi cu frații, slujindu-ne, că nu-ți vei pierde plata ta. Singur ai văzut pe fratele nostru Isachie, cum se ispătea în închisoare de diavol, și s-ar fi înșelat, dacă marele dar al lui Dumnezeu nu l-ar fi mîntuit, pentru rugăciunile Cuvioșilor părinților noștri Antonie și Teodosie".

Nichita a răspuns: "Nicidecum, părinte, nu mă voi înșela de un lucru ca acesta; ci cu tărie doresc a sta împotriva mește-șugirilor diavolești, iar iubitorului de oameni Dumnezeu, mă voi ruga ca și mie să mi se dea darul facerii de minuni, precum a dat lui Isachie cel închis, care și pînă acum face multe minuni". Zis-a lui iarăși egumenul: "Mai presus de putere este dorința ta, fiule, ferește-te ca, înălțîndu-te, să nu cazi; eu îți poruncesc ca mai ales să slujești la frați, că pentru ascultarea ta te vei încu-nuna de la Dumnezeu".

Iar Nichita nicidecum nu voia să ia aminte la cele grăite de egumen, neputînd înăbuși rîvna cea mare către viața retrasă; și ceea ce a voit, a și făcut, căci închizîndu-se, a astupat ușa și petrecea, rugîndu-se, fără să iasă. Însă nu după mult timp n-a scăpat de cursele diavolului, căci, în vremea cîntării sale, auzea glas rugîndu-se împreună cu el, și-i venea bună mireasmă negrăită; apoi, de aceasta amăgindu-se, zicea în sine: "De n-ar fi acesta înger, nu s-ar ruga cu mine, nici mirosirea Sfîntului Duh n-ar fi aici".

Deci, a început cu dinadinsul a se ruga, zicînd: "Doamne, arată-te singur mie, ca să Te văd". Atunci s-a făcut glas către dînsul: "Nu mă voi arăta ție, căci ești tînăr, ca nu înălțîndu-te, să cazi". Iar dînsul cu lacrimi a zis: "Nicidecum Doamne, nu mă voi înșela, că m-a învățat egumenul ca să nu iau aminte la înșelăciunea diavolească, ci la Tine, și cele poruncite mie, le voi face". Atunci, balaurul cel pierzător de suflete luînd putere asupra lui, i-a zis: "Cu neputință este omului ca, în trup fiind, să mă vadă; dar iată, îți voi trimite pe îngerul meu, ca să petreacă cu tine, iar tu să-i faci voia lui".

Apoi îndată a stat înaintea lui diavolul în chip de înger, iar Nichita căzînd, i s-a închinat lui ca unui înger, și i-a zis diavolul: "De acum să nu te mai rogi, ci citește cărți, și așa te vei afla cu Dumnezeu vorbind, și vei da cuvînt folositor celor ce vor veni la tine, iar eu de-a pururea mă voi ruga Făcătorului tuturor pentru mîntuirea ta". Crezînd închisul cele grăite, și înșelîndu-se și mai mult cu mîntea, nu se mai ruga, ci se sîrguia la citirea cărților, iar pe diavol îl vedea neîncetat rugîndu-se pentru dînsul. Apoi cu cel ce venea la el, vorbea mult din Scriptură, pentru folosul sufletului, după aceea a început a prooroci. Și se făcuse slăvit, încît toți se mirau de împlinirea cuvintelor lui.

Altădată a trimis la voievodul Iziaslav, zicînd: "Astăzi unii uciseră pe voievodul Gleb Sviatoslavici în Zavolocia; degrab să trimiți pe fiul tău Svatopolk, la scaunul Novogradului". Și precum a zis, așa a și făcut; căci, după cîteva zile, a venit înștiințare despre uciderea voievodului Gleb. Și după aceasta mai mult a străbătut vestea că cel închis este prooroc și foarte mult îl ascultă domnii și boierii. Că, deși nu știe diavolul ceea ce are să fie, ci ceea ce singur a făcut și a învățat pe oamenii cei răi, adică să ucidă, sau să fure, acestea le spune. Deci, cînd veneau la cel închis cei ce voiau să audă cuvînt de mîngîiere de la el, atunci diavolul, cel ce i se părea înger, îi spunea lui toate cele ce li se întîmplau lor, și el aceleași le proorocea.

Deci, nu putea nimeni să se întrebe cu Nichita din cărțile Legii vechi, căci știa pe de rost: Facerea, Ieșirea, Leviticul, Numerii, Judecătorii, Cărțile împăraților și toate proorociile după rânduială, cum și toate cărțile evreiești le știa bine; iar sfintele cărți evanghelicești și apostolești, care s-au dat spre îndreptarea și întărirea noastră, niciodată nu voia să le vadă sau să le audă, nicidecum să le citească, dar nici pe altul să vorbească către el din Noul Așezământ; pentru aceea s-a cunoscut de toți că este înșelat de vrăjmașul.

Deci, aceasta nesuferind-o, au mers la cel înșelat cuvioșii părinți: Nikon egumenul, Ioan, care a fost egumen după dînsul, Pimen pustnicul, Isaia, care a fost episcopul Rostovului, Matei, mai înainte văzător, Isachie, închisul Pecerscăi, Agapit, doctorul, Grigore, făcătorul de minuni, Nicolae, care a fost episcop al Tmutaracanelor, Nestor, scriitorul de ani, Grigore, făcătorul de canoane, Teoctist, mai înainte văzător; toți aceștia, străluciți cu faptele bune, mergînd acolo, făceau rugăciuni către Dumnezeu pentru Nichita, gonind pe diavol dintr-însul. Apoi, scoțînd pe Nichita afară, îl întrebau ca să le spună ceva din Vechiul Așezământ, iar el se jura că niciodată n-a citit acele cărți, pe care mai înainte le știa pe de rost. Ba încă nici un cuvînt nu știa, încît abia l-au învățat pe el slovele.

Atunci, cu rugăciunile cuvioșilor părinți, venindu-și în sine, și-a mărturisit greșeala sa cu amar, deprinzîndu-se apoi spre mare înfrînare și ascultare; apoi a avut o curată și smerită viață, încît a covîrșit pe toți cu fapta bună. Iar iubitorul de oameni Dumnezeu, văzînd atîta nevoință a fericitului și netrecîndu-i cu vederea cele de mai înainte fapte bune ale lui, în care din tinerețe se deprinsese, a primit adevărata lui nevoință; și precum a primit pocăința Sfîntului Petru, cel ce se lepădase de trei ori, zicîndu-i: *Paște mieluseii Mei, păstorește oile Mele*, același semn de pocăință bine primită i-a dat fericitului Nichita.

Căci, pentru multa sa dragoste, spre paza poruncilor, l-a făcut păstor al cuvîntătoarei Sale turme, suindu-l la scaunul episcopiei Novgorodului, unde, spre încredințarea iertării sfîntului de alunecarea cea mai dinainte, i-a preamărit îmbunătățita lui viață cu darul facerii de minuni; căci, odată, fiind secetă, s-a rugat lui Dumnezeu și a căzut ploaie din cer. Asemenea și aprinderea cetății, cu rugăciunile sale a stins-o; și multe alte minuni făcea.

Astfel bine păscînd turma sa cea cuvîntătoare, s-a mutat către Domnul, la veșnica viață, în anul 6606 (1098, d. Hr.), în 31 de zile ale lunii ianuarie; el a fost pe scaunul marelui Novgorod 13 ani și l-au îngropat cu cinste în preajma bisericii celei mari, a sfinților dumnezeieștilor părinți Ioachim și Ana. După aceasta, au trecut 453 de ani, de cînd trupul fericitului Nichita era ascuns în mormînt; iar la anul 7059, (1551 d. Hr.), în vremea stăpînirii dreptcredinciosului împărat Ioan, singur stăpînitor a toată Rusia, fiul marelui domn Vasile, în zilele mitropolitului Macarie și ale arhiepiscopului marelui Novgorod, Teodosie, s-au aflat moaștele arhierelui Nichita, întregi și nerisipite, care izvorăsc multe tămăduiri celor ce merg cu credință acolo pînă astăzi.

Dumnezeului nostru fie slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

~ Sfârșit ~